Fascicola 8.—1930

IOAN NECULCE

BULETINUL MUZEULUI MUNICIPAL IAŞI

DIRECTOR: GH. GHIBĂNESCU

SUMAR:

IAŞI

INSTITUT DE ARTE GRAFICE «VIAŢA ROMÎNEASCĂ» S. A.

1930

Preţul 250 lei

AVIS

Preţul	Fascicolei	I,	apărută	în 1921	e de	60	lei
„	„	II,	„	„ 1922	„ „	90	„
„	„	III,	„	„ 1923	„ „	250	„
„	„	IV,	„	„ 1924	„ „	250	„
„	„	V,	„	„ 1925	„ „	200	„
„	„	VI,	„	1926—27	„ „	250	„
„	„	VII,	„	1928	„ „	250	„
Fascicola	VIII	pe	anul	1929—30	„ „	250	„

Toate la un loc se expediază recomandat contra plăţei de 1600 lei.

Mandatele poştale să se trimeată pe adresa D-lui MIHAI COSTĂCHESCU, casierul Muzeului, Iaşi, stradela Bucşinescu nr. 6.

Corespondenţa ce priveşte Redacţia să se adreseze D-lui GH. GHIBĂNESCU, Directorul Buletinului, str. Rafail nr. 1 Iaşi.

Persoanele, cari vor binevoi a dona orice obiect pentru Muzeul Municipal, se vor adresa D-lui SEVER ZOTTA, Conservatorul Muzeului, strada Cuza-Vodă, în curtea Bisericei Golia.

„Scopul Societăţei Istorico-Arheologice a Muzeului Municipal Iaşi este de a publica un BULETIN, cu cuprins istoric şi arheologic, care va cuprinde acte de proprietate, sau de interes public, care privesc Iaşii, inscripţii lapidare, acte ale bisericilor din Iaşi, vederi fotografice ale monumentelor din Iaşi, hărţi, planuri, facsimile, genealogii, documente de importanţă istorică sau economică, ce privesc Moldova întreagă".

Textul cu litere chirilice şi greceşti, precum şi zaţul documentelor cu spiţele de familii, din acest volum, sunt efectuate de Ioan Breabăn, zeţar tipograf din Iaşi.

Fascicola 8.—1930

IOAN NECULCE

BULETINUL MUZEULUI MUNICIPAL IAŞI

DIRECTOR: GH. GHIBĂNESCU

SUMAR:

IAŞI

INSTITUT DE ARTE GRAFICE «VIAŢA ROMÎNEASCĂ» S. A.

1930

Fascicola VIII-a (1929)

IOAN NECULCE
BULETINUL MUZEULUI MUNICIPAL, IAŞI

Schiţă istorică asupra Pomârlei

1. *Aşezarea.* Satul Pomârla se află aşezat în direcţia N-V de la Dorohoi, la o distanţă de 12 chilometri. Drumul din Dorohoi, trece podul peste apa Buhaiului; apoi merge pe o soşea bine pietruită, din care se desprinde la chilometrul 19, pe stânga şoseaua ce duce la Şendriceni, unde e şcoala normală „A. Vlăhuţă“. Ceva mai în sus la chilometrul 21 se desprinde tot spre stânga şoseaua ce merge spre satul Buhaiul. Soşeaua şerpueşte între dealul *Păscari* la dreapta înalt de 163 m., şi dealul *Crucei* la stânga înalt de 219 m; ţine dâlma dealului *Dorohoiului* înalt de 232 m; şerpuind valea *Hârtopului* şi suie dealul *Petrosul* înalt de 227 m., lasă în stânga satul *Silişeul Gafencu,* scoboară repede în valea Jijiei, trece podul peste Jijia, şi tae în coastă satul *Hilişeul Vârnav,* tot moşie Başotească, iar în dreapta este *bahna Orlei* şi supt coasta dealului *lui Martin* înalt de 235 m. trece vatra *iazului lui Martin* şi la chilometrul 29, drumul o ia drept la deal, suind în piept dealul Cărămidăriei înalt de 265 m., unde e aşezat liceul *Anastasie Başotă,* pe locul vechilor curţi boereşti.

Soşeaua merge pe vale, unde e aşezat satul Pomârla cu cătunele sale, ce se ţin lanţ una de alta şi anume: *Mărtinenii* (Ciocoeni), *Ghiorţenii, Pomârlenii, vatra satului* (209 m.) şi în fund *Poiana* (192 m.), iar în dosul Liceului, pe clina dealului spre Hliboca, vine *Ţigănimea.*

Satul Pomârla e acoperit de lanţul de dealuri, ce desparte Pomărla de *Pobrăteşti* şi *Tărnauca,* la apus; din această opcină de dealuri se desprind mai multe coline, ce se pierd în valea satului: dealul *Petrosul* înalt de 265 m. în fundul Poenii, dealul *Lozia Neagră,* înalt de 288 m., dealul *Barbălată* înalt de 307 m.; dealul *Terţichi* înalt de 270 m.; dealul *Ghiorţeni* înalt de 237 m.; dealul *Comorilor* înalt de 330 m., şi care stăpâneşte satul *Corjeuţii.*

In partea dinspre satul *Hliboca,* avem dealul *Viei* înalt de 295 m.; dealul *Cărămidăriei* înalt de 265 m.; dealul *Martin* înalt de 235 m.; scoborând la vale spre răsărit ai *valea Ochiului* şi părăul *Ţiganului,* ce curge la vale şi se varsă în Jijia în dreptul *Silişeului Vărnav.* Apoi ai în jos dealul *Balabanului* şi dealul *Urlii,* deosebiţi prin valea Urlii şi în capătul de jos a dealului *Dumbrăviţei,* moşia Pomărla îşi dă coaste cu moşia *Trestiana,* unde face colţ la *Ciriteii Trestianei.*

2. *Populaţiunea.* După datele comunicate de d. I. Corduban, primarul comunei Pomârla, satul *Pomărla* a avut în cursul anului 1928 această populaţie: 2630 suflete, din care 1268 barbaţi şi 1362 femei; iar în celelalte 2 sate, ce alcătuesc comuna Pomărla avem aceste suflete: Corjeuţi 601 locuitori, din care 268 barbaţi, 333 femei. Hliboca 279 locuitori, din cari 143 barbaţi, 136 femei.

Iar peste tot avem în întreaga comună: 3510 locuitori, din cari 1679 barbaţi, şi 1831 femei deci un plus de 152 femei, *din cari numai în Pomărla escedentul femeilor este de 94.*

Averea comunei Pomărla în 1928 a fost aceasta:

armăsari	12	vite mari $8.5^0/_0$, adică la 12 locuitori *un cal.*
cai	145	
epe	142	
tauri	2	vite cornute $35^0/_0$, adică la 3 locuitori *un bou.*
boi	585	
vaci	402	
viţei	211	
berbeci	21	vite mici $79^0/_0$ adică la 3 locuitori *2 oi.*
oi	2093	
porci	240	
scroafe	400	
veri	19	

Veniturile *satului Pomărlei* sunt aceste: 118920 la ordinare, 21300 la extraordinare, 390165 (la islaz), 158000 (la pază); total 688385 lei; iar al întregei comuni cu celelalte 2 sate atinge aproape 2 milioane; sarcinile budgetare sânt de suflet 257 lei.

3. *Pomărla acum 100 ani.* Nu e fără interes a şti starea locuitorilor Pomărlei după vechea *catagrafie* a Moldovei din 1820 (Arh. stat Iaşi condica No. 20 tr. 166 opis 184 Tom. I).

Birnici în 1820 erau 118 liudi în Pomărla lui Başotă, cari plătiau 1960 lei pe an; 28 liudi în Pomărla lui Patraşco, cari plătiau 268 lei pe an; şi 15 liudi birnici în Pomărla lui Volcinschi, cari plătiau 112 lei pe an. Total 161 liudi cu *bir* anual 2340 lei.

Iar *breslaşi* erau 47 liudi în Pomărla lui Başotă cu 384 lei anual; 14 liudi în Pomărla Marghioalei lui Patraşco cu 112 lei anual; şi 7 liude în Pomărla lui Volcinschi cu 56 lei anual; Total 68 breslaşi birnici cu 552 lei anual.

Mai trăiau în Pomărla 6 preuţi (iconomul Gheorghe, pr. Metodie, pr. Costandin, pr. Gheorghie, pr. Pintilie, pr. Simion) şi 4 dascali (dascalul Ioan, dascalul Gheorghe, dasc. Iordachi, dascalul Simion şi Gheorghe palamar);— 6 argaţi ai preuţilor şi vatavului; 12 argaţi cu hac, din cari 3 în Pomărla şi 11 la Popeni; 6 slugi ai boerilor în ogradă.

Ca stare economică catagrafia arată acestea:

	Başotă	Patraşco	Volcinschi		vite	oi	cai	
fruntaşi	15	5	5=25	posedau	402	250	26	Başotă
mijlocaşi	26	5	4=35		120	40	12	„ breslaşii
codaşi	77	18	6=101		47	15	2	Patraşco
ertaţi ca saraci	3	1	—=4		48	13	—	Volcinschi
					617	318	40	
Total			165					

— In condica liuzilor pe 1803, ni se dă că Pomărla caminarului Ioniţă Başotă număra 211 liuzi, cu 2684 lei bir anual; iar breslaşi la Pomărla erau 17 liuzi cu 200 lei bir anual; total 228 liuzi cu 2884 lei bir anual. (Uricar VIII, 300). Pe lângă acestea căminar Ioniţă Başotă mai avea în târg în Dorohoi 2 liudi breslaşi cu 44 lei bir anual.

Nu sânt fără interes a însemna aici contribuţia fiscală pe liude; în tabloul de *sporuri* şi scăderi *(fila 31)* se arată acestea: cei 118 birnici din Pomărla lui Başotă au fost scăzuţi la sfertul al patrulea cu 77 lei; ceia ce vine că unul cu altul plătiau la sfert 3.60 lei; sau pe an *14 lei;* la breslaşi s'au scăzut 2 lei, ceia ce venia analoghia unul cu altul 2 lei; la birnicii din Pomărla Marghioalei lui Pătraşco s'au sporit 3 lei,

ceia ce vine unul cu altul 2.60 lei; asemenea 2.60 lei vine de liude în Pomârla lui Volcinschi.

Nota. In însemnările economice se arată: a) «şăd pe moşie dumsale spatar Anastasia Başotă, loc de pădure, şi câmpu, având cu îndestulaţie toate cele pentru hrana lor; chivernisala şi alişverişul, plugul, cărăuşie, iar *stare lor de mijloc*».
b) «şăd pe parte de moşie a dumisale Marghioalei lui Patraşcu, loc de pădure, strămtoriţi şi lipsiţi de toate; chivernisala lor lucrul înăuntru, *stare lor proastă*.»
c) «şăd pe moşia lui Toader Volcinschi, supus austriecesc, loc de pădure, strămtoriţi şi lipsiţi de toate; chivernisala lor lucrul înăuntru; *stare lor cu totul proastă*.»
Statistica dovedeşte cu cifre: fruntaşi 15%; mijlocaşi 21%; codaşi 64%.

In condicile de moşii ale lui Anastasie Başotă pe anul 1854 se dau la partizi că a avut de a face la lucrul moşiei şi alte daturi şi luaturi numai cu *54 oameni*.

Excedentul femeilor asupra bărbaţilor se explică prin *urmările războiului*, care a făcut atâtea ravagii în şirul bărbaţilor, dar şi prin *prezenţa în cuprinsul comunei a Liceului Başotă*, care înlesnind băeţilor o cultură secundară, se dă prilej de export de atâtea energii tinere, pe când fetele rămân în sat şi n'au cu cine se căsători, nefiind ele un factor economic productiv, ca barbaţii. Iar ca urmare generală e starea precară economică, care te izbeşte la prima vedere a satului, unde gardurile sunt un lux, şi vatra e tot satul.

4. *Inceputurile.* Viaţa în regiunea Pomârlei, ca şi în cea a *Dorohoiului*[1]) şi a *Şendricenilor*[2]) pare a trece pragul descălecatului. In jurul ozerului Dorohoiului s'a dat prilej de a se cultiva crescătorii de vite mari şi cornute: cai, epe, boi şi vaci. Primul tratat comercial din 1407 menţionează Dorohoiul ca punct de vamă pentru comerţul de cai cu Lembergul şi Camenitz-Podolschi. Asta arată că înainte de 1400 era întins acest comerţ în nordul Moldovei, pentru a fi reglementat prin tractactul lui Alexandru Vodă; dovadă că acolo avem sate numite *Cobâla;* acolo avem ape numite *Buhaiul*, şi alte aşezări de sate: *Broscăuţii*, *Prelipca*, *Lozna*, *Trestiana*, *Căcăcenii* (azi Dămăcheni), care arată tot terenuri mlăştinoase, apoase, datorite depresiunii terenului Jijiei în cursul ei superior.

In legătură cu aceasta stă şi denumirea de *Pomârla*, dată aşezărilor pe cursul superior al Jijiei, în prelungirea cursului apei, pe părăul satului spre apus, şi pe părăul *Ţiganului* în spre răsărit, la Hliboca; iar *iazul lui Martin*, unul din cei mai vechi bătrâni ai satului Pomârlei, fecior *primului stăpân popa Draghie* din anii 1420, arată că încă din secl. al XV-a apele mlăştinoase ale Jijiei erau în continuare cu iazurile, pe care stăpânii de moşii pe acele locuri crezuse a le face şi ezi pentru economia moşiilor lor.

In numele *Pomârla* avem o etimologie populară pe tulpină slavă; grupul *mrl* fonetizându-se *mârl*, ca şi *trg* = târg; *hrb* = hârb, *srg* = sârg, etc. Fiind locuri *mocirloase*, *tăuri*, acoperite cu *păpuriş*, *trestii*, *lozii*, nu se puteau trece, de cât pe la *vaduri* (brod); de aceia tot pe acolo găsim din vechiu satul *Borodniceni* = Vădeni[3]); cum tot pe acolo era *şleah* de trecere la *drumul* mare (dorog), de unde *Dorohoi*. Unor asemenea aşezări pe locuri *mlăştinoase* şi *întunecoase*, pe unde trebuia să se facă

1). Surete şi Izvoade vol. XII (Dorohoiul). Iaşi 1923.
2). Surete şi Izvoade vol. XIV (Şendriceni) Huşi 1924.
3). In 6987 Mai 11 (1479). Stefan cel Mare prin uricul dat (Surete şi Izvoade XXII, 91) întăreşte lui Ivaşco Popovschi dreapta lui cumpărătură jumătate de sat din Borodniceni, cutul din sus, cu *fântâna Livenii* şi *hăleşteul* «ce iaste din gios de Borodniceni» de la Armanca fămeea lui Mihail Lopatinschi cu 100 zloţi tătărăşti. In acelaş timp îi mai întăreşte şi a patra parte din sat din *Popeni*, cutul din sus «unde a fost casa lui Dumitru», jumătate de hăleşteu, ce-l are împreună cu fratele său Patraşco şi hăleşteul Mihului».

tăeturi şi *vaduri* de trecere, li s'a zis de primii descălecători *pomrl*, *pomrč*[1]) adică pe *tăeturi*, pe supt *întunecata*. Urmează dar că denumirea de *Pomârla* este dată după natura terenului *mocirlos* şi *întunecos*, plin de *tihărae*, pentru cari cei vechi au fost făcut *săpături*, *tăeturi*, pentru a creia *vaduri* (brod) de trecere.

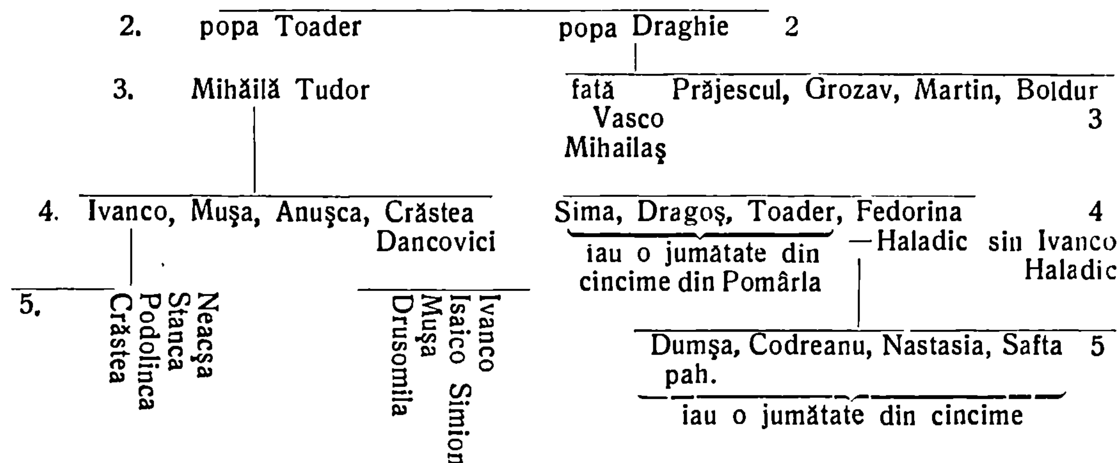
In limba română avem foarte multe cuvinte cu prefixul по şi под, atât în nume *comune*, apelative, cât şi în nume topografice: *pocinog*, *pocladă*, *poclit*, *poclon*, *pocostire*, *podoabă*, *pogon*, *pomană*, *ponos*, *potop* (v. Cihac şi Tiktin); iar nume proprii ca: *Pobor*, *Pociovalişte*, *Pocreaca*, *Podriga*, *Podoleni*, *Pogăceni*, *Pogana*, *Pomârla*, *Ponoare*, *Posada*, *Potlogi*, *Potlogeni* (v. Frunzescu).

Cum aceste sate se găsesc pe tot întinsul ţării româneşti, în Oltenia şi Moldova, arată că înriurirea elementelor slave de sud şi de nord a fost destul de adâncă; pentru a boteza atâtea aşezări străvechi, anterioare aşezărilor valahe.

5. *Pomârla în secl. XV-a.* Din ispisocul lui Petru Vodă Rareş din 1546 (7054) Mart 30, ştim că întru început a fost stăpân în Pomârla *popa Draghie*, «după direasele ce le-a avut moşul lor popa Draghie de la moşul domniei noastre Alexandru Voevod». (Surete I, 366)

Popa Draghie era stăpân la Bărlad în gura Similei, pe hăleşteul Bistricenilor, toată valea până unde cade Simila în Bârlad; om evlavios dînsul îşi făcuse şi o mănăstire pe Lahova[2]) către 1430, cu iaz şi moară. Pe toate aceste le stăpâneşte el până în 6952 Iunie 18 (1444), când Stefan Vodă, fiul lui Alexandru Vodă cel Bun, le dă fratelui său, lui popa Toader din Bârlad[3]).

In actele ulterioare se vorbeşte de urmaşii celor 2 fraţi: preuţii Toader şi Draghie. Iată şi schiţa celor 4 generaţiuni de la 1400—1560:

1). Pomărla e slavul помрїани, tronqué; помраатки, inquino; cum e slavul помрочити mlrs. (noircir), помрачати rus (obscurcir, ternir), помрачавамь, bulg. (obscurcir, fletrir, noircir), *pomroczu*, pol (obscur), помрчати, serb, (deficio) помрчити serb (nigro colore inficio).

2) «pentru care şi noi văzând a lor dreaptă şi credincioasă slujbă cătră noi, l'am miluit pre el cu osăbită mila noastră şi i-am dat şi i-am întărit lui întru al nostru pământ moara *fratelui său a popei lui Draghie*, ce iaste pe Simila, unde a fost hăleşteul Bistriceanilor, valea până unde cade Simila în Bărlad, şi am poroncit lui ca *să-şi facă şi sat, pre Lahova*, unde a fost mănăstirea *fratelui său a popei lui Draghie*, încă am dat-o acelui de mai sus zis popa Toader». (Surete şi Izvoade ms. IV, 241).

3) pre Lahova: «лаховнои боуковиною = prin bucovina (făgetul) Leahului, căci лахова este лѧхова, mlrus, лѧх, лѧхов = Leah, Polon (I Bogdan DStef II, 65).

4) De numele acestui Martin este legat numele *iazului lui Martin* şi *dealul Martin* din prelungirea dealului, pe care stă aşezată curtea Başotească, azi Liceul Anastasie Başotă.

In tot cursul secl. XV-a aşezarea veche a lui popa Draghie, s'a fost împărţit între cei 5 urmaşi ai săi, în care noi vedem nume istorice ca *Boldur*, *Prăjescul*, dar numele acestor bătrâni n'a rămas acelaşi în amintirea urmaşilor, ci se contopesc nume de stăpân şi din alte generaţiuni, nu numai de cât chiar din primii urmaşi ai popei lui Draghie.

6. *Pomârla în secl. XVI-a.* Din acest secol avem 2 urice, cari vorbesc de *Pomârla;* Uricul lui Petru Vodă Rareş din 7054 Mart 30 (1546) şi uricul lui Alexandru Vodă Lăpuşneanu din 7064 Mart 2 (1556) In cel dintăi se vorbeşte[1]) de o întărire de stăpânire şi o împărţală între neamuri a unei *cincimi* din Pomârla, partea din mijloc. Vodă Petru Rareş întăreşte lui *Sima*, *Dragoş* şi lui *Toader* feciorii lui *Vasco Mihailaş*, cum şi nepoţilor de soră, *Dumşa paharnic*, *Codreanu*, *Nastasia* şi *Safta*, copii *Fedorinei Haladic*, o cincime din Pomârla, şi o împarte pe din două, adică Sima, Dragoş şi Toader iau o jumătate din cincime, iar copii Fedorinei Haladic iau altă jumătate de cincime.

In cel de al doilea uric din 1556 Mart 2, Alexandru Vodă Lăpuşneanu întăreşte[2]) numai *Nastasiei* şi *Elisabetei* (Safta), nepoatele lui *Ivanco Haladic*, care a trăit supt Stefan cel Mare şi de la care a căpătat întăritură domnească pe o a treia parte din Pomârla, *unde îşi avea el casă*, cum şi iazul pe Hluboca, pentru a stăpâni această a treia parte din Pomârla cum şi iazul de pe Hluboca.

In acest timp viaţa în Pomârla se însădea tot mai mult; fiecare stăpân pe cincimea lui îşi planta copaci, îşi făcea livezi; iazurile erau de nevoe pe fieştecare bătrân. După 30 de ani de stăpânire liniştită şi paşnică, vin pricini de pometuri şi domnia trebue să intervină. Aşa în 7095 Iune 21 (1587) Boghian uşiar şi Văscan diac chiamă în judecată pe răzeşii lor Mihai şi Ostafie, feciorii lui Paşco «pentru nişte pomet din Pomârla în vatra satului». Cum pometul era sădit pe părţile lui Vascan şi Boghian, Ostafie pierde procesul. (Surete ms. II, 332).

După 3 ani, în 7098 Iunie 14 (1590), acelaşi domn, Petru Vodă Șchiopul dă carte gospod la mâna lui «Romaşco vatavul şi Frăsinei să-şi oprească un pomăt din Pomârla» (Surete ms. II, 333).

Satul Pomârla a continuat să meargă pe *cinci* bătrâni, din cari n'avem ştiri de cât de 13 stăpâni, şi anume: Sima Mihailaş, Dragoş Mihailaş, Toader Mihailaş; Dumşa Haladic pah., Codreanu Haladic, Nastasia Haladic, Safta Haladic; apoi Boghian uşiar, Văscan diac, Ostafie, Mihai, Romaşco vatav şi Frăsina. Ceilalţi stăpâni neavând price la divan, nu şi-au dat zapise unul la mâna altuia, ci proprietatea a curs în mod normal în cele trei generaţiuni de stăpâni, ce cată să umple tot secl al XVI-a.

7. *Pomârla în secl. XVII-a.* In acest veac ştirile despre Pomârla se înmulţesc şi dacă în secl. XV şi XVI proprietatea se pulverizază în cele 6 generaţiuni de stăpâni de la popa Draghie în coace, în secl. XVII proprietatea în Pomârla începe a se strânge în mâna unuia, aşa că din proprietate mică se preface din nou în proprietate mare, ceia ce se va desăvârşi în secl. XVIII-a şi XIX-a.

Din actele de stăpânire din acest veac se desprind numele celor *cinci stâlpi*, adică cinci *bătrâni* din Pomârla: *Prăjescul*, *Boldur*, *Grozav*, *Cornoae*, şi *Ostafie (Mârza)*. Supt aceste *cinci* nume nu trebue a înţelege pe stăpânii unei singure gene-

1) «pentru adevăratele slugile noastre Simion şi fraţii lui Dragoş şi Toader, feciorii Vascăi Mihăilaş şi nepoţii lui: Dumşa pah. şi Codreanul şi surorile lor Nastasia şi Safta fetele Fedorinii... le-am dat şi le-am întărit «a cincia parte din sat din Pomârla partea din mijloc». (Surete I 366).

2) «pentru adevăratele slugile noastre Nastasia şi sora ei Elisabeta, nepoate lui Ivanco Haladic... le-am dat şi le-am întărit.. a treia parte de sat din Pomârla, unde a fost casa moşului lor Ivanco şi iazul ce este pe Hluboca». (Surete I, 369).

raţiuni, a doua sau a treia de pildă, urmaşii confundând de obiceiu supt numele vechilor bătrâni ai moşiei pe stăpânii din 2—3 generaţiuni consecutive.

In 1629 Mart 11 (7137). Lupul Hăbăşescul[1]) marele parcalab de Neamţ şi fost vornic, căsătorit cu Maria Prăjescul, sora lui Ionaşco şi Iordachi Prăjescul cumpără în Pomârla părţile lui Patraşco Culici.

8. *Un tălhăşug de vite.* Intre răzeşii stăpâni în *stălpul lui Boldur* se săvărşeşte cătră 1629 (7137) un tălhăşug de vite. Stefan, fiul Chiranei, văr cu fraţii Căzăceşti, Coste şi Drina, fură de la verii săi 4 boi, şi-i petrece în ţara Leşască. Hoţul e prins şi dus la judeţ, şi judeţul îl judecă ca un fur. Cum în legea veche se plătea capul, el cade cu rugăminte la postelnicul Dumitraşco şi-l scapă din închisoare, dându-i toată partea sa din Pomârla[2]).

9. Tot asupra *stălpului lui Boldur* avem ştiri în cartea de judecată din 7146 Ghenar 25 (1638) şi în zapisul din 7150 Dec. 14 (1641), ce privesc pe *Ionaşco Herţea*.

Ionaşco Herţea cumpărase în stălpul lui Boldur următoarele *şurine:*

a) partea lui Ionaşco Haliţchi fiul lui Gavril Haliţchi cu 9 taleri bătuţi.

b) partea lui Darie şi Cernauca, feciorii lui Iosif Haliţchi cu 5 taleri bătuţi.

c) partea lui Stefan Hubă şi a femeei sale Caruşca cu 9 taleri bătuţi.

d) Partea lui Manoilă sin Petrică cu 9 taleri bătuţi.

e) partea unchiului său Ionaşco Herţea, frate cu tatăl său Simion Herţea pentru un cal, un bou şi un galbăn unguresc.

Asupra acestor părţi din stălpul lui Boldur, rădică pâră la divanul lui Vasile Vodă că nu Ionaşco Herţea e stăpân, ci ei fraţii Căzăceşti — Ionaşco şi Vasile Cazacul — de oare ce, pretind ei, Onciul Moţoc, unchiul lui Ionaşco Herţea, a fost dăruit părţile sale din stălpul lui Boldur, mănăstirei Pandocratorului de la Todereni, zidită de Teodor Moghilă; iar mai apoi călugării au fost văndut aceste părţi Cazacului, tatălui lor. Divanul cercetând pricina, află că în adevăr Onciul Moţoc, unchiu lui Ionaşco Herţea n'a fost dăruit de cât partea sa personală nu şi a Herţeştilor; divanul îi dă ramaşi pe cei 2 fraţi Căzăceşti, iar Ionaşco Herţea se îndreaptă înaintea legii, pune ferăe în visteria domnească şi câştigă pâra.

Cum însă procesul l'a costat parale, şi a venit pe capul lui şi alte năpăşti, acelaşi Ionaşco Herţea se duce la Cernăuţi în 1641 Dec. 14, şi acolo în casa şoltuzului şi faţă fiind cei 12 părgari de Cernăuţi se împrumută cu 20 galbeni de la Moiseiu din Dersca şi-i pune zălog toate părţile sale din Pomârla, din stâlpul lui Boldur şi cu tot venitul ce se va găsi din pometi, din câmp, din vatra satului şi din hăleşteu». Cu aceşti bani îşi plăteşte capul şi scapă cu obraz curat.

1) Hăbăşescu ne duce la *Habiş*, pomenit în uricul lui Stefan cel Mare din 6991 Aug. 17 (1483), ca fecior Maruşcăi, fata lui Mănăilă Şerbescul. Habiş e maghiarul *hab* = val, deci Văleanu şi vechile înrudiri cu Radu Piscu, vărul său primar, în vechea descendenţă de mari bani, apare de odată ca mare vornic (I. Bogdan DStef. I, 296).

2) ...«deci ei au alergat şi au umblat pentru paguba lor şi şi-au prins boii petrecuţi de mine în ţara leşască; deci m'au prins pe mine şi m'au pus la închisoare la Dorohoi pe mâna postelnicului Dumitraşco; deci mau scos la judeţ de mau judecat cu oameni buni; deci mi s'au aflat jiudeţul să-mi facă ca unui fur. Eu văzând că-mi vine vremea de peire, am căzut după dmlui postelnicul Dumitraşco să-mi scoată capul dintr'această nevoe. Deci dmnului mi-au scos capul dintr'această nevoe iar eu i-am dăruit dmsale partea mea de ocină din *sat din Pomârla, din a cincia parte a treia parte din stălpul lui Boldur*... şi am dat şi păgubaşilor 5 capete de vite, iar dumlui postelnicul şi de gloabă m'au iertat şi mi-au ras şi doi potronici de dajdie din visterie, ce a fost partea mea în sat în Pomârla, iar dumnialui postelnicul să aibă a mai socoti şi cu haine şi ceva vită, după cum s'a îndura». (Surete ms. II, 325).

10. Actele ne vorbesc de *stâlpul lui Ostafie.* Acest Ostafie a trăit pe la 1587, a fost ficiorul lui Paşco, dar după 60 de ani el era socotit un vechiu bătrân al satului Pomârla. In acest bătrân a lui Ostafie intrase stăpân Isac Balica hatmanul, prin cumpărătura următoarelor părţi: cea de la Grozav, feciorul Zahariei, de la Polupan, nepot lui Grozav; de la Dumitru, ginerele Boghiului, şi de la preutul Giurgea şi Andronic, feciorii Donciului. Partea lui Isac Balica o moştenise nepotul său Pătraşco Ciogolea logofătul, care capătă carte de stăpânit de la Vasile Vodă în 7152 (1644) pe toate aceste părţi. (Surete ms. II, 333).

Acest Patraşco Ciogolea, acum parcalab de Hotin, ia în zălog cu 20 lei în Pomârla şi partea lui Ion Hăbăşescul, ce o avea de pe tatăl său Lupul Hăbăşescul mare vornic, care şi el o cumpărase de la Pătraşco Culici. Contra acestor părţi ale lui Ciogolea pornesc pâră cei 7 fečiori ai Cazacului şi anume: Vasile, Ionaşco, Costea, Andrei şi Miron şi cumnaţii lor Griga şi Tiron, ce aveau părţi de pe bunul lor Griga. Pavăl Albotă vornicul de gloată cercetează pâra în 7153 Iulie 13 (1645) şi alege a treia parte din Pomârla din stâlpul lui Boldur, care o dă lui Pătraşco Ciogolea, iar alţi 36 stânjeni, ce au eşit mai mult îi lasă răzeşilor Căzăceşti (Surete ms. II, 337).

11. *Dumitraşcul Nacul visternicul* [1]. Cel care uneşte în mâna lui mai multe

---

1) Ştirile despre înaintaşii lui Dumitraşco Nacul vist. sânt foarte împărţite şi reduse. Numele *Nacul* — Neculai — se întâlneşte în foarte multe documente ale secl. XVII, dar fără legătură de înrudire între dânşii:

Nacul, fără nici o boerie în 7150 (N. Iorga Doc. IV, 113);
Nacul din Popeşti în 7169 (Surete IV, 10); el e moşul lui Apostol Golăe, şi are soră pe Antonia (Surete IV, 31);
Nacul aprod din Olăneşti 7139 (Surete XVI, 53, 136);
Nacul, tatăl lui Ionaşco Nacul din 7171 (Surete IV, 97), şi a lui Ghiorghiţă Nacul 7178 (Surete IV, 108);
Nacul din Proselnici în 7171 (Surete IV, 120), cu fratele său Toader;
Nacul ginerile lui Grigorie din 7175 (Surete IV, 186);
Nacul levintul în 7175—7177 (Surete IV, 196, 230);
Nacul ginerele Vergăi în 7178 (Surete IV, 285);
Nacul de Todereşti în 7181 (Surete V, 64);
Nacul fiul lui Gheorghe din Boldeşti (Surete V, 57);
Nacul Isăcescul vornic de gloată în 7191 (Surete V, 47);
Nacul meserciul, părgariul de Iaşi, în 7183 (Surete V, 91);
Nacul Gheorghiţă în 7189 (Surete V, 100);
Nacul fiul lui Pelin, nepot Tomei (Surete V, 249);
Nacul Dăşoveanul cu fiul său Vasile în 7129 (Surete II, 160);
Nacul de Ungureni în 7129 (Surete II, 190);
Nacul din Ciureşti pe Delea la Prut, cu alţi 5 fraţi, feciorii lui Văscan, nepot lui Iacob, strănepot lui Domşa în 7151 (Surete III, 109);
Nacul de Prăjeşti în 7143 (Surete III, 179);
Nacul din Popeşti în 7149 (Surete III, 219);
Nacul are de frate pe Isaco, cu fiul său Vasile, din Şătrăreni în 7100 (Surete IV, 115);
Nacul Murguleţ căsătorit cu Maria Crăstian log. (N. Iorga Doc. III, 21) către 7188.
Nacul ţine pe Mărica, nepoata de soră Antemiei, soţia lui Andronic Isăcescul din Brănişteri pe Başău, nepoata lui Soltan în 7151. (Ispisoace II, 2, 41, 42);
Nacul feciorul Antemiei soţia lui V. Negrul are 5 fraţi şi surori în 7156. (Ispisoace II, 2, 142);
Nacul de Obrejeni în 7169 (Ispisoace III, 1, 188)
Nacul Ioniţă, fecior Nacului de Costeşti în 7165—7172. (Ispisoace III, I, 77; III, 3, 5, 147; în 7181 (III, 2, 148); în 7186 (Ispisoace IV, 1, 19);
Nacul de Lieşti, socrul lui V. Butucea în 7174 (Ispisoace III, 2, 36);
Nacul diacon din Şerbeşti în 7175 (Ispisoace III, 2, 48);
Nacul, ficior Nastasiei, nepot lui Istrate de Albeşti în 7167—7178. (Isp. III, 1, 103, III, 2, 79);

şurine din Pomârla şi devine stăpân pe jumătate sat din Pomârla, este visternicul D. Nacul încă de pe când era pitar D. Nacul cumpărase de la Merla şi barbatul ei Gavril Bălănţă pentru 14 lei, un cal, o iapă *şi plata unei şugubine*, părţile ei ce le avea de pe tatăt său Griga, fecior — recte *ginere — Cazacului* (Surete ms. II, 342).

In 7165 Mart 5 (1657), D. Nacul vist. cumpără cu 92 lei părţile lui Toader fiul Nastasiei din Vicoleni, *jumătate din Pomârla* (!). (Surete IV 80; ms. III, 338). Tot de la aceştia cumpără cu 50 lei şi alte părţi din Pomârla (Surete ms. II, 342).

In 7167 Oct. 14 (1658) cumpără de la Ion Hăbăşescul biv parcalab cu 20 lei părţile lui din Pomârla plătindu-i zălogul ce-l avea la Pătraşco Ciogole vel stolnic; îi mai dă pe deasupra şi un hărmăsar turcesc (Surete ms. II, 339). In acelaşi an 7167 August 1 (1659) D. Nacul vist. cumpără cu 16 lei bătuţi şi un cal preţeluit 18 galbeni, partea lui Gligoraşco Gherman biv parcalab, căpătată danie încă din 7165 Noembre 3 (1656) de la unchiul său Stefan Văscan din Ungureni, după ce îşi îndepărtează de la moştenire pe rudele sale mai de aproape.

In 7170 Ghenar 25 (1672) D. Nacul vist. cumpără cu 62 lei bani proşti şi cu 22 galbeni un zălog, părţile nepoţilor Ciogoleştilor şi anume: David de Zăluceani, Savin de Hudeşti, P. Docnea, şi T. Hermeziul. In zapis se scrie că de va eşi moşie mai multă să aibă D. Nacul a le mai da ceva, iar de va eşi mai puţină să se crează istoviţi, de şi ei declară că nu ştiu că unchiul lor Ciogolea să fi rămas dator cu acei 22 galbeni. (Surete ms. II, 342). Dar într'un zapis nedatat T. Hermeziul atestă că a mai luat la *Iaşi* 20 lei peste cei 60 lei, pentru partea lui din Pomârla. (Surete ms. II, 362). Tot în 7170 Mart 20 (1662) D. Nacul vist. cumpără cu 34 lei partea lui Stefan, feciorul Chiranei, nepot Grigăi „din jumătate de stâlp a treia parte din stâlpul Prăjescului". (Surete ms. II, 342).

Pe când D. Nacul vist. cumpără părţi în Pomârla, urmaşii Căzăceştilor îşi cer de la Vodă în 7169 Mai 1 (1661) să li se aleagă şi să li se împartă ocinile. Divanul rândueşte pe Ilie Grecul din Lozeni să facă cercetări şi li se aleg astfel părţile între 5 veri pri-

---

Nacul Eremia din Roşieci în 7194. (Ispisoace V, 2, 199);
Nacul, frate lui Crăstian, căpitan de Lăpuşna, în 7168. (Ispisoace IV, p. 42);
Nacul de Onceşti în 7200. (Isp. IV, I, 215); *Nacul* în 7185 (Isp. IV, I, 15);
Nacul, socrul lui I. Tărlici, care ţinea pe fata lui Sofronie în 7150. (Surete XVI, 108);
Nacul diregător de Tomeşti în 7141. (Surete XIV, 15); *Nacul* de Protopopeşti în 7201 (Isp. IV, 2, 15);

Din toţi aceşti *Nacul* — recte *Neculai* — noi credem că stăpânul, care a unit în persoana sa jumătate din moşia Pomârla a avut aceşti ascedenţi:

a) *Nacul Uşărel* în Băşeni în 7126 (1618) are de soră pe Grozava Horgoae. (Ispisoace I, 2, 115; II, 2, 182; III, 1, 163, unde e pomenit *pitar* şi în 7157); apoi ajunge *comis mare* în 7159 (Ispisoace III, I, 1, 2, 3); fusese *parcalab* în 7154 (Isp. II. 2, 89); e biv comis în 7160 (Surete III, 109). E vel stolnic în 7166 (Surete IV, 296; Uricar XI, 209; în 7165) Isp. III, 1, 52); 7169 (Ispisoace III 1, 179) postelnic în 7174 (Surete IV, 118, 119); e pomenit ca biv stolnic în 7175 şi 7176 (Surete IV, 120, 122); Antonovici Doc. Bărlădene III, 204); biv stolnic în 7180—7182, 7184 (Surete V, 31, 61, 87) vel pah. în 7184 (Antonovici Doc. Bărl. III, 260).

Nacul stolnic are case în Iaşi pe uliţa Sârbească în 7180, vecin cu Simeon Păsărarul şi Ioniţă starostele (Surete IV, 235; V, 165 în 7188). Ca biv stolnic e rânduit vornic de poartă în 7175. (Surete IV, 197) şi măsură moşia Tătăruşii la Vaslui.

1. Nacul stolnicul are 3 fii: pe *Dumitraşco Nacul*, pe Toader Nacul, şi pe *Ionaşco Nacul*, care sânt pomeniţi în actele timpului; în 7165 e postelnic (Surete IV, 84). In 7184 Dumitraşco Nacul vel pah. e dat ca fiu lui Nacul stolnic (Surete V, 159. In 7178 Ianuar 24 Dumitraşco Nacul e *vel pitar* (N. Iorga Doc. XXI, 261. In 7179 Dumitraşco Nacul e vel spatar. (V. A. Ureche. Miron Costin I, 125).

mari: Andronic, Stefan, şi Măriuţa pe de o parte şi Coste şi Ionaşco Căzăceşti pe de alta.

a) Stâlpul *Boldur, întreg* îl iau Andronic, Stefan şi Măricuţa.
b) Stâlpul *Prăjescul jumătate* tij „ „ „ *fără o şesime.*
c) Stâlpul *Prăjescul jumătate* îl iau Coste şi I. Cazacul *plus o şăsime* din partea lui Andronic.
d) Stâlpul *Mărza jumătate* îl ia Costia şi Ionaşco Cazacul *plus o treime partea Tavei.*

Ilie Gociul le dă 2 zapise pe ziua de 1 Mai 7169 la cele părţi în pâră şi zapisul zice: „i-am tocmit stâlpii tocmai ca să nu mai aibă a se părâre" (Surete ms. II, 341); dar uitând să le împartă şi pometurile şi vecinii, în 9 Mai 7169 (1661), Vodă Stefan Lupul dă carte la vornicii de Dorohoi să li se aleagă pometurile şi vecinii şi anume Andronic cu ai lui să ia vecinii, iar Căzăceştii să ia heleşteul şi pometele, ce căzuse pe partea lui Andronic (Surete ms. II, 341).

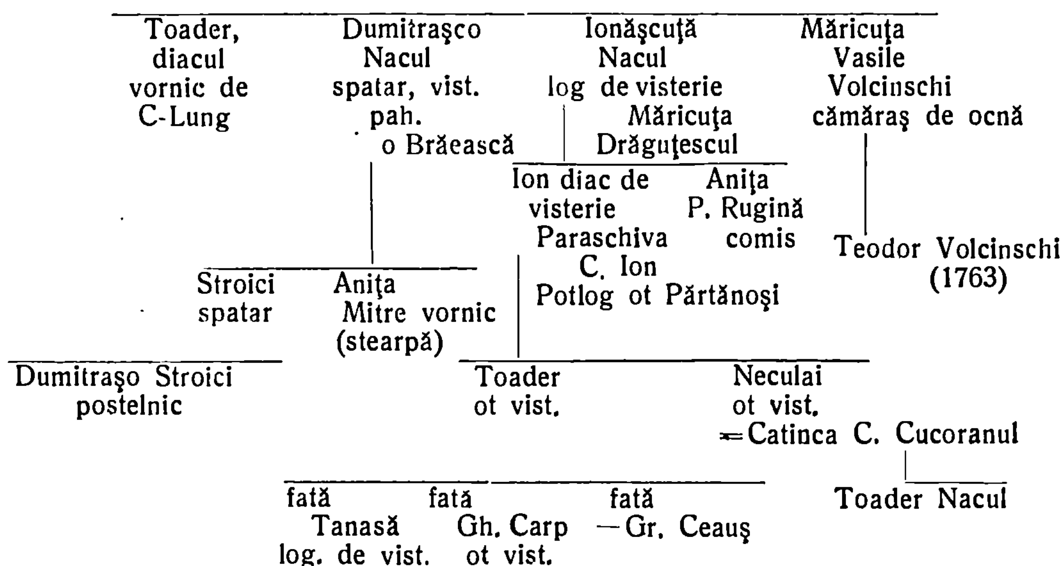
După 2 ani, în 7171 (1663) D. Nacul cere de la Vodă să rânduiască un boer să i se aleagă toate cumpărăturile sale din Pomârla, şi în April 7171 (1663) Evstratie Dabija Vodă rândueşte pe pah. Gavril Brăescul biv vornic şi pe Simeon de Şilişău să meargă la Pomârla şi să aleagă lui D. Nacul biv vist. toate ocinile sale (Surete ms. II, 343).

Cei 2 boeri merg la Pomârla, cercetează scrisorile şi pe teren aleg tocmai *o jumătate sat* de Pomârla fără *o şesime dintr'un bătrân.* Iată părţile sale pe bătrâni:

a) Stâlpul *Cornoae* două părţi.
b) Stâlpul *Boldur* a treia parte.
c) Stâlpul *Grozav* două părţi, ale Ciogoleştilor.

Ioniţă Nacul e logofăt (diac) de visterie în 7177 (Surete IV, 278, 280); tot logofăt de visterie este în 7185 (Surete XIII, 10), şi în 7188 supt Duca Vodă (Antonovici Doc. Bârlădene III, 227), şi în 7187 (Ispisoace IV, 1, 19) şi în 7188 (Isp. IV, 1, 39) şi în 7190 (idem IV, 1, 38) şi în 7192 (idem IV, 1, 55, 78–81). El ţine în căsătorie pe Maricuţa Drăguţescul, a cărei soră o ţinea un Ureche. Din căsătoria lor se pomeneşte de o fată a lor Măricuţa, măritată cu Pavăl Rugină comisul (Surete XII, 11, 12).

Nacul uşerel, stolnic, vornic de poartă, parcalab

d) Stâlpul *Prăjescul* întreg *fără o şesime.*

e) Stâlpul *Ostafie,* nimic.

Toate aceste părţi pe bătrâni le socotesc boerii hotarnici că fac tocmai *jumătate de sat fără o şesime.*

Erau deci în 1661 April *şese* stăpâni în Pomârla: Dumitraşco Nacul vist. stăpân pe jumătate sat fără o şesime; şi cei 5 veri primari Căzăceşti: Andronic, Stefan, Măriuţa, Coste şi Ionaşco pe jumătate sat *plus o şesime.*

Cum noi ştim din măsurătoarea făcută în 1785 Mai 30 că moşia Pomârla avea aceste lărgimi: plecând de la fundul despre pădurea Pobroteşti la fundul despre Trestiana Dorohoiului: 1780 st. + 1580 st. + 1257 st. + 1000 st. + 793 st.; adică în medie 1282 stânjeni, urmează că un stâlp avea lărgime de *256 stânjeni;* deci cele două grupe de stăpâni aveau:

D. Nacul vist. stăpânia jumătate sat *fără o şesime* 600 stânjeni.
Căzăceştii stăpâneau jumătate sat *plus o şesime* 683 stânjeni.
1282 stânjeni.

Iată care ar fi în schemă pe bătrâni distribuirea proprietăţii în Pomârla:

Pomârla, lărgime 1282 stânjeni															
Popa Draghie către 1430 stăpânea toată moşia, adică 1282 stânjeni															
$^1/_5$=256 Ostafie				$^1/_5$=256 Boldur			$^1/_5$= 256 Grozav			$^1/_5$=256 Cornoae			$^1/_5$=256 Prăjescul		
$^1/_2$=128 st.	$^1/_3$ 43 Tava	$^1/_3$ 43	$^1/_3$ 42	$^1/_3$=86	$^1/_3$=86	$^1/_3$=84	$^1/_3$=86	$^1/_3$=86	$^1/_3$=84	$^1/_3$—86	$^1/_3$=86	$^1/_3$=84	$^1/_6$ $^1/_6$ $^1/_6$ $^1/_6$	$^1/_6$ $^1/_6$	$^1/_6$ $^1/_6$ $^1/_6$ $^1/_6$
Ionaşco şi Coste Cazacul = 171 stânj.		Andronic, Ştefan şi Măricuţa 85		Andronic, Stefan şi Maricuţa 172 st.		Dumitraşco Nacul vistern. 84 st.	Dumitraşco Nacul visternic 172 st.		Andronic, Ştefan şi Maricuţa 84 st.	Dumitraşco Nacul vist. 172 st.		Ionaşco şi Coste Cazacul 84 st.	Dumitraşco Nacul vist. 86 st.	Ionaşco şi Coste 84	Dumitraşco Nacul vist. 86 st.
256 stânjeni				256 stânjeni			256 stânjeni			256 stânjeni			256 stânjeni		
Pomârla total 1282 stânjeni în curmeziş, din Şilişeu în Ibăneasa															

Deci cele 3 grupe de stăpâni stăpâneau astfel:

1) Dumitraşco Nacul vist. 600 stânjeni în 4 bătrâni: Boldur, Grozav, Cornea şi Prăjescul.
2) Andronic, Ştefan şi Măricuţa 341 stânjâni in 3 bătrâni: Boldur, Grozav şi Ostafie (Mărza).
3) Ionaşco şi Coste 341 stânjeni în 3 bătrâni: Cornoae, Prăjescul şi Ostafie (Mărza).

Dar proprietatea nu s'a oprit la această aşezare, căci în 7173 Sept. 28 (1664), adică la un an după prima alegere, Toader Nastasă din Vicoleni, de la care Dumitraşco Nacul vist. cumpărase încă din 1657 părţile sale — zapisul său scrie greşit *jumătate din Pomârla!* — cu 142 lei, mai vinde aceluiaşi Dumitraşco Nacul vist. pometele, fâneţele şi pământurile ce le avea în Pomârla (Surete ms. II 344).

12. *Intre D. Nacul vist. şi răzeşii săi.* Polcovnicul Andronic cu fraţii săi Stefan şi Măricuţa stăpâniau 341 stânjeni în Pomârla cu iaz, în apa satului, şi cu moară

de apă în ezătură. Atât iazul cât şi moara lui Andronic veniau mai în josul apei, pe când iazul şi moara lui D. Nacul erau în sus. Nu era lucrul uşor a întocmi un iaz puternic pe hliza ta de moşie, fără ca apele iazului din jos, să nu înece vadul morii iazului din sus. După înălţimea iezăturii, după înclinarea mai mare sau mai mică a terenului, ezitorii greşiau iazul şi nesfârşite procese pentru iazuri şi mori se găsesc în actele multor moşii. Cum lărgimea locului de hrană se orienta după cursul apei, şi nevoia de iazuri, practica celor vechi socotia tot deauna cât loc trebuia pentru traiul unui sat sau mai multe după lungimea apei ca să se poată iezi hăleştee, unul sau două pe bătrân, ca să se poată întocmi mori de apă. Practica era pistreala de săgeată cu arcul.

In 7175 Sept. 6 (1666) Iliaş Alexandru Vodă scrie carte la parcalabul Andrian şi la vornicii de Dorohoi să cerceteze pâra, ce a pornit-o Dumitraşco Nacul contra polcovnicului Andronic, cum că iazul lui Andronic ce vine din jos, îneacă cu coada apelor sale iezătura şi moara Nacului, ce venia pe din sus; li se porunceşte să se ducă la faţa locului şi să cerceteze şi să-i aşeze, ori tăind iezătura, ori limitând până unde să se întindă coada iazului. Aşa cred că s'a şi urmat (Surete ms. II, 344).

— O altă pără porneşte la divan Dumitraşco Nacul 2 logofăt, contra feciorilor lui Nastasă, pentru căci ei ţineau la dânşii direasele părţii de pământ căpătată danie de la Stefan din Ungureni, şi apoi vândute de Gherman vornicul logofătului D. Nacul, fără să-i dea şi diresele. Iliaş Alexandru Vodă rândueşte în 7176 April 20 (1668) pe şatrarul Rugină să cerceteze cazul. (Surete ms. II, 344) Tot în acest an 7176 Iunie 22 (1668), jupâneasa Crăcoae capătă carte de la Iliaş Alexandru Vodă ca să-şi ţină părţile sale din Pomârla, ce le are de la moşul său Iuraşco vornicul, cumpărătură de la Ilea şi sora sa Vasutca. (Surete ms. II, 345).

Faţă cu atâtea hărţueli din partea răzeşilor vânduţi şi unii eşiţi din moşie, Dumitraşco Nacul log. cere în 7176 Iulie 8 (1668) de la Vodă să i se aleagă părţile sale din Pomârla, mai ales fânaţele despre pădure, şi să-i formeze un *trup întreg de moşie* din toate hlizele, ce le are împrăştiate în cei 5 bătrâni ai Pomârlei. La această cerere *nouă* şi pe care o impunea vremea — *comasarea moşiilor* — răzeşii s'au opus şi rânduiţii hotarnici afirmă că răzeşii au *zis să-şi ţie log. D. Nacul amestecat părţile sale pre stâlpii cei bătrâni.* (Surete ms. II 345).

Hotarnicii arată o altă distribuire a proprietăţii pe bătrâni.

Dumitraşco Nacul logofătul stăpânea bătrânii **Boldur, Grozav** şi jumătate din **Prăjescul** *fără o şesime.* Căzăceştii stăpâniau bătrânii **Ostafie (Mărza), Cornoae (Martin)** şi jumătate din **Prăjescul** *plus o şesime.*

Cu toată această nouă orânduire, buclucurile cu răzeşii nu se isprăvesc, mai ales cu hlizele cumpărate de la Toader Nastasă. Acesta dă la mâna pitarului D. Nacul *două* zapise, *unul* din 7177 Sept. 20 (1668), prin care atestă că el n'a dat danie partea sa d n Pomârla, ci că a vândut-o cu 150 lei, căci având mare nevoe, n'a întrebat rudele de a-l ajuta să li-o vânză lor, dar n'a vrut nici unul, şi aşa o vinde lui D. Nacul; şi se legă astfel că dacă cineva s'ar scula cu pâră, d-lui logofătul Nacul are putere să-i ia părţile sale din Vicoleni. (Surete ms. II, 346); *al doilea* din 7179 Sept. 20 (1670), prin care Toader Năstasă arată că i-a dat chizăşie 2 urice de Vicoleni, nefiindu-i a mână uricile părinţeşti, ce vorbesc de Pomârla, mai legându-se că dacă nu-i va putea aduce uricile Pomârlei să poată stăpâni pe direase părţile sale din Vicoleni. (Surete ms. II, 346).

Un alt răzeş de Pomârla Gavril Bălăuţă, căzând la mare nevoe cade la D. Nacul pitariul să-l ajute şi pune chizăşie părţile sale din Pomârla. Cinci ani a umblat cu *şovele* şi n'a plătit; strâns din scurt arată în zapisul său din 25 Dec. 7181 (1672) că de fapt el vânduse moşia de vre-o 5 ani în urmă, dar că nu se grăbise să-şi aleagă

părţile. I se pune vadea la 6 Ianuarie 7181; iar în caz de nu va dezbate părţile să i le ţie D. Nacul, cum s'a şi întâmplat. (Surete ms. II, 346).

Cu aceste întrăm în pragul secl. al XVIII-a. Stăpâni în Pomârla erau:

Dumitraşco Nacul pitarul cu 2 bătrâni şi jumătate fără o şesime sau în stânjeni 600.

Căzăceştii stăpâniau 2 bătrâni şi jumătate plus o şesime, sau în stânjăni 682.

De aici în colo fiecare jumătate de moşie din Pomârla îşi va avea viaţa sa deosebită, suferind schimbările aduse de vreme şi oameni.

13. *Pomârla în secl. XVIII.* Vremile tulburi ce au venit peste Moldova în pragul secl. XVIII, navala şi prada Tatarilor, venirea Leşilor cu Ion Sobieschi, apoi războaele dintre Ruşi şi Turci cu începere de la 1711; apoi boalele, foametea şi altele [1]) aŭ avut urmări grele şi în mersul liniştit al stăpânirii în Pomârla.

Trec 30 ani la mijloc; trăiau acum ca stăpâni urmaşii celor de la 1670. Murise Dumitraşco Nacul visternicul; murise şi Toader a lui Nastasă din Vicoleni, pârâtul lui. Pricinile însă rămăsese în picioare şi întârzierea judecării acestor vechi pricini ni-o explică zapisele: „apoi s'au prilejit răscoale în ţară, de au venit tatarii; şi pe urmă au venit Leşii de i-au pradat şi au luat tot şi urice şi zapise de la tatăl mieu şi l'au lăsat numai cu sufletul".

Cine erau urmaşii stăpânitori din 1670? Dumitraşco Nacul logofătul are de fecior pe Stroici spatarul, tulpina Stroiceştilor de la Dorohoi; iar Toader a lui Nastasă lăsase soţia sa — Tudosia — cu Postolachi Nastasă, băiat, şi o fată Odochiţa, măritată cu un Damian (Holban?) şi un nepot de soră sieşi, Simion Ciurariul. Se convine între părţi în 7210 Febr. 10 (1702) ca Stroici spatarul să dea înapoi uricile Vicolenilor, zălogite încă din 1668; cât despre uricile Pomârlei, prădate de Tatari să nu se mai crează de se vor mai afla undeva". (Surete ms. II, 347).

In acest interval de 30 ani, Dumitraşco Nacul vist. îşi mărită şi fata sa Aniţa cu *Mitre, ajuns mare vornic.* Nu ştim multe despre Mitre marele vornic al ţării de sus între 7202—7208. (Surete ms. XLII, Antonovici, Doc. Bârlădene III, 182, IV, 151; Uricar III, 274, N. Iorga Doc. VI, 37, 38) Rânduit a fi numit mare vornic al ţării de jos Nec. Vodă Mavrocordat în 7218 (1709), i se scrisese cărţi din Ţarigrad pe gramaticul Ianachi, dar „nu l'au aflat viu" (Let II, 80). Cronicile ţării vorbesc de mai mulţi Mitre; *Gh. Mitre* este unul din boerii ce părăsise pe Stefan Vodă Petriceicu şi dase cărţi la boerii răzvrătiţi, de la Iubăneasa, Dorohoi (Let II, 227). Acelaşi Gh. Mitre e prins şi închis la seimeni din ordinele lui C. Vodă Cantemir în 1685 (Let II, 267).

Acelaşi *Mitre,* acum căpitan face zurbale în Iaşi cu T. Fliondor armaşul contra Grecilor şi-şi bat joc de Mavrodin paharnicul supt Dumitraşco Vodă Cantacuzino. (Let II 252).

Cât despre Mitre marele vornic al ţării de sus între 1694—1700, pe când I. Neculce îi zice *Dumitraşco Mitrea,* documentele interne îi zic *Apostol Mitre.* (Uricar III, 274; Iorga Doc. VI, 37; Antonovici III, 182).

Căsătorit cu fata lui Dumitraşco Nacul visternicul, el n'a avut parte de copii, cum se jălueşte în toate zapisele sale *Aniţa,* jupâneasa lui; mort către 1709, starea proprietăţii sale din Pomârla se schimbă în rău. Aniţa Mitreoae vorniceasa ne lămureşte pricina: „şi neavând coconi, moşia care o aveau zestre de la părinţi, o au fost dat-o nepotului mieu lui Ioan Neaniul spătarul. Dar mai pe urmă ajungându-mă greul şi nevoia şi tâmplându-se de a fost şi foametе mare în toată ţara, căzând în grea datorie la

1). Navala şi prada în Moldova după 1683, cu scoaterea din scaun a Ducăi Vodă (I. Neculce Let II² 220); năvala şi prada Moldovei de Ioan Sobieschi în al 6-lea an de domnie a lui Vodă Const. Cantemir (Let II², 239).

Turci, şi neavând ce face am căzut cu multă rugăminte la dumnalui Dumitru Macri vel ban, *fiind mie dumnealui şi văr primar*, şi i-am vândut dmsale jumătate sat de Pomârla cu 200 lei, ***însă fără vecini, căci pe vecini i-am ertat*** să naibă treabă dmlui cu dânşii. (Surete ms. II, 348). Aceasta în 7228 Iunie 14 (1720). Tratativele de vânzare le începuse încă din 7227 Iulie 15 (1719) cum ne spune zapisul ei din această dată (Surete ms. II, 347); se vede însă că avusese greutăţi din partea nepotului ei, căci în primul zapis nu pomeneşte nimic nici de copii, că n'are, nici de dania făcută mai dinainte, ci zice: „din pricina acestei foamete de acmu, care ne-a fost trimes-o Dumnezeu în tot pământul nostru, ajungându-ne şi pre noi lipsa şi nevoia şi întrebându-ne şi de alt neam al nostru, neavând nici o putere să o cumpere alţii, am căzut cu rugăminte la dmnului *Dumitraşco Macri vel ban*, şi ne-am tocmit şi ne-au făcut dmnelui plata deplin."

Asemănând cele 2 zapise de vânzare se vede că noul cumpărător a cerut de la vară-sa Aniţa Mitreoae, să lămurească mai bine titlul ei de proprietate: a) că are moşia zestre de la părinţi; b) că cumpărătorul e văr primar cu vânzătoarea, deci spiţa a 4-a; şi are protimisis; c) că de şi a dat moşia sa danie *unui nepot* — probabil de vară primară, deci spiţa 5-a — dar din cauza foametei a stricat dania şi a făcut vânzarea slobodă de orice sarcini morale, dania fiind o liberalitate, care se poate anula de donator, ori şi când.

Şi aşa de la 1720 intră proprietar în Pomârla pe o jumătate de moşie marele ban *Dumitraşco Macri*, dând 200 lei pe moşie, dar fiind şi văr primar cu Aniţa Mitreoaia vorniceasa.

14. *Pomârla lui Macri* (Lungul). Marele ban *Dumitraşco Macri* se foloseşte de aceleaşi nevoi a celorlalţi proprietari pe cealaltă jumătate de Pomârla şi încă din 7227, imediat după ce intră stăpân pe partea Aniţei Mitreoae, cu primul ei zapis din 1719 Iulie 15. Urmaşii lui Andronic Cazacul împinşi şi ei de nevoia foametei mari, ce a căzut ca o napaste pe ţară, sânt siliţi să-şi vânză ocina lor — cei 341 stânjeni ce-i aveau în bătrânii *Boldur* (172) *Ostafie* (85) şi *Grozav* (84). Andronic Cazacul a avut un fecior pe *Gligoraşco Păstrăv* şi mai multe fete, din care Grozava măritată cu *Arsenie Volcinschi*, şi alta cu *Vasile Tăutul*. Stefan Cazacul n'a avut copii, ori s'a înstrăinat de moşie; iar Măricuţa s'a fost măritat cu un Tăutul şi are 2 băeţi; pe Sandul şi Strat Tăutul. Partea lui Gligoraşco Păstrăv — neavând urmaşi — a fost lăsată danie nepoţilor de soră, cari în 7227 spre toamnă vând lui Dumitraşco Macri banul, toată partea lor de moşie, a patra parte din Pomârla, fără să arate preţul vânzării, de oarece, cred, ei au fost ajutaţi în natură cu făină şi altele şi în schimb le-a luat moşia.

Când dar în vara lui 1720 vară-sa Aniţa Mitreoae vorniceasa îi face zapis bun de vecinică vânzare, Dumitraşco Macri banul stăpânea trei pătrimi din Pomârla, şi anume:

<table>
<tr><td>1/5 Ostafie</td><td colspan="3">1/5 Boldur | 1/5 Grozav | 1/5 Cornoae</td><td>1/5 Prăjescul</td></tr>
<tr><td>Ionaşco 2/3 şi Coste Cazacul
171 st.</td><td colspan="3">Dumitraşco Macri banul
252 st. 252 st. 172 st.
676 stânjeni</td><td>1/3 Ionaşco şi 1/3 Coste Cazacul
84 84</td><td>Dumitraşco Macri
172 st.</td></tr>
</table>

In 7292 Iuni 5 (1721) Mihai Vodă Racoviţă dă ispisoc de stăpânire banului D.

Macri [1]) pe trei pătrimi din Pomârla şi în ispisoc face istoricul trecerii proprietăţii de la Aniţa Mitreoae, la Ioan Neaniul spatar, şi apoi la banul D. Macri, şi spune: „dar el, Ion Neaniul spătar nimic n'a căutat'o ci s'a dus în ţara Moscului... iar mai apoi ajungând'o pre dmneaei nevoia în vremea foametei şi neavând ce face s'a căzut la grea datorie la Turci, şi s'a sculat şi a căzut cu mare rugăminte la dmlui Dumitraşco Macri vel ban, şi *fiindu-i dmsale vornicesei şi văr primare*, au luat-o de la nepotul ei Ioan Neaniul şi au vândut-o cu 200 lei dumsale lui D. Macri vel ban." (Surete ms. II, 348).

Dar ce a păţit Macri banul de la Gr. Ghica Vodă povesteşte pe larg cronica: „*aice am scris pentru cei nemulţămitori şi lacomi, cum îi tâmpină Dumnezeu şi păcatul lor*": „Era un boer de ţară [2]) *anume Dumitru Macri banul*, carele era foarte socotit şi destul de miluit de Grigorie Vodă, că precum aţi cetit înapoi că întâi îl făcuse *ban mare*, iară mai pe urmă schimbându-l din bănie l'au făcut *staroste de Cernăuţi;* şi-l avea Grigorie Vodă în cinste şi în trecere ca pe fieştecare din boerii mari. Dară el ce mulţămită au dat lui Gr. Vodă? Că nu i-a sosit nici s'au îndestulat de câtă bogăţie avea, fiind mai bogat de cât alţi boeri, ce încă s'au sculat şi din slujba văcăritului de la Cernăuţi, ce-i dăduse Grigorie Vodă în sama lui, au făcut vicleşug şi au furat o sumă de bani din văcărit, şi dintr'altele din toate, ce i se dăduse în samă, s'au aflat viclean. Acest fel de mulţămită au dat acest boer lui Grigorie Vodă, pentru cea multă milă ce-l miluise. Ce Dumnezeu cel drept, ce nu primeşte strâmbătate n'au suferit, ce l'au tămpinat, că au aflat Grigorie Vodă vicleşugul lui şi au trimes pe vatavul de copii, şi l'au adus pe banul Macri, în fhere, şi în urgie de acolo, de la Cernăuţi, şi l'au pus la închisoare. Insă fiind acestaş domn milostiv, cum aţi cetit înapoi de bunătatea lui, altă pedeapsă nu i-au dat, precum i se cădea ca unui viclean, *fără cât 5 pungi de bani au luat* de la dânsul *gloabă* la visterie, şi paguba ţinutului ce făcuse, şi iarăşi l'au slobozit, lipsit din cinstea ce avusese şi au făcut staroste în locul lui Macri, pre Radul Racoviţă jicniciar, feciorul lui Dumitraşco Racoviţă hatmanul". (Let III, 173).

Cine să fi fost înaintaşii lui Dumitraşco Macri banul? Nu greşim când îl socotim a fi feciorul lui *Constantin Macri*, care umple cu persoana lui diplomatica secl. XVII în jumătatea a doua.

Pe C. Macri îl găsim armaş în 7156 (Ispisoace II, 2, 137; apoi căpitan în 7156 şi în 7157 (Isp. II, 1, 182—185); el împrumută cu 40 galbeni aur pe soţia lui Pătraşco Horbinescul şi-i ia Sănăuţii (Isp. II, 2, 140). El ţinea în căsătorie înainte de 7153 pe

---

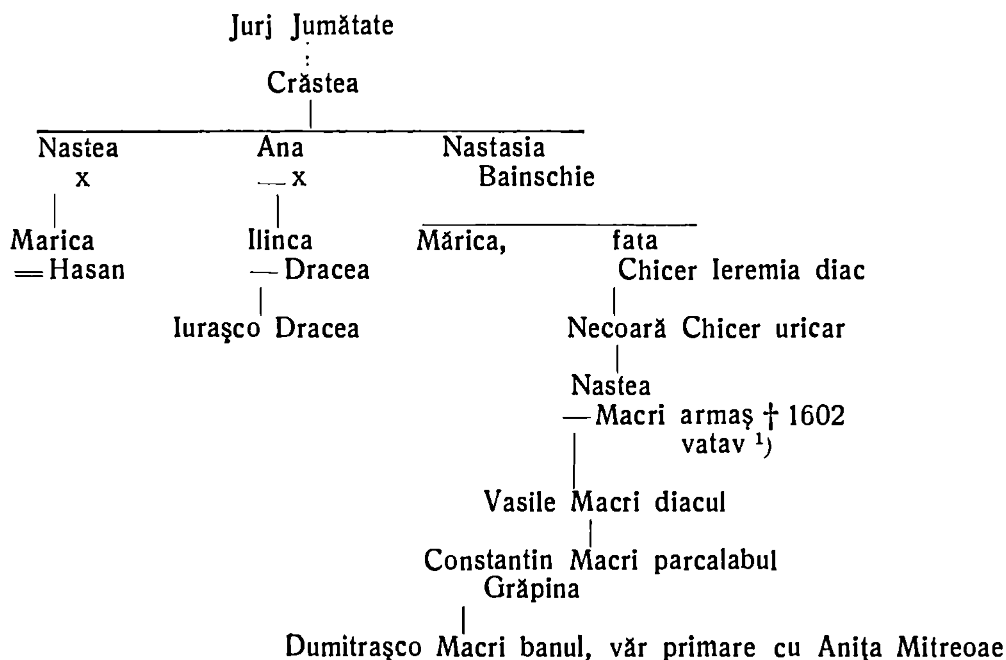
1). De Macri avem pomeniri în actele timpului ca şi în cronici. D. Macri se găseşte biv vatav în 7204 Sept. 11 (1695) când iscăleşte ca martur (Surete VIII, 150); e logofăt în 1701 (Ispisoace V, I, 81); apoi rădică bănia supt Mihalache Racoviţă în 7227 Noemv. 28 (Surete X, 46, 48, 83, 91), până la 7230 April (Surete IX, 211); în 7228 (1720) hotărniceşte Şăndricenii (Surete XIV, 39); In 7229 e pus staroste de Cernăuţi de Mihai Vodă Racoviţă (Surete XII, 98) rămâne biv vel ban în 7235—36 (1727—28), supt Gr. Ghica Vodă, când e făcut iarăşi staroste de Cernăuţi. (Surete XIV, 43—44, 61, 72). Dar Alex. Amiras în cronica tradusă de dânsul, unde vorbind pe larg de neamul Ghiculeştilor şi de domnia lui Gr. Ghica Vodă bătrânul, arată că între boerii râdicaţi la ranguri de acest Vodă a fost şi *D. Macri*, care urmând la *bănia mare* lui Iordachi Cantacuzino, cumnatul lui Mihai Vodă Racoviţă, rădicat la rangul de mare spatar, *a făcut* **ban mare** *pe Macri*. (Let III, 152); aceasta către 1727. Iar după 2 ani — 1729 — eşind Vodă în spătărie a mai boerit boeri, pe Paladi Toader, nepotul lui Mihai Vodă Racoviţă, l'a făcut din visternic *ban mare*, „ce nici pre *Macri banul* nu l'a lăsat în părere de rău, ce l'au făcut staroste la Cernăuţi". (Let III, 152). Om de încredere pe lângă Gr. Ghica Vodă el e rânduit împreună cu Luca vel visternic să ducă doamnele şi a lui Vodă şi a boerilor în casele capuchihaelii. (Let III, 155).

2). La Pomârla.

Grăpina, fata lui Isac Stârcea şi al Măricăi Hărmantea, după care are zestre în Popeni. Cumnaţii săi erau: Gligoraşco Stârcea, Tofana, măritată cu Ion Munteanul şi Toader parcalab, alt ginere a lui Isac Stârcea. (Surete XII, 72; XXI, 62, 68). Se vede că a ţinut 2 femei, iară în alte zapise se dă de ginere lui Necoară Chicer uricar, nepot lui Eremia Chicer diacul de supt Petru Rareş Vodă (Surete IV, 292); diac în 7165 (1657). (Surete XII, 58); în 7166 (Isp. III, I, 68); el începuse ca parcalab de Ştefăneşti în 7154 (Surete V, 283); apoi parcalab de Hârlău în 7163 (Ispisoace III, 1, 62, 89); stă parcalab la Hărlău şi în 7176. (Ispisoace III, 2, 58, 97, 139), şi revine parcalab de Ştefăneşti în 7178. (Iorga Doc. XXI, 260; Surete IV, 110); are vii într'o cărare cu T. Toropul la Feteşti. (Surete V, 57, 308); tot în 7154 are pricină el şi cu P. Chicer pentru un cal cu Dondu şi ia un bou şi 3 lei pentru cal. El e stăpân în Jumătăţeni, unde are 2 stălpi împreună cu Isac şi Neculai. (Surete IV, 115); aceasta în 7167 (1658) şi 7168 (1660). Are părţi în Popeni în 7175 (1667) (Surete XII, 19); fiind nănaş lui Stefan Tomiţa îl împrumută cu 12 lei şi-i ia zălog părţile sale din Jumătăţeni supt Duca Vodă (Surete VIII, 22).

Intre Costantin Macri căpitan şi Macri armaşul, ce era deja mort în 7110 (1602) (Surete IX, 70), se interpune un *Vasile Macri diacul*, care stăpânia în Holoucinţi prin 7122 (1614). (Surete IX, 90, 91); el se arată a fi fiul armaşului Macri mort cătră 1602. (Surete IX, 62).

Armaşul *Macri* ţinea în căsătorie pe Nastea, asta înainte de 7105, fata lui Chicer diac, nepoata Nastasiei lui Bainschie, strănepoata Cristei, răstrănepoata Giurgii Jumătate. (Surete II, 182, IX, 62, XX, 99). Aşa că neamul Macrieştilor (gr. μακρὺς = lung) nu era de eri de alaltăeri, ci se rădică prin înrudirile sale la boerii *Jumătate*:

15. *O moarte de om.* In toamna anului 1721 se întâmplă o moarte de om la *balta Dorohoiului* Se dă de ştire autorităţilor, şi Vodă Mihai Racoviţă dă carte domnească la răzăşii de Pomârla — urmaşii din Criste şi Ionaşco Cazacul — stăpâni pe o a patra parte de moşie de Pomârla, mai ales că Dumitraşco Macri vel ban şi staroste

1). Macri vatav de Iaşi cumpără cu 200 taleri în 1598 tot satul Volocinţi de la mătuşele sale, bătrâna Mărica Hăsănoae, Ilinca Dracea. (Surete IX, 66).

de Cernăuţi îşi plătise gloaba sa, ce i se venia pe cele trei sferturi din Pomârla. Vodă scrie: „vă facem ştire pentru o moarte de om, ce s'a aflat la balta Dorohoiului şi după obiceiu s'a dat să plătească acea moarte toate satele de prin pregiur". Vodă îi ameninţă pe răzeşi că de n'or plăti ei partea lor de gloabă „am dat voe dumsale Dumitraşco Macri vel ban să vă ţină şi partea voastră de moşie şi să dea dumnealui acei bani, iar voi să fiţi lipsiţi de acolo din ocina voastră, nedând banii" (7230. Oct. Surete ms. II, 348).

Nu ştim de urmarea poruncii domneşti; se vede însă că răzeşii şi-au plătit partea lor din gloaba *şugubinei*, şi au continuat de a-şi stăpâni pătrimea lor din Pomârla, cum dovedesc actele ulterioare.

16. *Hotarnica Pomârlei.* Tocmai în 7233 Iulie 25 (1725) se face prima hotarnică a Pomârlei „pe semne bătrâne vechi şi pe hotară bătrâne". Cum însă asemene semne nu erau pe faţa pământului, fiind stricate, se ia mărturia unui om bătrân, Stefan Malişenco, sătean din Iubăneasa, şi precum a zis că ştie hotarul din vechiu pe unde merge, a purces acel om *cu brazda în cap* înainte şi aşa ne-au dus pe hotarul cel vechiu al Pomârlei:"

(soare răsare)—„începânduse hotarul despre *hotarul Măgurii*, de supt codru, *dintr'un stejar*, ce iaste la *Căuiani*, în care s'a aflat semnul crucii, vechiu şi noi l'am înoit cu buor.— Şi dintr'acel stejar *în jos şi la vale* pe podiş la capătul unor pământuri s'a aflat un *stâlp* de *piatră* ros şi lepădat afară, şi noi cu toţii unde am socotit că vine acel stâlp l'am pus în capetele unor pământuri; — iar de acolo iar *în gios şi la vale* peste *valea Habsăi* şi peste *un hăleşteu* = dintăi au fost aceaste doao sate tot a unui moş şi a făcut acel moş acel hăleşteu, apoi sau despicat aceale doao sate pe fraţi, adică pe feciorii acelui moş = şi se sue hotarul la deal, şi cam din dosul piscului, s'a aflat stâlp *de piatră vechiu*; — şi de acolo tot înainte şi drept la *drumul ce vine ot Şilişău*, unde aici a zis tot acel om că a fost *stâlp de piatră*, şi nu s'a aflat, ci când se va afla stâlpul acela să fie hotar."

(miazăzi) — Deacia drumul spre *soare apune*, *drumul Şilişeului* şi pe supt *piscul Urlii*, la vale la *matca văii*, la hăleşteul ce iaste pre acea vale pre supt iaz şi pe din dos tot spre *soare apune* şi la deal şi la vale tot pe drumul, ce se pogoară acel drum în *valea lui Balaban*.

(soare apune) —Şi din matca acei vălcele *a lui Balaban* din capetele unor pământuri, unde s'a *pus stâlp de piatră*, merge hotarul pe coaste, cam la deal, şi pre acel deal, la capul *unui pisc*, ce iaste asupra cozii *bălţii lui Obreja*, unde s'a pus stâlp de piatră; de acolo la vale şi peste pârăul ce vine din *seliştea Pomârlei*, şi pe la capul dealului, ce vine ot *Pomârla*, pe la coada *bălţii lui Obreja*, şi în sus pe lângă *şesul pârăului*, ce vine de la hăleşteul Pomârlei până din jos de iaz, la *podul lui Rugină*.

(miază noapte)— Deaici la deal pe *culmea dealului*, unde se povărnesc apele şi deacii în gios tot prin porniturile apelor până iar în protriva *acelui stejar*, ce iaste în semnul buorului de unde s'a şi început hotarul dintăi." (Surete ms. II, 349).

17. *Vasile Macri pitar şi C. Macri medelnicerul.* Intre 1733 şi 1786 se arată 2 nume de Macri, *Vasile Macri pitarul*, stăpân în Şilişeu, tatăl, şi *C. Macri medelnicerul*, fiul, stăpân în Pomârla, cum relese mai ales din faptul că D. Macri banul cumpărase şi în *Şilişeu* [1]) partea lui Nec. Costin post. fiul lui Ioan Costin hatman cu 60 lei,

---

1). E locul a da pe scurt mersul proprietăţii în *Şilişeul de sus*, după actele transcrise în o condică specială, scrisă de C. Tomida sărdarul în 1856.

In 7066 Mart 15 (1558) Alex. Vodă Lăpuşneanu întăreşte lui Dragotă şi surorilor

cum sună zapisul său de vânzare din 7230 Sept. 10 (Condica Şilişeul No. 16). Zdelca dată în 13 Sept. 7230 urmează a fi iscălită la Iaşi de boeri şi întăriţi de Vodă. (Condica Şilişeul No. 17) şi în zapis se zicea că din 44 jirebi cât are Şilişeul, Miron Costin a avut 26 jirebii, cumpărăturile lui Isac Balica hatman; iar C. Macri le are cumpărătură de *moşul său D. Macri jicnicer* de la Neculai Costin jicnicer, fiul lui Ion Costin hatmanul (Condica No. 23).

---

sale Magda şi Ileana, nepoţi Anuşcăi satul Şilişeu *din sus de Dorohoi*, moşie de pe moaşa lor Anuşca de la Stefan Vodă cel bătrân (No. 1).

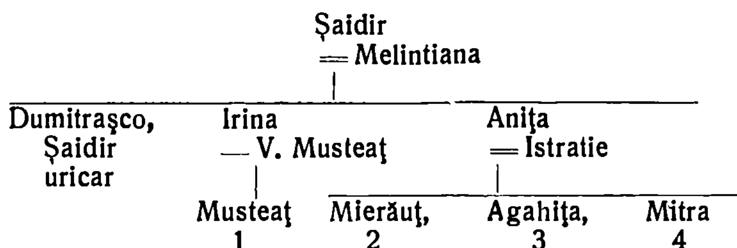
In 7118 Noembre 17 (1609), C. Movilă Vodă întăreşte lui Isac Balica hatman 3 locuri de casă în Şilişeu cumpărate (No. 2).—In acelaş an 7118 Dec. 27 (1609), tot lui Isac Balica hatm. i se mai întăreşte de C. Movilă Vodă alte 2 locuri în Şilişeu, cumpărate cu 60 taleri de la Ilinca fata Ciornuşcăi; iar cu 30 taleri cumpără partea lui Grozav, cu vaduri de moară în Jijia (No. 3).

In 7144 Mart 14 (1636) Vasile Vodă întăreşte Melintianii, fata lui Tudoran, şi feciorului ei *Dumitraşco Şaidir* 5 jirebii moşie în Şilişeul de sus; (No. 5); Tot D. Şaidir mai cumpără cu 70 de potronici (6 lei) o jirebie = 35 st. şi 6 palme = în Şilişeul de sus, în 7150 Iulie 12 (1642). (Condica No. 9).

In 7173 Mart 13 (1665) Miron Costin fost parcalab de Hotin cumpără cu 30 lei 2 jirebii în Silişeul de sus de la Gavrilaş Gr. Ciornohuz. (Condica No. 10); greşit se pune zapisul din 7160 = 1652).

Tot Miron Costin vornic şi Ileana soţia sa cumpără cu 15 lei o jirebie de la Simeon în 7175 Ghenar 21 (1667) (Condica No. 11); iar în 7175 Noembre 4 (1666), cumpără cu 140 lei 9 jirebii de la Merăuţă (No. 12).

La o hotarnică nedatată (No. 13). Ursul vornic de poartă alege în Şilişeu 26 jirebii partea lui Miron Costin şi 15 jirebii partea Tăutuleasei. Iliaş Vodă Alexandru întăreşte în 7175 Noembre 8 (1666), cumpărătura lui Miron Costin în Şilişeu 9 jirebii cu 140 lei. Iată încrângătura vânzătorilor (1, 2, 3, 4).

In 7223 Noem. 25 (1714) Nec Vodă Mavrocordat dă carte lui Nec. Ion Costin vătav de păhărnicei să ia de a zecea de pe Şilişeul de sus (No. 15); In 7230 Sept. 13 (1721), Nec. sin Ioan Costin hatman vinde lui D. Macri ban, cu 60 lei părţile sale din Şilişeul de sus (No. 16, 17). Treizeci de ani se poartă procese pentru Şliişeu între D. Macri ban, fiul său Vasile Macri pitar şi C. Macri jicnicer şi cu T. Damaschin, diaconul din Botoşani, şi apoi pr. Andrei şi pr. Ioan, până când în 7254 Oct. (1745) Ion Nec. Vodă Mavrocordat îi dă rămaşi, divanul aflând că Vasile Mărct pitarul stăpâneşte părţile lui Miron Costin log. *fiind neamul său*, iar T. Curt stăpâneşte părţile despre Adrian pah. *fiindu-i ginere* (No. 18—22).

Vasile Macri pitarul murind înainte de 7267 (1759), fiul său C. Macri jicnicerul cere boeri hotarnici pe Tanasă Meleghi vornicul de poartă, care dă mărturie hotarnică în 25 Iulie 7267 (1759) şi alege părţile lui Teodor Curt (Lupul), despre C. Macri jicnicerul. Atunci se alege că Şilişeul de sus are $44^1/_2$ jirebi a 35 st. jirebia cari fac 1548 stânjeni, din care dau lui T. Curt (ginerele lui Andrian pah.) 18 jirebi = 555 stânjeni (recte 643 şi jum. stânjeni); iar lui C. Macri jicnicerul îi dă 26 jirebi = 780 stânjeni (recte 929 st. jum). Măsurându-se Şilişeul de sus iese: 53 fune fundul (sud) 26 funi mijlocul şi 23 funi fundul supt Codru (nord) sau în stânjâni (1 fune = 30 st): 1590 st., 780 st., 690 stânjeni. (Meleghi scoate: 23 fune *nordul* = 698 st.; mijlocul 26 fune = 1105 stânjeni (650 st. Macri + 460 st. Curt = 1110 !). In 7270 Iunie 17 (1762) C. Macri jicnicer poartă jalobă la Gr. I. Calimah Vodă contra lui T. Curt pentru paguba de 350 lei ce-i aduc pe

In 1755 Iunie 23, născând pricină între pitarul C. Macri şi Nec. Gafencu din Hilişeu că i se calcă moşia şi i se coseşte fânul de pe Pomârla, Matei Ghica Vodă rândueşte pe ispravnicul de Hârlău, Păun medelnicerul să cerceteze pricina, să-i aşeze la faţa locului, iar neodihnindu-se vre-o parte să vie la divan să se judece (Surete ms. II, 350).

In 1786 Iulie 8, — C. Macri medelnicerul era mort — soţia sa Catrina medelnicereasa, fata Tofanei, fiica lui Ion Paladi vornicul, face jalobă la Vodă să i se aleagă părţile sale din Pomârla despre Şilişeu. Vodă A. I. Mavrocordat scrie carte la Şărban Buhuş biv vel pah. şi la C. Crupenschi biv vel pah. să cerceteze şi să stâlpască, măsurând moşia în lung şi în lat făcând şi hartă închipuitoare de starea locului. (Surete ms. II, 350).

In anul 1796 Noembre 18 se porneşte o cercetare generală a hotarelor Pomârlei despre megieşi. Cererea o pornise în 6 Iulie şi Tofana, mama Catrinei, face jalobă la A. I. Ipsilant Vodă pentru moşiile sale *Pomârla* (sat întreg?), *Popenii* (jumătate), *Borodnicenii* (jumătate) şi *Codrenii* (jumătate). Hotarnica o cere să i se facă în semne şi în stânjeni. (Surete ms. II, 351).

— Despre *Proboteşti şi Tărnauca* a Zoiţei Sturza se face o scrisoare de aşezare între Zoe Sturza şi Ioniţă Başotă clucer prin care se arată că pentru *Tarnauca* va primi cele ce vor alege boerii hotarnici; iar pentru *Proboteşti* fiind pricină de 11 odgoane în fundul Şilişeului de sus, să se tae în două, după care boerii rânduiţi Iord. Crupenschi comis şi Gr. Cristea comis vor urma pravăţul moşiilor Pomârla şi Proboteşti, unde iaste colţ moşiilor, unde este şi buor, şi pe acel pravăţ să se aşeze pietre hotară cu ştirea îmbelor părţi. (Surete ms. II, 351).

— Despre *Şendriceni*, Ion Gherghel pitarul arată o mărturie din 7144 Sept. 14 (1635) şi o hotarnică din 7152 Aug. 1 (1644), rădicată de Pavăl Albotă vornic de gloată, prin care se arată că hotarul despre Pomârla merge până în *iazul Boghiului*, care rămâne de hotarul Pomârlei şi că Boghiul care a iezit iazul, a fost socrul unuia Dumitru (Surete XIV...). Hotarul despre Pomârla mai merge şi peste pârăul de la coada *bălţii lui Obreja, la podul lui Rugină;* cât despre pârăul ce vine din *hăleşteul Pomârlei* — acum încălcat de Maria Vârnăvoaia şi feciorii ei, *a fost ezit de Dumitraşco Macri banul*, cum atestă 7 bătrâni, a căror nume îl citează mărturia: Ion vornicul de Pomârla, Stefan Pomârleanul, Toader Dulgherul, Stefan Borocea, Iancul Buhuţul, Martin Rusul morarul, şi pe preutul Ioniţă, ce a păstorit peste 40 ani în Pomârla.

— Despre Şilişeul Mariei Varnav a fost mai greu să se facă lămurirea hotarelor. Cum era dânsa o femee hrăpareţă şi buclucaşă boerii hotarnici au fost siliţi să zăbăvească. Iată — pentru cunoaşterea procedurii vechi — tergiversările Cc. Mariei şi procedarea hotarnicilor:

1). I s'a trimes din Iaşi, cartea gospod, care a găsit-o acasă, şi pe ea şi pe cei 2 feciori ai ei, şi au dat răspuns că va veni. 2). Ajunşi boerii hotarnici la Pomârla *i s'a trimes răspuns* prin scrisoare să vină ea, ori să-şi trimaeată vechilul cu scrisori; li s'a răspuns de Vasile Vârnav că maică-sa nu este acasă, că n'are boer hotarnic şi că dânsul — ca fecior — nu ştie unde-i sânt scrisorile moşiei. 3) la *a doua chemare* prin scrisoare li se răspunde de acelaşi Vasile Vârnav, că el fiind copil mai mic în casă la maică-sa nu ştie ce să răspundă, şi că nici scrisori n'are. 4). I se scrie a

---

an oamenii ce şed pe Şilişeu şi-i strică sămănăturile şi fânaţul. (No. 24). Intre 1833—1845 întră în joc Anast. Başotă şi C. Curt pentru împresurări în Şilişeu (No. 25—28), mai ales că încă din 1841 Anast. Başotă hatm cumpărase cu 91000 partea Agafiei Curt schimbând părţile ei din Şilişeu. *Sandul Curt* şi Ileana Curt soţia sa au avut 4 feciori: *C. Curt* clucer, (ia Răspopenii) *Vasile Curt* med., *Catrina* pr. Ianacachi şi *Agafia* călugăriţă.

treia oară că nu e bine să se împotrivească, căci *urnèlele* nu sânt bune şi că-i vor fi de stricăciune; li se răsdunde de acelaşi Vasile Varnav că n'are cheile acasă să caute scrisorile *în scrin.* 5) I se scrie a *patra oară* să trimeată la mama lor să aducă cheile şi să scoată scrisorile din scrin; li se răspunde de acelaşi V. Vârnav că n'are cal să trimeată om la maică-sa. 6) Pe când boerii cercetau hotarele despre Şilişeu cu marturi, află boerii hotarnici că a sosit Maria Vârnăvoae acasă; i se scrie a *cincia oară* să-şi trimeată scrisorile; li se răspunde că dânsa nu poate veni, fiind obosită, nici vechil n'are, cu cine să trimeată scrisorile, ci-i pofteşte să vină boerii hotarnici la Şilişeu. 7). In fine boerii hotarnici se duc la Şilişeu, *trecând peste datoria lor.* Acolo li se arată hotarnica din 7266 Iulie 20 (1758) rădicată de Tanasă Meleghi vornic de poartă şi Ilie Cracalie, de pe care iau copie, *peste voinţa medelniceresei,* care le-a zis în faţă *că-i pare rău că le-a îngăduit să vază şi să scrie această hotarnică.*

Iată cum aleg boerii hotarnici hotarul Pomârlei despre Şilişeu: „începându-se **piatra întâia,** care s'a pus la închietoare despre *Măgura de la câmp* spre *iazul Boghiului,* în podiş, de latura *drumului ce vine de la Săveni şi merge la Şilişău,* — şi tot drumul la vale în capul *dealului Urlei,* unde într'un dămbuşor de latura drumului din sus s'a pus **altă piatră**; — şi tot drumul până în vale, la *iazul Boghiului,* în capul iazului şi de latura drumului, **altă piatră**; — şi de acolo tot drumul la deal şi *în dâmb din sus* de drum **piatră,** — şi tot drumul până în *valea lui Balaban,* şi peste vale în capul unor pământuri s'au pus **doao pietri,** cari acolo s'a făcut şi *colţul Pomârlei* margine din gios; — şi de acolo la chiotoarea acasta la deal, cam pe coastă, iarăşi s'a pus **piatră**; — de acolo pe culmea dealului altă **piatră**; — şi apoi în capul dealului drept în muche, mai în sus de coada *bălţii Obreja* iarăşi s'a pus **piatră**; — şi de acolo la vale peste *pârăul Pomârlei,* ce vine din Şălişte şi dă *în Obrejie* şi în capul dealului Pomârlei, **altă piatră**; — de acolo pe coasta dealului *spre apus* şi în dreptul *caselor medelniceroae Vârnăvoae* s'a pus **altă piatră**; — şi de acolo pe coastă în margine pârăului, ce curge din *iazul Pomârlei* s'a pus **piatră**; — de acolo peste pârău mai în sus de *podul lui Rugină* supt iaz s'a pus **piatră**; — de acolo la deal şi tot pe coastă într'un dămbuşor de-asupra unor ponorături s'a pus **piatră**; — şi iarăşi tot pe coastă şi pe de-asupra ponorăturilor şi în dreptul a trei rădăcini de ulmi mari şi câte trele în rând aproape una de alta s'a pus **piatră**; — şi de acolo prin rădăcinile ulmilor tot pe coastă înainte s'a pus **piatră**; — şi de acolo s'a pus piatră *în capul Hilişeului lui Curt* şi a dumisale *clucerului Ioniţă Başotă,* căci până aici a mers Pomârla tot coasta pre lung cu *Hilişeul medelniceresei Vârnăvoaei;* — iar de acolo purcede Pomârla coaste în partea din *Hilişeu a dumisale clucerului;* — şi de acolo la deal tot coasta cu Hilişeul dumisale clucerului până unde s'au dovedit *poenile Popei,* iarăşi s'a pus **piatră** lângă un pădureţ; — şi de acolo la deal prin codru tot coaste cu *Hilişeul dmisale clucerului Ioniţă Başotă* până ajunge în *coastele Tărnaucăi;* şi acolo este capătul cel din jos la Codru despre Hilişeul dmsale clucerului, iar chiotoarea din sus a Pomârlei, la codru ajunge în *coastele Pobroteştilor* la deal de *lozia neagră* cu 170 stânjeni gospod; iar marginea Pomârlei de *către Măgură* pe lung rămân pietrele vechi nestrămutate". (Surete ms. II, 356).

Asemenea hotarnică nouă să fie întărită de Vodă. La 3 Dec. boerii divaniţi fac anaforà, pe care în 9 Dec. Vodă A. I. Calimah o întăreşte cu clausula că se pune soroc de 40 zile medelniceresii Maria Vârnăvoae să-şi aducă scrisorile, căci la din potrivă se va întări stăpânirea prin hrisov (Surete ms. II, 351). Cum însă Ioniţă Başotă clucer era stăpân prin moştenire pe *trei pătrimi* din Pomârla, i se întăreşte stăpânirea şi are putere de a-şi lua venitul din toate după obiceiu. Şi zice Vodă: „poruncim domnia mea şi dmvoastră ispravnici de ţinutul Dorohoiului ca pentru acei ce vor fi şăzând sau

se vor fi hrănind pe moşia Pomârla, şi nu se vor supune a da adetiul obişnuit să-i supuneţi împlininduse de la dânşii *după ponturi.*" (Surete ms. II, 360).

Sorocul de 40 zile trecu. Tocmai în 3 Martie 1797 cere de la Vodă să i se facă hrisov. Cancelaria pune încheere „să se cheme la divan dumneaei giupăneasa Maria Vărnav *cu om gospod.*" (Surete ms. II, 361). Atunci intervine Iordachi Varnav biv 3 post. frate mai mare cu Vasile Vârnav şi face întimpinare că a găsit scrisorile şi cere înfăţişare. Vodă A. I. Calimah prin carte domnească din 22 April, le pune zi de soroc la sfârşitul lui Aprilie şi scrie clucerului Ioniţă Başotă să vină cu scrisori dovezi şi hartă de stare locului. (Surete ms. II, 361).

Trece un an. căci de astă dată Ioniţă Başotă se arăta greoiu. Vodă A. I. Calimah se vede nevoit a scrie o nouă carte domnească la 31 Febr. 1798 „ca la miezul Păresii să vină la divan cu scrisori dovezi ca se dea sfârşit acestei pricini, căci altfel *vei fi supărat cu om gospod.* (Surete ms. II, 361).

Căminarul Ioniţă Başotă face o nouă întâmpinare „că m'am sculat şi am venit aice la divan după ce am cheltuit cu dusul hotarnicului, cum şi toate trebuinţele care le-am lăsat în pământ, dar închizându-se atunci divanul am fost prelungit." La 14 Iunie marele logofăt pune încheere: „la cercetarea de al doilea să fie şi dmlui Ion Rizul biv vel vornic şi Mih. Sturza biv vel vornic şi *numai decât să ia pricina sfârşit*". (Surete ms. II, 362). In sfârşit Vodă A. I. Calimah pune capăt pricinilor şi prin o nouă carte domnească întăreşte căminarului Ioniţă Başotă dreptul de stăpânire pe tot locul cu pricina din Hilişeu, ce pătimeşte împresurare despre Maria Vărnăvoae medelnicereasa. (Surete ms. II, 362).

18. *Pomârla lui Volcinschi şi Ralea.* Dumitraşco Macri ban stăpânia trei sferturi din Pomârla de la 1729. De la Dumitraşco Macri Pomârla trecu la fiul său *Vasile* Macri pitar şi apoi medelnicer. De la Vasile Macri Pomârla trecu la fiul său *Costantin Macri* medelnicerul. Acesta prin zestre o dă ginerelui său Costantin Başotă, tatăl lui Ioniţă Başotă, şi bunul hatmanului Anastasă Başotă.

Cât despre pătrimea rămasă a lui Coste şi Ionaşco Cazacul, povestea este aceasta: După 1719 pătrimea din Pomârla trece la Dumitraşco Potlog, cred prin zestre, căci lipsesc actele că s'ar fi vândut. Potlog are 2 fete: pe Aniţa mama lui *Toader Manole* răzeş şi pe altă fată, mama *Mariei Stârcioaea*, păhărniceasa, stăpâni pomeniţi în actele de după 1778, ceia ce arată că 60 de ani proprietatea a curs liniştită pe aceasta a patra parte din Pomârla. Se vede că ei stăteau în alte părţi, căci nu-şi puteau căuta de moşii şi Catrina Macrioaea medelnicereasa, soacra lui C. Başotă, începuse a le încălca hotarele. In 1778 Toader Manole cere de la Vodă să i se aleagă hotarele despre părţile Catrinei Macri. Vodă C. D. Moruz rândueşte ca boer hotarnic pe Ioniţă Buznea, iar ispravnicia de Dorohoi fiind ocupată şi „fiind că noi avem trebuinţă şi nu ne dă mâna ca să mergem având alte porunci a căuta" rânduesc pe Ioniţă Murguleţ paharnic să meargă la Pomârla şi să aleagă stâlpind'o cu pietre hotară în măsuri şi semne despre partea medelniceresei Catrina Macrioaea. (Surete ms. II, 363). In aceiaşi zi ispravnicii de Dorohoi scriu şi lui Ioniţă Buzne să meargă cu hotarnic, rânduit de Vodă, la Pomârla tot în acest scop. (Surete ms. II, 361). Cercetarea nu s'a putut face de această dată.

O nouă jalobă se face în 1780 contra medelniceresei Catrina Macri. Ispravnic de Dorohoi era C. C. Crupenschi paharnic; acesta scrie în 9 Ghenar 1780 un răvaş cătră Cc. Catrina, că aducându-i-se de cătră T. Manole o carte domnească pentru Pomârla... „iar de ai ceva a răspunde... poftesc să am răspuns de la dumneta şi sănătate". (Surete ms. II, 364).

Părţile cad la un fel de împăcăciune. Nici Toader Manole, nici vară-sa Maria Stârcioae nu-şi puteau căuta de moşie şi se învoesc cu cc. Catrina Macri ca ea să caute

şi pătrimea lor şi să le plătească arendă. După un an de procese medelnicereasa Catrina Macri nu le-a dat de cât 3 galbeni şi se provoacă o nouă jalobă la Vodă C. D. Moruz; In 3 Ghenar 1782 Vodă scrie carte la sulgerul Mihalachi să cerceteze pricina dintre părţi, mai ales că Cc. Catrina Macri arătase că ea ar fi plătit arenda în mâna lui Dumitrachi Potlog şi pentru partea lui T. Manole. (Surete ms. II, 363). Toader Manole îşi măritase fata după Gh. Talpă polcovnic şi-i dase zestre optimea sa din Pomârla, căci el stătea în Mlenăuţi, unde era stăpân Gh. Talpă, care cere şi el în 1783 alegerea părţilor sale de zestre despre vecini. Vodă A. C. Mavrocordat rândueşte în 11 Sept. 1783 pe ispravnicii de Dorohoi: C. Varnav medelnicer şi pe Iordachi Crupenschi sulger să cerceteze pricina alegerii hotarelor. Cercetarea nu se face nici de data aceasta. Peste 2 ani, în 1785 Mai 30 boerii hotarnici, Ion Rale vornic de poartă şi Ilie Cantacuzino, căci C. Crupenschi pah. ispravnic de Dorohoi, era ocupat, merg la Pomârla şi pentru a putea alege părţile noului reclamant, măsură toată moşia Pomârlei în stânjeni şi semne. Se face funie de 20 stânjeni domneşti şi se măsură pe 5 locuri în curmeziş:

1). Fundul supt codru,	89 fune	=1780 st.;	iar optimea lui Talpă	$222^1/_2$ stânjeni.
2). In jos de sat	79 «	=1580 st.;	« « «	197 «
3). Intre Hilişeu-Ibăneasa	66 «	=1257 st.;	« « «	157 «
4). Tot în « «	50 «	=1000 st.;	« « «	125 «
5). In jos despre Dorohoi	39 «	= 793 st.;	« « «	$99^1/_2$ « [1])

Aceasta este prima măsurătoare precisă, potrivit noilor cerinţe, ce se introdusese în măsurarea moşiilor, făcându-se şi *hartă închipuitoare* de starea locului.

In 1793 o nouă jalbă se porneşte de Gh. Talpă contra medelniceresei Mărioara, şi Vodă M. C. Suţu rândueşte pe ispravnicii de Dorohoi, Vas. Neculcea ban şi M. Costachi pah. să cerceteze pricina. Lucrurile rămân aicea. Gh. Talpă polcovnicul îşi măritase fata lui Maria, întâi cu unul Pătraşco, dar n'are copii; al doile rând o mărită cu sărdarul Iordachi Rale; şi tocmai în 1836 Febr. 1 Maria serdăreasa lui Iordachi Ralea îşi va vinde optimea ei din Pomârla lui Anastasă Başotă hatmanul cu 2200 galbeni; iar în 31 Oct. 1838 Mihai Sturza Vodă va da hrisovul de întărire Condica Pomârlei No. 12 şi 13).

Tot Anastasă Başotă hatmanul intrase cumpărător şi în optimea lui Volcinschi, a cărei poveste este aceasta: Maria Stărceoae păhărniceasa şi-a fost măritat pe fiica sa Smaranda cu Enachi Volcinschi înainte de 1800. Fiul acesteia Teodor Volcinschi la însuratul lui în 1814 Ghenar 28 capătă ca zestre acestea: *optimea din Pomârla*, de pe maică-sa Zmaranda; Puenii, Năhorenii, moşiile din *raia*, 12 boi, 12 vaci, 12 vite, o brişcă cu 2 cai şi 300 galbeni. (Condica Pomârlei No. 4).

Fiind departe de moşie, întru cât T. Volcinschi era supus austriecesc, el cere în

---

1). In a doua măsurătoare făcută Pomârlei în 1804 Iunie 9, din porunca lui A. C. Moruz Vodă, după cererea lui Enachi Volcinschi se dau aceste măsuri:

1) Supt codru	89	odgoane;	iar	optimea	11	odgoane	$2^1/_2$ stj. = $222^1/_2$ stj.
2) Din jos de sat	71	«	«	«	8	«	19 stj. 3 palme = 179 stj.
3) Intre Hilişeu şi Ibăneasa	55	«	«	«	6	«	18 stj. 5 « = 138 stj.
4) tij	45	«	«	«	5	«	17 stj. 1 « = 117 stj.
5) Fundul despre Dorohoi	37	«	«	«	4	«	14 stj. 1 ½ « = 94 stj.

Această nouă măsurătoare este întărită în 5 Sept. 1804 de A. C. Muruz Vodă pe numele lui Enachi Volcinschi (Condica Pomârlei No. 3).

29 Sept. 1820 să se vânză prin mezat optimea lui din Pomârla; întinderile le dă după hotarnica din 1804. Tocmai în 1823 Mai 4 Vodă Ion Sandu Sturza scrie carte vornicului de aprozi, C. Aslan, să strige la mezat partea lui Teodor Volcinschi, cu însemnare ca să se înştiinţeze pe spatarul Anastasă Başotă şi dacă Maria Talpă nu va naşte pretenţie.— La 5 Mai spătarul Anastasie Başotă se prezintă la mezat şi dă la hareciul 20000 lei şi la 18 Sept. 1823 moşia rămâne asupră-i; iar la 19 Sept. Vodă Ioniţă Sturza întăreşte mezatul.

Acesta este în scurt istoricul proprietăţii în Pomârla, care începându-şi povestea de la popa Draghie din 1420 — când era un trup mare,— se pulverizază la urmaşi în număr de 12 generaţiuni de stăpâni pentru a ajunge iar trup mare la 1838 în mânule hatmanului Anastasă Başotă.

Gh. Ghibănescu

Satul Cristeşti, cu trupurile sale Popişcani, Coşeşti şi Bărbeşti, din jud. Iaşi

(SCHIŢĂ ISTORICĂ)

---

§ 1. *Observaţii generale*. In judeţul Iaşi, în regiunea vechiului ţinut Cârligătura, de la Târgul-Frumos spre miază-zi, în comuna Brăeşti, se află satul Cristeşti. Este aşezat pe valea Cristeştilor şi costişa dealului Dodu [1]).

Are o suprafaţă de 1305 hectare [2]), 168 case, 167 gospodării, 712 locuitori, din care 344 bărbaţi şi 368 femei. [3])

Satele şi moşiile încunjurătoare, azi, sânt: la răsărit, Brăeştii,— la miază noapte, Prigorenii şi Buznea — la apus, Găneştii şi la miazăzi, Hăndreştii, din judeţul Roman [4]).

In trecut, dacă ne ducem, satele şi moşiile încunjurătoare erau: la răsărit, Ciunceştii [5]) şi Brăeştii,— la miază noapte, Prigorenii, Avrămenii [6]) şi Ruscanii (azi Buznea) — la apus, Moiceştii şi Găneştii [7]) şi la miazăzi, Hăndreştii.

In cele ce urmează, voi cerceta fiecare sat, aparte.

§ 2. *Popişcanii*. Sec. XV-lea. Satul la început se chema Popăčcani (попычкани). Numele lui vine de la Popăčka (попычка), care e un derivat de la numele comun popă. Apoi, numele lui sună Popişcani şi Popiţcani. Satul care în condica Liuzilor, din 1803, [8])

---

1). Harta stat. major, planşele Târgul Frumos şi Podul-Iloaei. Dicţ. geogr. al jud. Iaşi, 85.
2). Dicţ. cit.
3). Dicţ. stat. al României, recensământul 1912, Bucureşti 1914, I, 474. In 1888, erau 100 familii, cu 470 locuitori, Dicţ. geogr. cit.
4). Harta stat. major, cit.
5). Azi în trupul Brăeştilor. El avea uric de la Iancu Vodă Sasul (c. 1580), cum se vede din ispisocul din 7142 (1634), Dec. 20 [Ghib. Surete II, 173—176]: «din ispisocul čau avut moşul lor Giurgea Neacşul stolnicul de la Iancu Vodă»... «ocină şi moşie din sat din Ciunceşti, ce-i în ţinutul Cârligăturei». Cp. Ghib. Sur. III, 254, IV, 34—35. Apoi «In Ciunca», în fundul văii Buda, Harta stat. major, pl. Podul-Iloaei şi Dicţ. geogr. al jud. Iaşi, sub Ciunca şi Corbâla. Intr'un uric din 6953 (1445), April 5, se întăresc boerului Mihail logofătul şi fratelui Duma postelnicul, între altele, «села на бръзетѣ на имѣ где ест чꙋнка стан и где быа чꙋнка жꙋржъ и монастир чꙋнка станов» (satele, la Bârzota, anume, unde este Ciunca Stan şi unde a fost Ciunca Giurgiu şi mănăstirea lui Ciunca Stan), Ulianiţchi, Mat. 66—67, Uricarul XI, 60—62. Cp. şi satul Prigoreni, în Bul. Ioan Neculce, fasc. 5 (1925), 46, nota 3.
6). Azi în Prigoreni. Cp. satul Prigoreni, cu trupurile sale Avrămeni şi Râtul, în Bul. Ioan Neculce, fasc. 5 (1925).
7). Azi, amândouă în Găneşti. Pentru ele, vezi satele Ruscanii (Buznea) şi Găneştii, în Bul. Ioan Neculce, fasc. 6, 1926, 85 şi urm., 98 şi urm.
8). Uricarul VIII, 332.

în Catagrafia Cârligăturii, din 1820 [1]), se numeşte încă Popişcani, în Catagrafia din 1831 [2]), se numeşte «Draga», nume sub care această parte este cunoscută şi azi. [3])

Satul e mai vechiu de cât Ştefan cel Mare şi ar fi fost mai mare, decât îl găsim mai târziu.

Din uricul din 6974 (1466), Dec. 8, vedem cum Stefan Voevodul Moldovii întăreşte vânzarea ce o face Popâčka şi nepotul său Micul, drept 150 zloţi tătărăşti, către Moica şi fratele său Costea a unui «loc, în pustie, la Cârligătură, între Popâčcani, Ruscani şi Găneşti, la Fântâna lui Ştiubei... pentru ca să-şi facă sat». [4]) Acest loc de pustie, care se afla alăture cu satul Popâčcani, ar fi intrat mai târziu în el, pe când aşa pe el se întemeiază satul Moiceşti. Hotarul acestui loc este însemnat astfel [5]): «începând din pârâul lui Dragoş, pe drum, la vârful dealului, apoi pe deal la..... dealului, apoi la ţarină, până la marginea ţarinii, unde au pus un stâlp, apoi de la stâlp pe drum, la vârful dealului, la un stejar însemnat şi dela stejar prin rădiu, la drumul cel mare şi la un alt stejar însemnat şi de acolea pe drumul cel mic, prin rădiu, la poiana Piscului, tocmai la drumul cel mare, ce merge către Găneşti şi dela drumul cel mare peste câmp la hotarul Cuşescului [6]). Acesta-i tot hotarul din această parte, iar despre Găneşti, să le fie după vechiul hotar».

Documentul este important, căci ne arată, pentru întâiaşi dată, numele satului Popâčcani şi numele stăpânului întemeietor Popâčca. Se vede că satul nu era de mult întemeiat. Aici căpătase Popâčca loc, în pustie, la Cârligătură, de două sate. In unul şi-a întemeiat sat, altul îl vinde.

Documentul acesta este întregit de cel următor. In acest uric, din 6975 (1467), Ghen. 1 [7]), Stefan Voevod întăreşte lui Moica şi fratelui său Costea «dreapta lor vislujenie şi cumpărătură, o selişte, unde se cheamă Fântâna lui Ştiubeiu, între Găneşti, Ruscani şi Coşeşti, ce au cumpărat, de la Costea, fratele lui Popâčca, drept 125 zloţi tătărăşti». Hotarul să-i fie după vechiul hotar.

---

1). Arhivele stat. Iaşi.
2). Ibid.
3). Harta stat. major, pl. Târgul Frumos, între satele Găneşti şi Cristeşti. Dicţ. geogr. cit. 104: «La răsărit de satul Găneşti, pe coasta de est a dealului Budeanul, se află urmele unui sat, ce se numea Draga...»
4). Bogdan, DŞt. I, 114—116: «слоуги наши на имѣ попычка и непот его микоул... продали слоугам нашим моико[ви и]братоу его кости ѡдно мѣс[то]на поустини на крълигътоурѣ межи попычкани и межи роускани и межи гънещи оу щоубеевы крънници за р[и злаг та]тарских... [гасо да ѡсадꙋт собѣ] село».
5). Ibid. «а хотар томоу мѣстоу да ест почениши ѡт потока драгошева дорогою на верх дила, та дилом на... дила, та на цариноу до краи царины где поставили столп, та ѡт столп дорогою [на] верх дила оу знаменаны доуб, а ѡт дꙋба черес рѣдia до великои дороги та оу знамена[ны] дроугїи доуб [а ѡ]т толѣ малою дорогою черес рѣдь до полѣна [п]иск[а] на самоую великоую дорогоу що иде[т к]ъ гънещи, а ѡт великои дороги черес полѣ до хотарѣ кꙋшеескова. то им вес хотарь ѡт тои стороны, а ѡт гънещи да ест имь по старомꙋ хотарю».
6). La Bogdan, cit. 115 e: «къшотѡва?». Controlând locul, după o fotografie a documentului, la Academia Română, am găsit: кꙋшескова, al Coşescului, satul Coşeşti vecin.

7). Bogdan, DŞt. I, 117—118: «слоугы наши вѣрны моика и брат его косте.... потвердили есмо... их правое выслꙋженїе и кꙋпленїе ѡдно селище щож где сѣ зовет щюбеева крънница межи гънещїи и межи роусканїи и межи кошещїи що ѡни чоупили ѡт кости брата попычкына за рке златых татарскых». Cp. N. Iorga, Studii şi doc. VI, 73.

Din documentul acesta vedem că Popâčca are fraţi pe Costea şi pe tatăl, sau mama, lui Micul. In părţile cumpărate de Moica şi fratele său Costea s'a întemeiat satul Moiceşti [1]), după numele lui Moica [2]).

Nici o altă ştire, din secl. XV-lea şi al XVI-lea, nu mai am despre Popişcani.

§ 3. In secolul XVII-lea. Cu acest veac, ştirile despre Popişcani încep iarăşi, din nefericire numai în legătură cu satele vecine.

Intro mărturie hotarnică, cam din 1635 [3]), a Prigorenilor, dată de spătarul Ureche, se spune: «drum în ğos pre lângă matca văei Lupului, deciia drumul în ğos până la un iaz bătrân, din capul iazului în ğos, pe matca văei Lupului, până unde să împreună *hotarul Popişcanilor*, unde iaste un stâlpu de piiatră, lângă matca Plotoniţei...»

In 7146 (1638), Mart 22 [4]), în o hotarnică a satului Avrămeşti, se spune: «iar de acolo matca Plotoniţѡ, [5]) *spre amiazăzi, unde să împreună hotarul Avrămeştilor, cu hotarul Popişcanilor. Aicea să împle tot hotarul Avrămeştilor.*»

Tot aşa în 7149 (1641), Sept. 19 [6]), în hotarnica *Prigorenilor* (o selişti de sat pe Plotoniţa, ce să chiamă la *biserica de piiatră*, cei în ţânutul Cârligăturei): «de la un stâlp de piatră ce iaste lângă Plotoniţ(a), aproape de beseareca de piiatră unde au fost... din capul iazului, în ğos pre matca văei Lupului, pân unde *să înpreun(ă) hotarul Popişcanilor*, unde iaste un stâlp de piiatră, lângă matca *Plotuniţei...*»

In acelaş an 7149 (1641), după Septemvrie [7]), Vasilie Voevod, întăreşte hotarnica de mai sus: «pe matca văei Lupului, pân unde să împreună *hotarul Popişcanilor...*

In 7180 (1672), Nov. 20 [8]), este pomenit Costandin «pârcălab ot Popişcani».

Interesantă este hotarnica din 7181 (1673), Noemvrie 23 [9]), prin care se arată despărţirea dintre Popişcani şi Moiceşti. Hotarnica e făcută, pentru Găneşti şi Moiceşti, de Irimice vornic de poartă, pentru despărţirea dintre Popiţcani şi despre Cosăşti «arătând anumi şi ci oameni megieş au fost, care au ştiut cu sufletile lor, pe unde sânt

1). Pentru acesta, vezi Bul. Ioan Neculce, fasc. 6, 1926, 98 şi urm.

2). Un Toader Moica dvornic de gloate şi fratele său Tador spatar se întâlnesc ca martori, în documente, începând din 6947 (1439) Mai 10 şi până în 6961 (1453), Ghenar 16. Vezi Bul. Ioan Neculce, fasc. 6, 100. In uricile din 6944 (1436), Iunie 15 [Arh. stat. Bucureşti, Episcopia Huşilor, pac. 25 1, Melchisedec, Cronica Huşilor, I, 149—150, cu data 6940', şi 6951 (1443), Aug. 24 [Ghib. Sur. XX, 195—198], li se întăresc mai multe sate. Nu văd legătură între cumpărătorii din documentele lui Ştefan cel Mare şi aceşti boeri.

3). Ghib. Surete, III, 170. Bul. Ioan Neculce, fasc. 5, 45.

4) Ghib. Surete III, 144. Satul Prigoreni, Bul. Ioan Neculce, fasc. 5, 48.

5). In 1847, pârăul Plotoniţa este identificat cu Ciunca, Arh stat. Iaşi, Tr. 1357, opis 1543, dos. 213, fila 17: «pârăului Ciunca, poreclit şi Plotoniţa . Pârăul Plotoniţa este amintit încă în 6941 (1433), Ghenar 28: «єдно село на плотоуницоу на поле на имѧ где была нѣкгое гхнескоуа» V. Bul. Ioan Neculce, fasc. 6 (1926—1927), 98 şi note e 7, 8 şi 9.

6). Ghib. Surete III, 142, Bul. Ioan Neculce, fasc. 5, 48.

7). Ghib. Surete III, 147, Bul. Ioan Neculce, fasc. 5, 48.

8). N. Iorga, Studii VI, 88.

9). 1) Arh. stat. Iaşi, Tr. 1357, opis 1543, dos. 213 fila 7, 240 verso [aici 7181, Nov. 24]; 2) asemenea ibid. Tr. 1357, opis 1543, dos. 163, fila 67 verso; 3) ibid Tr. 1788, opis 2039, dos. 662, fila 30 verso. 1) «Pentru înpresurare moşii Popiţcanii despre moşia Coşeştii, cu celelante sâlişti, 1853 Fevr. 14». 2) «Moşiile Moiceştii i Găneştii despre moşia Hăndreşti». 3) «Hotărîtura moşiilor Moiceştii şi Găneştii despre Popiţcani». Ibid Tr. 1788, opis 2039, dos. 343, fila 26: «limpezirea hotarălor moşiei Cristeştii... dispri Găneşti... şi dispri *Draga sau Popişcani* a mon. Doljăşti». Dau hotarnica, după No. 1.

hotarâle şi pi undi au ţânut Banul [1]): «*am purces cu brozda în cap*, începânduse hotarul alăture cu *hotarul Popiţcanilor*, hotarul Muiceştilor, de la o movilă din hotarul Târgului Frumos, di la movilă în gios, *pi lângă rădiul Popiţcanilor* şi de acole în gios, pe drum, pin *Cirelei roşii*, până la capul rădiului, din gios sau pus stâlpu şi di la acel stâlpu, pe drum în gios, până la movila mare, la un stâlpu lângă drum, de acole pe drum în gios, până la movila *Banului* la alt stâlpu, di acole pin rădiul *Mutului*, alăture cu drumul dispre răsărit, din gios di rădiu, la capul rădiului, din gios lângă drum, unde se înpreună hotarul Găneştilor şi cu a Moiceştilor şi cu a *Coşăştilor*, un stâlpu, iar di acole di la acel stâlpu se începi hotarul Găneştilor, alăture cu hotarul *Coşăştilor.*»

Din 7183 (1675), April 2 [2]), avem mărturia lui Miron Costin, vel dvornic: «cum au venit la noi Anghelachi şi Constantin de *Popişcani*, cu cinstita cartea Măriei sale, scriind la noi să mergem să socotim cu oameni buni, pentru *un loc de prisacă*, căci au ei gâlceavă, cu Dnei Tălmăcioae păhărniceasa, zicând Dnei jupâneasa Tălmăcioae că acel loc de prisacă este pe locul în hotarul satului *Ruscanilor*, iar Anghelache şi Constantin au dat seamă că acel loc este pe hotarul lor a Popişcanilor... Mersam acolo, la acel loc de prisacă, strânsam oameni buni, bătrâni şi târgoveţi şi din pregiur megiaşi şi sau tâmplat acolo şi Dl. Manolachi comisul. Adusau şi *uricul Târgului Frumos*, care scrie în semne, din movile în movile. Pentru care lucru arată că Ruscanii au fost de ocolul Târgului Frumos. Deci noi am socotit, precum scrie uricul şi semne şi precum mărturisesc oamenii buni şi aşa am ales cu sufletele noastre, că *acel loc de prisacă este pe hotarul satului Popişcanilor*. Deci noi, precum am socotit, aşa am ales acest lucru... precum am mers de am văzut movilele cele de hotar. *Este prisaca aceea pre locul Popişcanilor, mai jos de movila ce este de hotar.*» Aceiaşi pricină se arată şi în documentul din 7183 (1675), Iulie 1 [3]). Anghelache şi Constantin de Popişcani, jăluindu-se pre jupâneasa răposatului Talmaci, pentru un loc de prisacă din hotarul Popişcanilor, că este hotarul lor, iar păhărniceasa că e pre hotarul Ruscanilor, Domnul Moldovei, Dumitru Cantacuzino, trimite pe Miron Costin «prilejindu-se la ţară» [4]), ca să socotească acele hotare, între care hotare vine acel loc. Miron Costin, înpreună cu Manolachi comisul află că *nu este prisaca în hotarul Ruscanilor, ci pre al Popişcanilor.*

In actul din 7184 (1676), Mai 12 [5]), între marturii cari adiveresc cumpărarea unei părţi din Cristeşti, de către Miron Costin, logofătul, sânt şi Constantin pârcălabul şi Anghelache de Popişcani. Aceştia ca «*feciori de boiari de ţară...* Anghelachi de Popişcani, Costantin biv parcalab tij ottam (asemenea de acolea)», înpreună cu alţii, din satele vecine, Scorţăşti, Albeşti, sânt marturi ai logofătului Miron Costin, când cumpără părţi din satul Româneşti, din ţinutul Cârligăturii, cam la 1673 [6]). Intrunele locuri, Costantin «e căpitan» [7]). Asemenea, sânt pomeniţi, cam la 7185 (1677) [8]), tot ca marturi, în cumpărări de părţi de moşie, din Româneşti, de către Miron Costin. Asemenea în 7185 (1677), Fevr. 16 [9]), în actul scris în Berbeşti, unde se afla probabil Miron Costin,

1). După No. 2. Vezi şi Bul. Ioan Neculce, fasc. 6, Ruscanii şi Găneştii, 107.
2). V. A. Ureche, Miron Costin, I, 148—149. Originalul era la mănăstirea Doljeşti, foastă proprietară a satului Popişcani. Bul. Ioan Neculce, fasc. 6, 91.
3). Ibid. 150—151. N. Iorga, Studii VI, 89. Bul. Ioan Neculce, fasc. 6, 91.
4). Era la moşia sa vecină, Cristeştii.
5). V. A. Ureche, Miron Costin I, 150—151.
6). Ghibănescu, Surete XIII, 9.
7). Ibid 10.
8). Ghib. Surete V, 37, 39.
9). Ghib. Surete V, 34, XIII, 13.

«Anghelachi de Popişcani, Constantin căpitanul de Popişcani». La fel, în 7185 (1677), Fevr. 20 [1]), scris în Iaşi: «Anghelache Costantin ot Popişcani», alături cu alţii, din Cudreşti şi Prigoreni.

In zapisul din 7185 (1677), Fevr. 26 [2]), vedem că Miron Costin logofătul cumpără un loc de prisacă din sat din Cârsteşti, de la Iacob, ce au fost pârcălab şi de la fimeia lui Nastasia, «fata lui *Simion din Popişcani, čau fost pârcălab*».

Important este zapisul din 7185 (1677), Iunie 4 [3]), scris în Bărbeşti, prin care se arată că Anghelache Chiosea şi Constantin şi Gheorghiţă şi Ion, feciorii lui Simion pârcălabul (din Popişcani) s'au tocmit cu Miron Costin logofătul, pentru un heleşteu, iaz vechiu, ce este *înpotriva Popişcanilor*, la care heleşteu este un *ţărmure* din matca pârăului a lor de Popişcani, iar un ţărmure iaste de *Bărbeşti* şi de *Cârsteşti*. S'au învoit cu d-lui logofătul «care a lăsat tot heleşteul vechiu, pe sama noastră, în veci şi când ne vom apuca să ezim heleşteu, d-lui să nu se amestice». Şi ei încă au dat dumisale voe să-ş facă alt heleşteu, din *pajişte*, mai gios de acel heleşteu vechiu, căci şi acolo este un ţărmure a lor de Popişcani şi un ţărmure a lor de Bărbeşti. «Şi aşa ne am tocmit cu dlui, de va îneca apa din heleşteul dsale ceva loc de hrană din hotarul nostru, noi să răbdăm, precum rabdă şi dlui, pentru locul dsale, ce va îneca heleşteul nostru». Acest iaz mai era acum vreo 30 de ani, în stânga drumului, cum mergi de la Târgul Frumos spre Cristeşti. Pomenirea e şi azi.

In 7204 (1696), Iunie 7 [4]), Domnul Moldovii, Antioh Cantemir, dă dreptul dijmei lui Gavrilă şi Toader, fiii lui Anghelachi, la Popişcani, şi din praşilă şi din grădini.

Din documentele ce am, urmează că satul Popişcani, în veacul al XVII-lea, umblă în 2 bătrâni: Popişcanul şi Anghelachi. Vezi următoarele.

§ 4. Secolul al XVIII-lea. In 7251 (1743), Oct. 11 [5]), în o scrisoare de mărturie a unor oameni din Frăteni, [6]) pentru moşie în Bătărăşti [7]), înpreună cu alţii din Albeşti, Scorţăşti, Goeşti [6]), apare şi Toader Bârzul dela Popişcani.

Din 7258 (1750), Mart 27, [8]), avem, în rezumat, cartea de rămas asupra lui Criste Arnăutul, cumnatul lui Anghelachi, de rămas, că n'are moşie în Popişcani. Abia din documentul din 7259 (1751), Iunie 14 [9]) aflăm stăpâni în Popişcani, unii din secolul trecut, alţii din secolul al XVIII-lea. Prin acest zapis, se arată că Ştefan Bosie cămăraş cumpără două părţi dintrun bătrân, din *satul Popişcani*, cei la Cârligătura: *una a lui Costandin, nepot Popişcanului şi alta a Dochiţei, nepoată de fată Popişcanului, le cumpără dela Sandul Carp şi sora lui Tofana, nepoată de fată Popişcanului. «Acest sat îmblă în 2 bătrâni, un bătrân Anghelachi şi un bătrân a lui Sandul Carp*. Ce din bătrânul lui Carp au vândut doă părţi şi una au rămas nevândută. Iar acele două părţi li-au vândut, drept 105 lei.

1). Ghib. Surete V, 35, XIII, 14.
2). Acad. Rom Ms 3336 «Catastih de moşiile dumisale Ştefan Bosie căm(ă)raş, let 7259, iuli 20, Ţinutul Cârligătura», fila 8.
3). Acad. Rom Ms. 3336, fila 8 verso, V. A. Ureche, Miron Costin I, 132—133, N. Iorga, Studii VI, 92.
4). N. Iorga, Studii VI, 95.
5). Cond. Mitr. Mold. din 1818, II, 563, No. 15. Asemenea Bul. Ioan Neculce, fasc. 4 (1924) 31.
6). In Bul. Ioan Neculce, fasc. 3 (1923), satul Goeşti, cu trupurile Vrâstaţii, Şăpticenii, Lacul Negru şi Frătenii, 31 şi urm.
7). In Bul. Ioan Neculce, fasc. 4 (1924), satul Sâneştii, cu trupurile Onişcanii, Podobiţii, Bătărăştii, Storneştii şi Pleşeştii, 1 şi urm.
8). Acad. Rom. Ms. 3336, fila 12.
9). Ibid. fila 12.

Documentul este important, căci ne arată bătrânii satului: unul este Popişcanul, poate scoborîtor din Popâčca, şi altul Anghelachi. Sandul Carp şi sora lui Tofana sânt nepoţi de fată Popişcanului. Sânt prin urmare, în a patra generaţie, ce ne arată deci pe Popişcanul, trăind pe la 1650, cam pe când trăieşte şi Anghelachi. Ca nepot al Popişcanului, documentul ni-l arată pe Costandin, probabil acelaş cu cel ce l-am întâlnit mai sus, ca martur, pârcalab şi căpitan. Ca nepoţi de fată ai Popişcanului avem pe Dochiţa, Tofana şi Sandul Carp. Din documentul din 1696, Iunie 7, am văzut şi pe fiii lui Anghelachi: Gavrilă şi Toader. Cred că nu greşesc, admiţând că acest Anghelachi e Anghelachi Cheosea, care împreună cu Constantin, Gheorghiţă, Ion şi Nastasia (soţia lui Iacob, ce a fost pârcălab) sânt fiii lui Simion din Popişcani, ce a fost pârcalab, după arătările doc. din 1677, Iunie 4 şi Fevr. 26.

In două părţi, din trei, din bătrânul Popişcanul, în sat în Popişcani, intră stăpân Ştefan Bosie, cămăraşul. Din acelaş an 7259 (1751), Iulie 20 [1]), avem «Catastif de moşiile dumisale Ştefan Bosie căm(ă)raş... ţinutul Cârligăturii», cu scrisorile moşiilor Cârsteşti, Popişcani, Berbeşti şi Coşeşti, Găneşti, *părţile sale.*

In hotarnica Cârsteştilor, din 7271 (1763), Iunie 24 [2]), în care se pomeneşte heleşteul Popiţcanilor, alături de marturi, din Cristeşti şi Prigoreni, sânt şi Ion Ghineţi ot Popiţcani şi Constantin Burciuman postelnicul ot tam şi Vasile Sârbul ot tam. Din o amintire de hotarnică din 1791, Avg. 25 [3]), vedem că atunci, căutându-se semnele de despărţire între Popişcani şi Moiceşti: Ceriteii roşi, Movila mare, Movila Banului, Rădiul Mutului, nu s'au mai cunoscut. Cercetarea s'a făcut în fiinţa proprietarilor de Moiceşti, Găneşti, Cristeşti, Coşăşti, *«în fiinţa răzăşilor de Popişcani şi a însuş egumenul Mnrei Doljeşti»*. Probabil, partea lui Ştefan Bosie fusese dăruită mănăstirii Doljăşti, din judeţul Roman.

Deci, la sfârşitul secolului, o parte de sat era stăpânită de răzăşi şi o parte de mănăstirea Doljeşti.

§ 5. Secolul XIX-lea. Ştirile din acest secol sânt puţine.

In Condica Liuzilor, din 1803 [4]), Popişcanii sânt arătaţi ca fiind ai mânăstirii Doljeşti, şi are 6 liuzi.

In 1811, Iulie 6 [5]), găsesc pomenită o hotarnică a moşiei Popiţcani, despre Coşăşti şi Cristeşti, pe care nu o cunosc mai deaproape.

La fel, pot spune despre o hotarnică din 1812 [6]), despre întâlnirea hotarului Popiţcanilor cu a Coşăştilor.

Din 1817, Oct. [7]), avem foaia de zestre, ce căminarul Nastasă Scorţăscul dă fiicei sale Smaranda, în care, în afară de moşia Cârsteştii, dela ţin. Cârligăturii, bez partea răzăşilor, împreună cu trupurile de moşie unite cu moşia aceasta, îi mai dă «parti din moşia Popişcanii, de la ţinutu Cârligăturii, cât să va alegi, cari esti cumpărată de mine, *fiind moşiia aceasta alăturată cu Coşăştii»*.

In catagrafia Cârligăturii din 1819, 1820 [8]), Popişcanii sânt a «mănăstirii Doljeşti (cealaltă era alăturată de Cristeşti şi considerată ca făcând parte din el) şi are 3 liuzi

1). Acad Rom. Ms. 3336.
2). Arh. stat Iaşi Tr. 1765, opis 2014, dos. 100, fila 501 şi urm. V. A. Ureche, Miron Costin I, 187. Vezi hotarnica la Cristeşti, sub anul acesta.
3). Arh stat. Iaşi, Tr. 1357, opis 1543, dos. 213, fila 17.
4). Uricarul VIII, 332.
5). Arh. stat. Iaşi, Tr. 1357, opis 1543, dos. 213, fila 7.
6). Arh. stat. Iaşi, Tr. 1357, op. 2039, dos. 343, fila 29.
7). Arh. stat. Iaşi, Tr. 1765, opis 2014, dos. 100, fila 502.
8). Arh. stat. Iaşi.

birnici: Vasâle Mocan, Răuţă Mocan, Costandin Ungurian (1 mijloc, 2 coadă), şi 6 bejănari din *Cordun*, fără bir, poşluşnici a mănăstirii (doi se numesc Ungureanu).

In Catagrafia Cârligăturii din 1831 [1]), satul apare sub numele de *Draga*, stăpânit de mănăstirea Doljăştii, vechil vatavul Ion. In sat sânt 3 văduve şi alţi 7 oameni «slugile şi alţi oameni fără bir, supuşi la unii şi alţii». Intre ei şi Gheorghe Cotună.

In 1847, Nov. 13 [2]), căminarul Ioan Fucs e rânduit hotarnic pentru moşiile Cristeşti, Berbeşti, Coşăşti şi poenile Călugărului, toate întrun hotar. Moşia Popişcanii era a Măn. Doljăşti. Spatarul Teodor Vasiliu, proprietarul Cristeştilor, cerea ca moşia Popişcanii «ce iarăş de la un loc să începe cu moşia Berbeştii şi merge în gios, în despărţire pârăului Ciunca, poreclit şi Plotoniţa, să să mărginească întinderea ei la capul din gios, unde să înpreună cu hotarul Cristeştilor, lămurit acest punct prin hotarnica Cristeştilor, din 7271, Iunie 24, făcută de răposatul pahar. Alexandru Neculce şi de unde să începe şi adevăratul hotar al Coşăştilor, ce merge în gios, dânduş coaste cu Cristeştii, iarăş prin despărţirea pârăului arătat». Inginerul susţine că «nici moşiia Popişcanii, nici moşia Moiceştii nuş au începutul stăpânirii lor, din aratata movilă a hotarului Târgului Frumos». Din hotarnice, se dovedeşte, spune el, că: 1) «moşiile Berbeştii şi Popiţcanii, în capătul de sus, să încep de la un loc, în despărţire lor, pârăul Ciunca, poreclit şi Plotoniţa, cu 60 de stânj· mai în sus de o ezătură veche, unde este colţ a 4 moşii: Prigorenii, Buzne, Berbeştii şi Popiţcani, netăgăduit acest punct de nici unul din proprietari...; între Buzne şi Popiţcani urmează unirea arbitrilor, după jurnalul din 1844, iunie 25...». 2) «că pe malul stâng a arătatului pârău stau cap în cap moşiile Berbeştii şi Cristeştii... iar pe malul drept, asămine, cap în cap moşia Popiţcanii a mnrei Doljăştii şi moşia Coşăştii». (Aici drept şi stâng este privit de la miazănoapte spre miază zi, dinspre Târgul Frumos spre Cristeşti). 3) «Că după firească şi neîndoelnică înţălegere, moşiile Berbeştii şi Popiţcanii ca să încep dela un loc, ca nişte surori, trebue să stee iarăş la un loc, potrivit rânduelilor din învechime păzite, la hotărîturi».

Pricină, pentru despărţirea moşiei Popiţcanii a mănăstirii Doljăşti, despre Crâsteşti, cu siliştile ei, a spatarului Teodor Vasiliu, a fost şi în 1848, Fevr. 3 [3]).

O hotarnică între Popiţcani şi Coşăşti avem din 1853, Mai 11 [4]. «Hotarîle între moşiia *Popiţcanii, ce acum se află în proprietaoa dum. hatmanului Mavrocordat, luată în schimb de la mănăstirea Doljăştii* şi între moşiia *Coşăştii*, dela ţinut. Eşii, proprieta a dum. spatr. Vasâliu, sau învoit de bună voi şi cu mulţămire amânduror părţilor... ca de astăzi înainte şi în veci, din neam în neam, stăpânirea între aceste două moşii să să urmezi, după chipul următoriu şi anume: din piatra delângă *fântâna Borcii*, ci esti punct viu şi netăgăduit, să se măsoare patru sute stânj. domneşti, în sus, pe graniţa stăpânirei ce desparte Coşăştii de Găneşti şi unde să vor înplini, să să statornicească piatră şi movilă. Iară la parte despre răsărit, adică pârăul Plotoniţa, să să măsoare patru sute zăci stânjăni domneşti, în linie driaptă, cu începire măsurii acestor stânjăni *din ezătura vechi, ce să află în pârăul Plotoniţa*, la capul *dialului Comorii*, punct asămene viu şi netăgăduit şi mergând în gios spre Coşăşti, acolo unde să vor înplini aceşti patru sute zăci stânj domneşti, să să statornicească iarăş piatră şi movilă, aceste două petri şi movili, de la o margine şi dela alta, statornicite pe prinţipul măsurii stânjănilor arataţ mai sus, vor slujâ de două puncturi statornice şi

1). Arh. stat. Iaşi, Tr. 644, opis 708, No. 339, tom IX, fila 9 verso.
2) Arh. stat. Iaşi, Tr. 1357, opis 1453, dosar 213, fila 17.
3). Arh. stat. Iaşi, Tr. 1788, opis 2039, dos. 734.
4). Arh. stat, Iaşi. Anaforale 136, fila 4,

vecinice şi apoi dela o movilă, până la alta, să să tragă pe piscu linie dreaptă cu brazdă şi cu pietrile trebuitoare, spre vecinică despărţire Popişcanilor de Coşăşti, slujind măsurile stânjănilor pomeniţi mai sus, în prinţip, linie, pe planurile topografice, a cărie aplicaţie şi operaţie, pe faţa pământului, să să facă, la 24 a lunii April, anul curgătoriu».

Pe la 1849, locuitorii, câţi se mai aflau în Popiţcani sau Draga au fost strămutaţi în satul vecin Buznea, de către proprietarul moşiei Mavrocordat [1]).

Din tot ce a fost, azi n'a mai rămas, decât amintirea bătrânilor de Draga şi locul crâşmei, ale cărei ruine mai erau acum vre-o 30 de ani.

§ 6. *Coşăştii.* In veacul al XV-lea. In trupul de azi al Cristeştilor, în capul de miazăzi al Popişcanilor, având la răsărit Cristeştii şi la apus Găneştii, era din vechiu satul Coşăştii.

Satul e mai vechiu decât Ştefan cel Mare.

Numele satului vine de la Coşescul. Sate, cu acest nume, avem în judeţul Vaslui şi Muscel. [2])

Cea mai veche amintire a satului o avem în uricul din 6974 (1466), Dec. 8 [3]), prin care arătându se hotarul locului pustiu, din Cârligătură, la Fântâna lui Ştiubeiu, între Popâčcani, Ruscani şi Găneşti, cumpărat de Moica şi Costea, se spune: «pe drumul cel mare ce merge către Găneşti, iar de la drumul cel mare, peste câmp, până la *hotarul Cuşescului:* «до хотарѣ кꙋшескова» [4]).

In uricul din 6975 (1467), Ghen. 1 [5]), arătându-se o altă cumpărătură a lui Moica şi Costea, Selişte'a «Fântâna lui Ştiubeiu», o aşează între Găneşti, Ruscani şi *Coşeşti* («межи гѫнещїи и межи роусканїи и межи кошещїи». Satul era în stăpânirea lui Coşescul sau a urmaşilor lui direcţi, căci asta însemnează: до хотарѣ кꙋшескова şi кошещїи.

Alte ştiri din acest veac lipsesc, cum lipsesc şi ştirile, pentru întregul veac al XVI-lea.

§ 7. In secolul al XVII-lea. La începutul veacului acestuia, satul Coşeşti a fost în stăpânirea Pobratei. Cine l-a dat şi când? Mănăstirea în veacul trecut, în a doua jumătate a veacului avusese, alături cu Coşeştii, şi stăpânirea satului Cristeştii. Oricum, în ispisocul lui Alexandru Lăpuşneanu, din 7062 (1554), Mart 20, dat mănăstirii, pentru satele sale, nu sânt pomeniţi Coşeştii [6]). Va fi intrat în stăpânirea mănăstirei, după această dată.

De la Vasilie, Voevodul Moldovei, c. 1642 (Vezi doc. următor) avem uricul [7]), prin care, ermonahul Gherasim, egumenul dela Pobrata, vinde Banului visternic şi lui Simeon Mihailescu, pentru 40 de oi şi 3 cai, seliştea Coşeştii, de la ţinutul Cârligăturii [8]).

---

1). Dicţ. geogr. al jud. Iaşi, 104.
2). Vezi Dicţ. geogr. al Româniel, sub cuvânt. Despre cel din Vasluiu, cp. M. Costăchescu, Observări istorice (extras din Anuarul Şcoalei Normale „Vasile Lupul", Iaşi 1927) şi Bogdan, DŞt. I, 432.
3). Bogdan DŞt. I, 114—116 Vezi satul Popâčcani, sub anul acesta şi nota.
4). Vezi satul Popăčcani, pag. 24 nota 6.
5). Vezi satul Popâčcani, sub anul acesta.
6). N Iorga, Studii VI, 75.
7). Acad. Rom. LII/29.
8). Pentru Banul şi neamul lui, cp. satul Ruscanii şi Găneştii, în Bul. Ioan Neculcea, fasc. 6 (1926 27), 89 şi nota 7. Cp. şi Movila Banului, în hotarnica din 7181 (1673), Nov. 23 (satul Popişcani). Pentru neamul lui Mihailescu, cp. satul Ruscanii şi Găneştii, cit. pg. 90, nota 3. Unul din ei este şi Ionaşco Tălmaci, pentru care, vezi jupâneasa Tălmăcioae, în 7183 (1675), April 2 (Satul Popâşcani). Asemenea prisaca lui Tălmaciu, în 7181 (1673), Nov. 23, Ruscanii şi Găneştii, loc. cit. 90.

In 7150 (1642), April 6.[1]), Vasilie Voevod întăreşte lui Vasile Banul, biv medelnicer şi soţiei sale Alexandra, moşiile Moiceştii, *Coşeştii* şi Zberoaia şi altele, de la Cârligătură.

Din 7177 (1699), Iulie 11 [2]), avem zapisul, scris în Târgul Frumos, prin care Aniţa mărturiseşte că răposata sora sa, Băneasa (Alexandra) a dat nepotului său (Bănesei) Constantin moşia Coşeştii şi heleşteul.

Prin hotarnica Găneştilor şi Moiceştilor, din 7181 (1673), Nov. 24 [3]), se arată despărţirea între aceste două sate şi Popiţcani şi Coşăşti (partea între Popiţcani şi Moiceşti, vezi-o la Popişcani, sub anul acesta). «...Să înpreună hotarul Găneştilor şi cu a Moiceştilor şi cu a Coşăştilor, un stâlpu, iar di acole, di la acel stâlpu *să începi pi hotarul Găneştilor, alăture cu hotarul Cosăştilor* şi alăture cu drumul şi pe o *văiugă*, până la *Fântâna Borciului*, di la Fântâna Borciului, drept pistl şăs, la vadul costişât, în *Plotoniţă* şi peste Plotoniţă în ceia parte la un stâlpu şi de acole la deal la *Cuibu Stârcului* [4]) pe deal sămnu întrun stejar, în costişă, undi să pogoară la *Preludce* şi prin Preludce la deal, pe un drum vechiu, până în *Dealul Coşăscului*, lângă lacu, la un stâlpu, undi să înpreună cu *hotarul Crâsteştilor* şi în codru, până undi să înpreună cu *hotaru Hăndreştilor*.„»

In 7205 (1697), Mai 6 [5]), Antioh Constantin Voevod, întăreşte stăpânirea lui Manolache Ruset, postelnic mare [6]), peste întreg satul Coşeştii, din Cârligătură, cu iaz, câmp, ţarini, fânaţ, păduri şi cu tot venitul din hotarul acestui sat.

§ 8. In secolul XVIII-lea. Nici în acest veac, ştirile nu sânt multe.

In 7211 (1703), Oct. 17 [7]), printrun zapis, Manolache Rusăt, ce a fost postelnic mare, şi soţia sa Irina, dăruesc Saftei, nepoatei lor de fiică, heleşteul cel mare dela Coşăşti, ţinutul Cârligăturii.

Interesant, pentru istoricul proprietăţii satului Coşeşti, este zapisul din 7253 (1745) [8]):

«Un zapis dela Costache Lazul biv vel jic., la mâna ginerilui său, lui Ştefan Bosie cămăraş, precum de bună voia lui au vândut *Coşeştii*, sat întreg, la ţin(u)tul Cârligăturii. Aşijdere au vândut şi a patra parte din sat din Găneşti şi din toat(e) hotarâle, cari sintu înpreunate cu satul Găneştii, cari această moşie, satul Găneaştii au fostu dumisale zăstri de moşul nostru Manolache Ruset, vornicul cel mari, fiicei sale, mătuşii lui Costache Lazul, anumea Nastasiicăi, čau ţinuto giupăniiasa Costandin Miclescul păh., car(e) întâmplânduisă de sau săvărşit şi nerămăindui copii, au rămas să o înpărţim noi frăţeaşte, adică o parte fiii dumsali vor. Ştefan Ruset şi o parte mătuşisa Costăchioai şi o parte mătuşeasa Silioneasa şi o parte maica lui Costache Lazul, fiind eai toţi ficori vor. Manolachi. Şi ačastă parte a mumii lui Costachi Lazul, înpreună şi cu *satul*

1) Acad. Rom. Cr. col. 1909, 42, Bul. Ioan Neculce, fasc. 6, 104.
2). Acad. Rom. VII/166.
3). Arh. stat. Iaşi, Tr. 1357, opis 1543, dos. 163, fila 67 verso; ibid. Tr. 1357, opis 1543, dos. 213, fila 240 verso (are numai hotarnica între Moiceşti şi Popiţcani); ibid. Tr. 1788, opis 2039, dos. 343, fila 30 verso (necomplectă). Originalul la Acad. Rom., Cr. col. 1910, 108—109. Satul Ruscanii şi Găneştii, cit. 107.
4). Aici greşit «cuibu Stancului», dar cp. N. Iorga, Studii VI, 108: «Cuiŭbul Stârcului», cum e în adevăr.
5). Acad. Rom. VII/174. Arh. stat. Iaşi, Tr. 1357, opis 1543, dos. 213, fila 18 verso.
6). El stăpânea şi în satul vecin, Găneştii. Satul Ruscanii şi Găneştii, Bul. Ioan Neculce, fasc. 6, 106—109.
7). Acad. Rom. II/280, Cr. col. 1907, 210.
8). Acad. Rom. Ms. 3336, fila 17. Satul Ruscanii şi Găneştii, cit. 108—109.

întreg Coşeaştii li-au vândut Costachi Lazul ginerilui său, lui Ştefan Bosie, drept 300 lei şi sint iscăliţ şi Sandul Toma vist. i Gligori Crupenschi păh.».

Din acest zapis se vede că satul Coşeştii, de la Manolache Ruset, vornic mare, prin zestre a trecut în stăpânirea fiicei sale, Nastasicăi, soţia paharnicului Costantin Miclescu, dela care trece în stăpânirea unei alte fiice a lui Manolache Rusăt, maica lui Costachi Lazul şi acesta îl vinde ginerelui său, Ştefan Bosie cămăraş.

Ştefan Bosie apare însă ca ginere şi lui Sandul Toma visternic şi chiar în acelaş an. Se vede că Costache Lazul şi Sandul Toma erau rude apropiate, cumnaţi sau veri, ca amândoi să-l poată socoti pe Ştefan Bosie ginere.

Din acelaş an cu 7253 (1745)[1], avem zapisul prin care Sandul Toma visternic vinde, între altele, ginerelui său Ştefan Bosie şi *heleşteul Coşeştilor:* «Aşijderea şi pentru hăleşteul Coşăştilor, dândul danie dumlui Manolache Ruset, čau fost vornic mare, nepoatei sale Safti, nevestii meale, după cum arată şi zapisul acel de danie, toate aceste părţi... şi hăleşteul Coşăştilor, li-am vândut dumsale ginerelui meu, lui Ştefan Bosie...»[2]. Ca martur iscăleşte şi Costachi Lazul biv vel jitnicer şi Grigorie Crupenschi.

Din 7254 (1746)[3], avem documentul următor, ce vorbeşte de cearta pentru heleşteul Coşeştilor. Ioan Neculai Vvd către Sturza vel logft.: «pentru un hăleşteu, de la Coşeaşti dela ţinutul Cârligăturii, čau fost a răposatului vorc. Ruset Mihalachi, deci fiind şi satul Coşeaştii şi satul Găneştii amândoâ a vornicului Manolache, au socotit răposatul vor. Manolache, împreună cu ǵupâneasa sa şi lau dăruit acest hăleşteu întreg nepoatei lor Saftii, fiicii sulgeriului Neculai Lazul, cu zapis, în cari zapis hotăreaşti şi deosăbeşti pe alţi fičori şi nepoţ ai vorc. Manolache, ca să naibă treabă, căci numai Saftii sau dat... Şi Safta având gineri pe Ştefan Bosie iau dat satul Coşeaştii, în stăpânirea sa şi cu hăleşteu întreg, cari hăleşteu lau şi prinsu şi lau întimiiat cu ezătură şi vrând al stăpâni, iar fičorii lui Ioan Sâlion, nepoţii vorc. Manolache, nu lau îngăduit, ţiind eai satul Găneaştii, ci au cerut giudecată, pricinuindu că giumătate de apa acelui hăleşteu vine pre locul Găneştilor». Sturza vel logft. «aşea au găsit cu cale, că să cade să stea daniia acelor boeri nestrămutată... şi sau hotărât pricina săi dea paci fičorii lui Ion Sâlion hăleşteului acestuia». Am dat această carte la mâna lui Ştefan Bosie căm(ă)raşu să aibă a stăpâni acest hăleşteu întreg, *cât va cuprinde lumina apii*».

Din 7271 (1763), Iunie 24[4], avem hotarnica făcută de paharnicul Alexandru Neculce, pentru satul Cristeşti. In ea se spune între altele: «aşa s'au stâlpit moşia Cârsteştii, partea dsale medelnicerului Bosie, de către răzeşi, puindu-se hotar o peatră despre apus, *în marginea Cârsteştilor, lângă hotarul Coşeştii, întrun pisc, cu bour, întrun stejar.*»

Din 1784, April 23, avem zapisul lui Matei Milo sulger, prin care cumpără venitul pe un an, din *Coşeşti* şi moşiile alăturate, Crâsteşti, Berbeşti, Poiana Călugărului, de la pitarul *Chiriac Crăstian*[5]).

Nu cunosc hotarnica Coşăştilor, din 1791, Aug. 24[6]). La această dată, moşia era a clucerului Anastasie Scorţescul.

---

1). Acad. Rom. Ms. 3336, fila 13.
2). Vezi Berbeştii şi Cristeştii, sub acest an.
3). Acad. Rom. Ms. 3336, fila 17 verso. Cr. col. 1907, 218. Ruscanii şi Găneştii, cit. 109.
4). Arh. stat. Iaşi, Tr. 1765, opis 2014, dos. 100, fila 501. V. A. Ureche, Miron Costin, I, 189. Arh. stat. Iaşi. Tr. 1357, opis 1543, dos. 213, fila 17. Vezi Cristeştii, sub acest an.
5). Acad. Rom. Cr. col. 1907, 204.
6). Arh. stat. Iaşi, Tr. 1357, opis 1543, dos. 213, fila 17, Acad. Rom. Cr. col. 1907, 223.

O altă hotarnică a «moşii Coşăşti şi Cristeşti» din 1795, April 14,[1]), încredinţată de proprietarul lor, dum. Anastasă Scorţăscu, la 1817, Avg. 1 «prin care... să lămureşte că atât movila Banului, precum şi rădiul Mutului sau cunoscut şi sau dovedit la ace hotărîtură».

§ 9. Secolul al XIX, are puţine ştiri pentru Coşeşti.

Din 1801, August 10,[2]), cunosc porunca Căimăcămiei, către ispravnicii ţinutului Cârligătura, să cerceteze pricina sărdarului Anastasă Scorţăscu, ce are cu stolnicul Constantin Gheuca, pentru fânul cosit, de pe vatra iazului, aflat pe moşia sa, Coşeşti.

Nu am o hotarnică din 1812[3]): «unde trebuie a să întâlni hotarul Popiţcanilor cu a *Coşăştilor*».

In 1816, Sept. 13[4]), căminarul Anastasie Scorţescu roagă pe Domn, ca să se aşeze pricina de hotare, ce are la moşiile sale Coşeştii şi Poenile Călugărului, cu căminarul Manolachi Radu.

Coşeştii nu sânt pomeniţi nici în Condica Liuzilor din 1803, nici în Catagrafiile Cârligăturii, din 1820 şi 1831, ceia ce înseamnă, că erau numai silişti.

In 1847, Noemv. 13[5]), căminarul Ioan Fucs e rânduit hotarnic moşiilor Cristeştii, Berbeştii, *Coşăştii* şi Poenile Călugărului, toate întrun hotar, a spatarului Teodor Vasiliu.

In 1853, Mai 11[6]), Coşeştii erau tot a spatarului Teodor Vasiliu. Pentru hotarul între Coşeşti şi Popiţcani, urmează o înţelegere între stăpânii amânduror moşiilor.

§ 10. *Satul Bărbeşti.* La răsărit de Popişcani, având Ruscanii la miază noapte,— Prigorenii şi Ciunceştii la răsărit şi Cristeştii, la miazăzi, venea din vechiu satul Bărbeşti. Din cele ce urmează, vom vedea că numele apare şi sub forma Berbeşti.

Numele vine dela Barbă[7]), sau de la un radical Berb.

Nici o ştire nu am despre acest sat, care trebue să fie foarte vechiu, din secolul XV-lea şi al XVI-lea. Uricile vechi vor fi pierit, odată cu Balica, cel dintâi stăpân al satului, ce-l cunosc, după documente.

In secolul XVII-lea. Cel mai vechiu stăpân, cunoscut, al satului este Isac Balica, hatmanul şi pârcalabul Sucevei. Aceasta o aflu dintrun uric, din 7130 (1622), Aprilie 1[8])

1). Arh stat Iaşi, Tr. 1357, opis 1543, dos. 213, fila 7; ibid. Tr. 1788, opis 2039, dos 343, fila 29.
2). Acad. Rom. Cr. col. 1907, 206.
3). Arh. stat. Iaşi, Tr. 1788, opis 2039, dos. 662, fila 30 verso
4). Acad. Rom., Cr. col. 1907, 227.
5). Arh. stat. Iaşi, Tr. 1357, opis 1543, dos. 213, fila 17. Vezi Popişcanii, sub acest an.
6). Vezi Popişcanii, sub anul acesta.
7). Un alt sat Bărbeşti, mai des Bărboşi, la Cârligătură, a fost lângă Păuşeşti, azi în trupul Păuşeştilor Printrun uric c. 1426, Alexandru Voevod întăreşte fiilor lui Ştefan Stravici, Toder şi Petru, vislujenia tatălui lor «три села на кръвлигатури на имѧ где ест шерка пашнескъмъ и лазоръ дрѹгое где ест нѣгъ барбоси и драгомиръ хаснѫшь, третїе балцаци» şi altele. Acad Rom. Pecete 215. Cp. Satele Bălţaţi, Codreşti etc., în Bul. Ioan Neculce, fasc. 7 (1928), 39, Nota 11 Alt sat Bărbeştii, pe Prut, avea uric dela Alexandru cel Bun, citat în 7035 (1527), Mart 12, Acad. Rom. C/2 Coriolan, Petru Rareş, Bucureşti, 1909, 37—40, Ghib. Surete I, 223—5, XVIII, 122—124. Un sat Bărboşi, al nepoţilor lui Mic Bărbosul, este pomenit în 7082 (1574), Dec. 21, Ghib. Surete II, 274—276. Intrun uric dela Alexandru Lăpuşneanu se pomeneşte un Barbosul, şi satul Berbeşti (în Bucovina de azi), ce avusese urice de întăritură de la Iliaş şi Ştefan Voevozi, Ghib. Surete V, 10.
8). Acad. Rom. Pecete 124, Uricarul V, 378, V. A. Ureche, Miron Costin I, 198, 688.

Stefan Tomşa Voevod miluește pe Vasilie Roşca stolnic «cu un sat anume Berbeştii, ce-i în ţin. Cârligăturii, cu heleşteie şi cu loc de mori, pe acele pârae, care acel sat de mai sus scris *au fost dreaptă cumpărătură lui Balica hatmanul şi l-au prăpădit în a sa hainie, atuncea când s'au ridicat el cu mulţime multă de oaste leşască şi cu Constantin Vodă asupra Domniei mele şi asupra schiptrului cinstitului împărat şi care războí făcând cu dânşii, la apa Jijiei, prea milostivul Dumnezeu i-au dat pre dânşii, sub sabia Domniei mele, unde şi oasele zac faţă, întru vecinică mărturie»* [1]). Hotarele vechi.

---

1). Isac Balica era căsătorit cu Nastasia, fiica lui Nistor Ureche [M. Costăchescu, Neamul de boeri moldoveni Ureche, în Cercetări istorice (I. Minea), Anul IV, I (1928) 43, Pomelnicul Suceviţei, în Dan, Mănăstirea Suceviţa 178, 39 şi nota 1]. Era fiul lui Melentie (Leontie) Balica şi al soţiei sale Ana sau Şcheuca [Dan, Mănăstirea Suceviţa, 178, Nota 2, 171, 38]. Ana sau Scheuca era sora lui Ieremia Movilă [Ibid, 171, nota 9]. Important, pentru aceasta, este uricul din 7091 (1583), Avg. 6 [Ghibănescu, Surete XIX, 175]: «геωргїе епискпъ радωвскїи и съ братїамы своимы толдер и еремїж дворникь и симишн апрод и сестри их шкѣвка кнѣгинѧ пана балицы гетмана и сестта их грѣкка дѣти могили логофета». Melentie Balica era fiul vitrig al lui Ioan Movilă, care se căsătorise cu Maria Balica [cp. Dan, Suceviţa 38, 171, nota 9; N Iorga, Ist. lit. religioase, pg CXIV, Studii V, 572, Hurmuzachi, Doc. XI, pag. XLIV, IV, prefaţa CI–II; S. Zotta, Arhiva genealogică II, 242; V. A. Ureche, Miron Costin I, 726; Ghibănescu, Uricarul XVIII, 387 nota 3, 493 494, Surete XIX, 180, etc] Melentie Balica, cred că e tot una cu Balica ceaşnic din 7085 (1577), Noemvrie 8: «вѣра пана балика чашника» [Ghib. Sur. XIX, 100] din 7085 (1577), Dec. 5: «в. п. балика» [Ghib. Sur. V, 229], în 7087 (1579), April 8: «в. п. балика портарѣ сучавскаго», [Ghib. Sur. XIX, 115], în 7087 (1579), April 27: «в. п. балика портарѣ сучавскых» [ibid. 203], în 7087 (1579), April 26: «в. п балика портар сучавскыи» [Ghib. Sur. II, 32] în 7087 (1579), Mai 28: «в. п. балика портарѣ сучавскїи» [Ghib. Sur XIX, 118], în 7088 (1580), Mart 20: «в п. балика портар сучавски» [Ghib. Isp. I[1], 155], în 7038 (1580), Sept. 21, la fel, [Ghib. Sur. XIX, 124], în 7088 (1580), Nov. 12: «в. п. балика портарѣ сучавскаго» [ibid. 127], în 7089 (1581), Fevr. 20, la fel, [Ghib. Sur. V, 154], în 7089 (1581), April 21, [Ghib. Sur. XIX, 143], în 7089 (1581), Mai 8: «в. п. балика хетмана и портарѣ сучавскаго», [ibid. 147]. în 7091 (1583), Mai 10: «в. п. балика портарѣ сучавскаго», [Ghib. Isp. I[1], 162], în 7091 (1583), Avg. 6: «шкѣвка кнѣгинѧ пана балицы гетмана» şi в. п. балика портар сучавски, [Ghib Sur. XIX, 175, 176]. în 7093 (1585), April 2: «в. п. балика портарѣ сучавскаго» [ibid. 183], în 7093 (1585), April 7, la fel, [ibid. 188]. Aceasta este cariera politică a lui Melentie Balica, român, din Ţara Muntenească [Dan, cit. 38].

El a murit în 7094 (1586), Avg. 9 «ca biv ghetman», [Ghib. Uricarul XVIII, 401]. El nu trebue confundat cu fiul său Isac Balica hatmanul [ibid. 401, 493]. Pentru cariera lui Balica, cp. şi Ghib. Divanurile domneşti, în Bul. Ioan Neculce, fasc. 7 (1928), 28 şi urm. Că Balica de mai sus, e Melintie, ne dovedeşte uricul din 7138 (1630), April 2 [Arh. stat. Iaşi, Tr. 379. opis 410, dos. 1, divanul domnesc, fila 24]: «*Meletie Balica hatm[an] în zilele lui Petre Vvod*». El a zidit mănăstirea Balica, azi Frumoasa, de la Iaşi, cum se vede din documentul din 7177 (1669), April 8 [ibid. 22]: *mănăstire din ğos de Galata, zidită de Melintie Balica hatm.* undei hramul sfinţilor Arhangheli Mihail şi Gavriil şi celorlalte fără de trupuri puteri», mănăstire, care în uricul din 1630, April 2, e numită «*sfântă mănăstire, ce se numeşte Balicova,* unde este hramul a sfântului Arhistratig Mihail şi Gavril şi altor fără trupuri puteri». Mănăstirea Balica este întemeiată între 1582 şi 1586 (anul morţii hatm. Balica). In 1630, April 2, cit. Miron Barnovschi Moghilă Vvd. îi întăreşte «locul ci are de danii şi miluire de la Petru Vvod» Ibid. Satul Borceştii, din ţin. Soroca, dat mănăstirii de «*Gheorghi Moghila Mitropolit* şi *Meletie Balica hatm(an) în zilele lui Petre Voevod.*» [Deci, Gheorghe Movilă a fost mitropolit şi înainte de 1587, Dec. 20, N. Iorga, Ist. bis. rom. II, 335]. Ibid. satul Ulmii, din ţin. Hârlăului «şi este danii şi miluire sfintii mănăstiri dela Petre Vvod.» [anul 1582, dat mai sus, reprezintă începutul domniei a treia a lui Petru Schiopul, N. Iorga, Histoire des Roumains, Buc. 1922, III].

Şi fiul lui Melentie Balica, Isac Balica, a fost hatman şi pârcălab Sucevii. El joacă rol însemnat sub ruda sa, Constantin Movilă Voevod. [domneşte 1 Dec. 1607—20 Nov. 1611, N. Iorga, Histoire des Roumains, III]. Ultimul document, ce cunosc de la acest domn este din 1611, Nov. 23 [Acad. Rom. XXXII/105]. In 7116 (1608), Iunie 10 [Acad. Rom. XLI/8] este mare visternic. In 7116 (1608), Nov. 27 [Ghib. Sur. XXI, 168] este asemenea mare visternic: «Исак балика вел вистѣрник». In 7112 (1604), Nov. 1 [Ghib. Sur. XXI, 144] e simplu boer: «вѣрномȣ болѣринȣ Ісакȣ баликоки». In 7117 (1609), Ianuar 26 [Acad. Rom. XLI/13] e hatman şi pârcălab de Suceava. In 7117 (1609), Ghen. 23 [Ghib. Sur. XXI, 172]: «Балика хетман и пркълаб сȣчаскїн». In 7117 (1609), Fevr. 4 [Ghib. Sur. II, 366]: «вѣра пана ісака балици хетмана и пркълаба сȣчаскаг». In 7117 (1609), Iulie 24 [Ghib. Sur. II, 133]: «в. п. исака Балика гетмана и пркълаба сȣчавскаго». In 7117 (1609), Avg. 25 [Ghib. Sur. XXI, 177], la fel In 7118 (1610), Sept. 11 [Ghib. Sur. XX, 181]: Isac Balica hatman. In 7118 (1610), Nov. 17 [Ghib. Sur. II, 266]: «Исак Балика хетман». In 7118 (1610), Nov. 29 [Ghib. Sur II, 246]: «пан Ісак Балика хетман и пркълаб сȣчаксկы». In 7118 (1610), Dec. 27 [Ghib. Sur. II, 268]: «Ісак Балика гетман». In 7119 (1611), Iunie 25 [Ghib. Sur. XX, 192]: «панȣ Исак Балика гетманȣ и пркжлаб сȣчавскомȣ». In 7119 (1611), Avg. 9 [Ghib. Sur. XXI, 186]: «Исак балика хетман ȣчил»

El reuşise, în scurtă vreme, să-şi facă o frumoasă avere, compusă din sate, şi, cu siguranţă şi-ar fi mărit-o, dacă întâmplările politice nenorocite nu i-ar fi sfârşit zilele, cum vom vedea mai jos. In cele ce urmează, voi căuta să reconstitui, după documente, satele lui Isac Balica (unele ale lui Melentie Balica). Cumpără în 7112 (1604), Nov. 1, sub Eremia Vvod., drept 300 ughi, «satul Borleşti pe Siret, ce se numesc Tămăduianii» [Ghib. Sur. XXI, 144]. In 7116 (1608), Nov. 27 [Ghib. Sur. XXI, 168], Domnul, Costantin Moghilă Vvod, îi dă «satul Iubăneştii, pe apa Iubăneasa, cu loc de heleşteie şi de mori şi iezere de peşte... sat fost domnesc... ascultător de ocolul Dorohoiului, pentru credincioasă slujbă ce a slujit către noi, întâi, părintelui Domniei mele, răposatului Io Eremia Voevod şi Ţării noastre şi *apoi* şi *Domniei mele, când am mers Domnia mea, către scaunul Domniei mele, la Iaşi, din Cetatea Hotinului»*. Cp. şi 7125 (1617), Nov. 15 [Ghib. Sur. II, 100—104]. In 7116 (1608), Iunie 10 [Acad. Rom. XLI/8], Constantin Movilă îi întăreşte lui Isac Balica mare visternic, şi altora, satul Iucaşul. In 7117 (1609), Ianuar 26. [Acad Rom. XLI/13], Constantin Movilă Vvod. întăreşte lui Isac Balica cumpărătura a 16 ogoare în Iucaşu. In 7118 (1610), Mai 11 [Acad. Rom. XVII/36], Constantin Movilă Vvod. îi întăreşte părţile de moşie, cumpărate în Iucaş. In 7118 (1610), Nov. 17 [Ghib. Sur. II, 266] Constantin Voevod îi întăreşte în Şilişeul de sus, loc de două case şi loc de moară în Jijia, cumpărate, drept 60 taleri de argint, şi un loc de casă, în acelaş sat, drept 30 de taleri. Asemenea în acelaş sat, Şilişeul de sus, de la ţinutul Dorohoiului, un loc de două case şi vad de moară în Jijia şi alt loc de casă şi cu loc de moară, în Jijia, toate drept 90 de taleri, în 7118 (1610), Dec. 27 [Ghib. Sur. II, 268]. El avusese jumătate de satul Pietrişul, din ţinutul Romanului, cum arată documentul din 7139 (1631), Mai 1 [Ghib. Sur. II, 352—356]. Avusese părţi din satul Pomârla, de la ţin. Dorohoiului, cum arată doc. din 7155 (1647), Iulie 13 [Ghib. Sur. III, 74—75] şi 7152 (1644), Avg. 1 [Ghib. Sur. V, 305]. Avusese părţi din satul Herţea, dela ţin. Cernăuţului, cum arată doc din 7147 (1639), Ghen. 26 [Ghib. Sur. III, 323—324] Avusese vii la Cotnari şi părţi din satul Dădeşti, ce sânt în hotarul Târgului Frumos, cum arată zapisele din 7150 (1642), Mart 23 şi 30 [Ghib. Sur. II^2, 20, 21]. Avusese satul Pârliţii, din ţin. Sorocăi. cum arată doc. din 7139 (1631) Avg. 5 [Ghib Sur. V, 156]. Doc. din 7150 (1642), Iulie 21 [Ghib. Sur. IX, 139] arată că avusese părţi în Unchiteşti, ţin. Sorocăi. In uricul din 7121 (1613), Ghenar 15, dela Ştefan Vodă Tomşa, căruia Balica Isac îi fusese potrivnic politic — Isac comişelul se jălueşte Domnului, cum că «când *a fost în zilele lui Costantin Voevod s'a sculat Balica hatman şi i-a luat... jumătate din satul Păşcani, jumătatea de jos şi cu jumătate din poiana între Sireturi, cu silă şi cu mare asuprire şi i-a aruncat 60 de taleri, dar fără voia lui»*. [Ghib. Sur. XXI, 189]. Documentul este foarte important, căci ne-ar arata felul cum boerii timpului îşi măreau averile, dacă n'ar veni dela Ştefan Tomşa, duşmanul lui Constautin Movilă Voevod şi al boerilor ce l-au susţinut şi pe mulţi i-a ucis, confiscându-le averile, cum s'a petrecut

şi cu Isac Balica. Cele spuse mai sus erau poate numai un pretext, pentru a întoarce o vânzare. La fel e şi doc. din 7121 (1613), Mart 26 [Ghib. XX, 208], dela acelaş Domn, Ştefan Vodă Tomşa: Vin înaintea Domnului nepoţii lui Albotă biv dvornic şi se jăluesc cu mare jalobă contra lui Isac Balica fost hatman (care era mort din vara anului trecut) «şi au adus înaintea noastră multă mărturie de boeri şi oşteni de mai înainte, de la Curtea domnească şi megieşi de prin prejur, că atunci când a fost *în zilile lui Io Constantin Voevod, le-a făcut lor pâră şi nevoie şi le-a fost luat, cu putearea sa*, jumătate de satul *Şipoteanii, care acum se numesc Vlădenii, pe Jijia* şi cu mori gata în Jijia şi a treia parte din *satul Corlătenii*, asemenea cu loc de moară în Jijia, care-i în ţinutul Dorohoiului şi le-a dat pentru acea jumătate de sat de Vlădeni, jumătate de sat de *Rugăşeşti*, pe Siret, în ţinutul Sucevei şi această jumătate de sat Rugăşeşti, iarăşi o luase Balica de la Dochia Drăcioae şi de la fiii lui Măteiaş, fără de voia lor; [iar pentru acea a treia parte de] Corlăteni, le-a dat satul *Durneşti*, care fusese luat ...de către Toader Mohilă, iarăşi cu puterea, în zilele lui Eremia Voevod şi le-a zvărlit 450 de taleri .». Al hatmanului Balica fusese şi satul Răcinţii, pe Nistru, cum se vede din 7139 (1631) Mart 23 [Ghib. Uricarul XVIII, 398], Isac Balica avusese şi jumătate din satul Mogoşăşti, din Cârligătură, cum se vede din doc. 7138 (1630), Aprilie 2 [Arh. stat. Iaşi, Tr. 379, opis 410, dos. 1, fila 24]. Avusese, asemenea, satele Verejenii şi Heciul, din ţinutul Sorocii, cum se vede din doc. din 7177 (1669), April 8 [Arh. stat. Iaşi, ibid. fila 22]. Din doc. din 7131 (1623), Iulie 23 [Ghib. Isp. I², 156] se vede că avusese satele Visternicenii, Rogojenii şi Roşiecii, pe Răut, cu loc de moară în Răut şi heleşteu şi satul Măşcani, pe apa Nistrului [cp. şi Foaia pentru minte, inimă şi literatură, 1845, 49]. Pentru aceste din urmă şi în 7132 (1624), Nov. 29 [Ghib. Isp. I², 158] şi 7131 (1623) Aprilie 9 [Uricarul V, 221—222]. El avusese şi parte din Brăeşti, din ţin. Hârlăului, cum se vede din doc. din 7127 (1619), Iulie [M. Kogălniceanu, Arhiva românească, ed. II, 54]. A avut şi satul Bărbeşti, din ţin. Cârligătura, de care e vorba în studiul de faţă.

Amestecat, după moartea lui Eremia Movilă Vodă, în luptele pentru ocuparea scaunului Moldovei, de către urmaşii săi, înrudit de aproape cu această familie, el şi-a pierdut capul. Spune letopiseţul lui Miron Costin [Cogălniceanu, ed. I, vol. 1, 229—231]: «Apropiindu-se Ştefan Vodă Tomşea de ţeară, Constantin Vodă, cu mumăsa şi cu fraţii, sei au purces la Leşi, şi cu câţiva din boieri, între carii era şi Nistor Ureche». Stefan Potoţchi, cumnatul lui Constantin Movilă Vodă, strângând oaste, ca şese mii de oameni, cu Constantin Vodă şi cu fratesău Alexandru Vodă, au plecat asupra lui Ştefan Tomşea. Acesta avea oastea ţării toată, apoi unii din căpitanii lui Mihai Vodă, veniţi din Ţara ungurească şi mulţime de Tătari Nohai, cu Cantemir. Lupta s'a dat la Cornul lui Sas. «La acel loc, Cornul lui Sas, este cotit Prutul, însă cotul se prinde în partea despre răsărit, eară de această parte, unde era tabăra leşească, este eşită apa Prutului, pept la câmp. Intracela loc au făcut oştile lui Ştefan Vodă şi Tătarii năvală asupra Leşilor, şi n'au ţinut războiul nimică Leşii, cât întracela războiu aşa desirg s'au spăimântat şi s'au amestecat Leşii, denice tunurile n'au apucat odată să sloboadă». Constantin Vodă şi cu un comis Mihăilescul, căzând pe mânele unor tătari, care vrând să-l ducă Hanului, s'au înecat în Nipru. «*Perit-au şi boierii toţi, câţi s'au prilejit de venisă cu oastea, tot oameni de casa Ieremiei Vodă, anume: Vasilie Stroici logofătul Balica hatmanul, Chiriţa postelnicul, Miron stolnicul*» «Fost-au acest războiu, la Cornul lui Sas, în anul 7120 (1612).» Cp. şi N. Iorga, Studii XIX 22—23.

Unele din documentele vremii pomenesc despre această peire a boerilor. Un document din 7125 (1617), Fevr. 1, dela Radul Voevod [Uricarul V, 219] spune următoarele: «Şi au fost acel sat (Vânătorii pe Bistriţa) mainte danie şi miluire lui *Chiriţa postelnicul*, dela Constantin Vv., carele l'au perdut din vicleniea lui, când sau sculat cu mulţime de leşi şi de căzaci, cu Costantin Vvod. şi au venit asupra lui Stefan Vv. Tomşa şi asupra pământui acestuea şi au făcut mare războiu cu dânşii *la Dorohoi pe şăs, între Prut şi* între *Jijiea*, unde ei însuşi toţi s'au prăpădit cu toate oştile lor, unde şi oasele lor de faţă se putrezesc, pentru vecinica mărturisire».

Despre Balica hatmanul, în afară de cele date în istoricul Bărbeştilor, cunosc următoarele ştiri. In doc. din 7127 (1619), Iuli [M. Cogălniceanu, Arhiva românească, ed. II-a, I, 54] de la Gaşpar Vvd. se spun următoarele: «acele părţi de ocină (din satul

Printrun document din 7130 (1622), Iulie 17 [1]), Stefan Tomşa Voevod întăreşte, din nou, lui Vasile Roşca, mare armaş, satul *Berbeştii*, de la Cârligătură, ce l-a pierdut Isac Balica hatman, în viclenie.

Tot în acelaş an 7130 (1622), Dec. 18 [2]), Stefan Vodă Tomşa dărueşte lui Vasile Roşca medelnicerul satul Berbeşti, la Cârligătură, care fusese al lui Balica hatmanul şi l-a pierdut, când s'a sculat, cu o mulţime de Leşi şi de Cazaci, cu Constantin Vodă, asupra Domnului şi a ţării [3]). Nu aş putea explica, care e cauza acestei întăriri repetate, sub acelaş domn şi acelaş an.

In 7132 (1624), Martie 24 [4]) Radu Mihnea Voevod întăreşte boerului Vasilie Roşca vel medelnicer «un sat, anume Bărbeştii, în ţinutul Cârligăturii, din uric de danie şi de miluire, pentru a lui dreaptă slujbă, de la Stefan Tomşa Yodă, care acesta a fost mai înainte a lui Isac Balica hatman şi l a prăpădit întru a sa hainie, când s'a ridicat, cu Constantin Vodă şi cu mulţime de leşi şi de cazaci şi a venit în ţara Domniei mele şi au făcut războiu mare, cu Ştefan Tomşa Vvd, iar Dumnezeu atot puternicul i-a dat sub sabia lui». Tot Radu Voevod, în 7133 (1625), Fevr. 16 [5]), întăreşte lui Vasilie Roşca medelnicer satul Berbeşti, la Cârligătură.

Important este hrisovul din 7135 (1627), Fevruarie 23 [6]) prin care Miron Barnovschi Moghila Vvd, «am miluit a noastră sfântă rugă ce-i zidită din temelie, mănăstirea din Hangu, unde este hramul sfintei Vovidenii a preasfintei şi curatei născătoare de Dumnezeu ..cu un sat, anume Bărbeştii, în ţinutul Cârligăturii, care acel sat a fost dreaptă cumpărătură *unchiului Domniei mele lui Isac Balica hatman* [7]), şi

Brăeşti, dela ţinutul Hârlăului) ce au fost a Balicăi hatmanul, s'au fost luat pe sama Domniei, încă înaintea noastră de Ştefan Vv. Tomşevici, pe când însuşi Balica au perit, când au fost venit cu oşti leşeşti, asupra lui Stefan Vv şi care războiu s'au făcut pe apa Jijiei, şi în drumul Sasul, la vii, pe Prut». In uricul din 7127 (1619), April 15 [Uricarul XVIII, 289] de la Radul Vvd se spune, despre satul Iubăneştii, din ţin. Dorohoiului, fost domnesc: «l-a răpit de acolo, Isac Balica hatman, în zilele sale şi l-a fost luat pentru sine, iar după aceia l-a pierdut în hiclenie, când a venit cu sabie şi cu mulţime de Leşi, asupra acestei ţări şi asupra lui Ştefan Voevod.» In uricul din 7131 (1623), Iulie 23, dela Ştefan Tomşa Vvd. [Gh'b. Isp. I², 156] se spune despre satele Visterniceni, Rogojâni şi Roşiecii, de pe Răut şi Măşcani, de pe Nistru, din ţin. Sorocii: «acele sate au fost a lui Isac Balica hatm. şi li-au prăpădit la a lui vicleşug, când s'au legat ei şi cu alţi boeri pribegiţi din Ţara Leşască, cu multă oaste leşască şi Căzaci cu săbii şi jacuri ş'au venit asupra domnii mele şi pământului nostru şi mare războí s'au făcut cu domnia me la apa Jâjâi, şi tot puternicul Dumnezău i-au adus supt sabia domniei mele, unde şi oasele lor faţă sânt pentru vecinică mărturie». In uricul din 7132 (1624) Nov. 29 [ibid 158] dela Radul Vvd., vorbindu-se de aceleaşi sate, se spune: «au fost a lui Isac Balica hatm. şi le-au prăpădit din vicleşugul lui, când s'au legat *cu domnul lor Costantin Moghilă Vod(ă)* şi cu mulţâme de Leşi şi Cazaci, asupra lui Stefan Vvod. ş'au picat toţi supt sabia lui».

1). Acad. Rom. VII 171, Cr. col. 1907, 217.
2). Acad. Rom. VII/175, Radu Rosetti, Pământul 139, notă.
3). La Rosetti, cit. greşit: «asupra Domnului său Constantin Vvd».
4). Acad. Rom. Pecete 152, Uricarul V, 381—383, V. A Ureche, Miron Costin I, 199—200.
5). Acad. Rom. IV/285.
6). Uricarul V, 383—386, V. A. Ureche Miron Costin I, 200—202, Cr. col. Acad. Rom. 1907, 217.
7) Tatăl lui Miron Barnovschi Vodă e Dumitru Bârnovschi, iar mama Domnului era Safta (Elisaveta), sora lui Isac Balica, Dan, Suceviţa 38, 172 (Aici nota 2, greşit, că Elisaveta era soră cu Melentie Balica, când în realitate era fiica lui Melentie Balica.

mai înainte de această vreme, ar fi miluit cu acel sat, Stefan Vodă Tomşa, în domnia dintâia, slugii noastre, Vasilie Roşca vel armaş, pentru *hainie*, de vreme că a avut războiu Stefan Vodă Tomşa cu Constantin Vodă şi *cu alţi boeri*, şi *atunce şi Isac Balica a perit şi cu dânsul mulţ boeri, şi toate moşiile lor le a împărţit în mâna boerilor săi. Iar pe urmă Stefan Vodă căruia i-a venit steag de Domnie, de la cinstitul împărat, să domnească el a socotit cu tot sfatul său şi n'a aflat nici pre unul hain şi a întors toate moşiile lor în mânele feciorilor şi a neamului acelor boeri, care au căzut întru acel războiu.* Şi când a dăruit Domnul Dumnezeu mie Domnie, în moşia Domniei mele, strâns-am părinţii şi rugătorii arhierei ai Domniei mele şi boeri mari şi mici şi feciorii boerilor şi i-am întrebat pre dânşii, pentru acest lucru, cade-se a stăpâni acele ocine acei boeri, oameni străini şi de alt neam? Iar ei toţi, cu un glas, au răspuns, că nu se cade a stăpâni oamenii cei străini, ci să aibă a stăpâni cine va fi fecior şi neam acelor boeri. Pentru aceia Domnia mea am luat toate moşiile unchiului Domniei mele, a lui Isac Hatman şi le-am dat pe la mănăstiri şi l-am scris pe dânsul în sfântul pomelnic cel mare. Luat-am şi acest sat, ce scrie mai sus Bărbeştii, în ţinutul Cârligăturii, şi l-am dat la a noastră rugă, ce scriem mai sus şi i-am făcut lui pomenire mare, din an în an, de vreme că nu s'a aflat nimine mai aproape rudă, fără de Domnia mea şi am dat pentru acel sat 270 taleri, lei bătuţi, credinciosului şi cinstitului nostru, Lupul vel vornic, pentru că a fost pus la dânsul zălog, de Vasilie Roşca armaşu, pentru a lui nevoe, şi am luat de la dânsul şi zapisul ce i-a fost făcut Lupului vornic, şi zapisul dela Lupul vornic, iarăşi l-am luat pentru credinţă. Pentru aceaia, ca să fie acel sat Bărbeştii, dela Domnia mea, ce scrie mai sus, mănăstirii Hangului, danie şi miluire şi uric, cu tot venitul...»

Din 7135 (1627), Fevr. 24 [1]), avem zapisul Lupului vel vornic. «Eto az Lupul vel dvornic, gorneai zemli dau ştire şi mărturisescu cu scrisoarea mia, de rândul satului Berbeştii, ce iaste în ţânutul Cârligăturii, care sat fost-au dat de răpoosatul Ştefan Vodă Tomşea — Dumnădzău-l pomenească — lui Vasilie Roşcăi vornicul şi Vasilie Roşca fostu-l-au zălogit la mine, drept doao sute şi şeaptedzeci de lei. Care sat fost-au driaptă cumpărătură Balicăi hatmanul — Dumnădzău-l pomenească. Intraceia Măria sa Domnu nostru Io Miron Barnovschi Moghila Voevoda, hiind de-o cas(ă) şi de un sânge cu Balica hatmanul, n'au vrut să lase moşiia dumisal(e) pre mânule altora, ci-au rascumpăratu-o. Şi mi-au dat în mânule meale dinnaintea Divanului acei doao sute şi şaptedzeci de lei. Şi dreasele de dare şi de miluire ci-au avut Vasilie Roşca dela Ştefan Vodă şi dela Radu Vodă, încă le-am dat în mâna mării sale lui Vodă» [2]).

1). Acad. Rom IX/21. V. A. Ureche, Miron Costin I, 689, Ioan Bianu, documente româneşti, Tom. I, fasc. I, 134

2). Acest Lupul vel dvornic este, cred, Lupu Hăbăşescu, arătat ca mort în 7150 (1642), Mart 30 [Ghib. Isp. II², 21, V şi N. Iorga, Studii VI, 572]. El e tatăl lui Ion Hăbăşescu [doc. 7128 (1620) Nov. 20 Ghib Sur. II, 229 30], care, ca fin al lui Vasile Banul biv vornic, capătă, dela acesta, în hotarul Câcăceştilor (azi în moşia Buznea), apropiaţi, o prisacă cu 20 matce [satul Ruscanii şi Găneştii, Bul Ioan Neculce, fasc. 6, 90 Şi nota]. Soţia Lupului Hăbăşescu vornic e Mariea Prăjescu, fiica lui Ştefan Prăjescu stolnic [7166 (1658), Iunie 12, în Ghib. Isp. III¹, 99, Arhiva soc. şt. şi lit. Iaşi, anul XI, 432]. Pentru vornicii de Ţara de jos, cu numele de Lupu, vezi Uricarul XVIII, 477, Ghib. Sur. II, 161, 359 (între anii 1631—1632). In 1631, amândoi vornicii, şi cel de Ţara de sus şi de jos, se numesc Lupu. Unul din vornicii Lupu, din acest timp, este viitorul Domn al Moldovii, după April 1634, Vasile Lupu. Letopiseţul lui Miron Costin, Cogălniceanu, ed. I, vol. I, 267, 270, 272.

In 7145 (1637), Ianuarie 18[1], Vasilie Voevod împuterniceşte pe călugării dela mănăstirea Hangu, să-şi ţie satele Berbeştii, din Cârligătură, şi Paşcanii, din Suceava. In hotarnica satului Avrămeşti, din 7146 (1638), Mart 22[2], găsim următoarele despre Berbeşti: «Iar hotarul acelui sat Avrămeştii să înciape din matca Plotoniţѡ, dreptu spre soare răsare, întro movilă săpată, *deasupra Berbeştilor*, iar de acolia în riadiul Hulturului...»

Din documente târzii, din veacul al XVIII-lea, aflu că mănăstirea Hangu nu şi-a stăpânit moşia. Se vede că neamurile lui Balica, cu pâră, vor fi scos-o dela mănăstire. Ştirile asupra proprietarilor, următori lui Miron Barnovschi Movilă, lipsesc. Incurcătura poate fi cu atât mai mare, cu cât ştirile se pot amesteca, dacă nu procedezi cu cea mai mare băgare de seamă, cu cele privitoare la satul Bărboşii, din Cârligătură, de lângă Păuşeşti.

In 7170 (1662), Mai 22[3], o parte din Bărbeşti, la Cârligătură, o are Ilie Smuncilă.

In 7173 (1665), Iulie 25[4], în alegerea hotarului între Ciunceşti şi Avrămeni, alături cu marturi din Găneşti, Popişcani, Mădârjăci, Scorţăşti, Frăteni, sate toate vecine, găsim şi pe Nica şi Stanciul de Bărbeşti.

Zapisul din 7185 (1677), Fevr. 16[5], de danie a unei părţi din Româneşti, în Cârligătură, lui Ion, feciorul lui Miron Costin, e scris în Berbeşti.

In 7185 (1677), Iunie 4[6], satul Bărbeşti era în stăpânirea lui Miron Costin. In lista multelor sate aflăm şi Bărbeştii, la Cârligătură.[7]

Miron Costin a dat această moşie zestre, fiicei sale Tudosca, măritată cu Grigoraş spătar[8].

§. 11. In secolul XVIII-lea şi XIX-lea. In 7222 (1 14), Aprilie 21[9], Lupul Costachi vel vornic de Ţara de jos cumpără, cu 250 lei, de la Tudosca, giupâneasa răposatului Grigoraş, ce a fost spătar, fata răposatului Miron Costin, biv vel logft. moşiile, satul întreg Berbeştii şi parte din Crâsteşti, zestre dela părintele său.

Important, pentru istoricul Bărbeştilor este zapisul din 7253 (1745)[10], prin care visternicul Sandu Toma vinde ginerelui său Ştefan Bosie «satul Berbeştii, ce iaste la ţinutul Cârligăturii, sat întreg cu iazuri, care sat de baştina lui au fost a mănăstirei Hangului şi făcând schimbătură mănăstirea Hangul cu dmlui Miron Costin, čau fost vornic mare de Ţara de gios, dând Miron Costin altă moşie anume.... au luat satul acesta Berbeştii şi mai cumpărând Miron Costin şi alte părţi de moşie din Cârsteşti, care să hotărăsc cu Berbeştii şi după moartea lui Costin vornic, dumneaei ğupâneasa lui Miron Costin[11]) toate aceste părţi de moşie şi din Cârsteşti şi din Bărbeşti li-au vândut dumsale vornicului Lupului şi vornic Lupul li-au vândut socrumeu lui Neculai Lazul biv vel sulger şi socrumeu mi li-au dat mie zăstre. Aşijderea şi pentru hăleşteul Coşăştilor dându-l danie dumlui Manolache Ruset ci-au fostu vornic mare nepoatei sale

---

1). Acad. Rom. IX, 20.
2). Ghib. Sur. III, 144. Satul Prigoreni, în Bul. Ioan Neculce, fasc. 5 (1925), 47.
3). V. A. Ureche, Miron Costin I, 730.
4) Ghib. Sur. IV, 34. Aici greşit, Băbeşti în loc de Bărbeşti.
5). Ghib. Sur. XIII, 13.
6). V. A. Ureche, Miron Costin I, 132—133. Vezi la Popişcani, sub anul acesta.
7). Rosetti, Pământul 249, Hasdeu, Arh. ist. III, 282.
8) Uricarul V, 388. Arh. ist. cit. 282 «Tudoscăi spăt. Zmucilă». V. A. Ureche, M Costin, I, 212.
9). Acad. Rom. II/300. Ibid. Ms. 3336, fila 14.
10). Acad. Rom. Ms. 3336, fila 13.
11). In realitate, fata lui Miron Costin, Tudosca.

Safti, nevestii meale, după cum arată şi zapisul acel de danie, toate aceste părţi şi Berbeşti, sat întreg şi părţile din Crâsteşti şi hăleşteul Coşăştilor li-am vândut dumsale ginerelui meu lui Ştefan Bosie, drept 500 lei bătuţi...»

In hotarnica Cristeştilor din 7271 (1763), Iunie 24[1]. Berbeştii se arată alăture cu Cristeştii.

Pentru trecutul moşiei Bărbeşti, este foarte important documentul din 1765, Iulie 21[2]. «Din luminata poroncă Măriei Tale, de iznoavă am luat sama între sfinţia sa Partenie, egumenul de la mănăstirea Hangu, cu Ioniţă Bosie ot visterie, vechilu din partea Ilincăi jicniceroaie, giupâneasa lui Stefan Bosie jigniceru, pentru pricina moşiei Berbeştii, de la ţinutul Cârligăturei, ce o cere numitul egumen dela Bosiească, cu un hrisov de la Miron Barnovschi Vodă, din let 7150, care de atunce şi până acum au trecut 165 de ani, care hrisovu întăreşte mănăstirei pe multe moşii şi scrie şi pentru această moşie Berbeştii, la care întrebându noi pe vechilul Bosieasăi ce are să răspundă înpotriva acestui hrisov şi cu ce stăpâneşte acea moşie, el ne-au arătat că această moşie Bărbeştii au fost a Balicăi hatmanu şi a Mironeştilor[3]) şi întâmplânduse de au murit Balica hatmanul fiind hain şi Mironeştii lipsind de aicea, s'au luat această moşie de Stefan Vodă Tomşa şi au dat-o danie lui Vasilie Roşca ce au fostu armaş mare şi Vasilie Roşca au zălogit-o la Lupul vornicu, drept 270 taleri şi apoi căzând Domnu Miron Barnovschi Vodă şi fiind neamu Balicăi hatmanu au răscumpăratu moşia Bărbeştii dela Lupu vornicul şi au dat-o la mănăstirea Hangul. Pe urmă viind în ţară neamul Movileştilor şi a Mironeştilor, toate moşiile lor ce au avut ei, care le-au fost luat Stefan Vodă Tomşa şi Barnovschi Vodă, de le-au fost dat danie, pe la mănăstiri, le-au luat înapoi, după cum şi Miron Costin logofătul şi-au luat moşia Bărbeştii fiind a lor[4]), şi rău le-au fost dat danie, neavând treabă cu moşiile. Şi la aceasta s'au cunoscut şi din scrisorile ce au fost pe această moşie... şi când şi-au luat Mironeştii moşiile au luat şi scrisorile. Deosăbit ne-au mai arătat şi înpărţala ce au făcut Miron Costin logof. de moşii, feciorilor săi, în care înpărţală este şi moşia Berbeştii dela Cârligătură, dată zăstre fiicei sale Tudoscăi, ce au ţinut-o Grigoraş spatar şi *Tudosca au vândut această moşie Berbeştii Lupului Costachi vornicu şi Lupul Costachi vornicu au vândut-o lui Neculăi Lazu sulger şi Neculai Lazu sulger au dat-o zestre gineriseu Sandu, feciorul Tomii neguţitorul şi Sandul au vândut Berbeştii gineriseu lui Stefan Bosie jigniceru, care de când au luat Stefan Bosie moşia Berbeştii sânt 20 ani mai bine.* Am întrebat şi pe numitul egumen ce răspunde înpotriva acestor dovezi de mai sus arătate, sau de au stăpânit mănăstirea această moşie vreodată. Egumenul altă dovadă de stăpânire sau scrisori, afară dintracel ispisoc a lui Barnovschi Vodă, în care întăreşte pe multe moşii, cum şi pe această moşie Berbeştii, dar a stăpâni n'au stăpânit niciodată acele moşii, altă n'au arătat. Şi scrisorile ce sânt la mâna Bosâesei, care acele scrisori cunoscut este, că s'au luat dela mănăstire cu vreo giudecată, care cine poate să ştie de 165 de ani, după cum şi alte moşii ce arată întracel ispisoc, nu le-au stăpânit, nici le stăpâneşte, ce numai Băicenii şi moşia de lângă mănăstire, iar alte moşii, toate s'au luat dela mănăstire cu giudecata domnească... Care după atâtea scrisori şi dovezi ce-au arătat numitul vechil al Bosâesei, stând noi de am luat sama şi de vreme că această moşie niciodată n'au stăpânit-o mănăstirea de 165 ani,

1). Vezi Cristeştii, sub acest an.
2). Cr. col. Acad. Rom. 1907, 222, V. A. Ureche, Miron Costin I, 202—204, Uricarul V, 387—391.
3). Neamul lui Miron Barnovschi Movilă. Ori a lui Miron Costin?
4). După un document dat mai sus, o avea schimb de la Mănăstirea Hangu.

macar de au şi fost dat danie şi au trecut atâţia ani şi au umblat pentratâtea mâni, ce scriu mai sus, cu toate scrisorile cele vechi, ce au fost la mănăstire, care se văd la mâna Bosâesei şi de atuncea şi până acum mănăstirea n'au stăpânit niciodată cu acel ispisoc, ce-l arată egumenu. Al doilea că la ispisocul ce au arătat egumenul, scrie cum că hainindu-se Balica hatmanu, au luat moşia şi au dat-o danie lui Vasilie Roşca armaşu, dar nu pomeneşte ce hainlâcu au făcut şi mai ales trecându şi atâţia ani la mijloc, peste 160 ani mai bine şi fiindu şi atâţia egumeni, cum şi *patriarcul Alecsandriei viind aice*, de-ar fi avut mănăstirea vreo dreptate, şi-ar fi căutat dreptatea lui. Ce noi, prea înălţate Doamne, după a noastră cunoştinţă şi cercetare ce am făcut, pe scrisori şi dovezi, ce ne-au arătat Bosieasa, prin vechilul său, pe această moşie Berbeştii şi după stăpânirea veche ce au trecut atâţia ani, aşa am socotit, că numitul egumen de Hangu rău se acoliseşte de moşia Berbeştii.. şi aşa am giudecat: *Ilinca Bosieasă... să-şi stăpâniască moşia Berbeştii cu bună pace*». Iscălesc: Ion Paladi vel vornic etc.

In 1765, August 11 [1]), Domnul Moldovei, Grigorie Alexandru Ghica întăreşte anaforaua de mai sus: «bine şi cu cale au judecat veliţii boeri şi de vreme că această moşie Bărbeştii, decând au eşit de sub stăpânirea mănăstirei este vreme trecută peste 160 şi mai bine de ani şi *cu ce chip s'au înstreinat de la mănăstire nu se ştie*, fiindcă egumenul acel vremi n'au căutat pricina aceasta, *cum şi singur fericitul* patriarh, nu de multă vreme fiind aicea, de ar fi avut mănăstirea vre-o dreptate, n'ar fi lăsat-o necăutată şi mai vârtos că această moşie Bărbeştii, dela Tudosca, fata lui Miron Costin logofăt şi până la Stefan Bosie jigniceriu, cu vânzarea au umblat în cinci mâni şi de când se stăpâneşte de Bosie, încă sânt 20 de ani, după dreptate, Domnia mea am hotărît, ca să stăpânească jupâneasa lui Bosie moşia Bărbeştii, cu bună pace şi despre igumenu de Hangu, supărare mai mult să nu aibă».

Moşia o dă Ilinca soţia jicnicerului Stefan Bosie, zestre fiicei sale, cum se vede în hotarnica Crâsteştilor, partea lui «Iordache ginerile jicnicerului Ştefan Bosăi» despre răzăşi, din 1771, Sept. 30 [2]). In ea se spune: «din capul Crâsteştilor, din hotarul Berbeştilor...». La această dată, Cristeştii, Coşăştii, Berbeştii şi Poiana Călugărului erau tot o proprietate, cum se vede din doc. din 1784 April 23 [3]) Stăpânul moşiei, în acest an era pitarul Chiriac Crâstian, de la care cumpără Matei Milo, drept 130 lei, venitul, pe un an, al moşiilor din Cârligătură, anume Crâsteştii, Coşăştii, Berbeştii şi Poiana Călugărului.

Berbeştii sânt pomeniţi şi în hotarnica din 1791, Avgst 25 [4]) «hotarâle dispărţâtoare *Crâsteştilor şi Berbeştilor* di cătră Ciunceşti şi Brăeşti». In acest an Berbeştii erau ai clucerului Anastasie Scorţescul, care stăpânea şi Coşăştii şi Cristeştii [5]). Nu sânt pomeniţi nici în Condica Liuzilor, din 1803, nici în Catagrafiile din 1820 şi 1831, dovadă că erau numai selişte.

In 1817, Oct. 7 [6]), prin foaie de zestre, căminarul Anastasie Scorţescu, înpreună cu Cristeştii, îi dă zestre fiicei sale Smaranda şi Berbeştii.

---

1). V. A. Ureche, Miron Costin, I, 202, Uricarul V, 386.
2). Arh. stat. Iaşi, Tr. 1357, opis 1543, dos. 163, fila 66 şi urm. Vezi hotarnica aceasta la Cristeşti, sub anul acesta.
3) Cr. col. Acad. Rom. 1907, 204.
4). Arh. stat. cit. Vezi-o la Cristeşti, sub acest an.
5) Vezi Coşăşti, sub 1791, Aug. 24 şi Cristeşti 1790, Noemvrie 20. Cr. col. 1907, 223
6). Vezi Cristeştii, sub anul acesta.

Moşia este pomenită în 1845, Iunii 24 [1]) cu ocazia unei neînţelegeri de hotar între Prigoreni şi Brăeşti şi Ciunceşti: «întro piatră unde să disparte astăzi Berbeştii de Prigoreni».

In 1847, Noemv. 13 [2]), când căminarul Ioan Fucs e rânduit hotarnic, moşiile Cristeştii, Berbeştii, Coşăştii şi Poenile Călugărului erau toate întrun hotar, a spatarului Teodor Vasiliu.

§ 12. *Cristeştii*. In hotarul moşiei Cristeşti, de azi, între Coşăşti, la apus, Bărbeşti, la miază noapte, Brăeşti, la răsărit şi Hândreşti, dela ţinutul Romanului, la miazăzi, era de demult moşia şi satul Cristeşti. Numele satului la început a fost Crâsteşti şi Cârsteşti, azi însă nu se aude decât Crâsteşti [3]). Numele satului vine dela strămoşul Crâstea sau Cârstea, (кръстѣ, кърстѣ) [4]) mai vechiu de cât Ştefan cel Mare, fără să pot hotărî cine anume este.

---

1). Arh. stat. Iaşi, Tr. 1788, opis 2039, dos. 437, fila 47.

2). Arh. stat. Iaşi, Tr. 1357, opis 1543, dos. 213, fila 17. Vezi Popişcanii sub acest an.

3). Sate cu acest nume sânt multe în ţară: Cârsteşti, în jud. Olt, Cristeşti, în judeţele Botoşani, Iaşi (în comuna Brăeşti unul şi altul în com. Holboca), Suceava, Tutova. Cp. Dicţ. geogr al României şi Dicţ statistic al României, 1915, II, 666, I, 114, 472, 480, II, 860, 974.

4). Mai deasă în Moldova, e pronunţarea Crâstea (şi Crâsteşti), din care s'a dezvoltat Cristea şi Cristeşti, azi general, în Moldova, dar, cred, că nici cea de a doua n'a lipsit, cum se vede, din uricul din 6998 (1490), Mart 17 [Bogdan, DŞt I, 432]: «где бил кърстѣ». Un sat străvechiu Crâsteştii, tot în Cârligătura, 15 km. în linie dreaptă de cel din com. Brăeşti, era între Mădrâjeşti, Năroteşti (Lungani), Codreşti şi Belceşti. Pentru el, vezi documentul de la Ştefan cel Mare, de mai sus, din 1490, Mart 17, «село на кръвнигътури на имѣ где бил кърстѣ», prin care jumătate, partea de sус (despre apus), despre Lungani «вишнѣа част противъ нарогїаси [soţia lui Narotă, de sub Alexandru cel Bun, stăpânul Năroteştilor, a Lunganilor] ωт поток танкωк горѣ» Mănăilă şi fratele său Danul şi surorile lor Zoica şi Nastea, fiii lui Iurie Dăvidescul, nepoţii lui *David* comisul [acesta trăeşte sub Alexandru cel Bun, Radu Rosetti, Păm. 176] o vând lui Negrilă Bătărescul, intrând în satul Bătărăşti, azi în trupul Sâneştilor [Bul. Ioan Neculce, fasc. 4 (1924), 26 şi urm.], iar cealaltă parte s'a păstrat cu numele de Crâsteşti şi a ajuns mai târziu în stăpânirea mănăstirii Galata [Uricarul V, 210, Hurmuzachi, Doc. XI, 232, Nota 2, Arh. stat. Iaşi, Anaforale 108, 44 verso]. Vezi şi Bul. Ioan Neculce, fasc. 7 (1928), 85, nota 6, 86 etc. Alt sat Crâsteşti a fost la Bacău, pe apa Calnăşului, după cum se vede din doc. din 6979 (1471), 2 Noemvrie [Bogdan, DŞt. I, 165], prin care se întăreşte acest sat lui Danciu Boldâş. Acesta avusese privilegiu dela Alexandru cel Bun, care însă arsese, cum se vede din uricul din 7026 (1518 , Dec. 26. [Hasdeu, Arh. ist. I', 27] In 7001 (1493), Noemvrie 4 [Bogdan, DŞt. II, 31] se întăreşte Nastasiei, fiica *Mărinii*, nepoata lui Crâstea «ωтнину дѣда ей кръстѣ... кръстещїи на мωлдавѣ где бил мирославъ». Alte sate, cu acest nume, între cele mai vechi, anterioare lui Ştefan cel Mare, cunosc încă şi următoarele. In 6955 (1447), Fevr' 11 [Direcţia fond. rel. Cernăuţi, 3, Wick. Moldoviţa, 61—62]: «село що ест оу мыта где был жуде кръстѣ». In 6963 (1455), Iulie 2 [Ulianiţchi, Mater. 84—85, Uricarul XI, 9—11, 79—81], «на оустїе побратѣ где ест жуде кырстѣ и данчулъ ωбѣ жудечїи». Din aceiaşi familie a cuvântului sânt satele: Cristinţii şi Crâstianeşti. De ex. în 6945 (1437), Dec. 20 [Bul. Ioan Neculce, fasc. 6 (1926—1927), 347] între satele lui Mihai dela Dorohoi este şi «село кръстинеци» [satul Cristineşti, com. Ibăneşti, jud. Dorohoi] In 6935 (1427), Sept. 14 [Arh. stat. Bucureşti, măn. Neamţul, pac. 21/2, Arh. soc. Şt. lit. Iaşi, XXIII, 337]: «на оусти нѣмца на имѧ кръстїанещи». Acelaş în 6954 (1446), Mart 11 [ibid. 21/]4, în 6955 (1447), Aug. 22: «кръстїенещи» [ibid. Nicolaescu, Doc. slavo rom. 221], în 6958 (1450), Aug. 22 [ibid. 21/6], în 6962 (1454), Dec. 8 [ibid. 21/7]: «кырстїенещи». In 6941 (1633), Noemv. [3 Acad. Rom. V/95: «кръстїанещъ» (la Hotin).

Pentru pronunţarea Cârsteşti, alături cu Crâsteşti, e dovadă «кърстѣ» şi «кырстѣ», de mai sus. In sprijinul *şi a acestei pronunţări*, aduc exemple ca: «на кръланы», la Cârlani sau Cârlană, dintrun uric din 6937 (1429), Fevr. 10 [Acad. Rom. I Bogdan, Ms. 126], «на кырлигътури», întrun uric din 6939 (1431) Iunie 15 [Acad. Rom. LXXXV/42], şi întrunul din 6942 (1434), Mai 25 [Arh. stat Bucureşti]: «на кырлигътури» aici şi «где ест кырница», alături cu «на кърлигѫтурѫ», întrun uric din 6934 (1436), Aug 12 [orig. fost la Alexandru Cantacuzino Paşcanu], «на кърлигѫтури», întrun uric c. 1427 [Acad. Rom. Pecete 215]: «на кърлигътурѣ», întrun uric din 6964 (1456), Fevr. 18 [Acad. Rom.], «на кърлигатою», întrun uric din 6917 (1409), Ghen. 28 [Acad. Rom. Pecete 1, Bul. Ioan Neculce, fasc. 7, 191] Apoi mai e dovadă «село... кърничани (Cârniceni)», întrun uric din 6956 (1448), Oct. 10 [Ghib Sur. V, 118], etc. etc.

Dacă întemeetorul nu este vreunul din cnezii citaţi mai sus, poate fi unul din următorii boeri, mai vechi decât Ştefan cel Mare: în 6919 (1411), Sept. 22 [Ghib. Arh. soc., şt., lit., Iaşi, XIV, 465, Surete I, 1]: «в. п. влада сирѫтъского и брата его пана кръстѫ чашника». La fel, în 6919 (1411), Sept. 22 [Hasdeu, Arh. ist. I[2], 12]. La fel, în 6920 (1412), April 3 (N. Iorga, Studii V, 530—1). In 6922 (1414), Avg. 2: Vlad dela Siret şi fratele său Hriste [Acad. Rom. LXIV/1, N Iorga, Viaţa agrară la Români 70]. In 6923 (1415), April 13: «в. п влада и вѣра брата его пана кръсти» [Acad. Rom. LXXXV/41]. In 6926 (1418), Ghen. 15: «тѫгали на влада и на кръстю wт солкы»— au pârît pe Vlad şi Crâstea, din Solca». [Oreste Popescu, Câteva doc. mold. 3—4]. Acest Cârstea ceaşnic, din Solca, în uricul din 7010 (1502), Mart 7 [Bogdan, DŞt. II, 198—200] unde sânt amintiţi nepoţii săi este numit «Cârstea Goraeţ» [«оунꙋкове кръсти горлеца, горлецъ кръстѣ»], fiul boerului Goraeţă, Horaiţă

Crâstea ceaşnicul este acelaş cu Criste, din 6918 (1410), Martie 15 [Acad Rom. LXIII/221; fără boeri, publicat în An. Acad. Rom. seria II, istorică, t. XXVII 252]. In 6922 (1414), Dec. 20 [Bogdan, Album pal. mold. XVIII, Ghib. în revista Teodor Codrescu I, 65]: «в. пан кръстѣ (alături cu «влада сърѣтского») In 6929 (1421): «пан кростѣ» [Bogdan album. cit. XIX Ulianiţchi, Mat. No. 25] In 6930 (1422), Avg. 20 [Hasdeu, Arh. ist. I[1], 132] «в. п. кръсти». In 6936 (1428), Iulie 8 [ibid. I[1] 121]: «в. п. кръсти». In 6936 (1428). Sept. 3 [Acad. Rom. Cr. col. 1908, 55]: «в п. кръсти». In 6937 (1429), Sept. 24 [Acad. Rom. Pecete 2]: «в. п кръсти». In 6938 (1430), Dec. 23 [Acad. Rom. 4606, fila 13; în Ghib. Sur. XVIII, 29—32, lipseşte], la fel. La fel, în 6941 (1433), Iunie 15(?) [Arh. stat Bucureşti], în 6942 (1434) Ghen. 29 [Arh. stat. Buc. pac. XXVII/1], Fevr. 10 [Wick. Putna 149], April 24 [Hurm. Doc. I[2], 852, Uricarul XVIII, 4—8], 6942 (1434), April 24: «в. п. крсти» [Hurm. Doc. I[2], 853, Uricarul XVIII, 8, Ulianiţchi, Mat. 42]. In 6942 (1434) Oct 8 [Arh. stat. Bucureşti, fost a lui Hasdeu]: «в. п. кръстѣ». Aici şi «панъ кръстѫ корнꙋтан». In 6943 (1435), April 14 [Ghib. Sur. XIX, 51]; «в. п. кръсти». In 6944 (1436), Aug. 11 [Acad. Rom. XXXIV/1]: «в п. кръстѣ». La fel în 6944 (1436), Dec. 7 [Hurm. Doc. I[2], 868, Ulian. Mat. 53] In 6945 (1437), Fevr. 24 [Wick. Sct. Onufri 173—5, Woronetz und Putna II, 151]. In 6945 (1437), Avg. 19: «в. п. крсти» [Ulianiţchi, Mat. 54—55, Uricarul XI, 4, 46—48]. La fel în 6946 (1438). Fevr. 17 [Hasdeu, Arh. ist. I[1], 4—5]. In 6946 (1438), Martie 5 [Acad. Rom. 273, Ghib. Sur. XVIII, 36—38]: «в. п. кръстѣ». In 6946 (1438), Aug. 21: «в. п. кръстѣ» [Arh. stat. Iaşi, Pac. XXXIII, 1, Ghib. T. Codrescu II, 1—3]. In 6947 (1439), Mart 12: «в. п. кръсти» [Arh. stat. Iaşi, Uricarul XVIII, 13—16, Uricarul X, 124—6]. In 6947 (1439), April 3: «в. п. крсти» [Acad. Rom XLVII/227]. In 6947 (1439), Mai 10: «в. п. крстѣ» [Universitatea de Iaşi, Ghib. Uricarul XVIII, 17]. In 6937 (1439), Iulie 2 [Hurm. Doc. I[2], 876, Ulian. Mat. 57—58], Iulie 15 [Ghib. Sur. XVIII, 48—49], Iulie 30 [Acad. Rom. Pecete 268, Ghib. T. Codrescu I, 145—148, Sur. XVIII, 43—45], Oct. 26 [Ghib. Arh. soc. şt. lit. Iaşi, XXV, 178 Sur. XVIII, 46]. In 6950 (1442), Aug. 30 [Arh. sf. Spiridon Iaşi, Dumeşti, IV, No. 1, Ghib. Isp. I[1], 13—16]: «в п. кръстѣ». In 6951 (1443), Mart 6 [Hurm. Doc. I[2], 880—1, Ulianiţchi, Mat 60—61, Uricarul XI, 51—53]: «в. п. кръсти». La fel, în 6951 (1443), Mai 7 [Hasd. Arh. ist. I[1], 123], Mai 14 [Hurm. Doc. I[2], 882—3, Ulianiţchi, Mat. 61—62]. In 6951 (1443), Mai 18: «в. п. кръстѣ» [Arhiva sf. Spiridon, Iaşi, Roşieşti-Brebu VIII/1, Ghib. Isp. I[1], 17]. In 6951 (1443), Mai 28: «в. п. кръсти» [Ghib. Sur. V, 115] La fel în Mai 31 [Ghib. Sur. X, 1]. In 6953 (1445), Aug. 8: «в. п. кръсти»

Acest boier кръстѣ este acelaş cu «Crâstea marele», ce apare în 6950 (1442), Fevr. 24, drept la locul unde apare şi celalt, în lista boerilor martori: «в. п. дкрст

Lămurit nu ştiu nimic despre Cristeşti, în secolul al XV-lea.

Ştirile încep, cu date scoase din documente, cu începutul secolului al XVI-lea. Astfel în uricul din 7062 (1554, Martie 20[1]), se spune, între altele, că satul Crâsteştii, din ţinutul Cârligăturii, «a fost cumpărătură.... [lui] Cozma vel postelnic». Deci, cel mai

1). N. Iorga, studii VI, 75.

великого» [Hurm. Doc. I², 878, Ulianiţchi, Mat. No. 53] şi April 5 [Bogrea, în Anuarul de ist. naţională, Cluj, III (1926), 532 Ghib. Sur XVIII, 120—121. Pentru acelaş motiv, aratat mai înainte, este acelaş cu «Crâstea bătrânul», din 6951 (1443), Mai 30: «в. п. крсти старого». [Hurm. Doc. I². 884—5, Ulianiţchi, Mat. 62] şi Iunie 8: к. п крсти старого [Acad Rom. I/2, Ghib Sur. XVIII, 52—54].

Poate că este acelaşi cu «пань кръстѣ», care, în 6956 (1448), Oct. 10 [Ghib. Sur. V, 118] dă mănăstirii Neamţului satul «сръжничани ниже побрати».

Este acelaşi şi cu Cristea dvornic, din 6944 (1436), April 21 [Ghib. T. Codrescu I, 88—89], în Iunie 13: «в. п. кръсти дворника» [Acad Rom. XL/2], Iunie 15: «в. п. кръстѣ дворника» [Arh. stat. Buc. Episcopia Huşi, Pac XXV/1], Iulie 17, la fel [Hurm. Doc. I², 869, Ulianiţchi, Mat. 48], pentru că în lista boerilor martori apare exact în locul celuialalt.

Din cele de mai sus, reiese că pan Cristea ceaşnicul, pan Cristea, Cristea marele, Cristea Bătrânul şi Cristea dvornicul este una şi aceiaşi persoană.

Un alt boier Cristea, al acestor timpuri, este Cristea Negrul El nu e acelaş cu Cristea de mai înainte, de vreme ce, în unele urice, apar amândoi. Cristea Negrul apare în 6943 (1435), Noemvrie 25 [Arh. stat. Bucureşti] «к. п. крсти чорного» Apare în 6944 (1436), Mai 23 [Wick. Putna 150—151]. In 6944 (1436), Iulie 24: «к. п крсти чорного» [Arh. sf Sdiridon, Iaşi, Blăgeşti, VII/1, Ghib. Isp. I¹, 9, etc.]. In 6944 (1436), Iulie: «к. п. кирстѣ чорно[го] [Acad. Rom. IX/76]. In 6944 (1436), Sept. 8: «к. п. кръсти чорн[ого] [Acad. Rom. LXXIX/147]. In 6945 (1437), Fevr. 24, apare şi Cristea şi Cristea Negrul [Wick. Sct. Onufri 173—5, Woronetz und Putna II, 151]. In 6945 (1437), Iulie 20, întărindu-i-se lui Cristea Negrul iazerul Cerlenul, se arată că a slujit şi sub Alexandru cel Bun [Ghib. Sur. IX, 1 2]. In 6946 (1438), Fevr. 23: «к. п. крсти чорного» [Arh. stat. Buc. R. Rosetti, Bohotin, 2]. In 6946 (1438), Mart 5: pe lângă «к. п. крстѣ чорног» apare şi кръстѣ [Acad. Rom. Pecete 273, Ghib. Sur. XVIII, 36—38]. In 6946 (1438). Iunie 20, apare Cristea Negru şi Cristea [Wick. Bochotin Solca II, 205]. In 6947 (1439), Martie 12, apare «к. п. кръсти чорного» şi «кръсти» [Arh. stat. Iaşi, Ghib. Uricarul XVIII, 13—16]. La fel în 6947 (1439) Iulie 2 [Hurm. Doc. I², 876, Ulianiţchi, Mat. 57-58], Iulie 15 [Wick Horodnik, 201—3], April 3 [Acad. Rom. XLVII/221], Octomvrie 26 [Ghib. Arh. soc. şt. şi lit. Iaşi, XXV, 178, Sur. XVIII, 46]. In 6948 (1440), Aug. 6: «к. п. крсти чорного» [Acad. Rom. Pecete 6]. In 6950 (1442), Fevr. 24: «к. п. крсти чорного» şi Crăstea marele. [Hurm. Doc. I², 878—9, Ulianiţchi, Mat. No. 53]. La fel în April 5 [Anuarul de ist. naţ. Cluj, III, 532, Ghib. Sur. XVIII, 120—1]. In 6951 (1443), Mart 6: «к. п. кръсти чорного» şi «кръсти» [Hurm. Doc. I², 880-1, Ulianiţchi, Mat. 60-61]. La fel în Mai 7 [Hasd. Arh. ist. I¹, 123], Mai 18 [Arh. sf. Spiridon, Iaşi, Roşieşti-Brebu VIII/1, Ghib. Isp. I¹, 17]. In Mai 30: «к п. крсти чорного», şi tot aici «крсти старого» [Hurm. Doc. I², 884—5, Ulianiţchi, Mat. 62]. In Mai 31: «к. п. кръстѣ чорного» şi tot aici «кръсти» [Ghib. Sur. X, 1]. In Iunie 8: «к. п. крсти чорного» şi tot aici «крсти старого» [Acad. Rom. I/2. Ghib. Sur. XVIII, 52—54]. In August 24: «к. п. кръсти чорного» [Ghib. Sur XX. 196]. La fel în Noemvrie 29 [I. Bogdan Album paleogr. pl. 36]. Asemenea în 6954 (1446), Ghenar 25 [Ulianiţchi, Mat. 68], Iulie 20 [Arh. stat. Buc. Pac. XXI/5]: «к. п. кръсти чорного».

Un alt Cristea e Cristea Iucăşeanul «кръстѣ юкъшѣнъ, căruia în 6950 (1442), Mart 8 [Hasd. Arh. ist. I¹, 74] i se întăresc sate. Intre boerii martori nu aflu vreun Cristea.

Alt Cristea e Cristea Vornutai ori Vornutar, «пань кръстѣ ворнѹтарь» căruia în 6942 (1434), Oct. 8 [Arh. stat Bucureşti, fost al lui Hasdeu, Ghib. Sur. XIII, 2] i se întăreşte satul Româneşti, din Cârligătură.

Alt Cristea e pisar Acesta apare în 6949 (1441), April 23 [I. Bogdan, Album pal. mold. pl. 35]: «пис кръстѣ». Ca pisar, e aratat şi în 6960 (1452), Oct. 27 [Ulianiţchi, Mat. 77—78].

vechiu stăpân cunoscut al satului a fost neastâmpăratul boier, Cozma Şarpe postelnicul. Documentul nu înseamnă de la cine şi când a cumpărat satul Cozma Şarpe postelnicul. Aceasta n'a putut fi decât între 1501—1523, când acest boier a fost postelnic [1]).

El era frate cu Costea Gănescul, părcălabul de Neamţ [2]), şi avea o soră, Măgdălina, Toţi erau, poate, fiii lui Ion Gănescul, care îşi avea numele de la satul Găneşti, de

1). Cel întâi document, în care il aflu pomenit e documentul din 7009 (1501), April 25 [Bogdan, DŞt. II, 181, urmaş în postelnicie, lui Dumşa, nepotul de soră al Domnului. Este pomenit ca postelnic, cu numele întreg: Козма Шарпе sau numai Шарпе, până la apusul lui Ştefan cel Mare. [Ibid II, 181—241. Este postelnic în toată domnia lui Bogdan Vvd. 1504 2 Iulie până la 1517, April 18. Aşa în 7014 (1506), Mart 22 [Acad. Rom. LXXVII/3], 7015 (1507), Fevr. 22: «з. п. шарпе постелника» Ghib. Isp. I[1], 44], aceiaşi dată [Ghib. Sur. XVIII, 94 originalul la mine], Fevruar 28 [Ghib. Sur. XVIII, 98, 102], Mart 1 [Ghib. Uricarul XVIII, 82], în Mart 22: «к. п. козма шарпе постелника» [Ghib. Isp. I[1], 48], în 7016 (1508), Fevr. 16 [Ghib. Sur. X, 8], Mart 2 [Ghib. Sur. I, 65], Decembrie 14 [Ghib. Sur. XVIII, 105, IX, 13], 7017 (1509), Iulie 13 [Acad. Rom. Pecete 266], în 7021 (1513), Mart 5 [Hasdeu, Arh. ist. I[1]. 120], în 1515, April 20 [Hasdeu, Arh. ist. I[1], 157], în 7024 (1516), Dec 10 [Ghib. Sur. XIX, 54], în 7025 (1517), Ianuar 17 [N. Iorga, Studii V, 550–1] Işi păstrează funcţia de postelnic şi sub Ştefăniţă Vodă (domneşte de la 1517, 18 April, până la 1527, Ianuarie 14). Astfel, îl întâlnim în 7025 (1517) Dec. 8 [N. Iorga, Studii VI, 74], Decembrie 15 [Bogdan, Album pal. mold. pl. 75]. In 7026 (1518), Ghenar 23 [Ghib. Sur. XVIII, 173], Ghenar 28 [Ghib. Sur. I, 180], în 7026 (1518), Dec. 26 [Hasdeu, Arh. ist I[1], 127, Ghib. Sur. I, 258], în 7027 (1519), Ghenar [Hasdeu, Arh. ist. I[1], 38], Dec. 27 [Ghib. Sur. V, 219], în 7028 (1520), April 23 [Ghib. Isp. I[1], 54, Uricarul XVIII, 87]: «к п. Козма Шерпе...», Iulie 15 [Ghib. Sur. XVIII, 111] în 7029 (1521), Iunie 1 [Ghib. Sur. XVIII, 115], în 7030 (1522), Fevr. 4 [Uricarul XVIII, 92], în Iunie 24 [Ghib. Sur. I, 159], Iulie 2 [Ghib. Sur. XVIII, 177] Octomvrie 29 [Ghib. Sur. I, 245]. In uricul din 7031 (1523), Martie 15 [Ghib. Sur. I, 371] nu mai figurează în lista boerilor martori. Se va fi îndepărtat, sub un pretext oarecare, iar în «7031 (1523), Martie 20, pribegit-au Şarpe postelnicul, de frica lui Ştefan Vodă, în ţara leşască» [Giurescu, Let. Ţării Moldovei, până la Aron Vodă, 128]. Vezi şi Bul. Ioan Neculce, f. 7 (1928), 4—11.

2). N. Io ga, Studii VI, 74 Intrun uric din 7025 (1517), Decemvrie 8. dela Ştefan cel Tânăr. Vin «ğupânul Gănescul, pârcălabul de Niamţu şi giupânul Cozma postelnicul şi sora lor Măgdălina» şi împart moşiile lor. Documentul face parte din actele Găneştilor, din Cârligătură. Gănescul pârcălabul de Neamţ nu poate fi decât Costea, pârcălabul de Neamţ.

In această vreme, sânt doi pârcălabi de Neamţ, cu numele Costea: unul e Costea Cârjă şi altul Costea.

Costea Cârjă este acelaş cu Costea Cârjă *stolnicul* din 7016 (1508) Fevr. 2 [Wick. Woronetz 189], Fevr. 16 [Ghib. Sur. X, 9, Uricarul XXIII, 166]: «косте кржже», Mart 2 [Ghib. Sur. I, 67], Decemvrie 14 [Ghib. Sur. IX, 13, XVIII, 105], din 7021 (1513), Mart 5 [Hasdeu, Arh. ist. I[2], 120], în Mart. 7: «Costea stolnic», [Acad. Rom. Pecete 149, Iulian Marinescu, Bogdan III cel Orb, 111–112] din 1515, April 20 [Ibid. I[1], 157]: «Costea Cârjă stolnic». In 7024 (1516), Dec. 10 [Ghib. Sur. XIX, 55]: «к. п. косте, к. п. кондри паркалаб немецких . In 7024 (1516) Dec. 10: Costea Cârje şi Condrea, pârcălabi de Neamţ [Acad. Rom. Pecete 87, Marinescu, Bogdan III, 114—5]. Aceasta e deci tot una cu celalt. Intrun document cu data nesigură, 7024 (1516) (?) Dec. 18 [Ghib. Sur. XVIII, 169] şi păstrat numai în o copie, găsim: «к. п. косте кржжи и пана кондри паркалакове...» Acest Costea Cârjă stolnic şi apoi în 1516 pârcălab de Neamţ împreună cu Condrea, *apare iarăşi din 1525* (din 1524 lipsesc documentele), ca pârcălab de Neamţ. Aşa în 7033 (1525), Fevr. 12 [orig. la Arh. stat. Chişinău, publicat de I Minea, în Cercetări istorice, Anul IV, partea a II-a]: «к. п. кржже и к. п. скрипко пржкалабик немецкы», în Sept. 9 [Acad. Rom. LXXII/2, Coriolan, Petru Rareş 32—34]. Apoi, la fel, din 1527, sub Petru Rareş. In 7035 (1527), Martie 15 [Ghib. Sur. I, 120, XVIII, 123, 125]: «к. п. кржже и п. хоурѹ пржкалакоке немецких», în 7035 (1527) Mart 13 [Ghib. Sur. I, 359]. La fel în multele urice din 1528. In 7036 (1528),

lângă Cristeşti [1]). Acest Ion Gănescul, care îşi avea numele după satul Găneşti, se numea, *poate*, şi Şarpe şi e acelaş cu Ion Şarpe, de sub Ştefan cel Mare [2]).

Chestiunea, în această privinţă, rămâne deschisă, în aşteptaree datelor ce le vor da documente, pe care eu încă nu le cunosc.

Prin trădarea lui Cozma Şarpe postelnicul şi Costea Gănescul pârcălabul, moşiile le-au fost luate de domnie. Târziu, cred după Petru Rareş, moşiile s'au înapoiat urmaşilor, în a căror stăpânire le aflăm.

E necesar să vedem cine sânt urmaşiii acestor boeri.

Un fiu, cunoscut, al lui Costea pârcălabul este Vascan [3]).

Soţia lui Cozma Şarpe postelnicul se numea Draga şi era fiica vestitului pârcălab

---

Mart 4 [Uricarul XVIII, 104], Mart 13 [Ghib. Sur. XVIII, 128], Mart 19 [Ghib. Sur. I, 204], Mart 22 [ibid. 363, II, 337], Mart 28 [Ghib. Sur. XVIII, 131], April 4 [ibid. 135], April 8 [Uricarul XVIII. 114], în 7037 (1529), Mart 11 [Ghib. Sur. XVIII, 138] Mart 20 [Ghib. Sur. IX, 18], Mart 23 [Ghib. Isp. I', 56], Mart 25 [Ghib. Sur. I, 231], în 7038 (1530), Mart 3 [Hasdeu, Arh. ist. I', 133]. Aceasta este ultima dată, după documentele ce cunosc, în care întâlnesc pe Costea Cârje, pârcălabul de Neamţ.

In 1515—1524, pârcălab de Neamţ, alături cu Condrea, este Costea, fără îndoială Gănescul. Aşa apare în 7023 (1515), Dec. 21 [Acad. Rom. XCV/9, Marinescu, Bogdan III, 114, Wick. Woronetz 105] 7025 (1517), Ianuar 17 [N. Iorga, Studii V, 550—1], în Decemvrie 15 [I. Bogdan, Album pal. mold. 75]: «в. п. косте и п. кондри пркалаби wт немца», în 7026 (1518), Ghenar 22 [Ghib. Sur. 1, 173], Ghenar 23 [Ghib. Sur. XVIII, 171], Ghenar 28 [Ghib. Sur. I, 179], Decemvrie 26 [Hasdeu, Arh. ist. I', 28], în 7027 (1519), Ghenar 9 [ibid. 38], în Decemvrie 27 [Ghib. Sur. V, 219], în 7028 (1520), April 23 [Ghib. Isp. I', 54, Uricarul XVIII, 86], Iulie 15 [Ghib. Sur. XVIII, 111], în 7029 (1521), Iunie 1 [Ghib. Sur. XVIII, 115], în 7030 (1522), Fevruar 4 [Uricarul XVIII, 92], Iunie 24 [Ghib. Sur. I, 158, Uricarul XXIII 24], Iulie 2 [Ghib. Sur. XVIII, 177], Octomvrie 29 [Ghib. Sur. I 245], în 7031 (1523), Martie 15 [Ghib. Sur. I. 371]. In toate documentele apare cu numele de Costea. El a fost ucis de Ştefăniţă Vodă în Roman, în 7032 (1524), Septemvrie 7, precum spune cronicarul. «Văzând boerii... moartea lui Arbure hatmanul... cu toţii s'au întristat de vrăjmăşia lui Ştefan Vodă... cu toţii s'au ridicat asupra lui, ce nimică n'au folosit... s'au răsipit printralte ţări, lăsându-şi ocinile şi moşiile, iară *pre Costea pârcălabul* şi pre Ivaşco logofătul şi pre Sima visternicul şi pre alţii pre mulţi i-au prins vii şi le-au tăiat capetele în târg în Roman» [Giurescu, Let. Ţării Moldovii până la Aron Vodă, 129—130].

1). Intrun uric din 7105 (1597), Iunie 25 [Acad. Rom. Cr. col. 1908, 59], Nastasia, soţia lui Mustea Uricarul (fiii lor: Toader Boul stolnicul, Gavril diacul, Pătraşco, Dumitru, Ionaşco şi surorile lor Antimia şi Efrosina) se arată nepoata lui Şearpe postelnicul. In 7129 (1621), April 8 [Ghib. Sur. II, 157] se spune: «Tănasie şi soţia lui Titiana, fiica lui Gligorie Mustea... nepoata Anei, strănepoata lui Ion Gănescul». Intrun document din 7125 (1617), Noemvrie 25 [Suret al meu] Pătraşcu *Ciolpan* şi fratele său Dumitru *Şuvărau* (vezi doc. de mai sus, din 1597) se arată feciorii Nastasiei, nepoţi Todosiei, giupâneasa lui Dan hatman, strănepoţi lui Cozma Şerpe vel postelnic.

2). Acad. Rom. Ms. 111, fila 17, întrun document din 7098 (1590), Iulie 2, popa Tomşa, feciorul popii Ilie şi cu nepoţii arată că moşii lor [rupt] şi fratele său Ion Şerpe aveau privilegiu dela bătrânul Ştefan Voevod, de cumpărătură pe o parte din satul Dersca.

3). Arh. ist. I', 35. Este pomenit întrun document din 1545 (August ?), prin care Petru Rareş, care a urmărit cumplit pe boerii ce se răsvrătiseră în potriva lui Ştefăniţă Vodă, prin solul său, gramaticul Avram Banilovschi, cere dela Sigismund August, principele Litvaniei, să-i extradeze între alţi boeri refugiaţi în Litvania şi pe «Vascan, nepotul de frate al lui Şerpe». Nici *o* altă ştire nu mai am, din documentele de după aceasta, despre urmaşii lui Costea Gănescul pârcălabul.

de sub Stefan cel Mare, Hărman [1]) şi al Nastei, fiica lui Costea, nepoata lui Oană dvornicul, de sub Alexandru cel Bun [2]).

Un fiu al lui Cozma Şarpe, care a fugit cu tatăl său în Polonia, se numea Nicoară şi care se vede era un tânăr de mare valoare [3]).

Cozma Şarpe postelnicul a mai avut 4 fiice: Anghelina, Nastasia, Maria şi Sofia [4]). El îşi avea aşezarea în satul Şcheia, azi Văleni, din ţinutul Romanului, unde este şi o biserică, făcută de el, în 1519 [5]).

El reuşise să-şi aibă o avere frumoasă, care consta din următoarele sate, unele ale soţiei sale Draga: Şcheia [5]) la Roman, Hodoreştii, la Cârligătura [6]), ce l-a schimbat apoi pentru satul Homiceni, de la Neamţ [6]), Vlădenii la Roman [7]), Crâsteştii pe Calniş, la Bacău [8]), patru părţi din Ilieşeşti [8]), satul unde a fost casa Oancăi, pe Cracău [8]), Mănăstirea Turbatului, «care se numeşte acum [1518] Brusturii [8]) satul Tatomireşti, la gura Orbicului [9]), seliştea Păuleştii, pe Prut [10]), satul Drăguşeştii, care acum se numeşte Mihăileştii [1555] pe Bahlui, la Cârligătură [11]), satul Laţcanii, pe Bahluiu, la Cârligătura [12]),

---

1). Intrun uric din 7082 (1574), April 13 [Ghib. Sur. XIX, 83]: «ангелина монахїа дочка дрѫгини дочци пана хрѫмана прѫкѫлаба». Asemenea în doc. c. 7144 (1636), Ghen. 24 [Ghib. Isp. II[1], 213]: «ифтимїѧ кнѣгинѧ хѣрцѣ дѫщи настасїѧ вн8ка дрѫгини кнѣгинѣ козма шѣрпе постелник и ѿт сн҃ь ем8 л8п8л вн8к хѫрман» etc.

2). Uricul din 6997 (1489), Mart 13 [Bogdan, DŞt. I, 373]: «настѣ и брат ен... сынове косте оунноукове шани дворника...» şi din 6998 (1490), Noemv. 26 [Bogdan, cit. 436—440]: «...настѣ панеи пана хрѫмана... сынове костини...»

3). Hurmuzachi, Doc. II[3], 600, pentru anul 1527: «Mgce dne amice sincere nobis dilecte. Revertitur ad vram Mgciam et terram Moldaviensem *Nicor Scharpa*, optimus juvenis, qui fugiens crudelitatem et summam injustitiam Stephani, waivodae, nuper defuncti, venerat, cum patre suo ad nos, quem nos propter ejus virtutes fovimus et gratia nostra prosecuti sumus.... postulamusque ut illum et benigne excipiat ad bonaque ejus paterna restituat». Cp. ibid. 440—441, pentru rolul lui Şarpe în Polonia. Asemenea N. Iorga, Convorbiri lit. pe 1901, Despre războaele lui Petru Rareş.

4). Documentul din 7062 (1554), Mart 20 [N. Iorga, Studii VI, 75]. Asemenea în 7063 (1555), April 9 [Wickenhauser, Homor, 98—100]: «Dan, portar de Suceava şi soţia sa Todosia, fiica Mariei, nepoata lui Cozma Şarpe postelnicul..; ...ispisoc de mărturie şi de înpărţală ce l-a avut dela Domnia mea [Alexandru Lăpuşneanu] Anghelina, Nastasia şi nepoata lor Todosia, fiica Mariei ..». Doc. din 7082 (1574), April 13 [Ghib. Sur. XIX, 83]: «ангелина монахїа дочка дрѫгини дочци пана хрѫмана прѫкѫлаба и сестри[чи]чеви еи мѫрїнка и адемїа дочки настасїи монахїи и 8н8ка их настасїа дочки т8досїи 8н8ка марїи и тиж дочки дрѫгини дочци пана хрѫмана прѫкалаба...». Cp. pentru urmaşi, Ghib. Sur. II, 157, Acad. Rom. Cr. col. 1908, 59, Ghib. Isp. II[1], 213, Ghib. Sur. XXI, 109—111.

5) N. Iorga, Inscripţii I, 18: «изволенїемь и помощїа га ба рабь бжїи пань козма шарпе постелникь сьзда сьи храмь вь свои дворь ѿт шкѧи ...при благовѣрнѣм гдрь іѡ стефана воеводи и начат злат в лто зкз мсца март л и сьвրьши сѧ тожде лѣта мсца юн кв», asemenea Melchisedec, Notiţe 130. Dicţ. stat. al României, 1915, II, 796, arată că la Văleni este o gârlă numită a «Şarpelui».

6). Ghib. Isp. I[1], 82.
7). Ghib. Isp. II[1], 213
8). Hasdeu, Arh. ist. I[1], 27—28, Ghib. Sur. I, 258—262.
9). Ghib. Sur. V, 217.
10). Ghib. Sur. XIX, 83.
11). Wick. Homor 98—100.
12) Acad. Rom. Pecete 87, Iulian Marinescu, Bogdan III cel orb, 111—115.

satul Poenile, la ţinutul Romanului şi satul Dobruşa [1]), apoi un sat lângă Visterniceni şi lângă Chişinău [2]). Unele din aceste sate au fost schimbate drept altele.

A avut apoi, prin cumpărătură, cum am văzut mai-sus, satul Cristeşti, din Cârligătura.

In 7062 (1554), Mart 20 [3]), satul era al mănăstirii Pobratei, numărat între celelalte sate ale mănăstirii, pe care le întăreşte Alexandru Lăpuşneanu: Crâsteştii, în ţinutul Cârligătura, dat de Anghelina, Nastasia şi Todosia (soră şi nepoată) şi pentru sufletul «surorilor sale» Maria, Sofia, care acel sat au fost cumpărătură tatălui lor, Cozma vel postelnic».

Nu ştiu prin ce împrejurare satul Cristeşti s'a întors iarăşi în stăpânirea fiicelor lui Cozma Şarpe postelnicul.

In 7093, (1581), April 5 [4]), Petru Voevod Moldovei întăreşte vânzarea făcută de Nastasia, a satului Cârsteştii, lui Păcurariu, Ionaşco Nistor, Dumitru şi Vasile.

Asemenea în 7095 (1587), April 5) [5]), Petru Voevod întăreşte stăpânirea lui Păcurar, Ionaşco şi Nistor, pentru moşia Cârsteşti, ce a fost cumpărată de la Nastasia.

Se vede că mai dinainte vreme avea şi mănăstirea Neamţului o parte de stăpânire în Cârsteşti, căci printrun zapis din 7105 (1597) Iunie 18) [6]), Isaia egumenul şi tot soborul de la mănăstirea Neamţului mărturisesc cu sufletele lor că a venit înaintea lor Păcurar, din satul Cârsteşti şi ei i-au vândut o prisacă a mănăstirii Neamţului, din hotarul Crâsteştilor, drept 24 taleri întregi.

Acest loc al mănăstirii Neamţului nu poate fi decât Poiana Călugărului sau Căluşărul, cum se numeşte şi astăzi [7]).

§ 13. Cristeştii în sec. XVII-lea. Ştirile din acest secol sânt multe.

In 7143 (1635), Iulie 6 [8]), Vasilie Voevod Moldovii întăreşte stăpânire lui Anton din Păşcani, în satul Cârsteşti, cumpărat dela Nastasia, fata lui Ionaşco.

Stăpânirea în o parte cel puţin din Cristeşti nu e destul de lămurită, la sfârşitul secolului al XVI-lea şi începutul celui de al XVII-lea, cum se vede din documente de mai târziu. Din 7149 (1641), Decembrie 17 [9]) am cartea de la Vasile Voevod, care ne vorbeşte de alţi proprietari, decât cumpărătorii din 1585, April 5. In ea se spune că a venit înaintea Domnului şi a sfatului său «David şi sora sa [Aniţa], fiii lui Ionaşco Ţiţul, nepoţii lui Nicoară Liciul şi s'au pârît de faţă cu boerul Domniei mele Ionaşco Cujbă, biv vel vornic, *pentru jumătate de satul Cârsteşti, partea de jos,* zicând ei

1). Acad. Rom. LXIV/185.
2) I. Bogdan, Album paleogr. mold. pl. 75 Ghib. Sur. X, 196, 197, 200, 216.
3). N. Iorga, Studii VI, 75.
4). Acad. Rom. Pecete 114.
5). Acad. Rom. IV/250.
6). Acad. Rom. VII/165. Asemenea ibid. Ms. 3336, fila 5, vo, cu data greşită 7190, Iunie 18.
7). Harta stat. major, pl. Târgul-Frumos.
8). Acad. Rom. VII/178.
9). Acad. Rom. VII/176. Ibid. Ms. 3336, fila 9, «ѡж прїидоше прѣд нами и прѣд нашегѡ свѣта давид и сестра его [аница] снове Иѡнашко цицѹл внуц николаръ личюл и тегал за лице съ болѣрин гспдвами Иѡнашко кужбъ бив вел ворник ради половина село кърстещи част нижнїи рекъщи ѡни како държит кѹжбъ дворник таа половина села съ велика преселованїе. а болѣринѹ гспдвами ѹказовал пред нам един исписок за викѹпленїе ѡт Мирон Барновскии вода како ѡн себе кѹпил ѡт гаврилаш и ѡт сестра ег антемїа сниве глигорчїи и ѡт Думитрашко и брат ег соломон снве мърикъи внуц николаръ личюл радї два сто и ѡсим десѣт злати пнѕи добри. тѣм радї гспдвами сѫдихом на них по правдою и по законо ѕемскои и ѡбрѣтохом вь истин како възимали предьникове (?) давид тоти пнѕи вси ѡт рѹки болѣрин гспдвми кужбъ дворник, нъж зостали давид и сестра ег [аница] ѡт вес закон а болѣрин гспдвами вишеписан ѹправилсѣ ѡт прѣд нами и поставил соби фїереи. ѡт толѣ на прѣд на не имает май тегати давид и сестра его на болѣрин гспдвами Иѡнашко кѹжбъ за сїа тѣж...»

că ţine Cujbă dvornic această jumătate de sat, cu mare înpresurare. Iar boerul Domniei mele unde a aratat înaintea noastră un ispisoc de cumpărătură dela Miron Barnovschi Voevod, cum el şi-a cumpărat dela Gavrilaş şi dela sora lui Antemia, fiii Gligorcii şi dela Dumitraşco şi fratele lui Solomon, fiii Măricăi, toţi nepoţii lui Nicoară Liciul,[1]) drept 280 zloţi, bani buni. Deci Domnia mea i-am judecat după drept şi după legea ţării şi am aflat în adevăr că au luat înaintaşii lui David toţi aceşti bani din mânele boerului Domniei mele Cujbă dvornic. Şi au rămas David şi sora lui [Aniţa] de toată legea. Iar boerul Domniei mele mai sus scris s'a îndreptat dinaintea noastră şi şi-a pus ferăi. De aici înainte să nu mai aibă David şi sora sa a se plânge contra boerului Domniei mele Ionaşco Cujbă, pentru această pâră, niciodată în veci».

Din 7158 (1650), Avg. 4[2]), avem zapisul, prin care Iftinca, fata Rusului, nepoata lui Păcurar şi Ionaşco, feciorul Iftincăi şi Chilsiia asemenea fată Iftincăi, vând a lor driaptă ocină şi moşie, din sat din Cârsteşti, din tot locul ce s'ar alege, partea Iftincăi, şi cu loc de prisacă, lui Mihăilă Haruţul, ginerele surorii sale Costandii, drept 35 galbeni.

Cam din acelaş an[3]), Ghenar 6, avem zapisul, prin care Costanda, fata lui Iacob, nepoata lui Păcurar, vinde partea ei de moşie, din Cârsteşti, lui Mihăilă Haruţul, din Balasineşti, drept 10 ughi roşii de aur.

Tot cam de la aceiaşi dată[4]), avem zapisul, prin care Ignat şi Costanda şi Ştefan şi nepoatele lor Irina şi Antimiia şi Nastasia, vând a lor driaptă ocină, câtă parte au avut în sat în Cârsteşti, din pomet şi din heleşteu şi din fânaţ şi din tot locul, din partea lui Păcurar, lui Mihăilă [Haruţul], din Balasineşti, drept 15 galbeni de aur.

Din 7166 (1658), Iulie 10[5]), avem zapisul scris în Târgul Frumos, prin care Todosia, cu feciorii ei Gavril şi Catrina, dă jupânesii Tudoscăi un loc de prisacă în Cârsteşti, drept 20 lei bani gata, care-i este de la părinţii săi.

Din 1661 începe a cumpara părţi de moşie, în Cristeşti, Miron Costin.

Din 7169 (1661), April 28[6]), avem zapisul prin care Gavril Metco şi mamă-sa Tudosiia, nepoata lui Ionaşco, dinpreună cu surorile lui Catrina şi Uliana, vând a lor driaptă ocină şi moşie, ci au de pe moşii lor, la sat la Cârsteşti, câtă li se va alege de pe moşul lor Ionaşco şi câtă parte li se va veni din moşii cei sterpi, care s'au înpărţit la toţi fraţii, lui Miron Costin, biv pârcalab de Hotin, drept 75 lei bătuţi.

Din 7170 (1662), April 3[7]), Todosia, fata lui Drăgan, nepoata lui Ionaşco şi cu feciorul ei Gavrilă Marco vând părţile lor din sat din Cârsteşti, ţinutul Cârligăturii, părţile ce se vor alege ale moşului lor Ionaşco, cu loc din vatra satului, din câmp, din fânaţe, din poeni, din curăţituri, din rădiu ce este asupra satului şi partea ce se va alege din *poiana Călugărul*, asemenea şi partea din o moşie stearpă, le vând lui Miron Costin, pârcălab de Hotin, drept 70 lei bătuţi. Intre boerii martori: logofătul Neniul şi Gavrilaşco Neniul şi Ştefan pârcălabul, Toderaşco comisul şi Tălmaciu ce a fost comis şi Roşca ce a fost visternic. «Şi nime dentru fraţi sau săminţiile noastre să naibă amestec, căci am întrebat de toţi pre rându şi le-am pus şi zi». La tocmală au mai fost şi toţi răzeşii, anume Arsenie din Prigoreni şi Ionaşco Prebici tij din Prigoreni şi Pentelei feciorul lui Costantin din Cârsteşti şi Goe din Munteni[8]).

1). Nicoară Liciul era fiul lui Ionaşco Liciul şi nepotul Liciului celui bătrân. Pentru neamul acesta, ca şi al lui Ionaşco Cujbă, vezi Uricarul XIV, 97, 224 226.
2). Acad. Rom. Ms. 3336, fila 3
3). Acad. Rom. cit. f 3.
4). Ibid. fila 3.
5). Acad. Rom. II/289. Ibid. Ms. 3336, fila 8.
6). Acad. Rom. Ms. 3336, fila 6.
7). V. A. Ureche, Miron Costin I, 89.
8). E satul Jora, de lângă Târgul Frumos.

Din 7170 (1662), April 30[1]), avem ispisocul lui Evstratie Dabija Voevod, prin care se spune că Agahia, fata Sohiicăi, nepoata lui Ionaşco şi feciorii ei Gavril şi Vasile şi alţi feciori şi fete ale ei, vând din a lor dreaptă ocină şi moşie, din jumătate de sat de Cârsteşti, la ţinutul Cârligăturii, a treia parte, cu loc în vatra satului şi în ţarină şi cu tot locul, lui Miron Costin, pârcălabul de Hotin, drept 60 lei, bani gata. Asemenea Todosâia, nepoata lui Ionaşco, cu feciorul său Gavril Marco[2]) şi fetele Catrina şi Uliana, vând din acelaş sat, partea lor câtă se va alege de pe moşul lor Ionaşco şi cât li se va veni din partea unor moşi sterpi, a căror părţi au rămas împărţitoare pe fraţi, aceste părţi li-au vândut iarăşi lui Miron Costin, pârcălabul de Hotin, drept 75 lei bani gata şi din poiana ce se cheamă Călugărul, cât se va veni partea acestor părţi.

Din 7170 (1662), Iulie 4[3]), avem un zapis de la Tănasie şi fraţii lui Toader şi Nicolai şi surorile lor Nastasia şi Maria, feciorii Ursului de Cârsteşti, prin care vând partea lor de ocină din Cârsteşti, jumătate de moş, partea lui Miron. Asemenea şi din poiana Călugărului iarăşi au vândut partea lui Miron, din câmp şi din tot locul, cu tot venitul, lui Miron Costin, vel vornic de Ţara de jos, drept 60 de lei.

Din 7172 (1664), Ghenar 29[4]), avem zapisul Nastasiei, fata Lupului Copilului de Româneşti[5]) şi feciorului ei Pentelie, prin care vând o prisacă, ce au avut la Cârsteşti, în ţinutul Cârligăturii, cu *casă* şi cu *zemnic* şi *cu pomet cum e obicina prisăcilor,* lui Iordache marele spatar, drept 25 lei bani de argint, de faţă cu Miron Costin, pârcălab de Hotin.

Din 7176 (1668), April 15[6]), cunosc zapisul, prin care Toader sin Trincăi, ginerele lui Costăş ot Cârsteşti, din ţin. Cârligătura, vinde un loc de prisacă la sat Cârsteşti, din ţin. Cârligătura, Alexandrei Iordăchioaei spătăroae, drept 18l ei bătuţi, bani gata. Zapisul cel de cumpărătură, ce au avut de la părinţii lor *l-au pierdut în cele resmerite ce au fost.*

In 7176 (1668), Septemvrie 14[7]), Pintilie, fiul lui Costantin din Crâsteşti, ia 10 lei, dela Miron Costin vel vornic, ca să tocmiască cu dumnealui, cu o moşie, ce le este cumpărătură, anume *Goiana*, ce se cheamă *Călugărul* şi să o vândă dumnealui vornicul.

Din 7176 (1618), Oct. 6[8]), cunosc zapisul, prin care Pintilie şi surorile sale Porhira şi Alexandra şi vărul său Hilotie şi vărăsa Maftina sora lui Hilotie şi alţi fraţi «ai noştri», «având noi triabă să răscumpărăm alte părţi de moşie de aiurea», vând ocina di poiana din Călugări «ce neau rămas de la părinţii noştri, *care le au fost lor cumpărătură de la călugări»*, lui Miron Costin, mare vornic, drept 28 lei bătuţi.

Din 7177 (1669), Ghen. 21[9]), avem zapisul dela Ilea şi sorusa Ana, feciorii Nastasii, nepoţii lui Toader Usnă, prin care vând a lor driaptă ocină şi moşie ce au avut de pe moşul lor Toader Usnă şi de la strămoşul lor Vasile, din stâlpul moşului lor lui Toader Usnă, a treia parte, din vatra satului şi din câmp şi din poeni şi cu loc de prisacă în read, deasupra satului Cârsteştilor şi cu pomeţ şi a treia parte a lor din

---

1). Acad. Rom. LI/9, ibid. ms. 3336, f. 2, V. A. Ureche, Miron Costin I, 89, Arh. stat. Iaşi, tr. 1357, opis 1543, dos. 163, fila 66.
2). In Ms. 3336: Gavril Mitco.
3) Acad. Rom. ms. 3336, fila 2 vo.
4). Acad. Rom. VII/161, V. A. Ureche, Miron Costin 1, 95, N. Iorga, studii VI, 85.
5). Satul Româneşti din ţin. Cârligăturii.
6). V. A. Ureche, Miron Costin I, 103. Acad. Rom. VII/168.
7). N. Iorga, studii VI, 86
8). Acad. Rom. ms. 3336, fila 6, V. A. Ureche, Miron Costin I, 697.
9). Acad. Rom. VII/162. V. A. Ureche, Miron Costin I, 108—9. Acad. Rom. ms. 3336, fila 5.

stâlpul strămoşului lor, din poiana, ce se chiamă *Călugărul*, acestea le-au vândut lui Miron Costin, vel vornic de Ţara de jos, drept 30 lei bătuţi.

Din 7177 (1669), Ghen. 23 [1]), cunosc ispisocul dela Duca Vvd. Moldovii, prin care se întăreşte lui Miron Costin cumpărătura de mai sus.

Din 7177 (1669), Iulie 1 [2]), cunosc zapisul, prin care Vasile Albul şi femeia lui Nastasia şi fraţii lor Tănasă şi Toader şi Nicolai şi Marica, feciorii Ursului, nepoţi lui Tiron, strănepoţi lui Păcurar cel bătrân vând ocina şi moşia lor din sat din Cârsteşti, în ţin. Cârligăturii, o jumătate de bătrân, partea moşului lor, lui Tiron, feciorul lui Păcurar, din vatra satului şi din câmp şi din ţarină şi din pădure şi din poiana Călugărească, lui Miron Costin, drept 60 lei bătuţi.

Din 7177 (1669), Iulie 2 [3]), avem ispisocul lui Duca Vvd., prin care Todosia fata lui Drăgan, nepoata lui Ionaşco, vinde partea sa din Cârsteşti, ţin. Cârligăturii din vatra satului, din câmp, din ţarină, din curături, din rediul de deasupra satului şi din poiana Călugărul, lui Miron Costin, drept 70 lei bătuţi, bani gata. Asemenea Pântelei şi surorile Porhira ş. a. vând partea lor din poiana Călugărul, cumpărătura părinţilor lor de la călugări, o vând lui Miron Costin, drept 20 lei.

Din 7177 (1669), Iulie 9, [4]) avem ispisocul lui Duca Vvd. Moldovii, prin care întăreşte vornicului de Ţara de jos, lui Miron Costin, pe jumătate de bătrân din Crâsteşti şi pe partea ce se va alege din *poiana Călugărului*, ce a cumpărat dela Vasile Albul şi femeia lui Nastasia şi fraţii lor Tănasă, Toader, Neculai, Mărica, feciorii Ursului, nepoţi lui Tiron, strănepoţi lui Păcurar cel bătrân.

Din 7177 (1669), Iulie 15 [5]), avem ispisocul lui Duca Vvd. Moldovii, prin care întăreşte vornicului de Ţara de jos, Miron Costin, toată partea ce a cumpărat, drept 70 lei, de la Tudosâia, fata lui Drăgan, nepoata lui Ionaşco şi de la feciorii ei Gavril Mitco, [6]) din sat din Crâsteşti, ce se va alege, din vatra satului, din câmp, din ţarină, din fânaţ, din poeni, din curături şi din rădiul ce este asupra satului şi cât se va alege partea din poiana ce se cheamă Călugărul şi ce le va veni parte dintrun moş stărpu al lor. Asemenea mai întăreşte partea ce a cumpărat din poiana Călugărului, drept 20 de lei, de la Pintilii şi surorile lui, Porhira şi Alexandra şi de la verii lor Hilotie şi sora lui Maftina şi alţi fraţi ai lor, partea lor, ce se va alege, ce a fost dreaptă cumpărătură părinţilor lor dela călugări.

Din 7177 (1669) Avgust 2 [7]) este zapisul de la Mariia Haruţoae, fata Costandii, nepoata Rusului, strănepoata lui Păcurar, scriind c'au făcut tocmeală, pentru partea ei de moşie, din Cârsteşti, ce se va alege despre alţi fraţi şi pentru alte părţi, ce-au mai cumpărat în Cârsteşti, împreună, cu soţul său Haruţul, părţile lui Ignat şi a frăţinesău Costanda şi a lui Ştefan şi a unor nepoţi ai lor, Irina şi Antemia şi Nastasiia, nepoţi lui Păcurar, şi partea Iftincăi, fata Rusului, nepoată lui Păcurar şi a feciorilor ei, Ionaşco şi Chelsiia şi pentru partea lui Dumitru Bărdilă şi a surorii lui *[loc gol]* din *Hăbăşăşti* [8]), a făcut tocmeală cu Miron Costin, vel vornic de Ţara de jos şi au luat

1). Acad. Rom. Ll/14, ibid. ms 3336 fila 5, V. A. Ureche, cit. 109.
2). Acad. Rom. Ll/18, ibid. ms 3336, fila 3. La V. A. Ureche, cit. I, 114—115 data Iunie 27.
3). V. A. Ureche, cit. 1, 117.
4). Acad. Rom. Ll/12, V. A. Ureche, cit. I, 115, Arh. stat. Iaşi, tr. 1357, opis 1543, dos. 163, fila 66. Acad. Rom. ms 3336, fila 3.
5). Acad. Rom. Ll/15, ibid. ms 3336, fila 6 verso, V. A. Ureche, cit. 116—117, Arh. stat. Iaşi, cit.
6). La V. A. Ureche cit. Miron.
7). Acad. Rom. II/279, ibid. ms 3336, fila 3.
8). Sat peste codru, la ţinutul Romanului.

dela dumnealui 50 de lei şi după ce se vor alege acele părţi, pe cât i s'a mai face, să-i mai dea. Marturi sânt: Gligoraş Hăbăşăscu vel vornic, Gavril Costache vel spatar, Toderaşco Iordache spatar, Ion Racoviţă vel comis, Eremia şi Ursul vornici de poartă.

Din 7178 (1670), Oct. 25[1]), avem alt zapis de la Maria Haruţoae, fata Costandii, de vânzare pe toate părţile câte arată în zapisul ei de mai sus numit, că li-a fost pus zălog, drept 50 de lei, la Miron Costin vornic, apoi li-a vândut toate acele părţi, cu tocmală şi cu plată deplin, drept 64 lei bătuţi. Martori Toderaşco Iordache[2]) spatar, Gavril Costache vel spatar, Ion Racoviţă vel comis, Contăş logofăt, Dumitraşco Roşca vornic, Gheorghe şi Ciocârlie vornici de poartă.

Din 7178 (1670) Dec. 2[3]), avem zapisul dela Pântelei şi surorile lui Porhira şi Alecsandra, feciorii lui Costantin, nepoţii lui Toader Usnă, *strănepoţi lui Vasile Câcăcescul*[4]) şi cu verii lor Hilotie şi Maftina, feciorii lui Ionaşco, iar strănepoţi lui Vasile, scriind c'au vândut a lor dreaptă ocină, moşie, din sat din Cârsteşti, a patra parte dintrun *moş*, care *moş* a fost a strămoşului lor a lui Vasile Câcăcescul, din vatra satului şi cu o casă ce este în sâlişte şi din câmpu şi din poeni şi cu părţile lor, ce le au în poenile, ce se chiamă Călugărul, toate li-au vândut lui Miron Costin vel vornic, drept 40 lei bătuţi.

Din 7178 (1670), Dec. 12[5]), avem ispisocul lui Duca Vvd. Moldovii, prin care întăreşte lui Miron Costin marele vornic, cumpărătura, a patra parte dintrun «star», moş, din satul Cârsteşti, ţinutul Cârligăturii, cumpărat, cum ne arată zapisul de mai sus, de la strănepoţii lui Vasile Câcăcescul.

Cam din 1670[6]), avem zapisul, prin care Marica Borşoaia şi neamurile sale vând lui Miron Costin, vornicul de Ţara de jos, părţile din fund, din poiana Călugărul, din Crâsteşti.

Cam din 1670[7]), avem zapisul, prin care Agapia, fata Sofiicăi, nepoata lui Ionaşcu şi alţii vând ocina lor, din Cârsteşti, din ţin. Cârligăturii, din jumătate de sat, a treia parte, iar din tot satul vine a şesea parte, lui Miron Costin, drept 60 lei bătuţi.

Din 7179 (1671), April 13[8]) avem zapisul, prin care Marica Todosoae şi cu ginerele său Toader, se învoèsc cu vornicul Hăbăşescul, pentru stăpânirea unui loc de prisacă, de la Cârsteşti.

Din 7179 (1671), Mai 4[9]), cunosc zapisul, prin care Ion Aprodul şi fratesău Tănasie, feciorii Costandii, nepoţi Rusului, strănepoţi lui Păcurar, au vândut a lor drepte părţi de moşie şi de cumpărătură, din sat din Cârsteşti, din partea din jos, din jumătate de bătrân, ce se înparte în şese părţi, patru părţi, însă două părţi ce le sânt dela părinţi şi două părţi de cumpărătură, dela fratele lor Mihăilă Pietrariul şi sora lor Mărica, le-au vândut lui Mironaşco Costin vornic, drept 40 lei bătuţi.

Din acelaş an, înainte de 4 Mai[10]), trebuie să fie zapisul, fără veleat, prin care Mărica, fata Costandii şi fratesău Mihăilă (Pietrariul), strănepoţii lui Păcurar, din sat din

1). Acad. Rom. VII/159, ibid. ms. 3336, fila 4.
2). In ms 3336, greşit: Costache.
3). Acad. Rom. VII/158, V. A Ureche, cit. I, 121, Acad. Rom. ms 3336, fila 6 verso.
4). Din satul vecin Câcăceştii, azi în trupul Buznii, v. satul Ruscanii (Buznea) şi Găneştii, în Bul. Ioan Neculce, fasc. 6, 86 şi urm.
5). Acad. Rom. LI/16, ibid. ms. 3336, fila 7, V. A. Ureche, cit. I, 123.
6). Acad. Rom. C/126.
7). V. A. Ureche, Miron Costin I, 196.
8) Acad. Rom. XLVII/183.
9). Acad. Rom. VII/145, ibid. ms. 3336, fila 40 verso.
10). Acad. Rom. ms. 3363, fila 4.

Cârsteşti, au vândut părţile lor de moşie, din Cârsteşti, din tot locul şi din poiana *Călugărului*, fratelui lor Ion aprodul, drept 27 lei.

Din 7179 (1671) Mai 7[1]), cunosc ispisocul lui Duca Vvd. Moldovii, prin care întăreşte lui Miron Costin, părţile cumpărate din sat, din Cârsteşti, ţin. Cârligăturii, drept 40 lei, dela Ion Aprodul şi fratesău Tanasie, feciorii Costandei, nepoţii Rusului, strănepoţii lui Păcurar şi lui Nistor (v. zapisul din Mai 4).

In hotarnica Găneştilor şi a Moiceştilor, despre Popişcani şi Coşăşti, din 7181 (1673), Nov. 23[2]), după ce se termină hotarul dintre Găneşti şi Coşăşti... «pe un drum vechiu, până în dealu Coşăscului, lângă lacu, la un stâlpu, undi să înpreună cu *hotarul Crâsteştilor şi în codru până undi să înpreună cu hotarul Hăndreştilor*».

Din 7183 (1675), Martie 25[3]), cunosc zapisul prin care popa Costantin sin popii Irimii, din sat din Cârsteşti, prin care spune că a avut tocmală cu Miron Costin vornicul să-i vândă partea lui din sat din Cârsteşti şi din Găureni şi din Muncel, ce i se va alege partea lui, ce se cheamă *Bondăşască* şi i a dat Miron Costin zece lei bătuţi arvonă, până va trimete dumnealui vornicul să vadă locul şi de-i va plăcea să i-l plătească deplin, iar de nu să-i dea banii înapoi.

Din 7183 (1675), April 20[4]), avem zapisul, scris în Berbeşti, de la Arsănie, feciorul Rusului, dinpreună cu nepoţii lui, Gheorghie, feciorul lui Teabici celui bătrân şi Costantin şi Miiarea şi sora lor Mărica, feciorii lui Tebiciu şi Marco, ginerele fratelui Tebici şi Ignat şi Gheorghie, ginerele lui Dumitraşco şi Toader Trincă, toţi nepoţi şi strănepoţi lui Vasile Căcăcescul din Cârsteşti, scriind c'au vândut lui Miron Costin vel vornic a lor driaptă ocină şi moşie şi cumpărătură, ce au avut dela alţi fraţi ai lor, din sat din Cârsteşti, dintrun bătrân, trei părţi, din vatra satului şi din câmpu şi din poiana satului şi din poiana ce se chiamă *Călugărul*, drept 90 de lei.

Cam din aceiaş dată este zapisul[5]) dela Marica Borşoia, dinpreună cu fata ei Iftimiia şi cu ginerisău Toader Rotilă şi nepotul său Toader Trinca şi fraţii ei Costantin şi Gavril şi Aniţa şi Catrina şi Toader Albici şi Porhira şi cu toţi nepoţii lor, scriind c'au vândut lui Miron Costin, vel vornic, a lor dreaptă ocină şi moşie, toate părţile lor, ce se vor alege, din fânaţ şi din poiana Călugărului, drept 50 lei bătuţi.

Din 7184 (1676), Mai 12[6]), avem ispisocul lui Antonie Ruset Vvd. Moldovii, prin care întăreşte lui Miron Costin, cumpărăturile din ultimile două zapise, în Cârsteşti, la Cârligătură. Zapisul întâiu spune că e făcut dinaintea lui Toader Rotilă, ginerele Borşoaei, şi Constantin pârcălabul şi Anghelache de Popişcani şi Ursul de Ciunceşti şi Ion Şoltuzul de Târgul Frumos şi popa Ioachim dela biserica domnească din Târgul Frumos şi Manolache comisul Al doilea zapis (fără veleat) e făcut şi dinaintea lui Arsănie celui bătrân.

Din 7184 (1676) Sept. 14[7]), cunosc zapisul, prin care popa Vasco din Cârsteşti, vinde partea lui şi a surorii lui, de acolo, lui Gavrilăş a Lucăi, ce a fost spătar al doilea, pentru doi boi şi o vacă.

Din 7184 (1674), Nov. 14[8]), cunosc zapisul, prin care popa Vasco vinde partea lui din Cârsteşti, lui Gavril Luca pârcălab, pentru 2 boi.

1). Acad. Rom. LI/24, ibid. ms. 3336, fila 4 verso, V. A. Ureche, Miron Costin I, 135.
2). Vezi Popişcani şi Coşeşti sub acest an. Asemenea satul Ruscanii şi Găneşti, în Bul Ioan Neculce, fasc. 6, 107.
3). Acad. Rom VII/164, ibid ms. 3336, fila 8, V. A. Ureche cit. I, 131.
4). Acad. Rom. VII/160, ibid. ms. 3336, fila 7, V. A. Ureche cit. 131.
5). Acad. Rom. ms. 3336, fila 7 verso.
6). Acad. Rom. LI/21, ibid. ms. 3336, fila 7 verso, V. A. Ureche, cit. I, 150—153.
7). Acad. Rom. LXXIII/15, nesigur.
8). Acad. Rom LXXIII/18, nesigur.

Din 7185 (1677), Fevr. 26[1]), cunosc zapisul, prin care Iacob, ce a fost pârcălab, şi femeia lui Nastasia, fata lui Simion din Popişcani, ce a fost pârcălab, au vândut lui Miron Costin logofătul, un loc de prisacă din sat, din Cârsteşti, drept 20 lei, ce l-au avut şi ei cumpărat, tot drept aceşti bani, acest loc de prisacă, de la Tudosia Mitcoai şi feciorii ei Gavril şi Catrina[2]).

Din 7185 (1677), Iunie 4[3]), scris în Bărbeşti, avem actul de învoială, pentru un heleşteu vechiu, în potriva Popişcanilor, la care heleşteu este un ţărmure din matca părăului de Popişcani, iar alt ţărmure de Bărbeşti şi de Cârsteşti.

Din 7186 (1678), Sept. 15[4]), cunosc zapisul lui *Balica* de Cârsteşti, cu soţia şi feciorii lui, prin care vând partea lor, de acolo, lui Gavril Luca, căpitan din Ţara Românească.

Din 7188 (1680), Iunie 23[5]), cunosc zapisul, prin care Vasile, feciorul Oonesi, din Roşcani, vinde lui Enache gramaticul o prisacă a lui din Cârsteşti, pentru o vacă. Nu cunosc anul când au încetat cumpărăturile lui Miron Costin în Cristeşti. Dar cam din 1680 este următoarea însemnare *scrisă de Miron Costin*[6]): «Satul tot Crâsteştii, la ţin. Cârligăturii, se înparte în 5 moşi, carii se pomenesc la urice.

Semenţia celora ce sânt în urice:

2 moşi pol, care fac giumătate de sat, au ţinut Borşoaia, cu oamenii săi, Agahia cu oamenii săi şi Mârco şi Mârcuţă cu oamenii săi şi mi-au vândut Agahie cu oamenii săi şi Mărcuţa cu oamenii săi. Au rămas partea, cât se va alege a Borşoaei nevândută, ce se va alege, din cinci moşi pol, partea ei. Deci mai au — Pol moş au ţinut Haruţoaea cu oamenii, cu fraţii şi cu feciorii Ursului.

Deci mai au vândut Ursul $^1/_2$ moş şi Haruţoaea partea sa ce i se va alege $^1/_2$ moş şi părţile a unor surori ale sale, care le-au cumpărat iar de la dânsele şi n'au mai rămas nevândut... a unor fraţi a ei.

— Pol moş au ţinut Haruţoaea, iar cumpărături dela alte săminţiile sale şi mi-au vândut mie acel pol moş.

— Un moş au ţinut Arsănie, cu nepoţii săi, în patru părţi. Dentru acestu moşu mi-au vândut nepoţii lui Arsenie cu voia lor trei părţi şi lui Arsenie a $^1/_4$ parte au vândut ot tam».

Moşii Cârsteştilor: Păcurar, Ionaşco, Vasilie.

Moşii sterpi: Nistor, Dumitraşco.

La aceşti 2 moşi sterpi s'au dat sama Arsenie bătrânul [nedescifrabil] şi Ionaşco moşul Borşoaei, Mărcoaei şi Agahi, însă unul de dânşii s'au vândut lui Păcurar moşului celui dentăiu giumătate de moş şi acel pol moş au căzut pe sama Haruţului ot Balosăneşti şi ce mi-au vândut mie Haruţoae».

§ 14. In secolul XVIII-lea. Ştim, din documente, că partea din Cristeşti, de cumpărătură, a lui Miron Costin, a fost dată zestre fiicei sale Tudosca[7]), giupâneasa spatarului Grigoraş. Altă parte din sat rămăsese răzeşilor.

---

1). Acad. Rom. ms. 3336, fila 8.
2). Vezi mai sus, zapisul din 7166, Iulie 10.
3). Vezi Popişcanii, sub acest an.
4) Acad. Rom. LXXIII/16, nesigur.
5). Acad. Rom. II/287. Nesigur.
6). V. A. Ureche, Miron Costin I, 797—798.
7). Satul nu e trecut între moşiile celor 3 fii ai lui Miron Costin: Ion Costin, Safta stolniceasa şi Tudosca spătarului Zmucilă, din actul din 1742, în Hasdeu, Arh. ist. III, 281—283.

In zapisul din 7221 (1713), Sept. 1 [1]), Ursul peveţul vinde jupânului Sandu Tomei o jumătate de satul Cârsteşti, din ţin. Cârligăturii.

Prin zapisul din 7222 (1714), April 21 [2]), Lupul Costachi vel vornic de Ţara de jos cumpără cu 250 lei, dela Tudosca, giupăneasa răposatului Grigoraş (Zmucilă), ce a fost spătar, fata răposatului Miron Costin, biv vel logofăt, moşiile, satul întreg Berbeştii şi *parte din Crâsteşti*, ce le *are zestre dela părintele său*.

Din 7253 (1745), Iulie 10 [3]), cunosc zapisul, prin care Ştefan Bosie cămăraş cumpără, cu 20 stupi, părţile din Crâsteşti ale lui Mihălachi, fiul Ilincăi, fata Peveţului.

Din zapisul din 7253 (1745) [4]), fără lună şi zi, dat de Sandul Toma visternicul ginerelui său Ştefan Bosie, aflu *că părţile de moşie din Cârsteşti, care se hotărăsc cu Berbeştii*, de cumpărătură lui Miron Costin «după moartea lui Costin vornic, dumneaei giupâneasa lui Miron Costin [5]), toate aceste părţi de moşie şi din Cârsteşti şi din Bărbeşti li-au vândut vornicului Lupul şi *vornic Lupul li-au vândut socrumieu lui Necolai Lazul biv vel sluger şi socrumieu mi liau dat mie zestre.*. toate aceste părţi şi Berbeştii sat întreg şi *părţile din Crâsteşti..:* iam vândut dumisale ginerelui meu lui Ştefan Bosie drept 500 lei bătuţi şi miau dat dumlui toţi banii deplin .. şi iam dat şi zapise vechi pe aceste moşii [6]).

Din 7257 (1749), fără lună şi zi [7]), cunosc zapisul, prin care Ştefan Bosie cămăraş cumpără cu 5 lei părţile din Crâsteşti, dela Ion Chiribuş şi Sanda, fata Ursului peaveţ «de pe moaşa lor Borşoae».

Din 7258 (1750), fără lună şi zi [8]), avem zapisul prin care Ştefan Bosie camaraş cumpără, cu 13 lei, părţile din Cârsteşti, ale lui Ion sin Lupul peaveţ «din partea Borşoae», care s'au răscumpărat dela Sandul Toma visternic.

Din 7259 (1751), Iulie 20 [9]) este catastihul de moşiile lui Ştefan Bosie cămăraşul, dela ţinutul Cârligăturii, între care părţile din Cârsteşti, Popişcani, Berbeşti şi Coşeşti.

Foarte importantă este hotarnica din 7271 (1763), Iunie 24 [10]), făcută de biv vel paharnicul Alexandru Neculce, dela Prigorenii vecini. «Din luminat(ă) poronca preînălţat Domnului nostru Ion Grigori Ion Voevod, am mers la sat(ul) Cârsteştii, ci iasti în ţinut Cârligăturii, care moşii iast(e) a dumsali Ştefan Bosâi, biv vel jicčr., ci au cumpărat de la socrul dums[a]li Sandul Toma v. vist. şi Sandului Tomii iau fost zăstre dela Neculaiu Lazul biv vel sulger. Şi au mai cumpărat duml(u)i jicniceriul Bosâi şi alti părţi din Cârsteşti şi di la alţ răzăş şi mergând noi la numita moşii Cârsteştii, am strânsu pe toţ răzăşii şi megieşii de penpregiur, anumi Grigorii Piviţ răzăş din Cârsteşti şi Vasili Tăutul zet Ursul căpitan, iarăş răzăş din Cârsteşti şi pe Ştefan Pascal, mazil ot Scorţăşti şi Costandin Calcăîntraur [11]) mazil ot tam şi Ion Ghineţ ot Popişcani şi Costantin

1). Acad. Rom. VII/152.
2). Acad. Rom. ms 3336, fila 14.
3). Acad. Rom. ms. 3336, fila 10.
4). Ibid. fila 13.
5). In realitate Tudosca, fiica lui Miron Costin. Când Miron Costin a fost ucis, tocmai îşi înmormânta giupâneasa. V. Ion Neculce în Cogălniceanu, Letopiseţe ed. I, vol. II, 266.
6). Vezi Cosăştii şi Bărbeştii, sub acest an.
7). Acad. Rom. ms. 3336, fila 10.
8). Acad. Rom. ms. cit. fila 10.
9). Acad. Rom. ms. 3336.
10). Arh. stat. Iaşi, tr. 1765, opis 2014, dos. 100, fila 501 şi urm. V. A. Ureche cit. 187 şi urm. Arh. stat Iaşi, tr. 1357, opis 1543, dos. 213, fila 17 18; ibid. dos. 163, fila 66 şi urm.
11). Calcă întraiure.

Burciuman post. ot tam şi Vasili Sîrbul ot tam şi Ilii Tăutul mazil ot Prigoreni şi am făcut măsură funie de triizăci stânjâni şi stânjinul de 8 palme de om de mijloc şi am început a măsura pe *dealul Comorii, pen mijlocul moşii* den potriva ezăturii heleşteului Popişcanii, ce iaste în *apa Plotoniţâi,* pe lungul moşii, în gios dialul, până în *hotarul Brăeştilor*, în *ruptura drumului, din gios, ci mergi la Roman* şi au eşit şăptezăci şi noâ funii. Şi am măsurat şi *margine moşii despre apus*, pe apa Plotoniţâi şi sau găsit optzăci şi doă funii, pân în vălciaoa ce merge drum(ul) la Roman. Şi am mai măsurat şi *vale Cârsteştilor* dispre răsărit, ci mergi *alăture cu hotarul Brăeştilor şi a Ciunceştilor,* în sus, pân în hotarul *Berbeştilor* şi sau găsit 79 funii şi sau pus piatră hotar, despre răsărit, în matca *văii Lacului*. Şi măsurând şi capul moşii, din sus, din piatra aceia, pân în iazul Popişcanilor, *alăture cu Berbeştii* sau găsit triizăci funii şi am pus piatră hotar, în zare dialului, despre apus, de *valea Lacului* [1]) şi tot spre apus coasta cu Berbeştii, pe din sus de *ţintirimul Cârsteştilor* şi de *heleşteul dums(a)li jicčr. Bosâi*, ci iasti întracastă moşii şi tot spre apus, în *dialul Comorii* întrun piscu, în potriva iazului Popişcanii şi sau pus piatră hotar. Şi am măsurat şi capul moşii din gios şi am găsit 22 funii, 19 stânjâni. Şi am ales *părţile* dums(a)li jicnicerului Bosii pe scrisori, ci niau arătat, 60 funii 14 stânjâni [2]) şi au rămas şi părţile răzăşilor 18 funii, 16 stânjâni [3]), cu 4 funii, ci au mai dat lipsa, ci nau agiuns 30 funii latu moşii din gios. Şi aşa sau stâlpit moşie Cârsteştilor, parte dums. jicnicerului Bosii, di către răzăş, puindus hotar-o piatră dispre apus, în margine Cârsteştilor, lângă hotarul Coşăştii, întrun piscu şi bour întrun stejar şi deacole la deal spre răsărit, în muchia dialului, în curmătură, în răspintilia drumului sau pus piatră şi de acole la vale, pe din gios di locul cii de prisacă a dums(a)li *Neculcia* biv vel pah(a)r(nic), la vale spre răsărit sau pus piatră lângă drum şi spre răsărit pisti pârău, pân în *hotarul Brăeştilor* şi atâta sau închiat parte hotarului dums. Ştefan Bosâi jicnicer, dispre *părţile răzăşilor din Cârsteşti*. Şi întracesti hotari a dums. jicničr. Bosii ari şi dum[nealu]i paharnicu Alicsandru Neculce doâ locuri de prisăci, cu pomăt, cu scrisori vechi. Aşijderea şi Grigorii Piviţ iarăşi ari un loc de prisacă, cu ispisoc dela Vasili Vodă, din let 7143, tot întracest hotar, cii partia jicčr. Bosâi. Iar în *poiana Călugărului* răzăşii nau triabă, căs vânduţ toţ, după cum scrii mărturie dums. logofătului Miron, care iasti la mâna răzăşilor şi *toată poiana iaste Călugăr,* Călugărul rămâni la stăpânire dums. jâcnicerului Ştefan Bosâi, răzăşii să naibă a să amestica. Aşijdere şi pentru heleşteul din Cârsteşti să aibă a să stăpâni şi răzăşii pecât li sau cuvenit parte din câmpu, di vremi că alt heleşteu nu să mai află pe Cârsteşti. Şi aşa sau închiet tot hotarul Cârsteştilor. Şi după cum am ales şi am hotărît, am dat şi noi aciastă încredinţată mărturii, cu iscăliturile noastre la mâna dums(a)li Ştefan Bosâi..» Let 7271, Iunii 24.

Altă jotarnică este a jicnicerului Sandu Ilie, din 1771, Sept. 30 [4]), cuprinzătoare, cum au urmat pricinele *între răzeşii de Cristeşti, cu Iordache*, ginerele jicnicerului Ştefan Bosâi şi cum au măsurat moşia Crâsteştii, cu odgon de 30 stânj., din cap în cap, începând întâi din *valea Lacului*, din capul Crâsteştilor, din hotarul Berbeştilor, alăture cu Ciunceştii, Brăeştii, «pân în capul moşiii din gios, în ruptura drumului, ci se pogoară la vale şi mergi la Roman şi au işâtu 84 odgoane şi sau măsurat iarăş pe lungu, alăture cu apa Plotoniţa, din protiva ezăturii iazului vechiu a Popiţcanilor, puţân mai ğos, până în drumul ci mergi la Roman, în gura Călugărului, în marginia luncii

1). La V. A. Ureche, cit. greşit: Valea *Cicului.*
2). La V. A. Ureche cit. greşit: 7 funii, 14 stânjeni.
3). La V. A. Ureche, cit. greşit: 14 funii, 17 stânjeni.
4). Arh. stat. Iaşi, tr. 1357, opis 1543, dos. 163, fila 66.

şi au işât 74 odgoane, iar capătul din sus alăture cu Berbeştii, din valea Lacului, până în apa Plotoniţa, în iazul vechi au işâtu 28 odgoane din peatra ci au pus în ruptura drumului, în deal, până în vale, în margine luncii, cum pre larg arată hotarnica aceasta».

In 1781 [1]), Costantin Peveţul ot Cârligătura vinde vărului său Gligorie sin Ursul, căpitanu ot Scorţăşti, moşia din Cârsteşti.

In 1784, April 23 [2]), avea moşie în Cârsteşti şi pitarul Chiriac Crâstian.

In 1790, Noemvrie 22 [3]), Cozma Tăutul, Postolache Buhul şi logofătul Anastase Scorţescu se pricinuesc pentru moşia Cârsteşti, din Cârligătura. Toţi aceştia au părţi în satul Cârsteşti, cum se vede din actul din 1791, Fevr. 14 [4]).

Din 1791, Aug. 25 [5]), avem mărturia lui Ioniţă Ene, vornic de poartă, şi Dumitraşcu Ianodi, logofăt de taină «di cercetare, ci au făcut hotarîle dispărţâtoare Crâsteştilor şi Berbeştilor, di către Ciu(n)ceşti şi Brăeşti, şi după ci arată ačastă dispărţâre până la ruptura drumului, ci mergi la Roman, undi hotarnicile vechi opresc capătul Brăeştilor, au cercatu să afle di mai sântu înainti sămne a Brăeştilor, dispărţâtoare de moşia Crâsteştii şi poenile Călugărului şi mergând înpreună cu post. Costache Sturza stăpân Brăeştilor şi cu marturii ci au fost pin codru, până la un copaci de stejar, în cari sau găsât bour, ci esti în culmea dealului, lângă drumul ci mergi la Roman, întri poiana ci să numeşti *Iosâpu*, ci iaste pe Brăeşti şi întri poiana numită *Tiron* [6]), ci esti pe moşia clucerului Anastasă Scorţăscu şi di la bourul acesta drumul pe deal, înainti la altu bour întrun stejar, în *Dealul mare*, iarăş lângă drumul ci mergi la Roman, undi să sfârşăscu Brăeştii şi poenile Călugărului, în hotarul *Hăndreştilor* şi di la sămnile aceste întorcând iarăş înapoi, la peatra hotar, deasupra văii Buhnii, au pus di *au făcut fum la copaciul cu bour*, dispre poiana Iosâp şi Tiron, şi după *pravăţul* petrii căutând drept asupra bourilor di la codru sau văzut că liniia pietrii caută dreptu înainti pe ruptura drumului cel din sus, ci mergi la Roman şi la vale piste drum şi piste vale Buhnii şi tot înainti la dial, prin codru, tăind în curmezâş, pe un picior di deal şi apoi la vali, la părăul *Ciunca* [7]), şi piste pârăul Ciunca, la deal, până la copacii acei cu bouri, asupra căriia liniei au dat răspuns post. Costache, că ari hotarnici vechi şi după ci li va aduci, atunce va rămâne odihnitu, cum arată mărturiia aceasta».

In 1793, Iulie 7 [8]), Anastase Scorţescu clucerul are pricină cu Constantin Gheuca stolnic, pentru moşia Cârsteşti.

Din 1795, April 14 [9]), găsesc pomenită o hotarnică a moşiei Coşăsti şi Cristeşti, încredinţată de proprietarul lor Anastasă Scorţăscu, la 1817, August 1, prin care se lămureşte că atât *movila Banului*, precum şi *Rădiul Mutului* sau cunoscut şi sau dovedit la ace hotărîtură.

In 1798, Iunie 17 [10]), Anisia şi Aniţa, fetele lui Gligori Peviţul, dau partea lor de moşie din Cârsteşti, din ţin. Cârligăturii, clucerului Anastasie Scorţăscul.

---

1). Acad. Rom. Cr. col. 1907, 204.
2). Ibid.
3). Ibid 223.
4). Ibid 205.
5). Arh. stat. Iaşi, tr. 1357, opis 1543, dos. 163, fila 66 şi urm. ibid. tr. 1357, opis 1543, dos. 213, fila 17 şi urm.
6). Vezi Harta stat. major, pl. Târgul Frumos.
7). Ibid.
8). Acad Rom. Cr. col. 1907, 224.
9). Arh. stat Iaşi, tr. 1788, opis 2039, dos. 343, fila 29, ibid. tr. 1357, opis 1543, dos. 213, fila 7.
10). Acad. Rom. Cr. col. 1907, 224.

§. 15. In secolul XIX. In Condica Liuzilor din 1803[1], Cârsteştii sânt arătaţi ca fiind proprietatea serdarului Anastasă Scorţescu. Are 21 liuzi.

In sat mai erau şi răzăşi, căci în 1803, Iulie 19[2]), Ion sin Gligori căpitanul vinde surorii sale Ileana, partea sa de moşie din Crâsteşti, din ţin. Cârligăturii.

In 1808, Sept. 4[3]) Sandul Tăutul biv ispravnic de copii şi alţii fac jalbă, în pricina stăpânirii în Cristeşti, din Cârligătură, contra lui Ştefan Săcară şi neamurile lui.

In 1809, Iulie 10[4]), Divanul Moldovii întăreşte stăpânirea lui Cozma Tăutul, fecior lui Vasile Tăutul, peste partea de moşie din Cârsteşti, ţin. Cârligăturii.

Din 1811, Noemvrie 1[5]), am următoarea notiţă, întro carte: «Să se ştie de când am venit eu preutul Gheorghie în Crâsteşti, 1811, Noemv. 1 .

In 1816, Ianuarie 12[6]), căminarul Anastasie Scorţăscu are moşiile Cârsteştii şi Poiana Călugărului, dela Cârligătură.

Din 1817, Octomvrie [7]) avem foaia de zestre, ce căminarul Nastasă Scorţăscu, dă fiicei sale Smaranda: «Moşia Cârsteştii di la ţânutul Cârligăturii *bez parte răzăşilor*, înpreună şi cu trupurile de moşie celi unite cu moşiia aciasta [părţi din Popişcani şi Coşăştii], după cuprindere scrisorilor, ce ni s'au dat şi *mie de zăstre*, cu aşăzari, casă şindilită şi pe timilie de piatră şi înbrăcati odăile şi alti casă gios, cu două odăi şi *cuhne* iarăş şindilite, grajdi, şură şi căsoae, cu scânduri de stejar şi iarăş şindilite, iazu, viia, *biserică de lemn durată*[8]) şi crâşmă în sat cu casă şindilită şi pivniţă de piiatră, *cari aceste toati sânt făcuti de mine..* »

Importantă este Catagrafia din 1820[9]). In acest an, Cristeştii erau ai sărdarului Ianacachi Gherghel, probabil, ginerele căminarului Anastasă Scorţăscu. In sat erau 45 liuzi, între care aflăm nume ca: Ion zăt (ginere) Buzatul, Nechifor sân Gavril, Toader vornic, Ion Cibotaru, Vasâle Nistor, Ion Cenuşă, Sâmion Buzatul, Cozma Cibotar, Mihai Rusul, Toader zăt *Ciuciul*, Ioniţă a *Tălmăciţii*, Sâmion Ţirogan, Grigori Hărătău, Ioniţă *Ungureanu*, Grigori *Băncilă*, Iacob Ungureanu, Zaharia Nistor, Aron Ciobanul, Ion *Sărăduc*, Ilie *Bălăuciuc*, Ion Olariul, etc. (10 frunte, 20 mijloc. 15 coadă). Apoi 14 slugi fără bir, între care: Ştefan Băncilă, Andrii Ciuciul, etc.

In catagrafia din 1831[10]), satul era stăpânit de banul Enacachi Gherghel.

In sat era preot la biserica sfinţilor apostoli Petru şi Pavel, Gheorghi sân preotul Vasâli[11]). Apoi, diaconul Neculai sân diaconul Ilie. In sat sânt 5 nevolnici, iertaţi de sat (de bir); între care: Andrii sân Vasâli Suciu, Petre sân Vasâli Roşca. 9 văduve, între cari, Maria lui Ion Ghibuc, Ilinca lui Ioniţă Rus Tălmaciu, Ilinca lui Ion *Dunere*. Apoi 2 dascali la biserică. 12 birnici havalegii, între cari: Luca sân Ilii Pârlea, Ion sân Toader Ungurian, Vasâli sân Alecsa Serediuc, Iordachi sân Luca Onuţă, Gheorghi sân Toader Chistrui. 20 birnici breslaşi: Enachi sân Alexandru Rusu, Iacob sân Du-

---

1). Uricarul VIII, 332.
2). Acad. Rom. Cr. col. 1907, 206.
3). Acad. Rom. Cr. col. 1907, 225.
4). Acad. Rom. Cr. col 1907, 197.
5). In Vieţile sfinţilor, Septemvrie, ed. Neamţ, 1807, proprietatea mea. Acesta este preutul Gheorghe Gănescu, străbunicul meu, după tată. A fost, după asta, multă vreme, până pe la 1850, preot în Găneşti. Era fiul lui Vintilă, mocan, din Căşuni, din Ardeal.
6). Acad. Rom. Cr. col. 1907, 207.
7). Arh. Stat. Iaşi, tr. 1765, opis 2014, dos. 100, fila 501 şi urm.
8). Este şi astăzi.
9). Arh. stat. Iaşi, tr. 166, opis 184, dos. 19, fila 47 şi urm.
10). Arh. stat. Iaşi, tr. 644, opis 708, dos. 339, fila 11 verso.
11). Nu e Gănescu, care în acest an era în Găneşti.

mitru Ungurianu, Ioniţă Chelban Ungurianu, Toader sân Grigori Vărătăiu, Dumitraşcu zăt Băncilă, Simion zăt Vasâli *Pevițu*[1]), Tanasă *Ciuciu*. 18 slugi şi alţi oameni fără bir, supuşi la unii şi alţii: Vasâli *Pevițu* vatav, Dumitru sân Dumitru *Ghenuț*, Iftodi sân Gavril Onuţu, Alexandru sân Toader *Miron*, Grigori sân Andrii *Ciuciu*. Apoi 4 oameni streini, fără căpătăi, 1 jidov orândar.

In 1844, Cristeştii erau proprietatea sărdarului Tudurachi Vasiliu[2]).

In 1846, erau preoţi, în Crâsteşti, erei Neculai şi Erei Gheorghie[3]).

In 1847, Noemvrie 13[4]), căminarul Ioan Fucs e rânduit hotarnic al moşiilor Cristeştii, Berbeştii, Coşăştii şi poenile Călugărului «toate întrun hotar», a spat. Teodor Vasiliu: «pe malul stâng a arătatului pârău (Ciunca, poreclit şi Plotoniţa) stau cap în cap moşiile Berbeştii şi Cristeştii (a spat. Vasiliu), iar pe malul drept asămine cap în cap moşia Popiţcanii a Mnrei Doljăştii şi moşia Cosăştii»... «Cristeştii îş dă coaste cu Coşăştii»

In 1848, Fevr. 3[5]), pricină între mănăstirea Doljăşti cu spatarul Teodor Vasiliu, pentru despărţirea moşiei Popiţcani, despre Crâsteşti, cu siliştile ei.

[Urmează schiţă de hartă].

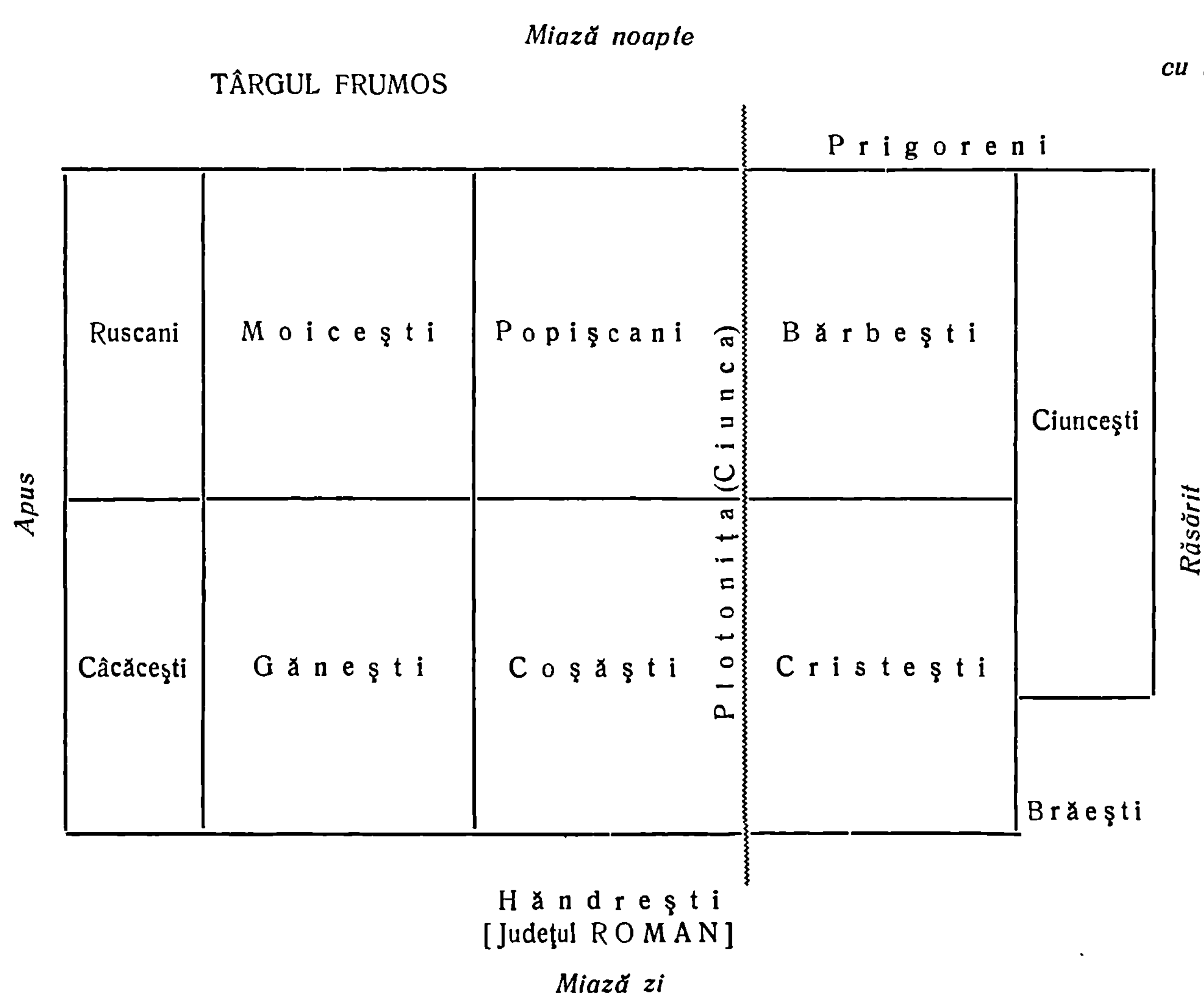
Mihai Costăchescu

---

1). Din neamul răzeşilor din trecut.
2). Arh. stat. Iaşi, tr. 1788, op. 2039, dos. 437, fila 19.
3). Arh. stat. Iaşi, Mitrice, dosarul 2450.
4). Arh. stat. Iaşi, tr. 1357, opis 1543, dos. 213, fila 17.
5). Arh. stat. Iaşi, tr. 1/88, opis 2039, dos. 734.

Schiță a Cristeștilor,

cu trupurile Popișcani, Coșești și Bărbești.

DOCUMENTE

A). LOCURI

I. *7091 (1583). Mai 7.* Mărica, jupâneasa lui Paţă dvornic, vinde o casă în Iaşi, drept 1500 aspri, lui Irimie dvorc.

Petru Vvod. boj. milost. gpdr. zemli Moldavskoi.

Iată au venit înainte noastră şi înainte a noştre moldoveneşti boeri mari şi mici Măria ğupâneasa lui Paţă dvornic, de a ei bună voe, de nimene asuprită, nici silită şi au vândut un (sic) a ei casi din Eş, cu cuhne şi cu grajdiu care ace mai sus scrisi casi i cuhne şi grajdi e au făcuto pe locul părintelui şi rugătoriului nostru chir Teofan mitropolit şi au vânduto al nostrului credincios Irimie dvorc. drept una mie cinci sute aspre. Şi sau sculat al nostru credincios Irimie dvorc. şi au plătit tot deplin acei sus scriş bani 1500 aspri în mânele Măricăi ğiupânesii Paţăi dvorc. înainte noastră şi înainte a noştre boeri. Şi dacă noi am văzut de bună voe tocmală şi deplină plată, iar noi aşijdere şi de la noi am dat şi am întărit al nostrului credincios Eremie dvorc. ace mai sus zişi casi cu cuhne şi grajdi, ca săi fie lui neclătită nici odinăoară în veci înaintea aceştei cărţi a noastre. Sau scris în Eş let 7091, Mai 7.

Singur D[omnul] au zis. Stroici vel logft. iscal. Băisanul.

l. p. g.

Sau posleduit.

[Copie la Academia Română, Ms. 3316 pg. 174. «Scrisorile casilor din Eşi»].

II. *7137 (1629) April 30.* Soborul de la Măn. Solca vinde lui Dumitraşco Buhuş nişte case, drept 40 matce stupi.

Chir Evloghie episcop, eromonah Gheorghie egumen ves săbor obşte a mănăstirei Solca[1]) scriem şi mărturisim cu această scrisoare a noastră, cum noi de a noastră bună voe de nime nevoiţi nici asupriţi niam tocmit cu dumlui Dumitraşco Buhuş logft al triile, cu nişte casă ce am avut dare de Ştefan Vodă Tomşa din Târgul din Eş înainte bisericei cei albe şi pentru aceste casi niau dat dumlui logft Buhuş patruzăci matce stupi şi câtăva pâine. Pentru acee ca să fie dumsale driaptă casi şi cumpărătură în veci şi nime din fraţâi noştri alţi călugări să nu să amestice a mai învălui sau a pârî înainte scrisorii noastre. Şi noi aşijdere să avem a scrie pre dumlui Dimitrie Buhuş logf. al triile şi pre ğupăneasa dumsale Iliena şi fii dumlorsale la svântul şi marele

---

1). Corectat din Săcul.

pomelnic. De aceasta scriem şi mărturisim cu scrisoare noastră să să ştie. Pis u Ias velet 7137 [1]), Apr. 30.

Adică eu Episcopul Evloghie scriu însumi cu mâna me şi mărturisesc.

[Acad. Rom. ibid]. [l. p.]

III. *7147 (1639), Dec. 2.* Stefan Bour biv clucer vinde casele din Iaşi lui Dimitraşco Buhuş, drept 40 galbeni buni.

Adică eu Stefan Bour biv clucer scriu şi mărturisăsc cu cest zapis al nostru cum am vândut dumisale vist. lui Dimitraşco Buhuş casile noastre din Eş ce sînt lângă biserica Albă, care casi ***au fost dată de socrul nostru Ştefan Vodă mănăstirii Solcăi iar mănăst. Solca ni lau dat nouă când niam însurat*** şi niau dat dmlui vist. patruzăci de galbeni buni. Şi în tocmala noastră au fost dumlui Savin vorc. şi dumlui Dimitraşco Şoldan vel vorc., cu Ureche spatar şi Lupul Prăjăscul camr. şi Gheorgiţă Ştefan postelnic şi Patraşco staroste de Putna. Deci ca să aibă dumlui ale scrie şi în catastivul târgului. Şi pre mai mare credinţa niam pus şi iscălitura. Şi am scris eu singur ca să să ştie. Pis u Ias, let 7147, Decv. 2.

Ştefan Boul biv clucer, Savin vorc. Dumitraşco Şoldan vel vorc., Ureche spatar, Lupul Prăjăscu vel com., Gheorghie Roşca vist.

Sau poslăduit.

[Ibid. 175 verso].

IV. *7159 (1649), April 7.* Irina fata lui Necoară vinde un loc de casă, în Iaşi, drept 15 ughi dascalului Ipatie.

Adecă eu Irina fata lui Necoară din târg din Eşi mărturisăsc cu acest zapis al meu, cum am vândut un loc de casi ce este în târgu în Eş pre uliţa Ciubotăriască, mai la dial de feredeu, între locul lui Buhuş şi între locul Furtunii, dascalului Ipatie drept 15 ughi, de nime nevoit nici asuprit, ce de a me bună voe, lam vândut ca săi fie lui pomană şi cumpărătură şi cuconilor săi şi în tocmala noastră au fost mulţi oameni buni, anume, duhovnecul său preotul Grigorie protopopul şi diiaconul Samson de la svântul *Atanasie* şi diaconul Ştefan ot Vovedenie şi dinainte lui Grigorie potcovari şi denainte lui Dumitru dărăban gazda ei şi nepoata ei Marie şi denainte lui Pană neguţitoriul şi denainte lui Gheorghie Peveţul şi denainte lui Grigorie tij peveţul ot Sučavskoi târgu. Şi eu Apostol peveţu am scris acest zapis ca să să ştie. Şi de mai mare credinţă niam pus şi peceţele şi iscăliturele. Vlet 7159, Apr. 7.

Grigorie, Maria, Irina, Dumitra.

Sau posleduit.

[Ibid 176].

V. *7172 (1664), April 21.* Tănase şi Ioniţi, feciorii lui Enachie vist. vand nişte locüri de casă cu pivniţă de piatră, în Iaşi.

Adecă Noi Tănasie şi cu fratemeu Ioniţi feciorii lui Enachie čau fost vist. scriem şi mărturisim cu cest zapis al nostru, cum noi de bună voe noastră, de nime nevoiţi, nici nsupriţi am vândut a noastră driaptă ocenă şi moşie neşte locuri de casi cu pivniţă de piatră în trăg în Eşi, din sus de Feredei, între Caracaş sulger şi între Popa Vasilie de pe poartă, care acele locuri de casi cu pivniţă au fost cumpărătură tatânenostru lui Enachi vist. dela Ene şi alţi poporeni de acolo şi să aibă dmnlui aş face

---

1). Corectat din 6.

şi dres domnesc pe acest zapis al nostru. Aceasta scriem şi mărturisim şi pentru credinţi am iscălit să sà ştie. U let 7172, Apr. 21.

Tanasă, Ioniţă Caracaş sulger, Gorovei logft. Popa Vasili.

[Ibid, 177 verso].

VI. *7177 (1669) April 7.* Ilie Sturza şi alţii dau mărturie că Andronache feciorul lui Gheorghe fost uşări vinde un loc de casă, în Iaşi, lui Andronea fost părcălab, drept 200 lei bătuţi.

Se ubo noi Ilie Sturza biv vel stolc, Ioan Racoviţă vel comis, i Statie vel clucer i Vasile Mălai vt. logft. i Contăş 3 logft. i Scrălet Şerbul postčl i Apostol Catargiu postčl. i Ursul i Irimice, i Ciocârlie, i Rusul vorc. glotnii i Chirilă biv jâčč. i Gavril biv armaş scriem şi mărturisim cu acest adevărat zapis al nostru, cum au venit înainte noastră Andronachi feciorul lui Gheorghie ce au fost uşări mare dintra lui bună voe de nimene silit nici asuprit şi au vândut a lui driaptă ocenă şi moşie un loc de cas, ce iau fost lui dela tatăsău Gheorghie uşări şi tatăsău lau fost cumparat dela Lepădatuli care loc este pre uliţa Rusască, din locul lui Enachie, până în locul Şandei, fata lui Curt. Acesta loc lau vândut dumsale lui Andronec čau fost pârc. aice în Eş şi giupânesii dumsale Tofanii drept doă sute lei bătuţi şi iau făcut plată deplin 200 lei bătuţ. Numai zapisi čau avut de la mâna lui Lepădatu sau răsărit, iar de să vor afla cândva la cineva, acelue om nici de o credinţi să nu fie, ca să să e şi să de la mâna lui Andronec. Deci şi noi dacă am văzut între dânşii de bună voe tocmală şi de plină plată am iscălit cu toţii şi înpreună cu Enachie, ca să aibă aş face Andronec şi dresi domneşti. Şi eu Andrei Mihuliţ am scris.

U Ias let 7177 Apr. 7.

Andronache pitar, Ilie Sturza stolc, Apostol Catarg. postčl.
Ion Racoviţă vel comis Vasile Mălai vt. logf. Scârlet Şărbul postčl.
Arghira lui Rali Gavril biv armaş Ştefan Ciocârlie vorc. Irimice vorc.
Costin 3 logft. State vel clučr.

Şi eu Enachi carele sânt vecin cu acest loc lipit pe din sus.

Şi eu Sanda fata lui Curt, care sint vecin din ğos, cu voe noastră au cumpărat duml. Const. Ciuce pârc.

[Ibid. 178].

VII. *7178 (1670), Dec. 22.* Antemia jupineasa lui Lupaşco Bucium fost stolnic mare şi Andronic Băcalul pentru nişte dugheni, pe uliţa rusască, în Iaş.

Adecă eu Antimie ğupâniasa lui Lupaşco Bucium čau fost stolc mare scriu şi mărturisăsc cu acest adevărat zapis al meu, pentru nişte loc de dugheni, de aice din târgu din Eş, ce este pre uliţa Rusască între locul lui Enachie şi între locul Sandei fetii lui Curt, care loc au fost a Csanii cumnatăme, ğupâniasa lui Lepădatul şi lui Lepădatu i sau întâmplat de au fost cu Gheorghie uşări la o slujbă şi au păgubit parte lui doăzăci şi doi galbeni. Deci să fi dat Gheorghie uşări acei 22 galbeni pentru Lepădatul şi săi fi luat locul zălog pentru acei galbeni, iară acmu feciorul lui Gheorghie uşări, Andronachi sau sculat fără ştire me şi au fost vândut locul lui Andronachi Băcal ce au fost şi pârcăl. drept 200 lei. Intracee Andronec au făcut dughene şi pivniţi de piatră pre acela loc cu multă cheltuială. Deci noi dacă am văzut cau intrat om străin pe moşie noastră, numai pentru acei 22 galbeni nam vrut săl lăsăm pe Andronec să fie locul, ce am eşit la divan la mărie sa Duca Vvd. cu Andronachie feciorul lui Gheorghie uşăriul. Deci mărie sa Vodă şi cu divanul niau giudecat de vreme ce miau fost mie sor(ă).... giupăneasa lui Lepădatul Axana să dau eu acei 22 de galbeni lui Andronachie feciorul

lui Gheorghie uşăriul şi săm ţii eu locul şi moşie şi Andronec săş e banii de unde iau dat. Deci eu pre după giudeţul Mării sale lui Vodă mam sculat şi am dat la Andronachie feciorul lui Gheorghie uşăriul 22 galbeni denainte a tot divanul şi au stătut locul în sama me Deci Andronec Băcalul fiind făcută multă cheltuială pe dugheni şi pe pivniţi au strâns mulţi neguţitori şi oameni buni şi mi sau rugat cu mare rugăminte să priimesc acele 200 lei ce au fost negoţul locului şi priste acela preţu sămi mai de 175 lei şi săi dau locul. Intracie eu văzând rugăminte lui şi văzând eu atâta cheltuială ce au fost pus pe dughiană şi pe pivniţi preste cele 200 lei ce au fost dat lui Andronachie pe loc, care era preţul 375 lei nam vrut săl las întratâta pagubă, ce am stătut cu dânsul la tocmală, din toată voe me şi am priimit de am luat cele doă sute lei, ce au fost negoţul dintăi şi preste acele 200 lei, încă miau mai dat 175 lei, care să fac preste tot trii sute şapte zăci şi cinci lei şi aceşti bani ce mai sus scriu 375 lei datumiiau Andronec Băcalul cu fimee lui Tofana toţ lei bătuţi bani gata şi eu din toată voe me, am dat lui Andronec Băcalul şi fimeii sale Tofanii locul cât au fost a lui Lepădatul şi a ğupânesii lui, care loc este din locul lui Enachie pînă în locul Sandei fetii lui Curt, ca să le fie în veci driaptă ocenă şi moşie şi nime din feciorii mei sau din nepoţii mei să naibă a să mai amesteca peste tocmala me. Iară cine se va mai scula din feciorii mei cu vre o gâlciavă asupra lor să fie de mine neertat şi de Domnul Dumnezău ce au făcut ceriul şi pământul şi de precinstită maica lui şi să fie blăstămat de 318 svinţi părinţi ce au fostu în Nichea cetate ce svântă. Şi această tocmală am făcut şi banii am luat denainte dumlorsale boerilor celor mari şi.... precum dumlor Solomon Bârlădeanul vel logf. i Miron Costin vel vorc. nijnie i Gligoraş Hăbăşăscul vel vorc. vişnie i Neculai Racoviţă hatm. i Stamatie vel postc. i Gavriliţă vel spatar. i Ursachie vel vistiiar i Ilie Sturza vel stolc. i Gligoraş vel medč. i Ion Racoviţă vel coms. i Costandin vel sulger i Lupaşco vel jăcč. i Panaiote vel şatr. şi Alde vel uşări i Contăş 3 logf. i Apostol Catargiu postcl i Dumitraşco Roşca i Stefu Gherghel i Gligoraş Ciocârlie i Ursul dvornec glotnii şi mulţi neguţitori şi vecini de prin prejurul locului. Şi pentru mare credinţa pusuniam pecetea. Şi au iscălit aceşti boeri tot. Deci să aibă aş face şi dresi domneşti. Şi eu Andrei Mihuleci uricar am scris. U Ias vlet 7178 Decvr. 22. Antimiia ğupăneasa lui Lupaşcul Bucium. Solomon Bărlădeanul vel logf. Miron Costin vel vorc. Grigoraş Habăşăscul vel vorc. S'au posleduit.

[Ibid. 179 verso].

VIII. *7178 (1670) Dec. 22.* Mărturia Antemiei, giupăneasa lui Lupaşco Bucium, pentru un loc de dugheni, din târgul Iaşi, pe uliţa Rusească.

Adecă eu Antimie ğupâniasa lui Lupaşco Bucium čau fost stolc. mare scriu şi mărturisăsc cu acest adevărat zapis al meu, pentru nişte loc de dugheni de aice din Eş, ce este pre uliţa rusască între locul lui Enachie şi între locul Sandei fetii lui Curt, care loc au fost a Csanii cumnatăme ğupâniasa lui Lepădatul şi lui Lepădatu i sau întâmplat de au fost cu Gheorghie la o slujbă şi au păgubit parte lui de doăzăci şi doi galbeni. Deci să fi dat Gheorghie uşări acei 22 galbeni pentru Lepădatul şi săi fi luat locul zălog pentru acei galbeni, iară acmu feciorii lui Gheorghie uşări Andronachi sau sculat fără ştire me şi au fost vândut locul lui Andronachi băcal ce au fost şi pârclb drept 200 lei. Intracee Andronec (sic) au făcut dughene şi pivneţi de piatră pre acela loc cu multă cheltuială. Deci noi dacă am văzut cau întrat om străin pe moşie noastră numai pentru acei 22 galbeni nam vrut săl lăsăm pe Andronec să fie locul ce am eşit la divan la măria sa Duca Vvd. cu Andronachie feciorul lui Gheorghie Uşăriul. Deci măria sa Vodă şi cu divanul niau giudecat, de vreme ce miau fost mie sor(ă)..... giupâniasa lui Lepădatul Axana, să dau eu acei 22 de galbeni lui Andronachie feciorul

lui Gheorghie Uşăriul şi sămi ţii eu locul şi moşie şi Andronec săş e banii de unde iau dat. Deci eu pre după ğudeţul mării sale lui Vodă mam sculat şi am dat lui Andronachie feciorul lui Gheorghie uşăriul 22 galbeni denainte atot divanul şi au stătul locul în sama me. Deci Andronec Băcalul fiind făcută multă cheltuială pe dugheni şi pe pivniţi au strâns mulţi neguţitori şi oameni buni şi mi sau rugat cu mare rugăminte să priimesc acele 200 lei ce au fost negoţul locului şi priste acela preţu sămi mai de 175 lei şi săi dau locul. Intracie eu văzând rugăminte lui şi văzând eu atâta cheltuială ce au fost pus pe dughiană şi pe pivneţi, preste cele 200 lei, ce au fost dat lui Andronachie pe loc care era preţul 375 lei, nam vrut săl las întratâta pagubă ce am stătut cu dânsul la tocmală din toată voe me şi am priimit de am luat cele doă sute lei ce au fost negoţul dintăi şi preste acele 200 lei însă miau mai dat 175 lei, care să fac preste tot trii sute şapti zăci şi cinci lei şi aceşti bani ce mai sus scriu 375 lei datumiiau Andronec Băcalul cu fimee lui Tofana, toţ lei bătuţi bani gata şi eu din toată voe me am dat lui Andronec Băcalul şi fimeii sale Ţofanii locul cât au fost a lui Lepădatul şi a giupânesii lui. Care loc este din locul lui Enachie până în locul Sandei fetii lui Curt, ca să le fie în veci driaptă ocenă şi moşie şi nime din feciorii mei sau din nepoţii mei să naibă a să mai amesteca peste tocmala me. Insă cine să va mai scula din feciorii mei cu vre-o gâlciavă asupra lor să fie de mine neertat şi de Domnul Dumnezău ce au făcut ceriul şi pământul şi de pre cinstită maica lui. Şi să fie blăstămat de 318 svinţi părinţi ce au fost în Nichee cetate ce svântă. Şi aciastă tocmală am făcut şi banii am luat denainte dumlorsale boerilor celor mari şi. . precum dumlor Solomon Bârlădianul vel logf. i Miron Costin vel vorc nijnie i Gligoraş Hăbăşăscul vel vorc. vişnic i Neculai Racoviţă hatm. i Stamatie vel post. i Gavriliţă vel spatr. i Ursachie vel vistiiar i Ilie Sturza vel sto!c i Gligoraş vel medč. i Ion Racoviţ vel coms. i Costandin vel sulger i Lupaşco vel jăcč. i Panaiote vel şatr. şi Alde vel uşări i Contăş 3 logf. i Apostol Catargiu post. i Dumitraşco Roşcan i Ştefan Gherghel i Gligoraş Ciocârlie i Ursul dvornec glotnii şi mulţi neguţitori şi vecini de prin pregiurul locului. Şi pentru mare credinţă pusuniam pecetea Şi au iscălit aceşti boeri toţ. Deci să aibă aş face şi dresi domneşti. Şi eu Andrei Mihuleci uricar am scris. U Ias vlet 7178, Decvr 22.

Antimiia giupâniasa lui Lupaşcul Bucium. Solomon Bărlădianul vel logft. Miron Costin vel vorc. Gligoraş Hăbăşăscul vel vorc. şi toţi ceilalţi boeri iscăliţi şi alţi marturi (sic).

[Acad. Rom. ibid. 179].

IX. *7181 (1673) Martie 3.* Stefan Petru Voevod hotărăşte în pâra dintre Andronec Băcalul şi Sanda, fata lui Curt, pentru un loc de casă din târgul Iaşi.

Noi Stefan Petru Vvoda boj. milost. gpdr. zemli moldavscoi.

Adecă au venit înainte Domnii mele şi înainte alor noştre moldoveneşti boeri a mari şi a mici Andronec Băcalul de aice din târgul Eşii înpreună cu fimee lui Tofana şi au pârît de faţi pre Sanda fata lui Curt care o ţâne Tănasie ce au fost părcl. pentru un loc de casi de aice din târgu din Eş ce este pre uliţa rusască între locul lui Enachie şi între locul Sandii, care loc dintăi au fost a lui Lepădatu şi a giupânesii lui a Axanii şi dela Lepădatu lau cumpărat Gheorghie uşăriul, iară pre urma lui Gheorghie uşăriul să se fi sculat Andronachie feciorul lui Gheorghie uşăriul şi au vândut acel loc Sandei fetei lui Curt şi lui Enachie drept 160 de lei bătuţi şi după acie să să fi sculat Sanda înpreună cu Enachie şi iau vândut locul acesta lui Andronic Băcalul şi fimei lui Tofanii drept 180 de lei bătuţ. Intracie Andronic Băcalul [au făcut] pre loc casi şi dughene şi pivniţi de piatră cu multă cheltuială ca să să hrăniască ştiindusă că este locul a lui şi cumpărat pre bani cruţaţi (sic) ai lui. Deci dacă liau

gătit acele toate sau sculat Antimie Buciumoae şi cu gineresău Andrieş Darie şi au eşit la divan şi la pâră la Duca Vodă cu Androniţi Băcalul şi cu Andronachie feciorul lui Gheorghie uşări zicând Antimie Buciumoae că este locul acela a unii mătuşi a ei a Axâniei ce au fost după Lepădatul şi săl fi luat Gheorghie uşăriul cu înpresurătură numai pentru 22 galbeni. Deci divanul au dat cum să ţie Buciumoae acel loc şi Andronec Băcalul săş cee şi săş e banii de unde iau dat. Deci Andronec Băcalul fiind făcută multă cheltuială pre acel loc cu casi şi cu dughene şi cu pivniţă, nu sau îndurat săş lasi munca şi cheltuiala, ce încă preste preţul ce au dat Sandei fetii lui Curt şi lui Enachie 180 lei şi preste banii ce au cheltuit pre casi şi pre pivniţi şi pre dughene 485 lei mai datau Antimiei giupânesii lui Bucium stolc doă sute şi cinci zăci de lei bătuţ, care sau făcut preţul preste tot dat fără cheltuele 430 lei, iar cu cheltuiala casii şi a dughenilor şi a pivniţii să face 915 lei. Şi ceştie bani iau dat toţi Andronec Băcalul cu fimee lui Tofana. Şi preçum lau giudecat Duca Vodă Andronec zice că nau mai mersu săş întrebi sau săş cee banii ce au dat Sandei, nici iau întors Sanda nici un ban, ce iau întors numai Enachie dintracei bani, pre giumătat(e) ce au fost parte lui şi zisă Andronec Băcalul că este mare strâmbătate, căi stau banii daţi în doă locuri pentru acel loc şi cu multă năpaste. Deçi Domnie me am giudecat drept, de vreme ce au aflat Duca Vodă cu divanul că au fost vândut Sanda fata lui Curt rău cu Enachie şi lau dat giudeţul să fie a Antimii Buciumoae acel loc şi Andronec săş e banii de unde iau dat întăi. Şi Domnie me am socotit că nu poate Andronec să plătească acel loc în doă rânduri, ce de vreme ce au fost vândut Andronachie ficiorul lui Gheorghie uşăriul rău Sandei şi lui Enacchi şi Sanda cu Enachie au fost vândut lui Andronec, am giudecat cu tot sfatul ţărei să întoarcă Sanda fata lui Curt şi Enachie toţi banii ce liau dat lor pe acel loc Andronec şi Sanda cu Enachie săş cee banii ce au dat la Andronachie feciorul lui Gheorghie uşăriul. Şi acesta giudeţi să ste neclătit în veci de veci şi altu nimene să nu să amestece a mai pârî preste acest adevărat zapis. Inac ne budet. U Iasoh vlet 7181, Mart 3. Noi Stefan Petru Vvd. Mihul.

[Ibid. 181].

X. *7181 (1673) Mart 4.* Mărturia boerilor mari în pâra dintre Andronic Băcalul şi Sanda, fata lui Curt, pentru un loc de casă din târgul Iaşi.

Vasilie vel logft i Grigorie Ghenghe vel dvorc dolnii zemli i Ionaşco Balş vel vorc vişnii zemli i Alexandru Buhuş hatm. i părc. Sučavschii i Costandin vel post. i Apostol vel spatr i Ilie Sturza vel ceaşnec i Toader Iorgaghie vel vist. i Stefan Brăescu vel comis i Enachie vel clučr i Dimitraşco Roşca i Silion i Simion Ghengheş i Gheorghiţă i Beri dvornici glotnii scriem şi dăm ştire cu această adevărată carte a noastră, pentru multă pâră ce au avut înainte Mării sale Domnului nostru lui Ştefan Petru Vvd. Andronec Băcalul de aice din târgul Eşii şi fimee lui Tofana cu Sanda fata lui Curt, care o ţâne Tanasie ce au fost pârcl. pentru un loc deca si de aice din târg din Eş ce este pre uliţa rusască între locul lui Enachie şi între locul Sandei, care loc dintăi au fost a lui Lepădatu şi a fimei lui Axânie Şi dela Lepădatu lau cumpărat Gheorghie uşăriul, iar pre urma lui Gheorghie uşăriul să să fi sculat Andronachi feciorul lui Gheorghie uşăriul şi au vândut acel loc Sandei fetei lui Curt şi lui Enachie drept 160 lei şi după acee să să fi sculat Sanda înpreună cu Enachie şi au vândut locul acesta lui Andronec şi fimei sale Tofanii drept 180 lei, întracee Andronec sau sculat şi au făcut pre locu casi şi dughene şi pivniţă de piatră cu multă cheltuială, ca să să hrăniască ştiindusă că este locul a lui şi cumpărat pre bani cruţaţi ai lui. Deci dacă liau gătit toate acele toate sau sculat Antimie Buciumoae şi cu feciorei ei şi au

eşit la divan şi au pârît la Duca Vod(ă) pre Andronec şi pre Andronachi feciorul lui Gheorghie uşăriul, zicând Antimie Buciumoae că esti locul acela a unei mătuş a ei a Axânii ce au fost după Lepădatul şi săl fi luat Gheorghie uşăriul cu înpresurătură pentru 22 galbeni. Deci divanul au dat cum să ţie Antimie Buciumoae acel loc şi Andronec Băcalul săş e banei de unde iau dat. Deci Andronec Băcalul fiind făcută multă cheltuială pre acel loc cu casi şi cu dughene şi cu pivniţi, nu sau îndurat săş lasi munca şi cheltuiala, ce încă preste acela preţ ce au dat Sandei şi lui Enachi fără cheltuiala casilor mai datau Antimie Buciumoae 250 lei bătuţi, care sau făcut preţul preste tot fără cheltuele 430 lei. Iară cheltuelile casilor şi a pivneţii să fac 915 lei şi aceşti bani toţi iau dat Andronec Băcalul şi Tofana. Şi precum lau giudecat Duca Vodă, Andronec zice că nu iau mai dat Sanda banei, numai ce iau dat Enachi parte lui pe giumătate şi zisi Andronec că are mare strâmbătate despre Sanda, căi stau banii daţi în două locuri, pentru acel loc. Deci Mărie sa Vod(ă) au giudecat cu tot divanul, de vreme ce au fost vândut Sanda rău, să de Sanda toţi banei lui Andronec câţi au luat din mâna lui. Şi Sanda săş cee banei de unde iau dat înpreună cu Enachi. Pentru acee şi noi dacă am văzut dela mărie sa Vod(ă) giudeţi ales drept făcutam şi noi dela noi această adevărată scrisoare, cum să fie de mare mărturie şi credinţi la mâna lui Andronec Băcalul şi a fimeii lui Tofanii. Şi pentru mari credinţi am iscălit noi toţi. Şi eu Mihuleţ am scris ca să să ştie. U Ias vlet 7181 Mart 4.

Vasilii Ciaur vel logft. Grigorie Ghenghe vel vorc. Alexandru Buhuş hatm. Costand post. Apostol vel spat. Ilii Sturza biv pahr. Toader Iordache vel vist. Ştefan Brăescu vel comis. Enachi vel cluč. Dumitraşco Roşca vorc. Silion vorc.

[Ibid. 183].

XI. *7186 (1678). Oct. 31.* Tofana Androniciasa vinde nişte case din Iaşi ginerelui său Andrei.

Adecă eu Tofana Androniciasa scriu şi mărturisăsc cu acest adevărat zapis al meu, de nime silită nici asuprită, ce de a me bună voe am vândut a me driaptă ocină şi moşie nişte casi din târgu din Eş pre uliţa rusască *în târgul cel mare* pre uliţa rusască (sic) cu pivneţi de piatră dumsale ginerelui meu Andrei, pentru căci miau luat o fată şi mam bucurat, căci să mă plătiască de datorii şi miau dat bani gata şasi sute lei, de mam plătit de datorii, iară ce mai face preţul mai mult am dat zăstre fetii mele casii fie driaptă ocenă şi moşie şi cuconelor dumsale de va da dumnezău să aibă feciori, iar alţi feciori sau gineri sau alţi oameni de ai mei să naibă triabă şi la această tocmală sau tâmplat mulţi oameni buni neguţitori vecini de prin pregur.... Şi Panaite ginerele lui Tanasie şi Chiriiac nepot lui Mitrofan şi Necula ginerele lui Chiriiac şi Panaite ginerele Chirei şi Paladie făclieri şi Dumitru Băcal şi Ghiorghie gineresău şi Gheorghie Aslan şi Dumitru Ţacon şi Popa Doroftei, egumen dela Nicoreni (sic) şi mulţi oameni buni megieş de prin pregiur. Şi mam rugat acestor neguţitori de sau iscălit. Şi pentru mai mare credinţi miam pus degitul. Şi eu Iordachi diacul de camară am scris zapisul ca să să ştie. U Ias let 7186, Oct. 31.

[Ibid. 185].

XII. *7217 (1709), Sept. 25.* Mihai Racoviţă Vvod, pentru pâra dintre Matei Sturza, fost camaraş mare şi Mihuleţ, fost căpitan.

Noi Mihai Racoviţ Vvd boji milost gpdr zemli moldavscoi.

Adecă sau pârît de faţi înainte Domnii mele boerinul nostru Dmlui Matei Sturza ce au fost camaraş mare cu Mihuleţ ce au fost căpit. pentru un văcărit dela Domnie

lui Costandin Duca Vvd dela ţânt. Cernăuţilor din velet 7210, care au fost soţi amândoi la acel văcărit şi la istovul slujbei au stătut la socotială şi neputândusă socoti sânguri şi fiind întrace vreme mărsu acolo la Cernăuţi Dumlui Neculai Costin biv vel vorc. au orânduit patru boeri anume pe Gheorghe Goian şi Paraschiv vameşul şi Filip neguţitoriul şi Andrei ginerile lui Ene Hatm. ca să le e sama şi stând la socotială câteva zile liau ales toată socotiala şi iau făcut tablă iscălită lui Matei Sturza cam(a)raş în care sânt iscăliţi şi ei amândoi şi socotitorei şi sau aflat din toată socotiala asupra Sturziii camş. rămăşiţi 78 lei şi 10 potr. şi acei bani iau dat Sturza la Cerbul jâdv. în nişte bani ce au fost luat ei dela Cerbul de au dat în văcărit, care fiind de faţi şi Cerbul jâdv. au mărturisit şi au luat acei bani de la Sturza şi tâmp ândusă de sau dus Sturza în ţara leşască au lăsat izvodul acel de socotială iscălit la Mihuleţi iară Mihuleţi aflând vreme, nefiind Sturza de faţi sau apucat şi au stricat izvodul acel iscălit de socotiala Sturzii şi au încărcat pe Sturza cu câţiva bani ca să să mântuiască de datorie Cerbului ce era asupra lui să de şi pârînd Cerbul jâdv. la domnie lui Antiohie Vodă pe Mihuleţi pentru ace datorie şi Mihuleţi aruncând datorie asupra Sturzii, arătând izvodul acel adaos de dânsul i sau fost făcut carte ca să vânzi casile Sturzii din Eş şi altă ce ar mai găsi şi iau vândut casile şi iau luat şi triizăci de matce şi nişte pâine. Acmu viind Sturza din ţara leşască şi apucândusă Mihuleţ iar cu pâră asupra Sturzii, ca să să mântuiască de datorie Cerbului jâdv. socotim domnie me şi iam dat în sama a cinstiţi şi credincioş boerilor noştre, dumlor Ion Buhuş biv vel logf. şi Neculai Başotă vel vist. Costandin Costache vel coms. ca să le e sama şi stând la socotială au aflat toate izvoadele strâcate de Mihuleţi umblând cu vicleşug, iar asupra Sturzii nimică nu sau aflat şi Mihuleţi umblând cu vicleşug, iar asupra Sturzii nimică nu sau aflat şi Mihuleţi nici cu atâta nu sau lăsat ce sau cerşut săi dăm în socotiala dumsale Lupului vist. căci dumlui au fost vist. mare atunce. Datulam Domnie me şi în socotiala dumsale şi stând la socotială iarăş şi dumlui au aflat şi au adeverit cum au stricat Mihuleţ izvoadele şi au umblat cu vicleşug. Iar asupra Sturzii nimică nu sau aflat ce iau făcut năpaste Sturzii şi sau îndreptat Sturza din toată socotiala. Pentru acee adeverind aceşti boeri ce scriem mai sus, cum Mihuleţ au strâcat izvoadele şi au umblat cu vicleşug şi iau vândut casile şi iau luat stupii şi pâne făr de ispravă şi Sturza sau îndreptat, nimică asupra lui nu sau aflat, lam dat rămas pe Miculeţi, ca să de pace Sturzii şi săş e Sturza casile şi acela ce liau cumpărat săş e banii dela Mihuleţi şi stupii săi de Mihuleţi cu roi de şasi ani şi toată pâine ce iau luat săi de. Şi sau mai făcut şi altă carte Sturzii tot pe acestă (sic) poveste, iscălită de Domnie me. Şi această pâră să nu să mai părască piste carte Domnii mele. Aceasta scriem. U Ias let 7217 Sept. 25.

[Ibid. 187].

XIII. *7219 (1711) Noem. 13.* Nepoţii lui Bucium stolc. dăruesc un loc de casă, în Iaşi, în Uliţa Feredeilor, lui Ilie diacul de vist.

Adecă Noi Lozoschi Durac şi Gavril Leca post. şi cu fratemeu Păun post i Vasile vt. medč. şi cu cumnatămeu Cosd. Bucium ficior lui Gligoraş Bucium biv vel medč şi Miron sârdr şi fraţii mei, feciorii Tudoscăi, fetii lui Bucium stolc. carei sântem toţi nepoţi lui Bucium stolc, de ficiori şi de fete, scriem şi mărturisim cu acest zapis al nostru, precum noi toţi niam învoit pentru un loc de casi din târg din Eş din uliţa Feredeilor între casa lui Toader Jora biv vel sulger şi între casa lui Grigorie Ghenghe biv vel vorc. şi lam dăruit cu toţii ginerilui nostru lui Ilie diiacul de visterie, ca să fie dumsale dreaptă danie şi pe zapisul nostru să aibă dumlui aş face şi dres domneşti.

Şi pentru mai mare credinţi niam iscălit cu toţii. Şi eu Grigori diiacul de camară am scris zapisul ca să să ştie.

U Ias let 7219 Noemv. 13.

Lăzonschi Durac. Gavril Leca Costandin Bucium post. Păun post.

[Ibid. 189].

XIV. *7223 (1715), Iunie 20.* Aniţa Agioae dă ginerelui său case şi pivniţă.

Adecă eu Aniţa Agioae datam zapisul meu la mâna ginerilui meu lui Gheorghiţi, cum să să ştie că am dat casile, pivniţa, locul cu totul zăstre, neavând altă săi dau gineriului meu şi fiicei mele Mariei, ca să le fie moşie în veci, cuconelor şi nepoţilor şi nici fiiul meu Gheorghi triabă să naibă, fără ginerile meu Gheorghiţi. Iar încă şi pe mine din casi să nu mă scoată, ca să şăd cu dânşii, până la dare sufletului şi această tocmală sau făcut înainte a mulţi oameni buni, care mai ğos sor iscăli, anume Toader popă domnesc, Ion Ceprăgariul biv staroste, Gligore Căpăţână aprod. Let 7223, Iuni 20.

Aniţa soacră. Popa Toader. Ion Grigori Căpăţână. Eu Gheorghie am pus degetul. Nastasia giupâneas(a) lui Dumitru martor. Eu Andronachi bărbieri gpod am scris şi am iscălit.

[Ibid 189].

XV. *7235 (1727) Decv. 24.* Mihalache Sturza vinde fratelui său Sandului Sturza casele din Iaşi, din Uliţa Feredeilor.

Adecă eu Mihalachi Sturza şi cu soţul meu Aniţa datam adevărat zapisul nostru dumsale fratelui nostru Sandul Sturza vel spatar să să ştie precum am vândut dumsale casile noastre din Eş drept [loc gol] lei şi niau dat dumlui banei deplin în mâna noastră, care casi sânt pe uliţa feredeilor şi să hotărăsc cu casile dumsale lui Costandin Costachi hatm. şi cu casile dum. spatarului Palade şi cu casile spatrlui Ilie, care le avem noi dela răposatul părintele nostru Ioan Buhuş hatm. Şi la această tocmală sau tâmplat mulţi boeri, care mai ğos sau iscălit Şi pentru credinţă şi noi am iscălit.

Let 7235 Decv. 24.

Mihalachi Sturza. Radul Racoviţă biv vel cămăraş. Costachi hatm. Paladi spatr. Sandul Racoviţă, Iordachi Aslan, Ştefan Roset vorc. Neculai biv vel sulger. Costachi vatav za păhărnicei. Andrei Roset. Iordachi Catargiu biv medč. Mihalachi Luca am scris zapisul. Iar de nu sar întâmpla să nu trăiască copila, să aibă am întoarce aceşti doă sute cincizăci lei drept cât sau vândut casile, însă aceşti bani să mii de cumnatul Mihăilă, iar bade Sandu să aibă pace

Radu Racoviţ biv jâcč.

[Ibid. 190].

XVI. *7236 (1728), Mai 12* Paisie egumenul dela Răchitoasa vinde lui Sandu Sturza nişte case ale mănăstirii, din Iaşi, pe Uliţa Feredeilor.

Adecă eu Paisie arh. şi egumen dela mănăstire Răchitoasa, care am venit dela svânta mânăstire Vartopedul (sic) care este hramul svintei blagoviştenii bogrodiţa ce este la Sveta Gură, care închinândusă mănăstire Răchitoasa svintei mănăstiri Vatopedul viind eu egumen la Răchitoasa, toate câte au fost moşii, bucate, ţigani liau dat ctitorii aceştii mănăstiri în sama me împreună cu alte moşii, datumiau şi nişte casi în târgu în Eş, care casi sânt pe uliţa feredeilor, alăture cu casile a răposatului Ion Buhuş hatm. şi aceste casi au fost a răpousatului Ilie biv vel spătr, pentru aceste casi socotind că

svintei mănăstiri Răchitoasii nici de un folos nui sânt, căci tot gazdă de oaspeţi de liau străcat şi liau răsâpit şi sfătuindumă şi cu alţi fraţi care sânt tot a svintei Mănăstirei Vatopedului, socotitam că mai bine este şi mai de folos să să vândă şi tru (sic) acei bani să fie agiutori pentru datorie mănăstirei ce vechi, care am găsito. Intrebatam şi pe titorii noştre şi dumlor încă aşa au socotit toţi, că aşa este mai bine şi mai de folos să să vândă şi aşa scosuliam la vânzare şi aflândusă cumpărători dumlui Sandul Sturza marele vistr. fiind dumlui şi *răzăş* de pe casile ce au cumpărat dela răposatul Ioan Buhuş hatm. şi fiind şi de neamul ctitorelor noştre niam tocmit şi niam aşăzat cu dumlui şi i liam vândut drept [l. gol] lei şi niau dat dumlui toţ banei deplin în mâna me. Drept acee ca săi fie dumsale de acum driaptă ocenă şi moşie neclătit nici odinăoară în veci, dumsale şi fiilor dumsale şi a tot rodul ce lar alege Dumnezău a domesale. Şi la această tocmală mulţi boeri mari de cinste care mai gios sau iscălit. Şi eu pentru mai mare credinţi mam iscălit înpreună cu alţi fraţi dela svânta mănăstire Vatopedului. Şi am pus şi pecete svintei mănăstiri.

u Ias let 7236, Mai 12

Arhm. dela Vatoped şi egm. dela Răchitoasa adeverezu Atanasie. Ioan egm. Teofan adeverezu. Darie Donici vel vorc. mart. Costachi hatm. Iordachi pitr. Toader Paladi biv vist.

[Ibid. 191].

XVII. *7268 (1770) Fevr. 22.* Dumitraşcu Palade vorc. dă lui Dumitru Grădinar un loc de casă.

Precum să să ştie că am dat lui Dumitru Grădinari un loc de cas(ă) aice din vale de ograda me săş facă cas(ă) şi să aibă a o stăpâni casa şi locul cu pace, căci eu iam dat loc şi până la moarte lui şi a fimei lui şi a copiilor lui nime să nul supere întru nimic. Iar tâmplândusă ca să să ducă el de acolo, ori copii lor să aibu a le întoarce banii pe casi, ori săş ei casa de acole. Şi pentru credinţă liam dat această scrisoare la mâna lor şi am iscălit.

let 7268 Fevr. 22.

Dumitraşcu Paladi vorc.

[Ibid. 192].

XVIII. *1775 Avg. 14.* Ioan Cantacuzino biv vel spatar schimbă cu hatmanul Dumitraşco Sturza un loc în Iaşi.

Ioan Cantacuzino biv vel spatar adeverim cu această scrisoare a me pentru o bucăţă de loc ce este între colţul grădinei noastre şi între ograda dumsale hatmlui Dumitraşco Sturzii, unde au fost *moara de cai* a lui Negel, care loc fiind în colţu nu sau închis în grădina noastră, ce au rămas afară de îngrăditura grădinii despre svete Gheorghie, pe care loc au făcut casi dumlui răp. socrumeu Dumitraşco Paladi şi au aşăzat întrace casi pe Dumitru Grădinariul, pentru care bucăţă de loc şi ace casi niam aşăzat cu dumlui hatm. Dumitraşco Sturza şi am făcut schimbu, precum arată mai gios. Bucăţica ace de loc unde au fost moara lui Negel am dato dumsale hatlui Dumitraşco Sturzii, de astăzi înainte să o stăpâniască dumlui. Şi dumlui hatm. Sturza încă miau dat locul cât ţâne din poarta dumsale cumnatului Costandin Paladi pahr. în sus faţa uliţii mari, din poarta dumsale şi pără în *pod*, mergând pe denainte ogrăzii dumsale pahar. Paladi şi pe denainte ogrăzii noastre pâr în colţul ogrăzii noastre despre drum şi de acolo în stânga pe lângă ograda noastră, pân unde să svârşăşti ograda noastră despre sveti Gheorghie, care acest loc au fost dumsale hatm. Dumitraşco Sturzii danie dela pre înalţat Domnul nostru Mărie sa Grigorie Alexandru Ghica Vvd. cu hrisov din

velet 1764, luna Sept. 2, care acest loc cât arată mai sus mi lau dat dmnlui hatm. Dumitraşco Sturza mie dândumi şi hrisovul de danie ce au avut. Şi de astăzi înainte săl stăpânesc eu şi să fac cemi va fi voe pe acel loc. Iar pentru casa lui Dumitru Grădinariu sau aşăzat dmnlui hatm. Dumitraşco Sturza cu Dumitra fimee grădinariului şi iau dat patruzăci de lei pe casi şi de astăzi înainte să ne stăpânim fiişte care locurile după aşăzare ce am făcut, precum arată mai sus. Şi asămine scrisoare miau dat şi dumlui hat. Dumitraşco Sturza la mâna mea, în care am poftit şi pe preosfinţie sa părintele Mitropolit şi pre alţi boeri ce sau tâmplat de au iscălit. Velet 1775 Avg. 14.

Ioan Cantacuzino spatar.

şi eu Mihălachi Honcu am scris cu zisa şi cu învăţătura dumsale spătar Ioan Canta [Ibid. 193].

Obs. Documentele dela I—XVIII, inclusiv, sânt comunicate de d. M. Costăchescu.

XIX. *7218 Martie 15 1710 (Iaşi).* N. Alex. Mavrocordat Voevod scuteşte trei preuţi şi trei diaconi ce sânt la cele 2 biserici armeneşti de ori ce dare, angării şi havalele.

† Іѡ Николае Алеѯандрȣ воевѡда. бжїею мастїю гспдаръ землиі мѡлдавской. Scriem domnia mea la boiari şi la toţi slujitorii. carii veţi îmbla ori cu чѧ fial de slujbe a domniei miali aicia în târgu în Ѧшин. facem şt(i)re tuturor, pentru trei пр̑ѡцн şi trei diaconi ce sintu la 2 besearici armeneşti. aici în târgu în Iaşi. şi carii au obiceaiu ca toţi preaoţii ce sîntu în Iaşi prea la bisearicile Moldoveneşti. să nu deai nimică. nici zloţi. nice lei. nici taleri. nici la fân. nici la ghiaţă. nici la gunoi. nici la alte dări. şi angherii la nimică. câte sar hi. prea alţii aicia în târgu în Iaşi. şi să fie în pace de desiatin(ă) de stupi. şi de gorştină de mascuri. şi de *camâna cojocăriască.* nimea nici un val să nu li facă. ce de toate să aibă scutial(ă) preoum au şi alţi preaoţi de prea la besiaricile moldoveneşti. nici să aibă a le duce Turci. sau Tatari. sau alţi oameni streini. la caseli lor. fără voia lor, nici aşternuturile lor să nu li ia la Turci sau Tatari. nicea şoltuzul. sau pârgarii la casăli lor să nu li facă nice *un zulum.* ce de toate să le dea pace. preacum le scriu cărţile şi de la alţi domni čau fostu înainte de noi. ca cine liar face val. ori cât de puţin peste carte domniei miali. unii ca aciia de mari certarea vor fi de la domniia mia. întraltu chip na hi acasta scriem.

u Ias vlto 7218 Mart 15.

Іѡ Nicolae Voevod. I. p. roşi domneşti mici.

Axinte uricar

XX. *7268 Dec. 30 (1759) regeste.* Neculai Călăraşul şi femeia lui Maria socrii Saftii din 1794 vînd cu 23 lei Mariei Apostoae o casă pe iaz.

...«Sau adus de faţă înainte noastră, pe acel Isacu jidov, cărue la întrebare ce i sau făcut cu ce dovezi trage el în stăpânire locul acesta, au scos de au arătat doao zapisă însă unul din veleat 7268 Dekmvre 30, adică de când sînt trecuţi 34 ani de la un Neculai Călăraşul, cu fimeia lui Maria. adică socrii jăluitoarei cu care vându unei Mariei Apostoae *o casă pe iazu* care au făcuto ei, şîi dau şi un stânjen patru palme de locu din coastile casii în lături şi de napoia casîi 4 stânjeni de locu şi preţul vânzărei 23 lei».

XXI. *7269 Noembre (1760) regeste.* Maria Apostoae vinde cu 25 lei jidovului Isac casele sale de supt vama cea mare pe loc domnesc.

Al doilea zapis din veleat 7269 Noemvrie, cu un an în urma celuealalt zapis, cu care vinde şi Maria Apostoai numitului acestuia jidov casa aceia ce au cumpărato de la Neculai Călăraşul cu preţ 25 lei şi o arată *că iaste supt vama ce mare pre locu domnesc* cum pre larg dovideşte zapisele aceste.

XXII. *7272 Mart 25 (1764) Iaşi.* Vinetia cu ginerele ei I. Matasariu se obligă că de Crăciun să dea lui Lupaşco staroste de ciocli hărtiile locului vândut lui.

Adică eu Vinetie înpreună cu ginerile meu Ioniţă Mătăsar. datam adevărată scrisoare noastră la mâna dumisali: Lupaşco starostelui de čocli: precum să să ştie, că vânzând eu Vinetie: un loc de cas: starostelui Lupaşco: precum arat: în zapisul cel de vânzare şi pentru zapisile cele vechi. nefiind acum faţă scrisorile cele vechi: cât şi pentru o scrisoare de danie: ce făcusăm eu Vinetie la mâna ginerului mieu: Ioniţ: Mătăsar: care liau fostu zălogit noă amândoi: niam apucat înainte: a oameni buni şi niam pus zi la Crăciun: să le scoatem de unde sânt zălogite scrisorile şi să le dau în mâna starostilui Lupaşco, iar neţiindu-mă de cuvântu precum niam apucat. să aibă dumnialui starostele Lupaşco a ne apuca cu scrisoare noastră. la ǵudecat şi săi dăm toate scrisorile şi cât cheltuial sau plinial sar faci să fie toate despre noi şi pentru credinţa niam pus degitiili. cu voe me. let 7272 Mart 25.

Eu Ioniţ Mătăsar am pus degetul cu voe me.

XXIII. *1778 Mart 25.* Ursachi şi Gheorghe vând cu 50 lei o vie de la Socola pr. Manolachi de la biserica din Curte gspd despre Doamna.

Adecă eu Ursachii şi eu Gheorghie şi cu alte neamuri a noastre *din satul Socola* de la ţinut Eşului carii mai ǵos niam iscălit pre numi şi niam pus şi degitele. făcutam adivărat şi încredinţat zapisul nostru la mâna sfinţii sale preotului Manolachi *de la biserica din curte gspd despre Doamna* să să ştie că de bună voia noastră un pogon de vie şi giumătate cu livada ei. iam vânduto drept 50 lei adică cincizăci lei, pe care vie şi noi am luato pentru o datorie de la *Sandul fustaşul din Vale adâncă* drept şaptezăci şi cinci de lei, care vie este în Vale adâncă, ce pe din sus să hotărăşte cu altă vie a sfinţăi sale preotului Manolachi, iar pe din ǵos să hotărăşte cu via lui Gheorghie scufelnicul lui Beldiman şi dândumi părintele Manolachi toţi banii deplin în mâna noastră, iam dat acest zapis la mâna sfinţii sale ca săş stăpâniască viia cu pometul ei precum să arată mai sus. cu bună pace şi nesupărat despre nimeni. săi fie sfinţii sale driaptă ocină şi moşie în veci iar noi să avem a răspunde, şi zapisul Sandului fustaş încă lam dat la mâna părintelui Manolachi în care zapis a lui Sandul fustaş arată că zapisăle cele vechi acestii vii ar fi furate de la mâna lor şi ori când sar găsi undeva să fie răsuflate, să nu să ţie în samă şi pentru mai adevărată credinţa niam pus şi degeteli.

let 1778 Mart 25.

× Eu Ursachi săn Irimie am vândut cu voe me.

× Eu Gheorghie aprod săn Simion am văndut cu voe me.

şi eu Iacov diac za divan am scris cu zisa şi învăţătura lui Ursachi şi a lui Gheorghie.

XXIV. *1787 April 29 Iaşi.* Carte prin care N. Roset vel log. rândueşte pe S. Ciogole vornic de poartă să aleagă hotarele casei Tudoscăi din Muntenimea de sus.

Prea Inălţate Doamne

Jăluesc Mării tale că aice în Eş în mahalaua Muntenimei de sus am o casă cu locul iei cumpărătură, şi fiind că locul nu este hotărât, mă rog mării tale se fiu rânduită la dlui vel logofăt ca să rânduiască un vornic de poartă sămi hotărască locul şi săl stâlpască şi cu pietre hotară, şi sămi de şi mărturii hotarnică pe obiceiu, ca sămi pot stăpâni locul făr de supărare, şi precum a fi mila Mării tale.

Roaba Mării tale

Tudosca fămei săracă din mahalaoa Muntenime de sus din Eşi

în dos:

Mergi la dmlui vel logofet. Ap. 27.

Dmta Ştefan Ciogole vornici de poartă, după jaloba ačasta čau dat Mării Sale lui Vodă ačastă femei anumi Tudosca, pentru locul casii sale din Muntenime de sus, sau cerşut să i s(ă) stâlpască cu pietri hotară, iată te rânduim să mergi la stare acestui loc, şi strângând pe toţi răzăşii şi megieşii de pre împrejur, după scrisori dovezi ce va fi având, de va fi drept locul a jăluitoarii şi fără pricină săl alegi de către alte locuri cu măsuri în stânjâni şi săl stâlpeşti cu pietre hotarâ, şi să faci şi mărturie hotarnică iscălită de dmta cum şi de toţi răzăşii şi alţii ce să vor întâmpla la hotărât după obiceiu, iar de va naşte pricină despre vre-o parte, atunci cu pietri hotarâ să nul stâlpeşti, ce cu mărturii ce vei da la parte ce sa căde şi cu *hartă asemine* de stare locurilor să vie şi aicia împreună cu ea ca să li să de hotărâre după cum a fi cu drept.

1787. Ap. 29.

Neculai Roset vel logofăt

Gh. Sturza vel logofăt

XXV. *1794 Mart 24.* Safta se jăluește contra jidovului Isac că-i încalcă locul de casă de supt Curtea gospod; şi judecata dă rămas pe jidov, că nu l'a stăpânit 20 de ani şi nu-l avea danie, fiind locul domnesc.

Safta femei săracă de aici din Eş prin jaloba ce au dat către pre înălţat Domnul nostru Măria Sa Mihail Constandin Suţul Voevoda au arătat că aice *în Eş supt Curtea Gospod vechi* având nişte casă părinţăşti pre locu gospod care sau stăpânit de moşii şi părinţii socrilor ei, şi că nimeni stăpânitori asupra locului, nu sau arătat, apoi după moarte socrilor ei stricândusă casa au prifăcuto ea, ştiind că iaste locul său, acmu sau sculat un Isac jidovul, cu pricină că ar fi cumpărat de la socrul ei un bordei cu o bucată de locu din locul casăi ei unde stăpânire nici odată na avut, şi aducându vornic de poartă lau şi hotărât, cuprinzindu mai tot locul casii, şi pentru ačasta au făcut ceriri ca prin giudecată săş afle dreptate cu care jalobă fiindu rânduită la acest departament să cercetăm şi să îndreptăm, sau adus de faţă înainte noastră, pre acel Isacu jidov cărue la întrebare ce i sau făcut cu ce dovezi trage el în stăpânire locul acesta, au scos de au arătat doao zapisă însă unul din veleat 7268 Dekemvre 30 adică de când sint trecuţi 34 ani de la un Neculai Călăraşul cu fimeia lui Maria adică socrii jăluitoarei cu care vându unei Mariei Apostoae *o casă pe iazu* care au făcuto ei, şii dau şi un stânjen patru palme de locu din coastile casii în lături şi de napoia casîi 4 stânjini de locu şi preţul vânzărei 23 lei, al doile zapis din veleat 7269 Noemvrie, cu un an în urma celuialalt zapis, cu care vinde, şi Maria Apostoai numitului acestuia jidov casa aceia ce au cumpărato de la Neculai Călăraşul cu preţ 25 lei şi o arată

că iaste supt vama ce mare pe locu domnesc cum pre larg dovidescu zapisele aceste, înpotriva cărora zapisă numita jăluitoare au stătut pricină, arătând că de osăbit că ea nici o ştiinţă de vânzările aceste nu are, dar apoi şi jidovul acesta nici odată stăpânire na avut, precum la aceasta nici însuşi jidovul nu au putut mai mult tăgădui ce au mărturisit adevărul *că încă din cealaltă oştire stricândusă casa* ce au avut acolo sau dus aiurea de au trăit şi locul de atunce şi pără acum nu lau mai stăpânit, la care stându giudecata de au făcut cercetare şi de vreme ce din însuşi zapisul jidovului cu care au cumpărat el casa de la acea Marie Apostoai să dovedeşte că locul casăi au fost Domnescu ne dat danie nimăiui şi după ce sau stricat casa el încă în curgere de 20 şi mai bine de ani, stăpânire nau avut ce tot de jeluitoare sau stăpânit precum nici însuşi el nau tăgăduit, apoi după toată dreptate şi după *obiceiul pământului* ca un loc ce *au fost Domnescu ne dat nimărui* cel ce lau avut supt stăpânire până acum acela dar *să protimisăşte* şi de acmu înainte săl stăpânească şi nu poate jidovul cu zapisele aceste al trage în stăpânire când el nul are danie de la Domnie nici lau stăpânit de atâta vreme şi pentru aceia dar am ǧudecat ca numita jăluitoare Safta, după stăpânire ne strămutată ce au avut asupra locului acestuia să aibă şi de acmu înainte al stăpâni cu bună pace şi ne supărată mai mult despre acest Isac jidovul cărue i sau şi luat din mână atât zapisile de sus pomenite cât şi mărturie hotarnică ce iau fost dat la mână *Ianachi Matrenki vornic* de poartă care din poroncă după jaloba jidovului au fost hotărât locul acesta la trecuta lună Noemvrie anul 1793 şi sau dat la mâna jăluitoarei dânduise şi de la noi acastă carte de giudecată.

1794 Mart 24.

Costandin Greceanul vornic
Mihai Jora vornic
Costandin . . . vornic

sau trecut la condică.

In dos: 4 scrisori a lui Ivanu Sărbul brat lui Dima Gimalăul.
«sau trecut la perelipsion după poroncă.
Dumitru logofăt 98 Ghenar 29.

XXVI. *1795 Sept. 15 Iaşi.* Tudosca lui Vasile Salahorul vinde cu 490 lei lui Şărban Perieţanu casele sale din Muntenimea de sus despre Păcurari.

Adecă eu Tudosca soţia mortului Vasile Salahorul adeverez cu acest încredinţat zapis al mieu, că după moarte numit soţului mieu rămăindumi copii făcuţi cu dânsul şi pe urmă murind şi copii am rămas eu clironoma lor pe o casă čau avuto soţul mieu, cumparată de la Anton Ungurul şi de la maicăsa Catrina, aicea *în oraşul Eşii în măhălaoa Muntenimii dispre Păcurar,* care se megieşăşte din sus cu Enachi Chiperi, şi din ǧos cu preotul Ilie şi de la dial cu drumul Sării iar de la vali păn la un loc cu drumul cel mari şi de la un loc spre colţul cel de ǧos cu Aniţa fămeia lui Simion, şi fiind că eu am rămas însărcinată cu datorii tot pentru grijile soţului mieu şi a copiilor, şi neavând alt chip de plată am scos la vânzare casa aciasta puindui şi sămn cruce, spre înştiinţare tuturor în curgere de câteva luni de zile, şi găsindusă muştereu dmlui Şărban Perieţanu biv vel pitar care miau dat preţul acel cu mulţumita mea, 490 lei adecă patru sute noaozăci lei, am vânduto dumisale, dândumi toţi banii deplin în mânuli meli. Deci de acmu înainte să aibă dmlui a stăpâni casa cu locul ei cât se aflä îngrădit şi·cu pivniţă ca pe a dmsale driaptă cumpărătură, atât dmlui cât şi fii şi nepoţii şi strănepoţii dmsale în veci, dândui şi scrisorile ci am avut asupra casii,

şi spre mai adevărată credinţă neştiind cartea miam pus numile şi degetul în loc de pecete ca să s criază şi sau iscălit şi alţi oameni de cinste marturi.

1795 Sept. 13.

× Eu Tudosca soţia mortului Vasile Salahor am vândut.
Eu Marie Chipăroae ma(r)tură.

La ačastă vânzare mam întâmplat şi sânt martur Andrii Pivnicer.
Ion Tăutul sulger martur.

XXVII. *1796 Dec. 1 Iaşi.* Mărturia hotarnică a lui Gh. Tăutul vornic de poartă întru alegerea şi hotărnicia locului cumpărat de post Şărban Perieţanu în Muntenimea de sus.

Din luminată poronca preaînalţatului domnului nostru Mărie Sa Alexandru Ioan Calimah Voevod, fiind rănduit de dmlui Constandin Paladi vel logofăt ca după jaloba ce au dat dmlui Şărban Perieţanu biv vel pitar că ari *o casă cu locul ei în mahalaoa Muntenimii de sus* şi să împresoară dispre megieşi, şi mi să poronceşte să mergu să cercetezu, undi fiind faţă dmlui pitar cu scrisori şi dovezi cum şi toţi mahalagii megieşi şi de va fi locul dumsali pitar împresurat săl îndreptez, scoţândul de supt împresurare, şi pe la locurile ce va fi trebuinţă să pun şi pietre. După poroncă am mersu la mahala la stare locului, am strănsu răzăşi, mahalagii de prin pregiur, anumi pe preotul Ilie de la sfete Neculaiu, pe Aniţa mortului Simion Goia ispravnic za aprozi, fata preotului Dumitraşco ot Vovidenie răzăş pe din ğos cu locul dmsale pitar şi pe preotul Dumitraşco ot Vovidenie tată Aniţei mortului Sămion, şi pe Mărica soţia mortului Enachi Chiperiu, i Grigori nepot Ralii, ginere Mariei Chipăroai răzăş pe din sus cu locul dumsali pitar şi Ioan bacalul mahalagiu de piste drumul Păcurariului de la vali în dreptul locului dumsali pitar, unde faţă fiind şi dmlui pitar am cerut de la dumnelui ca să arăte scrisori dovezi asupra acestui loc ca să s vază cu ce îl trage la al dumsale stăpânire şi miau arătat un zapis din 1775 Iunie 27 a lui Anton Ungurul împreună cu maicăsa Catrina de aice din Eş, ce dă la mâna lui Vasăli Salahoriul. în care arată că au vândut un loc de casă de aice din Eş care loc este din sus de Toader Canta şi lângă Enachi Chiperiu în mijloc între dânşii între amândoi în *mahalaoa Muntenimei despre Păcurari,* care loc lau vândut dreptu cinzăci lei după cum pre largu arată zapisul. Al doilea o mărturie din 1779 Ghenar 6 de la câţiva mahalagii ce dă la mâna lui Anton săn Ioniţă săiman hăt(mănesc) pentru năvălire ce dă Maria Negrei, fimei ce au luato acest Enachi Chiperiu asupra acestui loc, cum că acel loc lau apucat ei cu cincisprezece ani mai înainte că au fost casa lui Ioniţă Ungurul tatăl lui Anton, iar Maria acelui Enachi sau rugat la mahalagii ca să o lese săş facă o căsuţă, să să odihnească şi după cum au ştiut stăpânire, au dat ačastă mărturie la mâna lui Anton. Al treile un zapis din let 1795 Sept. 15 de la Tudosca soţiia lui Vasăli Salahorul iscălit şi de câţiva marturi, întărit şi de către dmlor veliţii boeri ce dă la mâna dmsale pitar Şărban în care scrie că după moarte soţului său Vasile Salahoru rămăindui copiii făcuţi cu dânsul şi pe urmă murind şi copiii au rămas ia clironoamă pe o casă ce au avutu cumpărată soţul iei de la Anton Ungurul şi de la maicăsa Catrina, *aice în oraşul Iaşii în mahalaoa Muntenimii despre Păcurari* care să megieşeşte. din sus cu Enachi Chiperiu, şi din ğos cu preutul Ilie, şi *de la dial cu drumul Sării,* iar de la vale păr la un loc cu drumul cel mari şi de la un loc spre colţul cel din ğos cu Aniţa fămeia mortului Sămion, şi fiind că ia au rămas însărcinată cu datorii atât pentru grijile soţului ei cât şi a copiilor ei şi neavând alt chip de plată, au scos la vănzare casa ačasta *puind şi sămnu crucii* spre înştiinţare tuturor în curgire de câteva luni de zile, şi

găsindusă muşteriu dmlui Şărban Perieţanu biv vel pitar, care iau dat preţul acel cu mulţumita ei patru sute noăzeci lei, după cum pre largu arată zapisul. Al patrulea o ţidulă domnească din 1795 Săpt. 30 de la preînălţat domnul Alexandru Ioan Calimah Vvod, poroncitoare cătră dmlui hat. Iordachi Rizu, în care scrie că Şărban Perieţan biv vel pitar, în anul acesta au cumpărat o casă cu locul ei şi cu pivniţă aice *în oraşul Eşii în mahalaoa Muntenimii* de la o Tudosca fimeia mortului Vasiie Salahoriu drept patru sute noaozăci lei, şi după a hrisovului hotărâre să porunceşti să pui ca să s facă publicaţia atât la faţa locului cât şi în tot oraşul, păn în şasă luni de zile spre înştiinţarea tuturor acelor ce li să vor căde după dreptate protimisire după cum pre largu arată ţidula domniască. Al cincile o scrisoare de la hătmănie cătră Gheorghe telalbaşa din 1795 Oct. 8. ce i să porunceşti ca după hrisov gospod să s facă publicaţie în divanu gospod la faţa locului şi pe toate uliţele oraşului Eşii şi în toate mahalalele cetindusă şi copiia zapisului de vânzare, după cum pre largu arată, şi tot în dosul acestei ţidule din 1796 Ap. 3 iscălită de Gheorghe telal başa face răspunsu cătră hătmănie cum că au făcut publicaţie după cuprindere ţidulii întocma şi pre deplin, după cum i sau poroncit pără la înplinire de şase luni hotărăte şi nu sau ivit nimene din rudenii nici din răzeşii sau megieşii ca să răscumpere. Al şasele, o carte de la dmlui Iordachi Rizu hat. din 1796 Mai 4 în care faci înştiinţari cătră Măria sa Vodă că au pus de au publicarisit în curgere de şase luni şi mai bine şi nau eşit nimine, nici din rudenii cu vânzătoare, nici din răzeşi sau din megieşi ca să răscumpere. Al şaptele o carte domnească de stăpânire din anul acesta 1796 Mai 28 dela mărie sa Alexandru Ion Calimah Vvod în care scrie că în anul trecut 1795 Sept. 13 credincos boeru Mării sale Şărban Perieţanu biv vel pitar, prin zapis încredinţat de dmlor veliţii boeri au cumparat o casă cu locul ei şi cu pivniţă aice în oraşul Eşii în mahalaoa Muntenimii, di la o Tudosca soţia mortului Vasile Salahoru, cu preţ drept patru sute noăzeci lei; apoi tot atunce la Săpt. 30 după jaloba ce au dat cătră Măria sa au cerşut ca să s facă publicaţie şi sau scris ţidulă cătră dmlui Iordachi Rizul hatman, ca să facă legiuita publicaţie la stare locului păn în şasă luni de zile, spre înştiinţare acelor ce dreptate li va da protimisire a răscumpăra, şi după mărturia de înştiinţare ce au arătat d-mlui pitar cătră Măria sa Vodă de la dmlui hatman i sau dat carte de întăritură şi de stăpânire pe ace casă cu tot locul ei, şi cu pivniţă, precum arată mai sus, ca să aibă a o stăpâni ca pe a sa driaptă şi cu bună credinţă cumpărătură. Al optule, un zapis iscălit de câţiva martori din leat 1796 Iuli 6 de la Maria fimeia mortului Enachi săiman hătmănesc ce dă la mâna dmsale pitar Şarban, în care scrie că locul lui Vasile Salahoru ce este alăture cu locul ei pe din gios cumpărândul dmlui pitar asupra căruia au făcut şi legiuita publicaţie sau îndemnat şi ea cu fiiul ei şi au vândut din locul lor zăci stânjâni în curmeziş cari lau şi măsurat, adică zăci stânjeni capătul *de la dial despre drumul Sării*, şi zăci stânjeni de la *vale despre drumul Păcurarilor*, şi cincisprezăci stânjâni patru pol palme margine din sus despre locul ce au dat gineresău zăstre Grigori nepot Ralii, şi margine din ğos despre locul dumsale pitar ce lau luat de la Tudosca femeia mortului Vasile Salahoru noăsprezăci stânjeni.

Aceste sânt scrisorile dmsale pitar Şarban Perieţanu şi pentru ca să aflu dispre care megieş este împresurat locul dmsale am cerut de la preotul Ilii hotarnica ce ari pe locul său, cum şi de la Aniţa fimeia mortului Sămion Goia ispravnic de aprozi, cari locuri sânt pe din ğos alăture cu locul dmsale pitar adică doî pietre în colţul di la dial lângă drumul Sării din sus de locul său, undi să disparti cu locul dmsale pitar. şi miau arătat şi alte doî pietre în colţul locului său de la vali, cari aceste pietre au zis că sânt dispărţitoari între locul său şi între locul dmsale pitar. Au arătat şi Aniţa fimeia mortului Sămion Goia o hotarnică din leat . . . . în cari arată măsura stânjenitor din

jur împrejur acelui loc, şi fiind că pietre dispre locul dmsale pitar nu sau găsit, ci numai pietrele a marginii din jos, atât a colţului di la *vale dispre drumul Păcurariului*, cât şi a colţului di la dial ce este alăture cu locul tui Gheorghi Rugină, şi făcând stânjân după măsura palmii ce este întrace hotarnică pe acel loc am măsurat din piatra din colţul di la vali de lângă drumul Păcurarilor alăture cu drumul în sus pân unde sau plinit cincisprezăci stânjèni după cum îi scrie hotarnica şi acolo sau pus piatră dispărţitoare locului Aniţii despre locul dmsale pitarului cari piatră sau pus di la *dial de drumul Păcurarilor, lăsândusă şi drumul de şasă stânjeni şi patru palme. după cum arată şi alte hotarnice.* Am măsurat şi capătul de la dial al locului Aniţii începândusă cu măsura din gios din piatra ce desparte între Gheorghe Rugină şi între Aniţa, am mers cu măsura în sus păn unde sau plinit şasăsprezece stânjăni, după cum îi scrie hotarnica care vine în liniia pietrii ce sau pus acum di la dial de drumul Păcurarilor suma acestor stânjâni, şi după ce margine ačasta din ğos sau îndreptat despre locul preotului Ilie şi dispre locul Aniţii Goiaei, am mersu şi la margine locului din sus a dmsale pitar ce să hotărăşte cu locul Mariei mortului Enachi Chiperiu, unde faţă fiind Maria cu gineresău Grigore nepot Ralii unde în locul de *la vali dispre apus lângă drumul Păcurarilor* lăsândusă drumul iarăşi de şase stânjini patru pol palme, cum şi altă piatră am pus di la dial despre *miază noapte alăture cu drumul Sării* de la vali, iarăşi dispărţitoare locului dumsale pitar despre Marie Chiperoae, şi după ce sau lămurit tot locul dumsale pitar despre ceilanţi megiiaşi cu pietrele ce să arată mai sus şi din sus şi din ğos, am făcut stănjăn de opt palme gospod şi am început întăi a măsura din colţul locului despre răsărit de la doaî pietre ce sânt *de la vale de drumul Sării* şi am mersu cu măsura la vale alăture cu locul preotului Ilie păn iarăşi la doaî pietre ce sânt colţul locului preotului Ilie de la vale şi sau găsit cincisprezeci stânjâni, şi iarăşi am măsurat dintraceste doaî pietri tot la vale alăture cu locul Aniţii fimeii mortului Sămion Goia păn în piatra ce sau pus alăture *cu drumul Păcurarilor di la dial* şi sau găsit noaî stânjeni patru palme, *însă cu patru stânjeni a unii uliţi ce au închiso toţi mahalagii nefiindule trebuitoare.* Şi din piatra ačasta am luat cu măsura în sus *alăturea cu drumul Păcurarilor* păn în piatra ce sau pus acum despărţitoare locului dumsale pitar despre locul Mariei Chipăroai şi sau găsit doaîzăci şi unul stânjâni trei palme. Şi din piatra ačasta am măsurat la dial alăture cu locul Mariei Chipăroae păn în piatra ačasta ce sau pus acum de *la vale de drumul Sării* alăture dispărţitoare locului dumisale pitar despre locul Mariei Chipăroai, şi sau găsit cincisprezece stânjăni patru palme şi din piatra aciasta am măsurat şi capătul locului de la dial *alăture cu drumul Sării,* mergând cu măsura în gios păn la cele doî pietre ce sânt despărţitoare locului dmsale pitar despre locul preotului Ilie, de unde am luat cu măsura întăiu, şi sau găsit doîzeci şi şapte stânjeni trei palme şi cu aceste măsuri sau încheiet tot locul dmsale pitar, precum să arată mai sus nefiind nici o pricină despre megiaşi. După cercetare şi măsurile ce au făcut am dat ačastă mărturie hotarnică la mâna dmsale pitar Şarban în care sau pus şi pecete porţii gspd, şi am iscălit.

G. Tăutul vornic de poartă. 1796 Dek. 1

L. p. † печете порции господъ 1782.

XXVIII. *1798 Mai 19 Iaşi.* V. Dima armaşul vinde cu 600 lei pitarului Şarban Perieţanu locul din Muntenime de sus.

Adiverez cu acest încredinţat zapis al mieu, la mâna dumsale pit. Şărban Perieţanu precum să s ştie, că de nimine silit, nici asuprit, ce de a mea bună voe, am vândut un loc, adec în *târgul Iaşii, în Muntenimea de sus,* ce iaste între drumul Păcurarilor

şi între drumul Sării, de unde se împreună amândoî aceste drumuri şi în ǵos până în locul Mariei Chipăroaei, împreună cu binalele ce sânt făcute pe acest loc, adică o băcălie, o crăčmă cu pivniţa ei, şi o casă deosăbită de şăzut, drept 600 lei, adică şase sute lei, care loc şi mie îmi iaste danie de la Costandin fečorul babii Catrinii, precum arată zapisul său ce lau dat dmsale cari iaste din velet 1779 Apr. 18, deci de acmu înainte să aibă a stăpâni dmlui acest loc împreună şi cu binalele arătate în veci neclătit, atât dmlui cât şi clironomii dumsale cu bună pace, iar întâmplânduse vreo dinioară a să scula cineva, ori din niamurile meli sau alţi cu vreun cuvânt de pricină asupra dmsale, eu să aibu a răspunde, iar dmlui să nu fie supărat, şi pentru mai adevărată credinţă am iscălit mai iscălnd şi alti obraze cinstite ce sau întâmplat faţă marturi.

Eu Vasile Dima armăşel adiverez. 1798 Mai 19.

X Eu Antimia soţia lui Vasile adiverez.

şi eu am scris cu zisa lui Vasilie
şi a soţiei sale
Ianachi Dan jicnicer

la facere acestui zapis niam întâmplat şi noi faţă şi sântem marturi:

Nicolai Stamatiu clucer
Petrachi Buzilă jit.
Iordachi Pascal
Iancul Slovai

şi eu preut Ilie am fost faţă.

X Eu Ştefana sor lui Vasile armăşelu am fost faţă.

XXIX *1798 Mai 21 Iaşi.* Cartea hătmăniei (Sandu Sturza) către Gheorghe telal başa să strige la mezat 6 luni de zile vânzarea caselor pitarului Şărban Perieţanu, din Muntenimea de sus.

De la hătmănie

Către Gheorghii telal baş, fiindcă dmlui Şărban Perieţan biv vel pitar prin zapis din anul acesta 1798 de la un Vasile Dima armaşul şi Aftimia soţia lui am cumpărat un loc cu binalele ce sânt făcute pe acel loc, o băcălie i o crăcimă cu pivniţa ei şi o casă osăbită de şăzut, *aici în oraş Iaşii la Muntenime de sus drept 600 lei,* pentru cari după cerire čau făcut ni să scrii prin ţidula gspd. ca să să facă legiuita publicaţie. Drept aceia iată ţi să poronceşti ca să faci publicaţie atât acolo la stare locului cât şi pe toati uliţile oraşului şi în divanul gspd în curgire de şasă luni de zile ca să s înştiinţeze toţi şi ori cari din rudeniile vânzătoriului sau din megieşi a vra să răscumpere cu protimisis să vii aici la hătmănii să s arăte, şi după cercetare să i să de şi mărturii ca să poată răscumpăra, căci când pân la vadeao de şasă luni nu să va arăta nime şi cei cu protimisis să răscumpere atunci să va da mărturii cumpărătoriului după care săşi facă şi întăritură gospod de stăpânire, şi pe urmă ori ce dreptate va avea cineva a răscumpara nu va pute să răscumpere. 1798 Mai 21.

Vasile Sandu Sturza hatman trecut

pe aceiaşi hărtie:

După porunca ce mi sau poruncit prin ţidula ačasta de către dlui hat(man) am făcut rănduita publicaţii întocma după cum mi să porunceşti şi fiindcă nimini nici din rudenii nici din megieşi sau dintralţi nu sau arătat să cei protimisire de răscumpărare, pentru acei am dat şi eu ačastă ţidulă de săvărşire poruncii.

Gheorghian telal başa 1795 Noemvri 25

l. p. şi eu am scris cu zisa lui telal başa
Ilieş diiac de divan

XXX. *1798 Mai 21 Iaşi.* Alex. I. Calimah Vodă carte către hătmănie (Sandul Sturza) să însărcineze un vornic de poartă să strige la mezat vânzare caselor cumpărate de Şarban Perieţanu pitar, aflătoare în Muntenime de sus.

Iw Alexandru Ioan Calimah Voevod cu mila lui Dumnezeu domn ţării Moldaviei.

Cinstit credincos boeriul domnii meli dmlui Sandul Sturza hatman sănătate.

Fiindcă Şărban Perieţanul pitar, prin zapis dintracest an şi lună Maiu 19, de la Vasile Dima armăşăl şi Aftinie soţie lui Vasile au cumparat un loc cu binalele ce sânt făcute pe acel loc o băcălie i o crăcmă cu pivniţa ei şi o casă osăbită de şăzut aice *în oraşu Eşii la Munt(enime) de sus* drept 600 lei asupra căriia cerând cumpărătoriul ca să i să facă publicaţie, iată scriem dumitale să rânduești pe telal başa ca să facă publicaţie atât la faţa locului i în tot oraşu pe toate uliţele i în divan domnesc şi pretutindeni până în şasă luni de zile spre înştiinţare tuturor, păn la care vade arătândusă cineva ca să cear protimisire de răscumpărare, acelue oricine va fi îi vei da dmta mărturie cu arătare ce rudenie este cu vânzător sau ce răzăşie ori megieşie are ca viind la divan să să cerceteze, iar dacă păn la vadeaoa de şasi luni nu să va arăta nimini răscumpărător atunce, vei da dmta mărturie cumpărătoriului prin care să arăţi că după poronca domnii meli sau făcut legiuita publicaţie în curgere de şase luni şi că nimeni răscumpărători nu sau aratat ca după aceiaşi mărturie să să facă cumpărătoriului şi întăritură de la domnie me. 1798 Mai 21.

I. p. domneşti

procit vel logofet

sau trecut

Acta Baldovin Iaşi. Matei Condicar

XXXI. *1798 Dec. 10 Iaşi.* Hatmanul Iordachi Romano rânduește să se facă publicaţie de mezat a caselor lui Şărban Perieţanu pitar din Muntenimea de sus, cumpărate cu 600 lei de la V. Dima armăşel.

Iordachi Romano hat(man) şi părcălab Sucevei.

După luminată poroncă a prea înalţat domnul nostru Alexandru Ioan Calimah Vvod ci prin ţidulă din anul acesta 1798 Mai 21 sau dat către hătmănie, ca să s facă legiuita publicaţie în curgere de şasă luni de zile, pentru un loc cu binalele ce sânt făcute, pe acel loc, o băcălie, o crăcmă cu pivniţa ei, şi o casă osăbită de şăzut, aici în oraşul Iaşii la mahalaoa Muntenimii de sus, cari liau cumpărat dmlui Şarban Perieţan biv vel pit(ar) de la Vasile Dima armăşel şi Aftimia soţia lui drept 600 lei rânduindusă pe Gheorghii telal başi au făcut publicaţii în curgeri de şasă luni de zile, atât acolo la stare locului cum şi în divanul domnesc şi pretutindeni, şi trecând şi piste vade, nimine nici din rudeniile vânzătorilor nici din megiaşii împregiuraşi nu sau arătat ca să facă vreo cerere de protimisis să răscumpere. Drept aceia sau dat această mărturie dmsale post. Şarban Perieţan cumpărătoriul locului, ca săş poată faci şi întăritură domnească de stăpânire.

1798 Dekv. 10.

Iordachi Romanô hatman trecut în condică

XXXII. *1798 Dec. 29 Iaşi.* Cartea divanului de stăpânit dată pitarului Şărban Perieţanu pentru casele, ce le-a cumpărat cu 600 lei de la V. Dima armăşel.

Inştiinţare să face cu această carte a divanului că dmlui Şărban Perieţanul biv vel pitar, cu zapis din anul acesta 1798 Maiu 19, au cumpărat un loc aice în *oraşul Iaşii, ci iasti între drumul Păcurarilor şi între drumul Sării de unde să împreună amân-*

doaț acesti doaț drumuri și în ĝos până în locul Mariei Chiperoaei împreună și cu binalele ce sânt făcute pe acest loc, însă o băcălie i o crăcmă cu pivnița ei, și o casă deosăbit de șezut, ci iaste *la mahalaua Muntenimii de sus* de la un Vasile Dima armășel și soția lui Antimiia cu preț drept șase sute lei, cum pre largu arată zapisul încredințat fiind și de alți mulți marturi. Apoi tot atuncea la Mai 21, cu țâdulă domnească cătră hătmănie sau rănduit ca să i s facă legiuita publicație după a sobornicescului hrisov, hotărîm până în șasă luni de zile spre înștiințare tuturor acelor ci dreptate le va da protimisis de răscumpărare. Acum prin mărturiia ce au adus la divan de la dlui Iordachi Romano hatman care iaste din 10 zile a lunii acestiia, arată că după poronca domnească sau făcut publicație atât la stare locului cum și în divanul domnesc și pretutindine în hotărâta vade de șasă luui și nimeni nu sau arătat a cere răscumparare nici cu un fel de protimisis. Drept aceia fiind că dmlui pitar șau împlinit datoriia cu facire legiuitei publicații, iată dar că de la divan să întărește stăpânire dmsale, asupra arătatului loc ca să aibă al stăpâni împreună cu binaleli ce sânt pe dânsul întocma după cuprindere zapisului, ca pe a dmisale driaptă ocină și cumpărătură fir de nici o strămutare în veci.

1798 Dek. 29.

Iordachi Canta vel logofăt
Mihail Jora vel logofăt
Nicolae Roset vel vornic
Balș vel vornic
T. Balș vel vornic
T. Paladi vel vornic
Vasile Roset vel vornic

sau trecut în condică
Matei Condicar

XXXIII. *1800 Marț 29.* Mărturia hotarnică rădicată de Gh. Táutul vornic de poartă a locului pitarului Șarban Perieţanu, din Muntenimea de sus despre vecini.

Den luminată poronca preînălțat domnului nostru măriia Sa Costantin Alexandru Ipsilant Vvod. fiindu rănduit de dmlui Costandin Balș vel logofăt de țara de ĝos că prin jaloba ce au dat înălțimii sale dmlui Șărban Perieţanu biv vel pitar au arătat că aice în *orașul Eșii la mahalaoa ce să numește Muntenime de sus*, încă den anu 98 au cumpărat un loc cu binale pe dănsu, o băcălie i o cărčmă cu pivnița ei și o casă deosăbită de șezut de la un Vasile Dima armașu și soția lui Antimia, asupra căruia loc au făcut și legiuita publicație și sau dat și întăritură de la divan, și mi să poruncește ca să merg la locul de mai sus arătat stríngând și pe toți megieșii mahalagii cu dovezile ce vor ave să fac cercetare, și loc ce să va dovedi că este a dmsale pitar săl măsor cu stânjăn domnescu și săl stălpescu și cu pietre hotară pe la locuri ce va fi trebuința și va da dreptate, după care să dau și mărturie hotarnică după obiceiu. După poroncă am mersu la *mahalaoa Muntenimea de sus* la locul dumsale pitar Șarban, *care loc este între drumul Sării și între drumul Păcurariului* și din sus de locul lui Grigori Rale ciobotar zăt Mariei Chipăroaei, care loc merge *alăture cu drumurile păn în răspăntie, unde să disparte drumul Sării de drumul Păcurarilor*, față fiind și din mahalagii dmlui Ștefan biv vel căpitan ce este din sus și *de la dial de drumul Sării* și Gligore Rale ciobotar ce este megieș pe din gios alăture cu locul acesta; și mai întăi am cerut la dmlui Șărban scrisori pe acest loc ca sămi aráte, și dmlui au scos de au arătat un zapis din 1798 Mai 19 de la un Vasile Dima armășelul i soțiia lui Antimiia iscălit fiind de mulți marturi în care arată că de nime silit nici asuprit au vândut un loc aice în târgu Eșii dmsale pitar Șărban Perieţanu în *Muntenime de sus ce este*

între drumul Sării și între drumul Păcurarilor, de unde să împreună amândoi aceste doai drumuri și în ğos până în locul Marii Chipăroai, împreună și cu binalele ce sânt făcute pe acest loc adică o băcălie, o crăčmă cu pivnița ei și o casă deosebit de șezut drept 600 lei, care loc și lui iau fost danie de la Costandin fečor babii Catrini precum arată zapisul său care este din 1779 Apr. 18, — al doile o țidulă dela Măria sa Alexandru Ioan Calimah Vvod, ce scrie către dmlui Sandul Sturza hat. ca să rânduiască pe telal bașa să facă publicație pentru acest loc de sus arătat păn în șasă luni.— Al treile o țidulă din 1798 Mart 21 iscălit de dmlui Sandul Sturza hatman scriind către Gheorghe telalbaș ca să facă publicație în curgere de șasă luni de zile tot pentru loc de sus arătat, și în doao țiduli la 1798 Noem. 25 iscălit Gheorghe telal baș în care arată că după poroncă ce sau dat prin țidulă de către dmlui hat. au făcut rânduita publicație și fiind că nimene nici din rudenii, nici din megieși, sau dintralții nu sau arătat să ceie protimisire de răscumpărare.— Al patrule o mărturie din 1798 Dekv. 10 de la dmlui Iordachi Romano hat în care arată că după lumina(ta) poronca Mării sale Alexandru Ioan Calimah Vodă, ce prin țidula de anu acesta 98 Mai 21 ce sau dat către hătmănie ca să facă legiuita publicație în curgere de 6 luni de zile tot pentru acest loc ce dă dmlui pitar Șărban ca săș poată face și întăritură; — al cincilia o carte din 1798 Dekv 19 de la dmlor veliții boeri în care arată că dmlui Șărban Perieţanu biv vel pitar cu zapis din 1798 Mai 19 au cumpărat un loc aice în oraș Iașii ce *este între drumu Păcurarilor și între drumul Sării de unde să împreună aceste doi drumuri* și în gios până în loc Mariei Chipăroai împreună și cu binalele ce sânt făcute pe acest loc, însă o băcălie, i o crăčmă cu pivnița ei și o casă deosebit de șăzut ce este la mahalaoa Muntenimei de sus de la un Vasile Dima armășel și cu soția lui Antemiia cu preț drept 600 lei, apoi tot atunce la Mai 21 cu țidulă domnească către hat. sau rânduit ca să să facă legiuita publicație păn în 6 luni de zile spre înștiințare tuturor și prin mărturia ce au adus la divan de la dmlui Iordachi Romano hat. arată că după poronca domnească sau făcut publicații atât la stare locului cum și în divanu domnesc și *pe*tutindene în hotărâta vade de 6 luni și nimene nu sau arătat a cere răscumpărare nici cu un fel de protimisire, și fiind că dmlui pitar șau împlinit datoria cu facere legiuitei publicații și de la divan să întărește stăpânire dumsale asupra arătatului loc. Și după ce sau văzut aceste scrisori, ce liau arătat dmlui pitar Șărban sau cunoscut că acel loc este drept a dmsale și au făcut stânjăn de opt palmi domnești și întăi am mersu *unde să despart amândouă drumurile adică drumul Păcurariului și drumul Sării* și luând cu măsura *dintre drumuri* în ğos *alăturea cu drumul Păcurarilor* până în locul lui Gligore Rale čobotar zet Mariei Chiperoai sau găsit doizăci și trei stânjeni, și iarăși am luat cu măsura din *drumul Păcurariului* și la dial alăture cu locul lui Grigori Rali *păn în drumul Sării* și sau găsit doisprezăci stânjâni și patru palme latu, și luînd cu măsura iarăși din locul lui Gligore Rali în sus *alăture cu drumul Sării* păn între drumurile de unde sau început și sau găsit doizăci stânjâni *lăsândusă și drumul Păcurariului de șase stânjăni și drumu Sării de trei stânjăni* și trebuinți de a se pune pietri nau fost de a se pune fiindu drumurile hotară, iar despre locu lui Gligore Rale, ciubotariu sau despărțit cu doă pietri hotare, una lângă drumu Păcurariului și alta lângă drumu Sării, și după cum sau ales și sau măsurat acest loc am dat acăstă mărturie hotarnică la mâna dumsale pitar Șărban.

1800 Mart 29.

G. Tăutul vornic de poartă

I. p. † печѣте порцин господъ 1782.

XXXIV. *1831 Mai 20.* Hotarnica unui loc de casă în Muntenimea de sus a Zoiței Ianoş, rădicată de V. Pădure, vornic de poartă.

Zoița fiica lui Costandin Ianoş, aducândumi poronca cinstitului divan din 2 Iulie a anului trecut 1829, cuprinzătoare asupra cerirei înscris ci au făcut cinstitului divan spre a i să dizbati de supt împresurarea megiaşilor *un loc al său părinţăsc aicea în oraş Eşii în mahalaoa Păcurarilor*, şi după cercetare | ci au urmat răposat vornic de poartă Costandin Timircan, nu au făcut nici o lucrare, în urmă de către cinstitul divan sau orănduit pe răposat boiar logofăt Andronachi Donici, din care pomenitul boer după cercetarea ce au urmat la fața locului au şi răportuit cinstitului divan la 10 April aacelaş curgătoriu an 1829 şi după cuprinderea poroncii cinstitului divan intrând în pătrunzătoare cercetare sau aflat întocmai cercetarea urmată a răposatului logofăt, fiind că Enachi Zugravul şi la acastă cercetare tot cu nemulţămire sau arătat şi raportuind cinstitului divan de cercetarea ce au urmat, din care urmând şi înfăţoşare în cinstitul divan între amândoao părţile, şi la 13 Iulie sau mai orănduit şi pe dmlui vornic de poartă Mihalachi Milea înpreună cu mine din partea numitului Zugrav, ca să urmăm cercetare la fața locului şi să le facem punerea la cali, şi după cercetare ce am urmat, sau aflat întocma cercetările urmate mai denainte, din care numitului Zugrav nu iau mai rămas cuvânt după atâtea cercetări ce sau urmat la fața locului şi cunoscând obijduirile jăluitoarei au rămas ca să să pue la cali prin învoială şi trecând vreme la mijloc numitul Enachi Zugrav împreună cu al doilea bărbat şi cunoscând acele zadarnice cheltueli urmate, înaintea noastră au făcut şi învoială dânduşi unul la mâna altuia spre a lipsi toati aceli prihăniri urmati de mai înainte. Deci eu în cuprinderea poroncii cinstitului divan văzind între amândoaâ părţile unire am cerut de la jeluitoare ca sămi înfăţoşăzi scrisori dovezi cu care are locul întru a sa stăpânire, şi mai întăi meau înfăţoşat: *un zapis din 1792 Dehembre 2*, prin care să arată că Anastasi Petrachi şi Ileana vinde o casă cu locul iei lui Lefter Ciubotar şi soţiei lui Marica; al 2-a *zapis din 1799 Ghenar 8* că Lefter Ciubotar împreună cu soţia lui Marica vinde giupânului Costandin Ianoş şi soţiei lui Aniţa o casă cu locul iei; al 3 a zapis din *1828 Iunie 15* că jăluitoarea Zoița fiica lui Costantin Ianoş soţul lui Toader Popa vinde o casă cu locul iei lui Cristian Kinder şi soţiei lui Cristina, aicea *în oraş Eşii în Mahalaoa Muntenimei de sus* în *dialul râpii Boghiului* şi scrisoarea de învoială din 1831 Sept. 5 de la Catinca şi soţul său Iordachi Bută vel căpitan; şi văzând cum că locul este drept a jăluitoarei, am început a măsura locul cu stânjânul gospod, care palmă a stânjenului aice pe margine să însemnează, începând cu măsura mai întâi din fața drumului ce să numeşte *drumul Boghiului* unde sau pus în margine lui 2 pietri hotar cu primirea amănduror părţilor despărţitoare acestor locuri, locul jăluitoarei de locul Catincăi clironoama mortului Enachi Zugrav, rămăind locul său îndeplinit după cuprinderea hrisovului ce miau înfăţoşat din leat 1797 Sept. 25; şi din aceste 2 pietre hotar întorcând cu măsura la dial spre răsărit pănă în locul slobod a unui .... tălmači, parte aceia *despre amiazăzi alăturea cu drumul* sau găsit doisprezăci stănjeni trei palme, unde sau pus o piatră hotar despărţitoare acestor locuri. De acolo din ace piatră hotar întorcând cu măsura spre miazănoapte alăture cu locul numitului tălmaci păn unde sau împlinit şapte stânjeni, undi sau pus doaâ pietre hotar. De acolo din aceli doaâ pietre hotar întorcând cu măsura la dial spre răsărit prin fundul locului Tălmaciului pănă *în marginea hudiţei* ci *meri* la Boghiul, ci au fost din învechime, şi în *turpina* unui soc, partea aceia despre răsărit sau aflat nouă stănjăni trei palme undi sau pus şi doaâ pietre hotar întorcând cu măsura spre miazănoapte alăturea cu hudiţa şi prin rădăcinile unor soci ci au fost pin gardul acestui loc, păn unde sau împlinit noaâ stănjâni în dreptul iarăşi unii rădăcini de soc, undi sau pus şi doaâ pietre hotar; de acolo din acele 2

pietre hotar întorcând cu măsura spre apus *pe muchia răpii Boghiului* păn în locul mortului Zugrav partea aceia despre miazănoapte sau aflat şasă stânjăni şasă palme, unde sau pus şi doaâ pietre hotar; şi de acolo din muchea răpii din acele 2 pietre hotar întorcând cu măsura spre amiazăzi păn în doaâ pietre hotară ce au fost din învechime despărţitoare acestor locuri şi tot înainte păn în faţa drumului între cele 2 pietre hotar de unde întăiu cu măsura am început părţile cele despre apus sau aflat optsprezece stânjeni trei palme, şi cu aceste 6 măsuri sau încungiurat tot locul jăluitoarei, iar soma peste tot din giur împregiur fac 62 stânjini 7 palme; de urmarea şi cercetarea ci am făcut la faţa locului am dat ačastă mărturie hotarnică, puindusă şi pecetea porţii gospod.

Vasile Pădure vornec de poartă 1831 Mai 20.

печетѣ порції господъ 1782.

XXXV. *7188 Mai 9 (1680) Iaşi.* Zapis de zălogul unei case din Brăhărie a lui Bejan abageriul pentru 24 lei către Mihalcea abageriul.

Adec eu Bejan abăgeriul, făcutam zapisul meu la mâna dum | sali ğupânului Mihalčii abageriul, precum am luat de la dumnia | lui ban. 24 de lei şi mam apucat săi dau dumsali banii la Sintă | mărie mic. şi am pus zălog la măna dumsali un *loc de cas ce am | avut în uliţa brăhării* lângă casa Petrului fuştaşul. iară | de noi da banii la dzi să fie dumnalui volnic am lua locul cel de | cas să fie a dmsale şi la tocmala asta sau tănplat şi Toader abageriul martor slug dumsale ğupănului Mihalci. şi | Andreiu sin Nicăi. şi *eu Pătraşco abăgeriul am scris zapisul | şi am iscălit* şi eu Bejan pentru credinţa mai ğios şi am | pus şi degetul să fie de bună credinţă.

u Ias let 7188 Mai 9.

X Bejan platnic

X Toader martur

X Bun(ă)masa martur

X Andrei martur

az Pătraşco iscal.

XXXVI. *7221 Septembre 3 (1762) Iaşi.* Enachi neguţitor cumpără cu 50 de lei casele lui Toderaşcu şi a Caliţei pe uliţa măjilor (Brăhăriei).

Adec eu Toderaşco. şi cu soţul mieu Caliţa. şi cuconii soţului | mieu Caliţii, anum. Dumitraşco şi Ion, scriem şi mărturisim cu acesta ade | vărat al nostru zapis, ca s fie de bună credinţă la mâna dmsali Enaki | Gândul neguţătoriul pecum iau văndut o cas cu locul ei cât iaste | ales şi stălpit de vornicii de poartă. precum scrie mărturia | vornicilor, carii loc iaste *pe uliţa măjilor carii uliţă sau chemat mai | inte uliţa brăhării,* ačastă cas şi cu locul ei de nim siliţi nici | asupriţ *om* văndut dmsale dreptъ ban gata 50 de lei şi neau făcut plata | deplin în mănule noastre şi iam dat şi zapisele ce am avut de cum | părătură de la Bejan abagieriul şi mărturiia de la vornicii de poartă | şi de la megiiaşii denpreğur. ca săi fie dumisal dreaptă ocină | şi moşie. dmsali şi giupănesii şi cuconilor dumsal. şi aces | ta zapis sau făcut denainte a mulţi oameni buni. anume Popa | Vaslie snъ popa lui Pavăl ot Vovedenie, şi Paraschiv biv vameş | şi Toma Alivra şi Iacob zet Avram Murait şi Maţoiane, şi | Ursul făcliiarul şi Mihaĭ făcliiar, şi Pătraşco abagiiar şi noi | pentru credinţa neam iscălit.

u Ias lt. 7221, msţa Sept. 3 dni

Toader sin Ianachi iscal.

popa Vasilie ot Vovidenie
Caliţa ×, Dumitraşco ×, snь eg Ioniţe snь eg (×)
Maţoiane zet Melestian mart.
Ursul făcliar mart ×, Iacob zet Avram Murait mart ×
Mihai făcliiar mart. × Irina snь Alixandru făc. gspd ×
az Statie dliac ot hatman Antioh Jora am scris zapis.

XXXVII. *1794 Iunie 7 Iaşi.* M. C. Suţu Vodă dărueşte stolnicesei Maria Costandachi un loc domnesc la Vaslui despre malul Bărladului în laturi de câte 120 stânjeni.

Iω Mihail Costandin Suţul Voevoda,

Cu mila lui Dumnezeu domn ţării Moldovvei.

Să face ştire printracest hrisov al domniei mele tuturor acelora ce să cuvine a şti că după jaloba ce au dat domniei mele, dmneei *stolnicasa Mariia Costăndăchioae* făcând rugăminte ca din locul domnesc ce iaste *la târgul Vasluiului* necuprins şi nedat nimărui, să facem milă săi dăm o bucată de loc unde săş facă şi toată aşezarea şi casă, deci sau scris cartea domniei mele dmlor ispravnici de ţinut Vasluiului, ca să cerceteze de iaste acolo loc domnesc, nedat până acum nimăruia. Acum dar sau văzut de cătră domniia me scrisoare de înştiinţare de la dmlor ispravnici de Vaslui cum şi altă scrisoare mărturie a câţva târgoveţi de Vaslui din anul acesta 1794 Mai 2, cuprinzătoare că după cercetarea ce sau făcut, au aflat o bucată de loc domnesc la târgul Vasluiului, fiind locul necuprins de nimene şi nedat nimăruia până acum, care loc sau găsit de o parte mai din ĝos despre soare apune, şi măsurând malul alăturea cu apa Bărladului în ĝos sau găsit 120 stănjeni domneşti şi măsurând la deal şi în podiş deasupra sau găsit iarăşi 120 stănjăni domneşti şi măsurând în sus sau chezăş până în casa unui Vasile Epure târgovăţ şi sau pus sămne alăture lângă case, şi sau găsit iarăş 120 de stânjâni şi de acole la vale până în apa Bărladului de unde sau început măsura întâiu şi sau găsit întocma iar 120 stănjeni. Deci adeverindune din mărturiile arătate că acest loc este domnesc şi slobod nedat, iată miluim pe dmneei stolniceasa Mariia Costădăchioae şi iam dat ačastă bucată de loc ca săş facă case şi hotărâm ca de acum înnainte să aibă a stăpâni acest loc în toate semnile atât dmneei cât şi urmaşii dmsale, cu bună pace şi nesupăraţi de cătră nimine, asupra cărui loc săi fie hrisovul acest al domniei mele de întăritură statornică nestrămutat şi neruşiit în veci, care sau întărit şi cu al noastră domniască iscălitură şi pecete. la let 1794 Iunie 7.

Iω Mihail Suţul Voevoda Canta vel logofet pricatoh

Pecete domnească în tuş roş: Iω мχ. кст. ст. вк, 1793 cap de bou, paserea.

XXXVIII. *1856 Iulie 9, Iaşi.* Man. Drăghici post. vinde cu 15 galbeni un loc viran de la Copou de lângă via sa lui P. Istrati şi Gh. Handra.

Hărtie timbru «de la 1 la 1000 lei.— 5 lei.

Zapisu de vănzari

Anul 1856 iuna Iuli în 9 zăle ĝos iscălitul faci ştiinţă că *locul | din şanţul viei sali di la Copou din sus de şanţul dispre fântână până câtu ţă | ne întindiria lui spre asfinţitul soarelui unde să mărgineşte cu şanţu vechiu | între amândoă drumurili, unul pe vali, altul ci să scoboară la biserica de la | Copou* pe dial ci până astăză lam avutu *čairiu slobod* fără nici o bina sau aca | retu pe dânsul, de cându am

luatu viia de la mănăstire sfinţălor trei Ierarhi | din Eş cu bezmăn, acum am trecut dreptăţile meli de asupra acelui loc | lăcuitorilor din Copou şi anume Petrachi Istrati şi Gheorghi Handră însă lui Pe | trachi partea din gosu şi lui Gheorghi parte din sus precum să vor înpărţă ei prin mijloc fără să am eu vreo supărari întru câtu de puţân pentru nimică asupra că | rora dreptăţă am priimit eu 15 + adică cinsprzăci galbeni şi maintăi sântu dato | ri a plăti bezmănul mănăstirii . . . . precum să vor pune la cali, pentru a | časta liam făcutu doă hărtii totu întro cuprindere la mâna fiişticăruia, ci de a | stăzi înnainte rămân ei stăpânitori pe locul acel de la şanţul vii unde în sus însă fără | să aibă nič dreptati la apă nici întru nimică pe locul viei meli şi spre credinţă | am iscălitu puindumi şi pecetea spre întocmai urmari.

M. Drăghici postelnic (pecete)

XXXIX. *1805 Noembre 6.* C. Balş vornic, epitropul casei răposatului cămăraş M. Razul capătă voe de a vinde la mezat o casă a clironomilor, din Muntenimea de mijloc, pentru plata datoriilor casei şi o cumpără el cu 4000 lei.

Costandin Balş vel vornic de ţara de jos înştiinţare fac prin acest zapis precum fiind eu rănduit epitrop de către prę înălţat domnul nostru Măria sa Alexandru Costandin Muruz Vvoda asupra casei răposatului boer Mihai Razul biv vel camaraş, şi după săvârşirea numitului boer rămăind casa însărcinată cu multe datorii pe la unii şi alţii şi nefiind alt chip de a să putea plăti creditorilor, sau socotit ca din acareturile răposatului boer, să să vândă cu soltan mezat spre plata datoriilor rămasă. Pentru care făcând aratare Inălţimii sale mi sau dat luminata ţidulă domniască poruncitoare către dmlui vel vornic de aprozi, că între alte acareturi a răposatului boer ci sau socotit a să vinde, să pue telal să strâge la sultan mezat pe obiceiu, şi un loc de casă de aice din oraş de la mahalaua Muntenimei de mijloc, a cărui mărime este 48 stănjeni lungul despre amiazăzi şi 25 stânjeni capătul despre apus şi 39 stânjâni lungul despre răsărit şi $24^1/_2$ stânjeni altă margine, după hotarnica din anii 1779 August 26, şi dmlui vel vornic încă au dat ţidula dumsale la trecuta lună Avg. 15 către Gheorghe telal baş poruncitoare ca să strige la soltan mezat arătatul loc în divanul domnesc şi pretutindene pre toate uliţele oraşului în curgere de 40 zile, carile strigând cu necontenire în curgire de doî luni şi douăzăci zile de la 15 Avg. pănă la 5 Noemv. a curgătorului an, adăugândusă muşterii pre obiceiu, preţul cel mai bun čau eşit la strigare ce mai de pe urmă 4000 lei adică patru mii lei lau dat dmlui hatman Sandu Sturza peste care nimene mai adăugând, cu primire me sau făcut hareč în divan asupra dmisale hatman cum pre largu să arată în dosul ţidulii de mezat, cari sau încredinţat de către dmlor veliţii boeri ai divanului, care sumă de bani de mai sus aratată numărândui dmlui hatman în mânule mele, pe lângă acest zapis al meu di ce de veci vânzare i sau dat dmsale şi toate scrisorile vechi şi noî, čau avut casa răposatului boer asupra arătatului loc, deci de astăzi înainte şi în veci să aibă a stăpâni dmlui şi în urmă clironomii dmsale din niam în niam, acest loc în pace şi nesupărat de către nimine, ca pre un drept lucru al dumisale ce lau cumpărat de la soltan mezat cu bună credinţă, şi după rănduiala păzită, făcânduşi şi dresă domneşti pe acest zapis al meu, în care însumi am iscălit poftind şi pre alte obrazi de sau iscălit marturi. 805 Noemv 6

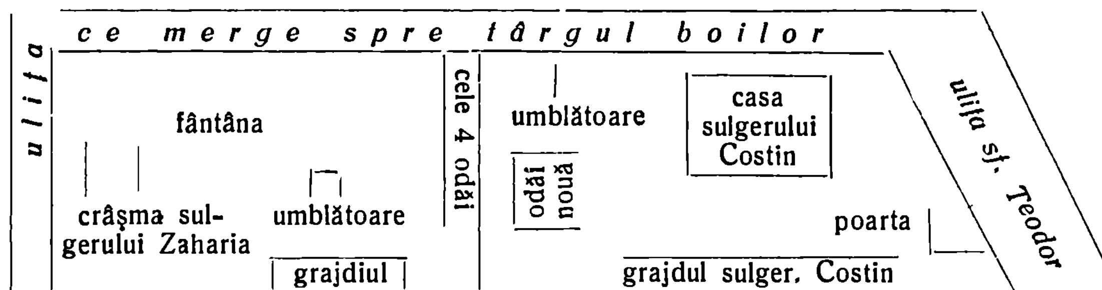
K. Balş vel vornic

T. Balş vornic martur — Costantin Canta vel vornic martur

Dumitrie Sturza vel vornic — Iordachi Roset vist. martur

Manolachi Dimachi vornic martur.

XL. *Fără an (c. 1808).* Planul caselor şi a crăşmei sulgerului Zaharia şi a sulgerului Costin (azi casele d-nei Eug. Vârgolici str. sf. Atanasie).

XLI. *1806 April 17.* Jalba lui Costandin la Vodă contra lui Sava Rezmeriţă epitrop care nu-i dă socotelile epitropiei sale, cere să-şi răscumpere dugheni *din târgul Boilor*

Pre Inălţate Doamne,

De la părinţii mei având rămasă aice în oraş o părechi de casă *în mahalaoa Muntenimii,* cari casă au fost zăstri maicii mele de la bunămea Anastasiia Covrigasa, apoi după ce şi tatăl meu cum şi maicăme sau săvârşit, rămăind eu şi cu alt frate al meu copii mici, iar bunămea Anastasia Covrigasa, voind punere la cale a noastră, prin diatile sale încă din anii 1785, casăli ci au fost zăstri maicăi meli leau hotărât să fie numai în partea mea, cum şi osăbite rămăşiţuri a părinţilor mei, iar fratelui meu Neculai iau dat alte lucruri de ale sale, adică o crăčmă cu loeul ei tot aice în Eşi i viile ot Odobeşti cum şi alte lucruri, pe carile încă în viiaţă fiind lau şi căsătorit. însă fratele meu arătândusă cu nişte urmări proaste, prăpădind din celi ce iau dat, şi despărţindusă şi de fimeia ce au avut căzând la datorie, sau rădicat bunămea Anastasiia şi iau văndut casăle acele care au fost zăstri maicii mele în vreme când eu eram încă nevrâsnic, cu cari bani ar fi plătit datoriile fratelui meu, şi în potrivă au hotărât sămi rămâe mie crăčma cu locul ei, aceia care era dată în partea fratelui meu, după vremi murind fratele meu, au murit şi bunăme şi au rămas epitropi doi neguţitori, însă unul unchiul meu Stefan Ciornei şi altu Sava Răzmeriţ (rudenie fiind adică nepot de frate bunii mele), ca să să epitropisască crăčma ačasta până când eu voi veni în vrâstă. Sânt acum mai trei ani de când eu viind în vrăstă, unul din epitropi Sava Răzmeriţ tot mai prelungeşte acum de dreaptă clironimiia, adică crăčma ačasta, arătând că ar fi având a tragi câţiva bani cheltuelili grijilor bunii mele, mau îndatorit şi pe mine cu câţiva bani, iar alte ori îmi arată nişte chipuri cum că acaretul acesta sar cădea al trage el ca un neam cei este, pentru că eu şi cu fratemeu am fi prăpădit tot, însă după cum mam încredinţat, scoposul dumisale este acesta ca cu prelungirile cemi face, să mă încarce cu dobânzile banilor din vremi în vremi să mă mai împrumute şi pe mine câte puţin, ca supt acest chip sămi răpască dreapta moştenirea me. Eu mă rog Inălţimii tale fiind că sânt venit în legiuita vrăstă, să fiu rănduit în cercetarea dmsale vel logofăt să ne rănduiască un om a divanului pe care va socoti să ne ia sama de toate condeile banilor ci ceri dmlui de la mine, şi ceia ce sa socoti căi cu dreptul săi plătescu săm eu acaretul în stăpânire. Pentru că eu mam aşăzat *cu dugheană în târgul Foleşti,* şi aice în Eş am găsit un neguţitor, carile au primit săm dea schimbu altă crăčmă iarăşi cu locul ei mai bună şi mai noao, însă pentru că *aceia să află în târgul boilor aice în Eş,* şi crăčma me esti puţin mai la vale, măcar di esti şi mai slabă priimeşte sămi de adaos 2250 lei, adică cu prefolositor schimbu pentru mine, căci rămân şi cu acaret, eu şi bani gata, cu care nu numai că toată datoriia o pot plăti, dar

încă pot sămi mai rămăe şi de chivernisală, şi acest Sava Răzmeriţă arată pricinuiri numai pentru ca să scap din mână acest folos acum de o dată şi pe urmă să mă înduplece cu încărcături nedrepte sămi răpască moştenire me mai cu nimic şi precum a fi mila mării tale.

robul înălţimii tale
Costandin nepot de fată Anastasiei Covrigesăi
care acum mam aşăzat *la tărgul Foleştii*

«arată că dinspre un Savva Răzmeriţă de aice din Eşi ce iau fost epitrop asupra «unui acaret de moştenire. -Acum el de trei ani de când viind la legiuita vrâstă, iar «acel numit epitrop îl prelungeşte nedându-i dreaptă moştenirea sa, şi îl încarcă cu «nişte condee de bani; tot scoposul lui fiind ca cu chipuri de încărcături săi răpască «acaretul. Pentru care să roagă ca prin cercetare dsale vel logofăt să să socotiască cu «epitropul său acesta, şi ce va fi cu dreptul săi plătească, şi săş ia acaretul în stăpâ«nire, pentru că au găsit un neguţitor să facă un schimbu pre folositor pentru dânsul».

In dos: D-ta vel logofăt al ţării de ǵos dinpreună şi dmlui vel vornic al obştii cercetaţi.

2 logofăt 1806 April 17.

XLII. *1808 April 30.* Scrisoare de aşezare între Zaharia Panaite sulger şi Gh. Costin sulger pentru crăşma ce o are, dând 500 lei despăgubire.

Prin acasta scrisoare a me adeverez dmsale sulger, Zaharia Panaite ca să s ştie că la cumpărare casăi mele cu locul şi tocmala fiind cu răposata Nastasăe Covriǵasa vânzătoare ca margine locului meu ce pe de la dial pe despre locul crăcmei iarăşi a dmsale când îmi voi face zăplazii să pui frănghie dintron colţ a locului meu şi pănă în celalat colţ, şi pe unde va călca frănghia pe acolo să pui zăplazii, cum pre largu arată zapisul de cumpărătură; şi acum după ce şi dmlui sulger au cumpărat de la clironomii Covrigesii crăcma cu locul ei, vrănd dmlui a nu mă îngădui săm pun zăplazii pe unde calcă frănghia ca sămi trag locul împresurat la stăpânire, cu toate că am avut giudecată şi la divan şi sau hotărât ca după tăria zapisului sămi eu locul la stăpânire; dar apoi stând dmlui la învoială şi cu alte obraze cinstite şi prieteni rugândumă să nui stric binalele ce au pornit să facă pe loc şi sămi dei 500 lei, bani şi trei palme loc la mijlocul locului, unde esti tari cotit în ograda me, care acele trei palme în lungu să margă numai în cinci tumurugi de ogradă, am priimit şi eu după creştineasca datorie, şi luînd deplin acei 500 lei, după ce voi îndrepta zaplazii acolo la mijloc cu acele trei palme, iar spre capete şi din sus şi din gios, pe unde am pus şi petre cu dmlui pe supt zăplazii în patru locuri, cealălalt loc cătră mine în ograda crăcmei din locul acestu ce au fost cu pricina, de acum înainte să şil stăpânească dmlui cu bună pace în veci precum niam învoit, numai straşina binalei ce face dmlui precum am avut vorba acum să nu o facă ca să curgă în ograda me sau pe zăplazi şi spre încredinţare am iscălit cu mâna me iscălind şi alţi ce sau întâmplat.

Toader Noor sluger mam tămplat 1808 April 30.
Eu Ioan Marin martur
Eu Sava Răzmeriţă
Eu Ion Costin sulger
Eu Ion martur

am scris cu zisa dmsale Gheorghe Costin
Răducanu

XLIII. *1808 April 30.* Mărturia lui V. Bucur vornic de poartă în pricina caselor lui Zaharia Panaite şi sulger Gh. Costin.

Prea cinstiţi dmv. boeri,

La pricina ci au cu dmlui sulger Gheorghi Costin, răspunsurile mele sânt aceste, i dmlui casa dumsale o ari cumpărată de la Covrigasa, încă de la anul 1795, cuprinderea zapisului dumsale de cumpărătură esti precum să vedi, ear eu crăčma cu locul iei afară din cuprinderea îngrăditurii casii dmsale sulgerului o am luată cu schimbu, di la clironomii Covrigesii, în vreme de când sânt doi ani, şi după ce am săvârşit schimbu fiind că în schimbul acesta am dat şi bani, temăndumă de o asămine supărare, precum acum dumnealui sulger vra să mă superi. Nam dat banii deplin, ci am proprit 1500 lei, păn mai pe urmă să videm de nu a naşti vreo pricină. şi aşa dindată peşinu atât dumisale sulgerului cât şi tuturor megieşilor împregiuraşi am publicarisit săvârşire schimbului meu, şi cu ce rânduială, făcândule şi cuvânt ca de au vreo pretenţie cariva, să o facă, ca nu cumva pe urmă să fiu în vreo supărare, şi dintre toţi megieşii iar dmlui sulger sau arătat tot cu acăstă pricinuire şi atuncie, iar în putere cuprinderii zapisului acestuia, de cumpărătura casălor dumsale, vrându şi atunce a tragi acăstă bucată de loc după cum şi acum ceri, şi îndată ce sau arătat cu acăstă pretenţie atuncia eu îndată am fost silit de am adus de faţă pe clironomul Covrigesii, de la cari am luatu în schimbul, cari clironom era nepot de fată Covrigesăi, şi casa acasta a sulgerului era dată zăstri mumii acelui clironom şi după ce sau înfăţoşat clironomul cu sulger, vrând clironomul nu numai a nul îngădui la acăstă cerire a sa cari şi acum o faci de la mine, dar încă săi ia şi casa de sub stăpânire ca pe o driaptă zăstri mumii sali, văndută de buna lui, după moartea mumii sale şi în vreme nevrăsnicii lui, (fiind şi alte pricini în mijloc), care după toate pricinile ce au fost, la ce de pe urmă dmlui sulger au rămas fără de a pute ave mai mult cuvânt atunce, şi cu învoire prin cuvânt cu clironomul sau mulţămit de şau rădicat zaplazul ogrăzii din stăpânire veche după cum cumpărasă, şi lau mutat mai spre mine, după cum se află şi în zi de astăzi şi cu toate că cu păgubire îmi era, dar şi eu socotindumă ca să nu mai fiu în supărare mam mulţămit, văzindu mulţămit şi pe dmlui sluger, şi socotindu că nu voi mai fi în mai multă supărare peşin şi acei 1500 lei iam răspuns clironomului, însă la ace învoială şi mulţemire în scris nu sau făcut, dar marturi sânt, acum dmlui sulger văzîndu că clironomul sau săvârşit din viaţă, mă supără cu acăstă ceriri. Pre cinstiţi Dum. boeri eu statornicindumă întrace învoială, cari arăt Dumv. am început lucrare de bina acolo cu multă cheltuială şi supărare care îmi pricinueşte dmlui acum, mi să pare că este fără nici un cuvânt de răspunsu, căci când dmlui nu priime ace învoială cu clironomul, nici eu nu primem schimbul, şi nu eram întratâta supărare şi cheltuială, cari la acasta mă rog dumvoastră di dreptate, dar de va tăgădui dmlui de învoiala care arăt că am făcut cu clironomul şi nu sa da credinţă nici marturilor mei, să încredinţăzi dmlui cu jurământ şi sfete Neculai, că nu este aşa şi atunce a da dreptate, mai vârtos că zapisul D-sale de cumpărătură după ştiinţa ce ave clironomul lau şi dovedit neadivărat, că adevărată cumpărătură este 1400 lei, şi în zapis este pus 2000 lei, dar eu la ace nam a faci, statornicit fiind şi mulţămit fiind rămas cu învoiala ce au făcut cu clironomul, atunce pre plecat la mila Dumvoastră. Zaharia Panaite sluger

---

XLIV. *1808 April 30.* Jalba sulg. Zaharia Panaite contra sulg. Gh. Costin că-l opreşte a-şi zidi odăile pe linia de hotar.

Către cinstita logofeţie

Fiindcă dmlui sulger Zaharia miau adus cinstita ţidulă a logofeţiei cei mari, prin

care mi să poronceşte ca să merg să cercetez la o pricină pentru un loc ce am cu dmlui sulger Gheorghi Costin, după care poroncă am mers la stare locului şi întrănd în cercetare aşa am aflat, dmlui sulger Gheorghe Costin întăi au scos şi miau arătat un zapis scris din velet 1795 cu care au cumpărat nişte casă cu loc cu tot de la Nastasia Covrigeasă, care casă liau fost avut dată zăstre Covrigasă fiicăi sale Catrinii, întăi, ce au ţinut Ion Poročnicu şi murind atât fiicăsa cât şi gineresău la urmă Covigasa, au văndut casăle acestui sulger după cum arată zapisul că i le vinde în 2000 lei casăle cu locul lor cât să află îngrădit pe cât au stăpânit şi gineresău. Deč fiind că zice în zapis că când va vra cumpărătoriul săş pue zăplazii să tragă linie despre casa vănzătoarei, întron colţu până întraltul şi acum dmlui sulger Zaharia fiind în casa az crăčma Covrigesăi o are schimbu şi cumpărătură de la Costachi clironomul Covrigesăi, pe care loc vrând aş face patru odăi lângă zăplazii sulgerului Costin, dmlui au oprit meşterii să nu lucreză, că are săş tragă linia, cărue acum eu iam zis, cum în trecere de 13 ani de nu şau tras linia, dmlui au zis că nau avut vreme, iar acum îşi cere linia după zapis. Drept acie dmlui sulger Zaharie aducând faţă pe Sava Rezmeriţ care au fost faţă la vânzare casăi, aşa au mărturisit că după tocmala ce au avut sulger Costin cu Covrigasă 1700 lei casăle aceste cu loc cu tot la urmă sulger făcând zapis cu un logofăt Ioan Popa au pus în zapis 2000 lei, 300 lei mai mult, scriind şi aciasta ca când va vre săş facă zăplaj să tragă linia dintron colţ păn întralt despre crăčmă iar şi când au cetit zapisul auzind vânzătoarea *de linie* ar fi tare pricinuit zicănd că *nu ştii linii*, ci atâta ştie că cănd au stăpânit gineresău cu fiicăsa locu, şi căt este stăpânire din vechi îngrădit atâta îl vinde, iar nu mai mult; atunce ar fi zis dmlui sulger Gheorghi Costin ci nui nimic de aceia, numai fiindcă zaplazii sânt strâmbi unul mai afară, altul mai înlăuntru, acest cuvânt lau pus ca săi poată îndrepta, şau rămas acel cuvânt scris în zapis *să tragă linie* şi după acee căt au mai trăit Covrigasa nu sau ispitit dmlui aş *cere linia*, iar după moartea ei şi mai vărtos acum doi ani, arată sulger Zaharie că vrând sulger Costin săş facă zăplazi şi *săş tragă linie*, la care văzând sulger Zaharie că cu aşe *linie* vra să intre în loc său, arată că au trimes la Foleşti şi au adus pe Costachi vănzătoru de la care au fost cumpărat crăčma, a cărue au fost avut banii în mână încă 1500 lei, şi fiind acel Costache vănzătoru iar fi zis sulger Zaharie să răspunză, că vra săi între în loc sulger Costin, şi la urmă îi va opri din bani; atunci acel Costachi luând împreună pe Sava Răzmeriţă fiindui moş au mers la sulger Costin şi după multe vorbe ce ar fi avut cu dmlui, ar fi priimit a face ačaste *linii* în trei bucăţi, adică o bucată până la un loc şi alta până la alt loc, şi alta până în capăt, iar *nu linie din cap până în cap;* şi *pe aşa linie* şau pus tumurugii zaplazului, care la ačasta, osăbit că mărturisăşte Sava Răzmeriţ, dar mărturisăsc încă doi oamini. Neculai Sărbu, crăčmar, ce au fost atunce, cum şun Pavăl teslar ce iarăş ar fi fost faţă, că cu punerea zaplazului atunce ar fi mai luat loc dintra sulgerului Zaharia la une locuri câte o palmă, la altele şi câte доɣш, şi aşa sar fi împăcat atunce şi şar fi pus zăplazii, făcânduşi şi *doîo* odăi cu temelie de piatră tocma lângă zăplazi şi streşina neprimiind sulger Zaharia săi pici streşina pe locul său o au traso înapoi cum şi sulger Zaharia şau făcut o dughiană, bucătărie cu temelie de piatră şi *o fântână de piatră* şi eşitoare, tot în margine zaplazilor. Deci acum după moarte lui Costachi vănzătoru, sulger Zaharie stricând bucătăria acee şi mai punând temelie de piatră şăş facă patru odăi, dumnelui sulger Costin iarăşi *îş cere linie* dintron colţ a locului păn întraltu, din care colţuri eu *am tras linii* cu frănghie şi întră în locul Zahariei la mijloc cu 9 palme. Deci fiind că în zapisul ce cumpără sulger Costin arată şi măsurare de stânjeni unde este şi o palmă pusă cu care zice că au măsurat locul şi după măsurile ce sânt pusă în zapis nu i să ajunge la sulger Costin o palmă pol din faţă şi *doîo* palme din dos,

pentru care măsuri am întrebat pe logofăt Ioan Popa scriitorul zapisului zicândui să arăte cum ştie el de măsurare acee, şi el aşe mărturisăşti că zapisul ştie că lau scris el, *iar de măsura sau de palma ce ar fi pusă în zapis el nu are nici o ştiinţă.* Drept acee eu după cercetare ce am făcut cum am adiverit curgere pricinii aceştia, fac arătare cinstitii logofeţii.

Vasile Bucur vornic de poartă 1803 April 10

XLV. *1813 Iunii 9.* Mărturia hotarnică a lui Vasile Bucur, vornicul de poartă, pentru măsorişte în stânjeni a locului cu casă pe el a Mariei lui Gh. Blănarul de la vale *în dreptul grădinei gospod.*

După jalba ce au dat cătră preaînălţatul domnul nostru Scarlat Alexandru Calimah Vvod, Maria soţia lui Gheorghie Blănariul de aice din Iaşi pentru o casă ce ar fi avânduo cu locul ei *aice dela vale în dreptul grădinii gospod,* pe lângă care casă mai anţărţu dmlui răpousatul polcovnicul Manolachi Balş fiind epistat podurilor au făcut un hindichiu pe unde au abătut scursura unui părăuţ, care hindichiu nu numai că iar fi închis faţa casii locului său, dar când voi vrea să să facă şi pod peste hindichiu atunci trebue să i să mai e din locul ei spre aşăzarea podului şi spre lipsa şi stricăciunea locului său ce i sar fi făcând au făcut cerire ca pentru o huidicioară ce ar fi alăturea pntre locul casii sale şi pintre locul unei Dochiţa să i se dea acea huidicioară nefiind trebuincioasă mahalalii, după a cărie cerire fiind eu orănduit de către dmlui vel logofăt Iordachi Cantacuzino, am mers la faţa locului şi intrând în cercetare aşa am aflat, că jalba ei au fost adevărată şi pentru stricăciunea ce i se face despre acel hindechiu i să cădea a i să da numai jăluitoarei acea huidicioară numai fiind că şi Doichiţa răzăziţa de alăturea fiind femee saracă şi mult pricinuind cu cerire ca să o împarţă ace ulicoară, să e şi e dintrănsa; la urmă am stătut de leam învoit întracestaşi chip: fiind că acastă huidicioară este înfundată despre răsărit despre chir Costandin Panul cu o magazie ce au făcut şi Doichiţa îşi are făcută umblătoarea toată în huidicioară la capătul despre Costandin Panul, am lăsat umblătoare Doichiţei de au rămas întreagă în capătul huidicioarei şi am pus o piatră hotar lângă amnari, la colţul umblătorii din care colţu al umblătorii am tras cu frănghie drept la stălpul porţii Doichiţii până unde sau împlinit doisprezăce stănjăni, şi am pus o piatră lângă stălpul porţii Doichiţii, afară din stălpul porţii, despărţitoare locului Mariii de locul Doichiţii, din care piiatră mai are Maria un stânjen, afară din cei doisprezăce, măcar că în linie acasta pentru o prepuţină burdugătură după învoiala lor; am mai pus o piatră şi dintrace piatră merge linie dreaptă la stălpul porţii Doichiţii, şi întracelaşi chip leam împărţit uliţa de au luat Mariia locu dintramăndoao capetele huidicioarei, iară Doichiţa au luat loc atât cu umblătoarea cât şi din burduful huidicioarii şi au rămas mulţămite şi o parte şi alta. Apoi cerând Maria săş hotărască tot locul său care loc fiind în trei colţuri lam măsurat şi pe despre răsărit începând cu măsura din piiatra ce o am puso întâiu lângă stălpul colţului umblătorii Doichiţii şi mărgând alăturea cu umblătoarea şi cu locul lui Panul şi cu locul lui Ivanciul Geamanlăul şi până în stălpul porţii Mariii jăluitoarii, până unde sau împlinit treisprezece stânjâni, şi am pus piiatră despărţitoare de locul Geamanlăului şi din piiatra acasta abătând măsura pe despre ameazăzi am mărs alăturea cu poarta Mariei un stănjăn şasă palme, fiind poarta cam chezişată şi tot înainte pe malul hindichiului am mărs până unde sau împreunat măsura cu cei treisprăzece stănjăni ce să arată mai sus, unde sau cuprins huidicioara şi sau pus piiatra, mai înapoi cu un stânjân lângă stălpul porţii Doichiţii şi cu aceste măsuri şi pietre hotară am cuprins tot locul acesta al Marii, însă piatra acasta despre hindichiu au venit treisprezăce stănjăni şi şasă palme, iar peste

tot, adunarea a cute trele măsurile, sau făcut treizăci şi noao de stănjăni, şi şasă palme pentru care iam dat aćastă mărturie hotarnică pentru care am iscălit puind şi pecetea porţii gospod.

Vasile Bucur vornic de poartă

1813 Iuni 3.

Eu Dochiţa răşăză cu voe mea

† печете порцин господж 1782.

XLVI. *1814 Aug. 6.* Mărturia hotarnică a lui Neculai Corbul vornic de poartă pentru alegerea locului Nastasiei lui M. Orbul, în *mahalaoa Muntenimei.*

Din jaloba ce au dat cătră pre înălţat domnul nostru Scarlat Alexandru Calimah Vvd. Nastasie soţia mortului Mihalachi Orbul de aice din Eşi, au făcut cerire ca să i să rănduiască un vornic de poartă şi săi hotărască o casă cu locul ei ce are, la mahalaoa Muntenimei după a căreia jalobă fiind eu orănduit din poronca dumisale Costandin Balş vel logofăt ca să mărg la stare locului şi să cercetez de este casa cu locul ei drept a jăluitoarii, deci mergând la faţa locului mai întăi am cerut scrisori dovezi, şi jăluitoare au scos un zapis din let 1787 April 5 de la un Pavel Racul seiman hătmănesc de aice din Eşi, ce vinde bărbatului jăluitoarei de mai sus arătate locul acesta cu casa drept 60 lei, în care zapis de vânzare sânt şi alţi marturi iscăliţi, care loc acum să hotărăşte cu locul Mării sale beizade Mavrocordat, şi încredinţândumă de vătavul Neculau om a mării sale Beizade şi de alţi răzeşi înpreğuraşi că este drept a jăluitoarei, am pus piatră hotar alăture lăngă tumurugul zaplazului bezădelii din dial de drum la poartă, şi începând cu măsura cu stânjăn gspod, alăture cu zăplazul beizadelii la dial parte despre miazănoapte, pără în fundul locului în colţi întrun hotar ce să megieşeşte cu locul ispravnicului Petrachi ci este la temniţă sau aflat 32 stânjăni şi doî palme i doî parmace, şi din hotarul acesta am purces cu măsura parte despre răsărit în curmeziş pără în locul crâşmii pitarului Ioan Mateiaş sau aflat şasă stănjeni şi şasă palme iar parte despre amiazăzi merge pără în drum ce intră în ograda mării sale Beizade sau aflat triizăci şi trii stânjăni iar faţa drumului parte despre apus dintro piatră hotar ce esti în ograda dumsale pitar Ion Matei şi pără în hotarul de unde am început cu măsura întăi sau găsit patru stânjăni şi o palmă i un parmac şi aşa cu aćastă măsură şi pietre hotară sau ales şi sau deosăbit locul jăluitoarei de locurile megieşite, iar piste tot a patru măsuri din giur împregiur sau făcutu şaptezăci şi şasă stânjăni şi o palmă şi trii parmace, şi după cum am ales şi am hotărât şi am deosăbit lam stălpit şi cu pietre hotară dând şi această mărturie hotarnică la mâna numitei de mai sus întru care am şi iscălit puind atât palma cu care sau măsurat cât şi pecetea porţii.

1814 Aug. 6.

Neculai Corbu vornic de poartă (l. p. porţii gospod 1782)

XLVII. *1820.* Perilipsis de pe toate scrisorile locului casălor dumisale medelnicer Costandin Sucevanul ce sunt în oraşul Eşii în mahalaoa Muntenimii de mijloc.

1779 Iuli 1. Un zapis de la Gheorghii Smirtul petrariu şi soţia sa Paraschiva prin care vând o casă cu locul ei lui Andrei Hariton copil din casă drept 115 lei care casă esti în mahalaoa Muntenimei de mijloc pe locu domnescu.

1779 August 24. Un zapis de la Andrei Hariton prin care vinde un locu de casă din mahalaoa Muntenimii de mijlocu dsale vel logofăt Vasile Razu drept 30 lei.

1779 August 26. O mărturie hotarnică de la Vidraşcu Canţir vornic de poartă

şi Neculai vornic de poartă prin care arată că din poronca Măriei Sale Costandin Vodă au mers la mahalaoa Muntenimea de mijloc la trei locuri de casă a dumsale Vasile Razu vel logofăt ce le are cumpărătură şi strângând pe mahalagii împregiuraşi şi după zapisăle de cumpărătură căutând stărei locurilor, cari fiind aceste trei locuri alăturea unul lângă altul la hotărâria liam făcut tot unul şi măsurândule cu stânjăn domnesc de giur împregiur am pus pietre hotară şi iau dat şi această mărturie la mâna dumsale Vasile Razu vel logofăt.

1805 Avg. 15. Ţidula de la vornicia de aprozi cătră Gheorghi telal başa, prin care poronceşte că după ţidula domniască să strâge la mezat locul de casă ce este a cumpărătorului Mihalachi Razul întru care ţidulă să arată că la 1805 Noemv. 5 sau făcut numitul loc hareciu în divan asupra dumsale hatmanului Sandul Sturza cu 4000 lei şi tot întru această ţâdulă la Noemv. 12 arată dumisale hatmanul Sandul Sturza că fiind vechil din partea dumsale banului Neculai Hrisoverghi, pentru care au dat şi bani, rămăind dmnealui stăpân pe numitul locu ca un drept cumpărătoriu.

1805 Noem. 6. Zapis de la dmlui Costandin Balş vel vornic de ţara de gios, prin care arată că fiind epitrop asupra casei răposatului boer Mihai Razu biv vel camaraş spre plata datoriei casei au scos la mezat numitul locu care sau vândut cu 4000 lei dmsale hatmanului Sandul Sturza.

1806 Aug. 16. O scrisoare la banu Hrisoverghi dată dsale căminăresii Elenii Sturza de învoiala ce au făcut pentru locul acesta de casă ca săl îngrădiască cu zaplaz săi facă şi casă pe dânsul şi asăminea şi dmneeai căminăreasa săi dei în schimbu 17 pol pogoane vie la Necoreşti 7500 lei bani.

1812 Ghenar 22. O scrisoare de la dmlui banul Alecu Beldiman şi soţul său Elena Costandache prin care arată că au făcut schimbu cu Ilinca dăscăliţa şi fiiul său Costandin Necolau dând casăle ce avea dmlui banul în târgul Eşii la mahalaoa Muntenimea de mijlocu, şi luând de la dăscăliţa şi de la fiul său Costandin Neculau casile ce au lângă Prapadoamna Paraschiva mai dândule şi 15000 de lei bani gata.

1820 Ghenar 12. O mărturie de la C. Neculai Cerbul vornic de poartă de cercetare ce au făcut din poroncă locului casălor acestora după cuprinderea hotarnicei vechi.

1820 Ghenar 18. Ţidulă domnească cătră vornicia de aprozi poroncind ca să să scoată la mezat casăle cu locul lor din mahalaoa Muntenimei de mijlocu ce sânt a medelnicerului Costandin Neculau pusă amanet pentru bani ce este dator ca să să vândă de veci.

1820 Mart 14. O ţidulă de la vornicia de aprozi cătră telal başa a să striga la mezat numitele casă cu locul lor ce sânt a lui Costandin Neculau întru care ţidulă să arată că sau făcut areci locul cu casăle asupra medelnicer. Costandin Sucevanul drept 8105 lei.

1820 Mart 20. Zapis de la medelnicer Costandin Neculau de vânzare casălor cu locul lor în mahalaoa Muntenimei de mijloc, făcândusă vânzare prin mezat drept 8101 lei cătră medelnicerul Sucevanul.

1820 Mart 21. Carte de la divan dată medelnicer. Costandin Sucevanul întăritoare asupra locului ce au cumpărat de la mezat.

1820 Decembre 2. Jaloba medeln. Costandin cătră domnul ca să poroncească a să întregi locul cumpărat de la mezat după vechia hotarnică de la 1779 Avg. 26 şi poronca de la vornicia de **poliţâe** (sic, pro *politie*) cătră vornicul de poartă Vasăle Bucur ca să urmeze după cerire a face cercetare locului şi pe unde va afla împresurare săl întregiască.

1820 Dec. 4. Mărturia hotarnică de la Vasile Bucur vornicu de poartă prin care

arată cum au cercetat toate măsurile locului şi cum lau întregit după cuprinderea hotarnicei vechi.

XLVIII. *1820 Ghenar 12.* Mărturie hotarnică a lui N. Corbul vornic de poartă, asupra caselor lui C. Nicolau med. din Muntenimea de mijloc.

După jaloba ce au dat către Măria Sa Vodă dmlui caminar Dumitrachi Florea la 1819 Dekv. 28 cu arătare că având amanet un loc de casă cu nişte odăi în mahalaoa Muntenimii de mijloc a dmsale medelnicer Costandin Necolau pentru chezăşie ce au dat dmlui caminar la dmlui spatar Vasile Miclescu, aflândusă dator dmlui medelnicer dsale spatar şi fiind că dmlui caminar sau pus la cale cu dmlui spatar pentru plata banilor au făcut cerere ca să să scoată acel loc la soltan mezat să să vânză de veci spre aşi împlini banii şi a scăpa de chezăşie, cu care jalobă rânduită la cinstita vornicie de aprozi am fost eu orănduit din poronca cinstitei logofeţii cei mari ca să mărgu la arătatele casă cu locul lor şi să fac cuviincioasă cercetare după orănduiala păzită după putere scrisorilor ce va ave.

La care următoriu fiind poroncii am mersu la stare locului .dimpreună cu pârâtul şi am cerut scrisori dovezi de stăpânire asupra locului şi mai întăi au scos un zapis de stăpânire caselor cu locul lor, din 1812 Ghenar 22, în care zapis arată că acest loc cu casă au fost a dsale Alecu Beldiman biv vel banu, şi învoindusă cu mama pârâtului şi cu fiul său medelnicer Costandin Necolau au făcut schimbu de iau datu casile aceste cu locul lor şi 15000 lei bani mamii pârâtului şi mama pârâtului iau dat dsale banului înprotiva acestui loc cu casă alte casă cu locul lor lângă biserica Prapadoamna Paraschiva.

Al 2-a a mai scos o mărturie hotarnică din 1779 Avg. 26 iscălită de doi vornici de poartă adică de un Vidraşcu şi de Necolai Rale vornic de poartă, întărită şi cu pecete porţii gospod, care Vasile Razu vel logofăt, arătând că sau măsurat locul acesta cu stânjăn gospod, întru care hotarnică sau văzut şi palma pusă cu care sau măsurat locul acesta. Văzând şi alte scrisori cu vechi cu noaî, şi după putere scrisorilor ce am văzut mam încredinţat că locul acesta cu casile este drept a pârâtului medelnicer Necolau, şi nu ave nici o pricină de a împiedica mezatul. Incepând a măsura locul cu stânjăn gospod după palma ce era pusă în hotarnica veche locul din răspântiile drumurilor parte despre amiazăzi în lungul locului până în locul clironomului răposatei Nastasie Buzdugănească sau găsit 48 stânjăni, eşind măsura întocma după cuprindere hotarnicii vechi, măsurândusă şi uliţa drumului sau găsit 2 stânjăni 5 palme, iar hotarnica veche pomeneşte drumul numai de 2 stânjăni.

Iar parte despre apus alăture cu locul clironomilor Buzdugănesii în curmeziş au eşit 24 stânjăni, 1 palmă, iar în hotarnica veche să arată că măsura aciasta este 25 stânjăni, care să cunoaşte că cu 5 palme să împresoară de către uliţă şi cu 2 palme să împresoară de către locul Buzdugănesei.

Şi am întors măsura din colţul locului parte despre mlazănoapte tot alăture cu locul Buzdugăneştilor şi pără în uliţa Copoului, sau aflat 37 stânjăni, iar în hotarnica veche să pomeneşte 39 stânjănt măsura ecasta, am măsurat şi uliţa drumului ce vine de la Copou şi sau aflat 3 stânjăni pol măcar că în hotarnica veche nu se pomeneşte de câţi stânjăni au fost uliţa Copoului, şi nici pietrile hotară nu sau putut găsi, fiind astupate cu omăt, şi aciastă parte sau măsurat numai după zaplazii ogrăzii şi lipsa acelor 2 stânjăni ce nu să ajunge nam putut afla de către uliţă să împresoară sau de către locul Buzdugănesii mai ales că nici scrisorile Buzdugăneştilor nau fost faţă arătând stolnicul Iancul Anghelichi că scrisorile sunt la Episcopia Romanului.

Am măsurat şi părţile despre răsărit din colţul locului din sus în curmeziş ală-

ture cu drumul pănă în răspîntinile drumului de unde am început cu măsura întăi şi sau aflat 24 stânjeni pol, eşind întocma după cuprindere hotarnicii vechi.

Iar binalele sunt aceste:

3 odăi cu sobile lor cu divanuri.

1 grajdiu cu păreţii de scânduri în care pot să încapă 10 cai şi o şură care aceste toate sînt supt un acoperemânt.

1 un bordei la poartă.

1 pivniţă de piatră de 7 vasă, iar ograda din giur împregiur îngrădită cu zăplaz cam vechiu şi o poartă veche, şi după cercetare ce am făcut am dat şi eu aciastă mărturie la mâna dumsale caminar Dumitrachi întru care mam şi iscălit şi nu lipsesc a înştiinţa cinstita logofeţie.

Neculai Corbul vornic de poartă 1820 Ghenar 12.

XLIX. *1820 Ghenar 19.* Vornicia de aprozi rândueşte pe Costantin telal başa să strige la mezat casele lui C. Nicolau medelnicer la cererea lui D. Florea caminar, în *Muntenimea de mijloc.*

De la vornicia de aprozi către Costandin telal başa

După jaloba ce au dat mării sale lui Vodă dmlui caminar Dimitrie Floare cu cerire ca să să vânză de veci prin mezat casele cu locul lor de aice din oraşul Eşii din mahalaua Muntenimii din mijloc ce sânt a medelnicerului Costandin Neculau pusă amanet pentru bani ce este dator, cercetând dm. vel logofăt de ţara de glos, sau văzut sinetul numitului datornic din anul 1816 Mart 16, cuprinzătoriu că sau împrumutat cu 10000 lei, în vade de doi ani de zile, puinduş amanet casăle arătate cu locul lor cu îndatorire că de nu va plăti banii arătaţi cu dobânda lor la vade, să să vânză amanetul şi dar văzândusă că au trecut vadeaoa ciau avut şi nau plătit banii, şi piste vade încă văzândusă trecuţi peste un an şi zăci luni, şi nici acum nau urmat a plăti, sau găsit cu cuviinţă cerire jăluitorului şi mai întăiu sau orănduit pe vornic de poartă Neculai Corbul, să cerceteze după rânduiala păzită, de nu sânt în vreo pricină despre megieşi aceste casă cu locul lor care cercetare urmăndusă şi prin mărturie ce au dat la 12 zăle a acestei luni Ghenar, arată că aceste casă sănt pe drept locul lor, pe care măsurândul cu stănjăn domnescu după hotarnica ce sau văzut din anul 1779 August 26 de la doi vornici de poartă, sau aflat întru această mărime, după însuşi palma ce este pusă pe ace hotarnică adică lungul locului despre miazăzi pănă în locul Buzdugăneştilor 48 stănjăni deplin după hotarnică unde şi uliţa drumului să arată de doi stănjăni, iar acum sau găsit de doi stănjăni şi 5 palme, iar parte dinspre apus alăturea cu locul Buzdugăneştilor sau aflat 24 stănjăni, 1 palmă, iară după hotarnică sânt 25 stănjâni, zicând vornic că 5 palme ar fi în drum şi 2 palme să împresoară de locul Buzdugăneştilor; au măsurat şi parte despre miazănoapte tot alăture în locul Buzdugăneştilor pănă în drumul Copoului şi sau aflat 37 stănjăni, iar hotarnica arată 39 stănjăni, iar drumul Copoului este de 3 stănjăni şi giumătate, însă hotarnica nul arată cât este de mare, nici scrisorile Buzdugăneştilor nu liau văzut ca să se afle împresurare acelui stânjăn fiind la Episcopie Romanului, iar parte despre răsărit sau aflat deplin după hotarnica de 24 stănjăni şi giumătate, şi sânt şi aceste binale adică: trei odăi cu toate cele trebuincioasă, un grajdiu de scănduri şi o şură supt un acoperemănt, o pivniţă de piatră şi altele, cum arată mărturia rănduitului vornic de poartă. Drept aceia după poroncitoare ţidulă gospod din 18 a acestei luni Ghenar către această vornicie ţi să scrie ca

să strigi la mezat casile arătate cu locul lor în hotărâta vade de 40 zăle pe toate ulițăle orașului și în divan spre înștiințare celor ce vor fi mușterei să cumpere (care cumpărător ce va fi va căuta și impresurările locului ce sânt arătate mai sus) și cu cel mai de pre urmă și mai bun preț ce va eși în mezat după împliniria vadelii arătate să să facă hareč în divan asupra mușteriului ce va fi cărue cumpărător pe lângă serisorile locului ce va lua, i să va întări stăpânire și prin carte Mării sale lui Vodă.

Alecu Canta vel vornic 1820 Ghenar 19

3000 lei evel mezat
4000 lei Razu spatar Ghenar 25,
4200 Iancul stolnic
8100 adică opt mii noă sute lei dlui spatar Grigore Razul.

Ghenar 1.

Divanul

Drept opt mii una sută cinci lei înainte noastră au luat săvârșire prin mezat casăle arătate cu locul lor, cu cel mai de pe urmă și mai cu preț ce lau dat dmlui med. Constandin Sucevanu. Drept aceia spre a avea mezatul acesta deplină credință și tărie să adiverește de la divan.

1820 Mart 14

Dumitru Sturza vel logofăt
D. Ralet vel vornic
Dracachi Roset vel vornic
Calimach vel vornic
Costandin Canta vel vornic
Costandin Conachi vornic

L. *1820 Mart 20.* C. Neculau medelnicer vinde cu 8105 lei lui C. Sucevanu casele sale cu locul lor în Muntenimea de mijloc.

Costandin Nicolau biv vel medelnicer fac știut și încredințăz prin acest zapis al mieu, că având aice în orașul Eșii la mahalaoa Muntenimei de mijloc niște casă cu locul lor, liam fost pus amanet la anul 1816 pentru 10000 lei ce mam fost împrumutat de la dumn. caminar Dimitrie Flore, cu vade de un an de zile cu hotărâre că de nu voiu putea plăti banii la vade să să vânză amanetul, și apoi trecând vadeaoa și piste vade în destulă vreme, și neputând plăti banii, au pornit dumnelui caminar cerire prin jalobă ca să să vânză amanetul săș poată înplini banii, care cerire a dmsale fiind dezlegată și prin însuși zapisul mieu, dat de atunce din 1816 Mart 16, sau găsit de cuviință ca să să vânză amanetul și mai întâiu sau orănduit pe Nicolae Corbul vornic de poartă să cercetezi după rânduiala păzită ce loc au aceste casă a mele, și de nu iaste în vreo pricină dispre megieși, care cercetare urmândusă și prin mărturiia ce au dat rânduitul la 12 zile a trecutii luni Ghenar, arată că aceste casă sânt pe drept locul lor, pe care măsurândul cu stânjăn după palma ce iaste pusă pe hotarnica veche ce sau văzut din anul 1779 August 26, de la doi vornici de poartă și după măsurile aceiași hotarnice, sau aflat întru ačastă mărime, adecă lungul locului dinspre amiazăzi până în locul Buzdugăneștilor 48 stânjăni deplin după hotarnică, unde și ulița drumului să arată de doi stânjăni, iar acum sau găsit de 2 stânjăni și 5 palme parte dispre apus alăture cu locul Buzdugăneștilor sau aflat 24 stânjăni, una palmă, iar după hotarnică sânt 25 stânjăni arătând vornic de poartă că 5 palme sânt în drum și doă palme să împresoară de locul Buzdugăneștilor, au măsurat și parte dispre miazănoapte tot alăture cu locul Buzdugăneștilor până în drumul Copoului și sau aflat 35 stânjeni, iar hotarnica arată

39 stănjăni şi drumul Copoului iaste de trei stănjăni şi ğumătate (însă hotarnica nul arată cât iaste de mare), nici scrisorile Buzdugăneştilor nu liau văzut ca să afle împresurare acelor stănjăni fiind la Episcopiia Romanului, iar parte dispre răsărit sau aflat deplin după hotarnică 24 stănjăni şi ğumătate, întru care măsuri să încheie mărimea locului acestor casă arătând şi binale ce sânt pe dânsul, cum pre largu arată mărturiia ačasta, după care la 18 zile Ghenar, am dat poroncă prin domniiască ţidulă cătră dmlui vel vornic de aprozi să rănduiască pe telial başa să strige la mezat casăle arătate cu locul lor în hotărâta vade de 40 zile, pe toate uliţăle oraşului şi în divan spre înştiinţare celor ce vor fi muşterei să cumpere, şi cu preţul cel mai de pe urmă să să facă hareč în divan (şi cumpărătoriul ce va fi săş caute împresurările locului sus arătate) şi prin osăbită ţidulă a dmsale vel vornic cătră telial başa de la 19 zile aceiaşi lună Ghenar, sau scos la mezat casăle arătate cu locul lor, şi de atunce şi pănă la 14 zile acestei luni Mart urmăndusă facerea mezatului cu necontenire, preţul cel mai de pe urmă şi mai bun adecă opt mii una sută cinci lei lau dat dmlui med. Costandin Sucevan, cu care mulţămindumă eu sau făcut hareciu, în divan asupra dumsale medelnicer, cum să arată săvârşirea vânzărei acestor casă cu locul lor şi priimind deplin arătaţii bani 8105 lei de la dmlui boeriul cumpărătoriu am dat împreună cu zapisul acesta şi toate scrisorile čam avut asupra acestor casă cu locul lor şi de acum înainte şi în veci în puterea mezatului şi a zapisului meu acesta să aibă atât dmlui medelnicer cât şi moştenitorii dms, din niam în niam a le stăpâni cu tot locul în cele adevărate măsuri a hotarnicei vechi, fiind cumpărate cu bună credinţă, asupra cărora casă săş facă dmlui medelnicer şi toate întăriturile cuviinčoasă.

Costandin Neculau medelnicer 1820 Mart 20

Divanul

Săvărşindusă vânzarea ačestor casă cu locul lor prin mezat după toată rănduiala păzită, şi cu mulţămire vănzătoriului precum şi însuş prin zapisul său acesta adivereşte Drept aceia spre a ave zapisul acesta deplină credinţă şi întărire să adivereşte de la divan.

Dim. Sturza vel log. 1820 Mart 23.
Const. Canta vel vornic
Dim. Ralet vel vornic Dracachi Roset vel vornic
Conachi vornic
Alecu Canta vel vornic T. Prăjăscu vel spatar

LI. *1820 Mai 18.* Jaloba lui C. Suceveanul med. pentru locul cumpărat la mezat în *Muntenime de mijloc* de la C. Nicolau medelnicer.

Prea Inălţate Doamne,

La trecuta lună Martie, am cumpărat de la mezat nişte casă cu locul lor aice în oraşul Eşii la mahalaoa Muntenimei de mijloc, ci era a medelnicerului Costandin Nicolau, scoasă în vănzare din poronca Inălţimei taie, spre plata datoriei numitului medelnicer, care loc fiind că să află impresurat de cătră megieşitele locuri, după cum arată ţidula mezatului, că la cercetare ci sau făcut prin rănduitul vornic de poartă la 12 a trecutului Ghenarie, locul lau aflat împresurat.

Mă rog Inălţimii tale să să rănduiască pricina ačasta la locul cuviinčos, ca să să facă îndreptare împresurării întocma după cuprindere a vechii hotarnice ci are locul acesta din anii 1779 August 26, făcută cu mulţumire a toţi megieşii de atunce întru care

sânt şi iscăliţi şi puindusă şi pietre hotară fiind că lipsăsc cu totul să mi să deie mărturie după rănduială.

A Inălţimei tale, pre plecată şi presupusă slugă

Costandin Sucevan biv vel medelnicer

In dos: Iaşi

D-ta vel vornic al poliţiei să cercetezi jalba ačasta.

Costandin Suţul vtori logofăt 1820 Mai 18

No. 4458.

De la vornicia politiei

Cătră d-lui vornic de poartă Vasile Bucur

Din jalobă pre larg vei înţălegi d-ta arătare şi cerere ce face jăluitoriul medelnicerul Costandin Sucevanul că având aice în Iaşi un loc cumpărat prin mezat, de la medelnicer Costandin Nicolau sar fi împresurând despre megieşitele locuri şi au cerut ca să i să scoată de supt împresurare şi să să stălpască cu pietri hotară. Deci te orănduești vornicia să mergi la faţa locului şi adunând de faţă pre toţi megiaşii cu toate scrisorile lor faţă fiind şi dmlui medelnicer cu scrisorile ce are să faci cu amăruntul cercetare şi atât din scrisori precum şi de stăpănire din vechiu urmată dovedind loc dmsale medelnicer cât şi măsura cu stănjăn gospod pre la locurile ce va cere trebuinţa şi nefiind pricină despre vreo parte săl şi stălpeşti cu pietre hotară dănd şi mărturie hotarnică pre obiceiu; iar rămăind vre-o parte cu nemulţămire, pietre hotară nu vei pune, ce dănd mărturie şi harta cu bună închipuire de stare locului săi trimeţi aice ca să să pue la cale.

Ianacachi Neculce vornic 1820 Dekv. 2.

LII. *1820 Iunie 10.* Cartea lui M. Gr. Suţu Vodă cătră hătmănie pentru vânzarea la mezat a caselor lui C. Sucevanul medelnicer.

Iw Mihail Grigoriu Suţul Voevod cu mila lui Dumnezău domn ţării Moldaviei

Cinstit şi credincios boeriul domniei mele dlui Alexandru Manu hatman sănătate. După jaloba ce au dat domniei mele supt N. 8940 d-lui medelnicer Costandin Sucevanul, cu cerere ca să să facă legiuite publicaţii asupra a zăci stănjăni loc domnesc ce au cumpărat lângă locul casălor sale ce are aice în oraşul Eşii la mahalaoa Muntenimii de mijloc, cercetând dmlui vel logofăt de ţara de gos, sau văzut zapis de cumpărătură dintracest curgător anu şi lună 1820 Iunie 1, iscălit de vănzătoriu Gheorghie Buzdugan, cu cuprindere că de a sa bună voe au vândut 10 stănjăni domneşti, din drept locul casălor sale ce le ari clironomie de la părinţi aice în oraşul Eşii la mahalaoa Muntenimii de mijloc numitului medelnicer cu preţ 2500 lei, care aceşti zăci stănjăni sînt la margine locului casălor sale despre apus, cum pre largu arată zapis acesta, încredinţat fiind şi de dlui vel logofăt. Pentru care să scrie dmtale să orăndueşti pe telial başe să publicarisască vănzare acestor zăci stănjăni domneşti de loc, după a săbornicescului hrisov hotărăre în hotărăta vade de 6 luni de zile cu necontenire atât la stare locului între toţi megieşii vănzătoriului precum şi pe toate uliţile oraşului şi în divan, spre înştiinţare tuturor acelor ce dreptate le va da protimisis a răscumpăra, arătând anume cine iaste vănzătoriul şi cine iaste cumpărătoriul, şi preţul vănzării acestui loc, şi dacă pănă la împlinire vadelii arătate, să vor ivi cineva cu cerire de protimisis ori din neamurile vănzătorilor sau din megieşi să cercetezi D-ta ce niam sînt cu vănzătorii sau ce megieşie are şi să dai mărturie cu care viind la divan să să cerceteze şi de li să va căde protimisis vor răscumpăra, iar dacă pănă la împlinire vadelii arătate nu să va arăta nimene cu cerire de protimisis, atunce rănduitul telial başa iscălindu publicaţie de

neamurile şi megieşii vănzătorilor şi alţii ce vor auzi publicaţie şi încredinţând şi el că au urmat cu facere publicaţiei, după poronca domniei mele, vei da şi dmta osăbită mărturie cumpărătoriului de săvărşire publicaţiei după care să i să de şi de la domniia me întăritură. 1820 Iunie 10

Iω | MX | Γρ | Cȣ | в | к 1ȣ19 vel logofet

cap de bou

LIII. *1820 Dec. 4.* Iaşi V. Bucur vornic de poartă măsură locul lui C. Sucevanul din mahalaoa *Muntenimei de mijloc* spre Copou.

După jaloba ce au dat către Pre înaltul domnul nostru Mihail Grigore Suţul Voevod dumnialui medelnicer Costandin Suceveanul, cu rugătoare cerire ca să fie rănduit la locul cuviinčos, spre a să scoati de supt împresurare un loc de casă cil are *aice în oraşul Eşăi, la mahalaoa Muntenimii de mijloc,* ci lau cumpărat prin mezat de la medelnicer Costandin Nicolau, cu care jalobă rănduit fiind la cinstita vornicie politiei, de acolo mi sau triimiis porunca in scris în dosul jalobii ca să merg la faţa locului să fac cuviincioasă cercetare şi scoţindul de supt împresurare săl stălpesc şi cu pietre hotară. Deci în urmare poroncii am mersu la faţa locului, unde faţă fiind atât jăluitorul cu toate scrisorile a doî locuri de casă ce le are părinţăşti, unul alături despre apus de locul medelnicerului, şi altul a surorii dumsale iarăşi alăture din sus dispre miazănoapte de locul medelnicerului, iar dispre răsărit şi despre amiazizi a locului acestue fiind drumuri nu sînt alţi megieşi. Şi întăi dmlui medelnicer a scos de au arătat hotarnica locului ci este din anul 1779 Avg. 26 iscălită de doi vornici de poartă, Vidraşcu Canţir şi Neculai Rale şi întărită cu pecete porţii; al doile ţidula gospod ci este dintracest an curgător 1820 Ghenar 18 poronciloare cătră dumnialui Alecu Canta vel vornic de aprozi ca să să vânză prin mezat arătatul loc; al treile ţidula vorniciei de aprozi cătră telal başa poroncitoare să urmeză strigare mezatului, întru care ţidulă arată cum sau făcut hareč locul la 14 Mart a acestui an, asupra dumsale medelnicer Costandin Sucevanul; al patruli zapisul vănzării de veci acestui loc de la Costandin Nicolau cătră medelnicer Sucevanul tot dintracest an Mart 20, întărit fiind zapisul şi de cătră dmlor veliţii boeri ai divanului, care aceste ţădule cum şi zapisul vănzării arată că la cercetare ci sau fost făcut locului înainte de a să scoate la mezat după măsurile arătate la hotarnică locul sau aflat împresurat, şi împuternicesc pre cumpărători spre al întregi în urmă. Apoi am cerut şi la dmlui Gheorghie Buzdugan sămi arăte scrisorile acelor doî locuri ci le are dispre apus şi dispre miază noapte de locul medelniciarului şi arătândumi hotarnicile sau văzut toate mai noî şi în urma hotarnicil de sus arătată a medelnicerului Sucevau, Şi aşa dar făcând stănjăn de opt palme gspod cu palma ce sau găsit însămnată pe hotarnica veche a locului medelnicerului am început a măsura locul medelnicerului din colţul din ǧos despre răsărit *din drumul Copoului* dintro piatră veche hotar ce sau găsit, unde am mai pus şi eu alta, şi mergând cu măsura alăture cu drumul ci merge dispre răsărit cătră apus, *plasa* locului dispre amiazăzi până unde sau împlinit patru zăci şi opt (48) di stănjăni după hotarnică am pus piatră hotar şi la această măsură sau aflat şasă palme şi giumătate înpresurate de locul dumsale Gheorghie Buzdugan cari sau luat; de acolo am purces cu măsura în sus *plasa* dispre apus alăture cu locul lui Gheorghe Buzdugan şi sau aflat stănjăni deplin 25 după hotarnică, şi am pus piatră hotar; de acolo am întorsu cu măsura spre răsărit *plasa* locului despre miazănoapte alăture cu locul surorii dsale Gheorghe Buzdugan păn în drumul Copoului păn într'o piatră hotar vechiu ce sau găsit lângă care am pus alta; şi fiind că la această plasă sau aflat iarăşi un stănjăn lipsit împresurat tot de locul lui Buzdugan, sau luat şi sau

împlinit iarăş deplin după hotarnică, 39 stănjăni. Am măsurat şi al patrăle *plasă* ce dispre răsărit *alăture cu drumul Copoului* şi sau găsit deplin 24 pol stănjăni, după hotarnică şi aşa sau împlinit de giur înpregiur măsurile atât locul medelnicerului deplin după hotarnică şi sau stălpit. După aciasta am ispitit şi măsura locurilor dumsale Gheorghe Buzdugan cu stănjăn ce am făcut după palma ce sau găsit însamnată pe hotarnicele locurilor sale, măsurând din pietrele ce am pus colţ din gios locului medelnicerului *alăture cu drumul spre apus* păn în *margine drumului Copoului cel de pe lângă casăle Cantacuzineştilor* şi sau aflat stănjăni întocma după hotarnice. Şi aşa dar văzând şi dmlui Gheorghie Buzdugan că locurile sale întru această măsură sânt întocma, au rămas fără cuvânt de împotrivire şi sau mulţămit; în urmă au mai scos dmlui medelnicer Costandin Sucevanul încă un zapis tot dintracest an Iunie 1 de la dmlui Gheorghe Buzdugan, prin care arată că au vândut de veci medelnicerului zăci stânjăni domneşti loc din locul său din parte despre răsărit alăture cu locul medelnicerului cel are cumpărat de la mezat, care stănjăni zăce să să măsoare din locul medelnicerului spre apus şi apoi să margă hliza aceea din drumul ce este pe dila vale şi în sus până unde este lăţimea acelui loc, care zapis este întărit şi de către logofeţia cea mare la 4 a aceiaşi luni Iunie, şau făcut cerire medelnicerul ca şi aceşti zăce stănjăni să i să măsoare şi să să stălpască cu pietre despărţitoare de către locul rămas a lui Buzdugan, şi să să alătureze lângă locul medelnicerului. Deci întru fiinţa de faţă a dumsale Gheorghe Buzdugan vănzătoriul sau şi măsurat pe trei locuri, întăi *alăture cu drumul cel di la vale*, al doile din colţul locului medelnicerului cel di la deal, şi al treile fundul acestei hlizi dispre miazănoapte, di către locul dmsale caminarului Sandulachi Caţichi, fiind că locul dmsale Gheorghie Buzdugan mai merge din locul în sus încă 11 stănjăni trei palme, măsurânduse la trustrele măsurile tot câte 10 stănjăni domneşti, cu stănjănul alcătuit după palma ci sau pus aice pe hotarnică şi sau pus şi trei pietri hotară la împlinire măsurilor. Insă fiind că locul dumsale Gheorghe Buzdugan după hotarnicile ce are să vede a fi impresurat de către megieşitele locuri di la dial sau de către cele de la vale, cându va căuta împresurare şi o va scoate să aibă a trage şi medelnicerul parte din locul împresurat pe cât cuprinde lăţime acelor zăce stănjăni şi după cum am cercetat şi am ales puindu şi pietre hotară pe la locurile arătate, am dat şi aciastă mărturie hotarnică dumsale medelnicer Costandin Sucevanul, întru care iscălind am pus şi pecete porţii gospod.

Vasile Bucur vornic de poartă — 1820 Dekv. 4.

† печете порцин господ 1782. — hărtie turcească

LIV. *1833 Iunie 10.* C. Sucevanul medelnicer vinde cu 2400 lei postelnicesei Mărioara Jora casele sale din *Muntenimea de mijloc.*

Costandin Sucevanul biv vel medelnicer încredinţăz cu acest zapis al mieu prin care fac ştiut că având aice în oraşul Eşii la mahalaoa Muntenimei de mijlocu nişte casă făcute însuşi de mine pe locul cumpărat de către mine de veci dnpă cuprinderea scrisorilor lui, aceste casă cu locul lor nefiindumi trebuitoare de a me bună voe şi de nime silit liam văndut de veci cu tot locul lor dumsale K.K. postelniciasa Marghioala Jora cu preţul care la tocmală între noi sau alcătuit de 2400 galbeni adică doî mii patru sute galbeni austriaceşti care bani iam şi primit toţi deplin în mânile mele de la dmneei K.K. cumpărătoare şi din parte me iam dat dmsale acest zapis de vânzare împreună şi toati scrisorile ce am avut asupra acestor casă cu locul lor cari scrisori sânt în număr de 17 piste tot, iar locul casălor acestor pe cât astăzi să află cuprins prin îngrăditură să alcătueşte din giumătate locului cumpărat de la medelnicer Costandin Neculau după

zapisul său adică 19 stânjâni şi giumătate la plasa despre miazănoapte şi 22 stânjăni la plasa despre amiazăzi alăture cu drumul mai sânt şi 10 stânjăni de locu cumpărati de mine de la Gheorghe Buzdugan lipiţi către locul cumpărat de la Neculau la plasa despre apus după cum pre largu arată zapisul de cumpărătură şi mărturia hotarnică de la Vasile Bucur vornic de poartă din anul 1820 Dekv. 4, iar giumătate din locul lui Neculau parte despre răsărit este vândut de mine de veci mai înainte prin osăbit zapis dmsale sardar Alexandru Belcik întru a cărue stăpânire şi se află şi dar de acum înainte şi în veci în putere zapisului mieu acesta să aibă atât dumneei K.K. Postelniceasa cât şi moştenitorii dmsale din niam în niam a le stăpâni cu tot locul lor în cele adevărate măsuri de stânjăni arătaţi mai sus fiind cumpărat cu bună credinţă asupra cărora casă săi faci dmneei KK. şi toate întăriturile cuviincioasă.

Constantin Sucevan vânzători Iaşi 1833 Iunie 10.
T. Balş logofăt martur
Iancu Anghelichi ban martur
Hristea Ciucă martur
Faţă fiind la această cu bună voe vânzare încredinţăz de martur
Sandu Crupenschi vornic
Mihalachi Nacu nepot martur
Teodor Nicolau martur
Faţă fiind la această vânzare iscălesc de martur
Ioan Neculau nepot martur M. Boţu şatrar

Divanul de apelaţie a ţării de sus

Clironomii răposatului medelnicer Costandin Sucevanul prin jalbă către acest divan au făcut cerire de a li să întări zapisul cu cari particularnic au cumpărat dumneei postelniceasa Marghioala Jora (acum Paladi) de la răposat medelnicer casăle cu locul lor de aice *din Eşi la Mahalaoa Muntenimei de mijloc*; deci cercetândusă atunce titlurile proprietăţii înfăţoşate de jăluitori sau luat încredinţare că aceli casă cu locul lor au fost drepti a răposat medelnicer şi apoi la 19 Săpt. 1834 supt No. 889 sau scris orăşeneştii adgii ca să publicarisască vânzare acelor casă în vade de şasă luni potrivit glăsuirii sobornicescului hrisov şi de la agie sau priimit raportul supt No. 5070 în alăturare cu publicaţia iscălită de ascultători din cari sau văzut că nu urmiază nici o pricină împedicătoare acestei vânzări. Drept aceia di vreme ce formalităţile publicarisirii aceştii particularnice vânzări sau îndeplinit şi nici o pricină împedicatoare nu sau ivit, pentru aceia se adeverează de către acest divan vecinica stăpânire a dumsale postelniceasa Mărioara Jora, pe arătatele casă cu locul lor.

Costachi Sturza agă
M. Radu aga
C. Lipan spatar director paharnic Vasile Lăzărescu
Secţia I şef Ioan Pangrati
No. 3751 l. p. «divanul giudecătoresc a Principatului
1835 Iuni 9 zile Moldaviei 1834»

Odăile Grozii, din ocolul Iaşilor.

LV. *7188 August 8 (1680) Iaşi.* Noi Duca Voevoda, bojiu milostiiu gospodar zămli Moldavscoi, adică acestu adivărat al nostru credincios şi cinstit boiariu *Costantin postelnic mare* slujind domnii meale şi ţării noastre cu dreptate şi credincoasă slujbă; şi domnia me văzind a dumsale driaptă slujbă şi cu credinţă, milostivituniam domniia me din osăbită mila noastră şi iam dat şi am miluit pe dumnalui de la noi întra noastră

ţara Moldavii cu *un loc de odae din hotorul târgului nostru Iaşilor, unde să chiamă la odăile Partei, de unde să împreună cu partea din ğos ce au dat Stefan Petru Vodă lui Alexandru beizade, unde să tămpină cu locul domnescu la odaia Partei, şi merge în ğos pe valea Căcainei; şi iarăşi să tămpină cu locul čau dat Stefan Vodă Petru lui Alexandru beizade, şi de acolo din locul Posadnicilor despre apus partea din sus unde să tămpină cu locul Rugenilor, ce ţin călugării de la Treisfetitele, şi trece pe la movila Hemesitului spre apus, şi dă în Căcaina, unde să tămpină cu locul mănăstirii lui Aron Vodă şi Ceric şi merge în sus pre vale Cicului şi să împreună cu locul Posadnicilor, şi partea din ğos merge spre răsăritu;* atâta iaste hotarul acestui loc de odae ce mai sus scriem, ca săi hie de la domnia mea boiarinului nostru ce mai sus să zice Costantin postelnic mare driaptă ocină şi danie şi miluire şi uricu şi întăritura cu tot venitul dumsale, şi cuconilor săi şi a tot rodul său neruşeit şi neclătit în veci. Iarăşi după a noastră viiaţă şi domnie pre cine va alege Dumnezău a hi domnu într'anoastră ţara Moldaviei, sau din cuconii noştri sau dintraltă sămenţie ca să nu aibă a strica dania şi miluire noastră, ci să aibă a da şi a întări, iară cine să va ispiti a strica şi a răsipi daniia şi miluire noastră acela ca să hie neertat de dnul Dumnezău čau făcut ceriul şi pământul, şi de toţi sfinţii şi să aibă parte cu procletul Iuda şi cu trecletul Ariia întru nesfărşiţi veci amin. Săngur domnul au poruncit. Sau scris în Iaşi, vlto 7188 August 8.

Iω Duca Voevod. ~ Pecetea gospod.

LVI. *7193 Martie 25 (1685) Iaşi.* Iω Dumitraşco Kantakozino Voevod, bojiiu milostiu gospodar zemli Moldavscoi.

Adică acesta adevărat al nostru credincios şi cinstit boiariu Costantin marile posstelnic slujind domniei mele şi ţării noastre cu dreptate şi cu credinţă; deci şi domnie me văzându al dumsale driaptă slujbă, milostivitumam din osăbita mila noastră şi am dat dumsale de la noi întranoastră ţară a Moldovei, cu *un loc de odae din hotarul târgului Eşilor* unde să chiamă la *odăile Partei,* de unde să împreună cu parte din ğos čau dat Stefan Petru Vodă lui Alexandru beizade, unde să tâmpină cu locul domnescu la odaia Partei, şi merge în ğos pe vale Căcainei, şi iarăşi să tămpină cu locul ceau dat Stefan Vodă Petru lui Alexandru beizade, şi de acole din locul Posadnicilor partea cea din sus despre apus, unde să tămpină cu locul Rufenilor cel ţin călugării de la Treisfetitele, şi trecu pe la movila Hămesitului spre apus de dă în Căcaina, unde să tălneşte cu locul mănăstirii lui Aron Vodă în Ciric şi merge în sus pe valea Ciricului şi să împreună cu locul Posadnicilor, şi partea din ğos merge spre răsărit, atâta este hotarul acestui loc de odae ce mai sus scriem, ca să fie şi de la domnia me boiarinului nostru Costantin vel postelnic driaptă ocină şi mărturie şi danie şi uric de întăritură cu tot venitul dumsale şi cuconilor săi şi cu tot rodul său neclătit nici odănăoară în veci. Iar după a noastră viaţă şi danie, pre cine va alege Dumnezeu a fi domn ţării noastre Moldaviei, ori dintre cuconii noştri sau măcar şi dintraltu niam, ca să naibă a strica dania şi miluire noastră ačasta, acela să fie neertat de domnul Dumnezeu ce au făcut ceriul şi pământul şi de toţi sfinţii şi să aibă parte cu trecletul Iuda văzătoriul şi cu afurisitul Arie, în cei nesfărşiţi şi nenumăraţi vecii amin.

U Ias let 7193 Martie 4

Iω Dumitraşco Canta Vvoda. Pecetea domnească.

LVII. *7226 Decembre 23 (1717). Iaşi.* Adică eu Dumitrachi biv vel armaş feciorul răposatului Costantin čau fost postelnic mare, scriem cu acestu adevărat zapis al mieu, çum eu de nime silit ce de a me bună voia am vândut a mea driaptă ocină şi moşie

un loc de unde să chiamă *odăiile Partei cu 500 lei din hotarul tărgului Eşilor,* ce iaste danie părintelui mieu lui Costandin postelnicului, de răposatul Duca Vodă cel bătrân; am vănduto dmsale nepotului meu lui Iordachi Cantacuzino vel comis drept *500 lei* bătuţi, ca săi fie dmsale driaptă ocină şi moşie dmsale şi giupănesei dmsale şi cuconilor dmsale, şi iam dat dmsale şi ispisoacile cele vechi, ca să aibă dmlui aş face şi dresu domnescu; deci ca să naibă a să mai amesteca alţii din neamul meu, la aciastă moşie, ce ca să fie a dmsale nepotului Iordachie Cantacuzino vel comis precum mai sus scriu, şi pentru credinţa am iscălitu. 7226 Dechemvre 23.

Dumitrachi biv vel armaş — Ghedeon Mitropolitul, Şărban Cantacuzin, Toader Cantacuzinu.

Obs, Costantin Cioban vel post. 7178 Iulie 12 (Surete IV 203) urmează lui *Stamati Hiotiu* post supt Gh. Duca Vodă în a 2-a domnie, 7179, 7180, 7181 Iunie supt Stefan Petriceaico Vodă, înlocuit în 7182 supt D. Vodă Cantacuzin cu Alex. Costin postelnic, iar supt Antonie Ruset Vodă vine *Alex. Ramandi* vel postelnic 7184 7185, 7186, revine ca vel postelnic în 7187 supt Duca Vodă în a treia domnie; şi în 7188, când capătă danie locul din ocolul Iaşilor, la odăile Grozei, 7189, 7190, 7191, rămâne postelnic supt Dumitraşco Cantacuzino Vodă şi în 7193, când capătă o nouă întăritură a domniei Duca Vodă la Martie 25. In vară vine domn C Cantemir şi Costantin Ciobanul îşi păstrează postelnicia şi supt el în 25 Aug. 7193 dar e înlocuit în 7194 prin Alexandru; urmează însă a fi pomenit ca *biv* vel postelnic în 7195, 7196, 7197, 7198, din acest an nu mai e pomenit în actele timpului.

LVIII. *7261 Mai 20 (1753) Iaşi.* Iordachie Cantacuzino vel logofăt, adiverezu cu ačasta încredinţată scrisoare *al* noastră că făcând diiata de împărţire tuturor moşiilor mele şi a viilor şi a ţiganilor, şi de toate zestrile şi bucatele ce am dat fiilor mei şi fiicelor mele, hotărând partea fieştecăruia cu dreptate, precum arată diiata mea. Dară socotind că toate ale lumii se trec şi însuşi omul cât nemerniceşte în lumea ačasta şi vieţueşte, cu vreme iarăşi să mută către ceialaltă viaţă nemuritoare, unde are a da samă de toate faptele lui la înfricoşatul şi nefăţarnicul ǵudeţu a domnului nostru Is. Hs. neputându acolo nime al aǵuta, nici fii, nici prieteni, nici putând lua cu sine nimică. Cu ce dar voiu putea aǵuta sufletului la časul cel înfricoşat al morţii şi să aflăm pre ǵudecătorul milostiv, aflăm dovadă sfănta scriptură că cu milostenie să îmblânzeşte Dumnezău şi cu sfintele liturghii, unde să giunghie mielul lui Dumnăzău răscumpărând păcatele noastre cu sângele său şi pomenire celor răposaţi la sfintele liturghii. Deci şi noi văzând orănduirile ce au făcut pre osfinţitul chir Ioan mitropolit pomenire la sfintele liturghii pentru cei ce sau îngropat la sfănta mitropolie, la care vreme fieştecare să să pomenească, arătând şi fieştecare ce au dat mitropoliii scrisă întro condică cu bună orănduială, şi la zioa însămnată să facă însuşi mitropolitul care va fi după vreme sfănta liturghie şi să slujască părăstasă pomenind acei morţi, scriind numele lor şi la pomelnicul cel mare şi pomenirile cele obişnuite la sfintele liturghii. Mam hotărât şi eu ori unde să va întâmpla sfărşitul vieţii mele să să aducă oasele mele la sfânta mitropolie să să îngroape, unde zac şi oasele soţii mele Catrini, şi a o samă din fii noştri, şi să fim şi noi şi fii noştri, întru ačastă pomenire. Şi am dat danie sfintii mitropolii o moşie *al* noastră anume *Odăile Grozii* în ţânutul Eşilor, care să hotărăşte cu altă moşie a Mitropoliei, unde iaste şi un hăleşteu, care moşie iaste despre *moşul mieu Costantin Ciobanul, vel postelnic, tatăl maicăme, şi eu am cumpărato de la fiiul său unchiul mieu Dumitrachi vel armaşu* în 500 lei, iar moşumieu îi iaste danie de la Duca Vodă bătrânul şi întăritură de la alţi domni, hotărâtă cu bolovani după cum scriu ispisoacele domneşti. Şi am dat toate acele ispisoace şi zapisul unchiului mieu

lui Dumitrachi de vânzare la sfânta Mitropolie în mâna preasvinţitului Chir Iacov mitropolitul; nime din fii noştri nau triabă a să amesteca, să stea nestrămutată la sfânta mitropolie, nici cu vânzare, nici cu altu chipu să nu să strămute de la mitropolie. Aşijderea am mai dat sfintei Mitropolii 16 pogoane de vie lucrate la Ţifeşti la ţinutul Putnii şi un ţigan anume Şărban Durilă cu copii lui danie să fie robii mitropoliei, să aibă mitropolia a face şi ispisoc domnescu pe aceste toate. Acăstă parte am făcut sufletului mieu, care lucru iaste plăcut şi lui Dumnezeu, a să ruga cei vii pentru cei morţi, ca prin ruga lor să să milostivească sfinţiia sa Dumnăzeu spre sufletele noastre, şi ne rugăm să nu fim uitaţi de pomenire acasta, ca văzând noi tocmala ca acasta hotărâtă şi mai tare fiind încredinţat că sfinţiia sa Dumnezău de nime nu să poate amăgi, şi de nu vor plini cei după vreme presfinţiţi mitropoliţi acăstă pomenire rânduită, acesti daruri ce am dat pentru pomenire noastră, credem că însuşi Dumnezău nu ne va lipsi de plata lui, carele şi în dar dărueşte tuturor, şi pentru mare încredinţare am iscălit şi am pus pecetea mea; toate aceste scrisă mai sus sânt cu zisa me scrisă precum şi cu slova me am scris ca să s criază. 7261 Mai 20.

Iordachi Canta vel logofăt, (pecete) Inochentie Episcop Huşilor Aristarh Hrisoscoleu visternic

Obs. Donatorul Iordachi Cantacuzino, şi cu ǵupăneasa lui Catrina, era nepotul după mamă a lui C Ciobanul marele postelnic. Tatăl său a fost Ion Cantacuzino Deleanul, însurat cu fata lui Costantin Ciobanul postelnicul. Vasile, Gheorge (Paşcanul) Ioan (Deleanul) Ecaterina (Costachi), Ilie vist sânt feciorii lui Toderaşco Iordachi, nepoţi lui Iordachi vist. de supt Vasile Lupul. Iordachi Cantacuzino marele logofăt are aceşti copii: Ioniţă căs. cu Zoiţa sora lui Gr. Ghica Vodă, Iordachi căs. cu o Rosetească, Balaşa (G. Aristarh), Safta (C. Cantacuzino din Valahia).

LIX. *7262 Iunie 18 (1754) Iaşi.* Iw Matei Ghica Voevod, bojiu milostiu gospodar zemli Moldavscoi; înştiinţare facem cu acestu hrisov al domniei mele tuturor cine pre dănsul va căuta, sau citindu pre el va auzi, că iată vlind înainte domnii meli şi înainte a cinstiţi şi credincioşi boiari domniei meli cei mari cinstit părintele şi rugătoriul nostru sfinţii sa presfinţitul mitropolit al ţării Iacov al nostru pre cinstit duhovnicescu au arătat o carte de danie de la cinstit şi credincios boiarul domniei mele dumnelui Iordachi Cantacuzino biv vel logofăt din anii 7261 Mai 20 scriind dumnealui că făcând diată de împărţire tuturor moşiilor dmsale şi a vitelor şi a ţiganilor şi de toate zestrele şi bucatele ce au dat fiilor dumsale şi fiicilor dumsale hotărând parte fieştecui cu dreptate precum arată diiata dumsale. Dar socotind că toate ale lumii să trec şi însuşi omul cât nemerniceşte în lume acasta şi cu vremea iarăşi se mută cătră ceialaltă viiaţă nemuritoare, unde are a da samă de toate faptele lui la înfricoşatul şi nefăţarnicul giudeţu a domnului nostru Is. Hs. neputând acolo nime ai agiuta, nici fii nici prietenii, nici putând lua cu sine nemica. Cu ce dar voiu putea aǵuta sufletului la casul cel înfricoşat al morţii şi să aflăm pre ǵudecătoriul milostiv, aflăm dovadă sfănta scriptură că cu milostenie se îmblănzeşte Dumnezău şi cu sfintele liturghii, unde să giunghie mielul lui Dumnezău răscumpărând pacatele noastre cu sângele său şi pomenire celor răposaţi la sfintele liturghii Deci şi noi văzând orănduiala ce au făcut preosfinţitul chir Iacov mitropolit pomenire la sfintele liturghii pentru cei ce sau îngropat la sfănta mitropolie, la care vreme fieştecare să să pomenească, arătând şi fieşticine ce au dat Mitropoliei scrisă întro condică cu bună orănduială, şi la zioa însămnată să facă însuşi mitropolitul care va fi după vreme sfănta liturghie şi să slujască părăstasă pomenind acei morţi scriind numele lor şi la pomelnicul cel mare şi pomenirile cele obişnuite la

sfintele liturghii. Mam hotărât şi eu ori unde să va întâmpla sfârşitul vieţii mele să să aducă oasele mele la sfânta Mitropolie să să îngroape, unde zac şi oasele soţii mele Catrinii, şi a o samă din fii noştri, şi să fim şi noi şi fii noştri întru acastă pomenire. Şi am dat danie sfintei mitropolii o moşie *al* noastră anume *Odăile Grozii* în ţinutul Eşilor, care să hotărăşte cu altă moşie a Mitropoliei, unde iaste şi un hălăşteu, care moşie iaste după *moşul mieu Costachi Ciobanul, vel poştelnic, tatăl maicăme, şi eu am cumpărato de la fiul său unchiul mieu Dumitrachi vel armaşu* în 500 lei, iar moşumieu îi iaste danie de la Duca Vodă bătrânul şi întăritură de la alţi domni, hotărâtă cu bolovani după cum scriu ispisoacele domneşti. Şi am dat toate acele ispisoace şi zapisul unchiului mieu lui Dumitrachi de vânzare la sfânta Mitropolie în mâna preasfinţitului chir Iacov mitropolitul; nime din fii noştri nau triabă a să amesteca, să stea nestrămutată la sfânta mitropolie, nici cu vânzare, nici cu altu chipu să nu să strămute de la Mitropolie. Aşijderea am mai dat sfintei Mitropolii 16 pogoane de vie lucrată la Ţifeşti la ţinutul Putnii şi un ţigan anume Şărban Durilă cu copii lui danie să fie robii Mitropoliei. Acastă parte au făcut sufletului dumisale, care lucru iaste plăcut şi lui Dumnezeu, a să ruga cei vii pentru cei morţi. Pentru aceia şi domniia mea dacă am văzut acastă scrisoare de danie la sfânta Mitropolie, de la domniia me încă am dat şi am întărit cn acest hrisov al domniei mele dania sfintei mitropolii ca săi fie moşiile aceste stătătoare în veaci cu tot venitul lor, şi spre acasta iaste credinţa domniei mele mai sus scrisă *Matei Ghica Vvod şi credinţa prea iubiţi fii domnii mele Grigore Vvod şi Gheorghe Voevod* şi credinţa a cinstiţi şi credincoşi boerii domniei mele cei mari dumnialor Radul Racoviţă vel logofăt, i Manolachi Costachi vel vornic de ţara de gos, i Ion Bogdan, vel vornic de ţara de sus, i Dumitraşco Paladi hatman, i Neculai Suco vel postelnic, i Vasilie Roset vel spatar, i Aristărh Hrisoscoleu vel vist., i Ioniţă Paladi vel ban, i Neculai Caragi vel caminar, i Iordachi Cantacuzino vel pah., i Costachi Duca vel stolnic, i Ioniţă Cantacuzino vel comis şi credinţa tuturor boerilor mari şi mici. Şi sau scris hrisovul domnii mele acesta în scaonul domnii mele în Iaşi întru al doile anu a domniei mele de Tănasie biv cămăraş za izvoade logofăt de taină.

7262 luna lui Iunie 18.

Iw Matei Ghica Voevod, pecete domnească Andronachi treti logofăt procitoh.

LX. *1802 Octombre 10. Iaşi.* Neculai Rosăt biv vel logofăt înştiinţăz cu acastă scrisoare, că având pricină cu sfânta mitropolie pentru un *clin de loc* ce era între moşie me *Posadnicii* şi între moşiia sfintei Mitropolii, care să începe din vale Posadnicilor, unde este capătul cel mai lat şi merge îngustându-se până în *movila Hămesitului* şi acolo la movilă rămâne ascuţit. Pentru care neam învoit cu preasfinţia sa părintele Mitropolitul Iacov şi lam dat în doi din valea Posadnicilor şi până în movila Hămesitului, trăgânduse şi brazdă pe unde sau despărţit, adică din valea Posadnicilor pe linie dreaptă şi tot Neagra până în movila Hămesitului, şi gumătate ce din sus au rămas de Posadnici moşiia me, iar gumătatea ca din gos au rămas de moşiia sfintei Mitropolii, şi sau dat şi scrisori de înbe părţile ca să lipsască cu totul pricina acasta, ca nici eu de astăzi înainte să nu mai pot cere de la sfânta mitropolie nici sfânta Mitropolie de la mine. Neculai Roset logofăt. 1802 Octombre 10.

LXI. *1798 Septembre 20.* Mărturie hotarnică a moşiei *Penişoara.*

Din luminata poronca înălţimii sale Măria sa Alexandru Calimah Voevod, care prin ţidula gospod din 1798 Iunie 27 ni să poronceşte pentru despărţire hotarălor a doao

bucăţi de loc ce are sfănta Mitropolie, *aice lângă Iaşi;* însă o bucată de loc ce să numeşte Penişoara, şi altă bucată ce să numeşte *odaia Partei sau a Grozii* şi între moşiile mănăstirii Treisfetitele *Rufenii şi Pifcanii,* la care Preosvinţiia sa părintele Mitropolitul nu să mulţămeşte, nici după harta ce iaste făcută de *pitariul Climent,* zicând că nu sar fi nimerit semnele ce prin scrisorile Mitropoliei i a mănăstirei şi a megieşilor să arată. Şi după cerire ce au făcut preosfinţiia sa părintele Mitropolitul cătră Inălţimea ta, ne rândueşte ca să mergem la faţa locului, unde să fie de faţă şi dumnialor boerii čau fostu mai înainte rânduiţi spre ačastă cercetare, adică dmlui spatar Mihalachi Luca. Şi având înainte harta acea făcută de pitarul Climent şi scrisorile amănduror părţilor, cum şi a megiaşilor să facem o de iznoavă cercetare foarte cu amăruntul şi în frica lui Dumnezău şi de vom cunoaşte că ace hartă iaste făcută întocma după stare locului şi după cuprinderea scrisorilor să o adeverim şi noi, iar de vom cunoaşte că sau făcut vreo greşală să îndreptăm, adăugând semnile ce va fi lipsind, şi îndată să dăm şi sfărşit. Deci după poroncă mergând la faţa locului fiind vechil rânduit din parte mitropoliei svinţia sa protosinghelul chir Venedict dichiul Mitropoliei, iar din parte mănăstirii sfinţia sa chir Anthim dichiul Treisfetitelor. Şi chemând şi pre pitarul Climent cu harta ce au făcut, am început a cerceta stare locului şi semnele hotarălor după scrisorile de îmbe părţile. Şi fiind că harta am aflato cu totul greşită nefiind făcută după stare locului, am început a face de al doile cercetare şi hartă, şi cerând ca să ne aräte vechilul preasfinţii sale părintelui Mitropolitului cu ce scrisoıi şi dovezi stăpâneşti aceste doao bucăţi de loc ce sau arătat mai sus, la care vechilul preosvinţiej sale niau arătat aceste scrisori ce să vor aräta mai ğos.

a) *Scrisorile Mitropoliei pentru moşiia Penişoara din hotarul târgului Eşii di pe Căcaina.*

1) *Un ispisoc domnescu din anii 7182 Sept. 8 (1673)* de la Stefan Petru Vvd, în care scrie pentru credinčos boerinul mării sale *Alexandru Draco sulger cel mare,* slujind domniei sale cu credinţă şi ţării cu mare dreptate, domniia sa sau milostivit cu o *bucată de loc din hotarul tărgului Eşului* şi au trimis pe credinčos boiarul mării sale Niculai Donici jăcnicerul cel mare de au ales şi au hotărât ačastă bucată de loc despre hotarul tărgului Eşului, care hotar să începe din colţul viilor lui Penişoară din sus, deacii muchea dealului în sus pănă dreptu *nişte odăi ce se cheamă Partea,* unde sau pus un stâlpu de piatră, de acole drept spre apus preste coada *hăleşteului lui Penişoară* la deal pănă *la o prisacă ce să cheamă a Măricuţei;* de acole pe costişă în ğos pe lângă gardul viilor din ğosu la *cerdacul ce să cheamă că au fost a lui Penişoară,* şi de acolo pe din ğos de iazul lui Penişoară *peste Căcaina* în ceia parte spre răsărit, pănă în colţul viilor din ğos şi pănă *în zarea dealului,* atâta iaste tot hotarul acestei bucăţi de loc.

2). *O scrisoare din anii 7186 Fev. 6* de la Alexandru Beizadea sin Antoniu Ruset Voevod în care scrie precum sau milostivit şi au miluit pe sluga sa Curbet armaşul cu tot locul ce iaste la Penişoară şi cu tot venitul ce sar alege ca să aibă a luoa de a zăcea din păne, din fânaţ, din grădini şi din tot locul pentru căi iaste a domniei sale dreaptă ocină şi moşie. Pentru aceia domniia sa sau milostivit şi au miluit pe sluga sa Curbet ce scrie mai sus ca săi fie lui dreaptă ocină şi moşie, nimene să nu aibă al opri.

3). *O carte gospod de întăritură de la Măria sa Costantin Voevod din anii 7201 Iuli 1* în care scrie precum au venit înaintea domniei sale Curbet ce au fost căpitan de mazili şi au arătat nişte cărţi de miluire de la Alexandru beizade sin Antonie Roset Voevod şi ispisoc de întăritură de la răposatul Costandin Voevod pe nişte părţi de ocină de Lipova ce iaste la ţinutul Tutovei şi pre un loc de prisacă de la Cioba-

neşti ce iaste la ţânutul Vasluiului, şi *pre locul lui Penişoară despre Căcaina în locul târgului aice la Iaşi.* Pentru aceia şi domniia sa văzând adevărata danie şi miluire de la Alexandru beizadea şi ispisoc de întăritură de la Costantin Voevod dă şi întăreşte.

4). *Un zapis de danie* de la o Anisia călugăriţa ce au fostu fămeia lui Curbet ce au fost armaş *din anii 7219 Martie 21* ce dă la mâna sfinţii sale părintelui chir Ghedeon mitropolit precum să să ştie pentru o *moşie ce iaste la Penişoara di pi Căcaina în locul târgului aice la Eşi,* care iau fost danie şi miluire cu ispisoc de la Alexandru beizade sin Antonie Ruset Voevod, că au socotit de bună voia sa şi au închinat şi au dat acăstă moşie la sfănta mitropolie din Eşi, mai ales pentru sufletul mării sale lui Alexandru beizade, şi a părinţilor mării sale; şi pentru sufletul soţului său lui Curbet şi pentru sufletul ei, şi dresele ce au avut de la Alexandru beizadea şi alte cărţi de întăritură liau dat la sfânta Mitropolie ca săi fie driaptă ocină şi moşie în veci stătătoare. Aşijderea şi nişte dresă ce au mai avut pe acăstă moşie şi sau răsărit, şi fieşte când sar afla vreo întro vreme să aibă a să lua şi să să dea la sfănta Mitropolie, iar cine sar ispiti a să amesteca ori din săminţiia sa sau măcar şi dintralţii să fie treclet şi blăstămat de domnul Dumnezeu.

5). *Un ispisoc gospod din anii 7219 April 6* de la Dimitrie Cantemir Voevod în care scrie precum au venit înaintea mării sale sfinţia sa părintele chir Ghedeon arhiepiscop şi mitropolit Sucevei şi au arătat un zapis încredinţat de la Anisia călugăriţa care au fost femeia lui Curbet ce au fost armaş, iscălit de sfinţia sa părintele chir Pahomie Episcopul ot Roman, şi chir Calistru Episcopul ot Rădăuţi şi chir Sava episcopul ot Huşi şi de alţi boeri marturi, precum arată acelaş zapis ce sau scris la numărul 4.

6). *O carte gospod din anii 7235 April 27* de la măria sa Grigorie Ghica Vodă, în care scrie că au dat sfinţii sale chir Ghedeon mitropolit şi pre cine ar trimite sfinţia sa la moşia sfintei mitropolii la *Penişoara ce iaste aproape de Iaşi,* să fie volnic cu cartea domniei sale a scoate di pi hotarul mitropoliei pe Ursul şi pe Mihăilă şi pe alţii cari şăd cu odăi cu vite pe locul Mitropoliei şi fac stricăciune multă în ţarină şi în fânaţă şi în grădini şi să aibă a merge cu toate bucatele lor să şază pe locurile lor şi nime să nu aibă a sta în potrivă.

b). Iar vechilul mănăstirii Tresfetitelor aceste pentru locul Copoului din hotarul târgului Eşului.

1). *Un ispisoc gospod din anii 7221 fără de' lună* de la Măriia sa Niculai Alexandru Voevod, în care scrie că socotind Măria sa şi pentru sfănta mănăstire Copou, fiind căzută şi lipsită, o au miluitu cu o *bucată de loc din hotarul domnesc a târgului Eşului,* care loc iaste alăture cu locul sfintei mănăstiri Copoului, şi hotarul acestui loc să începe din piatra ce iaste deasupra vii lui Măzărachi neguţitoriul despre târgu drept spre răsărit, până unde să împreună cu locul ce iaste un hăleşteu la Căcaina a mănăstirii lui Danco, iar în sus merge spre amiazănoapte, tot alăture cu locul lui Curbet despre răsărit, iar pe despre apus cu locul mănăstirii Copoului până la hotarul Rufenilor, cari moşie iaste tij a mănăstirii Copoului. Acăstă bucată de loc de ğur împreğur precum scrie mai sus cu pometi şi cu păragină de vii, şi cu loc de grădină, şi cu pădure şi cu tot venitul ce au dat danie la sfănta mănăstire ce sau numit mai sus Copoul, ca să fie de la domnia sa driaptă ocină şi moşie şi danie şi uric stătătoriu în veci.

2). *O mărturie hotarnică din anii 7253 Noembrie 1,* de la Lupul vel stolnic, ce scrie că din poronca Măriei sale Ioan Nicolai Vvod, face ştire cu acăstă mărturie hotarnică, că jăluind sfinţia sa părintile Ezăcheil arhimandritul şi egumenul de la sfănta mănăstire Tresvetitele din Eşi, zicând că înpresoară svinţia sa părintele mitropolitul Kirio Kir Nechifor un loc de prisacă ce au ţinuto Măriuţă Sturza, care loc de prisacă iaste pe locul mănăstirii Copoului, şi iaste dat mănăstirii de răposatul domnu Vasilie

Vvd, ctitorul mănăstirii, hotărândusă moşia Copoului cu moşia sfintei Mitropolii ce are danie de la Curbetoae, *care moşie iaste pre Căcaina;* la care moşie după poronca mării sale au mersu şi au strănsu oameni buni şi arătând mitropolia un ispisoc de la răposatul Ştefan Petru din let 7183 Septem. 8, care scrie în semne că sau hotărât acel loc a Mitropolii *de lângă târgul Eşilor,* şi au cercat semnile moşii Mitropolii pe acel ispisoc în semne şi aşa au aflat că împresură Mitropolia acel loc de prisacă a Măricuţei di pi locul Copoului, căci hotarnica Mitropoliei scrie că au miluit Stefan Pătru Vodă pe *Alexandru Dracul vel sulger* cu o bucată *din hotarul târgului Eşului* şi au trimis pe Niculai Donici vel jitnicer de au ales şi au hotărât acel loc; şi hotarul să începe din colţul *viilor lui Penişoară* din sus, deaci muche dialului în sus pănă drept nişte *odăi ce să chiamă Partea,* unde iaste stălpu de piatră; de acole drept spre apus peste *coada hăleşteului lui Penişoară* la dial pănă la o *prisacă ce să chiamă a Măricuţii,* care o au împresurat Mitropolia cu nedreptate din moşia Copoului şi acolo au pus o piatră hotar din dial de *drumul ce vine pe costişa,* care desparte acel loc de prisacă a Măricuţii despre moşia Mitropoliei, şi rămâne acel loc de prisacă pe moşia Copoului; şi de acole în ǧos pe costişă *pe lângă gardul viilor* din ǧos la *cerdacul ce să chiamă că au fost a lui Penişoară,* şi de acolo pe din ǧos de iazul lui Penişoară piste Căcaina în ceia parte spre răsărit pănă în colţul viilor din ǧos şi pănă în zarea dialului. Atâta iaste hotarul acei bucăţi de loc a Mitropoliei, iar acel loc de prisacă a Măricuţii rămâne pe moşia Copoului după hotarnica Mitropoliei şi precum au aflat au îndreptat hotarăle pe semnele ce să arată.

Dar fiind că moşia Penişoara a Mitropoliei despre răsărit de unde să începe hotarul după ispisocul Mitropoliei, ce iaste arătat la numărul întăi, să hotărăşte cu *moşia Şorogarii a mănăstirii Golii* alături cu drumul ce merge pe dial, în capătul din gios despre amiazizi cu locul hăleşteului ce să numeşte a mănăstirii Dancului iar acmu să stăpâneşte de şatrar Necola, iam îndatorit pe amândouă părţile ca săş scoată toate scrisorile ce au, adică mănăstire Golia pentru Şorogari, iar şatrar Necola pentru locul hăleşteului, la care neau şi arătat:

a). *Scrisorile şatrarului Necola pentru heleşteul Dancului cu locul lui.*

1). *Un suret* di pi un ispisoc de la Măriia sa Costandin Duca Vvd *din anii 7210 Fev. 16,* în care scrie pentru sfânta mănăstire Dancul din tărgu Eşi, unde iaste hramul sfântului Arhanghel Mihail, *fiind mai înainte biserica de mir,* iar acum Măria sa o au făcut mănăstire mare, şi o au închinat la Svetagora la 40 de mucenici, şi după altele o au miluit Măria sa şi cu un *hăleşteu ce iaste în hotarul târgului Eşului pe Căcaina din sus de tărgu de Eşi* şi au triimis de au hotărât dmlui Ioan Buhuş vel logofăt şi dmlui Gavril aga şi Bejan Hudici vornic de poartă, şi sau socotit din iazu în ǧos *o împistrială de arcu, pentru căci de sar tămpla să să facă cândva vre un iazu mai ǧos, să nu înece moara acestui iazu;* iară hotarul sau început de supt un budăi ce iaste în costişa despre apus din sus de făntăna cea mare şi sau făcut moviliţa acole şi trece piste Căcaina, piste nişte vălcele ce sănt înpotrivă, una în costişa despre apus, alta în costişa despre răsărit pănă întrun piscu despre răsărit în costişă, iar sau făcut moviliţă, şi pre amăndoao părţile de hăleşteu *cât trage omul cu săgeata în pistreală* din margine apii în lături, şi sau făcut semne tot moviliţe, trei despre răsărit şi trei despre apus tot pe costişă şi sau pus şi piatră prin moviliţă şi în sus tot în potriva semnelor pănă unde va aǧunge apa dacă se va ezi.

2). *Un suret* di pi un ispisoc de la Măria sa Mihai Racoviţă Vvod *din anii 7212 April 11,* în care scrie că mergând sfinţia sa părintele Ieremia egumenul şi cu tot soborul de la sfănta mănăstire Dancul au arătat uricul ce sau arătat mai sus pentru hăleşteu. Pentru aceia şi Măria sa Vodă dă şi întăreşte iarăşi pe aceleş semne ce sau

zis mai sus şi osăbit mai milueşte şi măria sa pe această sfântă mănăstire Dancul cu altă bucată de loc din locul domnescu ce *să numeşte Vacola pe Ciric.*

b). *Scrisorile mănăstirii Golia pentru moşia Şorogarii.*

1). *O mărturie hotarnică* de la Costantin Stănescul vornicul de poartă *din anii 1783 Octombre 29* în care scrie că din luminata poronca mării sale Alexandru Costandin Vvd, fiind rănduit de dmlui Costantin Roset vel logofăt după jaloba ce au dat mării sale sfinţia sa părintele Mitrofan egumenul de la sfânta mănăstire Golia arătând că în moşia Şorogarii lângă Eşi are mănăstirea danie de la domni şi de la boeri cu scrisori şi acum ace moşie sar fi împresurând de cătră megieşi, cerându ca să să hotărască. După poroncă mergând la stare locului au strânsu megieşii împrejuraşi carii să răzăşăscu cu mănăstire Golăe, anume pe părintele egumen de Dancul, i pe părintele Chiril egumen de Aron Vodă şi alţi oameni buni din Şorogari, şi cercetând pricina au întrebat pe părintele Mitrofan egumen de Golăe ca să arăte scrisori dovezi pentru aceste părţi de moşie din Şorogari, sfinţia sa:

а) *întăi* au scos un suret di pe un ispisoc de la măria sa răposatul *Mihai* Movilă Vvd (sic) din *anii 7116* în care scrie că viind înainte mării sale egumenul şi cu tot săborul de la sfânta mănăstire Vatopedul au arătat un zapis de la *Pavăl, carele au fost dregătoriu târgului Eşului,* precum el au dat doao vii din Şorogari mănăstirii pentru sufletul său şi au mai dat şi o dughiană şi o casă cu pivniţă ce au cumpărato de la Ionaşco feciorul Marii şi pe acel zapis au dat şi întăritura mării sale.

в) au mai arătat *un suret* di pe un ispisoc de la Gaşpar Vvd din *anii 7118* scriindu că au venit înainte mării sale chir Eremie csarhul şi Mitropolitul Silivirii şi cu arhidiaconul Parthenie şi cu protosinghelul Siona, cu un zapis de la ǵupăneasa Chiriţei Dumitrachi postelnic cum că au dat la sfânta Patriarşie a Ţarigradului o *vie ce iaste la Eşi,* ce iau fostu şi ei cumpărătură de la *Manole ce au fost părcălab la Roman,* care vie iaste lângă *via Dediului,* şi pe urmă Mitropolitul şi cu toţi cei mai de sus scrişi au vândut via aceia mănăstirii Golăei şi după zapisul lor au făcut şi întăritură domnească.

г). Au mai aratat *un zapis* la Dumitraşcu preotul domnescu şi de la fii săi din *anii 7140* scriindu că au vândut a sale doao vii din Şorogari din dialul cel bătrân din faţă lângă Costandin feciorul popii Badii, care vie au rămas de la mumăsa Nastasiia fata popii lui Gherman şi liau vândut lui Dumitrachi Fulger căminariul cel mare şi ǵupănesei dmsale Maricăi drept 150 lei bătuţi.

д) au mai arătat *un zapis* de la Pană nepot Neniului vornic şi de la femeia sa Simina fata Aniţei nepoată Alexei čau fost postelnic *din anii 7156* scriindu că au vândut o vie din Şorogari din dialul din ǵos ce iaste pe lângă via surorii sale Marii, au vânduto Iorgăi neguţitoriul drept 50 lei bani bătuţi.

є) au mai aratat *un zapis* de la Leondari abăger din Eşi *din anii 7179,* scriindu cum că au dăruit doao fălci de vie ce iau fostu de cumpărătură aice la târgu la Eşi la dial la Piciorman între via lui Gaşpar časornicariul şi între via lui Pătraşco Ungurul, carele iau fostu cumpărătură driaptă de la Aniţa Ungureanca, şi o au dat danie sfintei mănăstiri Golăe din Eşi.

ѕ). Au mai arătat *un zapis* de la Manole din Todereşti iar *din anii 7179* scriind că o vie de la *Şorogari aice la Eşi,* ce iau fost lui cumpărătură de la nişte cumnaţi ai lui anume Ionaşco Ştefan, au dato şi au dăruito Iorgăi ce au fost vameş şi ǵupănesii sale Lupei şi fiilor săi ca să le fie dreaptă danie şi moşie.

з). Aşijderea au mai arătat *un zapis* de la Vasilie ce au fost izbaşe şi de la femeia sa Nastasia *fără de veleat,* scriind că au vândut o vie de la Şorogari ce au fost lângă Stavăr şi lângă Chelsie, care vie au fost a lui Bogdan armanul, şi Bogdan au

vânduto Candachiei surorii lui Vasilie izbaşe, cu zapis arminescu, şi el au dat zapisul cel arminescu, în mâna Iorgăi neguţitoriului fratele lui Stavăr, neapucând sorusa săi facă zapis şi au văndut ača vie Iorgăi drept 90 lei.

и). Au mai arătat *un zapis* de la Ursul din *anii 7233* scris la mâna lui David croitoriul, scriindu că iau văndut *o curătură* şi cu pol pogon de vie, care vie iaste la Şorogari, şi a fost de băştină a moşusău lui David, şi întorcând cheltuială unui fecior al lui Gheorghie, au rămas iarăşi la David via.

ѳ) Au mai arătat *un zapis* de la David croitoriul şi Grigorie Croitoriul *din anii 7242* în care scrie că au dat danie un pogon de vie părăsită cu pomi înăuntru ce iaste la Şorogari sfintei mănăstiri Golăi, care şi moşie unde era via lui era iar a mănăstirii Golăi şi alt pomăt ce iaste printre via lui Enachi vatavul şi printre via lui Panaiti, iarăşi lau dat danie sfintei mănăstiri Golăe.

ї) Au mai arătat *o hotarnică* cu iscălitura dmsale Costandin Găndul vtorii vist. şi cu iscălitura lui Tănasă cămăraşul de izvoade *din anii 7263*, scriind că din poronca mării sale Matei Ghica Vvd mergând la Şorogari la locul unde era pricină între mănăstire Golăe şi între Ioniţă vameşul pentru viile şi livada lui Ursachi ce au fost visternic mare, care să stăpânea de Vărnav vameşul, trăgăndusă ğupăneasa dmsale din niamul lui Ursachi visternicul. Au luat sama şi sau dovedit cu Andronic armanul din Eşi şi cu Vasile *Prebagul cei zic şi Borcaz*, arătând despărţire cea prin ğos a viilor lui Ursachi vist. de cătră via şi pământul lui Bogdan Armanul, ce iaste alăture pe din ğos, şi după mărturia lor şi a altor au găsit 20 stănjeni câte de 8 palme şi o palmă şi un lat de mână luaţi din viile lui Bogdan armanul în lat şi îngrădiţi în stăpănire viilor lui Ursache, încă şi vie gata făcută pe aceşti stănjăni în dial în capul vii de la dial, şi după dreptate au pus bolovan de piiatră, şi au rămas aceşti stănjăni la stăpănirea Golăei ca să ia zăciuială din toate câte or fi pe aceşti stănjăni.

аї) Au mai arătat *o diată grecească* de la Manoil Paleologul *din 1609 April 18* scriindu precum au dat danie mănăstirii Golăe via de la Şorogari la locul din gios unde iaste grădina şi prisaca cu 30 stupi.

вї). Au mai arătat *un zapis* de la Pavăl Paleologul grecescu *din 1607* scriindu cum că au dat danie mănăstirii Golăei doao vii de la Şorogari pentru sufletul lui aprope de via sfintei mănăstiri sfeti Neculai, şi lângă a popii Ieremia care îi era cumpărătură, una de la Ionaşco şi alta de la Mărica Hristoae, şi aşijdere şi cu locul cumpărat de la Petre Ungurul aflăndusă şi acest loc alăture cu acele vii.

гї). Au mai arătat *un zapis* de la Petriceaico Voevod din *anii 7181* scriind cà au dat şi au miluit sfănta mănăstire Golăe cu un loc de vie de la Şorogari, care loc de vie iaste dreptu domnescu, între dialul Şorogarilor şi între groapă, ca săi fie de la Măria sa driaptă ocină şi moşie.

дї). Au mai arătat *o carte* de la Vasilie čaurul ce au fost vel logofăt peste ispisocul Mării sale Petriceaico Vodă *din 7181* şi alt răvaş de la Andrei Abaza clucer scriindu la *feciorii săi cari erau dejmari la tărgul Eşilor*, ca să de pace acelui loc pentru dejmă *din 7185*.

єї). Piste aceste ispisoace domneşti şi zapisă, şi mărturii ce sau arătat mai sus zice că sar fi mai sculat un Chiriac staroste de teslari zicând că el au cumpărat de la un Costantin Casian fičor lui Grigoraş Casian ce au fost vătav la viile domneşti o bucată de loc, arătând şi *un ispisoc* de la Măria sa Ion Theodor Vvod din *anii 7269 Martie 27*, în care scrie că au miluit pe Grigoraş Casian ce au fost vatav de vierii gospod de la Şorogari şi de la groapă cu un loc de grădini din locul domnescu de la Şorogari, care loc lau fost avut îngrădit şi cercetând prin oameni buni de la Şorogari, mai vărtos pe un Sofroni de acolo, au dat samă că acolo unde arată Chiriac că au fostu acel locu

a lui Casiian, care lau cumpărat el, au fost şi vii din care lua mănăstire Golăe dijma. Işi născând acastă pricină au spus dmlui vel logofăt şi mergând egumenul şi cu Chiriac înaintea dmsale şau pus zi de soroc până la 15 zile a lui Avgust şi atunci îşi va aduce scrisorile, carile neaducându la vade scrisorile de iznoavă au jăluit egumen de Golăe cerând ca săşi afle diatele. Şi după poroncă ce i se dă prin ţidula gospod ca să margă şi numai decât să hotărască moşiia Şorogari a mănăstirii Golăei, au mersu şi fiind şi Chiriac starostele de teslari faţă şi un cumnat a lui şi Sofroni din Şorogari, nici atunce Chiriac nescaiva scrisori nau scos fără numai tot ispisocul de la măria sa Ion Teodor Vvd. ce sau arătat mai sus, şi cunoscândusă că acastă bucată de loc ce au făcut măria sa danie au fost din drept locul mănăstirii Golăei, nici însuşi Chiriac nau mai avut cuvântu de răspunsu, ce au stătut de sau învoitu cu egumenul de Golăe, dând şi zapis la mănăstire Golăe, dându şi ispisocul mării sale Ioan Teodor Voevod tot la mănăstire Golăe. Şi aşa văzând învoiala între egumenul şi între Chiriac au început a măsura; şi întăiu au pus o piatră în zare dialului din sus de *groapa gospod* între drum la mijlocul moşiii la parte din ğos despre amiazăzi; şi de acole drept spre răsărit până în dreptul *fântânii Magdei* şi sau aflat 14 odgoane fără 5 stânjeni şi stânjenul de opt palme gospod, şi *odgonul de 25 stânjăni*, şi acolo din sus de fântâna Magdei au pus doao pietre hotară; de acolo drept spre miază-noapte până în *părăul Şorogarilor* şi au aflat 13 odgoane, 11 stânjeni, şi acole în malul părăului Şorogarilor au pus piatră hotar; şi de acolo părăul în sus dreptu la dial spre apus partea despre miazănoapte şi până în *dreptul bisăricii* şi sau aflat 17 odgoane 20 stânjeni; şi acole din margine drumului din vale de bisărică au pus o piatră hotar; de acole drept la dial tot spre apus pe dinaintea porţii Catrinii Tudurioaia şi până întro piatră hotar vechiu, care căzusă şi o au îndreptat la loc şi au aflat 4 odgoane 5 stânjăni; şi de acolo tot la dial spre apus până *în zarea dealului* până unde sau împlinit 5 odgoane, 16 stânjăni şi acole în zare dealului din sus despre apus şi despre miazănoapte au pus o piatră hotar. Şi de acole drept la vale şi tot spre apus ca pe din sus de o *aşăzătură de groapă*. unde au dat samă că au fost o prisacă a mănăstirii, până unde împlinindusă 13 odgoane, au pus 2 pietre hotar chiotoare în vale despre Căcaina, colţul moşiei despre miazănoapte şi despre apus; — Şi din pietrele aceste au măsurat în ğos pe costişă drept spre amiazăzi pe *lăngă malul Căcainei* pe despre răsărit, până unde sau împlinit 19 odgoane şi 12 stânjeni şi au pus 2 pietre hotar chiotoare în colţul moşii despre amiazăzi şi din sus de groapa gospod şi din pietrile aceste drept la dial spre răsărit până în zare dialului şi până în piatra ce o au pus întăi, de unde au început a măsura şi sau aflat 11 odgoane şi 2 stânjăni. Şi cu aceste măsuri şi pietri hotară au închiet toată moşia din ğur împreğur.

Deci intrând noi în cercetare spre aflare hotarălor acestii bucăţi de loc ce să numeşte *Penişoara* a sfintei Mitropolii, după ispisocul mării sale Ştefan Petru Vvd din anii 7182 Sept. 8, după cum pre largu sau arătat mai sus la numărul întăi, am aflat că începutul hotarului Penişoarii cel arată ispisocul că iaste din colţul viilor lui Penişoară din sus, acum îl cuprinde mănăstire Golăe cu hotarnica lui Costantin Stăncescul vornicul de poartă, care pre largu sau arătat mai sus la numărul întăiu; dar de vreme ce el nici o dovadă vederată, atăt din toate scrisorile mănăstirii Golăi, ce sănt arătate în hotarnica de mai sus, cât şi dintralte dovezi şi mărturii nu arată că au putut afla, ca să de dreptate mănăstirii Golăei, a lua hotarul moşiei Penişoarei şi de acole să miargă cu încunğurare semnelor hotară, după cum sântu arătate pe rănd în hotarnica Stancescului, şi apoi după ce au ajunsu pe la poarta Tuduroaei şi au mersu în zare dealului şi trecea drumul şi să facă la vale, şi apoi în ğos pe malul Căcainei pe despre răsărit şi iarăşi dreptu la dial spre răsărit (după cum sau însemnat şi în hartă) până în

zare dialului la piatra din colţul viilor din sus; am socotit că rău şi fără dreptate au trecut drumul spre apus, căci ispisocul Mitropoliei de la măriia sa Ştefan Petru Vvod, nici cum nul lasă, pentru că începânduså hotarul din colţul viilor din sus, *ţine tot drumul ce iaste pe muche dialului.* Drept aceia dar fiind ispisocul Mitropoliei mai vechiu de cât o samă din scrisorile mănăstirei Golăei şi arătând şi anume hotar colţul viilor lui Penişoară din sus, şi apoi muchia dialului în sus până unde să împreună cu hotarul *odăilor Grozii* şi văzănd că nici o scrisoare la mănăstire Golăe din cât sau arătat prin hotarnica Stăncescului pentru moşie nu iaste, ce numai pentru vii şi locuri de vii, şi acole unde împresură mănăstire Golăe pe mitropolie vii nu sântu, nici să cunoscu semne că au fost vii vreodată, şi mai ales căutând noi şi la stăpânire mitropolii ce de atâţa ani şi până acum după ispisocul ce au avut, am cunoscut şi acasta că în vreme ce vornicul Stăncescul au hotărât moşiia Şorogarii, Mitropolia nici o ştiinţă nau avut, nici alţi megieşi, fiind hotarnica iscălită numai de săngur vornicul de poartă şi pentru aceia au hotărât pe unde au voitu.

Am început a măsura de acolo din colţul *viilor lui Penişoară* din sus care acum să numeşte *groapa gospod,* drumul spre miazănoapte, unde sau împreunat cu hotarul *odăilor Grozii cei zic şi Partea,* linia *întăi* şi sau aflat 1655 stănjăni; şi de acolo peste coada *hăleşteului lui Penişoară* spre apus la *prisaca Măricuţii* la o piatră scoasă ce sau găsit lăngă margine drumului de la dial, care o mărturiseşte şi hotarnica mănăstirei Tresvetitelor ce sau arătat mai sus la numărul al doile, linia *a doao* şi sau aflat 1000 stănjăni, şi de acole sau făcut linie drept la *via Aniţei Gheorghiţoaei* în capătul de la dial despre apus, mergând linia prin via lui *Cerbul jidov* şi pe de la dial de *prisaca lui* şi pi de la dial de *via lui monah Nican* şi pe de la dial de via *şatrariului Toader Măcărescul;* însă acăstă linie sau tras acolo de la hotarul ce sau găsit de la vale de *prisaca Măricuţii* în margina drumului de la dial de *via Gheorghiţoaei,* pentru că scrie ispisocul mitropoliei că de la prisaca Măricuţii merge costişa în ğos pe lângă gardul viilor din ğos la *cerdacul ce se chiamă că au fost a lui Penişoară* dar care ar fi acelea vii şi la ce loc sau numit cerdacul lui Penişoară, vreo temeinică dovadă nam putut afla, de vreme ce după carte de blăstăm ce au fost făcut presvenţiia sa părintele Mitropolitul pentru aceste pricini, doao mărturii întrun chip nu sau găsit.

Am socotit că viile cele mai vechi să rămăe pe moşia Copoului după ispisocul Mitropoliei ce scrie că merge pe la gardul viilor din ğos; iar cele ce să cunoscu mai noă să rămăe pe moşia Penişoarii, de vreme ce pre vederat să cunoscu viile cele mai vechi din cele mai noao, atât din stare lor cât şi din pomeţi, măcar că dmlui spatar Lupul Balş în mărturia hotarnică ce au dat la mănăstire Tresvetitelor, scrie că toate viile rămân pe moşia Copoului. Dar acasta noi am socotit a fi cu nedreptate, de vreme ce toate viile ce săntu mai noao pre vederatu să cunoscu, şi poate fieştecine să înţeleagă că săntu făcute de curându. Şi de acole din via Gheorghiţoaei să can abate llnia cu 30 graduri mai spre răsărit, şi merge drept la hotarul unde stă de să înpreună cu hotarul locului hăleşteului ce să numeşte a mănăstirii Dancului, care acum să stăpâneşte de şatrar Nicola, fiind neştiute celelalte semne ce le arată ispisocul mitropoliei despre acăstă parte; atâta numai cât am luat luminare din ispisocul măriei sale Neculai Alexandru Voevod ce sau arătat mai sus, care scrie că au miluit pe mănăstirea Copoului cu o bucată de loc *din hotarul domnescu a tărgului Eşului,* şi hotarul să începe din piatra ce iaste dinspre via lui Mazarachi neguţitoriul despre tărgu drept spre răsărit, până unde să împreună cu locul ce iaste un hăleşteu a mănăstirii Dancului, iar în sus merge spre miazănoapte tot alăture cu locul lui Curbet despre răsăritu, iar despre apus cu locul mănăstirei Copoului până la hotarul Rufenilor şi fiindcă acestu ispisocu

niau dat a înţelege ca la ce loc stă hotarul locului unde iaste hăleşteul mănastirii Dancului, acolo să împreună şi hotarul lui Curbet cu hotarul Copoului adică Penişoara cu locul Tresvetitelor şi de acolo mărgu tot alăture până la hotarul de la prisaca Măricuţii,

Făcând cercetare ca să vedem la ce loc stă hotarul locului mănăstirii Dancului după scrisorile şatrarului Necola ce sau arătat mai sus la numărul *întăi* şi la nnmărul *al doile*, am găsit urme din moviliţă pe costişe despre răsărit din ğos de *groapa gospod* la coada iazului, şi fiind că pe iastalaltă costişă nam putut găsi fiind locul cu totul ponorăt după vreme, am măsurat dintracea moviliţă până la marginea Căcainei despre răsărit şi sau aflat 100 stănjeni, deci atâta am măsurat şi pe costişa dincoace despre apus, şi sau venit pe la mijlocul costişei şi aşa sau îndreptat ăcastă al patrule linie, adică viind linie al treili de la hotarul ce iaste lângă drum la prisaca Măricuţii prin viile arătate mai sus, drept la via Aniţei Gheorghiţoai, până unde sau aflat 670 stănjăni şi de acole drept la semnul ce sau pus la locul unde sau socotit că să cade să se împreune locul Copoului cu locul Dancului şi cu Penişoara până unde sau aflat 1263 stănjăni linia al patrule. Iar de acole drept la vale pintre o ezătură de iazu, şi pintre o cruce mare de piatră piste Căcaina în ceia parte spre răsărit la dial prin şanţul viilor lui Penişoară la colţul din gios şi la drumul ce merge pe dial al cincile linie şi sau aflat 330 stănjeni.

Deci cu aceste linii ce sau arătat mai sus şi mai pre largu sau însămnat şi în hartă; am încunğurat *moşia Penişoara* a sfintei Mitropolii, şi după a noastră socoteală precum am hotărât şi am dat ăcastă mărturie hotarnică la sfănta Mitropolie de noi iscălită; iar pentru moşia ce să zice *odaia Partei sau a Grozii*, sau făcut arătata mărturie hotarnică cu arătare iarăşi de toate pricinile ei. 1798 Septembre 20

Lupul Balş vel spatar. Mihalachi Luca spatar.

LXII. *1798 Sept. 20.* Din luminata poronca înălţimii sale, Măriia sa Alexandru Calimah Vvd, care prin ţidulă gospod din 1798 Iuni 27, ni să porunceşte pentru despărţirea hotarălor a două bucăţi de loc ce are sfănta mitropolie *aice lângă Eşi*, însă o bucată ce să numeşte *Penişoara* şi alte bucăţi ce să numeşte *odaia Partei sau a Grozii* şi între moşiile mănăstirei Tresvetitele, *Rufeni* şi *Pifcanii*, la care preosfinţiia sa părintele Mitropolit nu se mulţămeşte nici după harta ce iaste făcută de pitarul Clemente zicând că nu sar fi nimerit semnele, şi prin scrisorile Mitropoliei i a mănăstirii şi a inginerilor să arată. Şi după cerire ce au făcut Presfinţia sa părintele Mitropolitul cătră înălţime sa, ne rânduieşte ca să mergem la faţa locului, unde să fie de faţă şi dmnelor boerii ce au fostu mai înainte spre aciastă cercetare, adică dmlui spatar Lupul Balş i dmlui spatar Mihalachi Luca şi având înainte harta ace făcută de pitariul Climentu şi scrisorile amănduror părţilor cum şi a megieşilor să facem o de iznoavă cercetare foarte cu amăruntul şi cu frica lui Dumnezeu, şi de vom cunoaşte că acea hartă este făcută întocma după stare locului şi după cuprindere scrisorilor să o adeverim şi noi, iară de vom cunoaşte că sau făcut vreo greşală să îndreptăm, adăugând semnele ce vor fi lipsindu şi îndată să dăm şi sfărşit. Deci după poruncă mergând la faţa locului, fiind vechil rănduitu din partea Mitropoliei sfinţia sa părintele protosinghelul chir Venedict dichiul Mitropoliei, iar din partea mănăstirii sfinţiia sa chir Andrieş dichiul Treisfetitelor şi chemănd şi pe pitariul Climent cu harta ce o au făcut, am început a cerceta stare locului şi sămnile hotarălor după scrisorile de îmbe părţile, şi fiind că harta am aflato cu totul greşită nefiind făcută după stare locului, am început a face de al doile cercetare şi hartă şi cerând ca să ne arăte vechilul preosfinţiei sale părintelui Mitropolitului, cu ce scrisori şi dovezi stăpâneşte aceste doao bucăţi de loc ce sau

arătat mai sus, la care vechilul presvinției sale niau și arătat aceste scrisori ce să vor arăta mai gos.

a). *Scrisorile mitropoliei pentru moșia odaia Partei cei zic și a Grozii din ținut Eșului pe Căcaina.*

а). *Un ispisoc gospod* de la Măria Sa Duca Vvd din *anii 7188 Avgust 8,* în care scrie că au miluit pe Costandin postelnicul cel mare un loc de odae din hotarul târgului Eșului, unde să chiamă odăile Partei, de unde să împreună cu partea din gos, ce au dat Stefan Petru Vodă lui Alexandru beizadea, unde să întâmpină cu locul domnescu la odaia Partei, și merge în gos pe valea Căcainei și iarăși să întâmpină cu locul ċau dat Stefan Petru Vodă lui Alexandru beizadea; și de acolo din *locul Posadnicilor* despre apus partea din sus, unde să împreună cu locul Rufenilor ce stăpâneau călugării de la Treisfetitele și trece pe la *morile Hemesitului* spre apus, și dă în Căcaina, unde să întâmpină cu locul mănăstirei lui Aron Vodă în Ciric, și merge în sus pre vale Ciricului și să împreună cu locul Posadnicilor și parte din gos merge spre răsărit; atăta este hotarul acelui loc ce sau scris mai sus

в) *Un ispisoc* gospod de la Dumitrașco Cantacuzino din *anii 7193* Martie 25 dat iarăși lui Costandin postelnicul pre acelaș loc ce sau arătat mai sus, iarăși cu aceiaș noimă și arătare de semnele hotară.

г). *Un zapis* de la Dumitrașco biv vel armaș din *anii 7226 Dechem. 23* în care scrie că au vândut a lui driaptă ocină și moșie un loc unde să chiamă *odăile Partei* din hotarul târgului Eșilor, care moșie au avuto de la răposatul părintele său de la Costandin vel postelnic, iar lui iau fostu danie de la bătrânul Duca Vodă, aceia au vânduto lui Iordachi Cantacuzino vel comis dreptu 500 lei, ca săi fie dumsale driaptăocină și moșie.

д). *Un zapis* de danie de la răposatul boeriu Iordachie Cantacuzino vel logofăt din *anii 7261 Mai 20,* în care scrie că au făcut danie acastă moșie sfintei Mitropolii, care moșie să numește *odăile Grozii* hotărândusă cu altă moșie a sfintei Mitropolii, unde iaste și un hăleșteu anume *Penișoara.*

е). *Un ispisoc* gospod de la Măria sa Matei Ghica Voevod din *anii 7262 Iunie 18,* în care scrie că viind înaintea mării sale preosfințitul Mitropolit chir Iacov al măriei sale prea cinstit duhovnic, și au arătat zapisul de danie ce sau arătat mai sus, dă și întărește și măria sa iarăși pe acele semne a ispisocului ce sau scris la No. 1.

B). *Scrisorile măn. Treisfetitele pentru Rufeni și pentru Pițcani din ocolul târgului Eșului.*

1). *Un ispisoc* gospod de la măria sa Costandin Duca Vodă *din anii 7211 Martie 26* în care scrie pentru sfănta mănăstire Copou, care iaste din sus de târgul Eșii între vii, unde este hramul sfântului Atanasie, fiind pusteită și răsăpită din vremile răscoalelor, măriia sa o au grijit, și o au acoperit și o au înzestrat cu o bucată de loc din hotarul târgului Eșului împregurul Copoului și cu un sat anume Rufenii aproape în ocolul târgului Eșilor; — așijderea și un sat anume *Pițcanii alăture cu Rufenii,* care sat au fost a Copoului cu o bucată de loc a triia parte dintracestaș sat din Piscani ce au răscumpărat domniia sa de la Frangule ce au fost vameș, după cum pre largu să arată întru acelaș ispisoc.

2). *O mărturie hotarnică fără de veleat* de la Irimice vornicul ce scrie că având poroncă să meargă să socotească pentru rândul hotarului Rufenilor care sintu a sfintei mănăstiri a Treisfetitelor au mers și au strânsu câțva oameni și precum au apucat din bătrâni iau spus că să începe hotarul dintrun rădiu ce să chiamă Măgura, pe din gos de vie alăture, unde au fost prisaca Cupariului; deci dumnialui clucerul State intrasă o bucată de loc din partea călugărilor de la prisacă în gos cătva; și ace bucată de loc o luasă dumnialui State clucerul fără ispravă. Așijderea și pentru doao părți ce au cum-

părat măria sa Vasile Voevod din partea Piscanilor acele părţi încă liau adus şi liau stâlpit, cari părţi liau cumpărat măria sa Vasilie Vodă de la armaşul Moĭnăscul şi de la fratele său Silion; deci precum au ales şi au stâlpit fără ştire.

Deci întrănd noi în cercetare spre aflare semnelor hotară a *odăilor Partei* după ispisocul mitropoliei ci sau scris mai sus la numărul întăi lam aflat cu o noimă în afară din rănduiala običnuită, căci nu merge într'o linie pe semnele hotară, ce sare de la un colţu a moşiei la altul. Cu toate aceste noi am socotit a fi de ağunsu, pentru că zice acest ispisoc că despre apus să hotărăşte cu părăul Căcaina şi în capătul din ğos cu locul lui Alexandru beizade, adică cu Penişoara, iar despre răsărit cu Ciricul şi merge pănă să împreună cu *Posadnicii.*

Deci fiind că în capătul din ğos a odăilor Partei din apa Căcainei mergând spre răsărit pănă în capătul Vacotei să hotărăşte cu Penişoara, moşie iarăşi a sfintei Mitropolii, şi de acolo din capul Vacotei tot drept spre răsărit pănă în drumul cel mare ce merge pre valea Ciricului cu Vacota a mănăstirii Dancului, după cercetare ce sau făcut sămnilor hotară, şi scrisorilor mănăstirii Dancului, fiind faţă şi svinţia sa părintele chir Ieremia arhimandritul şi egumen de la mănăstirea Dancul, cu mulţămire şi priimire amănduror părţilor sau îndreptat acăstă linie precum sau arătat în hartă; şi măsurăndusă din Cacaina şi pănă în linie sau aflat *71281 stănjăni* (sic) şi de acole în sus drumul cel mare ce merge pe valea Ciricului şi pe valea Posadnicilor pănă să împreună cu Posadnicii. Deci cercetând noi ca să videm unde trebue să să împreune hotarul odăilor Partei cu Posadnicii despre acăstă parte, niau arătat dmnului logofătul Niculai Rosăt o copie de pe o mărturie hotarnică din anii 7208 Noem. 15 de la Pilat vornicul de poartă ce scrie că fiind rănduitu ca să miargă să hotărască satul Posadnicii parte din ğos, despre moşia mănăstirii lui Aron Vodă, au mersu şi au strănsu oameni buni şi au început hotarul din malul Prutului şi după ce ağunge din hotar în hotar piste valea nucilor şi la dial în vârful dialului sau pus hotar o movilă de pământ; şi de acolo la vale pisti valea rădiului şi la dial prin capul rădiului de sus, care să răspunde *rădiul lui Coţman* şi sau pus hotar în capul rădiului o movilă de pământu deasupra rădiului, şi de acole în curmeziş în zarea dialului şi în ğos pănă întrun stâlpu de piatră vechiu, unde să înpreună şi alte hotară. Dar mai cercetând noi şi în scrisorile mănăstirii lui Aron Vodă care să hotărăşte cu mitropolia despre răsărit, am aflat *un ispisoc* de la Evstratie Dabija Vvod din *anii 7170 Iunie 18* mai vechiu de cât hotarnica lui Pilat vornicul ce sau arătat mai sus cu 38 ani, ce scrie că au dat danie mănăstirii lui Aron Vodă o bucată de loc din hotarul tărgului Eşului, începăndusă hotarul acestei bucăţi de loc din matca părăului Ciricului din iazul vechiu ce au fostu a lui Bărboiu şi care merge cu încunğurare hotarălor din sămnu în sămnu precum pre largu sănt arătate, în care ispisoc să ağunge la hotarul satului Iucşenii a mănăstirii Agapii, zice că de acolo întorcăndusă vale drept spre apus pe lângă hotarul Coţmăneştilor pe deasupra rădiului Coţmanului la o piatră unde să împreună trei hotară: *hotarul tărgului Eşii* i a *satului Fetioneştii* i a *satului Coţmăneştii,* iar de acole dintru acele trei hotară, vale spre apus dintrun piscu la piatra deasupra Hărtopului, unde să împreună cu hotarul satului Posadnicii; de acolo vale pe drumul cel mare ce merge la târgul Eşii, pe la făntăna lui Cercel; acel drum mare spre Iaşi pe la vale Posadnicii; care merge pe părăul Ciricului pe la iazul în potriva mănăstirii, din a noastră socotială aşa ne dă a înţelege că şi colţul moşii Mitropoliei acole trebue să stea, unde să împreună cu Posadnicii la colţul moşiei mănăstirii lui Aron Vodă drumul ce iaste pe vale Posadnicilor, iar moşia mănăstirii lui Aron Vodă vine despre răsărit spre apus prin capătul Coţmăneştilor şi a Fetioneştilor şi pănă la un locu tot cătră apus cu Posadnicii, pănă să înpreună cu hotarul Mitropoliei în drumul cel mare pe vale Posadnicilor din sus de fântăna lui Cercel,

Și de acolo dreptu spre apus alăture prin capătul Posadnicilor până unde vor sta Posadnicii. Deci rămâne ca să ğudece cinstitul divan după cercetare ce va face, unde trebue să stea Posadnicii despre acastă parte; şi de acolo din locul Posadnicilor parte din sus despre apus să miargă părău Căcaina în ğos spre amiazizi până unde să împreună cu Penişoara la coada iazului lui Penişoara precum sau arătat în hartă.

Iară locul *Rufenilor* a mănăstirii Copoului să rămăe precum au fostu şi până acuma, căci nici cum nu pot trece piste apa Căcainii numai cu un colțu şi cu altul să stea în apa Căcainei, măcar că dmlui spatarul Lupul Balş aşa li dedesă linia. Dar noi am socotit a fi cu greşală, căci după linia dumisale un colțu a moşii Rufenii îl lăsă Mitropoliei şi de şi iazul Copoului, ce iaste mărturisit de toți iarăşi mitropoliei fără nici un cuvântu; iară pentru că voia dmlui spatar Lupul Balş ca să facă să margă Rufenii alăture cu Pițcanii, acasta iarăşi nu poate, de vreme ce să dovideşte din scrisorile mănăstirii Treisvetitele că locul Rufenilor au fostu locu domnescu din hotarul târgului Eşului, şi lungul acestui loc merge pe despre răsărit alăture cu părăul Căcaina, şi loveşte cu capătul din sus în coasta Pițcanilor, iar margine despre apus merge alăture cu *drumul Botoşanilor*, după cum să înțălege dintrun ispisoc din 7210 Fevruarie 20 de la Costandin Duca Vodă ce scrie că au miluit pe mănăstirea Copou cu o bucată de loc din locul domnescu din hotarul târgului Eşilor înpreğurul mănăstirii, şi au trimes pre Pilat vornicul de poartă de au hotărât acel loc şi au început hotarul diasupra fântânei Zmăului în piscu sau pus stâlpu de piiatră, şi deacole dreptu la dial spre răsărit alăture cu şanțul la drumul cel mare carile merge printre vii sau pus stâlpu de piiatră; şi de acole dreptu în sus pe drumul cel mare prin capetele viilor până la Tanga şi de la Tanga tot în sus pe drumul cel mare până în dreptul a doao cruci de piiatră sau pus stâlpu de piiatră despre răsărit; şi de acolo drumul în sus prin rădiul tot pe drum la vale alăture cu hotarul Rufenilor, până unde să împreună cu hotarul Mărzăştilor şi cu hotarul lui Costandin gramaticului sau pus stâlpu de piatră lângă *drumul Mărzeştilor.*

Acestu ispisoc pre vederat dă a înțălege că Rufenii mărgu în lungu alăturea cu drumul Botoşanilor şi cu părăul Căcaina despre răsărit, mai ales că şi stare lor aşa este precum să cunoaşte şi din hartă, că nu pot merge alăture cu Pițcanii; şi mai ales că în vechea stăpânire şi a mitropoliii pentru odăile Partei şi a Copoului pentru Rufeni de 118 ani încoace tot aşa au fostu pe aceste semne ce sau arătat mai sus şi nici o dată ce mai mică pricină nici despre vreo parte pentru împresurare acestor hotară nau fostu, mergăndu stăpânire de la o mână la alta cu acastă rânduială, adică postelnicul Costandin şi în urmă ficorul lui, Dumitrachi armaşul au stăpânit 38 de ani adică de la 7188 Avg. 8 şi până la 7226 Dechemvre 23; şi cumpărând răposatul logofătul Iordachi Cantacuzino şurina acasta *odăile Partei* au stăpânito 35 de ani adică de la 7226 şi până la 7261 Mai 20, şi pre urmă dând danie această moşie la mitropolie o stăpâneşte de 45 ani tot pe aceste semne.

Pentru aceea dar şi noi aşa am hotărât că după cum până acum sau stăpânit asemenea şi de acum înainte tot aşa să să stăpânească pe semnele ce sau arătat mai sus, şi sântu arătate şi în hartă; deci după a noastră socotială am dat şi acastă mărturie hotarnică de noi iscălită. 1798 Septemb. 20.

Costandin Balş vel vornic. Gavril Conachi spatar.

Din Condica Mitropoliei Iaşi fața 179—204. Cf. Surete ms. LII, 600 seq.

LXIII. *7204 Martie 12 (1696) Iaşi.* Enachi aparul cumpără cu 5 lei o casă de-asupra haznalei de la Ion şi Iftinca.

Adecă eu Ion şi soțu meu Iftinca scriem şi mărturisim cu acestu zapis al nostru preacum am vândut *o cas cu loc cu tot de supra haznalii* dumişale lui Enache aparul

dereptu 5 lei şi mau dat ban gata săi hie draptă moşie şi copiilor lui şi la tocmala noastră sau prilejit mulţi oameni buni şi bătrâni anume Ion aparul şi Andreaiu apar şi pentru credinţă mam pus şi degetili să hie de credinţă.

× Ion apar It 7204 Mart 12

Eu Ion ţircovnic am scris zapisul să s ştie.

LXIV. *1795 Sept. 12 Iaşi.* Ion vatav de aprozi cumpără cu 10 lei un loc de casă din deal de budăiu de la S. Buzdugan şi Aniţa.

Adică eu Stefan Buzdugan înpreun cu soţul meu Aniţa de aicea din Iaş, care mai ğos neam pus numele şi degetili, făcutam adevărat zapisul nostru la măna dumilorsale Ioan vatav de apari şi al soţului dumisale Nastasii, precum să s ştie că de nime siliţ nici asupriţi ce de a noastră bună voe leam văndut dumilorsale *un loc de cas aicea în Iaş de la deal de budăiu în mahalao Muntenimei de sus,* care loc i lam văndut dumilorsale cu 10 lei adecă cu zece lei buni, care bani ni iam luoat toţi deplin de la dmlor în mănule noastre, deci de astăz înaiute dmlor copii, nepoţii şi strănepoţii dumilorsale să aibă al stăpăni până în veaci neclintit şi neruşăit ca prea dreaptă ocină şi moşie al dumilorsale şi nimene din neamurile noastre să naibă nici o volnicie de a să amesteca ca s strice şi să răscumpere ăcastă de bună voia noastră vănzare, iar de să vor ispiti ori şi care din neamurile noastre cu vreun fel de iconomi ca săl răscumpere noi să avem a răspunde iar dmlor cumpărători di nim să nu fie supăraţi întru nimică cari la ăcastă vănzare şi cumpărătură saŭ tămplat şi alţi oameni buni şi mahalagii carii mai ğos sau iscălit marturi atât şi noi pentru ča mai adevărată credinţa în ğos neam pus numele şi degetele ca s se crează. 1795 Sept. 12.

Eu × Stefan Buzdugan adeverez şi am pus degetul de bună voie.
Eu × Aniţa soţ dmsale am văndut cu voia me.
Eu × Ioniţă moş Aniţei cu voia me sau văndut.
Eu Stefan tălpălar mahalagiu, mam tămplat martur
Eu Ioan apar mahalagiu mam tămplat martur
«Şi eu care mai ğos am iscălit am scris acest zapis cu zisa şi buna voia acestor de mai sus arătaţi.»

Neculai dascal ot sfete Neculai cel nou

LXV. *1796 Avg. 17 Iaşi.* Sim. Ciocărlan apar cumpără cu 6 lei o casă în vatra Bahluiului de la T. Bordeiu şi Zoiţa.

Adică eu Toader Bordeiu fustaş împreună cu soţul meu Zoiţa care mai ğos neam pus degetili făcutam adevărat şi încredinţat zapisul nostru la măna dmlorsale Sămion Ciocărlan apar împreună cu a soţului său Vasilcăi precum să s ştie că de nimene siliţi nici asupriţi ce de a noastră bună voe, leam văndut dmlorsale *un loc de casă în vatra Bahluiului* care loc este părinţăsc drept şase lei, adică 6 lei bani pe care iam luoat toţi deplin în mănule noastre, deci văzăndune noi toată plata pre deplin în mănă, de astăzi înainte dmlor, copii dumilorsale, nepoţii, strănepoţii săi să aibă a stăpăni în veaci, ca pre o driaptă ocină şi moşie a dumlorsale, neclintit şi nestrămutată atât despre noi cum şi despre alte neamuri ale noastre, iar de sar scula cineva din neamurile noastre ca să întoarcă şi să strice ăcastă de bună voe a noastră vănzare şi ori ce fel de iconomii volnici să nu fiiă, şi de sar tămpla ca să eşim şi la ğudecată atunce noi să avem a răspunde iar dmlor cumpărătorii de sus arătaţi să nu fie supăraţi întru nemică, care la ăcastă vănzare şi cumpărătură sau tămplat şi alţi oameni buni şi mahalagii şi sau iscălit

marturi, atăt şi noi pentru cea mai adevărată credinţa mai ĝos neam pus numele şi degitile în loc de peceate ca să s crează. 1796 Avgust 17.

Eu X Toader Bordeiu fustaş gospod am văndut de bună voia mea.
Eu X Zoiţa soţ lui am văndut de bună voie me.
Eu X Ioan apar sin Chiriiac Sfid martur.
Eu X Ioan apar sin Andriaş martur.
Eu X Andreiu Curcă apar martur.
Eu X Gavril Ciolan apar martur.

Neculaiu dascal ot sfte Neculaiu

LXVI. *1811 Iulie 12 Iaşi.* Dr. Evstratie Rola jalbă cătră domn pentru nişte locuri de casă, vecine cu casele sale din Iaşi.

Pre cinstit divan al Cnejiei Moldaviei

Fac rugăminte pre cinstit divan că avăn(d) trebuinţă pentru o casă *aproape de casăli meli* de am ţine lemne şi alte pentru *casa me am cumpărat o casă cu puţin loc ţărănească proastă, aice în Iaş la mahalaoa Muntenimei de sus, în vale de casăle mele în şăs la Bahlui de la cişmeaoa Păcurariului, mai încoaci despre Bahlui spre răsărit* şi fiind că casa nare ogradă şi eu voi să cheltuesc a faci după zapisul ce am de la vănzătorii acestii casă şi de la megieşii răzăşi, ce au iscălit la vănzare cu bună voe lor şi apoi după tocmala ce am avut cu Nastasia sora mortului Simion Ciocărlan apar şi cu Maria fata lui i cu Iordachi Epure cibotar, cumnat mortului leam dat 500 lei bani toţ în mănili lui, şi pe lângă zapisul acesta nou, mau dat şi altul vechiu ce au fost cumpărat şi mortul Simion Ciocărlan apar de la un Toader Bordeiu fustaş după cum zapisul arată din let 1796 Avgust 17 şi acum la acest curgător an 1811 Iunie 6 am cumpărat eu şi după orănduiala locului orice voiu sămi fac, mă rog pre cinstit divan ca să mi să facă publicaţie în curgere de 40 zile fiind că am să fac îngrăditura casii, după cum mai sus arăt dmvoastră.

Şi sunt al Dms. deapurure pre plecată slugă *Doftorul Evstratie*

«Să roagă dms. ca să i să facă publicaţie
în curgere de 40 zile pentru o casă proastă
cu puţin loc a ei, ce au cumpărat în acest
curgător an 1811, Iunie 6, de la Nastasia sor
mortului Ciocărlan apar şi de la Maria fata
mortului, i de la Iordachi Epure cibotar,
cumnat mortului care casă este aice în Iaşi
la mahalaoa Păcurari în şăsul Bahluiului
din coace de cişmea, despre răsărit de la
vale de casăle dmsale ce au făcut.»

In dos: «să să arăte întăiu scrisorile.» Roset vtori logofăt

1821 Iuli 12

De la divanul cnejiei Moldovei
cătră cinstita hătmănie

Fiind că dmlui doftorul au arătat de sau văzut la divan şi zapisul numiţilor vănzători ce iaste din 6 zile a trecutei luni Iunie cu care au cumpărat ace casă, deci cinstita hătmănie după cerere dmsale va binevoi a rândui pe telal başa ca să facă publicaţie în curgere de 6 luni de zile atăt la stare locului căt şi pe toate uliţele oraşului pretutindeni spre înştiinţare celor ce dreptate le va da ca să poată răscumpăra şi cu protimisire judeniei cu vănzătorii, sau a megieşiei, şi când la hotărăta vade să va arăta cineva,

ca să čară protimisire de răscumpărare, unora ca acelora făcândulisă de cătră cinstita hătmănie cercetare, ce rudenie sau ce megieşie au cu vănzătorii, să i să de mărturie la mănă cu care viind la divan să se cerceteze, şi de va avea dreptate, vor întoarce banii cumpărătoriului, şi vor răscumpăra, iar când la hotărăta vade, nu să va arăta nimine, ca să ciară protimisire de răscumpărare, atunce să se de mărturie la măna dmsale doftorului, precum că după poroncă sau urmat publicaţie întocmai, în curgere de 6 luni şi că nimine nu sau arătat a cere protimisire de răscumpărare, după care să i să întărească stăpănire şi cu carte divanului pentru ca în urmă să nu mai poată nime a răscumpăra. 1811 Iulie 15.

...log. ...vornic ...spatar... trecut.

LXVII. *1819 Mai 6 Iaşi.* O mărturie a mahalagiilor pentru un drum lăngă Dinu blănar.

Adică noi mahalagii dăm aciastă mărturie a noastră la măna dumsali giupănului Dinu blănari precum să să ştie că în frica lui Dumnăzău mărturisim *că drum au fost pi lăngă gardu Muntencii vechiu de să scoboră aparii şi iarà drumu di la poarta bordeiului la vali pănă în Bahlui, şi sculăndusă Ilinca sora Platonovicioaei au îngrădit cu gardu drumu din giosu, cari şi noi mahalagii facem ştire ca să să facă gardul tot pi undi au fost gardul cel vechiu, care sânt faţă tumurugii porţii şi rădăcinile parilor* şi aşa ştim şi mărturisim în frica lui Dumnezău şi chemăndune faţă ori şi când vom merge şi pentru mai adevărată credinţa am pus numele şi degetele.

1819 Mai 6.

X Eu Enachi talpalar am pus numili şi degitul martur
X Eu Zamfira teleleiţa am pus numili şi degetul martur
X Eu Ilinca teleleiţa am pus numili şi degetul martur
X Eu Matei calaraş am pus numili şi degetul martur
Eu Maftei Botezatul am pus numili şi degetul martur
X Eu Todosie Akcibăşoe am pus numili şi degetul martur
X Eu Sotir croitoriu am pus numili şi degetul martur
X Eu Teodor vezetiu am pus numili şi degetul martur
X Eu Iancu Teslariu am pus numili şi degetul martur
X Eu Nastasiia Taingiţa am pus numili şi degetul martur
Eu Catrina Neguleasa am pus numili şi degetul martur
X Eu Dumitru cioclu am pus numili şi degetul martur
X Eu Stefan mehter am pus numili şi degetul martur
X Eu Mariia ţiganca am pus numili şi degetul martur
X Eu Costantin Mindirigiu am pus numili şi degetul martur
X Eu Maria Bărzoiasi am pus numili şi degetul martur
X Eu Smaranda Urâta am pus numili şi degetul martur
X Eu Crăste bulucbaşe mărturisăscu am pus numili şi degitul
X Eu Lupu chitariu am pus numili şi degetul martur
X Eu Ştefana am pus numili şi degetul martur
X Eu Costandin Grecu am pus numili şi degetul martur
X Eu Ioana doftoroaia am pus numele şi degetul martur
X Eu Gheorghi Căldărari am pus numili şi degetul martur
Eu Manole cioclu am pus numili şi degetul martur
X Eu Ioan Ghebe am pus numili şi degetul martur
Eu Dumitru sin Roşca am fost faţă şi am iscălit
X Eu Vasilie Ciobotariu am pus numili şi degetul martur

╳ Eu Casiana Ieromonahia mărturisăscu în frica lui Dumnezău că drumu au fost giumătate pe locul meu şi giumătate au fostu pi locul doftorului şi din gios au fost pe lângă pârău iar drumu şi am pus numili şi degetul.

Şi eu Stefan sin Stoica am scris cu bună primiri di mai sus iscăliţii.

LXVIII. *1825 April 31.* Matei şi Maria soţi cumpără cu 1200 lei de la Ion Nachi un loc cu casă pe el lângă casele dr. Efstratie Rola.

Adecă noi care mai ǧos ne vom pune numele şi degetele datam adevărat şi încredinţat zapisul nostru la mâna dumsale ǧupănului Matei şi soţii dumsale giupănesei Marii şi fiilor dsale, precum să fie ştiut că de a noastră bună voe nesiliţi de nimeni nici asupriţi, am văndut dmsale un loc ce sănt şi binale pe dănsul, de veci vănzare, care loc să află de la vale de casăle doftorului Evstratie cu preţ hotărât de 1200 lei, care toţi banii tocmala iam primit deplin în mănule noastre la facerea zapisului, care tot cuprinsul locului se arată prin hotarnica ce au făcuto vornic de poartă; unde şi toate zapisele vechi ce sănt pe acest loc sănt de faţă şi trecute în hotarnică şi de acum înainte dmlui să fie stăpănitoriu în veci, atăt dmlui cât şi copii din copii a dmsale nestrămutat şi nimene din nemurile noastre să nu îndrăznească această de voe bună vănzare ce cu drepţi bani numiţii cumpărători au cumpărat să o aibă ocină şi moşie, iar sculăndu-se cineva cu pretenţie spre a întoarce acest loc ori la ce ǧudecată ar merge să nu li să ţie în samă, căci sunt drepte ostenelile noastre şi noi să avem a răspunde fiind că şi noi lam cumpărat de la neamuri cu drepţi banii noştri şi nau nimene trebuinţă fiind şi iscăliţi în zapisul ce am cumpărat şi pentru mai adevărată credinţa neştiind carte am rugat pre scriitor de neu scris numele şi noi am pus degetile, la care poftim şi pe alţi oameni mahalagii şi care vor voi să iscălească.

1825 April 31.

╳ Eu Ioan Nachi am văndut de bună voe
╳ Eu Anica soţia lui Ioan de bună voe am văndut
Erei preutul Mihail mam tămplat faţă
Eu Anton Răuleţ mam întămplat faţă
Erei Vasile mam întămplat faţă
Şi eu Dumitru Roşca am fost faţă
Eu Ştefan Andrieşoae am fost faţă şi mahalagiu cu voe me
Ierei Andrei am scris cu primire amănduror părţilor.

Obs. Documentele dela XIX—LXVIII inclusiv sunt comunicate de d. Gh. Ghibănescu.

B). LUCRURI

LXIX. *7135 Ghenar 1 (1627) Iaşi.* Nebojatco logofăt îşi pierde moşia Vlădenii de la Turia, Iaşi, pentru hitlenii.

Иѡ Мирон Барновскіи Могила воевода. божїю милостию господаръ землй молдавскои. ѡже дали й миловали и потвръдили ѥсми Гафтони кнѣгини невожатко логофет. на еи правои ѡтнинꙋ й викꙋплѐнїе ѡт исписок за викꙋпленїе что имал пан еи невожатко логофет ѡт Гашпар воевода. село наиме Влъдѣни на Тꙋрїе съ став и съ вес приход. что ꙋ волост Ꙗсомꙋ. что тое село ест правою за викꙋпленїе. невожатко логоф. съ кнѣгини его Гафтона. ѡт Василїе Шептеличѣ Гетман. за пет сто талери сребръних. а емꙋ било викꙋпленїе ѡт Марика кнѣгине Кириц постелника. а кьда бил въ дни Алеѯандрꙋ воеводи. а ѡн бил вьзимал тое село за виклѣнство. ѡт Гафтона. кнѣгине невожатко логофет й дал ѥго болѣринꙋ нашемꙋ Єнаке пост. йноже вътом господствоми и съ въсѣх болѣри наших съмотрихом за ради тое село. й ѡбрѣтохом съдѣм како неподобаетсѧ да извѣрнит тое село за виклѣнство. понеже не бил винин невожатко логоф на тое Алеѯандрꙋ воеводи. занеже изберѡм. господаръ своего Гашпар воеводи. иноже наше болѣрин вишписан Єнаке пост. сам вратил тое село вишречен Владѣни на Тꙋрие. съ став. въ рꙋки. кнѣгини. Гафтона невожаткое. тѣм ради. како да ест й ѡт нас правал ѡтнинꙋ и викꙋпленїе. й потвръжденїе и ꙋрик непорꙋшенно николиже на вѣки. й ни да сѣ не ꙋмишает. пис ꙋ Ꙗс влто ҂зрле мсца ген а.

Iw Miron Barnoschie Moghilă Voevod, cu mila lui Dumnezeu domn ţării Moldaviei; adică am dat şi am miluit şi am întărit înşine Gaftonei, cneaghina lui Nebojatco logofăt, pe a ei dreaptă ocină şi cumpărătură din ispisoc de cumpărătură, ce-a avut jupănul ei Nebojatco logofăt de la Gaşpar Voevod, satul anume Vlădeanii la Turie cu ăleşteu şi cu tot venitul, ce-i în ţinutul Iaşilor; care acel sat iaste drept de cumpărătură lui Nebojatco logofăt cu cneaghina lui Gaftona de la Vasilie Şeptelici hatman drept 500 taleri de argint; iară lui i-a fost cumpărătură de la Mărica, cneaghina lui Chiriţa postelnic; iară când a fost în zilele lui Alexandru Voevod, iar el l-a fost luat acel sat în hitlenie de la Gaftona cneaghina lui Nebojatco logofăt şi l-a dat boiarinului nostru lui Enache postelnic. Deaci într'acestea domnia mea şi cu toţi boiarii noştri cercetat-am despre acest sat, şi aflat-am judeţ, cum nu se cuvine ca să se ia acel sat pentru viclenie, căci că n'a fost vinovat Nebojatco logofăt pentru aceia lui Alexandru Voevod, cum i-a fost ales domnul său Gaşpar Voevod. Deci al nostru boiarin mai sus scris Enache postelnic singur a întors acel sat mai sus zis, Vlădeanii la Turie, cu hăleşteu, în mânule cneaghinei Gaftonei a lui Nebojatco; drept aceia ca să-i fie şi de la noi dreaptă ocină şi cumpărătură şi uric neruşeit niciodănăoară în veçi; şi altul să nu să ameastece. Scris în Iaşi la anul 7135 luna Ghenar 1.

LXX. *7146 fără lună 6 (1638) Iaşi.* Vasile Vodă Lupul întăreşte lui Lupul Coroteanul 14 salaşe de ţigani ce-i avea de la Petru Vodă Şchiopul.

Іѡ Басиліє воєвода, б. м. г. з. м. ѡж гспдками дали, и потврьдили, есми слꙋѕѣ на | шемꙋ Георгїє Коростѣнꙋл, на его правіи холопи. цигани ѡт исписок, за раздѣленїє. что имал. ѹєцꙋ емꙋ | Дръган логофетꙋ. ѡт Петрꙋ воевода нанмѣ цигани.

Гаврил и сь жена ег Бълаѧ. и сь дѣти их. |
и Щефꙋл сь « « Ирина « « « « Петрѣ и Магица и Иван.
и тиж Иѡн сь жена « и сь « « « |
и Радꙋл « « Калина и « « « Лїе и Симиѡн и Басилїє
и тиж Слав сь Настасиѧ и дѣ | ти их Докїѧ и Варвара.
и Крьчюн сь жена ег фънтьна.
и Дꙋма.
и Ꙋрко сь « « Дрьгина и дѣти их Лꙋпꙋл, и Агафіѧ и Мьріѧ и Симзиана и Чоррьга
и тиж дрꙋгїи сьлаш за цигани. нанмѣ Тоадер | Дꙋдꙋлѣ. и сь жена его. Васіика.
и дѣти их: Гора. и Крстина.
и тиж Ꙋзꙋка. сь жена его Мьриика | и дѣти их. Ихнат. и Гаврил. и Тоадер. и Еремїѧ. и двѣ дѣти чѣ мали.
и Гаврил сь жена его. Анна. и дѣти их: Настасїѧ. и Илѣнна. и Марика. и Антимїа. и Иѡнашко.
и Тоадер вишинѣ сь жена | емꙋ Долка и дѣти их Анница. и Дꙋмитрꙋ. и Марика.
и Томшѣ сь жена его. Мьриика. и дѣ | ти их Тоадер и Колцѣ. и Кьца. и Агелина и Сора. и Нистор. сь дѣти сим Петриман. и двѣ | дощи. тѣм ради. тих вышпрѣдреченни. холопи. цигани. како да бꙋдет слꙋѕѣ нашемꙋ | вышписан. Геѡргїє. Коростѣн. и ѡт нас. прави холопи цигани. и ꙋрик и потврьждениє. непорꙋ | шенно николиж на вѣки вѣчніи. и ин да с не оумишает прѣд сим листом нашим.

оу Ꙗс вcase тѣто ✠ ꙁꙋмѕ

Сам гспдн велѣл мєца... ѕ

pecete căzută

Гаврил Мьтеѧш вел логофет. ✠ Дꙋмитрашко

Іѡ Vasilie Voevod, cu mila lui Dumnezeu domn ţării Moldaviei, adică domnia mea am dat şi am întărit înşine slugii noastre lui Gheorghie Corosteanul pe ai lui direpţi robi ţigani din ispisoc de împărţală, ce l'a avut unchiul său Drăgan logofătul de la Petru Voevod, anume ţiganii: *Gavriil* şi cu fămeeia lui Bălaia şi cu copii lor; şi *Steful* cu fămeaia lui Irina şi cu copii lor: Petrea şi Maghiţa şi Ivan; şi tij *Ion* cu fămeaia şi cu copii lor; şi *Radul* cu fămeaia lui Călina şi cu copii lor Lie şi Simion şi Vasilie; şi tij *Slav* cu fămeaia lui Nastasiia şi copii lor Dochia şi Vărvara; şi *Crăciun* cu fămeaia lui Făntăna; şi *Duma*, şi *Iurco* cu fămeaia lui Drăghina şi copii lor Lupul şi Agafia, şi Măriia şi Simziana şi Ciorrăia; şi tij alte sălaşe de ţigani anume: *Toader Dudulea* şi cu fămeaia lui Văsiica şi copii lor Gora şi Cărstina; şi tij *Uzuca* cu fămeaia lui Măriica şi copii lor Ihnat şi Gavril şi Toader şi Eremia şi doi copii *cei mici* (чѣ мали); şi *Gavril* cu fămeaia lui Anna şi copii lor Nastasia şi Ileanna şi Marica şi Antemiia şi Ionaşco; şi *Toader Vişină* cu fămeeia lui Dolca şi copii lor Anniţa şi Dumitru şi Mariica; şi *Tomşea* cu fămeaia lui Măriica şi copii lor Toader şi Colţea şi Căţa şi Anghelina şi Sora; şi *Nistor* cu copii săi Petriman, şi doao feate; drept aceia aceşti de mai sus zişi ţigani robi ca să-i fie slugii noastre mai sus scrisă, lui

Gheorghe Coroteanul şi de la noi drepţi robi ţigani şi uric şi întăritură neruşeit nici odănăoară în veci vecilor. Şi altul să nu se ameastece înaintea acestei cărţi a noastre.

In Iaşi la anul 7146 luna..... 6

Insuşi Domnul a poruncit. Gavril Mateiaşi vel logofăt — Dumitraşco

Obs. Sunt 2 surete: unul vechiu scris de un călugăr cu slovă popească; poartă anul 7146; altul scris de Vasile uricar şi zice că n'are dată.

LXXI. *7164 Februarie 5 (1656) Iaşi.* O moşie a lui Căcăcială pentru 4 vaci cu viţăi.

Adică eu Stefan Căcăcialia, scriem şi mărturisăscu cu cestu zapis al mieu cum eu de bună voia mia, de nime nevoit nice asuprit, ce cu a mia bună vreare am văndut o parte de ocină ce să va aliage giumătate din partea lui Ionaşco Căcăcianul fratemieu, dintrun moş a treia parte, aciastă parte de ocină o am văndut, lui Vasilie Bleandei, dreptu patru vaci cu viţei, ce să va aleage dintracel moş a treia parte, din sat din Crinceşti, ce sintu în ţinutul Vasluiului şi această tocmală a noastră sau făcut denaintea lui Gavril din Crinceşti, şi denaintia lui Ion de acolo, şi Costin de acolo, şi Hilohie şi Goria şi Stihie şi Mihalcia şi Stefan tot de acolo, şi alţi mulţi oameni buni care sau prilejit la aciastă tocmală şi pentru credinţa şau pus peceţile ca să fie de credinţă întru viaci neclătită.

u Ias lt 7164 Fevr. 5.

X Gavril X Ion X Costin X Hilohie
X Gorie X Stihi X Mihalcea Stefan iscal

LXXII. *7168 Ghenar 29 (1660) regeste.* Vecinii de pe Cobâla ot Hărlău.

....Un zapis din veleat 7168 Ghenar 29, întru care scrie, adică eu Dumitraşco biv visternic, scriu cu acest zapis al nostru cum niam tocmit cu dmlui Ţira ce au fost jicnicer mare, pentru giumătate de sat de Cobăla ce iaste la ţinut Hărlăului făcutam schimbu cu dmlui şi am dat dmsale giumătate de sat de Vlădeni de la Turie, de la ţinut Eşilor, şi cu vecini şi cu giumătate de heleşteu ce iaste cu peşte, iar cele heleştee, ce sânt neezite din toată giumătate să ţie dmlui din tot satul în giumătate şi cu locuri de prisăci şi cu pădure precum iaste locul satului. *Iar vecinii numiţi de moşie ce sânt slobozi ei, ce cum îi va ţine aşe îi va ave,* iar dmlui jicniciarul Ţira au luat giumătate de sat de Cobăla de la Brăescul cu schimbătură, iau dat la Hotin giumătate de sat Brăescului pentru Cobăla şi la tocmala noastră au fostu nene stolnicul Nacul şi Şoldan şi Contăş logofătul şi Gheorghe Şeptelici vornicul, de Botoşani, şi *Ionaşco ceau fost postelnic brat meu* şi Gavrilaş Brăescul şi alţi feciori de boeri câţi sau întâmplat la această tocmală a noastră şi pentru credinţa niam pus peceţile şi iscăliturile, şi nime dintru ruda noastră să naibă a străca această tocmală, de aceasta scriem.....

LXXIII. *Fără dată.* Pentru o cuşmă.

Alexandro, să trimiţi măne ča cučmă doar vom puteo cheltui să dăm bani lui Ilie că doomna au dzis, să dau eu acei bani şi Ilie forte mă strănge de bani ce pre alta naavem pre ce lua atâţe bani dič să o triimiţi să mă ştiu eu întro parte ačastaţi scriu eu şă *jănin* să trimiiţi să vindem ceva să cum(pă)răm ceva bucate de postu.

az Gligorie biv spatar iscal

LXXIV. *1809 Mai 12 regeste.* Pentru sate din raiaoa Hotinului.

7254 Iuni 17. Mărturie hotarnică de la acei rânduiţi că după cartia domniască au mersu la trei moşii Stolniceni, i Zăhăicani, şi Stăngăcenii cari sunt una lângă alta şi să încep cu un capăt din hotarăle ce sânt pe culmea dialului ce iaste cu dumbravă şi mergu în lungu dreptu în sus până în apa Ciuhurului şi lângă apa Ciuhurului sânt şi vetrile satelor cu ţintirim şi cu iazuri şi cu vaduri de moară şi că au mărturisit împregiuraşii că aceste trei sate trec în lungu locului şi peste apa Ciuhurului, *dar fiind raia cu sate turceşti nu sau mai căutat ce până în apa Ciuhurului* li sau închiet hotarul mai jos fiind şi altă mărturie hotarnică tot din acel an Iunie 25 cuprinzătoare pe Stolniceni, i Stăngăceni i Părjolta şi Hilinţi arătândule şi măsurile şi mai iaste şi altă mărturie tot din acel an Iunie 28 osăbită numai pe Stăngăceni şi iaste şi hrisov de întăritură asupra hotarnicelor *pe Stolniceni* şi Stăngăceni tot dintracel an Iuli 23 de la Ion Neculai Vodă.

1772 Sept. 27. O mărturie hotarnică pe moşia Zăhăicani ce era a vist. Ioniţă Canta, trecând şi peste Ciuhur.

1808 April 22. Carte de la divan către sulger Ghiorghi Ciohoranul că după hotarnicile ce are dlui vornic Costachi Sturza una din 1772 pe Zăhăicani şi Stăngăceni, alta din 1784 pe giumătate de sat de Pojujani a căror capete trec piste Ciuhur în ţinut Hotinului, pe care sunt ocupate alte numi de sate ce să numesc Pociumbenii, Pociunbăuţii, căşla lui Kiurtu, şi căşla lui Bekir, care sau şi dat în stăpânire dmsale vornic fiind în cuprinderea hotarnicilor dsale să cerceteză numitul sulger ca să afle sămnile mărimii lor de la care iaste şi mărturie tot din trecutul an 1808 Mai 12 cu arătare pre largu în ce chip au dovedit sămnile după arătare oamenilor ce locuesc acolo, şi că pe pol sat Pojujanii să numeşte acum Căşla lui Kiurt, arătând şi ce acareturi sânt pe Stolniceni îi numeşte căşla lui Bekir, asămine arătând acareturile, pe Zăhăicani să numesc Pocimbăuţii di pi nişte ţărani de un iaz asămine arătând şi ce acareturi sânt, pe Stăngăceni să numesc Pociumbeştii iarăşi di pi acei ţărani, şi iarăşi arătând ce acareturi sânt.

Deci scrisorile vechi numai pentru Stăngăceni pomenesc că le iaste sălişte în ţinut Hotinului pe apa Ciuhurului, iar pentru celialalte moşii scrisorile vechi nu pomenesc nimica de ţinut Hotinului ce numai cu iazuri şi mori în Ciuhur, *iar hotarnicile ce sânt făcute după cuprinderea Hotinului de Turci* care sânt întărite şi cu hrisov domnesc, zic că au mai ţinut oamenii din vremea aceia, că capitele acestor moşii ar fi trecut piste Ciuhur în ţânut Hotinului.

1809 Mai 12.

Th. Balş vel logofăt
Manolachi vel vornic
Dumitrachi Bogdan vel vornic
Ioan Tăutul paharnic

LXXV. *7256 Iunie 23 (1748).* Spiţa curgătorilor din Pătraşco Botez.

Pătraşco Botez

Pătraşco Ioan Irimicea

Toader, fată (Ioan) — Grigore, Irimiia (Irimicea)

Tăbărţă
2 vist.

LXXVI. *7260 (1752).* Foaea de zestre a Mariei.

— Un harhalu cu diamanturi şi cu leftul cu diamanturi, în care sântu 20 diamanturi mari şi 38 diamanturi mai mici.
— O păreche de brăţări de aur cu diamanturi din cari săntu 14 diamanturi mari şi 28 diamanturi mici.
— O păreche şărji cu banaşuri cu ciubucurile de diamanturi.
— O păreche şărji de jmaragdu cu ciubucurile de diamanturi.
— 10 şiruri de mărgăritare.
— Un inelu cu un diamantu mari şi 10 mai mici împregiuru.
— Un inel cu 2 diamanturi.
2 inele câte cu un diamantu.
Un inel cu un rubin şi cu 2 diamanturi de lături.
— Un inel de zamfir albaştri.
— Un inel cu zmaragdu verde.
— O salbă cu 20 galbeni câte de 5 şi 1 galbăn de zăce.
— O salbă mai mică de 20 di galbeni câte de unul.

LXXVII. *7270 Mai 13 (1762).* O vacă pentru 10 lei, şi masa de cununie.

Adică noi mahalagii *de Muntenime de sus*, care mai ǵos ne vom iscăli, scriem şi mărturisim cu această mărturie a noastră pentru *Oghinia mama lui Mateiu*, care fiind aǵunsă cu vrăsta bătrăneţilor şi fiind şi bolnavă şau cunoscut scurtarea vieţii sale, au chemat pe preutul Grigore fiindui duhovnic, de au spoveduito, altile čau mărturisit nu să ştie, iar întrebăndo duhovnicul ce are de grijă după moartea ei, ia au zis că altă nare nimică fără cât casa aceala săi fie de grijă după moarte şi după cum au mărturisit înaintea duhovnicului, duhovnicul niau spus noao mahalagiilor după cum au mărturisit că nădejde de grija ei, casa îi esti şi *cine a grijio aceluia să fiiă casa*, iar pentru o vacă ce o cumpărase cu fičorul ei Măteiu cu 10 lei dând ia 4 lei şi Mateiu 6, pe acea vacă. dar ea avănd trebuinţă de bani au cerut banii de la Măteiu cei dădesă pe vacă, *ca săş pună masa de cununie să rămănă vaca a lui*, şi el iau dat banii, carii dădesă la vacă, şi de cănd iau dat banii de şau pus masa au trecut 1 an la mijloc, şi Măteiu au grijit pe maicăsa Oghinia în 2 rănduri.

Iar pentru alte mărunţişuri ce iau rămas, are şi o neputinčoasă de fată, bolnavă care nu esti harnică nici să s hrăniască, fiind foarte neputinčoasă, şia avut Ioniţă fratele lui Măteiu cu 6 ani mai nainte sau căsătorit înainte morţii mănisa şi sau deosăbit de dănsa, şi el nici un ban nau cheltuit la moarte fără căt Mateiu au cheltuit şi au grijito şi după cum ştiu aşa mărturisăscu înainte lui Dumnezău şi înainte ǵudecăţii, şi pentru credinţă niam pus degetile. let 7270 Maiu 13.

Eu × Ioniţă Ciolan martur
Eu × Ion vatav martur
Eu × Lupul Ivan martur
Eu × Postolachi Handrugan martur
Şi eu × Paraschiva mam tămplat la grija
In dos: Ghinia mama lui Măteiu.

LXXVIII. *1777 Fevruarie 21.* Un blănar (C. Papazoglu) falit la Vaslui.

Costandin Papazoglu blănariul şi cu tovarăşul lui Petru, care fiind şăzătoriu aicea în tărgul Vasluiului, şi luând bani de pe la unii alţii, cu dobândă ca să să chivernisască,

şi rămăind mofluzi, au fugit, şi după fuga lor făcând cercetare de câtă datorie au rămas datori, şi ce au rămas pe urma lor şi sau dovedit că sânt datori, la dmlui Mihalachi Cerchez biv vel jicnicer 30 lei cu zapis şi 12 lei la dmlui Iancul biv vel armaş iarăşi cu zapis, şi 30 lei la Grigoraş Chihae, iarăşi cu zapis şi 2 lei 60 bani la Misailă Chihae făr de zapis, ce le dedese bani săi facă nişte cojoace, cari să fac datorie dreptu 74 lei 60 bani pe urma lor, şi făcând cercetare şi după izvodul ce au lăsat mai sus numiţii blănari la fugirea lor de pe unde au să ia de la unii alţii, câtă datorie sau dovedit că iaste bună am şi împlinit, însă 6 lei de la egumenu Făstăcianu pentru o giube cu pacè ce blănisă a bucătariului sviinţii sale, 2 lei 60 bani la vatavu Moisăi pentru nişte cojoace cei lucrase, 2 lei 30 bani de la Ioıdachi Ţurcanu pentru nn cojoc ce iau lucrat, şi 2 piei ce iau pus la cojoc, 90 bani de la Istratie Ciobanu datorie driaptă ce sau luat al lor 3 lei un tulpan vechiu şi altul mai nou i o ştergură, ce rămăsese pe urma lui şi sau văndut 4 lei pe 13 pol pe miţă şi pe nişte furdà căč a lor ce sau văndut 51 bani pe o pelce de mel tij a lor ce sau văndut, 60 bani pe o guşă vulpe proastă tij a lor, ce sau văndut, cari cuprind piste tot 19 lei şi 51 bani gata, cercetând dintraciastă datorie de au ca să să mai scadă cevaşi sau dovedit iarăşi după izvodul lui 2 lei 69 bani la dmlui jicnicer Mihalachi pentru o vulpe i lucrul ce iau lucrat şi 6 lei la dmlui armaş Ianciul pentru lucrul ce iau lucrat, un leu la Grigoraş chihaia care să fac cu bani gata şi cu scădere lucrului ce au lucrat 32 lei şi tot mai rămân datori cu 42 lei 60 bani şi făcând cercetare de au mai ramas cevaş pe urma lor ca să să plătească aceşti bani şi alt nemica nu sau dovedit că au rămas pe urma lor, fără de cât o casă cu pivniţă i o dughiană cu bordeiu care acestea sau şi strigat la mezat ca de să va găsi un bun muşteriu să plătiască datoria, şi nime nu sau găsit ca să le cumpere, am întrebat şi pe Grigoraş Chihaia fiind că acea casă au fost pusă zălog la dânsul drept 30 lei, să primească şi dughiana împreună cu casa drept 42 lei 60 bani şi ceilanţi bani ce va mai prisosi piste datoria lui să de datornicilor ca să nu rămăe nime păgubaş ci căuta cu vicleşug ca acela ca să ia casa cu preţ mai gios de cât îi iaste pusă zălog şi fiind că dughiana cu bordeiu nu face banii ce mai prisosăscu din suma preţului ci cere Grigoraş Chihaia casa, unde era toţi datornicii mai sus numiţilor blănari faţă iam întrebat pe toţi cum şi pe alţii streini cine va să primască această casă şi cu dughiana în preţul acestor bani şi nimene nu sau aflat ca să răspunză la aceşti bani. Deci fiind că dmlui jicnicer Mihalachi iaste păgubaş şi de 12 vulpi ce i liau stricat de mai sus numiţii blănari la dubală, care vulpi nu sânt nici de o triabă sau încărcat şi cu aceşti 42 de lei 60 bani şi au luat casa cu pivniţă i dughiana cu bordeiu asupra dumsale şi a plătit celorlalţi datornici, deci fiind pricina întracest chip am dat această carte a noastră la măna dumsale Mihalache Cerchez biv vel jicnicer, ca să stăpăniască această casă şi dughiană de mai sus arătată cu bună pace, aciasta

Sandul şatrar ispravnic 1777 Febr. 21.

LXXIX. *1815 Iulie, regeste.* Măsoriştea Măldăreştilor la Tecuci.

« 997 stănjăni capătul despre apus
« 910 stănjăni capătul despre răsărit
1887 : 2=987 stănjăni gospod
din aceştia *Elenco Manu* are 133 stănjăni şi anume:

44 st. 2 palme Catrina Foiculeasa 7265 (1757)
44 « 2 « Nastasia Ţaranca 1794 Oct. 13
5 « 4 « Ioan Calapod 7272 Febr. 21.
39 « — Iatagan
133

LXXX. *1826 Mart 26.* O festă a agăi Ilie Cogălniceanu.

Arhon polcovnic Ioniţă Zaharia

Iţi vestesc de *o festă* ce era gata a ţi se faci de către *dmlui aga Ilie Kogălničanu,* voind a te da în bir şi a ţi să lua carte de privilegiu ce ţam scos pentru că sau înştiinţat că tiai fi alcătuit cu răzăşii de acolo cărora liai fi dat bani spre răscumpărare unor părţi de moşie de care să *enteresăşti* dmlui şi pentru că am aflat eu şi lam rugat pentru hatărul meu să nuţ facă acest neajuns, îndatorindumă căţi voiu scrie şi de vei desface acest plan a dumsale ce să atinge de enteresul, miau făgăduit şi au şi hotărât că vei fi nesupărat. Pentru aceia dar ca un prieten grăbesc aţi face cunoscut, ca să te desfaci cu totul de plan a dmtale ce să atinge de enteresul dmsale agăi, căci te încredinţăzu că după ce nimic nu vei pute isprăvi, apoi vei fi prigonit pentru totdiauna de către dmlui, şi ceea ce acum era gata a ţi să face, şi prin mijlocire me, sau oprit, apoi să va aduce întru împliniri, fără a te pute folosi în urmă.

a dmtale slugă Tudorachi Manole 1826 Mart 26.

Adresa: cinstit frate dmsale polcovnicului Ioniţă Zaharia cu frăţască dragoste
la Râpi

LXXXI. *1845 Ghenar 17.* Un vecsăl a slugerului C. Stavrat.

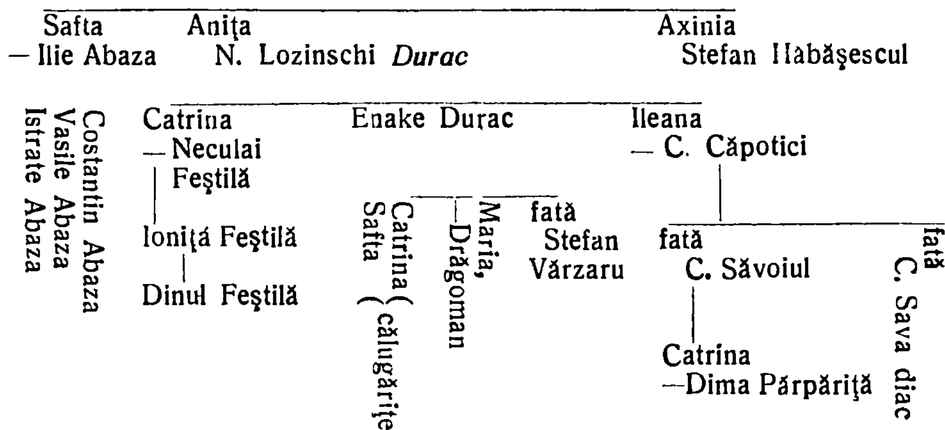
Flindcă *un vecsăl* de una sută galbeni ce-mi datoria cumnatul Mihalache Dimitriu *care vecsăl* era cu data de 15 Noembre 1844, mi lau plătit prin numărare a 50 galbeni (în natură) în naht şi 50 prin alt *vecsăl* în privire că dumnealui a uitat că acel *vecsăl* lam rupt la vremea mai sus aratată eu, şi prin aceasta adeverez că oricând s'ar ivi (lucrul ce nu să poate) să să cunoască ca o hărtie albă.

Sluger Costachi Stavrat 1845 Ghenar 17

LXXXII. *Fără an.* Spiţa neamului *Durac.*

Miron Bucioc stolnic (7168)

Maria Bucioc
— Toader clucer

LXXXIII. *c. 7168 (1660).* Spiţa Braevicilor.

Boris Braevici

Nastasia, Duma Braevici, popa Griga

Maria Brăescul Ileana Gafta

Nastasia, Odokia, Cozma, Vasile Prodan, Gligorie Sofronia, Lupul
x 5 6 7 8 10 11

Drăguţa, Anisia, Nicorici Stefan, Gavril, Alexandru
2 3 4 12 13 14

1, 2, 3, 4, 7, 8 vând părţile din Dumeni lui Grigore stolnicul.

5, 6 vând lui Micşa; iar fiica acestuia *Anuşca* (9) împreună cu numerile 10, 11, vînd lui Ilie Bucioc.

12, 13, 14 vînd lui Miron Bucioc către 7168 (1660).

LXXXIV. *7169 Ianuar 2 (1660).* Şoltuzul şi părgarli *mari* de Trotuş.

Adec eu Simion şi Vasilie. сни. Precop. čolan. ot Mogoşeşti, scriem şi mărturisim cu cestu zapis al nostru. cum am vândut a noastră direaptă moşie, o vie la sat la Mogoşăşti, dumsali, lui Savui ce au fostu cămăraş, dreptu optu galbeni, bani buni, ca săi fie, dumsale, direptă ocină, şi cumpărătură, dumsale şi cuconilor dumsale şi nepoţilor lui, şi nime dentru oamenii noştri, sau din cuconii noştri, ca să nu să ameastece nice antorce, şi aciastă tocmală sau făcut denaintea Neculai Che(ra)nii şoltuzului de Trotuş şi a doisprezece părgari anume *Costantin Lungul* şi *Martin Foloş părgari mari* şi dinaintea a mulţi oameni buni, anume Ion Gealepeul şi Temeli vamăş şi popa Mihalachi şi Constantin Buhoč şi Dumitraşcu Condrea şi Toader Cočorva şi pre mai mari credinţa am pus pecetea târgului şi am iscălit toţi şi eu Gligoraşco am scris acestu zapis ca să s ştie. Pecete Trotuşului (o mână şi un ciocan). let 7196 Ghenar 2

LXXXV. *7200 Noembre 24 (1691). Satul Ocna.*

Adec eu Gligoraşco Cozmăscul făcutam scrisoare mea dea bun credinţă, la mâna dmsale lui Timuş şi a lui Vasilache, precum am vândut eu dumilorsale parte mea den sat den Mogoşăşti, din casă gata, şi din câmpu şi din pădure, din ţarină cu tot vinitul toată parte me ce să va aleage, am vânduto dumilorsale cari mai sus scriu şi miau dat dumnalor treai lei, şi alegânduse parte mea să aibu a fač dumilorsale zapis pentru creadinţa am pus şi deagetul să s ştie. u Ocna vlt 7200 Noemv. 24

× Gligoraşco Cozmăscul

Neculai pisal

LXXXVI. *7203 August 3 (1695).* O groapă de fânaţ.

Adeacă eu Radul parcalabul mărturisăscu cu acestu adevărat zapis al meu, precum am vândut dumilorsale vamişului Timuş şi dumsale vamişului Vasilachi, a me driaptă cumpărătură din sat din Mogoşăşti, *o groapă de fânaţu* de la satu lui dreptu trei lei bătuţi şi mi au mai dat dumlor iar trei lei, cari bani aceşti iam fostu datu iau popii

lui Gligoraş *arhonă* pre moşiie, deci să aibă dmlor a popri aceşti bani din parte popii şi mi au mai dat un leu care am dat eu Focii şi altora, de le au fostu de cheltuial când miau dat daniia parte lor din sat, şapoi dania mi sau stricat, cari bani fac şapte lei şi aceşti bani mi au dat dmlor deplin, iar de are cineva a răspunde să aibă aş întreba cu mine şi de mor dovedi să aibu iau antoarce dumilorsale banii şi pentru credinţa am şi iscălit. It 7203 August 3

Radul părcalabul; şi mam tămplat az Stefan Fene iscal.

LXXXVII. *7217 Mai 2 (1709).* Luare de grumazi.

Adec eu Ioniţă Popa făcutam zapisul meu la mâna dumisale ğupănului Vasilachii, precum miau făcut dumnialui bine cu 5 lei şi 1 zlot ca să aibu ai da dumisali banii iar de oi fugi cu banii dumsale şi ma afla vreundeva să aibă dumnelui a mă lua de grumazi şi săi aibu ai da banii cu dobăndă, şi pentru credinţa mam şi iscălit.

let 7217 Mai 2

Ioniţă Popa X

— lei o vacă tij am dat Grozăştilor pentru Ioniţă.

LXXXVIII. *7223 April 26 (1715).* Un cal 20 lei.

Adec eu Ion sin Nica făcutam zapisul mieu la mâna dumsale giupănului Timuş logofăt pecum sântu dator dumsale cun cal ca s dau dumsale, căndu va veni dumnalui la Eş iar nefiind calul să am ai da 20 lei preţul calului iar de sar tămpla a (îm)bla la vreun giudeţ să fie toată cheltuiala despre mene.

Ion sin Nica şi pentru credinţa mam iscălit.

vleat 7223 April 26.

Ermonah Arsenii egumen ot Tazlău

Ion Nica platnic

Cost. Beldiman părcalab. Și eu Iftimie diacul am scris.

LXXXIX. *Fără an.* Un prost scriitor.

Adec eu Dumitraşco Brăescul precum noi înde noi *nau* dat un ţigan *nôo Praţol* iar *celaţi* ţigan čor mai fi săi *e* bade Apostol căč au *mlat den* cheltuit *să ţidu să* dator săi mai *e* mai multu, *neu durot* căce ne eşti frati şi *căzăd* la ce datorii săl plătim de unde esti despre noi în pace.

şi eu *Dumişco* Brăescul.

Documentele dela LXIX – LXXXIX inclusiv sunt comunicate de d. Gh. Ghibănescu.

Apa la Iaşi

XC. *1804 Noembre 2.*

Noi Alexandru Constantin Moruz Voevoda cu mila lui Dumnezeu Domn ţărei Moldaviei.

După ce cu ağutorul atot puternicului Dumnezeu am săvărşit adusul apelor aice în oraşul *Eşii*, atât acele de la *Şapte oameni* şi de la *Aron Vodă* cât şi acele de la *Ciric*, care sau împărţit în cişmele la uliţe şi pin mahalale, după cum să văd, cu multă cheltuială şi osteneală Domniei mele pentru îndestulare tuturor orăşănilor ce erau cu totul lipsiţi de apă.

Insă aceste ape neputânduse a să sui mai sus ca să îndestuleze şi parte de sus a oraşului, ace parte în care se cuprinde şi mahalaoa *Muntenimei de sus şi de mijloc*, să află şi până acum lipsită de apropiere apelor. Şi acum prin jaloba ce au dat mahalagii către Domnie me, au făcut rugăminte şi cerere spre a li să da a noastră Domnească voe şi ajutor *ca să aducă şi în parte aceea apele şi izvoarele ce sânt pe moşie Copoului* în multe locuri prin vii şi pe afară la satul ce să numeşte *Muntenii*, puind şi ei din preună şi cu casele boereşti ce sânt întraceste mahalale atât suma de bani la cheltuiala ce să va face cât şi toată osteneala pentru adusul acestor ape. Drept aceea socotindusă de cătră Domnie me această cerere cu toată rânduiala şi cu cuviinţă pentru obştescul folos a tuturor celor ce lăcuesc în parte aceea, hotărăsc prin carte aceasta a Domniei mele, întâiu ca să poată de la locul de sus arătat a aduna toate izvoarele ce să află acolo, fără de nici o oprire despre nimene, însă lăsând la locul acela pentru trebuinţa lăcuitorilor de acolo, cu cişme făcută la un loc sau doao, doao, sau trei măsuri de apă, iar ceealaltă să o ia pogorânduo prin oale pentru trebuinţa şi îndestulare oraşului, ce se află totdeauna lipsit de apă, cei şi în primejdie focului, şi ori care din lăcuitorii de sus pomeniţi, va prinde la cheltuiala adusului apelor acestora pe cât va da la cheltuială, parte ce i să va veni din apă să fie dreaptă a sa nesupărat de cătră nimene, cum şi izvoarele de unde să va lua apa să fie nesupărate, şi să nu îndrăznească cineva a deschide sau a strica strămutând curgerea apei din oale, ca să să de stricăciune drumului apelor, căci unul ca acela dovedindusă se va pedepsi.

Pecete tuş roş capul de bou, corbul 1793 Al. K M. Vvd.

1804 Noembre 2.

Procitoh vel logofăt

Sau trecut în condică Matei condicar

Notă. Istoricul Manolake Drăghici vorbind despre activitatea domnitorului Alexandru Constantin Moruz scrie: «a început şi alte lucrări în oraş, precum şi adunarea apelor ce lipsea mai cu temeiu... au îndreptat cursul multor izvoare mari de la Ciric în Iaşi... au mai scoborît el şi *alte ape de la Copou* spre îndestularea părţei de sus a Iaşului şi aceste izvoare până acum încă circulează prin îmbunătăţirile adăugite de Mihai Vodă Sturza. Răposatul Scarlat Pastia, fost primar al Iaşilor, în broşura sa întitulată «Despre origina apelor din Iaşi (Iaşi 1896—pag. 28 şi 29) vorbind de apele aduse de la Copou pentru îndestularea locuitorilor din mahalalele Muntenimea de Sus şi de Mijloc scrie: «Cum s'au recoltat aceste ape şi când anume aceasta nu se cunoaşte. Singurele documente ce se cunosc în privirea aceasta sunt hrisovul lui Moruz Vodă din 2 Noemvrie 1804, prin care dă drept Păcurărenilor să aducă apele din partea locului în interesul alimentărei acestei părţi şi actul prin care visternicul Sandu Sturza la 12 Decemvrie 1829 dărueşte spătarului Dimitrie Danu o măsură de apă». Prin publicarea prezentului hrisov se elucidează chestiunea alimentărei cu apă a părţii de sus a oraşului Iaşi. Este probabil că Domnitorul făcând, lucru rar, sacrificii băneşti din banii visteriei pentru aducerea apei de la Ciric şi Aron Vodă pentru îndestularea părţii de jos a oraşului, nu a mai putut da ajutor bănesc pentru mahalagii din cele două Muntenimi, autorizându-i însă de a-şi aduce apele pe cheltuiala lor proprie, de vor putea şi îndemnându-i

a se asocia pentru realizarea acestei întreprinderi gospodăreşti, care trebuia neapărat săvârşită. Acest hrisov poartă aceaşi dată ca hrisovul dat Păcurărenilor.

Vom vedea cum boerii au ştiut să se folosească de această încuviinţare trăgând apele din satul Munteni.

XCI. *1805 Aprilie. Iaşi.*

Impărţeala măsurilor de apă ce sau adus în tovărăşie de la satul *Muntenii* ce este din sus de *Copou*, de boerii ce să arată mai jos, cu cheltuiala tuturora câte câte măsuri de apă sau venit fieştecăruia după carele sau analogisit şi cheltuiala.

1805 Aprilie.

	Măsuri	*pol*	
a)	1	2	Dumnealui *Logofăt Costandin Balş* au dato *Măcărescului* şi lui *beizade Mavrocordat*
b)	1	2	Dumnealui *Logofăt Costake Ghica.*
c)	1		Dumnealui *vornic Iancu Leu.*
d)	4		Dumnealui *Hatmanul Săndulake Sturza.*
e)	1		Dumnealui *Hatmanul Neculai Stratulat.*
f)	3		Dumnealui *Visternic Alecu Balş.*
g)	1		Dumnealui *Vornic Lupu Balş.*
h)	2		Dumnealui *George Tufecci başà (Leondari).*
i)	4		Dumnealui *Postelnic Necolake Balş.*
	19		

Adecă noă spre zece măsuri fac după cum sau măsurat în vreme când sau alcătuit înainte tuturor boerilor arătaţi care sau întâmplat, deci fiştecare din tovarăşi are să o tragă din tahminu ce este la dumnialui *Hatmanul Săndulake Sturza* unde se adună toate apele, şi din tahminu ce se află în grădina *Postelnicului* 35 paşi mai la deal, de unde se desparte apa Dumnealui *Logofăt Costake Ghica, Măcărescului* şi *Tufecci başa* şi după vreme ori de vor scăde apele ori de vor prisosi peste aceste măsuri, Dumnealor întru acea stare întru care se vor afla apele după analogie să o tragă dea pururea. Şi de se va întâmpla ori când vro stricăciune apele de la matca lor şi până la casele *Hatmanului Săndulache Sturza,* câtă cheltuială se va face cu meremetul să fie fieştecare din tovarăşi dator a plăti după analogie, şi pentru că Dumnealui *Visternic Aleco Balş* are aceste trei măsuri, iam dat acest izvod iscălit de mine.

fără iscălitură

Notă. Acest izvod scris pe hârtie albastră cu filigrama 1810 trebue să fie o copie de pe originalul înmânat boerului visternic Aleco Balş, căci nu poartă iscălitură şi este scris cel puţin cu cinci ani în urmă, după cum ne arată filigrama. El prezintă un mare interes evidenţiând spiritul de asociaţiune dintre boerii vremei, cari cu sacrificii băneşti se alcătuesc într'o societate pentru îndestularea gospodăriilor lor cu ape aduse din satul Muntenii de la Copou.

Măsura de apă este egală cu 2520 ocă în 24 ore sau 3 metri cubi 800 litruri 400 grame.

Cred că identificarea boerilor tovarăşi ar prezenta oare care interes precum şi identificarea locurilor pe unde erau aşezate aceste case.

I. *Logofătul Costake Balş* zis Ciuntu, unul din cei şapte stâlpi ai ţărei, personagiu considerabil la sfârşitul secolului al XVIII-a şi la începutul secolului al XIX. Era fiul marelui logofăt Lupu Balş şi al Anei, fiica lui Costantin Catargi, frate cu logofătul Gheorghe Balş (de la Dumbrăveni) şi cu Teodor Balş mare vornic şi cu Ion Balş.

II. *Măcărescu.* In condica liuzilor din 1803 găsim pe un medelnicer Toderaşco Măcărescu şi pe un maior Ioniţă Măcărescu, care scutesc de bir nişte slugi a lor. Tot în acea condică vedem că medelnicerul Toader Măcărescu stăpâneşte moşia Bălosăşti,

în ţinutul Tutovei, probabil că el este tovarăşul pomenit în contractul publicat. Pe lista nobililor din Basarabia din 1817 găsim iar pe Toderaşcu şi Pavel Măcărescu vel serdari.

III. *Beizadea Mavrocordat.* Este beizadea *Dumitru Mavrocordat,* fiul lui Constantin Neculae Mavrocordat, domn în nenumărate rânduri în Moldova şi Muntenia. Beizade Dumitru Mavrocordat este născut în anul 1740 şi a murit în anul 1817, înmormântat fiind la moşia sa Cristeşti din judeţul Iaşi; a fost căsătorit cu Maria, fiica logofătului Dumitru Sturza de la Crişteşti. A avut doi fii: primul Costantin a fost căsătorit cu Casandra Balş, sora logofătului Lupu Balş şi a Saftei Balş, căsătorită cu Grigorie Brâncovanu, ultimul descendent al voevodului Constantin Brâncovanu. Constantin Mavrocordat a avut o fată Zoe, care a fost adoptată de Grigore Brâncovanu şi căsătorită cu Domnitorul Munteniei Gheorghe Bibescu Vodă.

IV. *Logofătul Costake Ghika.* Personagiu considerabil al vremei. A jucat cele mai mari şi preponderente roluri de la 1774 până la moartea lui în anul 1828. Şi el era unul din cei şapte stâlpi ai ţărei. In jurul personalităţii lui şi mai ales în privinţa stărei sale civile s'a stârnit o sumă de studii istorice, care nu au ajuns însă la nici o conclusiune precisă. Versiunea preconizată de Radu Rosetti în studiul său asupra urmaşilor lui Grigore Al. Ghica Vodă decapitatul, publicată în Convorbirile literare din anul 1902 pretinzând că logofeţii Iordake şi Costake Ghica autorii ramurilor Ghiculeştilor din Moldova sunt fii Catincăi Ghica sora lui Gr. Al. Ghica Voevod, căsătorită cu Dumitru Gheorghiadi Sulgeroglu, este o versiune care nu se bazează pe nici un document ci numai pe o pretinsă tradiţie orală. Combaterea acestei afirmaţiuni nu poate intra în cadrul acestor notiţe. Această calomnie a fost răspândită de paharnicul C. Sion, duşmanul înverşunat al Domnitorului Moldovei din 1849 Gr. Al. Ghica, care să trăgea din logofătul Costake Ghica, fiindu-i nepot de fiu. Este aproape sigur că logofeţii Iordaki şi Costake Ghica sunt copii Marelui spatar Matei Ghica, fratele lui Gr Al. Ghica Vodă, care a fost trăitor şi în Moldova; ei au mai avut un frate Alexandru mort în exil în Rusia, unde întovărăşia pe unchiul său Gr. Ghika Vodă şi o soră Smaranda, soţia domnitorului Constantin Moruz, cu care Ghiculeştii erau cumnaţi.

Costake Ghica născut probabil pe la 1745 întovărăşeşte pe unchiul său surgunit de Ruşi la Petrograd în anul 1769 Sub a doua domnie în Moldova a unchiului său Gr. Al. Ghika este vel camaraş, ridicat de către cumnatul său C. Moruz la rangul de hatman la 1784 şi rămâne în acest rang până la 1804, când este înălţat la rangul de vel logofăt. Moare la 1828 şi este înmormântat la biserica sf. Spiridon din Iaşi. La 17 Septemvrie 1778 s'a căsătorit cu Mărioara Cantacuzino, tânăra văduvă a lui Ramadan Costin, fiica logofătului Iordake Cantacuzino Deleanu, de la care ia mare zestre.

Nepot de frate al Domnitorului Grigore Alexandru Ghica cumnat al domnitorului Alexandru Constantin Moruz, probabil om iscusit şi cu mare experienţă a treburilor publice, el îşi agoniseşte o avere considerabilă primind chiar în dar de la nepotul său Domnitorul Al. C. Moruz moşia Comăneşti, ultima moşie domnească. Situaţiunea lui politică a fost în mare vază în decursul mai multor decenii, cu toate că citesc într'un raport al consulului prusac König din 1788 că Iordake şi Constantin Ghyka favoriţii lui Alexandru Ion Mavrocordat, sunt arătaţi «sub domnia lui Al. Ipsilanti, nouri trecători ! Costake Ghica este mult mai tânăr ca fratele său Iordake şi sora sa Domniţa Smaranda Moruzi. Costake Ghica a avut trei fii: George autorul ramurei Deleni, Alecu (Bilboquet), tatăl domnitorului Gr. Al. Ghika de la 1849, şi Dumitru autorul ramurei Comăneşti — şi o fată Catinca măritată cu un Sturdza. El a ştiut probabil prin capacitatea lui să se pue bine cu Ruşii, căci el este favoritul kneazului Potemkin, care îşi stabilise curtea în anul 1787 în casele hatmanului Costake Ghica.

Cadavrul lui Potemkin, care moare în drum spre Rusia, este adus la Iaşi tot la locuinţa lui Costake Ghika.

Mai ştim dintr'o petiţie a fiului său Dumitru, petiţie adresată împăratului Austriei în anul 1822, că Costake Ghica a fost ridicat la rangul de prinţ de către ţarina Caterina II-a.

A iubit şi artele, căci citim în Manolake Drăghici la pagina 116 din vol. II: «In zilele Suţului s'au înfiinţat pentru întâiaşi dată în Iaşi teatru de societate în casele hatmanului Kostake Ghyka». Două locuinţi ale lui ne sunt cunoscute: prima unde este astăzi Facultatea de medicină; din ce cauză nu se ştie el a vândut acest palat visternicului

Balş înainte de anul 1796 stabilindu-se în Muntenimea de sus în casele socrului său Iordake Cantacuzino Deleanu, pe locul unde este astăzi Universitatea nouă.

Manolake Drăghici ne spune la pag. 82 vol. II din timpul ocupaţiunei ruseşti 1806—1812 «iar senatorul Milanovici locuia în casa Ghicăi la Copou, în care este acum teatru, ce are opera italiană» Logofătul era obişnuit a găzdui şi feţe mai simandicoase. Măsura de apă care ş'o rezervă prin actul de tovărăşie este desigur pentru casa lui din Muntenimea de sus, pe locul actualei Universităţi. In ciuda ponegritorilor vechiului regim nu putem invoca fără un pic de emoţiune această figură a bătrânului diregător Costake Ghica!

V. *Vornicul Ianculeu* este fiul lui Lucake Ianculeu celebiu, care a avut şi două fete: Catinca căsătorită cu Lascarake Rosetti şi Pulcheria căsătorită cu visternicul Iorgu Balş. Aflăm din Efemeridele lui Caradja că acest Lucake Ianculeu avea o vilă la Ortachioi, unde avea de vecin pe capugibaşa, care a omorât pe Grigore Ghika Vodă în 1777: după odiosul asasinat Lucake Ianculeu fiind în Iaşi face vizită turcului, cu care era în cei mai buni termini.

Pe Alexandru Ianculeu îl găsim vătav de aprozi în 1778, înălţându-se la rangurile de hatman şi vornic de ţara de jos în slujba divanului judecătoresc.

Casa lui era pe actuala strada Muzelor, unde era din vechi uliţa lui Ianculeu, închisă astăzi între corpul principal al spitalelor sf. Spiridon şi corpul de case, unde se dau consultaţii gratuite. (Planul Iaşilor din 1844).

VI. *Hatmanul Săndulake Sturza.* Fiul logofătului Stefăniţă Sturza; la 1779 este al treilea postelnic şi se căsătoreşte cu Catinca, fiica domnitorului Constantin Moruz. Şi el a jucat un mare rol la sfârşitul secolului al XVIII-lea şi la începutul secolului al XIX-lea; a fost unul din cei şapte stâlpi ai ţărei. La 1810 era mort. S'a ridicat la rangul de visternic şi pe urmă la hătmănie. Logofătul Kostake Sturza, ministrul lui Vodă Sturza, era fiul său. Locuinţa hatmanului era actuala şcoală militară. Ştim după Drăghici, că în anul 1822 hatmanul găzdueşte pe Salih Paşa, comandantul armatei turceşti venită pentru a zdrobi pe eterişti — la 1829 găzdueşte plenipotenţiarii turci şi la 1827 primeşte vizita lui Ribeaupierre. A fost caimacanul lui Scarlat Calimah la 1802. Şi Gh. Sion în *Suvenirri Contimporani,* vorbeşte de C. Sturza şi casele sale de la Copou. (Şcoala militară).

VII. *Hatmanul Neculai Stratulat* slujbaş important, hatman, la 1807 vornic şi la urmă logofăt. La 1819 era mort. Poseda moşia Brănişteni din ţinutul Neamţ, care moşie este vândută la mezat în 1819 pentru plata datoriilor. Deci funcţionar integru.

VIII. *Visternicul Alecu Balş* fiul logofătului Costake Balş Ciuntu. In casa lui s'au perindat multe ilustraţiuni ale secol. XIX-a, în timpul ocupaţiunei ruseşti de la 1806—1812 după cum voi arăta. Cetim în «Arhiva Senatorilor din Chişinău» de Radu Rosetti, III p. 58 că boerul Alexandru Balş a pus la dispoziţiunea Ruşilor casa lui, unde au petrecut mult timp Afraxin, Platov, ducele de Richelieu (viitor prim ministru a lui Ludovic al XVIII lea în Franţa), Langeron, Tucicov şi la urmă Golenisef Cutuzov, care a biruit pe Napoleon. Acest din urmă îşi rezervase pentru el această casă, dar platzmaiorul trimise în gazdă la Alecu Balş pe generalul Rievza; Balş refuză de a-l primi, de aceea se naşte un conflict, pe care îl aplanează Cuşnicov.

IX. *Vornicul Lupu Balş* pe atuncea vornic al ţării de jos în slujba divanului judecătoresc, ajunge logofătul dreptăţei în 1835 în primul minister a lui M. Sturza. A fost căsătorit cu Ana Cantacuzino, apoi cu Efrosina Ghika. Copii a avut pe Grigore Balş ministru sub Vodă Cuza, o fată Elisa căsătorită cu Al. Moruz Pechianu, apoi cu George Beldiman, şi pe Caterina căsătorită cu Vasilake Sturza, caimacanul de la 1858. Lupu Balş a murit în anul 1844; era proprietarul moşiilor Bozieni din ţinutul Neamţ şi Pribeşti din ţinutul Vaslui. Fiica lui, Elisa Balş a donat Eforiei spitalului Sf. Spiridon casa sa din str. Lascar Catargi, probabil casa ei părintească.

X. *Georgie Leondarie Tufeccibaşa* era un arnăut venit din Albania, însurat în Basarabia cu văduva Ecaterina Buznea.

Era proprietarul moşiei Ungheni din ţinutul Iaşi şi moşia Ungheni din Basarabia precum şi moşia Ciuciulea, tot din Basarabia; aceste moşii au fost luate pe nedrept de clironomii soţiei lui numiţi Bozneşti.

Ţufeccibaşa şi soţia lui sânt înmormântaţi în biserica Sf. Haralambie, care o mân-

tuise ei de zidit la anul 1805. Casa lor trebue să fi fost în aproprierea bisericei (vezi Teodor Codrescu Uricarul XVII pag. 475 şi Gh. Ghibănescu în revista «Viitorul» II). In jurul său s'a format o legendă şi anume: în timpul domniei lui Constantin Ipsilante (1802—1803) erau cete însemnate de haiduci şi tâlhari, cari aveau cutezanţa de a călca satele şi chiar oraşele. Cea mai înfricoşătoare dintre aceste bande era comandată de un nefer de Arnăuţi, frate cu George Tufecci Başa. Vodă îl însărcină pe acest din urmă să prinză şi să ucidă pe fratele său, ceea ce şi făcu Tufecci başa, prinzând şi ucigând pe fratele său lângă satul Bozieni din ţinutul Neamţ, aducând într'un desag capul fratelui său spre a-l arăta Domnitorului, care l'a răsplătit cu o moşioară, legenda pretinde că el a dispărut în urmă (vezi Calendarul pentru toţi Românii scris de N. D. Popescu pag. 34 si 55) Manolake Drăghici nu se uneşte cu legenda pretinzând că după acest fapt George s'ar fi retras la moşioara, cu care l'a răsplătit Vodă Ipsilante şi că a zidit biserica Sf. Haralamb cu locuinţe pentru preoţi împrejurul ei.

XI. *Postelnicul Neculai Balş*, fiul lui Teodor Balş logofăt şi fratele lui Lupu Balş, despre care am vorbit, a fost căsătorit cu o fiică a logofătului Manolake Costake. Toderiţă Balş caimacanul de la 1857 era fiul său.

Cei 7 stâlpi ai ţării, din care trei au fost tovarăşi la aducerea apelor de la satul Munteni, erau: *Costake Ghica* logofăt, *Dumitru Sturza* (Miclăuşeni) logofăt, bunicul lui Dumitru Sturza fostul şef al partidului liberal, el a fost autorul proectului de alcătuire aristocratico-democraticească alcătuit înainte de anul 1816. Visternicul *Grigoraş Sturza*, tatăl domnitorului Mihai Sturza, visternicul *Sandulake Sturza*, visternicul *Iordake Roznovanu*, fiul logofetului N. Roznovanu şi tatăl visternicului N. Roznovanu. logofătul *Iordake Cantacuzino Paşcanu*, tatăl lui Lascarake Cantacuzino Paşcanu. Logofătul *Costake Balş* (Ciuntu).

XCII. *1811 Octomvrie 30 Iaşi.* Incuviinţarea egumenului mănăstirei Copou dată Hatmanului Săndulake Sturza pentru a căuta izvoare de apă în via mănăstirei.

Dumnealui hatman Săndulake Sturza făcând cerere la mănăstire ca să aibă voe să caute pe moşia *mănăstirei Copou* şi în via mănăstirei unde se socoteşte mai cu înlesnire a se găsi izvoare cu apă însă la un loc unde să nu să pricinuiască stricăciuni nici la vie nici la livadă. Deci cu primirea mănăstirei are dumnealui toată voe să rânduiască să caute izvoare cu apă şi ori câte ar găsi adunându-le la un loc să le ducă la casa dumisale nesupărat şi ne oprit de cătră nimene şi spre încredinţare şi siguranţie sau dat dumisale această scrisoare de la mănăstire ca alţii niminea să nu aibă voe a căuta şi a lua aceste izvoare de apă de la acele locuri ce să dau dumisale Hatmanului.

(iscălit) Inokentie Trei Ierarhistul. 1811 Octomvrie 30

XCIII. *1831 Septemvrie 20. Vornicul Costantin Sturza* dărueşte două măsuri de apă *comisului Vasile Pogor.*

Spre răsplătirea îndatoririlor ce am cunoscut de la *Dumnealui comis Vasile Pogor* iam dăruit două măsuri de apă din apa casei mele adusă de la *Copou;* aceste măsuri de apă dumnealui va fi volnic ale duce cu a sa cheltuială de la casele mele unde va voi, stăpânindule atât dumnealui cât şi urmaşii dumnealui în veci.

(iscălit) *K. Sturza vornic* Eşi 20 Septemvrie 1831.

Casa Cişmelelor

Această dăruire de doao măsuri apă făcută de Dumnealui vornic Costantin Sturza dumisale comisului Vasile Pogor din apa ce dumnealui vornicul are la casa dumisale să încredinţează şi de către această casă spre a avea lucrarea ei în toată vremea.

2 iscălituri indiscifrabile. Iaşi anul 1831. Septemvrie 24

Note. Această danie de două măsuri de apă făcută de vornicul Constantin Sturdza comisului Vasile Pogor precum şi dania făcută în anul 1829 de către visternicul Săndulake Sturza, tatăl vornicului Constantin Sturza, spătarului Dimitrie Danu, despre care pomeneşte d-l Scarlat Pastia în broşura lui asupra «Originei apelor din Iaşi» probează că apele au fost aduse de la Copou, centralizându-se la casa hatmanului Săndulake Sturza, este însă curios cum Săndulake Sturza şi fiul său Constantin dispun de aceste măsuri de apă permiţându-şi de a le dărui.

Vornicul Constantin Sturza, mai pe urmă logofăt, este fiul hatmanului Săndulake Sturza; a jucat un mare rol în politica ţărei din acea epocă, fiind logofăt al dreptăţei, activitatea lui este foarte cunoscută.

Comisul Vasile Pogor s'a născut în anul 1792, moare în anul 1857. La 1819 domnitorul Scarlat Calimah prin pitacul din 15 Ianuarie 1819 îl boereşte făcându-l vel serdar motivând astfel această cinstire: «încredinţândune că cu adevărat neamul său şi din vechiu au fost din rânduiala neamurilor boereşti şi încă acum unii din urmaşii săi se află cinstiţi în cinuri de boerie».

Apoi Ion Sandul Sturza îl face comis la 1826, Mihălake Sturza îl face spătar la 1838, agă la 1840, postelnic la 1844, Grigorie Al. Ghika îl ridică la rangul de vornic la anul 1852 şi caimacanul Toader Balş îl numeşte preşedinte al divanului apelativ în 16 Decemvrie 1856. La 1838 este directorul departamentului dreptăţei. Tot în acelaş an Noemvrie 7 este loc ţiitor al departamentului dreptăţei în urma demiterei logofătului Constantin Sturza.

Vasile Pogor a fost şi un scriitor apreciat al vremei, bun cunoscător al limbelor franceze, grecească şi rusească. A publicat mai multe satire, care au avut mult răsunet atunci. El a tradus la 1838 epopea lui Voltaire «Henriada» editată la Bucureşti de către Eliad, cu care Pogor a întreţinut o corespondenţă, pe care o posed, şi care prezintă mult interes. In urma lui au rămas multe manuscrise nepublicate. Pogor a fost căsătorit cu Zoe Cerkez, având un fiu, Vasile Pogor, unul din fondatorii «Junimii» şi o fiică Anastasia, măritată în Basarabia cu Dumitru Bantăş.

XCIV. *1849 Iulie 10 Iaşi. Contract de tovărăşie pentru refacerea apeducelor de apă înfiinţate în anul 1805.*

In puterea hrisovului de privilegiu ce are mahalaoa *Muntenimea de sus şi din mijloc* de la răposatul Domn Alexandru Constantin Moruz Voevod din anul 1804 Decemvrie 2, de aşi aduce cu a lor cheltuială ori câte izvoare se află în satul *Munteni* de pe moşia *Copoului* precum şi prin vii şi afară, şi a se îndestula cu apă şi aceste mahalale. La anul 1805 sau fost încercat o tovărăşie de au adus apa, dar cu trecerea vremei mântuindu-se din viaţă mulţi din acei tovarăşi încât apăducerile acestea rămâind în părăsire drumul sau stricat şi apele sau abătut, încât mahalalele pomenite se află acum în desăvârşită lipsă şi de adăpare şi cu totul expuse în primejdie la întâmplări nenorocite de ardere, sub iscăliţii alcătuesc tovărăşie atât pentru facerea din nou ale acestor apăduceri cum şi pentru ţinerea lor în bună stare pe viitor după chipul următor:

I. După tocmeala încheiată cu suiuljii pentru facerea din nou a drumului de la obârşie până în grădina Dumnealui Logofătului Constantin Sturza câte 25 lei pentru fieştecare stânjăn şi pe închipuire de a se putea aduna şi aduce până la 25 măsuri apă, iar plata către suiljii având a se face în patru vadele, ne îndatorim a da fieştecare acum înainte în mâna dumisale Postelnicul Vasile Pogor câte una mie lei pentru fieştecare măsură ce de pe deosebit izvod are a trage fieştecare din noi precum şi mai în urmă la vadelele însămnate prin contractul suiulgiilor spre a nu se face nici cum sminteală la lucru cu legătura, că care din noi sau acum sau în viitorime va da sminteală cu plata banilor ce i se vor analoghisi să fie depărtat din tovărăşie şi să prăpădească ori câţi bani vor fi apucat a da, iar tovărăşia să poată disposa de apa rămasă fără stăpân precum folosul său o va povăţui fără să poată fi întru nimica supărată de către tovarăşul picat din dreptăţile sale prin neplata banilor.

II. Casier atât pentru cheltuelile de acum la facerea din nou a drumului cum şi pentru viitorime pentru ţinerea lor în bună stare şi pentru îngrijirea şi împărţeala apelor pe la tovarăşi după izvodul iscălit, am socotit cu toţii şi am făcut pe Dumnealui Postelnic Vasile Pogor unul din tovarăşi, pentru alcătuirea ostenelei pe câtă vreme va purta sarcina aceasta, ne îndatorim ai da fără plată una măsură apă în ograda dumisale cu cheltuiala tovărăşiei, peste măsurile ce i se vor cuveni ca tovarăş şi pentru care are să plătească.

III. Dacă din întâmplare sau acum sau după vreme nu sar pntea îndeplini numărul de 25 măsuri apă, împărţirea câtimei cât se va afla în fiinţă are să se împartă drept pe cisluirea părţilor iscălite, asemenea şi prisosind peste măsurile sus însemnate. Iar aceasta atârnă dea dreptul de Dumnealui casierul numit.

IV. Rămâne în voinţa fieştecărui din tovarăşi apa ce va veni în partea sa, sau a o ţinea toată pentru întrebuinţarea sa, sau a împărtăşi şi pe alţii într'un osebit al său folos.

V. Apăducerea are să se facă cu cheltuiala tovărăşiei până în grădina Dumnealui Logofăt Costache Sturza, unde are să fie visteria apei, iar de acolo fieştecare tovarăş până unde va voi aşi slobozi apa sa o va duce şi o va păstra cu particularnica sa cheltuială în îngrijire nefiind aceasta întru nimic pe tovărăşie.

VI. De la obşteasca visterie a apelor are să se facă împărţirea materialnică osebitelor părţi, pe ţăvi, iar casa aceasta a împărţirei va sta sub închiderea şi pecetea dumisale casierului, care şi iaste sub îndatorirea de a privighea ne înstrămbăţirea vreo unuia din părtaşi fie la lipsă fie la sporire de apă.

VII. Dumnealui casierul la săvărşirea lucrului întreprins acum va înfăţişa socoteala de cheltuiala făcută şi dacă vor prisosi banii din acei încredinţaţi dumisale îi va întoarce tovarăşilor după cisluire, iar neajungând fieşte care va fi dator a număra partea sa îndată.

VIII. Dacă după vreme prilejurile vor fi îndemănătoare a se face apăducerea aceasta pe Kiontesă de fier, sau dacă se vor mai descoperi izvoare spre înmulţirea câtimei apei, după sfătuirea între tovarăşi se va hotărâ înscris urmarea.

1849 Iulie 10.

Kostake Sturza logofăt Stefan Catargi Alecu Ghika vornic
Fiind că D-lui visternic Aleco Sturza nau voit a primi partea sa am luato eu Iordake Ghica logofăt N. Mavrocordat Postelnic Vasile Pogor
N. A. Mavrocordat Postelnic I. Ghika A. Roznovanu

XCV. *1849 Iulie 10 Iaşi.* Izvod cum are să se împartă apa ce să aduce de tovărăşia supt iscăliţilor.

Măsuri
a) 4 adecă patru — logofăt Kostake Sturza
b) 4 « patru Aleco Roset Roznovanul
c) 2 « doă logofăt Aleco Sturza în locul dumnealui sau alcătuit tovarăş pe d-lui logofăt Iorgu Ghika.
d) 2 « doă vornic Iancu Ghica
e) 2 « doă logofet Stefanake Katargiu
f) 2 « doă vornic Teodorake Ghica
g) 2 « doă vornic Nico Mavrocordat
h) 2 « doă vornic Aleco Ghica
i) 2 « doă beizadea Nicolake Vogoride
j) 2 « doă postelnicul Vasăle Pogor
k) 1 « una măsură casăieriea
25 Adecă doă zeci şi cinci măsuri, pe care sau împărţit şi plata fa-

cerei din nou a apăducerei şi pe care şi în viitorime urmează a se analoghisi cheltuelele ţinerei.

Kostake Sturza logofăt

Fiindcă dumnealui visternicul Aleco Sturza nau voit a primi partea sa am luato eu *Iordaki Ghica* logofăt.

Ion Ghica *I. Catargi* *V. Pogor*
N. A. Mavrocordat *N. Mavrocordat* *Alecu Ghica Vornic* *A. Roznovanu*

Notă. Din cuprinsul acestui act de tovărăşie se constată că apele aduse la anul 1805 de către boerii vremei s'au abătut stricându-se conductele; se alcătueşte însă o altă tovărăşie în anul 1849 de către alţi boeri urmaşii vechilor tovarăşi sau cumpărători a locurilor de casă ale lor. Apele aduse la 1805 deserviau mai multe cartiere, pecând tovărăşia alcătuită din nou în anul 1849 interesează în deosebi drumul neesistent în 1849 interesează în deosebi drumul neesistent în 1805 al Copoului: Podul Verde actuala strada Carol.

Voi căuta a identifica aceşti tovarăşi.

I. *Logofătul Kostake Sturza* pomenit în notele precedente (casa lui era actuala şcoală militară).

II. *Alecu Roznovanu* vornic şi apoi hatman era fratele visternicului Neculai Roznovanu şi tatăl colonelului Roznovanu; el este «le prince Rosetti Roznovanu, grand maître de la police de Moldavie» membru în societatea franceză pentru instrucţia elementară. El a stăpânit foasta casă a logofătului Costake Ghika, actuala facultate de Medicină, foastă palat domnesc sub Al. Const. Moruz, şi care a ars la 9 August 1844. Probabil că hatmanul îşi construise o nouă locuinţă la Copou.

III. *Logofătul Alecu Sturza* este fiul lui Mihai Sturza şi al Caterinei Sturza. Il găsim spatar la 1824, visternic la 1826 Iulie 25, din care funcţiune a fost mazilit de Ruşi la 1828. In timpul domniei lui Mihai Sturza neam cu dânsul nu ocupă nici o dregătorie importantă, făcând opoziţiune. La suirea în scaun a lui Grigorie Alexandru Ghika în Iulie 1849 el este ridicat la rangul de mare logofăt, ministru al trebilor din lăuntru, preşedinte al consiliului, însă el moare în Noembrie 1849. Alecu Sturza a fost căsătorit cu Elena Ghika, fata lui D. Ghika (Comăneşti), nepoata marelui logofăt Costake Ghika. Din această căsătorie s'au născut doi copii: Alexandru (Nabuco), căsătorit cu Alexandrina Balş şi Olga căsătorită cu prinţul rus Obolenski, descendent din Rurik; asemenea mare alianţă nu au avut decât Cantacuzineştii stabiliţi în Rusia. Soţia lui Alecu Sturza, contesa Elena Sturza a jucat un rol preponderent în societatea timpului. Ea a fost însărcinată de către toţi membrii familiei Sturza de a stărui la curtea imperială din Viena pentru a se recunoaşte Sturzeştilor titlul de conţi (vezi Radu Rosetti Amintiri). Dintr'o corespondenţă a ei, care este în posesiunea mea, este cert că nu a putut obţine această confirmare; totuşi din corespondenţa sus menţionată se constată că a fost cât se poate de bine primită de împărăteasa mamă a Austriei precum şi de Principele Metternich în anul 1847 (casa lui era foasta casă Mavroieni).

IV. *Logofătul Iorgu Ghika* alcătuit tovarăş în locul logofătului Alecu Sturza, era fiul marelui logofăt Costake Ghika şi a Mărioarei Cantacuzino. Este autorul ramurei Ghika Deleni, a fost căsătorit cu Profira Balş având de fiu pe vornicul Teodor Ghika căsătorit cu Phenoteta Stirbeiu, tatăl lui Constantin şi Grigore Ghika Deleni.

V. *Vornicul Iancu Ghica* căsătorit cu Efrosina Filipescu era fiul lui Alexandru Ghica consilier de stat şi brigadir rus, căsătorit cu Catinca Rizo. Acest Alexandru brigadir era fiul logofătului Iordake Ghica. Vornicul Iancu Ghica este autorul ramurei Ghiculeştilor Brigadiri.

VI. *Logofătul Stefanachi Catargi* caimacanul de la 1858. Casa lui era unde a fost consulatul Austriac (azi Căminul studentelor Regina Maria).

VII. *Vornicul Teodorake Ghica* era fiul logofătului Iorgu Ghica mai sus pomeuit. Casa de la Copou şi astăzi se află în stăpînirea fiului său.

VIII. *Vornicul Nicu Mavrocordat,* mai întâiu hatman, era fiul lui Alexandru Mavrvcordat şi al Caterinei Balş; era cumnatul domnitorului Gh. Bibescu din Muntenia. El a fost silit să se retragă din hătmănie la 1843, pentru că a refuzat de a se bate în duel cu un boer.

IX. *Vornicul Alecu Ghica* (Kefal) căsătorit cu Catinca Miclescu, fiul spătarului Dimitrie Ghica şi al Ruxandei Balş, Dumitru Ghica era fiul logofătului Iordake Ghika. Vornicul Alecu a fost tatăl lui Costake Ghica căsătorit cu Elena Negruţi, având de fii pe Eduard şi Albert Ghica.

X. *Beizadea Nicolake Vogoride* caimacanul de la 1857 era fiul caimacanului Stefanake Vogoride de la 1822 din timpul Eteriei, tatăl său ajuns la adânci bătrâneţe era un personagiu considerabil cu mare trecere la Poartă. Fiul său caimacan la 1857 era un pătimaş anti-unionist, a fost căsătorit cu Cocuţa Conake fata marelui logofăt, şi bun moldovan Costake Conake.

XI. *Postelnicul Vasile Pogor* despre care am pomenit mai pre larg într'o precedentă notiţă. Casa lui era actuala casă a d-lui Gh. Brătianu din str. Coroi.

Această a doua tovărăşie înfăptuită de boerii de la anul 1849 a luat fiinţă şi apele au fost din nou aduse împrăştiindu-se la mahalagii tovarăşi, chiar şi departamentul public a uzat de această înlesnire, căci în condica «pentru primirea banilor pentru apăducerea» citesc următoarele: «Cu departamentul public sau făcut tocmală ca să se lase în dreptul căzărmilor ce să zidesc la Copou din jos de drumul apelor ce sau făcut acum din nou cu cheltuiala tovărăşiei, zece măsuri apă, pentru care de la pomenitul drum şi până la cişmeaua ce s'au zidit ducerea apei să se facă pe cheltuiala tot a departamentului public.

Adică zece mii lei s'au primit în socoteala a 30 mii lei care sau îndatorit departamentul a da spre plata apelor,— 10 măsuri apă — 1851 Iulie 20».

Mai târziu drumul apelor s'au stricat din nou din cauza neîngrijirei, până când sarcina de a alimenta acest cartier cu apă a revenit comunei Iaşi.

Documentele de la XC—XCV cu notele respective sunt comunicate de d. Vasile Panopol.

XCVI. *7037 (1529) Mart 24.* Petru Vvod Moldovii întăreşte lui Lupşe şi soţiei sale Dobruşa satul Chilianii, de deasupra Prutului.

Suret asămine şi întocma di pi ispisocu sârbesc de la Petru Vvod din leat 7037 Mart 24.

Facem înştiinţare cu această carte a noastră tuturor cine pe dânsa va căuta sau cetinduse va auzi, pentru acest adevărat slugă a noastră Lupşe şi fimeia lui Dobruşe că iam miluit pre dânşii cu diosebită milă a noastră datam şi am întărit lor de la noi întru al nostru pământ al Moldovii pe al lor dreaptă ocină şi cumpărătură a lor, din dres de la părinteli domniei mele Stefan Vvod un sat deasupra Prutului anumi Chilianii. Pentru aceia să li fie lor de la noi uric şi cu tot vinitul lor şi ficiorilor lor şi nepoţilor lor şi a tot neamul lor ci se alege mai aproape nerăşuit nici odată în veci. Iar hotarul acelui di mai sus sat ce este deasupra Prutului anumi Chilianii să fie dispre toate părţile după hotarăle celi vechi pe unde a umblat din vec. Şi spre aceasta esti credinţa domniei mele de mai sus scris noi Petru Vvod şi credinţa a pre iubit fiului domniei mele Bogdan şi credinţa tuturor boerilor noştri a mari şi mici. Iar după a noastră viaţi cini va fi domn din fii sau din neamul nostru sau ori pe cine va alege Dumnezău a fi domnul ţării noastre Moldovii să nu strice a noastră danie şi întăritură ci să de şi să întărească de vreme ci şi noi am dat şi am întărit, pentrucă este a lor dreaptă ocină şi pentru mai mare tărie şi întăritură a celor di mai sus scrisă am poroncit credincios boeriului nostru dumsali Toader logft. să scrie şi a noastră peciti către această carte a noastră să o legi.

Sau scris în Huşi.

Sau tălmăcit de Gheorghie Evloghi Dascal 1785 Dcmvr. 2.

[Suretul al meu].

XCVII. *7133 (1625), Iulie 15.* Ionaşco din Ivăneşti vinde Coşescului, drept 6 galbeni şi 6 potronici, partea sa din sat din Ivăneşti.

† Eu Ionaşco den Ivăneşti mărturisescu cu ceast(ă) scrisoar(e) a mѣ cumu am vândut partѣ mѣ den sat den Ivăneşti cu tut ce este al miu giupânului Coşescului şi miu dat 6 galbeni buni şi 6 potronici de mam plătit de o dajde. Iar dacă o vom socoti şi se vor *biciului* omeni buni, ce va face mai mult de aceşti bani să dѣ şi banii ce sântu mai sus scrişi ni iau dat în mâna Nacului şi Lupului dajnicei să se ştie. Şi am dat zloţi, zlotul câte optu potronici de argintu, că aşeѣ îmblă acmu.

Pis u Coşeşti vlt 7133 Iuli 25.

[Original hărtie. Colecţia mea].

XCVIII. *7203 (1695), August 25.* Răvaş pentru a opri o moşie a unor oameni, pentru un cal ce au dat întro groapă.

† Toader biv vel armaş staroste de Putna datam răvaşul nostru lui Iordachie Stroescul comisul să hie volnic cu răvaşul nostru a ţinea şi a opri o moşie şi pomeţi ce or hi din sat din (log gol) a unor oamini care au dat un cal întro groab(ă) a lui Ion Stroiescul jitnicerul precum are şi carte mării sale lui Vodâ şi cu giudeţ de la scaun să plătiască calul cu 50 di lei şi de către nime oprial(ă) să naibâ. Iar cui a păre cu strâmbul să plătiască calul şi să-şi ţie moşia. Şi nime să nu ste în potriva scrisorii nostre. Iar cini ar vrea să ţie moşia de nu or plăti calu săi ia cu prăjina. Aceasta scriem. U Focşeni lt. 7203 avg. 25.

Toader staroste.

[Original, hărtie. Colecţia mea].

XCIX. *7243 (1735), Iulie 12.* Nectarie egumenul dela Galata, vinde Mitropolitului Antonie jumătate de sat de Turbăteşti, din Cârligătura, drept 150 lei, pentru ca să facă zidul Gălăţii.

† Adecă eu Nectarie arhimandritul şi egumenu de la sfânta m[ă]n[ă]stire Galata făcutam acestu adevăratu zapisu nostru la cinstita mână sfinţiei sale părintelui Chiru Antonie mitropolitul precum să să ştie că am vândutu sfinţiei sale giumătate de satu di Turbăteşti ce iaste la ţinutul Cârligăturei, care această giumătate di satu di Turbăteşti este a m[ă]n[ă]stirii Gălăţii şi au fostu vânduto răpoosatul părintili Hrisantu patriarhul di Ierusalim dumisali Costantin Costache vel logft. fiindu şi ceia giumătate de satu a dumisali şi au rămas totu satul întregu a dumisale vel logft şi pe urmă sau sculatu dumnlui vel logft şi au datu ace giumătate satu di cumpărătură ceau fostu a Gălăţii iar la Gălata danie m[ă]n[a]stirii şi ceialaltă giumătate de satu a dumisali mai di multu au dato danie sfintii mitropolii. Şi rămăindu acel satu giumătate a Mitropolii şi giumătati a Gălăţii, şi iată acum trebuindu-ne bani pintru *ca să facem zidiul Gălăţii* am vândutu această giumătate de satu di Turbăteşti ceau fostu a Gălăţii sfinţii sale părintelui mitropolitului dreptu o sută şi cindzăci di lii şi miau datu părintili mitropolitu toţi banii diplin în mânule meli şi noi aceşti bani *vom să cheltuim* la *zidiul m[ă]n[ă]stirii Gălăţii.* Şi au rămas acestu satu Turbăteştii totu întregu a mitropoliii şi cându am vândutu această giumătate de satu di mai sus sau întânplatu boeri mari şi mici şi egumeni carii vădzându plată deplinu toţi sau iscălitu ca să aibă aşi faci părintili mitropolitul şi ispisoc domnescu di întăritură pe zapisul nostru.

U Ias lt 7243 Iuli 12.

[Original hărtie, în colecţia mea]. Scrisoarea lui Cheşco uricar.

C. *7248 (1740), Aprilie 3.* Costin logofăt de sulgerie face danie o casă a sa din Focşani preutului Sava dela biserica sfântului Arhanghel.

† Adecă eu Costin logft ot sulgirie slugă dumisali lui Stavro vel sulgiriu ficiorul lui Ştefan Blănariul scriu şi mărturisescu cu acestu adivaratu şi încredinţatu zapisul meu precum să să ştie căci eu di nime silitu nici asupritu ce di a me bună voe având eu o casă făcută di mine în târgu în Focşeni care casă iaste lângă ţintirim bisericii undi este hramul svântului arhanghel am socotitu şi am datu ace casă danie moliftii sale preutului Savii di la această sfântă biserică ca săi fie di la noi dreaptă danie şi miluire pentru pomenire noastră şi a părinţilor noştri şi nime alţii din neamul nostru sau dintralţii să naibă treabă nici să să amesteci la această casă căci eu am făcuto şi am dat-o acestui preutu danie ca să ne pominească la svintili şi dumnedzăieştili leturghii în viaţa lui şi săi fie moşie stătătoare în veci. Insă şi acestu preutu să aibă datorie necontenitu a ne pomeni în viaţa lui la toate svintili rugi iar di sar întâmpla acestui preut să se muti di acolo la altă biserică, şi nu iar trebui ace casă şi de ar vre să o vândză să aibă această dutorie ca să o vândză iarăş unui preutu de la această biserică ca şi acela preut cear cumpărao să aibă a ne pomeni pre noi la svintili rugi, să ne fie iarăş pomană şi acestu preutu ce iau dato iarăş luând bani pe casă tot să aibă a ne pomeni câtu ar trăi. Şi la această danie sau întâmplat mulţi oameni buni cari mai gios au iscălitu. Şi noi încă pentru mai mare credinţa am iscălitu ca să fie di bună credinţă.

U Ias let 7248 April 3.

Ştefan şi Sanda părinţii lui Costin neam iscălit.

Costin iscal.

Simion Cheşco uricariul am scris cu zisa şi cu voe lui Costin şi sint martur.

[Original hârtie. Colecţia mea].

CI. *1791 April 23.* Monahul Chesarie Costache, pentru averea ci s'a venit, osebit de fraţii săi.

† Monah Chesarie Cost[ache] 1) fiiul răpăosat[u]lui Grigoraş Costachi clucer şi a Marii Cant. adeverez la mâna fraţilor miei, precum să să ştie că din toată clironomiia părinţască înpărţinduni întocma frăţeşte au venit şi în parte mea o moşie Văscăuţii în ţint. Sorocii, cât cuprinde în hotarnică i câtă parte (judecândumă eu sângur cu a me cheltuaială şi osteneală voi scoate) din moşiia Văscani în ţint. Fălciiului i zăci pogoani vie la Crucea de gios, paragină, în ţinutul Putnii i şasă sălaşi ţigani di vatră, anume Andrei Stângă i Gheorghi Stângă i Chirica Stângă, Toader Stângă, Gheorghe Godică şi Vasilie Dodoiu cu ţigancile şi copiii lor, ce sânt în casăle lor necăsătoriţi, după numărarea ce sau făcut în coace de preot Vasile din Mălăeşti i şapte sălaş de ţigani zăstrea maicii noastre Marii Cant. ce să află şi pân acum la unchiul nostru vist. Enache Cant. carii şi aceştia iarăş cu a me cheltuială şi ostenială săi scot. Iar pentru câteva părţi de moşie ce sânt în ţint. Dor[o]hoiului zăstrea moaşei noastre Ilinca Cant. băneasa i care până acum nu sau mai scos, eu Chesarie şi cu Şerban fratele nostru să avem a pune cheltuială, trudă i osteneală în tocma ca să le scoatem şi ce vom scoate, doaă părţi să eu eu Chesarie, iar Şerban numai o parte. Cari ori de vom scoate ceva ori de nu vom scoate mai multă supărare sau vorbă pentru aceasta între fraţi să nu fie, cum şi pentru acele de mai sus ce am ca să stau eu sângur să le scot, iarăş după cum mea sluji norocul, au de moi folosi, sau de moi păgubi, să mă mulţămăsc făr mai

1). Este fratele Mitropolitului Veniamin Costache.

multă vorbă. Deci de acum înainte nimenea mai mult, nici de mişcătoari, nici de nemişcătoari, ţigani, moşii, vii şi altele să nu aibu a cere nimică, ce să fiu mulţămit cu această de mai sus aratată parte, cu care mam priimit, de a me bună voe. Iar cerând vreo giudecată să nu mi să ţie în samă. Deci de această parte să nu mai fiu supărat de fraţi. Şi ori ce va mai fi de dat, bani, ţigani, moşie sau vie la cineva, eu să nu aibu nici o supărare a da, nici să ceiu a lua nimică. Ci pentru a mea parte având vreo supărare de cineva dator să fiu eu a sta şi a mă giudeca cu cheltuiala mea pentru îndreptarea părţii meli, iar când şi când nu numai a me parte ci ori a căruia frate al nostru se va lua de istov ceva din clironomia părinţească dator să fim cu toţii ai întoarce pentru aceiaş parte cei va lua. Care pentru de mai sus numită parte moşie, ţigani şi vii am luat toate scriorile în mâna mea câte au cuprinsu pe partea mea. Şi pentru mai adevărată credinţa nu numai eu sângur di a mea bună voe mam iscălit întărind cele de mai sus arătate ce încă şi toţi fraţii şi alte obrază cinstite ce sau întâmplat spre mai bună întărirea a bunei voinţe şi priimirei mele de istov sau iscălit.

1791 April 23.

Chesarie monah adiverează celi di sus. Veniamin igum. i martur. Şărban Cost. martur. Gheorghi igum. martur. Monah Vasiian martur. Şi eu am scris cu zisa svin. părintelui Chesarie, Grigore Hudeci.

[Original hârtie. Colecţia mea].

CII. *1812 Mart 15.* Veniamin Mitropolitul Moldovii şi sora sa Elisaveta monachia fac danie averea lor fratelui lor Şarban Costache.

Smeritul Veniamin proin Moldavia şi Elisaveta monahi fii răposatului clucerului Grigoraş Costache şi ai răposatii Marii Cant. facem ştire prin această carte a noastră ce dăm iubitului şi mai micului fratelui nostru spat. Şerban Costache şi fiului său Iancul. Că de vreame ce noi am ales viaţa cea trasă despre ceale lumeşti şi singuratică a cinului monahicesc facem desăvârşit vechil din partea noastră pe dm[l]i pentru ori ce trebuinţă de dreptate sar cuveni sau de pre tatul sau de pe maica noastră a ceare şi a trage din ori ce feliu de averi atât din Moldova cât şi din moşiile Hotinului care sar cuveni casii noastre la toţi fraţii şi ori ce să va cuveni şi va scoate de la ori ce feliu de loc toată acea parte a noastră o şi dăruim şi o facem pentru de apururea şi în veci danii şi dăruire numitului nostru iubit frate Şărban şi moştenitorilor dum[l]i din neam în neam cu nestrămutare, pe cari şi dăm dum[s]li această danie şi dăruire în scris iscălită de noi însune şi încredinţată cu peceţile noastre.

1812 Mart 15.

Veniamin proin Moldavia. Elisaveta monahie. Eroshi monah. Silvestru duhovnic din s. m. Neamţului.

[Original hârtie. Colecţia mea].

Documentele dela XCVI—CII inclusiv sânt comunicate de d. M. Costăchescu.

C). PERSOANE

Başoteştii şi Iaşii

ANASTASIE BAŞOTĂ Logofăt
n. 1797 Ianuarie 22 — m. 1869 Dec. 30

1. De şi azi nu mai este nimene din familia Başotă *în linie bărbătească*, am văzut util pentru lărgirea cadrului studiilor de *persoane*, cari au ilustrat Iaşii în trecutul său să ne oprim în acest al 8-a număr asupra figurii lui *Anastasie Başotă*, marele logofăt, întru cât el a fost mare proprietar de case în Iaşi — casele gimnaziului Stefan cel Mare — a avut casă de bancă în Iaşi 2 ani de zile, prin 1843—45, a fost unul din marii filantropi şi graţie şie durează *Institutul Anastasie Başotă* de la Pomărla (Dorohoi).

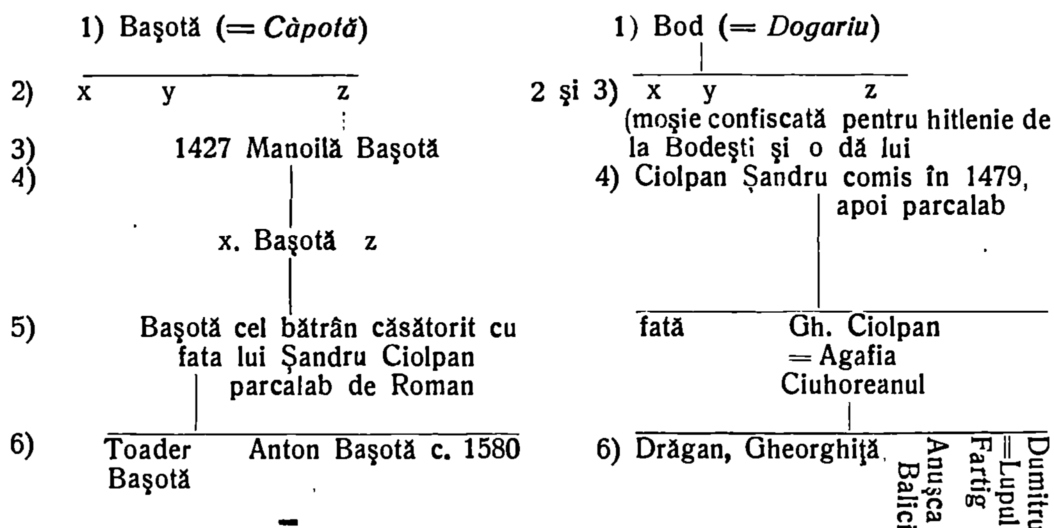
2. *Vechimea familiei Başotă.* Pentru întăia oară găsim amintiri de un Manoil Başotă în hrisovul lui Alexandru cel Bun din 1427 Dec. 4, când face danie măn. Neamţului *un sat uricit Başoteanii.* Numele în plural al satului *Başoteani* arată că cel puţin două generaţiuni de Başotă au trecut pe acolo, de la 1350—1427.

3. *Numele Başotă.* Nume apelative cu sufixul *ot-otă* avem foarte multe în secl. XV şi XVI-a: Albotă, Arnotă; Babotă, Bărzotă; Calotă, Caşotă; Dobrotă, Dragotă, Epotă, Fumotă, Ferotă, Ţicotă, Vacotă etc. Sufixul *ot, otă* (отъ. отѣ) a fost însă apelativ pentru numele comune (chicot, clopot, forfotă, grohotă, etc.) şi apoi a trecut la a de-

numi numele proprii; şi acest sufix s'a alipit la tot felul de tulpini: *latine* (Albotă, Caşotă), *slavone* (Dragotă, Dobrotă), *maghiare* (Coşotă = ţap) şi chiar *cumane-tatare* (baş + *otă* = Başotă). Baş în turcă însamnă şi *primul*, deci cap. Urmează deci că Başotă ar fi dubletul lui Capotă.

4). *Başoteştii în secl. XVI-a.* Intre 1427 şi 1580 n'avem nici o ştire despre urmaşii lui Manoil Başotă; întru cât însă Başoteştii apar în 1580 în satul Bodeşti, disputându-şi răzeşiile cu neamul lui *Ciolpan*, boeri mari şi supt Stefan cel Mare, căci Şandru parcalabul de Roman între 1479—1507, e un Ciolpan:

La 1580 apar 2 fraţi Başoteşti: Toader pivnicerul şi Anton; ei se dau de veri primari lui Drăgan şi Gheorghiţă Ciolpan. Legând stăpânirile în moşia Bodeştii ar eşi această încrăngătură pentru secl. XV—XVI.

Acest T. Başotă pivnicerul se judecă cu verii săi Ciolpăneşti, de la care cumpărase părţile lui Dragan şi Ghiorghiţă, aşa că în Bodeşti în pragul secl. XVII erau aceşti stăpâni:

1/2 Gh. Ciolpan			1/2 fata — Başotă bătrânul	
1/4 Anuşca	1/4 Dumitra 1/4 Dragan 1/4 Gheorgiţă		1/2 Toader Başotă	1/2 Anton Başotă
1/4 Anuşca	1/4 Dumitra	Toader Başotă pivniceriul		Anton Başotă

5). *Başoteştii în secl. al XVII.* In acest secol Başoteştii rădică toate treptele puterii şi dau o serie de urmaşi, cari mai de cari cu rosturi politice în trebile Moldovei.

Cei 2 fraţi Başoteşti, Toader şi Anton lasă o descendenţă numeroasă, de şi încrăngătura lor nu e riguros clarificată, ci dedusă din acte ulterioare. Iată o primă serie de Başoteşti în întâia jumătate a secl. XVII-a.

6). Toader Başotă postelnicul

- *Miron Başotă aprod*, sterp || Eufrosina
- *Iuraşco Başotă*
- Dochia || pr. Vasile ot Şerbeşti
- Eufrosina) Nastasia) sterpe
- Marica =Miron Ciolpan clucer
- *Gheorghe* vornic —Nastasia

Anton Başotă

- *Patraşco Başotă* vel logofăt =Grozava =Maria —Ileana
- Dumitraşco ot Cuciulaţi
- Anuşca || Hilip Bătiman
- Aniţa — Miera uricar
- Cristina — pr. Purece
- Marica || Marmure fată — Maje

In Pomelnicul Bisericanilor avem bogate ştiri de Başoteşti prin daniile şi ctitoriile făcute la această veche mănăstire; iar în diplomatica slavo-română a secl. XVII, în întâia lui jumătate, numele lui Miron, Juraşco, Gheorghe, şi mai ales a lui Pătraşco Başotă marele logofăt vin foarte des. Dăm iscălitura lui Patraşco Başotă.

Prin Ciolpăneşti, Başoteştii se înrudesc cu Cantacuzineştii, iar aceştia prin femei cu Lupul *Coci* vornicul, devenit Vasile Vodă Lupul. Iată explicarea suirii vertiginoase a lui Pătraşco Başotă, din diac în 1605, mare logofăt în 1634—1636 Mai, când moare. De acest Başotă vorbesc şi letopisiţele ţării, ca şi de *Cehăneşti*, cari sufer închisoare în Edecule la Ţarigrad pentru politica vremei.

6). In a doua jumătate a secl. XVII se pomenesc în acte şi letopiseţe de urmaşii lui Pătraşco Başotă, pe când pentru urmaşii lui T. Başotă se pierde urma, iar una din fete, măritată cu marele vornic Toma Cantacuzino, se prevalează ginerele în istoria ţării, nu socrul!

Iată încrăngătura pentru aceasta a doua jumătate din secl. XVII-a:

7). Pătraşco Başotă logofătul =Grozava, Maria, Elena

8. Toader, stolnic
- Zosin Başotă hatman =x

Gheorghe Başotă vornic —Nastasia

- Gavril, Başotă
- Maria —Ionaşco Prăjescul
- Alexandru sterp

7. Despre *Zosin Başotă hatmanul* avem mai multe ştiri şi în zapisele timpului şi în letopiseţe chiar. In 1864 fiind domn în a doua domnie Dumitraşco Vodă Cantacuzino, văzând că Alexandru Buhuş, iscusit militar, nu vrea să primească hătmănia a căuta şi a ales *în pizmă un boer, care era mai sărac şi mai prost*, pe Zosin Başotă şi l'a făcut hatman, măcar că era de neam vechiu, dar nu era harnic la acea boerie. (Let. II², 225).

Bănuim că din cauza vremilor de războae, cari au dus oştirile Moldovene prin Ardeal şi pe la Buda până la Beciu (1683), unul dintre Başoteşti s'a rezleţit de ţară şi a rămas în Ardeal, dând naştere tulpinii Başoteştilor, stăpâni de moşii în *Zagra* pe lângă Năsăud, oameni de litere, medici, luptători pe terenul politicii naţionale.

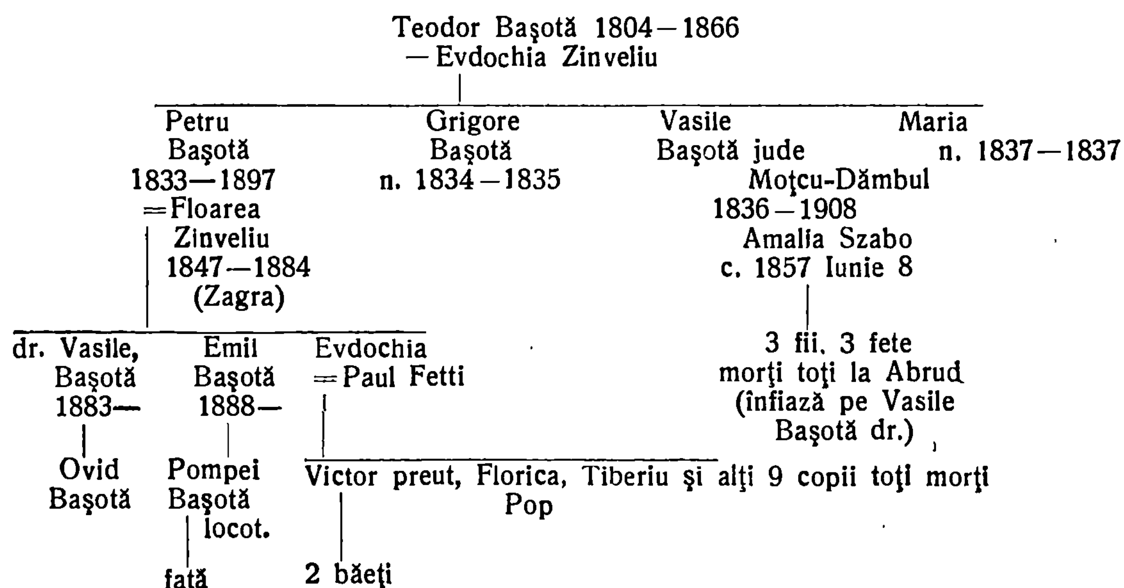
8). Ramura *Başotească* din Ardeal are din vechiu proprietate în Zagra, jud. Năsăud. Au ştire tradiţională în familie că se coboară în linie dreaptă din Başoteştii din Moldova, din care unul s'a fost răzleţit în Ardeal supt Duca Vodă în războaele purtate de Domnii români cu armatele turceşti până la Cassiu şi apoi în Pesta până la Beciu, cătră 1683, când cu despresurarea Vienei.

După arătările dr. *V. Başotă*, medic primar al jud. Cluj, şi actele procurate mie personal, bunul tuturor Başoteştilor din Ardeal, Zagra, Năsăud, a fost *Teodor Başotă* (1804—1861) căsătorit cu Evdochia Zinveliu, fată de învăţător. Acest Teodor Başotă era urmaş în linie dreaptă a primului Başotă, care s'a aşezat în Zagra, unde a făcut o mănăstire, şi în care s'a adăpostit în 1763, episcopul P. Pavăl, de unde a condus diocesa Blajului, urmărit de furia norodului.

In seria Başoteştilor de prin 1683 găsim aceştia: stolnicul *T. Başotă*, fratele hatmanului Zosin Başotă şi căruia i-am dat de urmaş pe Neculai (Nicodim Başotă) prin presumţie, *Gavril* şi *Alecsandru Başotă*, fraţi, feciorii lui Gh. Başotă vornicul, şi pe cari spiţa îi dă fără urmaşi. Aceşti patru Başoteşti erau veri al doilea între dânşii.

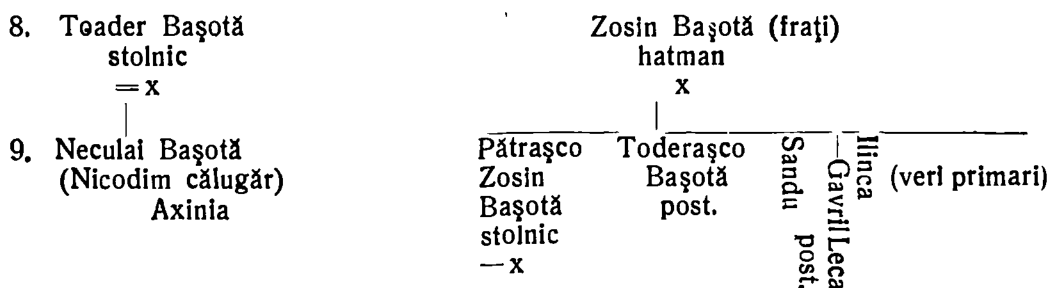
Numai cercetându-se ştirile ce se pot găsi în vechile cărţi ale bisericei din Zagra şi alte izvoare locale, am putea afla succesiunea celor 4 generaţiuni de Başoteşti scurse de la Başoteştii din 1683 şi T. Başotă din 1804.

Iată după datele dr. V. Başotă din Cluj încrângătura urmaşilor lui T. Başotă:

9). *Başoteştii în secl. XVIII.* Din cei 2 fraţi: Toader Başotă stolnicul şi Zozin Başotă hatmanul se trage a 9-a serie de Başoteşti în pragul secl. al XVIII-a.

Iată încrângătura:

Despre Neculai Başotă ştim multe în diata sa, în care spune cu accent plângător toate păţeniile lui cu visteria ţării, sărăcirea casei sale, călugărirea lui ca Nicodim monahul; diata îi este din 1728 Martie; era om destul de bătrân, avea fată măritată de 20 de ani, adică prin 1700; el fusese visternic mare supt Mihai Vodă Racoviţă, când a cheltuit 7000 galbeni mai mult pentru trebile ţării. Ceilalţi Başoteşti sânt amintiţi prin actele timpului, dar fără situaţii în stat, familia fiind scăzută şi economiceşte şi politiceşte.

Din urmaşii celor din generaţia 9-a, dăm numai câteva nume, de care se leagă descendenţa bărbătească a Başoteştilor pentru generaţia a 10.

9.	Neculai Başotă (Nicodim)	Pătraşco Zosin Başotă		Toderaşco Başotă post.		
10.	Toader şi 5 fete Başotă	Ioan, Andrieş, Zosin Başotă (Iorest) spatar sulger	Ştefan Başotă ban	Vasile Başotă med.	Ioniţă Başotă	*Costantin* *Başotă* *ban* o Macriasă

Despre toţi aceşti Başoteşti din spiţa a 10-a avem ştiri răzleţe în actele secol. XVIII din jumătatea a doua; dar aceste ştiri sânt de întregit, căci nu cunosc toate actele, şi numai eu în ale mele Surete şi Izvoade manuscripte, mai am încă de cules multe ştiri despre Başoteşti; dar mai nici unul nu râdică treapta unei boerii mai însemnate. Singur C. Başotă banul izbuteşte a spori bunul familiei prin o fericită căsătorie făcută cu o fată din neamul Macri de la Silişeu şi Pomârla şi leagă numele acestei familii de acel colţ de ţară — Pomârla din Dorohoi — pentru a se lega azi pe veci prin institutul, ce onorează neamul Başotesc în ochii noştri ai tuturora!

Născut pe la 1720, se însoară cătră 1750 cu fata lui Vasile Macri, fecior lui C. Macri, strănepot lui Dumitraşco Macri banul, mort în 1710, răstrănepot lui Cost. Macri (Lungul) parcalab, acesta fecior lui V. Macri diacul, şi acesta fecior armaşului Vas. Macri din 1602. Cu aşa vechi înaintaşi ai soţiei sale, cu moşiile ce le ia de zestre, a putut C. Başotă banul să sporească vaza numelui său şi prin fii săi să lese putinţa unor nouă măriri politice în arhondologia ţării.

10). In a doua jumătate a secl. XVIII ne ocupăm numai de urmaşii lui Costantin Başotă şi Ioan Zozin Başotă (Iorest) şi care sânt aceştia:

10.	Ioan Zosin Başotă sulger (Iorest) Maria			Costantin Başotă ban o Macriasă	
11.	Neculai, Antohi, Başotă Başotă sterpi	Teodor, 2 fete Başotă ban Zoe Calmuţchi	Iordachi, Başotă	Gligore, Başotă ban	Ioniţă Başotă spătar Elena Boldur Costache Lăţescul

Teodor Başotă are 3 fete şi pe Andrei Başotă căminar, căsătorit cu Ruxanda Gr. Ventura.

(Ioan Başotă spatar) *(Toader Başotă ban)*

Dintre copii lui Costantin Başotă ban, avem pe *Grigore Başotă,* stăpân în Uideşti, şi nu lasă decât 2 fete: pe Ecaterina Buhalscovna şi pe soţia lui Alecu Botez.

11). Cel mai interesant dintre copiii lui C. Başotă banul a fost *Ioniță Başotă*, mareşalul nobilimei Basarabene, şi despre care avem bogate ştiri în actele ruseşti ale Basarabiei. Născut la 1762, el moare în 1846 Noembre 26. S'a căsătorit cu Elena Boldur Costachi Lăţescu, născută pe la 1773. Ocupă diferite slujbe în Basarabia. E decorat cu ordinul sf. Ana. Spatar în 1813, el rămâne de a stânga Prutului. Zideşte din piatră pe temelii nouă biserica din Pomărla în 1811 Mai 20, cu hramul Duminica tuturor Sfinţilor; iar în 1813 sapă în lespede frumoasa inscripţie a Macrieştilor şi Başoteştilor, şi pe altă lespede în părete sapă pomelnicul familiei.

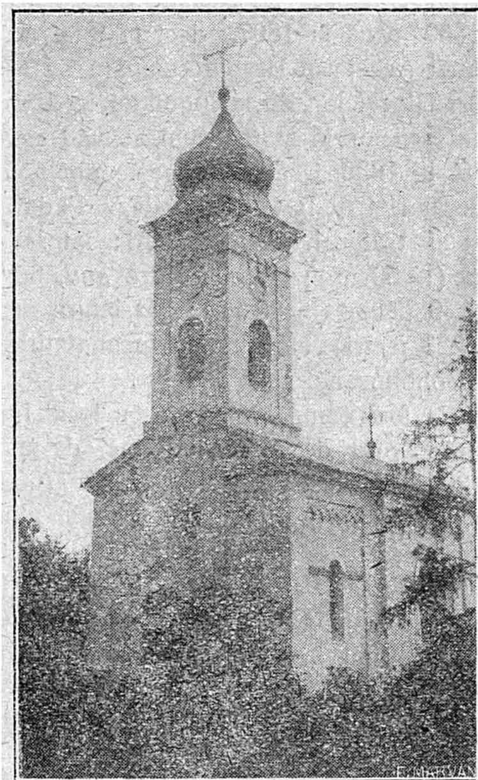
IONIŢĂ BAŞOTĂ ban
mareşalul nobilimei din Basarabia (1825—1829)

«Anul 1710 Oct. 28 au răpousat | robii lui Dumnezeu şi să odihnesc | supt acastă piatră Maria ğupăneasa | lui Macri biv vel logofăt | mare fiica lui Donici vel logofăt | împreună cu Vasilie, Dimitrie | Ion nepoţii săi de feciori», la această inscripţii Anastasie Başotă logofătul adaugă următoarele: | şi | la anul 1846 Noembre 26 spre 27 | la 4 časuri de noapte *Evropie* | *neşti* după miezul nopţii au răpousat | *Ioan Başotă brigadieru* şi cava | leru rusesc crucea sf. Annei, cu cordon | pe grumaziu, fiind în vrâstă de | 84 ani împreună şi cu fii săi.»

12). *Anastasie Başotă logofătul.* Cu acesta se închee seria bărbătească în spiţa Başotească. El e cel mai reprezentativ membru al familiei Başotă, căci a legat de numele lui — şi deci a neamului întreg — marele aşezământ de cultură «institutul Anastasie Başotă» de la Pomârla. Născut pe la 1797 Ghenar 22 a trăit o viaţă agricolă, legată de moşia sa, iar slujbele politice i s'au dat rar şi la intervale mari. Tatăl său Ioniţă Başotă hotărându-se a rămânea în Basarabia, fiul său Anastasie a rămas să conducă trebile moşiei după 1814, când n'avea de cât 17 ani. El rădică repede treptele boeriei de spatar şi ban, în 1820 supt Mihai Vodă Suţul, iar căimacanul St. Vogoride îl face

hatman în 1821; el rămâne ca hatman 30 de ani — nefiind prieten Sturzeştilor – Ioniţă şi Mihai—şi e înaintat ca logofăt după 1853 de Gr. A. Ghica Vodă.

Insurat cu Ecaterina Balş el avu prilej a-şi rotunji averile, întregind domeniul Pomârlei, prin cumpărarea unei pătrimi de la Volcinschi şi de la Maria Ralea şi Talpă. Spirit prevăzător şi ordonat el n'a putut decât să-şi sporească averile, cumpărând şi alte moşii: Lişna, Sfărcăuţii, Popenii, Hilişău, Vlăsineştii, Batineşti, Cocorănii, casele din Iaşi. Face casă de bancă în Iaşi, în 1845. «*Societate cambială*», vărsând un capital de 44635 galbeni, având ca contabil pe Iacob Buiucliul; repară din temelii bisericile din Cocorăni, Hilişău, Lişna şi Pomărla.

Biserica sf. Neculai din Cocorăni (1819) rezidită 1855 Mai 1—1856 de log. Anastasie Başotă

Pentru înţelegerea încrăngăturii celei de a 12 generaţiuni de Başoteşti dăm spiţa.

11.	Teodor Başotă ban =Zoiţa Calmuţki		Ioniţă Başotă mareşal =Elena Costachi Boldur Lăţescu	
12.	Andrei Başotă caminar Ruxanda	trei fete	Anastasie Başotă logofăt, Ecaterina Balş	Ruxanda
			Soţia † 1849 înecată	Elena — Gh. Cantacuzino [1])
13.	Raluca =A. Forăscu	fată Alecu Botez agă		

1). Din această Elena Gh. Cantacuzino, se trage d-na *Roxana Ion Inculeţ, fost ministru*, prin tatăl său Anastasie D. Miltiade, feciorul Elenei Başotă măritată cu Gh. Cantacuzino.

Pentru înţelesul mai pe larg al familiei Başotă îndrept pe cetitor la al XXIII volum din Surete şi Izvoade, consacrat Başoteştilor şi Pomărlei.

13). *Casele Başoteşti din Iaşi.* Locul şi cu casele de pe el, ce ocupă azi Gimnaziul Stefan cel Mare, au fost cumpărate de stat în 1897 cu suma de 125000 lei de la avocatul Nicu Nanu, reprezentantul aşezământului Anastasie Başotă de la Pomărla. Zidul mare, gros şi înalt, care împrejmuia locul şi la strada Sărăriei, a fost dărîmat şi locul supus alinierii actuale. Casele au fost amenajate pentru şcoală păstrându-se toată economia clădirii şi în exterior şi în interior. Locul actual cuprinde o suprafaţă de 8942 mp., din care casele ocupă 530 mp., afară de clădirea făcută mai apoi ca sală de gimnastică; iar ograda şi grădina ocupă o suprafaţă de peste 8500 m. p

Casele aceste au stat în stăpânirea lui Anastasie Başotă de la 1838—1869, iar a institutului Pomărla de la 1869 până la 1897, deci în total un răstămp de 59 de ani.

In 1838 Iulie 1, hatmanul Anastasie Başotă cumpără cu 1800 galbeni blanci împărăteşti (= 66600 lei) casele cu locul lor de la logofătul Iordachi Catargiu. Casele erau arse în acel an, aşa că refacerea lor în starea cum se văd astăzi este făcută de înşuşi Anastasie Başotă după 1838. In 1839 i se hotărniceşte din nou locul de către sărdarul Hristea Ciucă, asesorul judecătoriei de Iaşi, asistat de V. Pădure vornicul de poartă, de inginerul V. Popovici. S'au aflat atunci aceste măsuri: latura *despre apus* în rând cu uliţa Sărăriei 26 st. 5 palme (= 59 m.); latura despre *sud,* 66 st. 5 palme (= 149 m.); latura despre *răsărit* 35 st. 9 palme (= 80 m.); iar latura despre *nord,* formează un zigzag de 100 stânjeni (= 223 metri), încunjurând locul ţintirimului bisericii Curălarilor şi locul cu binale a lui A. Bohotineanu.

Log. Iordachi Catargiu a fost cumpărat casele cu locul lor în 1814 Ghenar 22 de la comisul Manolachi Manu cu preţ de 75500 lei, căci de şi acesta apucase a vinde aceste case în 1809 Aug. 20 spătarului Vasile Roset, cu 77600 lei, dar neputând plăti de cât o parte (31670 lei) iar restul de 46430 lei ne mai putându-i plăti, i se strică vânzarea şi aşa trece locul cu casele de pe el la Iordachie Catargiul.

Comisul *Manoil Manul* avea casele sale moştenire de la tatăl său log. *Scarlat Manul,* şi soţia lui Ecaterina Suţul, care le aveau cumpărate în mai multe trupuri şi anume:

a). Locul cel mare al sulgerului *Alex. Fote,* cumpărat în 1800 Mart 25 cu preţ de 8400 lei.

b), Locul lui *Marin blănariul* în partea de sud cumpărat cu preţ de lei 205, 24 bani, în anul 1800 Iulie 20.

c). Locul *căpitanului Stefan Mantea,* cumpărat în 1801 Mart 27 cu 600 lei.

d). Locul lui *I. Pascal,* cumpărat în 1800 Noem. 24 cu 500 lei.

e). Locul *cu bezmăn* luat de la biserica Curălari în 1801 April 14, cu 30 lei pe an.

Totalul dar a cumpărăturilor din 1800—801 a fost de 9701 lei.

Fiecare fâşie de loc din cele 4 încorporate la un loc de Sc. Manul, îşi are istoricul său

a). *Locul lui Ioan şi Mihalachi Pascal.* Către 1650 deci supt Vasile Lupul—îşi avea aşezare aici un *Gligore Budeacul;* se zicea atunci că locul venia pe *uliţa din afară, lângă biserica Curălarilor.* Uliţa din afară începea pe atunci din jos de biserica sf. *Neculai cel sărac,* mergea pe uliţa de azi Vasile Conta, tăia uliţa Iancu Leul, cuprinsă azi între corpul principal al spitalului sf. Spiridon şi salele de primire; intra în uliţa sf. Teodor şi tăia drumul Sării până în uliţa Hotinului, iar *biserica Curălarilor exista deja în 1670,* când Istratie şi Irina cumpără cu 80 lei casele de la Vasile Iordachi şi Safta cu copii lor Patraşco şi Măricuţa, cari şi aceştia o aveau cumpărată de la Gr. Budeacul.

Trăiau în 1670 aceşti cetăţeni ieşeni prin acest loc: *preutul Ion ot Curălari,* Creţul Curălarul, Iancu şi Curt (Lupul) Sârbul, Neculai a Merlei, Mihail curălar, Me-

răuță *parcalabul*, Gheorghe, Iane, Ianoș nepot lui Lambu, Udrea sin Tuzuli, Dumitrașco, Dumitru șerbetgiul și alții.

Istrati Celiscop și Irina stăpânesc locul până la moartea lor; iar fata lor Maria, măritată cu un Dumitrașco vând tocmai *în 1723 Aug. 4*, casele *de lângă țintirimul bis. Curălari* cu 85 lei lui Pavel cupeț și Tudoscăi. Locul venia între Curt și Gligorașco seiman hătmănesc. 4 mahalagii atestă vânzarea, *preutul Grigoraș ot Curălari*, State aprodul cu nepotul său Enachi, Grigoraș al Măricuței Sărărița și Vasile *diacul*.

Nu trece anul și *în 1724 Mart 1*, Gligorașco al Măricuței Sărăriței cu soția sa Anița vecini cu locul lui Pavel cupeț fac un schimb; iau de la Pascal un loc de casă cu bordei și-i dau locul cu jariștea casei cumpărat de el de la Irina femeia mortului Istratie Celișcop, vecin cu locul lui Pascal; Marturi: *preuții Panaite, Ioan și Lupul de la Curălari*.

Trec 60 ani și tocmai în 1784 Iunie 23, preuții de la Curălari, Ioan Iancul, Enachi, Costantin fac o transacție cu Maria, moștenitoarea neguțitorului Pascal și al Tudoscăi, și-i dau 2 stânjeni din locul bisericii la fundul locului Mariei și iau în schimb un stânjăn și 2 palme, să se *deschidă o hudiță* ca să poată veni norodul la biserica Curalari. In 1784 erau acești vecini: Fote pe de la deal, Pascal pe de la vale; locul Curălarilor pe din sus, și drumul Sărăriei pe din gios. Hudița venia în lungul locului până în ulița Sărăriei.

In 1800 Noembre 24 frații Ion și Mihail Pascal vând log. Sc. Manu cu 500 lei locul lor, ce cuprinde 2 locuri de casă; vecinii locului unit erau: Stefan polcovnic pe de la vale, Fote pe de la deal, spre răsărit cu drumul ce merge la Căcaina și spre apus cu locul bis. Curălarilor.

b). *Locul lui Alexandru Fote sulgerul* are acest început. Către 1650 își avea așezare acolo *ușierul despre Doamna, Panaite*. Acesta își mărită fata lui Maria, dându-i în zestre locul său cu casă; fiica acesteia, Anița, împreună cu soțul ei Ivan Cazacul își vînd în *1706 April 25* cu 7 lei, țiganului Găngău jumătate loc de casă de pe *ulița Muntenimei*. Iscălesc mulți marturi: *pr. Gligorașco ot Curălari*. Istratie *fustaș, aga* Costandin, *comisul* Avraam, Sava, Barbu lăcătuș, Vasile, etc.

După doi ani — *1708 Febr. 18* — Vasilică cumpără o casă cu locul ei *lângă biserica Curărariului* cu 35 lei de la Nastasă și Irina. Marturi Maria *erbărița*, Andronachi *mesărciul* (casap), Nastasă Murguleț și Pavăl Crășmarul.

In *1711 Febr. 20*. Vasile Ciubotar cumpără cu 38 lei casa cu locul ei de la Vasile și Dumitru. Vecini cu acest loc erau Eni Cacule neguțitor, Andronachi mesărciul și Vasile Ciubotarul, cumnatu-său. Marturi sânt dați aceștia: Toader neguțitor, Pascal bulibaș hatmănesc, Stanciul bulibaș și cei 3 megieși.

In *1718 Mart 1* Neculai Băzgău *zlatar* și Băjana cumpără cu 26 lei o casă cu locul ei *pe ulița Ocnii* de la Vasile fecior Mariei, nepot lui Panainte ușierul și de la femeia lui Irina. Casa aceasta avea vecini pe V. Spin și Vasile a Cheții și pe Andoni bucătariul. Marturi iscălesc: *popa Gavril ot Curălari*, Eni Cacule, Pascal capitan, Stati aprod, Axinte, Vasile cizmar.

In *1721 Mart 9*, Duca și Safta cumpără cu 40 lei o casă cu locul ei de la Vasile sin Chetrei și de la Axinia, soția lui.

In *1728 April 15* Enachi Sandu cumpără cu 92 lei o casă *lângă biserica Curălarilor* de la Toma Dima băcalul. El răscumpără prin drept de protimisire această casă, între casa lui Toma a lui Dima și Neculai Dima, întru cât Ene Cacule, luase ca zestre ceste case prin femeia sa Maria, nepoata lui Dima bacal și au fost vândut-o apoi lui V. Buhăescul diacul de camară; acesta apoi o vânduse lui Toader cupeț.

In *1731 Mai 9.* Fote neguţitor cumpără cu 21 lei o casă de la Nastasă Hrin şi ai lui; casa venia între casa lui Pascal, şi Zamfira şi locul bis. sf. Ioan.

Cum îşi cumpără casa, Fote se apucă şi face mari meremeturi la casă şi ca să-şi mărească ograda *închide drumul casei Ducăi,* mai ales că găsise tovarăş în această samavolnicie pe un alt megieş, pe Vasile Cazacul din Curte şi cu femeia sa Zamfira, Se cercetează pricina de către I. Mustea şi Iereu Ioan ot Curălari în 28 Iulie 1731 şi se hotărăşte că nu este cu cale să închidă drumul Ducăi, şi lărgeşte hudiţa mai mult în dreptul caselor Zamfirei şi mai puţin în dreptul caselor Fotei.

In *1731 Sept.* Enachi Saule braşovanul vinde cu 150 lei lui Dima neguţitor casele sale de lângă bis. Curălarilor. Iscălesc o sumă de marturi: pr. Tărâţă ot Curălari, pr. Lupul Tărâţă fiul lui tij, pr. Ion zet pr. Tărâţă şi alţii.

In *1734 Febr. 20.* Vasile Cazacul din curte şi cu Zamfira vând cu 70 lei casa lor, de pe uliţa Hagioaei lângă casa lui Fote neguţitor, lui I. Pană. Iscălesc neamurile.

In *1734* Gr. Raţă cumpără cu 45 lei o casă de la Lupul ţiganul zet Bărgău o casă lângă locul lui Grigoraş şi în dosul caselor lui Bărgău.

In *1738 Ghenar 31.* Dima neguţitor îşi vinde casa, ce şi-a făcut-o de la deal de casele Fotei, despre bis. Curălarilor lui Enache polcovnic, pentru a-şi plăti datoriile sale 1060 lei, ce împrumutase de la dînsul cu *dobînda din zece unsprezece pe an.*

In *1793 April 20.* Fote neguţitorul cumpără cu 130 lei casele Bejanei lui Bârgău ţigan fiindu-i vecină.

In *1751.* Ion a lui Grigoraş capătă danie locul de dughiană *din Sărărie,* spre *târgul boilor* de la părinţii săi.

In *1755 Mart 9.* Dumitraşco cupeţ cumpără cu 20 lei de la Ion Grigore Raţă cibotar pi *uliţa Hagioaei de la deal de Sărărie.*

In *1756 Iunie 12* se judecă pricina între Aniţa fata Niculăiasăi, soţia Dimei cupeţ şi între Ioan Bogdan vel log. pentru *o casă cu pivniţă lângă bis. Pogorârea sf. Duh (Curălarii).*

Trecând peste o samă de procese, ce privesc pe Aniţa şi datoriile soţului său, care i-a cheltuit zestrele sale în 1758 Mart 10 Aniţa vinde lui Fote un loc de casă, pe din sus de locul dumisale, dar *din vale de Curălari.*

In *1758 Iunie 12* se face o nouă orânduire între Aniţa soţia răposatului Dima, şi cum casa cu pivniţa de lângă Curălari arsese odată cu arderea târgului, că nu rămăsese decât temelia de piatră, dânsa în tărie a luat piatra din temelie fără să aibă drept, de oare ce soţul ei Dima rămăsese dator cu 700 lei lui Enache Braşovanul, de la care cumpărase casa; acesta murind, zapisul de datorie a rămas la jupâneasa lui Catrina; iar aceasta s'a dat danie cu tot ce a avut dânsa marelui logofăt Ioan Bogdan, căruia îi revenia acum casa lui Dima pentru 300 lei şi viile de la Şorogari drept 400 lei. Dânsa recunoaşte gresala şi e ertată, de oarece apucase a da piatra pentru reparaţiile de la Curălari.

In *27 Iunie 1758* pentru a se curma pârele dintre vărul lui Enache polcovnicul — Nicodim călugărul — şi între Ion Bogdan log. şi între Aniţa, se vând casele lui Fote neguţitorul şi aşa el îşi măreşte locul caselor sale cu jariştea caselor Aniţei.

In *27 Noembre 1763,* Fote neguţitorul cumpără cu 65 lei 2 locuri de casă de la Paraschiva soţia lui Dumitraşco Pascal, care se măritase de al doilea cu M. Talpă căpitan şi pentru creşterea copilului mic, ce i-a fost rămas de la soţul ei, a vândut aceste «doao bucăţele de loc care le-au fost cumpărat în dosul ogrăzii dsale Fotii, dar fiind loc puţin nu e de făcut nici casă nici dughene pe dânsul.»

Fote neguţitorul era proprietar pe aceste locuri încă de la 1731; şi izbutise a-şi mări locul prin diferite cumpărături, şi fiul său Alex. Fote sulgerul le stăpâneşte până

la 1799 Sept. 25, când pentru datoriile, ce avea de plătit, cere să i se vânză la mezat *casele sale ce le are în Iaşi* în târgul de sus în capătul ciobotăriei lângă biserica Curălari. Mezatul ţine de la 25 Sept. şi la 19 Mai 1800 rămân asupra logofătului *Scarlat Manu*•cu 8400 lei.

In *15 Martie 1800* Alex. Fote sulger dă zapis de vânzare la mâna log. Sc. Manu pentru 8400 lei; casele se precizază astfel: *în Iaşi în târgul de sus în Capătul uliţei Hagioaei, unde se sfărşeşte Ciobotăria lângă biserica Curălarilor.*

c). Locul lui *Moisei blanariul* are acest început: Inainte de 1710 Mart 25 stăpâneau acest loc Ionaşco Anghel, fratele Ursului Pletosul, şi Maria; la această dată ei îl vând Mariei fata lui Bărgău şi soţului său Gavril cu 10 lei. Vecini casei erau: casa pr. Gligoraşco, casa lui Iane Cacule, casa lui V. Ciobotariu, casa lui Pascal crăşmar, ce-i înpotriva ciobotăriei. Iscălesc de marturi, pr. Roman ot Curălari, Vasile Spin staroste de Ciobotari, Pascal crăşmar, Radul ciobotar, Vasiliţă negustor, Vasile al Erbăriţei ciobotar.

In *1718 Iuni 15* Neculai Bărgău şi Bejana îşi vând lui Lupul cu 15 lei casele lor. In 1720 Iulie 30 Gligoraşco şi Maria iau în zălog pentru 23 lei casele Aniţei, ce veniau vecine cu casa lui Iacob armanul, casa lui Pavăl, casa lui Spin.

In 1751 Gligoraşco ginerele Radului cu soţia sa Maria, îşi împart locul de dugheană din sus *de Sărărie, uliţa ce merge la târgul Boilor*, ce vine în lung până în locul Dimei neguţitorul iar în larg cât ţine dugheana, la 5 feciori ai săi «locul cu măsură câte de o dugheană şi fiştecăruia cât unuia cât altuia şi lungul şi largul, şi să nu aibă a se închide unul cu altul nici în faţă nici din dos.

In 1757 Iulie 20 Nicoli cumpără de la Stefan Gr. Raţă cu 18 lei un loc de dugheană de la dial de Sărărie pe uliţa lângă locul fratelui său Ioniţă Raţă, vândut de acesta lui D. Pascal.

In 1798 Iulie 6 Andrei Ciobotarul cumpără cu 310 lei de la Maria, soţia lui Maftei ciobotarul un loc de casă, vecin pe din jos cu locul lui Alex. Fote, pe din sus cu locul lui Ioniţă blănariul, *din faţă cu uliţa Sărăriei*. După un proces la divan, Andrei Ciobanul ciobotar vinde cu 270 lei casele lui Ioniţă Moisei blanar şi soţiei sale Ileana.

In 1800 Iulie 20, log. Sc. Manu cumpără de la Ioniţă Moisei 94 coţi pământ din locul caselor sale, cumpărate de la Andrei Ciobanu ciobotar şi plătind câte 2 lei 22 bani cotul, îi vine 205 lei 24 bani.

d). Locul *căpitanului St, Mantu* are acest început. Pe la 1700 îşi avea crăşmă pe acest loc de *vale de biserica Curălarilor* un Ursu crâşmar; el are de cumnat pe unul Ioan; aceştia şi-au vândut crăşma lui Gligore Beşliu şi Mariei, care o ţin o bucată de vreme şi în 1725 April 15 ei o vând cu 10 lei lui Grigorie Hilohie din Cotnari.

Tot în vecinătatea acestui loc mai trăia unul Gheorghe, a cărui fată, Tudora călugăriţă, dă danie în 1726 Ghenar 9 casa cu locul ei neguţitorului Pascal; locul venia din *uliţă până în ţintirimul Curălarilor* iar spre răsărit până în ştreşinile chiliilor călugăriţilor Natalia şi Sofia. Aceste 2 călugăriţe mor în vremea răscoalelor Muscalilor (1711) fiind ele aproape de moarte cheamă pe protopopul de Iaşi, pr. Tărâţă de la Curălari, şi declară duhovnicului că la moartea lor ele n'au lăsat de cât 5 lei şi 2 chiliuţe de latura ţintirimului bisericii Curălarilor. Chiliile au stat până la catane (1715), când au fost arse de cine au putut şi a rămas locul pustiu între răspântie şi l'a cumpărat cu 15 lei Mihail neguţitorul la 1732 Februarie.

Alt loc cu casă pe el se vinde în 1745 Noembri 18, cu 100 lei de Grigore Cojocar neguţitorului Chiriţă şi locul acesta venia din jos de biserica Curălarilor. După 7 ani Chiriţă neguţitor schimbă cu Vasile Şonţu cojocar şi Maria, dându-le caseles ale ce sunt de vale de Curălari, şi iar o altă casă a lor din Sărărie alăturea cu ograda caselor

lui; şi mai dă pe de-asupra şi 50 lei. După 2 ani, — 1754 Noembre — Vasile Şonţul şi Maria îşi vând jupânului Andrei şi Saftei locul de casă de lângă Curălari cu 40 lei,

Andrei — era nepot mitropolitului de Savastia Gherman — vinde cu 300 lei lui Anastasie blănar din Golia casa cu locul ei din vale de Curălari lângă ţintirim în 1764 Decemb. 2.

In 1784 Iunie 25 boerii divanişti măsură locul lui C. Pascal şi-i găsesc aceste dimensiuni: 16.5 palme din uliţa Sărăriei până în locul lui C. Mazilu săpător în lemn, — nordul; 14 1 stânjeni latura despre răsărit alături cu locul C. Mazilu; 4.5 stânjeni latura din sus despre hudiţa ce merge la biserică; 8 stânjeni spre ţintirim până în locul lui Toma Pascal; 15 st. latura de sud.

In 1792 April 24 Chiriac calfă de pietrari cere să i se măsoare locul cu casele pe el, ce le are în *mahalaua Făinei* din vale de biserica Curălari, cumpărat de la Ileana Braşoveniţa. La 30 April 1792 vornicii de poartă cercetează locul, citesc actele de proprietate şi-i dau hotarele. Dar aceste cercetări le făcuse Chiriac calfa de pietrari, ca peste 3 zile — în 2 Mai 1792 — să vândă casele cu locul lor polcovnicului C. Mantu şi femeii sale Casandrei cu 1200 lei. După 2 luni — în 5 Iulie 1792 — C. Mantu vinde lui Alex. Fote portărel casele sale din mahalaua Făinei de vale de biserica *Curălari despre altar.*

In 1801 Mart 27 Stefan Mantu căpitan vinde cu 2140 lei lui Scarlat Manu logofăt, prin mezat şi tocmai în 1803 Iunie 4 se iscăleşte zapisul de vânzare. O dată intrat locul în mâna log. Sc. Manu, s'a încorporat la celelalte locuri cumpărate de el şi a format trupul mare al caselor Manu din Sărărie.

e). *Locul cu besmăn* Logofătul Manu începuse a-şi face casa mare în 1801; de aceia având nevoe de o parte din locul bisericii Curălari, intră în înţelegere cu Mitropolitul Iacov şi ia cu bezmăn o parte din locul ce se megieşia cu locul log. Manu, *care îşi face casă;* se arată lărgimea locului luat cu bezmăn şi plăteşte 30 lei pe an embatic; aceasta în 1851 April 14.

Aceste sunt ştirile luate pe scurt din cele 99 acte, ce privesc casele Başotă şi publicate de noi în Ioan Neculce VI. 112—166.

III). MANUSCRIPTE

Secl. XVII. Dintr'un sbornic Ardelenesc. A) Opt Evanghelii din *Molitfelnic.*

1). **Pg. 65:** зачала евгліа де ла Іwн зї гл е[1]) zise domnul. adevăru ad | evăru zic voă că cela ce va | asculta cuvintele mele şi va crea | de întru cela ce mau trimeș | prea mine are viaţă de vecie | şi la păgubituri nu va merge | ce trece diîn moarte în viiaţă | adevăru adevăru zic voă apro | piese vreame şi acum estь cându | morţii vor auzi glasul fiiului | lu dumnezău. şi carii voru | auzi viiavor. | că cumu area tatăl viiaţă | **pag. 66** întru elu aşa dede şi fiului viiaţă | să aibă întru elu | şi puterea dede lui şi *ğ*udecat să facă că fiiu ominescu estь | nu vă mirareţi de aĉasta că va | vini ĉasul în carele toţi cei dinu | morminte vom auzi glasul lui | şi vor merge ceia ce au făcut | bine întru înviiarea vieţii iară ceia | ce au făcut rele întru înviere păgu | birei nu poci eu să facu de mineşi nimica*h* | cum auzu *ğ*udecu şi *ğ*udecata | mia diriaptă estь căce nu ca | utu voe me*h* ce voe celue ce m̃au | trimes. a tatălui конць и мртвимъ. |

2) **pg. 320**. prea cu înţelepĉune | să ertămu auzindu sfnta Evghlie | bună vestire de la Ion să socotim[2]) | . **pg. 321**. In v(r)emea aceaia dusăsă Is. în Erslimu | ce e în Erslimu la fântâna Oei ce să chiamă | ovreaeşte Viteazda cinci foiuşorurea avea | întru acele zăcea mulţi bolnavi orbi | şi ologi şi uscaţi aştepta clătitul | apei îngerul amu alu domnului în toţi | pogorie în fântână şi turbura apa*h* şi | cine intra întâiu după turburatul apei | sănătos era*h*, alţii de bolă era ţinuţi | era acolo unu om de 38 de ani ave*h* întru | bola lui acesta văzu Is zăcându şi | înţelesese că mulţi ani are în bolă. grăi | lui vrearei să fii sănătos răspunsă lui | bolnavul domne omu nam cându să tu | rbură apa să mă aruncea în fântână iară | cându mergu eu altul mainte | **pag. 322**. maintea de minea au întratu grăi lui Is. | scolă eţi patul tău şi îmblă şi acie | sănătos fu omul şi luo patu lui şi îmbla*h* | era Sînbătă întraceia*h* zi*h*. grăiră jidovi | vindecatului Sîmbătă estь şi nu ţi se cade | să iai patul tău elu răspunsă lor cine | mau făcut sănătos acela meau zis eţi patul tău şi îmblă întrebară el unde esti | acela om ceţi zis ţie*h* eţi patul tău | şi înblă vindecatul nu ştieia*h* cine iastь | Is. amu să ascunsă iară nărodul era şi la | loc. după acee*h* află el Is. în beserecă şi zis lui iată amu sănătos fuseşi | de acum să nu mai greaşeşti să nu fie | ţie mai rău dusăsă omul şi zis Iiudeilor | că Is. este de mau făcut sănătos | .

3). **pg. 326**. *Prok. aleluiia* | *morte tah domne în veacu cântavoiu* | *din niamu în niamu şi de devărul tău* | Evglie ot Luc(a) | [3])

In vreame aceia merge Is întru Erehonu | şi iată u bărbatu celu chiema Zacheiu | şi acela èra mai mare vameşilor şi | acesta era omu bogatu şi căută să vază | Is. cinea estь şi nu pute de nărod că | de crescut era micu şi nainte cursă | de să sui întrun frăgariu că prea acie | vrea să tracă Is. şi deacă vinisă la | loc căută Is văzu el şi zis cătră elu | Zacheiu deştinge ğos. astăzь în casa | ta cademisă a fi*h* şi deştinsă ğousu |

1). Ioan cap. V, vers. 24—30.
2). Ioan cap. V vers 1—15.
3). Luca cap. XIX v. 1—10.

şi prinsă elu bucurosu şi văzură toţi | răpştiră grăindu că ce către u bărbatu | **pag. 327** păcătos întră să să răpausă stătu Zacheiu | şi zis către domnul iată ğumătate de avu | ţie me*h* dau săracilor şi s cineava*h* | obiditu întorcui de 4 ori zis către elu | Is că astăzi spsenie casei aceştie fu | că şi acestai fiiul lu Avram estъ că vini | fiiul ominescu să cautea şi se mântuiască | periţii.

4). **pag. 332.** *aliluiiah psalmu 50. Evghlie ot M(a)th(eiu)*[1]). In vreame aceia chiemă Is doi | sprăzăce învăţători ai lui | şi dede lor puter(e) sprea duhuri | **pg. 333** necurate ca să le goniască ei şi s vindece | toate lăngorile şi toate bolile întru | omeni aceşti 12 trimese Is zis lor. şi grăi în cale păgănilor nu | mergeriţi şi în cetate Samari | nenilor nu intrareţi ce mai vărtos | mergeţi*h* cătră oile perite în casele | creaştinilor îmblându mărturisiţi | grăiţi că apropiise înpărăţie | ceriului bolnavii vindecaţi stricaţii | curăţiţi dracii goniţi în ciste luoaţi | în ciste daţi*h*. |

5). **pg. 336.** аллилѹїа. прок. | помилѹиме ги іако не моцѫ | еи. есамъ Єѵглїе. ѡт M(a)r(cu)[2]) In vreame aceia*h* chemă Is 12 | ucenici şi începu ei ai trimete | doi câte doi şi dede lor putere | sprea dhuri necurate şi porunci | lor nimică să nuşi ia*h* prea cale | numai un toiagu nece bucate | nece *b*ănea (sic) nece prea brăne arămi nece | în colţuni încălţaţi*h* şi nu vă înbră | careţi în 2 veşiminti. şi | lor unde să aţi intra în casa aceia*h* | săl suiţi pănă veţi eşi de acole | şi câţi nu vor preaimi voi nece | **pag. 337** va şi prahul e estъ suptu pičorele | vostre întru mărturie lor. adevăru | grăescu voă mai iuşoru va fi*h* Su | domului şi Gomorului în zua de ğudeţu | de cătъ cetaţiei aceie*h* în eşire | propoveduise să să pocăiască şi draci | mulţi gonise şi ungeţi cu untu | mulţi lăngezъ şi s vor vindeca.

6). **pg. 339.** алелоѹиа | прок. домне скоате дн іадъ сѹфлетоѹл мїеоѹ | [3]) zis domnul ucenicilor lui să nu să | spămănteză inimile vostre nece să vă | spăreţi auzitaţi cum eu zişi voaă | ducumă şi vinivoiu cătră voi deţi fi | iubindumă *c*ucuroşi (sic) aţi fi amu că | zicu ducumă cătră părintele mieu | că părintele mai mare estъ de mine şi | acum zic voă mainte pănă nu va fi de cându va fi creadinţă să aveţi ce nu voiu | grăi multu vinitamu aceştii lumii | **pag. 340** iată lume că iubescu părintele şi cum | au zis mie părintele aşa facu sculaţivă | de blămaţi de aice eu simtu vie adeverită | şi părintele lucrătoriul estъ toată | viţa de mine nu va face rod. scoteovoiu | e*h* şi toată ce va face rod. curăţiovoiu ia*h* | ca mai multu rod să aducă. ce voi curaţi simteţi | de cuvântul ce grăescu voă fiţi întru | mine şi eu întru voi că viţa (*şters* nu potu) | nu poate fač rod de eşi de nu va fi | în vie eu simtu vie şi voi simteţi | viţele cine va fi întru minea şi | eu întru el acela faceva rod multu | că fără mine nu puteţi face nimica*h* | iară cine întru mine nu va fi aru | ncavoiu afară ca viţa şi se va | **pg. 341.** o voiu băga şi va arde iară de ve | ţi fi întru mine şi graiurile mele întru | voi fivor. cui aţi vre să cereaţi | fiva voa.

7). **pg. 346.** азъ рехъ гн помилѹиме и сцели дше моѐ | .Єѵглїе ѡт лоѵк | .[4]) **pg. 347.** Ăs di în farisei să mănce cu năînsul şi | merse Is în casa fariseului şezu şi iată | o muere diin cetate ce era păcătosă | şi ştiu că şiade în casa fariseului. adusă | u vas cu miru şi sta lângă pičorele lui | diin dărăptu plăngese şi începu a uda*h* | pičorele lui cu lacrămile ei*h* şi cu părul | capului ştersă şi săruta pičorele lui şi | le unge cu miru. Văzu farisăul ce chemase | el zis cătră sineş grăi acasta*h* de aru fi fostu | proroc ştiraru | cum şi ce muere atinsese | de el. că păcătos estъ şi răspunsă Is. | zis cătră el Simone amu aţi zice ore ce*h* | elu zis învăţătore zi. a doi datornici | era în-

1). Matei cap. X, v. 1; 5—10.
2) Marcu cp. VI v. 7—13.
3). Ioan cap. XIV, 27—31; XV, 1—7.
4). Luca cap. VII, V 36—50.

prumutu datu orecine unul era datoriu 5 sute de bani*h*. altul cinzeci | nu avur ei să de amăndurora lăsă el | carele mai iubi el răspunsă Simonu | zis paremisi că cui ai lăsatu mai mułtu | Is zis direptu *ǧ*udecaşi şi s întorsă | **pg. 348.** vezi acastă muere întraiu în casa ta*h* | apă pičorelor mele nu dedeşi. e*h* acasta | cu lacrămi udămi pičorele şi cu părul | capului ştergele sărutătură numi dedeşi | acasta de cându amu întrat nu încetă | sărutăndumi pičorele cu untu capul | numi unseş e*h* acasta cu miru ungemi | pičorele dereptu aceia*h* ţie grăescu | el leseese păcatele ei multe că iubi | multu e cui să puţinel ertă | puţinel iubi. zis ei lăsarăţiră | păcatele şi începură cee ce şede | cu nănsul a grăi întru ei cine | este acesta ce păcatele lasă e | Is. zis către muerea creadinţa*h* mă | n-tuită pasă în pace.

8). **pg. 353.** ѧлилоѵиа | лоѵзитѣ домнолѵ .ф зи де гриж | та. еѵглїе ѿ Мѳ. | [1]).

pg. 354. zis domnul să veţi lăsa omenilor | greaşalele lor lăsava şi vowa tatălu | vostru diîn ceriu greaşele vostre e să | nu veţi lăsa omenilor greaşalele lor | nece tatăl vostru va lăsa greaşalele vostre | e cându vă postiţi nu fireţi ca făţa | rnicii ce s întristază strămutându | şi faţa sa*h* să s înviască omenilor | că s postescu direaptu grăescu vwa | luotusau plata lor ce tu căndu te | *cându te* (sic) posteşti unge capul tău | şi faţa ta o spal să nu te iveşti | omenilor că te postăşti ce tatăl tău ce estъ în taină vedeva taina | ta*h* şi dava ţie aeve nu ascundereţi | comora vostră în pământu i o*h* vermii | o răzbescu şi putrădeşte şi furii | o sapă şi o fură ce ascundeţi | comora la ceriu unde nece vermii o | răzbescu nece putrădeşte şi furii | nu o sapă unde estъ comora vostră acie | va fi şi inima vostră. |

B). *Cuvinte la zile mari:* 1) *Poveste la morţi.*

pg. 135. *Cuvântarea s(vă)ntului Ionu Zlataustu* | . pg. рлѕ.

Aducemu întracastă zi*h* mai de fo(lo)su | de câtu în zălele mai de demultu. şi | întru învăţătură mai cu folosu că d | e multe ori cuvăntul lui Dumnez | ău măngăe durere omului şi învăţă | tura lui Dumnezău sparge grije | multi de ceia ce era omeni mari | ore cându intra noi acum nusu aice | cu noi. ce au la domnul simtu | chemaţi au *begi* în paturile lor | şi prea toţi prea aceia aştaptăi mo | rte şi multu plânsu este acum | între noi şi vaetu şi suspinarea mare | şi multă grije şi nevoe în besere | că şi fără de samă plănsu şi la | crămi fără de cuviinţă de | **pg. 136.** acasta să nă aducemu aminte | grăindu cu laudă şi cu răbdare să p | reaimimu morte coconilor noştri şi | a fraţilor noştri şi să nu vă pară că | au peritu şi ei*h* cătră Dumnezău mergu | măcaru şi tineri moru nu va bănui | că cătră cei pristănič din ceriu | să ducu ci nu trăbueşte să plăngemu | şi să sus*i*pinămu ce mai vărtosu | să nă veselimu şi să nă bucurămu de morţii noştri | . Şi mai multu să plângemu şi să su sipinămu de noi carii trăimu | întru păcatele nostră cele răle. | Că de nu ne vom astăzъ socoti şi | luoa aminte că simtemu cu | păcate dară cându vom ave | **pg. 137.** рлз. aič iară acolo ѡ va. da focului | nestănsu unde va fi acolo măndrul sau puternicul celu | fără îngăduire săracilor | undesu prănzurile şi cinile | cu multe bucate unde estъ | băutura*h* cu trimbiţe şi cu | *ǧ*ocuri unde şi danţurile şi | cântecele muerilor curve şi | beţie o menune marea fraţi | lor cum paharul acesta înpreau | nă estъ tuturora şi cela | celu iubescu tuturora estъ | cu cutrămuru vine časul mor | ţiei şi trăbueşte aştepta | morte cu draga mare că nu | estъ nece de u rău morte ce mai | **pg. 138.** vârtos estъ de folosu morte că omului | estъ morte răpaos că cine more | îndireaptazăsă di în păcatele sale | şi să lasă de asupreala a aces-*tiii* | lumi şi dacă more numai fa | cé rău sprea rău şi omul dacă | more nu mănie prea

---

1). Matei VI, 14 21.

Dumnezău că | cu înţeleptul înţeleptu veri | fi şi cu alesul alesu vei fi [ψалом. зі. сх. кз] o ome înţelege că morte estь | direapţilor răpaos morte | coconilor măngăerea morte estь | robilor scăparea. trudiţilor | odihnială. datorilor plată | trăpădătorilor odihnială | părăşilor înpăcare păcatelor | şi de nară fi morte singuru nanu | pg. 139. рлє. şede şi cărţile să desface prea | adevăru frică va fi atunci*h* şi | multu cutrămuru şi grije ne | spus şi neîncetate lacrămi şi | plănsu nemăngă*n*iatu şi suspini | fără tăcere căndu de năprasnă | domnul va vini sprea scaunul (adaos: *ce naltu)* şi | prearădicatu atunci ceriul | va învălui ca o hărtie şi stelele | vor s întuneca*h* şi tăriile ceriului | să vor cutrămura*h*. şi vor cure na | ite lui şi morъmintele să voru deşchide şi morţii să vor scula | şi răurile voru săca*h*. | [*Ion zač. 16 gl. 5*] dară noi cum vom pute sta*h* | **pg. 149.** să dămu răspunsu căndu Danielu prorocul | să spământă f indu elu s(văn)tu cutră | muratu fu dară noi*h* fiindu păc | *ătos* (sters) ătoşi cum vom pute răbda cugetu | ome creaştine şi te socoteşte iată că | te hrăneşti*h* 50 de ani sau o 100 şi | te înbogăţăşti şi cuprinzi şi dom | neşti*h* în častă lume. dară după aceaia*h* dacă vine morte. ce ai strănsu cui | va rămâne aşe vei înbla*h* | ca şi celu omu bogatu ce grăeşte s(văn)tu | *[Luc. 83]* că elu nu să nălţă cu cugetul | şi *ğ*os în iadu să plecă cu sufletul | pintru acei*ə**h* trăbueşte să plăngemu | de păcătoşi nu numai dacă moru | **pg. 141.** рлѕ. ce încă pănă simtu vii în častă lume | iară direapţii noi să nă bucurămu | pă(nă) simtu vii ce şi dacă moru încă ˉtră | bueşte să nă bucurămu că simtu vii | acaru moru totu viiază cum zice | Solomonu na trăe carte de pildă *[glav 10]* | iară păcătoşii măcaru simtu vij | vai de eii pănă trăescu că dacă | moru nu numai omenilor greaşescu | ce şi lu Dumnezău cum zice | [ψал ѕ] întru iadu cine să va spovedi ţie | domne. iară noi nu oprimu plăn | sul desprea morţi. ce aşe să plă | ngemu nu ca cei fă(ră) nădejde, de | învierea şi cum facu şi acum | **pg. 142** multe mueri, aceia de plăngu şi chi | otescu pintru să le vază omenii | numai nu cu inimă amară ce ca să le | laude omenii. | iară plăngere smerită şi cu samă | e*h* te va duce*h* sprea pocaianie. şi nece | odată cu ačasta în păcate nu vei | căde*h*. iară prea păcătoşi*h* trăbue | şte ai plănge că simtu fără de | sfinţănie şi fără botezu ducusă | şi din afară de curte înpăratului | fivor cu cei amărăţi draci şi | cu osindiţii cum zič evglestu | .*[Ion gl. 8]* | adevăru grăescu voao că varecine | nu să va naşte diĭn apa şi diĭn dhu | nu va ave a întra întru împărăţie | **pg. 143.** рлѕ ceriului şi să plăngemu sprea carii | moru întru avuţie şi din avuţia | lor nece o măngăere nu şau făcut | sufletelor sale. carii au avut | puterea aşi spala păcatele şi | şau vrutu pute dobăndi înpără | ţie ceriului. iară noi rugămu | prea puternicul Dumnezău să nă | de înpărăţie ceriului acum şi pur | ure pănă în vecie de viiacu | aminu. [pe margină сє. ceal | ce urъ | zi păm | ntul | sprea tă | rie lui ψалом рг сх г.

Na rojdstvenie Hva (la naşterea lui Hristos) Мд гл к зач в сх л.

pg. 247. Is. născu .ѧ Vetleemul Jid | dovescu în zâlele lu Irod craiu. iaca | *măn trăi* (sic) de la răsăritu viniră în Ierusalimu. | zăcăndu unde estь cel craiu | jidovescu. carele au născut că amь văzut steaoa lui sprea răsăritu | şi *a* venitu să nă închinămu lui | iară auzăndu aceste Irod craiu | să turbură şi totu Erusalimul cu elu. | şi adună prea toţi maĭ marii popilor şi cărtularii omenilor | şi întrăbă de ei unde i să nască Hs. | iară ei ziseră lui în Vethleemul | Iudiei că aşe estь scris de | prorocul ||.

pg. 248. şi tu Vethleeme pămăntul | Iudei cu nimică nu eşti mai | micu întru domniile jidoveşti | că dintru tine va eşi povaţă care | le va paşte omenii miei Iislăteni. | Atunci Irod prea ascunsu chiamă prea maghi *(filosofi)* şi întrăbă de ei*h* vreame în cari sau arătatu steaoa | şi trimese prea ei*h* în Vethleemu zise | duceţiv(ă) iscodiţi cu

dedinsul de cocon şi dacă lă veţi afla da | ţimi ştire ca se viiu şi eu să mă închinu lui. | iară ei ascultară prea craiu | şi mersiră şi iată steaoa care văzură la răsăritu merge. |

pg. 249. înnainte lor până vini de stătu desupra unde era*h* Coconul. | iară dacă vă*r*ură (sic) steaoa să bucurară | cu bucurie mare forte. | şi întrându în casă. aflară coconul | şi prea Marie muma lui şi căzură de să | închinară lui şi deşchisără comorăle sale | adusără lui darure. auru şi tămăe | şi zmirnă. | şi luară răspunsu în somnu să nu să întorcă cătră Irodu ce prea altă cale | să să întorcă la ţara loru.

Acesta estь tâlcul acestii Evghelie.

Domnul nostru Is. Hs. au născutu | din s(vă)ntă fičoriţă Marie. fată | vărgură. de aici trăbueşte să ştimu. |

pg. 250. ce hăsnueşte noă cu naştere lui în častă | lume sau ce folos au adus noaă creaşti | nilor născutulu domnului nostru a lui | Is. Hs. | avem de aice 7 folosuri a şti. |

Folosul de prima acestă estь întâiu

Isai gl(av) 9. Omenii ceia*h* ce era mai nainte | întru întunereculu morţiei şi întru | întunerecul iadului acum vă bucuraţi şi vă veseliţi cu ce*h* | veselie mare a vecilor netrăcuţi | că lumina naşterei lu Is. Hs. au răsăritu întru totu desăvrăşitu strălu | ceşte întru noi dumnăzăirea în trăi | feţă. | lumina tatălui, lumina fiiului | lumina dhului s(văn)tu. acum în lume. |

pg. 251. sau arătatu sprea luminarea şi cu | răţire a toată lume. | apa vie curătore. care cură dinu | izvolul celui curăţitoriu care | estь Is. Hs. domnul nostru că elu | cu născutulu lui prea noi păcătoşii carii *a* fostu fičorii măniei pri | ntru păcatele şi greaşelele nostră | fičorii lu Dumnezău na făcutu | cum grăeşte s(văntu Pavl apos(to)lu. | *Titu gl(av) 2. s(ti)h* că sau arătatu mila ce*h* sp(a)sitore | a lui Dumnezău tuturora omenilor | învăţindu prea noi ca se lepădămu | necurăţiile şi pohtele lumeşti | cu trăzvie cu direaptate şi | cu sfinţie să viemu în častă lume. |

pg. 252. *stih 11.* aşteptăndu nădejde ce fer | icită şi vinirea ce strălucit | ore a slaveei a marealui Dumnezău | şi a măntuitoriului nostru Is. Hs. | carele sau datu prea sine pintru | noi ca să *nă* răscumpere prea noi dinu | totă strimbătate şi săşi cură | ţască lui omeni aleşi silitori | spre fapte bune. |

alu doile folosu estь acesta | *al naştereai a lu Is. Hs. în častă lume.* |

Datusau prea sine noă şi toate | simtu ale lui şi liau schimbatu | cu noi şi elu întru noi lăcu | eşte cum grăeşte la Ionu | *gl(av) 15 zăč(ala) 51.* cum mă iubi prea mine tatălu. |

pg. 253. aşe şi eu iubescu prea voi lă | cuiţi în aceia dragoste a mь | să veţi ţine poruncile mele rămă | neveţi întru dragoste me. cum şi | eu poruncile tatălui mieu amu | ţinut şi rămânu în dragoste lui | *Solonu 255.* şi totu binele lui ce area întruna | cu noi înmparte şi pre noi | soţi ne face prea ocina lui la înp | ărăţie. ceriului | caută bine şi socoteşte cătu | esti milstivu cându şi înparte | înpărăţie ceriului cu noi. |

alu trăile folosu alu naşterei | *lui Is. Hs.*

Iasti acesta*h* cum trupulu | .

pg. 254. sau înpeliţatu dinu dhul s(văn)tu | şi din fičoriţa Marie, şi sau legatu prea sine cătră noi cum nece întru | un chip nu să poate despărţi | de noi ci cu dragu mare iubeşte | prea noi până săvrăşitu cu noi estь | şi cu Dumnezău prea noi nau înprea | unatu şi nau legatu cu dhul | s(văn)tu cu făgădaşiu cu paceе*h* | ce au făcut întru noi cu tatălu | că elu năi noă cale şi direapta | te*h* elu estь încreadinţare nostră | cătră s(văn)ta beserecă şi ne ţine | cu tărie mare cătră sp(ă)senie | iară dacă vin(i) vreame

deplină [scris pe margine cu roşu: după 4 sute şi 30 de ani] tri | mese Dumnezău pre fiiul său | *Galatu gl. 4 zac. 18.*

pg. 255. cel născut di în muerea supus suptu lege*h* ca pre cei de suptu lege săi răscumperea ca se luomu făgăduinţă | fieiască şi să fimu fii lu Dumnezău. |

alu patrul folosu a naştere lui Hs.

Fostau domnul nostru Is. Hs. pintru noi robu şi plecatu şi blăstămatu | cum prea noi să *nă* facă slobdonici şi direapţi şi bl(ago)s(lo)viţi fičorii săi | **Bit** *gl(av) 12* cum grăi domnul lu Avraam şi zise | lui Avrame eşi din casa ta*h* afară | şi din rudele tale şi din casa tătă | nitău prea celu pământu care | eu ţie voiu arăta*h* şi eu tine | voiu pune om marea şi te voiu |

pg. 256. bl(ago's(lo)sevi şi punevoiu să fii vest | itu şi cu nume marea şi veri fi | bl(ago)s(lo)vitu blsvivoiu ceia*h* ce blsvescu | şi voiu blăstăma*h* ceia*h* ce tine bla | stămă şi în tine blsvisăvor toate | rudele prea pământu pintru rămăşi | ţa ta carele estь Hs. | ačasta blsvenie au luoatu | şi Iiuda a lu Iacovo patriiarhul că | ndu Iacovo avea să moară şi chiemă pre toţi fičorii săi şi blsvi pre | ei blsvindu prea toţi fii lui | blsvi prea Iiuda şi zise lui | *Ishod gl. 49.* Iuda tu eşti acela carea prea tine vor | lăuda fraţii tăi mâna ta*h* | în cerbice*h* vrăjmaşilor tăi | .

pg. 257. înnainte ta să vor pleca fičorii | tatănitău | Iuda leu tinăru prea mare lucru ar sosi | că nu să va luo de la tine toiagul | Crăescu nece învăţătoriul de la pičorele | tale. până nu va vini *Şilohu* celu | trimăţătoriu şi elu va fi aşteptare | limbilor. acesta va lega*h* mănzăşo | rul său la bučum vieei şi puiul asiniei | sale către viţa viniei*h* lava în vinu | veşmântul său. şi în singele oiei | tambariul său mai frumoşi | simţu ochii tăi de cătu vinul | şi dinţii lui mai albi vor fi de | laptele. | Cum zis patriiarhul Iacovo şi | acela legă măččoiul său către |

pg. 258. vine zice domnul Hs. la s(vân)tu Ionu | eu simtu bučumul viţei celu | adevăratu şi tatălu miu lucrătoriu | estь. | *Ion gl. 15 zač 50 sth 1, sth 5.* Eu simtu bučumulu voi viţele | şi la ačastă s(vân)tă viţă multu roditore | a viei ceii înţelepte au legatu fiiul | lu Dumezău ustenitul măččoiul | său prea cele nărode nenumărate | carele veieţui mainte făr lege | şi dubitoceşte şi puru | rea înbla*h* în ğiugulu robiei păcate | lor şi suptu sataniei munciţi | cu născutulu domnului Is. Hs afară | au fostu sloboziţi. |

Alu 5 folosu ce au folositu năs | cutul lu Is. Hs. în častă lume. |

pg. 259. Prea noi curăţăşte cu naştere | lui ce*h* s(vân)tă de păcatele nostră | cele răle şi spurcate. | şi de iznoavă au născutu prea noi | şi nau curăţitu şi nau făcu(tu) | direpţi şi fără de moarte şi | să viemu până în veci. şi ne face | prea noi să fimu în lauda slavei lui. | carii nădăjduimu mainainte | în Hs. pint(r)u ačasta | *za˙ 17 Efes gl(av) 1 zač 218.* nu încetezu a da haru cu inimă | curată cu creadinţă diriaptă | ca domnului nostru lu Is Hs. | tatălu slaveei să de nuaă dhul | înţălepţii şi alu arătăriei | întru cunoştere lui Is. Hs. domnul | celu di în vecie. că totea print(r)u elu simtu noaă date.

alu 6 | ....[1])

pg. 260. pre totu čas(u)lu mă înbiiu | slujba s(vea)ti strasti *a. a* | cându. slăviţi ucenici. la spalar. čuda | sara luminarăs(ă) atunce Iudaa. *u. u adim. a. a.* celu *cându* rău păharnicu argintul iubindu. *luminarăsă. atuci* | neputinčosul întunecă şi celor. *argintu. derpre r. r.* | fără de lege ğudecători ţine der(e)ptu | elu ğudecatolui tinia vândurăte...

1). Faţa 260 fiind sărită de scriitor s'a găsit diacul Daniel *din Veţa* (ѡт вєца) şi a scris o rugăciune din slujba sfintei *strastii*, adică a patimilor lui Is. Hs ; iar alt cetitor a crezut de cuviinţă să-şi cerce condeiul, intercalând între rânduri sau pe margine cele tipărite *cu cursive.*

tine. ț. fără | *fără ae lege.* vezi iubitoriul de arкgintu. ce pentru | aceste să gră(i)m. *v. s. slăvit căr.* | Sp(a)si H(risto)vu. pis diec Daniel. ot Veța... *r* | *hrvu. u. făr de lege.*

pg. 261. că cum au luatu domnul nostru | *st*atere (sic) cu trnp di în ficuriță | Marie, aşe şi noi am luoat trupului celu fără de morte | prea viiața vecilor. | şi di(n)tru acela trup alu lui | ca şi dinutrunu izvoru să varsă totă | bogăție nostră de la Dumnezău cum | să viemu şi noi cu elu în veci*h* | cum a poroncitu prea s(văn)tu Ev(an)gh(e)lestu Ion | *glav 6 zac 24 s(ti)h 57.* cum mau trimes pre mine tatălu | celu viu şi eu viezu prinu tatăl, aşe şi cela ce va mănca prea mine*h* şi acela viiază pintru | mine că eu simtu apă vie | şi *b*ăne vie cum estь scris | *M(a)th(ei).* dhul s(văn)t au vărsatu darurile

pg. 262. sale prea noi darul dhul s(văn)tu estь | fiiul lu Dumnezău Hs. prea | noi au | vărьsatu darurile lui Dumnezău | luo*h* şi vărsă prea noi tote bunătăți | le lui.

alu şeptele folosu avem aici

Domnul nostru Is. Hs. au făcut | prea noi să fim cărători beserecii | lui Dumnezău. prea viiața de viacu | că iată ce grăeşte s(văn)tu Patru | *Pătru gl(av) 1 zač. 58. 1 paramie s(ti)h 15* ce cum cela ce vau chiematu | s(văn)tu voi înncă f ți sfinți | în toată viiața vostră. | că să nau vrut naşte Is. Hs. noi amu vrut toți peri ce au născ | ut dereaptu noi păcătoşii cum |

pag. 263. cum prea noi să descumpere de la | morte ca viiață de la iadu la | ceriu de la întunerecu la lumină | de la pămăntu înnălție ceriului | cum estь sorele luminatu în fāpturele cele văzute şi veselu şi | fromus. | aşijderi şi naştere lu Is. Hs. | prea pămăntu au fostu mai slăvită de cătu toate naşterăle crai | lor şi a înpă(ra)ților pământ | (e)şti pintru că elu estь înpăratu | a toți înpărații şi domnul | a toți domnilor pintru ačasta | trăbueşte noaă sălu mărimu | şi cu cinste sălu lăudămu .

pg. 264. în dzua învieri să ne | luminămu. oameniii | Paştele dmnului paştele | că di moarte către | viiațe, şi de la pămăntu spre ceriu Hs Dmndzăulu | nostru neu rădicatu | de biruire săi căntămu. | Să ne curățimu sămțirile | şi să vedemu *neatise* | lumina învierii pe Hs. | strălucindu şi vă bucorați | dzicăndu că era să audzium | de biruire săi căntămu | .

pg. 265. ф ф ф оу, ж ж ж. | фн ф фн | Ceriurile cu destoinicie | să se veselasche. iară. pămăntulu | să să bucure. ca să prăznuescu | lum*a* ča văzute... toate. | şi. ča nevăzute... că Hs. sau | sculatu. veselię vecíloru. | Veniți să bemu. beuture. no*a* | nu di piatră. neroditoare. | făcătore. de minuni. ce di | ne | putredulu. izvoru. din mormănt | ce nu ploată. Hs. de carele | ne interimu. | Acuma toate să înplură de lumină | . cerul şi pămăntulu. şi cele cesu. de | dedesuptu. ca se prăzniască. totă | făptura. sculare lui. Hs. de care | sau neîntăritu. | [1]

pg. 266. şi să nă rugămu lui ca dumnezăului nostru să nă spodobască în vedere | î*nnn*părăție lui dumnezău. | ce cu veselie şi cu bucurie de veci netrăcuți cum zice | *Isaia zač 4* carea ochiul | nau văzut şi urechi | nau auzitu. ci bine găte | şte Dumneză(u) noaă aceia | înpărăție să dobândimu. şi noi | cu darea domnul nostru Is. Hs. | a cărue slavă înpreaună cu | tatălu şi cu dhul | s(văn)tu. acum şi purure | în veci de veiacu aminu. |

---

1). Rămânând goale prin sărituri fețele 264 şi 265, un alt cetitor al acestui *sbornic* a găsit de cuviință să scrie cu un condeiu de rău scriitor 5 rugăciuni din *Canonul învierii.* |

IV. Inscripţii şi notiţe de pe cărţi

1.— *7165 Mai 12 (1657).* Pe o *Evanghelie slavonă* de la măn. Berzunţi.

Мѣст. маи вı прїиде Іωан Гєωргіе ще | фан воевода. до монастир Берзенскае и съ въ | сѣм болѣрим. ⷭ҇вят зрзе.

Luna Mai 12 venit-a Ioan Gheorghie Stefan Voevod la mănăstirea Berzunţului şi cu toţi boiarii. la anul 7165.

Obs. După ce sfinţi măn. Caşinul zidită de Gh. Ştefan Vodă, ctitorul domn se duse cu întreg sfatul veliţilor boiari la măn. Berzunţul, ot Bacău şi egumenul mănăstirii însemnă pe Evanghelie această notiţă. Com. de păr. Ursăcescu Huşi.

2.—Pe un *zapis* de case din Botoşani, se citeşte această pecete: † печете: търгълви: бото: шони (sic) 1780.

3.— Pe un *Paraclitiki.* Ian. 7257 aug. 13, tipărit de Duca Sotiriovici. (Casa Regală, Bucureşti):

«In numel(e) tatelui şi a fiiului (faţa 11); şi a sfăntului dhк amin (faţa 15). acăstă sfăntă carte au cumpărat (faţa 19). dumnialui *Cicira Ivan* şi cu fičorul (fila 23) seu Ştefan şi cu soţele (sic) sa (faţa 27), Anişara şi *ha* fie (faţa 55) şi toat seminţie lui (faţa 69), pintru sa suflete (faţa 87) celor morţк (faţa 101) alt. (faţa 109). pintru tatemieu Stefan maica | Parasca şi pintru semenţie m. | şi o dau la svinta beserica | faţa 110) la Nineştк la hramul nostru (faţa 119) a naşterii... (faţa 120) şi cin a departa de la beserică (faţa 134) Nineştilor se fie anaѳema (faţa 140) de т şi ıı de oteţ (318 părinţi) amin (faţa 144) şi pe cărţi au dat 6 florinţк (faţa 448). [scris de altă mână: «se aibă poman pintru sufletele denie] şi pintru toţ morţк (faţa 451).»

4.— *1836 Ianuarie 10.* Pe un *mormânt* în biserica cu hramul cuvioasa Paraschiva la Igeşti (Tutova):

ὦδε κεῖται εὔθημος καβαλλιώτης ἐκ | Μοσχοπόλεως τῆς Μακεδονίας καὶ πο | σέσορ 'ιζεστίου καὶ μπλαζετίον, ὤν | ἐτῶν 39 αἰωνια η μνημη.

1836 Ιαννȣαρίυ 20.

Aici zace ilustrul Cavaliotis din Mushopolisul Macedoniei şi posesor Igeştilor şi Blăgeştilor, iiind de ani 39· veşnică amintire. 1836 Ianuarie 20.

5.— *1790 Mai. Iaşi.* Pe o lespede mormântală a brigadierului Panaghiodor Nicovulos (2.20 m. lungime,
1.00 „ lăţime). a

εἰς τὺν ἐνδοξότατον καὶ ἐξοχότατον κύιος | Παναγίοδωρον πολυίδρυντε καὶ πολυμα θέστατον ἀσηχρήτην | τῆς 'Οθομανικῆς πύλης βασιλεως τε Προυσίας βουλητὴν ἴδιον | εἶτα τῆς ἐν καΐναρτζικίῳ τρακτάτοις παρεδρεύσαντα | καὶ παρὰ τῆς αὐτοκράτορος τοῦ Ροσσίου αἰκατερίνης δέβτερας | τῷ τοῦ ἰδίον βουλεντοῦ ὀφφικίῳ τιμηθέντα καὶ τῆς ταΐνίας | τοῦ ἁγίου βλαδημίρου καβαλίερον γενόμενον τελευτήσαντη | 'εν ἰασσιότης Μολδαβίας ἔτει ͵αψϥ. κατὰ μῆνα Μαΐον ἐπὶ πο | τεμκίνον εκ στρατείας βιώσας ἔτη 'εξηκοντα καὶ ἕν.

— Către prea gloriosul şi ilustrul Domnului domn Panaiodor cel ce multe a făptuit şi multe a învăţat, însărcinatul de afaceri pe lângă Poarta otomană, şi al regelui

Prusiei sfetnic particularnic, încă şi la tractatul de la Cainargi membru asesor, şi pe lângă Impărăteasa Rusiei Ecaterina a doua onorat cu oficiul de secretar intim şi făcut cavaler al ordinului sfântului Vladimir, a murit în Iaşii Moldaviei la anul 1790 în luna lui Mai supt comanda lui Potemchin, în vrăstă de 61 ani.

b: (fără accente şi spirite)

Περιδων τροφιμον Παραγίοδωρον Νικοβουλ: | Μακεδονων χορη. ηγαγὲν εις βιοτον | Μολδαβιηδε Θανοντα ταφω μιντωδε κευευθε | σωμαλειω κειναι πνευμα πολον δικετο | φημιν ωδε λιπον μεροπεσσιν κυδος αληκτον | ου γαρ ολειτ ανδρων εκλεια αρετης. |

Văzând pe ilustrul Panaiodor Nicovul, în ale Macedoniei laturi adus la viaţă, iar în Moldavia murind şi îngropat fost-a tot aicia trupul lui, iar sufletul întru tot înălţat glăsueşte astfel: *«lăsat-am muritorilor o neştirbită glorie, căci încă n'a pierit slava virtuţilor bărbăteşti.»*

c

блигадирѫ и кавалѣрѫ Панаіωдоросѫ Нікову́лосѫ | преставшисѧ вѫ ѧсахѫ на шестѫ десѧтѫ первомѫ | году отѫ рожденіѧ вѫлѣто отѫ рождества | христовах 790 вѫ маѣ мѣсѧцѣ при армін подь | главно началствомѫ свѣтлѣйшаго кнѧзѧ григоріѧ | Алеѯандровича потемкина тавригескаго.

«Brigadir şi cavaler Panaiodor Nicovulos pristăvitu-s'a în Iaşi întru cel de al şasezeci şi unul an de la naştere, în anul de la naşterea lui Hristos 790 în a lui Mai lună în vremea oşteniei supt conducerea principală a ilustrului cneaz Grigorie Alexandrovici Potemkin Tauricescul.»

6.— Pe un *molitfelnic* slavon (Muzeul Pr. Ursăcescu din Curteni, Fălciu).

«Мѣс(ца) маи ві прїиде Іωан Геωргіе Шє | фан воєвод до монастир Бер҃зєнскаме (и сѫ) вѫсѣм болѣрим. вλт ҂зрѯ(є)».

„In luna Mai 12 zile, venit-a Ioan Gheorghie Stefan Voevod la mănăstire Berzunţului şi cu toţi boerii la anii 7165."

Obs. Cred că cu prilejul sfinţirei măn. Caşinul, care a fost la 7165, Stefan Vodă cu tot divanul s'a abătut şi pe la măn. Berzunţul, ctitorie Bogdănească şi egumenul a scris pe molitfelnic notiţa de mai sus.

7.— Pe o *Evanghelie*, Rămnic 7254 (1746), bis. *Paraclisul* din Cotnar.

„Aĕastă sfântă Evanghelie. iaste. a dumisale Stefan Bosie cămăraş | cumpărată cu drepţi banii a dmsale, şi au dato la | svănta bisearică a dmsale ce iaste la satul Zlodica la Cotnar | ca să să citească în toate zilele pentru folosul obştiei şi pentru pomenirea dmsale. Martie 18 let 7261 (1753)".

8.— Un *pomelnic* (triptih) la bis. *Paraclisul* din Cotnar.

Radul, Vasile, Profira cu fii şi tot neamul lor — Stavăr, Măricuţa, | Ecaterina cu fii şi tot neamul lor. — Grigorie, Păuna, Zanfira | cu fii şi tot neamul lor; — Maria, Gaşpar, Petrachi, Elena cu | tot neamul; —Vasile, Elena cu fii şi tot neamul.— Stefan, Iordachi | Maria cu fii şi tot neamul. Ieroshimonah Teoctist, ieroshimonah | Aftanasie, shimonah Potapie, monah Ioanichentie, Shimonahia | Agaftonica, monah Iulian, şi tot neamul lor.

Pe latura *stângă* a triptihului e icoana sf. Mihail; la mijloc e Troiţa, pe laturea *dreaptă* e arhanghelul Gavriel.

9.— *1832 Oct. 18.* Pe mormântul spatarului V. Coroi (bis. sf. Neculai cel sărac Iaşi).

Vasile Coroiu spatariul întracest umed mormânt,
Supt ačastă stâncă mare să priface în pământ;
La una mie opt sute treizăci şi doi spre sfârşit,
Cătră optusprezăce Octombrie din viaţă sau săvărşit.
Soţia sa *Elencul*, *Dimitrie* fratele lui,
Şi *Ioan Cerchez* pitariul cu ale lui doâ femei,
Cu *Ancuţa* ce au fost maica pomeniţilor săi fii,
Şi *Tudora* ča dea doa aice sânt îngropaţi.
Cum şi tânăra *Maranda* care au avut bărbat
Pe micul *Cerchez* ce iarăşi tânăr au fost îngropat.
Toţi aice în mormântul acest negru-s-astupaţi.
Trecătoriule, suspină şi plănge pe-acest mormânt,
In care atâţa oámeni s'au prifăcut în pământ!
Cată de-i vezi, cunoaşte-i în ţărînă şi 'n noroi,
Care-i *Cerchez* cel cu minte? care-i *Vasile Coroi?*
Care-i maica? Care-i fiica? care-i tânăr sau bătrân?
Care-i robul acel gărbov? care-i falnicul stejar?
Toţi sânt de o potrivă ţărnă, pe toţi supt picior îi calci,
Omule, ca şi mine pământ negru ai să te faci!
Unde-i dară îngâmfarea, ticăite muritor?
Căci în curând vei ajunge vierme slab şi tărător.
Fereşte-te şi suspină, strâgâ cu glas de om bun.
Dumnezău să-i izbăvească şi să-i ierte ca un bun.

Obs. Pentru a înţelege această inscripţie, bogată în nume de Coroeşti, dăm în scurt *spiţa Coroilor*, copiată după originalul, ce se păstrează la d. A. C. Cuza, un strănepot după mamă a lui Vasile Coroi şi întărită de divanul domnesc al Moldovei în 1816 Noem. 20, când Vasile Coroi era paharnic. (Surete ms. XXI, 191).

1 **Coroi** comis 1625 (în Valahia)
= Alexandrina

2 Grigore Coroi — Iacomi Coroi — **Simeon Coroi** 1706 — Abaza Coroi vornic

3 Gavril, Coroi, — Ioniţă, Coroi — **Stefan Coroi** post. 1706 — Luca Coroi — Grozava

4 Gheorghe, Coroi — Sandul Coroi, — Simeon, vel căpitan de darabani — **Antohi, Coroi** spatar = Ruxanda — Cristea, Coroi — Manolachi, Coroi — Sanda, Nastasia
Şărban — Ioniţă Coroi

5 **Vasile Coroi**
pah.
= Elena Cerchez soră cu Dimitrie Cerchez

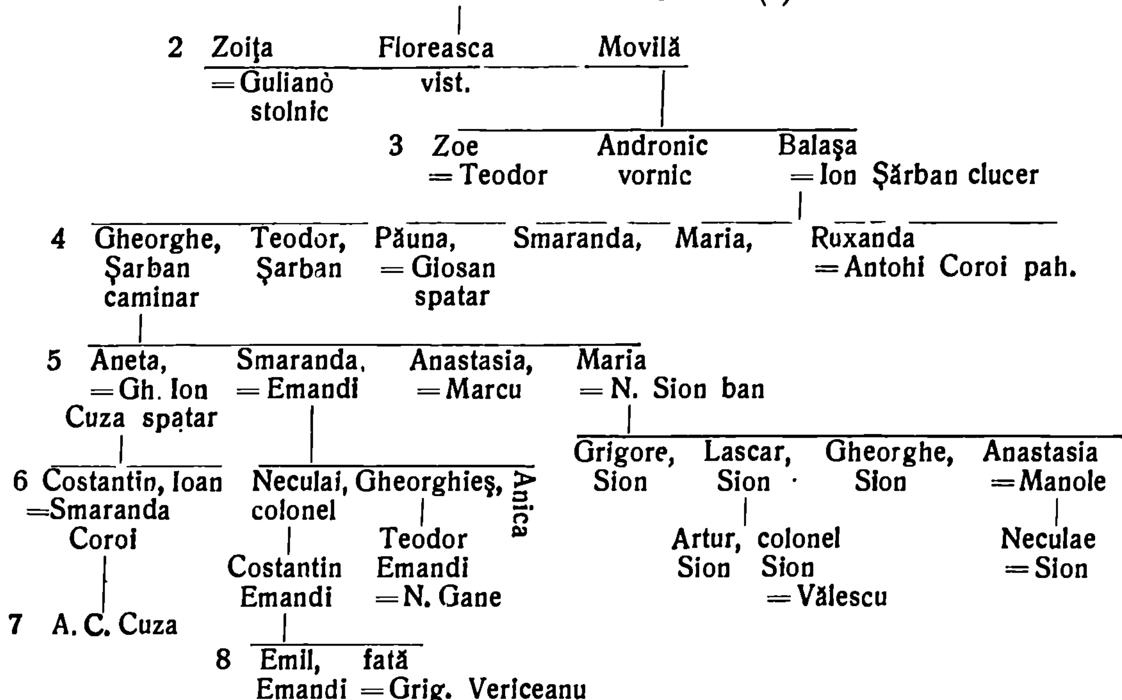
(a)

6 Vasile Coroi stolnic — **Ioniţă Coroi** vist. = Antiţa P. Casimir — Gheorghe Coroi comis — Zmaragda, = Manole din Botoşani Ioniţă Coroi — Pulheria

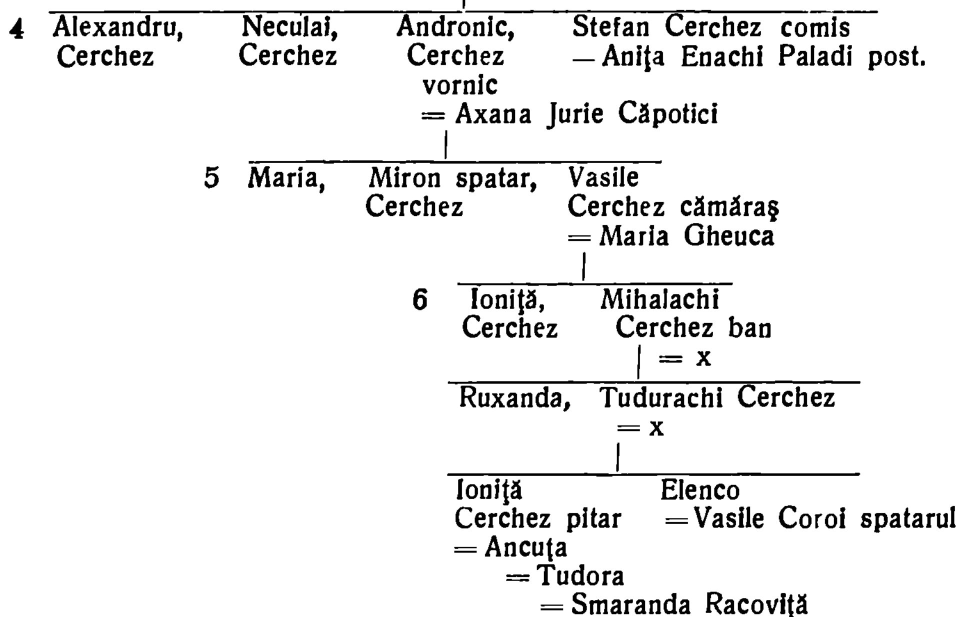
7 Neculai, Coroi — Smaranda, = C. Cuza — Ioan, Coroi — Mihai, Coroi — Vasile, Coroi — Costachi, Coroi — Gheorghe Coroi

8 Alex. C. Cuza — Stefan, fată — Costantin, Alexandru

Nu e fără interes a da și spița suitorilor după mamă a lui Gh. Ion Cuza spatar, tatăl lui C. Cuza, și care a fost căsătorit cu Aneta Gh. Șerban, scoborâtoare din *Paiano vel ban al Craiovei(?)*, tot după spița aflătoare la d. A. C. Cuza (Surete ms. XXI, 192).

Cum însă piatra ne vorbește de rudele lui Vas. Coroi despre soție, iată care pot fi știrile despre *Cerchezești* (Surete XIV, pp. LXV seqq.)

V. VARIA

CIII. *7328 Oct. 20 (1729).* Diata Casandrei, fata Mitrei vornicul prin care lasă averile sale verilor săi Negrea şi Nicolai.

De vreme ce întâmplare cea viitoare iaste nevăzută şi însă | şi îngerilor necunoscută pentru că numai la Dumnzău toate sântu | cunoscute. drept aceia eu Căsandra. fata Mitrei vornicului am socotitu | mai înnainte până nu mă cuprinde sfârşitul vieţii mele, şi păn îm sîntu | minţili întregi şi sănătoasă, să fac diata şi s dovedescu | gândul meu, ca după petrecere me. să nu rămăe gâlčavă, între neamur | pentru căci eu am fost fată de boeru mare şi am fostu bogată bucate multe am avut. | şi odoari scumpe şi toate sau prăpădit în viiaţa noastră încă păr am fostu cu bo | erul meu împreun. că odorăli meli sântu pusă zălog pentru 60 de lei la Smail | turcul din *Pŭrladu* (sic) iar altele sau prăpădit mai înainte, iar pentru moşie čau rămas | zapisele de Blănzi toate câte au fost de cumpărături leam dat vărumeu Negrei ca săi fie | moşie stătătoare în veci. aşijdere şi viele de la Cărlomăneşti cimi sîntu zestre | de la tatăl meu iar leam dat | Negrei toate câte sântu, iar viele de la Lieşti aşe las cuvântu | după petrecere me să fie a vărului meu Neculaiu şi moşie de la Cuca | iar altele bucate şi dichisurile casăi čam rămâni cu toati să mă grijască toate | pomenile săm facă păr la anul şi trei sărindari sămi de să s facă pentru sufletul meu | şi a boeriului. iar ţiganii carei sintu de pre mama să fie ertaţi pentru sufletul meu şi ačasta | diiată sau scris de nainte dmsale Gheorghiţ pitarul, şi dmlui Toderaşco 2 log. şi dmlui Manolachi Costachi vel căpitan, iar oricine din moştenitorii | mei sau din ğudecători şi din boeri sau din cei bisăriceşti sau din cei lumeşti | ar vre să întoarcă sau să strice ačastă diiată a me să aibă a da răspunsu | la stma şi la înfricoşata zi aceie a răsplătirii înainte giudecătoriului | celui drept. şi nefaţarnic dmnului nostru Is. Hs. Dumzăul cel adevăratu | -

It 7238 msţ Oct. 20

× Căsandra fiica Mitrei vornic.

«şi eu preutul Toader am scris cu învăţătura dumsale şi sintu martur».

CIV. *1802 Iunie 1.* C. Balş log. cumpără cu 13000 lei pe an veniturile podurilor din Iaşi. Se dau ponturile acestor venituri.

Ponturile venitului podurilor de aice din Eşi, după cum sau dat întracestu anu, de la cochii vechi. 1802 Iunie 1.

1. Trii parale să e de tot dobitocul ce va fi la car, i căruţă, cari va intra în Eşi ori cu ce marfă de vândut, măcar şi trecătoari, însă pe marfa trecătoari va plăti numai când va intra în Eşi. iar la eşit să nu să superi.

2. Una pol para să e de tot dobitocul ce va fi la car i căruţi. cari va intra în Eş. cu unt, cu mieri, cu ciară, cu său, cu cue de fier, cu băcălie, cu sari, cari va fi de vândut, însă pentru sare când ocnile vor fi dati în credinţă şi să va rândui vreo samă de cară pe la ţinuturi ca să aducă sari cu preţ hotărât de la visterie câte cât să e chirie, câte dintraceli cară vor intra în târg cu sari să nu fie supărati a plăti bani

podului iar cari vor fi tocmite pentru chirie cu rizapazar iar nu cu preţu hotărâtu de la visterie, acele vor plăti venit podului cărăuşia.

3. Una pol para să să ia de tot dobitocul ce va fi la car i căruţă care va întra în Eş cu chereste i cu var i cu piatră, i cu cărămizi or de vănzare de va fi, ori măcar şi pentru trebuinţa oraşului de va fi, iar pentru cheresteaoa, piatra i cărămida i varul ce vor aduce dmlor boeri păn la vel stolnic, pentru trebuinţăle sale cu sătenii săi sau cu scutelnicii săi să nu să supere a plăti, iar de vor căra boerii aceste cu alţi oameni cu plată. vor plăti venitul podului după cum să arată mai sus, luîndusă banii podului de la cărăuş, măcar şi din satile dmlorsale boerilor de vor fi oameni, şi vor dovedi cumpărătorii că au luat acei oameni vreo plată să aibă a lua banii podului, cum şi pentru podelile ce vor aduce pentru trebuinţa podului, de aice din oraş cu rănduială ori fără plată ori cu plata de la visterie, cum şi celi ce să vor plăti pe afară pe la sate, de către d-mlor boerii epitropi a podarilor să nu să supere de bani podurilor, iar podelile ce vor cumpăra din tărg cu rizapazar vor plăti vănzătorii podelelor câte una para de tot dobitocul, după cum şi alte chereste.

4). Trei parale să să ia de toată vadra de rachiu, care va vini şi va intra în Eş cu caru sau cu polobocul măsurăndusă cu cotul, luîndusă banii de la cărăuş.

5). *Cinci parale* să să ia de tot dobitocul ce va fi la car cu bute cu poloboc di vin ce va intra în Eşi, ori boerescu măcar, de vor aduci, şi cu scutelnici ori mănăstireşti sau a cui vor fi şi ori de unde va fi, iar pe vinul ce va eşi din Eş să nu să superi, fiind că au plătit când au intrat în Eş, şi banii să să plătească de cărăuş.

6). *Trei parale* să să ia de tot dobitocul ce va fi la car, i căruţi, cari să va încărca di Eş ori cu ce fel de marfă va fi, iar pe marfă ce duc neguţătorii di Eş la iarmaroaci, la târguşoare i *la Copou* la dus nu vor plăti, iar la întorsu când vor intra în Eş cu marfă să de cărăuş câte *trei parale*.

7). Carăle ce vor intra în Eş cu pari, cu nueli, cu spini şi să vor dovedi că sânt pentru trebuinţa fieştecărue din orăşeni să nu să supere întru nimică, de vremi ce să aduci pentru trebuinţa lor, iar nu de vânzare, iar care vor fi de vândut să plătească cum plăteşti şi cheresteoa asămine şi pentru ori ce fel de zahare, va aduci fieşte cini, şi să va dovedi că esti pentru trebuinţa casăi sale, iar nu de vănzare să nu să supere.

8). Neguţătorii ce vinu de pe afară la iarmaroacile de aice din Eş şi vor treci prin târg ca să nu să superi a plăti de trei ori, vor plăti cărăuşia la intrare, în târg odată, şi altu dată la întoarcerea lor de la iarmaroc înapoi.

9). De tot carul cu fânu, cu iarbă, cu lemne de focu, ce va intra în tărg şi va fi de vânzare să ia *câte una para* de tot giugul, iar cari ce vor intra în târg cu zahire de vânzare să să ia câti doî parali de giug, iar de nu vor fi de vânzare aceste şi să vor aduci pentru trebuinţa celor ce le aduc să nu să supere. Asemene şi pentru fânul ce vor aduce târgoveţii iar pentru trebuinţa grajdiului gospod i boerii cu satele dmlorsale să nu să superi. cum şi lemnele de focu, fănu, iarba, ce vor aduci lemnării i dărvarii gspod şi boereşti să nu să supere.

10). Ori ce fel de cherestele, şindilă i var i piiatră, oali pentru acoperemânt ce vor aduci cu rănduială pentru trebuinţa curţii gospod, să nu să supere însă cei ce vor aduci aceste datori să fie a lua răvaşă de la dmlui vel vist. spre adiverire că sânt din rânduială, pentru trebuinţa curţii gspod, şi apoi să nu fie supărat.

11). Scutelnicii boereşti ce vor aduce fân şi lemne pentru trebuinţa caselor dmlorsale asupra cărora vor avea prepus străngătoriul acestui venit că ar fi îmblînd cu nescaiva chipuri de meşteşuguri să le ceie răvaşele dmsle vel vist. de încredinţare că sânt scutelnici boereşti, şi fănul şi lemnele acele ce duc iaste pentru trebuinţa dlorsale luând ravaşe ca aceste de încredinţare să nu fie supăraţi, şi de la acei ce vor ave

strămbătăţi acestui venit prepus că fac meşteşuguri spre păgubire venitului podului, supuind supt numele scutelnicilor boerilor celi ce aduc în tărg să aibă a lua zăloagă de la cărăuş şi făcândusă cercetare de se va dovedi că sânt de acei şi nu au a plăti venit podului vor fi slobozi, iar de să va dovedi că au îmblat cu chipuri de înşălăciuni spre păgubire venitului podului, atunce să plătiască îndoit.

12). Pentru neguţitorii sudiţi, ce vor aduci marfă aice în Eş, sau vor ridica marfă de aice ori vor treci la alte locuri cu marfă pe aice prin oraş, banii podului să să ia după ponturi precum să arată mai sus, însă de la cărăuşia ce vor aduci sau vor duci marfă să să ia banii, iar neguţători să nu să superi.

13). Cei ce vor cumpăra acest venit a podului, de să vor ispiti să e de la cineva mai mult de cât hotărăşte ponturile aceste, nu numai că vor întoarce ci au luat mai mult, ce încă să rămăie păgubaş de dreptul ce să va cădea să ia.

14). Pentru zăloagele ce vor lua de la acei ce sau hotărât să plătiască acest venit a podului de nu le vor scoate păr la trei luni, să aibă voi prelungindule prin ştire dmisale vel agă să le vânză de istov.

15). Orice rămăşiţe vor arăta că au din venitul podului să nu le ţie în samă, iar agiutor la înplinitul banilor să li să de.

16). Cumpărătorii venitului podurilor să de chizeş sigur răspunzător pentru toată suma banilor, ce va cuprindi la vânzari, care chizăş să fie plăcut dmlorsale boerilor epitropi ai podului, şi banii ce vor ajunge vănzare podului la străgare ce de pe urmă analoghisindusă pe 12 luni, să aibă a da cumpărătoriul rânduri, cât va veni *analogon* pe fieştecare lună, plătind nesmintit la 15 a fieştie cărie luni.

Cu aceste ponturi de mai sus arătate sau văndut venitul podului, pe un an ce să începe de la zi întăi a lunii lui Iunie 1802 velet, şi păn la sfărşitul lunii lui Maiu 1803, la cinstit şi credincios boeriul domniei meli dmlui *Costandin Balş biv vel logofăt* drept 13000 lei adică treisprezece mii lei, cari bani să aibă ai da cu analogon căte 1083 lei 40 bani pe fieştecare lună.

Pecete domnească în tuş roş: Іѡ Ал. Мχ. Ѳѕ. вв.
1801
vel vist.
după condica visteriei Costandin Veisa
ot visterie

CV. *1806 Noemb. 25. Focşani.* A. C. Muruz Vodă judecă cu divan pricina dintre Hristodol vornicul de Vrancea şi între sătenii din 14 sate să se reguleze în 10 ponturi toate pricinile.

Noi Alexandru Costandin Muruz Vvoda cu mila lui Dumnezeu domn ţării Moldaviei

După jalobele, cu care neau întămpinat la *hotarul domneştii noastre ţări*, lăcuitorii din *patrusprezece sate de la ocolul Vrancii*, plăngăndusă de asuprelele ce ar fi trăgând dispre un *Hristodul vornicul de Vrance* (ce este şi cumpărător venitului acestei moşii) răvna dragostei ce avem cătră supuşii noştri lăcuitori spre a nu să plângi nimene de nedreptate şi asupriri, lucru ce esti cu totul împotrivă şi nesuferit auzului domniei mele, *niau oprit din drumul călătoriei noastre* şi întradins cu domneasca noastră ţădulă, sau rânduit pricinile lor în cercetare cătră ai noştri cinstiţi şi credincioşi boeri, dmlul vel vornic Manolachi Dimachi i dmlui Dimitrii Manul biv vel post. şi dmlui Alexandru Calfaolu biv vel clucer, şi după cum sau aflat arătările lăcuitorilor, şi celi dinpotrivă răspunsuri a părătului, cum şi în ce chip de cătră d-lui sau găsit cu

cale, au făcut arătare domniei mele prin anafora cuprinzătoare în treisprezece ponturi, care esti din 22 a curgătoarei luni Noembre. Deci spre mai bună odihnă şi liniştire despre amăndoao părţile, şi ca să nu mai rămăe între dânşii pricinuiri din care să fie siliţi a să mai cheltui cu venirea pi la Eş, *stătutam de am făcut divan* poruncind de sau înfăţoşat înaintea domniei mele pre jăluitorii locuitori din preună cu pârâtul Hristodul, unde după ce sau cetit anaforaoa boerilor orânduiţi, întrând şi însumi domnie mea în cercetare patimilor pricinilor cuprinse la anafora, care sau cunoscut şi de către domnie me giudecate după dreptate. Asemene şi de către noi sau hotărât să să urmeze, iar acele cari trebuinţa au cerşut a să îndrepta cu deosebite cercetări la faţa locului, sânt acestea.

α). Mai întăi pentru secăturile de fânaţ şi de arături ci sau jăluit lăcuitorii că liar fi *având făcute cu toporul din codru mereu*, şi cum că în curgătoriul anul acesta, unele dintraceleşi curături sar fi luat de la cei ce liau avut şi sar fi dat altora; aciasta urmare fiind că sau făcut de către însuşi namesnicii şi vornicii satelor lor pe anul acesta, aşa sau hotărât să să urmeze, adică fieştecare unde şau făcut fânaţurile şi arăturile, să li aibă a lor ca să nu rămăe fără de fân şi făr de trebuinčoasa hrană piste an, şi aceia a cui vor fi acele curăţuri să nu poată a face nici un fel de cerire, iar de acum înainte pentru ca să lipsască dintre dânşii cu totul aĉastă prigonire, fiind că vechiul obiceiu al pământului de obştie în toată ţara legiueşte ca pentru acei ce au asemine curături deschisă cu toporul din pădure ori de dânşii sau de părinţii şi moşii lor să le stăpâniască hrănindusă întrânsele fără a nui pute scoate stăpânul moşiei, de cât numai dejma obişnuită are săşi tragă de la unii ca aceia. Am hotărât domniia mea să să facă cercetare la faţa locului, unde să fie toţi lăcuitorii de faţă, şi prin carte de blăstăm curăturile de fânaţ şi de arături câte să vor dovedi făcute cu toporul din pădure făcută de către unii din jăluitori sau măcar de părinţii şi moşii lor să le stăpâniască aceia a cui vor fi fără nici o strămutare, dânduşi numai običnuita dijmă de a zăcile stăpânul moşiei, şi pentru ca să fie ştiute aceli săcături şi curături să să şi măsoare ori în fălci sau în pogoane mărimea lor şi să să dea ţidulă pe numele acelor a cui să va dovedi că esti, ca cu chipul acesta să nu mai rămăe între dânşii pricină de gălceavă pentru aĉasta.

β). Pentru una sută şapte zăci şi una de fălci ci au jăluit lăcuitorii că ar fi cosit numitului orăndator, fiindcă însăşi lăcuitorii au mărturisit că din vechiu sânt običnuiţi a face câte o clae de făn de tot satul pe anu la vorniciia de Vrance, şi orăndătorul au răspuns că în numărul acestor fălci sar pute îmbrăca acele câte o clae de tot satul, iar pentru cât fân au făcut mai mult liar fi plătit munca lor de *o falce câte trei lei* să să cerceteze la faţa locului în ce mărime era ei lăcuitorii običnuiţi a faci acele clăi de fân, adecă de o falce sau mai mult şi după mărimea acelor običnuite clăi de fânu, să să facă socoteală şi de nu vor treci mai multe fălci făcute vor rămâne acele 171 fălci în potriva acelor clăi de fănu, iar pentru câti vor treci mai mult, dacă orăndatoriul nu va fi avut tocmala nici va fi plătit în bani după cum au arătat, aceli fălci să să dea acelora cui le vor fi cosit, trăgânduşi orăndătoriul numai dejma običnuită, însă cu aĉastă deosăbire, dacă lăcuitorilor le va fi trebuinţa numai pentru hrana dobitoacelor lor, iar fiind de neguţtorie, atunce să să lasă orândătoriului, şi el să le plătească munca lor de falce după cum va fi plătit acolo împregiur.

г). *Al treile* pentru un leu adetiul de cară de tot gospodariul şi pentru 20 parale ce sânt običnuiţi lăcuitorii a da pe anu claca vornicilor de Vrance, după cuprindere anaforalii urmândusă, pe cei nevolnici şi neputinčoşi, cum şi pe văduvile sărace să nu să supere cât de puţin la aĉastă dare, şi ceia ce li să va fi luat, să li să dea înapoi.

д). *Al patrule*, pentru munţii de vărat oile şi pentru suma caşălor fiind că lă-

cuitorii după aşăzarea čau avut cu stăpânul moşiei sânt îndatoriţi a da numai ci au dat şi în anul trecut, şi ei sau jăluit că ar fi dat în drit mai mult, iarăşi după cuprindere anaforalii urmândui să să facă cercetare şi pentru câtă sumă de oci să va dovedi că au dat mai mult să le plătiască orândatorul de ocă dupá cum să va fi plătit şi la alti căşării.

є). *Al cincile* pentru locul de imaşu vacilor ci sau păscut pe muntele ci să numeşte *Boul*, pe cât să va dovedi că au plătit în anul trecut, atâta să fii îndatoraţi lăcuitorii a plăti şi pe anul acesta, însă din locurile de şăs sau îndatorit orăndătoriul a le da ceva mai mult loc de emaş.

ѕ). *Al şasăle.* Pentru vânzarea mărfurilor ci es din Vrance, fiind că acolo esti un vechiu obicelu a fi de apurure statornicit numai un neguţitor, cărue pentru lesnitoriul folos ci anume ei de la dânsul cu împrumuturile de bani la toate nevoile lor, însuşi ei au mărturisit că nu sânt volnici a vinde mărfurile lor la alţi neguţitori streini, ci numai aceluia şi cu preţ ceva mai ǵos din cât să vinde orice fel de marfă afară din Vrance. Sau cercetat marfa ci au dat ei pe anul acesta şi după însuş netăgăduirelor, precum au vănduto în anul trecut, la nimică nu sau cunoscut a fi asupriţii păgubiţi de către orăndător, ci încă mai sporiţi de cât în anul trecut, atâta numai pentru vânzarea miţălor peste 18 parale ci leau plătit orăndătoriul, sau îndatorit să le de câte o para mai mult de toată oca, iar pentru anii viitori ca să nu mai fie între dânşii pricină, sau hotărât ca orăndătoriul să fie dator pentru orici fel de marfă vor ave lăcuitorii de vândut să facă cu dânşii tocmală în scris i cu zapis, iar când între dânşii nu să vor putea învoi, să fie datori a vini înaintea starostilor de Putna, unde chemânduse de faţă şi cinci şasă din neguţitorii fruntaşi aşa să să săvărşască tocmala în scris, şi după aceia să să urmeză.

ѕ). *Al şaptele.* Pentru dijma pogoanelor de popuşoi, fiind că pe anul acesta, sau fostu îndatorit lăcuitorii ei din 25 parali ci eră aşăzaţi cu stăpânul moşiei, să de pe un pogon numai 15 parale, lăsândulisă zăci parale ca să fie datori a duci tot vinul cât va trebui la Vrance fără chirie, şi să cercuiască şi vasăle trebuinčoasă, pe anul acesta aşa sau hotărât să să urmezi, iar pe anii viitori vor da ei dijma câte 25 parale şi nu vor fi supărate cu dresul vinului sau cu cercuitul vaselor.

и). *Al optule.* Pentru doao capre ce sau arătat unul din jăluitori că i sar fi luat făr de plată, să să cercetezi şi când va fi arătare lui minciunoasă *să să certi cu 30 toegi.*

ѳ). *Al noaole.* Pentru orânda rachiului ci au avuto cumpărată lăcuitorii după anafora să să cerceteze.

і). *Al zăcile.* Pentru vinul strâcat din vara trecută ačastă păgubire să cuvine a o suferi stăpânul moşiei, şi stăpânul de va fi avut tocmală cu vreunii din locuitori cu aceea săş caute.

Aşa întocma la toate precum să arată mai sus hotărândusă poroncesc ca unul din dumv. starosti să mergeţi la stare locului, şi întocma urmând să faceţi cercetare şi punere la cale, iar pentru de să cuvine a ţăne şi lăcuitorii vinu sau rachiu pe la casile lor; aceste rămân ca după ci să va vide contractul în ponturi ci au dat lăcuitorii la stăpânul moşiei, să va da hotărâria domniei meale în ce chip să să urmeze şi să va trimite la divan ca să să dea la lăcuitori. 1806 Noembre 25

I. peceţii gospod procit vtori logofăt

«sau alcătuit de dmlui sulger Vasile Scântee întru acelaşi stăpânire.

Vasile Scântee sulger

Ačastă copie sau scos di pi condica de cărţile ce au dat măria sa domnul Alexandru Muruz Vvd. la venirea mării sale în târgul Focşani şi poslăduinduså de noi sau aflat întocma. Matei Costin clucer 1807 Ghenar 13

Vasile Scântee sulger.

CVI. *1827 Fevruar 8 Iaşi.* Mitropolitul Veniamin desfiinţază egumenatul călugăresc de la biserica Toma Cozma, lăsând'o biserică de mir.

Inalt prea osfinţite părinte,

Fiind că la bisărica sfântului *Apostol Toma din măhalaoa Păcurarilor ci iaste zidită | de răposat moşul meu,* de cătră însuşi răposatul sau fost aşăzat egumen pe părintele | Meletie Ocnianul cu scrisori întăritoare, după care au igumenit | până la moarte. şi fiindcă acastă bisărică să află în proastă stare | în cât nici preoţii slujitori nu au chip a să iconomisi întocmai precum | li sar cuveni şi eu abia întâmpin cheltuelile bisăricii, cu untdelemn, tămâe | lumânări şi altele, neavând chip a plăti lefi slujitorilor, rămăind ei numai | cu venitul de la poporâni, în care puţin venit întră şi lua | parte şi egumenul. Pentru acasta mă rog preaosv. să nu să | mai rânduiască egumen de acum înainte acolo, ci să rămâe cheltuiala ci va | fi a bisăricii în mâna a unuia din slujitori, precum acum iaste însămnat | cu acasta părintele bătrânul Ioan iconomul, ca să poată slujitorii | bisăricii a să înlesni din venitul ei, cu cele de trebuinţă, şi va rămâne şi preaosv. pomenire. 1827 Fevr. 8.

al înalt prea osv. fiiu sufletesc şi plecat sluga

I. Ralet spatar

In dos:

„Fiindcă la biserica sfântului apostol Θωμα de aice din oraşul Iaşii, mahalaoa | Păcurarii, am fost orânduit proestos pe arhimandritul Meletie Ocnianul, supt îndatorire | că de la sine să facă zid de piatră în pregiurul besericii, odăi pentru şederea | slujitorilor besericii şi alte înfrumusăţări şi podoabe în lăuntru besericii | carele nu numai că nici una dintru acesti nau împlinit, dar încă şi din venitul besericii | ce să putè aduna de la poporâni, lua în trebuinţă pentru sine; aşa dar fiind că acastă sfântă beserică nu are nici un feliu de venit altul, de cât numai | că agiutorul poporânilor şi ceia ce să *proaresesc* a da, dintru acasta să întimpină | atât cheltuiala besericii cât şi a slujitorilor ei; drept aceia hotărâm ca de astăzi | înainte mai mult egumen şi praestos la castă beserică să nu să rânduiască pe nimene | ce să rămâe biserică de mir, precum şi alte sfinte beserici cu asăminea stare să | găsasc aicea în oraş, rămăind însărcinare purtării de grijă asupra iconomului Ioan | ce acmu să află slujitoriu la acastă beserică, şi după vreme la alţii asăminea cucernicii | sale. acasta hotărâm a să urma şi a să păzi cu nestrămutare. 1827 Fevr. 13.

— «Poftim şi pre alţi fraţi arhierei pe carii | Dzeu îi va rândui în locul nostru la acastă eparhie să întărească acastă | smerită hotărâre, şi să nu să ia hrana preuţilor slujitori la | acastă sfntă beserică, măcar orice scrisoare ar arăta călugării, mo | şteni-torii, răposatului arhim. de vreame ce nici el făgăduinţa nu o au plinit. |

Veniamin Mitropolit Moldaviei

CVII. *1827 Martie 11 Iaşi.* I. Sturza Vodă scuteşte bis. Toma Cozma 6 liuzi de toate dările şi havalelile ce s pe ţară.

Iω Ioan Sandul Sturza Vvoda. cu mila lui Dumnezău domn ţării Moldaviei. Să face ştire cu acastă carte gspd a domnii meli, că prin jaloba ce au dat cătră | domniia me rugătoriul nostru părintele iconomul Ioan de la bisărica de aicea | din Eşi. a sfântului Apostol Θωμὰ şi a sf. muceniţei Ecaterina, au făcut ru | gătoare cerire ca spre oareşicare agiutor a acestui lăcaş, carele nu are | nici un agutor de vreun venit, să bine voiască domnia mea ai face cuprindere | de miluire prin slobozire de a scuti puţini oameni streini. Deci | domniia mea având deapururea plecare cătră sfintele lăcaşuri spre a le | face cele prin putinţă agutoruri de înlesnire, nu am trecut cu videre | rugămintea

acasta, ci bine voind, iată prin acastă carte gospod a domniei meli | ce să dă acestii sf. biserici hotărăm ca găsinduş biserica *şăsă liudi* | oameni străini aduşi de acum înainte de piste hotar, fără nici un | amestec de vreo dare cu lăcuitorii ţării, să aibă ai scuti de | toate dările şi havalelile, urmăndusă şi pentru dânşii ca şi pentru | alţi asămini bejănari oameni străini, drept aceia poruncim tuturor | cui să cuvine a să urma întocmai. 1827 Martie 11.

pecetea domnească în tuş roş: Ιω | нw | са | ст. к | к. 1822 vel vist.
«sau trecut la condică» Petrachi Idieru paharnic

CVIII. *1827 Dek. 27.* Pentru un cal de colac.

Pentru una părechi de pistoale şi postav de un | mintean nem învoit şi dat *un cal cari l avusăm şi eu de colac* | am dăruit dmsale k. Iorgu Hartular din bun proeresul | meu şi pentru buna venire a dmsale sărdar Grigore Precup a socrului.

Dek. 27 | 1827.
I. Boce

CIX. *1829 Janvier 28.* Memoire remis à Son Excellence Mr. la Marechal par le vistiar George Rossetti (adaus *Roznovano)* le 28 Janvier 1829.

Plein de zèle et de respect pour exécuter l'ordre suprème de votre Excellence, j'ai tâché comme membre du Divan exécutif de faire à chaque moment de nouveaux sacrifices pour surmonter les obstacles préalablement préparés à la constitution de ce Divan.

De concert avec les membres mes collègues je me suis d'abord occupé de l'accomplissement des ordres trouvés en stagnation; on aurait bientôt reconnu la fruit de nos travaux s'il n'y avait eu des entrâves, et pour comble cette communication tardive provenu du mauvais état des postes, comme p. e. un paquet de Galazi arrivé en 20 jour &.

Pour ce qui régarde le transport des vivres de Scouleni & Lipcani, & le bois de construction pour le pont du Danube, vu l'mportance de ce deux articles je me suis d'abord effrayé de l'inaction à la quelle ils furent exposés ci—devant — néanmoins, pour avoir voté au choix d'un Ispravnich pour le district de Jassi, le quel devait nécessairement remplacer celui qui s'est opposé d'accompagner les chariôts de transport de Scouleni jusqu'à Foxani, d'après les dispositions du Divan, comme mon choix tombait sur une personne de crédit, capable de remplir sa tâche d'après son activité déjà reconnue dans cette fonction qu'il exerçait encore lors de l'occupation de la Province, le quel se refusa de lui-même de servir sous l'administration précédent, comme je tâchais de charger la dit personne de cette fonction, & de l'obliger même à s'y rendre d'après le consentement de deux autres membres, on s'est apperçu des obstacles opposés là—dessus par l'instigation d'un troisième membre, qui s'efforça de faire installer dans cette fonction un jeune Monsieur sans expérience pour annuller mon choix. Il est pourtant notoire, que mon recomandé (adaus M-r *Bourky*) est revetu du titre de grand spatar, qu'il jouit d'une certaine considérations dans son Pays, & qu'il est reputé comme propre au service; il n'est pas moins vrai que l'administration précédent a nommé le Caminar George Baldovitz, de la domesticité du Prince Mourouzi, Ispravnik à Romano — le Paharnik George Oprichano, de la domesticité de M. Bogdano, Ispravnik à Barlade — le sardar Etienne Brinza, de la domesticité du Père du vistiar actuel, Ispravnic à Herlau &. Au surplus, d'après les usages du Pays, la position antérieure de ces Messieurs ne

peut en rien iufluër sur leur position actuelle, si leurs moyens & leur merite les permettent d'occuper de pareils postes subalternes.

Enfin, dans une pièce livrée par Mr. le Vice-Présidence en personne dans la séance du Divan, quoique depourvue de toute forme, il appert, 1° *nécessité de tenir le journal pour les affaires Russes.* 2° *La pluralité des voix décide.* 3°. *L'égalité parmi les membres, point de préponderance, point de priorité pour aucun...* 7° *Comme Monsieur le Marechal s'est informé que des intrigues règnent entre les membres du Divan, & ne s'occupent aucunement des affaires pour les quelles le Divan est institué, Il ordonne que les membres du Divan soient d'acord & attentifs sur ce point, car en cas contraire l'on éloignera celui qui ne se conformera pas aux instructions données au Divan avec défense d'occuper aucun autre emploi.* 8° *En cas que les voix soient égales pour la nomination des Ispravnicke ce sera alors au vice-Président de décider.*

Votre Excellence pourra se persuader facilement que les dispositions ci dessus ont été solennellement exécutées par le Divan — ofrant au journal, on a fait l'épreuve, & vu les difficultés qu'il opposa à la marche des affaires par un rétard defavorable & incompatible avec les circonstances, tous les membres convinrent avec le concours même de Mr. le vice-Président que chaque bureau du Divan soit tenu de présenter journellement un résumé de ses travaux, & que pour les points les plus essentiels on redigeât le journal d'après les règles déjà réquises qui sont même en exécution. Quant à la pluralité des voix & il est certain que jamais discussion n'a pas eu lieu à cet égard, que pas un membre n'a pas songé même à la préponderance; il est pourtant question, que les membres convenus dans une affaire soient eux mêmes responsables pour l'exécution, car comment pourrait tomber la responsabilité sur celui d'un avis contraire dont l'opinion pourrait être bonne, & comment se pourrait-il d'ailleurs qu'un membre quelconque soit destitué ou condamné à l'offense pour n'être pas d'accord pour une opinion qui lui paraitraît contraire au bien de l'administration, & defavorable pour le service de l'armée?

Cette ininteligence était au jour quand un rapport arriva de Scouleni contenant, que les conducteurs arrivés pour le transport des vivres de l'armée seraient en grand partie disposés, d'après l'arrangement fait par leurs villages mêmes, de charger plus de trois Tzetfertes qui furent destinés au transport par deux boeufs, fondés apparement sur la vigneur des boeufs, & espérant un payement analogue; les paysans aux-mêmes ont proposé au Boyard Député de les faire charger 4. à 5. Tzetfertes par deux boeufs.

Les discussions commencèrent là-dessus, & j'étais d'avis que l'on fasse charger le nombre des Tzetfertes que la force des boeufs pourrait supporter, afin de hater le transport jusqu'à ce que le tenis & le chemin sont propices; il n'y a eu pourtant que des difficultés pour la resolution ainsi qu'on a dû la proroger. Le lendemain on rédigea le journal, je me suis encore exprimé dans le journal même que la charge soit réglée conformement à la vigueur de boeufs, c. a. d. si les boeufs sont jeunes ou faibles, que l'on ne chargeât sur eux plus de 3. Tzetfertes, au contrair, s'ils sont robustes & capables à un plus grand poids, qu'on en chargeât 4 à 5 & même de plus pour la célérité du transport, parce qu'il est évident qu'une charge qui excéderait la force de boeufs, & une autre qui serait au dessous de leur force, l'un & l'autre cas pourrait devenir funeste dans des moment si critiques où un dégèle inattendu portrerait préjudice au transport.

Quatre membres de sont néanmoins décidés ques l'on fasse charger sans exceptions à 4. Tzetfertes par deux boeufs, & sans prendre en considération la force des boeuf ils ont généralisé la mésure. Il en résultera donc, que s'il arrive que des boeufs

faibles ou jeunes encore succombent au poids, & deviennent hors d'état de transporter leur charge jusqu'a Foxani, les vivres seront jetés ça & là sur le chemin en attendant qu'uné nouvelle réquisition des chariôts puisse avoir lieu, ce qui pourrait priver l'armée d'une partie de ses provision & ruiner le Pays.

Enfin, le 6-me membre M. le vistiar actuel s'est prononcé en ces termes, que les chariôts ou traineaux de transport ne doivent pas être chargés au de là de ce qu'ils peuvent contenir, puis que la réquisition en fut fait par le Divan en conformité du nombre des habitans & non de celui des chariôts de transport &.

La singularité d'opinions qui paraît influer sur les affaires, & nous menacer d'un avenir defavorable, a dû retarder plus de 24 heures la réponse du Divan pour l'objet ci — dessus au Député de Scouleni, & la même chose a eu lieu pour Lipcani.

Ces observations suffisent pour faire connaître que des travaux si imposans ne pourront qu'éprouver des entrâves & porter préjudice aux besoins mêmes de l'armée, ainsi qu'ils ne pourront pas être même continués d'abord que des obstacles se lèvent de tout coté par la divergence d'opinions.

Quant à moi, consacré entierèment à un arrêt suprème de votre Excellence j'ose récourir à sa haute clémence pour y trouver un asile à cette responsabilité que je ne saurais meritér autrement puis que rien ne se fait dans le Divan selon mes avis, fruit de ma longue expérience dans l'administration du Pays.

Le choses en cet état, ma présence dans le Divan exécutif loin de produire quelque bien pour l'administration par suite des mesures aussi prévoyantes qu'accélérées pour user de faibles ressources qui restent encore au Pays, & fournir aux besoins pressants de l'armée, je ne puis y être que contrarié à chaque instant & spectateur des entrâves, des mesures onereuses à l'administration du Pays & à la marche des affaires, enfin lentes & peu utiles pour le service de l'armée.

VI. Iaşii în cronicari şi în călătorii străini

(seria VIII-a)

Iaşii supt Mihai Vodă Racoviţă întru cea de a treia a lui domnie (1716 Fevruarie 24—1727 Septembrie 25)

1). Mihai Vodă Racoviţă a avut parte de 3 domnii la Moldova. *Intâia* lui domnie a fost la *1704* şi a fost de scurtă durată. Domn evlavios, el şi soţia lui Ana doamna, au zidit: biserica sf. Lazăr, biserica Curţii domneşti de pe poartă (tocmită), Mitropolia veche, pe uliţa mare, risipită apoi de Iacob Putneanul, zidind altă biserică în locu-i.

A fost duşmănit de Antiohie Vodă Cantemir, care a vărsat bani la Turci şi i-a luat locul în *1706*.

Vine în scaun cu *a doua* domnie, imediat după Antohie Vodă Cantemir,— prin singura osteneala lui şi prin prietenii săi, la 1707. Incepându-se zarva cu Carol XII şi cu Svezii lui şi ţarul Ruşilor, Petru cel Mare, după 3½ ani de domnie se mazili şi fu închis în Edecule.

Cu a treia domnie Mihai Vodă vine în scaun în 7224 (1716) şi până să se tocmească lucrurile la poartă cu învestitura (25 Decembre 1715) zăbăvi, plecă din Ţarigrad la 16 Ianuarie şi ajunse în Iaşi la 24 Februarie, în *săptămâna brânzei.*

2) *Familia lui Mihai Vodă Racoviţă.* Neamul Racoviţă era prea cunoscut în ţara Moldovei, ca unul ce dăduse ţării înalţi demnitari: Intru început avem pe marele vatag *Cehan,* care pe atunci — secl. a XVI-a—era un fel de ispravnic de ţinut. Din fii săi: *Toader Cehan* e sulger, *Ionaşco Cehan* mare vornic, iar *Pătraşco Cehan* vătag.

Dintre feciorii lui *Pătraşco Cehan* vatag şi ai *Elenei: Apostol Cehan* dă naştere ramurei de mazili-răzeşi din Fereşti şi Fălciu (Şişcani). *Andrei Cehan Racoviţă* e postelnic, aţi trei fraţi sânt daţi fără boerie: *Toader Cehan, Zosin Cehan* şi *C. Cehan;* iar *Răcoviţă Cehan* a fost *logofăt al doilea* supt toată domnia lui Vasile Vodă Lupu, şi *mare logofăt* supt fiul său Stefan Lupul Vodă. Căsătorit cu Tofana, fata marelui logofăt P. Şoldan de supt Vasile Lupu sporeşte şi averea şi situaţia politică.

Din cei doi fii ai săi: *Ioan Racoviţă* este vestitul comis, om de cinste şi de socotinţă, ajuns apoi mare vornic ţării de sus; el se încuscreşte cu Cantacuzineştii prin căsătoria sa cu *Nastasia* fata *Tomei Cantacuzino vel vornic;* iar *Neculai Racoviţă* hatmanul şi marele logofăt, s'a căsătorit cu Maria fata Lupului Balş.

Din cei 2 fraţi Racoviţeşti: *Ioan* şi *Neculai,* trăiau întru cea de a treia domnie a sa la Moldova aceşti Racoviţeşti: *Mihai Vodă Racoviţă,* care fusese căsătorit de 2 ori; întâi cu *Safta născută C. Cantemir Vodă*; deci era cumnat cu fraţii Antiohie şi Dimitrie Cantemir; cu toate acestea erau duşmani la cuţite pe teren politic; cumnat era şi cu hatmanul Lupul Bogdan, de pe femee, iar a doua oară căsătorit cu *Ana,* fata *Dediului Codrean* spătar, de la Bărlad, Mihai Vodă avea 4 surori, toate măritate; *Aniţa* măritată cu Ioniţă Paladi spatarul; una măritată cu Iordache Cantacuzino Deleanul; *Maria,* măritată cu stolnicul Costandachi, şi *Tofana,* măritată cu spatarul Ilie Enachi Ţifescu (Frige Vacă), iar de fraţi avea pe *Dumitraşco hatmanul,* căsătorit cu Ilinca M. Cantacuzino spatar.

Veri primari de pe unchiul său Neculai erau: *Ioan Racoviţă pah., Andrei Ra-*

coviță post., *Ecaterina* şi pe *Safta* măritată cu Iordachi Ruset vornic; deci erau 11 veri primari, toţi la curtea domnească şi în jurul domnului.

Iar copii din cei 2 fraţi erau cei *6 copii* ai lui Vodă M. Racoviţă — cronicarul zice 8 copii — şi *5 copii* ai lui Dumitraşco hatmanul; şi anume: *Cost. Vodă Cehan Racoviță*, căsătorit cu Soltana Manolachi spatar; *Ioniță beizade*, căsătorit cu Smaranda C. Mavrocordat; *Stefan Vodă* căsătorit cu Ruxanda C. Ipsilant, *Mihalache beizadea* căsătorit cu Anastasia Suţu şi apoi cu fata spat. M. Racoviţă; *Ruxanda* căsătorită cu Gr. Costachi Negel comis şi *Ecaterina* căsătorit cu Scarlat Ghica Vodă.

Iar copiii lui Dumitraşco hatmanul erau aceştia: *Radul Racoviță* logofătul, căsătorit cu Maria Buhuş. *Ioniță* clucer, căsătorit cu Elena Razu, *Dumitrașco* vornic căsătorit cu Despa Paladi Andronic, *o fată* căsătorită cu Ion Bogdan, şi *o fată* căsătorită cu Iordachi Lupul Costachi.

Nu se putea Curte domnească mai plină de neamuri: fraţi, veri, cumnaţi, socri şi înrudiri mai cu toate familiile mari de *domni* şi boeri: Ghiculeşti, Mavrocordaţi, Suţuleşti, Pălădeşti, Costăcheşti, Cantacuzineşti, Bogdăneşti, Răzeşti, Buhuşeşti, Ipsilanti, Manolachi, etc.; iar după socri cu *Cantimireștii* şi *Codreneștii* de la Bârlad.

3). *Divanurile lui Mihail Vodă Racoviță.* Nu e fără interes de a da în alăturare cele *trei* divanuri de veliţi boeri, în cele *trei* domnii ale lui Mihai Vodă Racoviţă, după Ion Neculce:

	domnia I	*domnia II*	*domnia III*
vel logofăt	Antiohie Jora (nepot de cuscră)	Antiohie Jora	Ilie Catargiu (nepot după soţie)
vornic ţara de jos	Iordachi Ruset (cumnat de vară)	Lupul Gavriliţă Costache (cuscru)	Lupu Gavr. Costachi (cuscru) tăiat de Turci, apoi *Darie* Donici
vornic ţara de sus	Lupul Bogdan (cumnat)	Manolachi Ruset (cumnat de vară)	Ioan Sturza
hatman şi parcalab Sucevei	Lupul Costachi (cuscru)	Dumitraşco Racoviţă (frate)	D. Racoviţă (frate)
postelnic	Manolachi Ruset (cumnat de vară)	Neculai Iord. Roset (nepot)	C. Ipsilant (cuscru)
spatar	Ilie Frige Vacă Ţifescu Enachi (cumnat)	Ioniţă Dediul (socru)	Ioniţă Paladi (cumnat)
paharnic	D. Mavrodin	Ioniţă Balş	C. Ruset (nepot)
visternic	Ioniţă Paladi (cumnat)	Ioniţă Paladi (cumnat)	C. Costachi (nepot)
stolnic	D. Ursachi (rudă) prin Ioniţă)	Preda Paladi (cuscru)	Costandachi (cumnat)
comis	D. Racoviţă (frate)	Cost Gavriliţă Costachi (nepot)	Iord. Cantacuzino Deleanul (cumnat)

De aceste divanuri, alcătuite din rudele cele mai de aproape, vorbeşte Ioan Neculce, rudă şi el cu Mihai Vodă Recoviţă: «neamul lui — toţi erau mari şi tari» «slugile lui cele de boerie erau mari şi tari şi obraznici, după cum este firea mojicească» «iar cei străini stau în lături de mansupuri, că nu încăpeau de Cupăreşti şi de neamurile lui Mihai Vodă şi de slugile lui». (Let II² 280).

Iar vorbind de a doua lui domnie, zice cronicarul, că «chivernisala şi cinstea ţării era după Iordachi Ruset vornicul, măcar că n'avea boerie; ce vra el să facă era făcut şi de domnie». (Let II² 289).

Iară în a treia lui domnie scrie acelaş cronicar, «şi nu era nici unul din boerii lui Mihaiu Vodă mai de cinste decât altul, că era mai tot un neam»... boerii cei bătrâni îi curăţise pre toţi; unii şi murise, «doamna lui era de treabă, bună şi milostivă;

cuconi cinci și cucoane trei; și-i era casa cam grea; doi cuconi îi ține zălog la Turci». (Let II[3] 351).

Din acești boeri, Lupu Costachi vornicul fu tăiat din porunca lui Gin-Ali-pașa vezirul, la Dunăre după pâra lui Nec. Vodă Mavrocordat. (Let II[2] 351). El era cuscrul lui Mihai Vodă, și în loc puse vornic pe *Darie Donici,* rudă prin Ioniță.

Arătările Cronicarului sânt verificate și întregite prin actele timpului:

a) In *întâia* domnie ni se amintesc și aceste nume: *Misail* mitropolit, *Lavrentie* Episcop de Roman, *Ghedeon* Episcop de Rădăuți și *Varlaam*, episcop de Huși; apoi *Ion Neculce* vel aga, *Ilie Catargiu* biv vel comis, *D. Cuza* biv vel spătar, *Sandul Sturza* jitnicer, *Iord. Cantacuzino* biv vel visternic, *Ilie Cantacuzino* șatrar, apoi biv vel pah., *Ion Abaza* postelnicel, *V. Buhăescul* vornic de poartă, *Gh. Bogdan* jitnicer, *Nec. Costin* biv hatman, *Ion Buhuș* biv vel logoft, *Pavel Ciocărlan* biv vornic, *Panaiote* biv post., *Gh. Apostol* biv vel vist., *Stefan Silion* vel medelnicer, *Dediul* biv vel medelnicer, *Darie Donici* vel clucer, *Ion Sturze* vel serdar, *Nec. Ilie* vel sulger, *Pavăl Rugină* vel jitnicer, *Stefan Luca* 3 vist., *C. Costachi* 3 log., *Bejan Hudici* vornic de poartă (Surete VIII, 329, N. Iorga Doc. V, 405, D. Dan, Episcopia Rădăuți 177).

b) In a *doua* domnie se mai găsesc aceste nume: *Ion Buhuș* biv vel logofăt; *Nec. Costin* biv vel vornic, *Pavăl Ciocărlan* biv vel vornic, *Maxut* biv vel postelnic, *Savin Smucilă* vel ban, *Scarlat Dabija* biv vel paharnic, *Gavril Miclescu* biv vel paharnic, *Gh. Apostol* biv vel vist., *Ilie Catargiul* biv vel vist, *Ionașco Isăcescul* vel medelnicer, *Sol. Costachi* vel clucer, *Stef. Luca* 3 visternic, *Iordachi Ruset* biv vel vornic, *D. Cuzea* biv vel spatar, *Pavăl Rugină* jitnicer, *Gheorghieș*, *Bejan Hudici* și *V. Rojniță* vornici de poartă, *Ioniță Paladi* biv vel vist., *Nec. Bașotă* vel visternic (Nicodim călugărul), *Stefan Roset* vel stolnic, *C. Sbiera* 2 log., *C. Paladi* biv vel sulger, Ion Abaza vel ceașnic, *T. Bujoran* biv vornic de gloată. (Cronica Hușilor 175, I. Antonovici, Doc. Bârlădene III, 91; Uricar XX, 84, Surete ms. XXII, 845; Bul. com. mon. istorice VIII, 75).

c) In a *treia* domnie, de și ne lipsesc acte pentru unii din cei 11 ani de domnie, se mai găsesc aceste nume de boeri: în 24 Aug. 1716 *Gavril Costachi* vel stolnic după Costandachi, *Darie Donici* vel vornic, după Lupu Costachi, *T. Lambrino* medelnicer, *Ioniță Paladi* biv vel spatar, *Sandul Sturza* vel ban, *Apostol Lecca* serdar, *Iordachi Cantacuzino* vel vist., *Stefan Luca* 2 logofet, C. Costachi vel spatar, *Ioniță Cazimir* postelnic, *Lupul* 3 log., *C. Macri* 2 med., *Ilie* ot visterie (Surete ms. XVII, 425).

In anii următori se mai dau aceste nume: *I Sturza* biv vel vornic, *Apostol* vornic de poartă, *Gligore Cucoranul* vornic de poartă, *Vasile Rojniță* tij, *Adam Luca* sulger, *Sandul Sturza* vel clucer, *Apostol Leca* serdar; *Sandul Sturza* vel ban; apoi Episcopatul în 1720 era acesta: *Ghedeon* Mitropolit, *Gheorghie* Episcop Romanului, *Calistru* Episcop Rădăuțului, *Iorest* Episcop Hușilor, *Gavril Costachi* vel stolnic, *T. Costachi* vel comis, *Mogâldea Brăescul* vel medelnicer, *Iordache Ruset* vel clucer, *Solomon Botez* vel șătrar, *Vasile Sturza* vtori log., *Lupul Gheuca* 3 log., *Grigore Cucoranul*, *T. Cujbă*, *Gheorghiță* și *Manolachi* vornici de poartă; (Surete VIII, ms.... XXII, 279).

Iar în 1724 divanul lui era acesta: *Gheorghie* Mitropolit, *Atanasie* Episcop de Roman, *Calistru* Episcop de Rădăuți, *Iorest* episcop de Huși, *Ilie Catargiul* vel logofăt, *Darie Donici* vel vornic țării de jos, *Stefan Roset* vel vornic țării de sus, *Dumitrașco Racoviță* hatman și parcalab Sucevii, *Sandul Sturza* vel ban, *Cost. Roset* vel paharnic, *Iordachi Cantacuzino* vel visternic, *Gavril Costachi* vel stolnic, *T. Paladi* vel comis, *Costachi* vel medelnicer, *Iordachi Costachi* vel clucer, *Lupu Gheuca*

şatrar, *C. Balş* vel şatrar, *Nec. Costin* 2 log., *P. Costachi* 3 logofăt; *Gheorghiţă*, *T. Cujbă, Gr. Cucoranul* şi *Anghelachi* vornici de gloată. (Surete ms. V, 620).

4). *Catanele la Iaşi.* Inscăunat Vodă Mihai Racoviţă în 24 Fevruarie, n'avu linişte în primul an de domnie. Intăi a fost o secetă şi foamete mare; „păne nu s'a făcut, nici malaiu, un pumn de vie, numai făn şi orz s'a făcut şi puţinele mere, iară alte poame nu s'au făcut". Şi cronicarul în bigotismul său (Alex. Amiras) zice că „aceste toate erau semne de nenorocirile ce aveau să vină peste ţară". (Let III² 123) iar N. Mustea spune că „în acest an a fost timp rău cu răceli, că nici la sf. Gheorghe nu era codrul înverzit şi nici câmpul, şi a fost scădere în vin, în vii şi în toată roada". (Let III², 57).

In adevăr fiind lucrurile tulburi între Turci şi Nemţi, vizirul l'a trimis pe Mihai Vodă la Iaşi singur, fără doamna sa. Boerii din Muntenia spăriaţi de cruzimile lui Nec. Vodă Mavrocordat, mai ales după omorîrea lui Antim Ivireanul, mitropolitul, se înţeleg cu Nemţii şi vin şi prind pe Vodă Neculaiu şi-l duc în Sibiu, unde îl ţin prisonier un an de zile. In aceste vremi tulburi şi de război, cum Turcii pierduse şi Temeşvarul şi Belgradul; mii de cătane intrase în ţară pe la Caşin, pe la Neamţ şi pe la Cămpul lungul din Bucovina; aşa că ţara dintre Siret şi munţi se dăduse cu Catanele, iar Mihai Vodă să stăpâniască numai pe lângă Iaşi şi Orhei. Vodă Mihai de teamă mai mult dormia în Cetăţue şi în fiecare sară în alte case, că se temea de boerii săi haini.

Pentru a preîntimpina ori ce primejdii, Mihai Vodă trimesese ştire la Tatari să vină spre Iaşi întru apărare. Soli au fost *D. Macri banul* şi *C. Costachi visternicul;* şi în loc de trei-mii Tatari, ei venise mai mulţi şi se aşezase cu tabăra *supt Aroneanu la movila lui Constantin Vodă.* Aici se aflau ei în ziua de 10 Ianuarie 1617.

Din cetatea Neamţului se porni căpitanul *Frenţ* cu un podgheaz de 200 catane; şi lovi Paşcanii, de acolo Cotnarii şi mergând becisniceşte cu zabavă au lovit Iaşii în zi de 10 Ianuarie într'o Joi pe la 8 ceasuri din zi = *2 după amiază.*

I. Neculce nu ştie sau cred că se face a nu şti, că Frenţ întăi a lovit Caşinul, venind de la Braşău. Aici cu 20 catane ocupă mănăstirea şi tot aici era şi Vasile Ceaurul stolnicul, iscoditorul acestor zarve, căci voia să ajungă el domn prin Nemţi şi luând titlul de *Grof* de la ghinărariul de Braşău, baron Detin şi de la Stainville, ghinărarul de Sibiu se uni cu unii din Moldoveni şi boeri ca acel Miron biv sărdar şi cu fiastrul său Gheorghieş Velicico, sulger Aslan şi Conţescul căpitan şi îndemnară pe Frenţa căpitanul să ocupe cetatea Neamţului, şi împlându-şi cetatea de bucate stăteau acolo ca cum ar fi dobândit toată Moldova pînă în Siret cum Nemţii ţineau Oltenia pînă în Olt. „Dar doi domni într'o ţară nu pot fi", zice cronicarul N. Muste (Let III², 59) şi A. Amiras (Let III² 124).

Din Cetatea Neamţului plecară podgheazul la 1 Ian. Joi, veniră apoi la Cotnari, de unde catanele au apucat drumul spre Iaşi, pe şleahul cel mare, spre Târgul Frumos şi Podul Iloaei, cu gând să *între ziua în Iaşi, când odihneşte domnul după amiază,* tocmai cum spune şi inscripţia de pe crucea lui Ferenz *„Gioi Ghenar 10 la 8 ceasuri din zi".* Străjile de la Tărgul Frumos fusese omorâte de catane, iar Sandul Sturza scrise de cu sară, la 9 Ianuar, că au ajuns catanele la Podul Iloaei, iar a doua zi des de dimineaţă altă ştafetă că au apucat *drumul Iaşilor.* Mihai Vodă cu 600 oşteni şi cu altă ţară *eşi la Copou* să vază de venirea catanelor. *Două ceasuri zăbovi domnul cu boerimea acolo la Copou* şi nevăzind nimic *se întoarse la Curte* cu toţi boerii săi: *Darie Donici* vel vornic de ţara de jos (Lupul Costachi fiind omorît de Turci), *Gavril Miclescul* vel vornic de ţara de sus, *D. Racoviţă* hatmanul, *Cost. Costachi* vel visternic, *D. Macri* banul, *C. Ruset* vel paharnic, *Costantin* vel armaş, *Alexandru* vel uşiiar, *Conachi* aga; în Cetăţue erau *Ion Paladi* spatarul, *Iordachi Ruset* vornicul şi *Ille Catargiul* vel logofăt; iar *Costantin* postelnicul era dus la Ţarigrad.

Mihai Vodă își rănduise puțină oaste, și mai adause la dânsa: 700 Cazaci zaporojeni, 200 Tatari și câteva steaguri de Lipcani de la Pașa de Hotin; iar Tatarii de supt Aroneanu erau ca la 3000. Frență căpitanul a fost îndemnat să calce Iașii de cătră spatarul D. Cuza, de Velicico și Miron vitregii și își alătură și pe căpitanul de Catane din Câmpu lung fiind peste tot la 800 cătane. Zăbovind ei cu sositul la Iași, Mihai Vodă după ce se întoarse la Curte, dădu drumul la calarașii lui oșteni, de se duse fiecare pe la gazdele sale; iar el întră *în Curte, în casele despre Doamna,* și fiind vreme de masă, lăsă caii jos în ogradă și calul domnului la scară să-i fie gata. Se puse apoi la masă cu câțiva musafiri Turci lazi: Husan Hagi Osmanoglu, Ali aga, păzitorul hambarului împărătesc de la Tulova. Iară dacă s'a sculat domnul de la masă, s'a culcat puțintel să doarmă după obiceiul său; tot asemenea și boerii s'au culcat care cum a putut prin Curte; iară aga Conachi a eșit prin târg să se ducă la gazdă; dar... numai ce aude huetul oamenilor zicând că au intrat catanele și au intrat în *casele despre Bahlui;* Aga Conachi se întoarse repede la *Curte* și făcu știre că au intra catanele în târg și au deșteptat pre domn. Deci domnul și boerii au încălecat și au năzuit drept asupra Cetățuii să se închidă acolo; iar pe D. Macri banul și pe Hasan i-au pornit *spre Aroneanu* să vestească pre Tatari.

Catanele au prins străjile lui Mihai Vodă, și temeiul catanelor mergea pre *din vale de feredee,* iară Frenț căpitanul a mers întins spre Cetățue; iar grosul catanelor întrase în târg. O parte din catane cu Frenț gonia de aproape pe Mihai Vodă; la podul *cel domnesc* de peste Bahlui puținel s'a fost oprit Mihai Vodă, ținându-i calea catanele. Atunci Vodă Mihai a luat mai pe din gios de pod și a trecut Bahluiul pe ghiață, și norocul lui că nu l'au știut că este Mihai Vodă, că i-ar fi ținut calea pe dincolo de Bahlui, și poate că l'ar fi prins. Catanele îi împușcase 4 copii din casă la trecutul podului peste Bahlui. Frența căpitanul venia cam cu 200 de catane pe supt deal; în șesul Frumoasei își lăsă cortul, unde a fost iazul cel mare, s'a suit de sârg la Cetățue să caute loitre și prepeleace să sae peste zid; și unii din târg le aduceau loitre.

La Curte întrară cătanele; aici au slobozit tâlharii din temnițe și pe cei vinovați de moarte, și pe cei haini. Seimenii *din Curte le-au deschis porțile* și au luat partea Catanelor. Iar din cei 500 slujitori domnești nici unul nu s'a aflat pe lângă dânsul, ci au fugit care încotro și unii *spre Miroslava.* Prin târg a lovit unul Tanasă Voiță de la Suceava; iar cei doi feciori ai lui Manole din Hulpășești, fiind sloboziți din temniță s'au dus cu Velicico *la Cetățue.*

Mihai Vodă abia a apucat a închide poarta la Cetățue, iară catanele au și sosit la poarta mănăstirii și dând din sinețe au încunjurat mănăstirea. In lăuntru erau toți boerii cu jupănesile lor și cu tot ce aveau; boerii se apărau cu pistoale de pre zid.

5). *Tatarii și vincala catanelor.* Catanele aflând că Mihai Vodă s'a închis în Cetățue s'au bulucit la *mănăstirea Balicăi* (Frumoasa), mai sus *de podul ce era* acolo; unii din Catane au început a ucide Turcii de prin târg; cum a pățit un călaraș turc din Hotin, care dând fără să știe peste Catane, a fost omorât lângă *podul Balicăi;* au jăcuit și casa agăi Conachi, negăsindu-l acasă. Apoi buluciți toți la Balica au luat-o drept la deal să sară cu scările *zidul Cetățuei.*

Vodă Mihai a slobozit din mănăstire *o pușcă mare,* și a început a trage clopotul cel mare al mănăstirii; era acolo și Divan Efendi și Beșleaga și cu toții au început a da chiote și a slobozi din sinețe să auză Tatarii. Ei auzind aceste sgomote, cu toate că bănuiau să nu fie vre-un vicleșug, dar apoi s'au pornit a veni ca vântul despre Ciric *prin Tătărași* și prin *târg* spre Cetățue, unde sosesc pre la *10 ceasuri din zi* (=4 sara).

Catanele auzind de Tătari s'au spăimat și au dat iuruș spre *podul Balicăi;*

cum însă Tătarii cuprinsese despre pod, ei nu l'au putut trece, ci aşezaţi în orânduială obştească *supt mănăstire pe heleşteul cel vechiu*, dădură dosul spre mănăstire despre *pornitura zidului*.

Atunci eşi şi Mihai Vodă din mănăstire cu Seimenii şi Streliţii săi, adică cu vănătorii săi şi pogorându-se jos la gura *heleşteului*, şi acolo păzia cu oastea sa *despre Balica*, iar în jos *peste pârău* erau Tătarii şi nu puteau Catanele să fugă. Atunci Catanele s'au tras spre Hlincea, slobozind rânduri, rânduri sineţele lor spre Tatari, stând ca zid de apărare. Mihai Vodă însă despre pădure, despre dealul Cetăţuei cu Seimenii săi în cap cu Stoian bulucbaşa şi cu vănătorii săi, îi împroşca des cu sineţele şi Catanele au dat în părăul, în care era moara Cetăţuei căci fiind tot răpi, cum este locul acela, au căzut cu cai cu tot în pârău, fiind ţărmuros.

Noaptea era geroasă şi lumina lunei ca ziua. Oamenii lui Mihai Vodă ş'au legat la braţ naframe, ca să fie cunoscuţi Tătarilor că sânt Moldoveni. Lupta a ţinut păn la 3 ceasuri de noapte (= 9 sara), şi cum catanele isprăvise praful de puşcă, n'au mai putut a dare din sineţe şi orbecau prin râpa pârăului ţărmuros, acaţărându-se să iasă la mal; ci n'a putut scapa de cât Velicico, care a găsit un cal de ceia parte şi luîndu-şi rămas bun de la Frenţa căpitanul, a pornit-o noaptea spre cetatea Neamţului.

Năvălind Tatarii la malul părăului i-au scos cu arcanele de gât mai pre toţi, căci puţini au putut scăpa, apucând calea codrului.

6). *Prinderea şi omorârea lui Frenţa căpitanului şi a Cuzei spatarul.* Tătarii au fost prins vre-o 50 de catane şi pe Frenţa căpitanul şi s'au întors a doua zi la *coşul lor la Ciric*, fiind siliţi să poposască *în târg* şi să doarmă prin *casele cele pustii* fiind oamenii bejănăriţi prin mănăstiri de frica Catanelor. Iară vodă Mihai a rămas de a mas în mănăstire la Cetăţue şi n'a putut să-l prindă somnul de cât târziu după miezul nopţii.

A doua zi Mihai Vodă s'a coborit din mănăstire la Curte şi a chemat pe toţi mărzacii Tatarilor, peste care mai mare era Cantemir-Mărza, care a adus pe Frenţa căpitanul legat cu o funie de grumaz. La întrebarea pusă de Mihai Vodă, că de ce a venit în Moldova, el răspunse că a venit din ordinul generalnlui să-l prinză şi să-l ducă prins la Sibiu. După îndemnul lui Husan-Hagi-Osmanoglu şi Ali aga eminul de hambar şi Mehmet Hagi, domnul răscumpără cu 200 lei pe Frenţa căpitanul şi luându-l de grumazi, l'a îngenunchiat înaintea sa, şezând *domnul în scaun în casa cea din mijloc despre doamna;* apoi singur l'a bătut, dându-i câţiva pumni; apoi dându-l pe mâna lui Ali aga, l'a pogorît *denaintea porţii cei mari a Curţii* şi singur i-a tăiat capul, iar trupul lui a zăcut jos multe zile.

Iar catanele prinse despre Hlincea, degerate şi altă lume de strânsură — vre-o 20 înşi — i-au adus la Curte şi pe toţi i-au spânzurat. Pe nepotul egumenului de Caşin, pe Dumitraşco l'a legat de stâlp şi i-a dat foc, cu alţi câţiva.

Tot atunci pe spatarul Dumitraşco Cuza, bănuit că avusese *răspundenţie* cu Catanele şi-i îndemnase să vină să prindă pe Vodă, cum s'a coborît Vodă de la Cetăţue, aşa nepricestuit, îmbrăcat, încălţat l'a spânzurat de *furca scrânciobului, ce era înaintea Curţii domneşti.*

7). *Cerdacul lui Ferencz.* Străngăndu-le capetele şi trupurile tuturor, cari în timp de 5—6 zile au fost urmăriţi, prinşi, spânzuraţi, arşi, prinşi în cârlige de mâni şi de picioare, le-au dus pe toate la un loc *în preajma Cetăţuei, şi a făcut movilă mare în deal între Galata şi între Cetăţue, la fântâna Părascăi, supt dealul Cetăţuei, unde a fost războiul bătăliei, lângă drumul cel mare, ce merge la Ţarigrad;* şi o cruce mare de piatră şi cerdac iarăşi de piatră deasupra Crucei, şi era crucea sapată cu slove pe toate părţile, în care a scris toată povestea aceasta precum se vede.

Iată textul acestei inscripţii, aşa cum se găseşte astăzi:

Іс. † Хс.

ни ка

ачаста есте анентꙋитъ спре апърáре де връжмаши дърꙋитъ |

† Іѡ михаю Ръковицъ вводъ. кꙋ мила лꙋи дꙋмнезеꙋ | домн ши ѡблъдꙋитор цръи молдавіеи. рѫдикатам ачастъ | сфѫнтъ крꙋче ꙟнтрꙋ | поменире лꙋкрꙋ | рилѡр че саꙋ | ꙟнтъмплат | ла а | тріе домніѧ домніеи | меле | ла вълѣт ҂зскд | ꙟчепѫндꙋ пꙋтер | ника ꙟпъръціе тꙋрча | скъ рѫзбою кꙋ | немціи ла лѣт ҂зске | тримисаꙋ | ши немціи дела Ардѣл | пре ꙋн кѫпитан анꙋме | Пивода кꙋ ѡ | самъ де кѫтане | ша лꙋать пре дѡмнꙋл мꙋнте | нескъ анꙋме | Некꙋлаю Маврокор | дато дин скаꙋнꙋл | дѡмніеи дин търгꙋ | дин бꙋкꙋрещи | ноемвре аі кꙋ | тоатъ каса лꙋи. | шил дꙋсе ꙟ | четате ꙟн Сибію | дꙋпъ каре дѡмнꙋл | мꙋнтенескꙋ пꙋса | ꙟн гънд ши пентрꙋ | нои ка съ не е | ши а тримес пе оун | францо кѫпитан | ветіѡ шѣ кѡ | самъ де немци. | ши катане мꙋлтъ | адоунѫтꙋрь чи а | стрѫнсꙋ еи дѫн сꙋсꙋ молдавіеи | ши мꙋнте шаше | фъръ де весте | ловиндꙋне ꙟч | кꙋрте ꙟн зіѡа | џои генаріе ла ѳ | часꙋри ден ѕі. | кꙋ рѫзбою ешинд | дин кꙋрте апъ | рѫндꙋне пънъ ла | мѫнъстире ла | четъцꙋе. ꙟнтъм | плѫндꙋсе кꙋ нои | нꙋмаи Босна Али | кꙋ тоци копіи дин | касъ ши боеріи чеи | мари саꙋ тѫмплатꙋ | нꙋмаи Даріе Донич вел | дворник дин цара де | џос ши Дꙋмитрашко | Ръковиц хатман фра | теле домниеи меле | ши ꙟнконџорѫндꙋне | ꙟн мѫнъстире нѣм | бътꙋт ка ла в часꙋри | ꙟнтъмпѫндꙋсе | ꙋн | Кантимимар кꙋ ѡ | самъ де тътари ши | кꙋ порꙋнка ꙟпъръціеи съ фіе де пазъ скаꙋнꙋлꙋи | сѡсинд ла чѣ време | деспре мѫнъстире лꙋи | аарѡн вѡдъ ꙟндатъ | нѣꙋ венит аџюторꙋ ши ешинд ноі | ла рѫзбою кꙋ аџю | торюл лꙋи дꙋмнезеꙋ | іам ꙟфрѫнтъ ши го | ниндꙋи пъ деспре | іазꙋ лꙋи Дꙋка Вѡдъ | мꙋлци ꙟн рѡвіе | тътарилорь ши ла нои | аꙋ кѫзꙋт ши мꙋлці | аꙋ перит. іар трꙋпꙋри | ле челор перици лѣм | стрѫнсꙋ ꙟмпреꙋнъ | кꙋ а лꙋи Франз | кѫпитанꙋл ꙋнде мꙋри | ла чест сат песте | тр пꙋриле лѡр ам фѫкꙋт | шам рѫдикат ши ача | стъ сфѫнтъ крꙋче каре ꙟнсъ | ші де піатрѫ ши болтитъ | ѡ ам акоперитꙋ. прекꙋм съ веде | лѫнгъ мовилъ ка съ фіе | де поменире ши ла ачещи боери кари | саꙋ ꙟнтъмплат | Даріе Дѡнич вел дворнич | ден цара де џос. Гавріил микле скоул | вел дворник | цара де сꙋс. Дꙋмитрашко | Ръковицъ хатман Кѡстантин | вел постелник. Іѡан Пъладіе | вел спътарю. Дꙋмитрꙋ Макри вел ван. Кѡстантин | Рꙋсет вел пъхарник | Костантин Костаки вел вистерник. Іѡан Кантакꙋзино вел комис...[1])

(Cf. Virg. Drăghiceanu „Cetăţuia din Iaşi" în Bul. com. mon. istorice, anul VI fasc. 24 Oct.—Dec. 1913 pg. 155, 157; şi decalcul meu).

---

1). Asupra acestor fapte de arme vorbeşte însuşi Mihai Vodă în diferite acte de divan, prin care a confiscat pentru sine averile lui Vasile Ceaurul şi le-a dat apoi la boerii credincioşi şi pe la mănăstiri.

Iată de pildă ce a scris însuşi Vodă Mihai Racoviţă, în ispisocul de danie şi miluire ce face Cetăţuei în acelaşi an 7225 (1717):

...„să fie ertate de toate dăjdiile ei ce au fost dând până acmu cu rupta, de vreme că au miluit Dumnezeu, şi s'au tămplat *întru acest an* la velet 7225 Ghenar 1 de au trimis Nemţii pe Ferenţ căpitan, şi au venit cu Nemţii şi cu catane ca să ne ia pre noi, precum au luat şi pre domnul Muntenesc de la scaunul său din Bucureşti, pre domnia sa Nicolai Mavrocordat şi *ne-au lovit Jói la 8 ceasuri* din zi, şi lovindu-ne fără veste în curte, cu războiu apărându ne am mers până la mănăstirea Cetăţuia, şi în mănăstire încunjurându-ne ne-am bătut; şi tămplându-se şi o samă de Tătari la sfânta mănăstire la Aaron Vodă, au venit şi ei întâmplător şi am eşit şi noi din mănăstire şi dând războiu Nemţilor, cu puterea lui Dumnezeu şi cu ajutorul sfinţilor apostoli Petre

Fiind Mihai Vodă în goană după Catane spre Caşin, se abate pe la măn. Bogdana, şi în ura lui contra lui *Vasile Ceaurul stolnicul*, cel care a râvnit scaunul de domnie al Moldovei, întru cât era frate cu Gh. Stefan *Vodă*, şi fiu al lui Dumitraşco Ştefan marele logofăt al ţării, scrie în 13 Febr. 7225, deci după o lună de zile cu însuşi mâna lui pe frumosul *Liturghiar*, scris de mână şi dăruit măn. de fostul Mitropolit al ţării Teodosie în 7184 Sept. 1 (1675), prădat de Tatari şi cumpărat dè Vodă Mihai pentru biserica sa din Iaşi, *sf. Lazăr:*

„Ioan Mihai Răcoviţă Voevod, dămu ştire pentru această sfântă liturghie precum am cumpărat-o de la Tatari, cându au pradat Tatarii ţara, din fapta *unui beţiv blăstămat*, de un ficior *a unui* Dumitraşco logofăt din neamul čaurescu, anume Vasile, ce au fostu stolnic, care pradă şi robie ce au făcut, de cându-i Moldova şi până acmu nu au fostu. Trebue a-i zice toţi, *fiiul perzării...* şi am dat-o la *biserica domniei mele din târgu din Eşi, ce este făcută la vamă*". (Melhisedec „O vizită la 48 biserici". Buc. 1885, pg. 123.)

Cu Vasile Ceaur stolnicul, râvnitorul scaunului lui Mihai Vodă, el are personal o mare răfuială. In prada făcută ţării de cetele de oşteni ai Ceaurului, Vasile stolnicul prădă pe sora lui Mihai Vodă Racoviţă, pe Maria, soţia stolnicului Costandachi, de o samă de haine, argintării şi scule, cum arată prin osebit izvod Darie Donici stolnic în 7229 Iulie 2. (Uricar XI, 219); iar prin cartea de mărturie din 17 Noembre 7229, atestă următoarele: „am cercetat după poruncă şi am aflat cum că cu adevărat a fost prădat-o acel Vasile Ceaur stolnic pre dumneaei Maria stolnicească de multe lucruri după izvodul ce am făcut osebit de fieştecare lucru,.... izgonind-o din casă, lăsând'o goală şi desculţă ia vreme de iarnă, fugind să-şi scape viaţa, de care a fost silită de s'ă împrumutat cu un cojoc şi o păreche cibote, de la nişte oameni, ce trecea pe drumul mare, că vrea să pei de frig." (Uricar XI, 220). Iar în cartea de întăritură ce Mihai Vodă face surorii sale Maria stolniceasa Costandachi, pentru moşiile Ceaurului: *Rădiana* şi *Paşcani* cum şi a zece sălaşe de ţigani, scrie următoarele: ...„de care fapte cu dinadinsul pe ascunsu, apucându-se şi Ciauru în vremea noastră în ţara Moldaviei au mers în ţara Ungurească de au înghiat pe un căpitan Frenţa, de au eşit cu el în Moldova cu oşti şi au prădat părţile de jos ale Moldovei, de averi şi lucruri împreună cu Ciaur; pradat-au şi pe sora noastră Maria stolniceasa (Costandachi), de strae şi sculuri multi şi blăni scumpe, după cum arată izvodul boiarului rânduit de domnia me (Darie Donici stolnic), lăsând-o goală şi desculţă la vreme de iarnă, de s'au împrumutat cu un cojoc şi cu încălţăminte di au fugit pre jos, pe acea vreme de frig din casa dumisale ca să-şi scape viaţa de Ceaur. Asupra căruia Frenţ căpitanul, trimi-s'au puternicul împărat oşti de l'au înfrânt cu totul şi aşa ţara şi-a aflat odihnă şi linişte; iar pentru păgubirile ce au făcut Ceaur, vecinilor şi surorii noastre, socotitu-s'a cu sfatul ţării de am luat moşiile şi ţiganii Ceaurului, de i-am dat păgubaşilor. Socotit-am Domnia me de am dat din averea Ceaurului şi surorii noastre Mariei Stolnicesei (Costandachi); din moşiile şi ţiganii Ceaurului, moşia *Rădiana* şi *Păşcanii* de la ţinutul Bacăului, cum şi *zece* salaşe de ţigani..." (Uricar XI, 221).

Nu tărzie vreme, Maria stolniceasa îşi mărită fata cu Iordachi Ruset spatar şi-i dă de zestre *Rădiana* şi *Valea Sacă*, lucru ce întăreşte şi Mihai Vodă prin cartea sa gospod din 30 Noembre 7233 (1725). (Uricar XI, 222).

Dar cel mai complect ispisoc, care spune pe larg toată povestea în mod oficial e Cartea domnească a lui Mihai Vodă Racoviţă din 7226 Dec. 20 (1717), prin care dă

şi Pavăl i-am înfrânt şi o samă dintre dânşii au căzut prinşi la războiu, iară o samă au pierit la războiu, care trupurile acelor periţi s'au făcut movilă întru pomenire veşnică deasupra trupurilor acelor periţi; în care movilă este şi Ferenţ căpitanul împreună cu alte trupuri." (Uricar IV, 310).

visternicului C. Costachi (nepot) satul *Spinoasa* de la Hărlău, iar *Hălăuceştii* de la Suceava, lui Darie Donici vel vornic, *Buciuleştii* la Neamţ lui Dumitraşco Racoviţă hatman.

Iată ce zice Vodă: «iată dar în a treia domnie a noastră miluindu-ne Dumnezeu a veni în ţara noastră în Moldavia, întru acelaşi an 7224, începutau războiu Nemţii cu puternicii stăpânii noştri cu Turcii, şi dând Dumnezeu biruinţă Nemţilor asupra Turcilor, şi şumeţindu-se Nemţii au început a eşi din ţara Ungurească Nemţi şi cătane şi aice în ţară la noi, prădând şi jăcuind la munte. Pe cari văzându-i o samă de boeri şi mazili de ţară, îndată s'au umplut de gânduri răle asupra domniei noastre şi asupra ţării, între care cel mai întăi începător şi povaţă acestui lucru fără cale fost-au Vasile Ceaurul biv vel stolnic, plăcându-i aşi face nume tălhăresc, mersau singur în ţara Ungurească de s'au închinat la ghinărariul de Braşău, şi şi-a luat nume de grof, cât şi pământul ţării noastre l'au închinat Nemţilor, până întru apa Siretiului, şi cuibul său şi l'au pus în mănăstirea Caşinului, care adunând către sine şi pre alţi boiari şi mazili şi feciori de boiari de ţară, s'au tras de acolo şi la cetatea Neamţului, de au apucat prădând şi jăcuind pre toţi şi pre mănăstiri şi pre boeri şi pre cineşi afla fără de nici o milă şi o socotială, şi fiind şi Turci neguţitori prin târguri, trimetea podgheazuri acest începător de fapte răle, Vasile Ceaurul, de-i robia pre Turci şi-i ducea poclon ghinărarului de Braşău ca să-şi mărească cinstea sa; care fapte înţelegând stăpânii noştri, n'au putut suferi, ci cu grea urgie s'au scărbit asupra ţării noastre, că era să o dea toată ţara în robie şi în sabie începând şi domnia mea la prepus, cum că şi noi am fost ajunşi cu dânşii. Numai Dumnezeu vrând să discopere dreptatea noastră şi nu pân la sfârşit să se prăpădească acest pământ, sfătuit-au dară Vasile Ceaurul şi cu soţiile sale, de au trimis doao podgheazuri, cu unul singur au mers Ceaurul de au robit pre sora noastră Maria, răposatului Costandachi vel stolnic, şi au dus-o de au închinat-o ghinărarului de Braşău, iară cu alt podheaz sau pornit fraţii căpitanului din cetatea Neamţului; de au venit asupra noastră *aice în Iaşi* să ne ia şi pre noi în robie şi pre boiarii cari se aflau pre lângă noi, să-i omoare şi casele lor să le jăcuiască şi să-i robiască, cât sfintele mănăstiri şi pre neguţătorii să-i prade şi să-i jăcuiasca de tot ce ar avea. Şi în vreme ce ne-au încunjurat podgheazul *în Curtea Domnească, Ghenar în zece Gioi*, unde eram cu puţini boerinaşi de Curte şi cu copii din casă, şi din boiarii cei mari s'au tâmplat cu noi *în Curte*, dmlui Dumitraşco Racoviţă hatmanul, fratele domniei mele, şi dmlui Darie Donici vel vornic dolnii zemli şi aşa bătându-ne noi cu dânşii am eşit până la *mănăstire la Cetăţue*.

De care lucru şi noi luând limbă că vin asupră-ne, am răpezit pe boiarinul nostru cinstit dmlui Costantin Costachi vel visternic la o samă de Tătari, ce erau orânduiţi pentru paza ţării ca să-i aducă cum mai în grabă şi în vremea ce ne-au încunjurat podgheazul la mănăstirea Cetăţue, unde eram cu toată boerimea închişi; iată într'aceaună dată vreme sosind şi dmlui visternicul cu Tătarii eşit-am şi noi asupră-le... şi cu ajutorul lui Dumnezeu biruindu-i precum sau şi văzut că şi Frenţa căpitanul au căzut în mânule noastre. Atunci şi noi am eşit dintr'acel prepus de către stăpâni, numai după izbânda ce am făcut, pornindu-ne cu Tatarii ca să-i spargem cuibul din Cetatea Neamţului, măcar că l'am şi spart cu ajutorul lui Dumnezău; însă Tătarii cum au trecut Siretiul, au şi început a prada şi robi ţara până la munti;... iară Vasile Ceaurul iarăşi au început a face podgheazuri şi a prăda până şi spre Prut la ţinutul Covurlui şi Fălciiului... şi cuibul lor era la mănăstirea *Caşin* şi la mănăstirea *Mira;* unde acolo din poronca puternicii împărăţii, în doao rânduri am mersu cu mulţime de Tătari asupră-le de i-am scos din mănăstirea Caşin şi din Mira, şi am răsăpit şi zidurile mănăstirilor acestora...

....carele întăi acel Vasile Ceaurul cumpărând de la noi desetină de stupi la ținutul Bacăului pentru 1750 ughi, din care somă ne-au dat 850 ughi, iar 1800 ughi cu banii mănăstirii Mierăi n'a vrut să ne dea venitul... ce cu acei bani au adunat cătră sine tălhari,... și cum n'am vrut să rămănem păgubași cu judecata arhiereilor și a toată boerimea, i-am luat *trei* sate a lui Vasile Ceaurul; pe care le-am dat și miluit pe dmlui *Dumitrașco Racoviță hatmanul*, fratele Domniei meale cu satul *Buciuleștii* cu vecini, la Neamț, iar pre dmlui *Darie Donici vel vornic* l'am miluit cu satul *Hălăuceștii* la Suceava; iar pre dmlui *Costantin Costachi vel visternic* l'am miluit cu satul *Spinoasa*, la Hârlău... (Buletinul «Ioan Neculce» VII, 153; Uricar IV, 315).

8). *Foamete în Iași și ciumă în țară.* Ca urmare a războiului cu Catanele, și prădăciunile făcute de Catane în Iași și în Moldova de jos, iar de Tatari în Moldova de sus și despre munte, dincolo de Siret, a fost peste vară în anul 1718 o foamete mare în țară, despre care vorbesc și cronicarii: «*se vindea merța de pâne in Iași câte 10 lei*, și se aducea pâne in țară din țara Leșască, Ungurească, Turcească (Let II[2] 359). Iar N. Mustea scrie: «iară robie și pradă; după robie foamete mare cât a ajuns merța de malaiu 10 lei; după foamete ciumă, omor, bocete și vaete în toate părțile; apoi lovit-au boală în dobitoace; și apoi foc năprasnic, când au ars *curțile domnești* (Let III[2] 69). Iar a lui Amiras e și mai lămurit: «Fost-a foamete în acest an și în Moldova și în țara Muntenească, de fugiau oamenii să găsească pită; nici un fel de roadă nu s'a făcut, nefiind ploi toată vara; sărăcimea mănca foi de papură și umblau pe drumuri cerând pită; Domnul le-a dat pită, iar mai apoi i-au împărțit pre la boeri câte 30, câte 20, câte 10 și câte 5 sau și mai puțini, după cum le era putință să-i hrănească. Și se vindea la Iași merța de malai câte 10 lei. Fost-a apoi ciumă și la anul s'a făcut zloată mare, că cine a avut 400 stupi a luat până la 400 lei și cine a sămanat un sac lua 100 saci, iar mai puțin de 50 de saci nimene n'a luat (Let III[2] 136).

Fost-a la anul după foamete în vara anului 1719 scornitu-s'a și un omor mare de ciumă, și a ținut *un an* și a ajuns până în Podolia (Let II[2] 359).

9). *Jaf și pradă pe țări.* Cu scosul Catanelor din țară, a fost frământată domnia toată vara anului 1717; și Mihai Vodă cu Tătarii și oștenii lui au intrat în Ardeal pe la Rodna și în Săcuime și au prădat țara Ungurească aducând cu ei mult plean și la 40000 oameni robi. Fost-a atunci și Sultanul la Țuțora, și s'a împreunat cu el și s'a întors *la Iași;* cum însă catanele iarăși războiau pe la Cașin și pe la Mira s'a adus știri la domnie că iarăși vreau să vie asupra Iașilor. Atunci Mihai Vodă cu toți boerii, cu neguțitorii și cu tot târgul au *eșit din Iași* și au ținut Prutul pre la Țuțora. Cum însă Catanele n'au mai venit spre Iași, s'a întors Mihai Vodă *în Iași*, cu toată boerimea cu mare laudă asupra izbânzilor făcute asupra Ungurilor, și de la împărăție i-a venit nume bun, și laudă și orice scria și se jăluia la împărăție i se asculta și isprăvia» (Let III[2] 67).

10). *I. Neculce întors în țară.* Și scrie în cronica sa Ion Neculce că i s'a isprăvit și lui ferman de la Poartă să să întoarcă în țară, după ce zăbovise în țară 9 ani, din care 2 ani în țara Muscălească și 7 ani în țara Leșască, cu multe valuri și supărări; și toate moșiile, ce mi le luase Neculai Vodă și le dăduse Lupului vornicul, mi s'au dat înapoi și «*am trăit la casa mea până astăzi*[1]) și înainte cât mi-a lungi Dumnezeu zilele». (Let II[2] 359). De aceste lucruri avem știri în cartea de judecată a domnului Mih. Racoviță (Arhiva științifică Iași I. Tanoviceanu II, 330).

---

1). Casele lui Ion Neculce veniau pe ulița V. Alexandri de azi. Vezi Ion Neculce, (V, 163 seq.). Până astăzi vine în 1733, cum scrie Neculce în cronica sa (Let II[2] 360).

11). *Arderea Iaşilor.* Toţi cronicarii vorbesc de această ardere a Iaşilor; decât Amiras o pune în 7233 = 1725 în al noulea an al domniei sale (Let III², 140); N. Mustea o pune în 7231 April în 20 = 1721, într'o zi de Sâmbătă, iar I. Neculce o pune în al optulea an al domniei sale sau în 7232 (1724) (Let II² 361). Cel mai bine descrie focul N. Mustea: «Iară când erau anii *7231 April în 20,* într'o zi de Sâmbătă pe amiazăzi s'au scornit *aice în Iaşi* o furtună mare; şi când s'a scornit furtuna aceia s'a aprins o casă a unui popă din sus *de biserica sf. Dimitrie* (zis *Balş*), şi cât clipala ochiului s'a aprins şi biserica sf. Dimitrie, şi fiind vânt mare ca acela n'au putut stinge focul, măcar că venise şi domnia cu toată gloata; că era lucru mare şi înfricoşat, că de la biserica sfântului Dumitru a sărit focul înainte, cât ai trage cu săgeata, de s'au aprins cu temeiu casele în rând, cum merg pe *lângă uliţa cea mare,* şi îndată s'au aprins şi *biserica sf. Neculai* şi *curţile domneşti de toate părţile,* cât nu s'au mai putut nime apropia, fiind domnia singură în curte, că slujitorii seimeni alergau toţi în târg, că doar ar putea stinge focul! N'au putut scoate din *casele domneşti* grăbind focul, ce numai cât au eşit Doamna cu cuconii cu ce au apucat ei singuri cu *doi-trei copii din casă,* şi au eşit la *malul Bahluiului din sus de pod,* cu mare spaimă şi cu fuga au scăpat pe gios. Iară multe lucruri au ars în casă, că nu se putea nime apropia de para focului.

Atunce aevea era certarea de la Dumnezeu! Şi de la *Curţile domneşti,* au sărit focul *pe iaz,* de au ars şi acolo *două, trei case;* iar *Curţile domneşti* au ars cât n'au rămas nimica nears *cu biserică cu tot.* Şi numai cât au ars curţile domneşti îndată au stătut vântul şi s'au alinat, şi până a ajunge focul la *Curţile domneşti,* multe *case boereşti şi a altora* au ars cu tot ce au avut, că nime n'au putut scoate nimică; că în giumătate ceas s'au făcut toate acestea; mai mult n'au ţinut. Certarea de la Dumnezeu era grabnică pentru păcatele noastre!» (Let III² 68).

Asupra fortunei năprasnice întregeşte Amiras: şi au ars de s'au topit până în pământ toate *casele gospod* şi încă au sărit focul şi în *casele de pe iaz;* la care poate fieşte cine să socotească ce furtună au fost aceia, de au întins focul într'un ceas până l'au scos *din târg pe iaz!*» (Let III² 140).

Iar I. Neculce scrie pe scurt: «dat-a Dumnezeu o furtună grea şi s'au *aprins târgul Iaşii,* şi multe curţi boereşti şi mănăstiri au ars şi din mănăstiri au sărit focul şi în Curţile domneşti şi până au alergat oamenii din târg au ars de tot, care atunce multe lucruri de ale lui Mihai Vodă au ars, că nu puteau oamenii şi slujitorii nimica să scoată din Curte, de furtună mare ce era» (Let II², 361).

12). *Refacerea Curţii domneşti.* După arderea Curţilor domneşti, mutatu-s'a domnia în 2 case boereşti, în casele lui Ioan Paladi spătariul şi într'ale lui Cost. Costachi spatarul fiind aproape una de alta şi au stătut până s'au isprăvit *curţile despre Doamna,* zice N Mustea; iar Amiras zice: «fiind vreme despre primăvară îndată s'au apucat Mihai Vodă de au făcut casele de iznoavă, precum se văd, puind ispravnic pe Costantin Costachi vel spatar, iară deplin nu le-au făcut, scurtându-i vremea». (Let III² 140).

Ion Neculce scrie: «după această s'au apucat Mihai Vodă de au făcut curţile de iznoavă, cu două părţi mai frumoase, dupre cum erau întâiu, că întâiu erau mai proaste şi au dat şi de la poartă 60 pungi de bani milă şi ridicând birul ţării ca să se facă Curţile domneşti.» (Let II² 361).

Cei 2 boeri, *Ioniţă Paladi* spatarul şi *C. Costachi* spatar, erau rude de aproape, unul îi era cumnat, altul nepot; iară casele veniau pe locul Seminarului de astăzi spre Mitropolie.

Şi zice N. Mustea: «iară după arderea *curţilor domneşti* îndată au orânduit ţi-

nutul Orheiului şi au adus tot lemnul cât a trebuit, şi s'au mai orănduit şi la alte ţinuturi cară pentru salahorie. Fost-a ispravnic peste tot lucrul caselor domneşti mai mare C. Costachi spatarul; şi apucându-se întăiu de *casele despre Doamna*, de le-au tocmit precum se văd, şi au mai făcut şi alte *case de zid despre* Bahlui, foarte frumoase! Şi gătindu-se *curţile despre Doamna* în 4 luni, şi mutându-se domnia în curţi, cu mare bucurie au dat din tunuri şi lui C. Costachi vel spatar i-au mulţămit Mihai Vodă de slujba ce iau făcut, şi l'au îmbrăcat cu contăş de sobol şi şlic de sobol şi cu tot alaiul domnesc l'au dus la gazdă cu surle, cu dobe şi la gazdă osebite daruri i-au trimes.

Acoperit-au şi *biserica sf. Nicolae tot într'acest an* (Let III² 68). Iar mai la vale scrie: «iară la anul după ce s'au gătit *curţile despre Doamna* s'au apucat Mihai Vodă, cum s'au luat omătul, de *curţile celelalte ce sânt despre apus* şi au stricat întăi toate cele vechi: divanurile spătăriei pănă în pământ, numai două case ce sânt de Vasile Vodă făcute le-au lăsat şi le-au tencuit întăi acelea, iară altele le-au făcut din temelie cu frumoasă orănduială *precum se văd*. Măcar că acei domni ce au făcut curţile acestea mai în trecute zile au fost, şi mai putincioşi din avuţie, şi vreme au avut mai pe voe, nu cu atâtea supărări despre Turci, dar ori că le-a fost urăt a cheltui, ori că nu le-a dat cunoştinţa, *prea urăt şi ciudat erau făcute casele aceste domneşti!* Dar Mihai Vodă le-a făcut foarte frumoase şi deschise precum se văd». (Let III² 69).

13). *Dări, desetină şi văcărit pe ţară.* Pentru întâmpinarea cheltuelilor domniei Mihai Vodă a pus dări mai mari pe *stupi* şi a scos şi *văcăritul*, rădicat cu blăstăm de la Duca Vodă în a doua lui domnie. Pe stupi şi mascuri a scos *desetină îndoită* câte 48 bani pe stup; şi au plătit darea toţi şi boeri şi mazili şi mănăstiri.

Crăşmăritul l'a scos câte 5 lei de pivniţă; şi cei ce umblau cu crăşmăritul făceau strămbătate, căci unde găsiau un vas două de vin fără să fi avut crăşme, îi puneau să plătească crăşmărit.

De *moară* a pus dare câte *doi ughi.*

Pe ţigani a scos *ţigănitul* câte *doi ughi,* de şi fusese legat de Neculai Vodă cu blăstăm patriarhicesc.

Pe vitele mari a scos *văcăritul*, care şi el fusese legat cu mare blăstăm patriarhicesc. Nimic nu supără pe cronicari de cât dările impuse ţării şi în adevăr nu mişcă masele populare de cât dările, care îl ating la ciolan.

Pentru *vecinătate* domnia lui Mihai Vodă a însemnat o treaptă în desfiinţarea acestor stări de lucruri. Şi scrie I. Neculce: «aşijdere pre vecinii boereşti şi mănăstireşti încă nu-i da lesne stăpânilor lor cu price, zicând că i-au adus pre unii *din raia*, iar altora le zicea că sânt *moşteni* Foarte prea rar de avea boerimea prea mare dovadă şi scrisori de-i da; şi zicea să-şi caute ţăranul jurători să se îndrepteze. Şi aşa foarte bine se îndreptau oamenii eşind din vecinătate. Ce de la o vreme mazilii nu se mai părau cu vecinii lor să-i tragă, ce ţăranii trăgeau pe stăpânii lor, pre mazili, la giudecată». (Let III² 361).

14). *Furcile furilor.* Iară în zilele lui Mihai Vodă furii, tălharii nu aveau nici o trecere sau milă de ertare, ori cât de mică le-ar fi fost greşala. Pusese patru furci mari, de le pusese *înaintea Porţii, unde-i acmu făntăna*, de stau acolo aşezate, şi mai în toate zilele spănzurau tălharii de picioare sau de susiori, cu capetele în jos cu pielea goală şi punea pe calău de-i bătea cu puha, cât nu puteau merge boerii la Curte de ţipetele lor». (Let II² 362).

15). *Jidovii şi omorul ritual de la Oniţcani.* Se svonise ştire în ţară că bezaconicii jidovi ar fi omorât pe un copil din Oniţcani, la Orhei, să-i ia sângele pentru Paştele lor. Mulţi jidani din Iaşi au fost închişi şi iau ţinut închişi fără să-i judece,

doar or lua bani de la ei. Vâlva a ajuns la Poartă, plănuind să închidă şi acolo pre toţi jidovii, ca să le ia şi Poarta ceva bani. Dar Bazarghideanul Rafail, jidovul cel mare de la Ţarigrad, cheltui mult şi scoase porunca de la vizir ca un agă al său să vină la Iaşi «şi au slobozit pe jidovii *cari erau aici în închisoare la Iaşi* şi au scris să le dea pace». (Let II[2] 361).

Mult mai pre larg povesteşte cazul Alex. Amiras: «In zioa Paştelor jidovii din Oniţcani furat-au un copil ca de 5 ani şi l'au pus într'o pivniţă a lor, şi acolo strângându-se toţi acei jidovi, *cum ei singuri au mărturisit pre urmă la divan*, şi au adus o albie cu apă caldă şi au spalat pre copil, apoi i-au legat cu o aţă mădularul şi i-au cusut şi şezutul cu aţă, apoi l-au pus gol într'o putină, şi i-au stors sângele din toate vinele şi l'au împuns cu sula prin tot trupul şi i-au scos ochii cu sula şi pielea din frunte încă i-au scos-o, *cum s'au văzut când l-au adus pre copil din porunca lui Mihai Vodă şi l-au îngropat la sfântul Nicolae*. Şi în putina, ce au stors sângele, au pus puţinică apă, şi dacă au omorât copilul, l'au scos şi l'au lepădat la câmp cu mânule altui jidov, căruia îi dedese *trei ughi* aur pentru osteneala lui, şi învălindu-l într'o piele de oae, l'au dus într'o căruţă de l'au lepădat la câmp. Iară sângele l'au împărţit puindu-l prin balerce şi l'au trimes la *hahamul de Cracău* şi la hahamul de *Dubăsari* şi o balercă au îngropat'o în acea pivniţă, zicând că este *vişănap*. Iară părinţii copilului, având numai pre acel copil, îmblau căutându-l prin târg din *Sâmbăta cea mare*, ce perise copilul, pre la toate casele, prepuind să nu fi mas la vre-o casă sau să nu-l fi furat vre-un turc, să-l ducă la *Bender*, după obiceiul lor, ce aveau. Şi viind şi întrebând şi pre unul şi pre altul din pregiuraşi, şi neaflându-l îşi pierduse nădejdea de a-l mai găsi. Iară în *Lunia Paştelor* viind nişte oameni la târg, aflat-au copilul lepădat la câmp aproape de drum, şi luându-l l'au dus la Oniţcani de l'au arătat, şi văzându-l oamenii l'au cunoscut. Luând şi părinţii lui veste, şi văzându-l, au început a plânge pentru moartea lui cea nevinovată, şi îndată vornicul de Oniţcani, tatăl copilului, au dat veste Lupului sărdarului, carele fiind aproape au mers de l'au văzut. Şi îndată toţi au prepus că este fapta jidovilor, şi prinzând pe cei mai de frunte jidovi cu muerile lor i-au şi închis, făcând ştire de toată povestea la *domnie*.

Iar a doua zi începând serdariul a-i bate şi a-i întreba, mai întâiu pre cel ce l'au lepădat la câmp şi pe muerea celui cu casa, unde se muncise, şi pe ceilalţi pe rând bătându-i, nici unul întraceaună dată n'au vrut să spue, iar al doilea rând întâi cel ce au lepădat copilul au spus, zicând că această faptă au făcut-o doi din jidovi în *casa Leibei jidovului*, şi pre urmă i-au dat lui trei ughi ca să-l lepede. Pe aceşti patru jidovi iau trimes serdarul din poruncă domnească *la Iaşi* cu menzil împreună cu muerile lor; iară dacă au venit *la Iaşi* i-au închis şi noaptea câte pe unul deosebit i-au întrebat domnul şi trei dintre dânşii au spus nesiliţi, iară Leiba cel cu casa au tot tăgăduit. A doua zi dimineaţă *au făcut divan* şi au chiemat *pre toţi jidovii din Iaşi* şi Turcii şi pre toţi boerii cu mare cu mic şi i-au întrebat aeve, şi la divan acei trei au spus toată povestea, arătând cum i-au scurs sângele, arătând şi cuţitele şi sulele, cu care împunsese pre copil şi isprăvise acea taină a lor, cum ziceau ei, din porunca hahamului de *Cracău*. Şi iarăşi singuri au spus de ce treabă este sângele, zicând că la naşterea copiilor lor, le ung ochii copiilor cu de acel sânge şi mai ung şi pragurile uşilor şi-l pun în azimile lor, ce fac la sărbătorile Paştilor, şi-l au în chip de sfinţenii acel sânge. Incă acel singur dacă au văzut că tot tăgădueşte au zis domnul cătră toţi jidovii: «vedeţi şi auziţi ce mărturisesc acei ce făcuse această faptă?» Iară jidovii au răspuns: «cum au făcut să-şi ia plata». Atunci Mihai Vodă i-au pus la închisoare, şi dete poruncă lui Panaite vel armaş... şi *au făcut divan mare lângă şcoala jidovilor* şi au pus pre cei trei jidovi goli pe divan, şi puind şi o albie cu apă caldă, şi aducând

un copil mic a acelui Leiba jidov, fiind şi a lui copil mic de cinci ani, gol în albie şi poruncindu-i tatălui său să-l spele, şi dacă l'au spalat adus'au sùlele şi l-au dat în mâna Leibei silindu-l să înjiunghie pre copilul său... iară *târgul era tot strâns la privală...* (Let III², 142).

16. *Doamna lui Mihail Vodă — Ana Doamna.* In primul an de domnie, soţia lui Mihai Vodă a fost rămasă în Ţarigrad cu toţi copii, din cari unii i-au dat ostatici la Poartă. In 1723 Doamna era în Iaşi, la arderea Curţii domneşti. Cronicarul spune de doamna, că era femee foarte milostivă, a dires multe biserici şi mănăstiri tocmindu-le şi acoperindu-le; pre oamenii scăpătaţi şi săraci îi miluia, şi pre fete sărace le grijia, le înzestra şi le mărita». (Let III² 362).

Cine era doamna cea de a doua a lui Mihai Vodă? Cu *Ana*, fata Dediului Codreanu spătar şi a Ruxandei, soră cu Iurga monah. Dacă nu erau de cât 2 fraţi, în schimb Ana Dediuleasa, avea mătuşe şi moşi de pe tată pe următorii: *Axinifa*, măritată cu St. Cerchez stolnicul, înrudită prin acesta cu Ilie Vodă Alexandru şi cu Duca Vodă, pe *Zinica* căsătorită cu Părvul, *Gavril Roşca* căs. Călina, sterpi, *Grigore Roşca*, căs. cu Măricuţa; acesta e răstrămoşul fraţilor Nec. şi Gh. Roşca Codreanu, marii donatori de la Bărlad. Din aceşti 4 unchi fraţi ai Dediului, se numărau aceşti veri primari ai Anei doamnei: *Gheorghe Cerchez*, *Enachi* şi *Stefan Părvul* cu Sanda; *Ilinca*, căsătorită cu Ţăcul armaş, *Ion Roşca Codreanul* vel căpitan căsătorit cu Măriuţa. Cam aceştia erau neamurile, care pre lângă casa grea a lui Vodă Mihai Racoviţă şi a fratelui său Dumitraşco, număra aproape 20 de inşi.

Iată încrăngătura familiei lui Mihai Vodă Racoviţă:

Dediul Codreanul spatar
Iurga călugăr; Ana — (b)
Ecaterina = Sc. Ghica *Vodă*; Ruxanda = Gr. Costachi comis; Ioniţă — Smaranda C. Mavrocordat *Vodă*; Constantin Vodă Soltana Manolachi spatar; Stefan Vodă Ruxanda C. Ipsilant; Mihalachi — Anastasia Suţu; x y morţi

Constantin Vodă | Cantemir
fata, Lupul Bogdan hatman; Dumitraşcu, *Vodă*; Antioh, *Vodă*; Safta (a)

Ioan Racoviţă vornic | Nastasia Toma Cantacuzino
Mihai Vodă Racoviţă; Dumitraşco hatman; Anuţa I. Paladi spatar; fată Iord. Cantacuzino Deleanul; Maria Costandachi stolnic; Tofana Ilie Ţifescu spat.

17). *Mazilirea lui Mihai Vodă.* Pentru multe pricini: *rădicarea dărilor, asupririle boerilor* în încasarea veniturilor ţării; *neomenii* şi lăcomii în strângerea dărilor, cazul cu sila jidovilor de a da pungi de bani pentru omorul ritual de la Oniţcani; în fine *intrigile* lui Nec. Vodă Mavrocordat, toate au făcut să se grăbiască mazilia şi la 25 Sept. — Neculce zice 26 Sept. — într'o Duminică sosit-a la *Iaşi* Alibei, fiul lui Aldi paşa, cu porunca de mazilie, rânduindu-se caimacami de către Gr. Ghica pe C. Costachi vel spătar şi pe Sandul Sturza vel ban. Iar a patra zi — Joi — 30 Sept. a eşit Mihai Vodă din scaun *din Iaşi*, cam pe o bură de ploae, petrecându-l toţi cu mare cinste şi l'au dus până la împărăţie fără nici o vătămare casei sale şi avuţiei sale. Vrut-au, zice Ion Neculce, ca o samă de mazili să-i facă gălceavă, să-i lege ştiubee deşarte să i le spânzure pe lângă drum, pe unde era să treacă Mihai Vodă, pentru căci le au rămas de la dânsul obiceiu de desetină, de stingerea caselor.

Iar povestea care o spune cu lacrimi de sânge, — Nicodim călugărul — adivereşte

spusele cronicarului «şi au rămas boerii plini de datorii că didese bani împrumut — ca acel Nicodim Başotă, care a fost dat 7000 galbeni pentru slujbele ţin. Tutovii — şi n'apucase să-i ia, căci i-a venit mazilia.

Din cei 2 caimacami C. Costachi, visternicul, era *nepotul său*, iar Enachi aga Ipsilanti fiul post. C. Ipsilant era *nepot de cuscru.*

Iar noul domn orănduit de poartă era însuşi *cuscrul său*, iară Sc. Ghica Vodă, fiul lui Grigore, ţinea în căsătorie pe *Ecaterina*, fata lui Mihaiu Vodă Racoviţă.

Gh. Ghibănescu

1672. **Corneliu Magni: „despre Moldova şi Iaşi"**
(ed. Parma 1678, Veneţia 1682)

pg. 423. E *Iazi* citta metropoli della *Moldavia*, da *Turchi* e *Greci* addimandata *Bogdania*, fabricata in un sito assai ameno, restando in poca distanza da essa il fiume *Pruth*, che la costeggia da un fianco; la piu parte della fabriche consiste in legnam, inpiastrati di creta; li tetti sono molto acuti coperti di pezzetti di tavole sottili disposti in ordine aggiustato, e vago; le strade fangose il verno alla centura, e l'estate *polucrose* una pertica so | pg. 424 pre de-gli ochi, le piri frequentate restano coperte di tronchi d'alberi disteti per regole, che uno tocca l'altro, altrimenti si renderebbero impractticabili.

La prima casa, che mi *sueglio* la curiosità fù il palagio *del Principe*, essendo questi stato la sede anticamente de' sovrani *Moldavi* di casa *Moila*, la quali con certa ricognizione venivano confirmati della *republica Polacca;* mà la debolozza di spirito di *Costantino*, ultimo di quello linea figlio del famoso *Gieremia*, aggiunta alla malvaggia amministrazione di chi maneggiava, e alla fraudolente perfidia di *Stefano Tomza*, che si refe di questo *Principato* usurpatore, anno contribuito a ridurre questa *Provincia* sotto il giogo *Ottomano* della quale resta dalla *Porta* provisto chi più ad ella pare, e piace à perpetuo scorno e pregiudicio della *republica Polacca*, della *Moldavia* istessa, e di tutta la *Christianita.*

Este oraşul *Iaşi*, capitala *Moldovii*, de *Turci* şi *Greci* numită *Bogdania*, aşezat într'o poziţie destul de pitorească, găsindu-se la mică depărtare de el rîul *Prut*, care îl atinge dintr'o parte. Cea mai mare parte dintre case sunt făcute din lemn. Acoperişurile sunt foarte ascuţite, coperite cu bucăţele de oale uşoare, aşezate într'o ordine regulată şi nefixată. Uliţele sunt glodoase pănă la brău, iar vara colbul îţi intră în ochi; cele mai umblate acoperite cu trunchiuri de arburi aşezaţi în chip regulat, aşa ca unul să atingă pe celălalt; altfel ar deveni impracticabile.

Prima casă care-mi *aţîţă* curiozitatea fu palatul *Domnului*, acesta fiind din vechi timpuri lăcaşul Principilor Moldovei din casa *Movilă*, cari dînd un anumit tribut, fură confirmaţi de către *republica polonă.* Dar slăbiciunea de spirit a lui *Constantin*, ultimul vlăstar din acea familie, fiul vestitului *Ieremia*, unită cu o rea administraţie, pe care o întrebuinţa la frauduloasele perfidii ale lui *Ştefan Tomşa*, care deveni uzurpator al acestui *Principat*, — au contribuit a reduce această *Provincie* sub jugul *otoman*, cu care rămase înzestrată de *Poartă*, dupăcum i se pare şi-i place, spre veşnica ruşine şi daună a *republicii poloneze*, a *Moldovei* însăşi şi a întregii *creştinităţi.*

L'abstazione di questo *Principe* non saprei meglio à mio giudicio à V. S. illustrissima descrivere, che col | pag. 425 paragonarla ad una gran cassina, consistendo tutta in un vasto cortilaccio quadro circondato da muraglie di fango si che sembravami entrare in una gran corte di bergamini all'uso di *Lombardia*, ove si fanno quelle forme di grassi cacii, che paiono ruote da carro, delli quali altre volte abbiamo fatto mentione.

Penetrai nell'appartamento del *Principe*, e trovai, che consistava in una salaccia affumicata con due stanze simili oscure, mal in ordine; per tutto arredo altro non vidi, che una sedia di veluto cremelino alta alla *Venetiana*, che additava il *Trono*, sopra di cui il *Principe* redevali nell'udienze.

L'appartamento della *Principessa* restava diviso, comunicandosi à quello del *Principe* per mezzo d'una ruoto all'uso di monache; stile praticata frà *greci* à causa della loro grandi gelosie; vidi nel cortile una carrozza alla *Pollaca* coperta di cuoio, che serviva par condure la *Principessa* à spasso; in *Italia* averebbe stentato a passare per carrozzo da nola, v'erano parimenti una donzena di *Arabi* | pag. 426 overo carri coperti con stuore per le *Damigelle* più qualificate, del corteggio della *Principessa:* la porta veniva guardato da venticinque soldati *Alemani* li quali parve a me non potessero essere rimproverati di poca vigilanza, mentre anche di inezzo verno senza giuppone sempre stavano battendo la diana.

Ecco in che consiste la *Gran Regia* del *pederoso Bogdan Bei*, del quole fanno tanto schiamazzo *greci* principali del *Fanale* addimandati *chiarizzi* in *Constantinopoli*, e cercano cavarse gli occhi l'un l'atro per giugnere à questi sublime soglio, in cui si fanno servire con assai maggior fasto, è superbia che li *Cresi* e *Alessandri*, mentre quando sono in tavolo, e bevono, vergono assistiti in ginocchioni da quattro paggi con torcie accese, che tante bene spesso non se ne

Locuinţa acestui *Principe* n'aş şti mai bine s'o descriu, după părerea mea, D. V. Prea ilustre decît s'o compar cu o mare casă, compunîndu-se toată dintr'un întins castel ruinat, pătrat, înconjurat de ziduri murdare de noroi, astfel că-mi păru că intru într'o mare curte de bergamini cum se obişnueşte în *Lombardia* unde se fac acele forme mari de brînză, ca nişte roate de car, despre cari am mai vorbit şi 'n alte dăţi.

Pătrunsei în apartamentul *Domnului* şi aflai că se compunea dintr'o săliţă afumată cu două camere asemenea întunecoase, rău aranjate; drept mobilă alta nu vezi decît un jilţ de modă veneţiană acoperit cu o stofă de mătase de un roş aprins, care servea de *tron*, pe care Domnul şedea în timpul audienţii.

Apartamentul *Doamnei* era separat de acesta, comunicând cu acela al *Domnului* prin mijlocul unui coridor, cum e uzul la călugări, stil obişnuit la *Greci* din cauza marei lor gelosii. Văzui în curte o caleaşcă de modă *poloneză*, acoperită cu piele, care servia să ducă pe *Doamnă* la plimbare. In Italia cu greu ar fi reuşit să realizeze aceasta cu o trăsură de închiriat. Erau deasemenea o duzină de *arabale* sau care acoperite cu rogojini pentru *domnişoarele* de onoare mai de samă din suita *Doamnei*. Poarta era păzită de douzăcişicinci soldaţi *germani*, cari după părerea mea n'ar fi putut fi mustraţi pentru puţină vigilenţă, pentru că chiar în plină iarnă, fără haine totteauna — stăteau să sune deşteptarea.

Iată în ce constă marele domniat al *puternicului Bogdan Bei*, despre care fac atîta sgomot *Grecii* de frunte ai *Fanarului*, numiţi *Chiarizzi* în *Constantinopol* şi încearcă să-şi scoată ochii unul altuia pentru a ajunge la acest sublim tron, unde sunt serviţi cu destul de mare fast şi mîndrie ca la *Cresus* şi *Alexandru*, iar cînd stau la masă şi beau, sunt asistaţi în genunchi de patru paji cu torţele aprinse, atît de multe adesea cîte nici la înmormîntările lor nu se numără. Cea mai

conta à loro funerali, venendo la più parte decapitati, ò strangolati in oscure carceri, come la fama minaccia à questa presente, overo deposti ignominio famenteà perpetuo spiantamento delle loro famili1, che si ridu | pag. 427 cono poi a rinegare il sagro santo *Vangelo* o à guidonare per *Constantinopoli*, benche sempre pieni del superbo fasto del loro perduto *Principato*

Le chiese sono numerose, e anche passabili frà queste ne hò osservate due con conventi di *caloieri* molto belle, e sontuose. una fu fabricata del famoso *Basilio Vaivoda*, que regna tanto tempo, quasi à dispetto della *Porta* medessima e che seppe cosi ben bilanciare la cose, che sempre si schermi dalle di lei minaccie, essendogli riuscito quanto si era proposto di terminare i suoi giorni in sede. Questa è fabricata di belle pietre quadre con cupole elevate, e torri ben'alte, ornata di colonne, e balaustrate assai ben lavorata mà confuse ne gli ordini dell'architettura; di dentro all'uso *greco* tutto diposita, arrichita di candeglieri, e lampade d'argento; in fati si tira assei fuora del' ordinario; son stato assicurato, che quel *Principe* facesse venire maestri fino d'*Italia*, e anche da Roma per detta fabrica, che si vede construta senza risparmio di danaro | pag. 428.

Un' altra piú antica resta vicino al palagio del *Principe* incrostato. tutta di marmi fogliamati con lavoro assai minuto, a gentile, di dentro poi dipinto, e in tutte queste due vi ho osservati li ritratti di esso *Basilio Vaivoda*, con sua mogle, e figliuoli. Hò ritrovato in queste *chiese* rifreggiati gran quantità di *zepetti*, e *cofanne*, avendo in esse ogn' uno cercato ricoverare, le me più preziose sostanze, affidati, che in caso d'un sacco, o violenza non fosse per restar violatu l'immunità *Ecclessiastico*.

In uno di questi conventi hò trovato un *caloierro Candioto*, che parla benissime *Italiano*, avendo scorso gran tratto

mare parte dintre ei sunt tăiaţi sau gîtuiţi în închisori întunecoase, cum ameninţă faima şi pe cel de faţă sau depuşi la o perpetuă foame mizerabilă, cu ruina veşnică a familiilor lor, care sunt constrînse apoi să renege sf. *Evanghelie* sau să fie duşi la *Constantinopol*, deşi totdeauna sunt pătrunşi de mîndra splendoare a *domniei* lor pierdute.

Bisericile sunt numeroase şi demne ca înfăţişare. Intre acestea am observat două mănăstiri de călugări foarte frumoase şi bogate ca aspect: una fu zidită de vestitul *Vasile Vodă*, cari domni mult timp, aproape în dispreţul însuşi a *Porţii* şi care ştiu să cumpănească destul de bine lucrurile încît întotdeauna se apără de ameninţările ei, reuşind să-şi termine zilele în scaun după cum îşi pusese în gînd. Această biserică este zidită din frumoase pietre pătrate cu cupole drepte şi turnuri foarte înalte, împodobită cu coloane şi balustrade foarte bine lucrate, dar încurcate din punct de vedere arhitectonic. In interior, după obiceiul *grecesc*, este toată pictată, îmbogăţită cu candelabre şi lampe de argint: de fapt iesă cu totul în afară de cele obişnuite. Am fost asigurat că acel *Domn* şi-ar fi adus meşteri pînă şi din *Italia* şi deasemenea dela Roma pentru acel monument, care fu construit fără nici o economie de bani.

O altă biserică mai veche se află aproape de palatul *domnesc*, toată încrustată cu 'olane lucrată cu desene foarte migăloase şi distinse; în interior apoi, e pictată şi amândouă aceste biserici am observat portretele lui *Vasile Voevod* cu soţia şi fiii săi. Am regăsit în aceste *biserici* strînse o mare cîtime de *sipete* şi *cofane*, fiecare încercînd să păstreze în ele obiectele sale mai de preţ şi încredinţate acolo, căci în cazul unui jaf sau violenţe nu s'ar fi putut călca peste munitatea *eclesiastică*.

In una din aceste mănăstiri am găsit un *călugăr Candiot*, care vorbeşte foarte bine *italieneşte*, trăgând mult folos de

della *Chrestianita*, e vantavasi avere da quella asportati più di due mila scudi, burlandosi di molto buoni *christiani*, cher per una messa di facevano elemosina di due, trè, e molte volte fino a sei doppie, frà quelli mi annoverò un cavaliere chiamato il *Co. Ascanio Garimberti*, mancato pochi anno sono in Parma la di cui perdita lagrimerò tutto il resto di mià | pg. 429 vita che per una messa di fece elemosina di venti pezze da otto.

Il buon *Caloiero* si beffava di què semplici generosi, che se la persuadevano per *cattolico*, mi hà assicurato non avere mai celebrato in *Italia*, in *Roma* stessa, che non abbi applicato il *sagrificio* per l'esaltazione del *rito greco*, in depressione *nominatim* del *Pontefice romano*; tanto mi hà giurato di sua bocca con gran baldanza è sfacciataggione, e pure quanti faranno al giorno d'oggi di costovo, che con mentito pretesto e mascheretà *Ipocrisia* di *Cattolichisimo*, scorceranno per la *christianità*, scroccando, coma hà fatto costui buone somme di constanti, e se ne torneranno, alla barba nostra, ricchi di danari, coll'abbiurare le proffesioni della fede fatte in Roma e fulminare, come V. S. Illustrissimi sà molto bene essere sequito poco fà nel *Patriarcato Constantina palatano*, contra il Sagrosanto *rito Latino* mille scomunichè, e maledizioni.

Condonimi V. S. Ill questi digressioni, stante che tal materia a me, che sono sul fatto renditi troppo sensibile, e non | pg. 430, saprei mai à bastanza esaggerare l'abuso della nostra derisorià facilita, in fidarsi a costovo, si come non cesserei mai invenire contro la loro ostinata malvagità in perseguitara.

Trovai li publici mercati assai ben provisti delle cosa bisognose, in spezie di *carnaggi*, *risi*, *momteche*, o *butiri*, essendone la *Provincia* abbondatissima, solo ci scarseggiano un poco il pane,

pe urma *Creştinilor*, şi se lăuda că a scos dela acea mănăstire mai mult de două mii de scuzi, rîzîndu-şi de mulţi buni *creştini*, cari pentru o leturghie îi făceau pomană de două, de trei sau de mai multe ori, pînă la şase dăţi. Printre aceia îmi numără pe un cavaler numit *Co Ascanio Garimberti*, care a murit acum cîţiva ani în Parma (de a cărui pierdere voi plînge tot restul vieţii mele) care pentru o leturghie îi făcu pomană de douăzeci de piese de cîte opt scuzi.

Bunul călugăr îşi bătea joc de acei oameni simpli şi darnici, cari i se încredinţau drept *catolici*. M'a asigurat că *n'a slujit* niciodată în *Italia*, în *Roma* însăşi, fără să nu fi aplicat liturghia pentru preamărirea *ritului grecesc* şi scoborîrea *nominativă* a *Pontifului roman*; şi atîtea jurăminte i-au curs din gură cu o mare încredere în sine şi obrăznicie. Şi cîţi încă vor mai fi ca acesta astăzi, care cu pretexte false şi sub masca *ipocrisiei* a *catolicismului*, se vor sfărîma pentru *creştinătate*, storcînd, cum a făcut acesta, frumoase sume de constantinaţi şi se vor întoarce la barba noastră, plini de bani, abjurînd profesiunea de credinţă făcută în Roma şi fulgerînd în contra sfîntului *rit latin* mii de excomunicări şi înjurături, cum Domnia Voastră Prea Ilustră ştie foarte bine că s'a întîmplat nu de mult la *patriarhia Constantinopolitană.*

Vă întreţinui pe Domnia Voastră cu aceste digresiuni, avînd în vedere că această chestiune pentru mine, care sunt în materie de venituri foarte susceptibil, e capitală şi n'aş şti niciodată cum să exagerez în destul abuzul, care se face cu uşurinţa prea mare a noastră de a avea încredere în aceştia, precum n'aş înceta vreodată să protestez în contra încăpăţinatei lor răutăţi în a ne urmări.

Găsii pieţile publice destul de bine îndestulate cu lucruri trebuincioase, tot felul de *cărnuri*, *cereale*, *smântână* sau *unturi*, *provincia* avînd toate acestea din bielşug. Numai pînea este puţin cam rară, făcîn-

rinscendo di più di non tutta buona qualità.

L'uso della vesti viriii in queste parti è simili a quelle di *Turchia;* defferenti solo, que queste serransi alla centura assai più dell'uso *Constantinopolitano*, moda, che fuole costi essere affettato, da chi hà ottennuto qualque carica, ò aspira ottennerne in questo Principato.

L'abito feminile commune è assai villano, e sfolgorato consistendo in tutto, e par tutto in un *Pestramal*, che vuol dire scingatoio di tela turchasia, il quale cingonia le donne sopra la camicia senz'altra forma, che d'involgervisi dentro, come in un sacco, quale serve, loro di traversa, di gonna, e | pg. 431 di zinale; sono poi sfacciatissime, e disonatissime à segno che la carampane di *venezia*, che passono per i più dissoluti postriboli d'*Italia* à paragone di questa potrebbero calcolarsi per i più morigerati chistri di virtuosissime *Vestali*.

Li nobili del paese (a similitudine de *Greci* del *Fanale* in *Constantinopoli*, che si piccano del titoli di *Chiarzy*) fanno pompa della qualità di *Boiariis*, ne sono restati pochi in citta, avendo quasi tutti accompagnato il *Principe* che trovasi al campo.

Quanto alle donne di qualita non ne hò visto à comparire, stante i bisbigli del vicino accompamento, e l'assenza de'loro marità, cosi non saprei far menzione del loro fasto, che non puole non essere accompagnato dalla *Greca* albagia.

Non hò trovato famiglie che si possino dire di prosapii, e discendenze considerabili; in Valachia intendo, e in spezie un ramo de' *Cantacuzeni* gia *Imperatori Constantinopolitani*, di queste schiatta il primo | pg. 432 viene ora fieramenta pre sequittato del *Principe* di quella provincia, si è portato al campo, non iò se par reclamare contra il persecutore o pure per sottrarsi alla persecuzione;

du-se una de nu aşa de bună calitate.

Intrebuinţarea hainelor bărbăteşti în aceste părţi este asemenea celor din Turcia, deosebindu-se numai că acestea se strîng la brîu mai mult decît se obişnueşte la *Constantinopol*, astfel că acestea din urmă pot fi purtate de cine a obţinut vreo slujbă sau are de gînd să obţină în acest Principat.

Imbrăcămintea femeiască ordinară este destul de sumară şi curioasă, compunîndu-se în totului tot dintr'o *pestelcă*, adică dintr'o bucată de *Pestramal (pînză roşie)*, cu care femeile se 'ncing pe deasupra cămeşii fără altă formă decît înfăşurîndu-se înăuntru, ca într'un sac şi care le serveşte de fustă şi de pestelcă (fòtele). Sunt apoi foarte obraznice şi necinstite, asemenea *carampanelor* din Veneţia, care se numără printre cele mai destrăbălate lupanare din Italia; dar în comparaţie cu acestea ar putea să se socotească cele mai morale mănăstiri de vestale foarte virtuoase.

Nobilii ţării (asemenea *Grecilor* din *Fanar* dela *Constantinopol*, cari îşi iau titlul de «*Chiarzy*») îşi fac o glorie din calitatea lor de *boieri*. Ei au rămas puţini în oraş, aproape toţi întovărăşind pe Domn, care se găseşte pe cîmpul de luptă.

Cît priveşte pe doamnele din aristocraţie, nu le-am văzut la înfăţişare, dat fiind zăngăniturile taberei apropiate şi absenţa soţilor lor, astfel că n'aş şti să spun ceva despre strălucirea lor, care însă nu poate să nu fie întovărăşită de acea aureolă *grecească*.

Nu am găsit familii cari să se poată zice de viţă nobilă şi de descendenţă însemnată. In Valachia aud că se află anume o ramură de a *Cantacuzineştilor*, foşti *împăraţi în Constantinopole*. Din această familie cel mai bătrîn este acum cu sălbătăcie persecutat de *domnul* acelei provincii. El a venit în tabără, nu ştiu dacă pentru a reclama pe persecutorul său sau pentru a se sustrage persecuţiunii.

porta questa fama di gran ricchezze, e qualità personali; dicesi, che abbia gran pattica del *Mondo*, avendo passeggiato l'*Italia*, la *Francia*, e l'*Inghilterra* con avere per tutto data faggio di signore di gran talento, e letteretura; pure dopo lungo giro gli è convenuto ripatriare sotto speranza di riposo, che non hà per anche trovato, e mi stupisco, che una persona, ch'abbi, come esso, gustato della *christianità*, possi rimettersi in queste catene, benche sappia esser tale la forte dell'uccelo, che nusce in cattiva valle, il motivo della sua persecuzione si vocifera che tiri origine dalla sua troppo elevata condizione, tanto per le doti personali, quanta per le beni di fortuna; si che per legge d'uno spietato ostracismo già inventato, i osservato come per massima di finissima politia della *Republica Atheniese*, converralli restare la scopo del | pag. 433, l'invidia, e forse risolversi vivere ramingo, lungi dalle zanne de'suoi persecutori.

Risiede in *Iazi* un vescovo *greco*, al quale conviene par doppii, e ben spesso replicati regali, cioè al *Patriarca Constantinopolitano*, *l* al *principe della Provincia;* argumenti V. S. Illustrissima come frà tantį lupi ponno le povere pecorelle sussistere, intendo ch'abili in poca distanza da quella *cittá* un vescovo *Latino*, ne mi fovviene di che nazione siasi, mà cosi mal tratato del *Principe*, quanto dallo *scismatico Greco*, che appena appena può vivere, mi è stato detto, che il *Principe* la chiamarse l'anno passato alla corte, e ne facesse gran strapazzi, io non hò avuto fortuna di vederlo, vivendo esso allo sua residenza retiratissimo in odore di gran dabennagine, vorebbero appartamente quegli empio impegnare à forza di mali trattamenti la fede *Apostolica* ad assistero con profusione d'oro, per potere poi pascere la loro avidità col dividersi fra essi la preda.

Grån fomento riceve la *Greca* ava | pg. 434, rizia, resa ormai idolatra dell'oro dalla *Giudaica* perfidia, mentre gli *Ebrei,*

I s'a dus faima de mari bogății și calități personale. Se zice că are întinse cunoștinți despre *lume*, călătorind prin *Italia*, *Franța*, *Anglia*, dînd peste tot dovada unui domn de mare talent și cunoscător al literelor. Totuși după o lungă călătorie i-a venit gustul să revie în patrie, să se odihnească, lucru pe care nu l-a putut găsi. Și mă mir că o persoană, care să fi simțit ca dînsul frumusețile creștinătății apusene, poate să se vîre în aceste lanțuri, cu toate că știa că așa e soarta paserii care se naște în înlănțuita vale. Motivul persecuțiunii sale se svonește că și-ar trage origina în prea ridicata sa situație, atît pentru darurile sale personale cît și pentru averea sa, așa că legea unui crud ostracism, descoperit de mult și observat ca pe o maximă de politică dibace de către *republica ateniană* ar conveni să rămînă scopul invidiei și poate s'ar hotărî să trăiască singur, departe de ghiarele persecutorilor săi

In *Iași* locuiește un episcop grec, căruia îi place să i se aducă daruri duble și de multeori repetate, ca și *patriarhului din Constantinopole* și *domnului țării.* Să judece Domnia Voastră Prea Ilustră, cum bietele turme trebue să trăiască printre atîția lupi! Aud că locuiește la o mică distanță de acel *oraș* un episcop *latin*, nu-mi amintesc de ce nație să fie, dar este așa de rău tratat de cătră *Domn*, cât și de către *Grecul cel schismatic*, că abia-abia își poate duce zilele. Mi s'a zis că *Principele* l'ar fi chemat anul trecut la curte și i-ar fi făcut violente mustrări. Eu n'am avut fericirea să-l văd, pentrucă el trăiește în reședința sa foarte retras într'o atmosferă de mare simplitate. Acei nelegiuiți ar voi în mod vădit să oblige scaunul *apostolic*, prin mijlocul unor rele purtări, să verse cu dărnicie aur, pentru ca apoi ei să-și îndestuleze lăcomia, împărțindu-și prada între dînșii.

Avariția *grecească* este mult ațîțată de șiretenia *evreiască* și a devenit acum strașnică adoratoare a aurului. Iar *Evreii*

abitanti in que contorni anno inventato, è innovato, come fanno per tutto, infinità d'angherie, delle quali fattisi, appaltatori, scovonsi à succhrare il sangue à poveri vastalli, a nistiti dell'autorità del *Principe*, sono questi la più parte *Pollacchi*, e non mancano d'ogni rapace industria per opprimere all'uso loro chinugere vien'astretto a passarli per le mani.

locuitorii acelor ţinuturi au inventat şi întrodus, cum fac pretutindeni, nenumărate angarale, pe care luându-le sub a lor oblăduire, se servesc de ele spre a suge sângele bieţilor ţărani încurajaţi de autoritatea *domnului*. Cea mai mare parte dintre aceştia sunt *Poloneji* şi nu se dau la o parte dela orice apucături hrăpareţe, pentru a stoarce în folosul lor, pe oricine ar fi constrâns să le treacă prin mâni.

Il quarto giorno dopo l'arrivo del canpo in que, contorin fece il *gran signore* intendere al *Principe*, che voleva venire à vedere la città da asso governata, questo spedi ordine à gli abitanti della strade piu cospicue (che in *Italia* a gran stento servirebbero per scolatii alle chiavicche, ò cloadi), che dovessero porsi alle finestre, e sù la porte per far apparire la città popolata, cosi una mattina vene il *gran Signore* sequito dal *vizir Azem* et *Mussaip pascia*, accompagnati da circa cinquecenti cavalli, e diede un gito alla città nè luoghi più publici; fu invitato dal *Principe* a bere un | pg. 435 *caffè* nal suo palazzio, il che ricusô ma si condusse fuori mi mieglro notte distante dalla città ad un vaghissimo padiglionzino fatto tendere sopra d'un eminenza in vicinanza del fiume, sotto di cui tratennesi circa trè ore, poi portossi al solito divertimento delle caccie, e in *primo* vizir si restitui al campo.

A patra zi după sosirea de pe câmpul de luptă în aceste locuri, *Sultanul* dădu să înţeleagă domnului, că voia să vie să vadă oraşul cârmuit de dânsul. Acesta dădu ordin locuitorilor străzilor mai importante (cari în Italia cu mare greutate ar servi de canaluri pentru scurgerea zoilor în cloacă) că vor trebui să se înfăţişeze la ferestre şi la porţile caselor, pentru a da un aspect populat oraşului. Astfel într'o dimineaţă îşi făcu apariţia *Sultanul* urmat de *Vizirul Azem* şi *Mussaip Paşa* şi întovărăşit de vreo cincizeci călăreţi şi dădu o raită prin oraş în locurile mai de seamă. Fu poftit de către *Domn* să bea *o cafea* în palatul său, dar refuză, şi se duse în afara oraşului la o depărtare de o milă într'un prea frumos cort ridicat pe o înălţime în apropiere de rîu, sub care stătu vreo trei ore şi dupăce reluă obişnuita sa distracţie, a vînătoarei, împreună cu *primul* vizir se reîntoarse în tabără.

Tremavano que, popoli, e particolarmente i *greci caloiari* che alla vista di quelle *chiese* conspicue non venisse al *gran Signore* fuggerito da qualche zelanti *Iman*, civè *capellano*, o altra persona *Ecclesiastico* di convertirle in *Moschee*, come più volte altrone è successo, e perche in que conventi fe la passano lantamente, piagnevano più fosto la disgrazia, che fourostava alle loro commodità, che il pericolo, che correva il Servigio *divino;* di cui universalmente non si pigliano gran fastidio.

Populaţia tremura de frică şi mai ales *călugării greci*, că la vederea acelor *biserici* arătoase să nu-i aducă aminte *sultanului* vreun *iman* zelos (adică preot) sau altă persoană *eclesiastică*, să le prefacă în *moschee*, cum s'a mai întîmplat şi 'n altă parte şi pentrucă în acele *mănăstiri* în care petrec în mod strălucit, plîngeau mai curînd degradarea, care pîndea starea lor tihnită, decît pericolul, care ameninţa serviciul *divin*, de care pretutindeni nu-şi prea dau mare osteneală.

Era Abate d'uno di que' *conventi* un monaco da *Paros isola* dell' *Arcipelago*,

Stareţ al uneia din acele *mănăstiri* era un călugăr din insula *Paros din Arhipelag*,

che di piu era confessore del *Principe;* fui a visitarlo, e la trovai assai disinvolto, avendo pratticato l'arma (pg. 436 ta veneziana, che però parleva alquanto in *Italiano*, mi raccontò la pavra sodetto, poi avandola passato bene, mi esaggerò quassi con lagrime di tenerezza la gran affabilità del *gran Signore*, che nel passare per la città aveva con tanta clemenza salutato tutto il populo; indi infervoratosi nel discorso, e riscaldatosi dalla sotito aversione à noi alti *latini*, pretendendosi informatissimo della massime, e costumi d'ogni nazione *Europea*, fece una comparazione frà l'*esercito turchesco*, e i *Christiani*, dicendo che se fosse occorso un simile passaggio ad un esercita *Francise*, non si farebbero visto altro, che peruche incipriate con pettini alla mano, e nobiltà, che avreble voluto civettare ogni finestra, e penetrare forsi anche per forza nelle cafè à gran pregiudicio dell'onestà se ad un *spagnolo* tutto fareble stato calpestato dal fasto di chi pretende có bassa rilevati foggiogar il *Mondo*, se ad un *Alemano* farebbero state le strade seminate d'ubriachi, in somma con una forma derisoria, mà arrabiata, fece di tutte | pg. 437 l'*Europee* nazioni una enumerazione ingiuriosa, e sprezzatoria, là dove tutto convertendo in male ammirava la clemenza dell' *Imperial Casa ottomano*, à | cui aveva *Iddio* porta in mano la spada per dominare *il Mondo*, che con tanto affabilità si portasse con tutti, e in fatti li grondavano gli occhi per tenerezza, a me convenere ascoltar con sofferenza tutte queste temerarie esaggerationi.

Venne à parlami della dabennagire del *Principe*, di cui esso dirigeva la coscienza i mi fere vedere in distanza di trè miglia, da *Iazi*, un monastero da esso costrutto con gran carità, in fatti mi persuasi, che anco il bon *Caloiero* sotto pretesto di religiosa pietà forse, una delle sanguisughe di quel paese, che con l'amministratione della coscienza del Principe si facesse à uo bell'agio la b arba.

care pe lângă aceasta era şi confesor al *Domnului.* I-am făcut o vizită; îl găsii destul de obraznic; servise şi 'n armata *venefiană*, deaceia vorbea puţin şi *italieneşte*. Imi povesti frica ce a tras, dar apoi trecând totul cu bine, exageră, povestind aproape cu lacrimi pline de afecţiune, felul de purtare manierat al *Sultanului*, care, în trecerea sa prin oraş, a salutat cu atîta blîndeţă întreg poporul. De acolo, prinzând tot mai mult gust de vorbă şi încălzindu-se de obişnuita ură pentru noi *latinii*, pretinzîndu-se că este foarte informat de preceptele şi obiceiurile fiecărei naţiuni *europene*, făcu o comparaţie între armata turcească şi *creştini*, zicând că dacă s'ar fi întâmplat o asémenea plimbare unei armate *franceze*, n'ar fi trebuit să se vadă altceva, decât oameni, cu peruci pudrate cu cipria, cu pieptini în mână şi nobili care ar fi voit să pălăvrăgească la orice fereastră şi să pătrundă chiar cu forţa în cafenele călcând orice bună cuviinţă. La o armată *spaniolă* totul ar fi fost călcat în picioare de fastul, cu care pretinde prin mijloace puţine să uimească *lumea*, iar de o armată *germană* ar fi fost toate străzile împânzite de beţivi. In scurt subt o formă simplă dar mânioasă făcu despre toate naţiunile *europene* o înşirare injurioasă şi despreţuitoare şi privind totul cu ochi răi admira blândeţa *sultanului turcesc*, căruia D-zeu îi pusese în mână spada pentru a stăpâni *lumea* şi care cu atâta de multă manieră se purta cu toţi. Şi într'adevăr îi curgeau lacrămile de atâta dragoste, încât nu puteai să nu suferi ascultând toate aceste îndrăzneţe exagerări.

Apoi îmi vorbi despre faptele nesocotite ale *domnului* a cărui conştiinţă (religioasă) o îngrijia. Imi arată la depărtare de trei mile de *Iaşi* o mânăstire zidită de el cu multă dărnicie şi de fapt mă încredinţă că încă bunul *călugăr* că subt pretextul unei pietăţi religioase ar fi fost una din lipitorile acelei ţări, care subt cuvânt că îngrijeşte de conştiinţa religioasă a domnului îşi făcea în voe mendrele sale.

Ebbi gran gusto à farlo cicolare, a che non vi volle gran difficoltà, anzi per lusingarlo, asaltai con grande encomia generosita del *Principe* stesso che spicca in *Constantinopoli* nella casa da esso fabricata al fande, in cui abito | pg. 438 il signor *Co Lessé* già *ambasciator Cesareo*, che in tutti è ricca. e superba, non sò, se V. S. Illustrissima l'abbia osservato, dopo il di lei risarcimentò, vero è, che di essa diconsi gran cose, mentre una sola stanza udii un giorno valutarla circa diece mila scudi, prezzo propozionato ad un sontuozo palagio, mi riccordo aver in essa ammirato le vitriate di invenzione, e manifattura veramenta ingegnosa.

Ritorniamo all' abate di *Iazi* con cui seppe tanto simulare, che mi riusci scroccarli un buon fiasco di acqua vita regaleta, che mi servi, se non ad altro, a digerire li spropositi da esso uditi, è à quel prezzo altretanti al giorno ne avrei di bono voglia inghiottiti.

In un altro *convento* trovai un *caloiero*, chi si faceva della famiglia *Guzadina* da *Ciffanto*, il quale dissceni avere in *Roma* un fratello *cappuccino;* mi condussi alla suo cella, e trovai in esse nascosto un' altro suo fratello secolare questo mi raccontò avere avuto impiego nell' armata *maritima* | pg 439 *Veneta*, e mi soggiunse, che il conservare esso il genio e l'enclinazione *franca*, la rendeva contumace presso il *Principe*, il quale la angariava in estremo, e la volevva forzare e servire in campo con diece cavali o sue speze | graname eccedente la sua fortuna | e però li conveniva stare retirato e nascosto.

Lo ricercai come forse venuto ad abitare in questa parti, ad esso disemi che nell'antica divisione della famiglia *Guzadina*, quando perdettero il dominio di *Ciffanta*, con altri beni considerabili in *Grecia*, un ramo era passato in *Moldavia*, dal quale esso, e i suoi fratelli derivavano, de un'altro, mi dise discendere

Avui multă plăcere să-l fac să vorbească într'una, pentru care lucru nu trebuia să depui multă sforţare, ba chiar spre a-l linguşi copleşii cu multe laude dărnicia *Domnului* însuşi, care străluceşte în *Constantinopole* în casa clădită de el pentru serviciu, şi în care locuieşte domnul *Co. Lessé*, fost *ambasador imperial*, care este peste tot bogată şi luxoasă. Nu ştiu dacă Domnia Voastră Prea Ilustră a observat-o după reparaţia ei. E drept că de ea se zic lucruri mari, căci o singură cameră auzii într'o zi că e preţuită la zece mii de scuzi, un preţ proporţional cu aşa palat elegant. Imi amintesc că am admirat într'însa vitrourile de invenţie originală şi de o artă într'adevăr ingenioasă.

Ne întoarserăm la stareţul din *Iaşi*, pe care ştiui să mi-l cîştig aşa de bine, că reuşii să-i scot o butelie mare de excelent rachiu, care îmi servi dacă nu la altceva cel puţin să pot mistui toate vorbele nelalocul lor auzite şi cu preţul acela aş mai fi înghiţit multe altele cu plăcere în acea zi.

Intr'o altă *mănăstire* găsii un călugăr, care zicea că se trage din familia *Cozadini* din *Ciffanto* şi-mi spuse că în *Roma* are un frate *capucin*. Mă conduse în chilia sa şi aflai în ea ascuns un alt frate al său de călugărie. Acesta îmi povesti c'a servit în *marina venețiană* şi îmi adaugă că prin faptul că păstra geniul şi spiritul *francez*, îl făcea să devie nelipsit de lângă *domn*, care-l trata destul de aspru şi vroia să-l forţeze să servească în armată el cu zece cai ai săi pe socoteala sa (ceace întrecea cu mult averea sa) şi deaceia îi convenia să stea astfel retras şi ascuns.

L'am întrebat cum a ajuns să locuiască în acele părţi şi el îmi zise că la o veche risipire a familiei *Cozadini*, atunci când pierdură moşia din Ciffante împreună cu alte bunuri nenumărate în *Grecia*, o ramură a trecut în Moldova, din care se trăgeau el şi fraţii săi. Dintr'o altă ramură îmi zise că se trage monseniorul

Monsignor *Guzandino Vessovo Latino* del *Zante* vivante, ·soggetto per le sue rare dati, e particolarmente per la sua profonda dottrina nel *Greco letterale*, molto ben noto, spezialmente in *Roma* ave con grand' applauso hà impiegato qualch' anno nella *biblioteca vaticana*, suppongo, che V. S. illustrissime, abbia piena cognizione di questo *Prelata*, ed' io impregio di aver avuto l'Onore | pg. 440 toccando il *Zante* nel passaggio mia in *Levante* baciarli le sagre vesti.

Altri rami mi riferi essere sporsi nell' *Arcipelago* della detta famiglia, che soggi acevano alle sciagure, e alte schiavitii di quelle miarablli *Isole* servili, poi mi ricerco, se avassi io notizia di un ramo di essa stabilità in *Franchia*, cioe in *christianità* dal quale asserviavro essere nel presenti secolo uscito un cardinale.

M sovvenne dopo brieve ristessione trovarsene in *Bologna*, una famiglia *senatorii*, che vive con decoro, e splendore condegno al suo lignaggio, anzi in memoria di ciô mi sovvene un matrimonio sequitò frà una *dama* di queste casato, e il sig. *Quaranto fuesta villani* soggeto qualificatissimo che un ricordo avere conosciuto in Parigi, ove frà gli altri Italiani, oltre le parti singolari, delle quali reste dalla sua nobilissima prosapia ornato, faceva spiccare la vinacità spirtosa del suo talenta à piu riscontri.

A tàl raggvalia si disposero di due buoni | pg. 441 fratelli passarsene a *Roma*, protestandosi volere sottonittersi alla *Sagrosanta Romano Sede* | poi condursi a *Bologna* per ricevere qualche saccorto da que' generosi *signori*, de' quali poi si rederanno all' uso *Greco;* non sô fe averanno effettuato il lor disegno, che mi guirerono in brieve voler mettere in esecuzione.

La vicinanza, che tiene la *Moldavia* a molto *Provincie* principali, come *Podolia*, *Ucrahina*. *Vallachia*, e la navigazione del *Danubio*, che la bagna per lungo tratto, rendono ad esse commoda la negoziazione,

Cozadini, episcop latin din Zante, care trăeşte şi care-i cunoscut pentru deosebitele sale calităţi şi mai ales pentru adânca sa cunoştinţă a *literaturii greceşti*, în special în *Roma*, unde cu foarte mare demnitate a servit câţiva ani în *biblioteca Vaticanului*. Presupun că Domnia Voastră Prea Ilustră are deplină cunoştinţă de acest *prelat* şi eu mă simt măgulit de a fi avut onoarea, să-i sărut sfintele veşminte, când am ajuns în insula *Zante*, cu ocazia plimbării mele în *Levant*.

Alte ramuri ale pomenitei familii îmi dădură ştire că sunt risipite în *Arhipelagul* grecesc, că sufereau diferite nenorociri şi umilinţi, proprii acelor nenorocite insule supuse. Pe urmă mă întrebă dacă am cunoştinţă de o ramură stabilită în *Franţa* graţie religiozităţii căreia se ştie că ea a dat în secolul nostru un cardinal.

Imi amintii după puţină gândire că se află la *Bolonia* o familie de *viţă nobilă* care trăeşte cu decorul şi splendoarea demnă de familia sa. Ba chiar în minte îmi vine amintirea unei căsătorii săvârşite între o *doamnă* din acea familie şi domnul *Quaranto Fuesto Vilani*, o persoană de foarte bună condiţie, pe care îmi amintesc că l-am cunoscut la Paris. Acolo printre ceilalţi italieni, pe lângă deosebitele sale calităţi, cu care îl înzestrase descendenţa sa atât de nobilă, mai strălucea şi prin agerimea spirituală a talentului său în mai multe direcţii.

La auzul acelei ştiri cei doi buni fraţi erau gata să plece la *Roma*, spunând că voesc să se supună *sfântului Scaun Roman*, apoi să meargă la *Bolonia*, pentru a primi vreun ajutor dela acei *seniori* darnici, după care se vor întoarce în *Grecia*. Nu ştiu dacă vor fi pus în practică planul lor, dar ei îmi jurară că în scurt timp îl vor executa.

Apropierea de care se bucură *Moldova*, de multe *ţări* de samă ca: *Podolia*, *Ucraina*, *Valahia*, pe urmă plutirea pe *Dunărea*, care o udă o bună bucată, fac ca negoţul să devie înfloritor. Cu toate

tutto che le soverchie angherie pratticate da chi governa, nè ruini il traffico, però li *Tartari*, che non apprendono la *Greca* avidità vengono da *Krim*, e portano molte pelli graziose di *Sciamurri* chiamati *Zibbellini* di *Ermellini*, *Volpi* di *Moscovia*, frà le quali qualcheduna se ne trova di *nere*, benche rare, venendo queste molto stimate, e trafficano con pienezza di libertà.

Non trovai colà *Franco* veruno fuori che un *Orologgiaro Francese*, che parmi | pg. 442 si fosse maritato; veniva stipendiato dal *Principe* per suo servinigio; mi raccontà che la passava assai bene mentre li fruttava il suo impiego circa uno scudo per giorno, oltre molti incerti, che frequentamente li capitavano.

Dupo che il nostro *Pade gesuita* restò de noi assicurato, risolse celebrare nella chiesetta, che resta in poca distanza dall' ospizio assai angusto, ma sufficiente, e capace per li *Latini*, che colà si trovano; parmi avere udito, che fosse altra volta officiata da *PP. Francescani conventuali*, dopo de' quali è passato all'amministrazione di questi della *compagnia* di *Giesu*.

Un giorno quel rinegato, che sopra nomai pretendersi delli *Conti* della *Vacaresco* vene a trovarmi all'ospizio sodetto, il quale anch'esso frequentava cinguetando alquanto in *Latino*, ma del ben rinegato; costui per buscar da vivere si è posta a far il *Medico*, quando trovasi in *Adrianopoli* credo, che porti le scattole dietro alli *signori Masselini Cigala*, o a qualche altro soggetto di stima; hora, che | pag. 443 è in campo solo varrebbe fara l'*Esculapio*, era audato a trovare il medico del *Principe*, che è un *Ebbreo*, ma trovò chiusa la porta.

Affaticavassi costui a consigliarmi caricarmi in capo un tùrbanto a sua immitazione per una mezza donzena d'anni, tanto che avessi fatto fortuna, che mi predicava infallibile, spergiurava con im-

că, diversele greutăţi pe care le fac guvernanţii minează transportul. Totuşi *Tatarii*, care nu sunt stăpâniţi de lăcomia *grecească*, vin din *Crimeia* şi aduc o mulţime de piei preţioase de *samur* numite *zibellini*, *piei de hermelină* de *vulpi* de *Moscova*, printre care se'ntâmplă să fie negre, cu toate că sunt rare şi toate aceste sunt foarte căutate, iar comerţul se face cu deplină libertate.

Aici nu găsii nici un *francez*, afară de un *ciasornicar* francez, care îmi pare că era căsătorit. El era salariat de către *domn*, pentru serviciul său. Imi povesti că o ducea destul de bine, căci serviciul său îi aducea un venit de aproape un scud pe zi, pe lângă mulţi alţii care îi picau foarte des.

După ce părintele nostru *ezuit* fu asigurat de către noi, rămase să slujească în bisericuţă, care se află la o mică distanţă de mănăstire. Ea era mică dar suficientă şi încăpătoare pentru *latinii*, care se găsesc acolo. Imi pare să fi auzit că în alte vremuri acolo slujiau părinţi din ordinul *Franciscanilor conventuali*, după cari a trecut în administraţia acestora din *tagma Ezuiţilor*.

Intr'o zi acel renegat de care pomenii mai sus, care se pretindea a fi *contele Văcărescu* mă căută la mănăstirea mai sus pomenită, la care şi el se ducea des rupând puţin *în latineşte*, dar o latinească ca a unui renegat. Acesta pentru a avea cu ce trăi, începuse să facă pe *medicul*, când se găsia în *Adrianopole* cred, şi umbla cu cutiile de doctorii după domnii din familia *Masselini Cigala* sau în urma altor persoane importante. Acuma că se găseşte în tabără ar vrea sigur să practice arta lui *Aesculap*, merse să aducă pe medicul *domnului*, care este *evreu*, dar găsi uşa închisă.

Acesta se străduia să mă sfătuiască să-mi acopăr capul cu turban ca şi el, timp de vreo cîţiva ani, cît îmi va trebui să strîng ceva avere, căci aceasta nu putea să dea greş. Se jura cu afurisenie

peccazioni, ch'esso interiormente viveva *christiano*, e che del *Turco* non conservava che l'esteriore, astretto a ciò dalla sua sinistra fortuna; anzi in contrasegno di questa di offesiva a mangiare con esso meco della carne di porco proibita frà *Turchi*, come di bere vino; cosa che io stimai bene di credere senza venire alle prove; mi soggiungneva essersi dati simili esempli infiniti; frà quali uno de più vallidi scieglieva quello del famoso *Giorgo Castriotto*, che visse circonciso piu anno sotto nome di *Scanderberc*, la di cui ritirata allo patria rase poi comendabili le sue attioni generose alla posterità.

că în sufletul său rămăsese *creştin*, că din credinţa *turcească* nu păstra decît exteriorul, constrîns la aceasta de nenorocita sa soartă. Ba pentru a-mi adeveri aceasta se oferea să mînînce cu mine carne de porc, care e oprită la *Turci*, precum să bea şi vin, lucru pe care îl crezui pe cuvînt fără să fie nevoe să-mi mai dovedească. Imi adăugă că poate să-mi dea multe exemple de felul acesta, între care unul din cele mai evidente îl alese pe acela al vestitului *George Castriota*, care practică circumciziunea şi trăi astfel sub numele de *Scandenberg*, a cărui îndepărtare de patrie făcu ca acţiunile sale generoase să fie apoi slăvite de către urmaşi.

Io mi pigliava gusto di santirlo cicalare, e mostrava gustare delle postune | pag. 444 spropositate, che mi prometteva, mà non mi accorgeva, che insensibilmente mi andava intricando nella rate, mentre altro non era il suo fine, che tirarmi di bocca qualche intenzione, la quale quando non fosse, stato, che equivoca, e ben generale, averebbe, esso saputo con falsi testimonij (che in *Turchia* sono frequentissimi) avvalorarla, a segno che stringendomii alla vita non mi sarebbe mancato una qualche mangiate di zecchini per fuggirli de gli artiglij, e uscire dal pericolo, a cui quel sacrilego mi riduceva.

Eu mă prefăciam că-mi place să-l ascult pălăvrăgind şi mă arătam convins de fericirile nepotrivite ce-mi promitea, dar nu-mi dădeam sama că pe nesimţite căuta să urzească fire de painjen în jurul meu, căci scopul său nu era altul, decît să-mi scoată din gură intenţia mea, care dacă n'ar fi fost decît echivocă şi în termeni vagi, ar fi ştiut ca martori falşi (aşa cum se obişnueşte în *Turcia*) să o pună în valoare, ca pe urmă stringîndu-mă cu uşa, să fi fost nevoit să-i dau o sumă de ţechini ca să scap din ghiarele lui şi de pericolul, la care acel nelegiut mă expunea.

Mi confermô in tal sospetto mì ambasciata, che mi fece fari dal suo servitore *Spagnolo* rinegato; una sera dopo l'*Ave Maria*, la quale consisteva in una mesa, e pura suggestione per farmi cadere in una qualche parola, che alludesse alla pretesa promessa, che con lusinghe voleva da me tirare, e servissi poi di esso per testimonio à farmi inciampare; cosi cominciai ad allargarmi, e benche volesse seguirmi per tutto, io cercova sempre pretesti per desimpegarmi | pg. 443 con che s'avvide, che m'ero accorto della trappola, dissimuli prò, nè mostrò accorgesene.

Mă întări în presupunerea aceasta o însărcinare pe care o dădu servitorului său *spaniol* renegat. Intr'o sară după *Ave Maria*, care consistă într'o minunată şi curată sugestie, pentru a mă face să scap vreun cuvânt, care ar face cât de puţină aluzie la pretinsa mea promisiune, prin linguşiri voia să-mi scoată vre-o mărturisire şi apoi servindu-se de mărturia lui, să mă înfunde. Dar eu pricepui să mă depărtez şi cu toate că în fel şi chip căuta să mă urmărească, ştiui prin fel de fel de pretexte să scap cu obraz curat. Apoi observând că am simţit cursa ce-mi întinde, se prefăcu că nimic nu s'a întâmplat şi nu se arătă c'a înţeles ceva

Tornato il signor *Gobbato* dal campo ci disponemmo alla partenza da *Iazi* per vederci al *Danubio*, e imbarcarci a cotesta volta; non vi fù verso, che a forza d'offerta, ne di danasi potessimo trovare carri, o cavalli per i nostri bisogni, che però ci convenne condurci al *Vestiario* col presentarli la lettera del signor *Pannaioto* che in riguardo di essa impiegò tutta la sua autorità, e ci provide di quanto ci occorzeva; anzi c'accompagnò con un odine espresso a tutti *li Vechiardi*, *Epitropi*, o amministrativo di communità che ci dovessero spesare gratis per tutto il camino; tanto valeva l'appoggio del *signor Pannaiotto* in quelle parti accettammo la cortesia, .non ad sologgetto, che per servirci dell'amenttà nel ritrovare il nostro bisogno senza danni di veruno intendendo di pagar il tutto con ogni pontualità.

Ringraziammo il *vestiario* che ci fece altre offerte, poi fatto un poco | pag. 441 di provisione per il viaggio summo all' ospizio e metter in ordine i nostri carrî, e a licenziarci da quel buon *religioso*, che ci accompagno con abbracciamenti, e lagrime di tenerezza, anche quella sera il dizgraziato rinegato volle darmi l'ultimo assalto, avendomi fatto diri, che li conveniva parlarmi a solo a solo per mio servigio, con che però usu doversi temere di cosa veruna, li fui replicari, che la mattina sequente fosse venuto dopo il levar del sole, che anerossimo avuto dicorso a suo beneplacito, mà prima della mezza notte entrati ne' nostri carri ci partimmo alla volta di *Galaz*, trovandoci all'appariri del giorno circa dodici miglia distanti de *Iazi*, mi parve essere alleggorito da un gran peso con avere terminate l'insidie, che colui mi tramava, delle quali benche mi ridessi mi conveniva pero ingnietarmi, mentre in caso di avania, cioè calunnia, ò impostura mi averebbe convenuta scommodare gli amici, e forsi anche sensibilmente la borsa.

In corso di tre giorni ci rendemmo | pag. 447 a *Galaz* per campagne piane,

Intorcându-se domnul *Gobbato* din tabără, ne pregătirăm de plecare din *Iași*, pentru a ne îndrepta spre *Dunăre* și a ne îmbarca în acea parte. Dar aceasta nu fu posibil, căci cu toate darurile noastre și banii, nu puturăm găsi căruțe și cai pentru trebuințele noastre așa că în cele din urmă furăm constrânși să mergem la *visternic*, să-i înmânăm scrisoarea boerului *Panaite*, care văzând-o, desfășură toată autoritatea sa și ne dădu tot ceace ne trebuia, ba chiar ne recomandă cu un ordin expres la toți *bătrânii*, *epitropii* sau administratorii de comunități că vor trebui să ne ducă gratis tot drumul. Așa de mult valora sprijinul boerului *Panaiote* în părțile acelea. Primirăm politeța oferită, nu însă cu gândul a ne servi de ea, în scopul de a ne face interesele noastre fără vreo răsplată, ci înțelegând de a plăti totul cu perfectă punctualitate.

Mulțumirăm *visternicului*, care ne mai făcu și alte daruri, apoi aprovizionându-ne cu câteceva pentru călătorie, luă dispoziții la mănăstire să fie pregătite carele noastre și ne luarăm ziua bună dela acel cumsecade *cleric*, care ne întovărăși cu îmbrățișări și lacrămi afectuoase. Și în acea sară nenorocitul renegat vroi să-mi dea ultimul asalt zicându-mi că voia să-mi vorbească între patru ochi în interesul meu și că nu trebue să mă tem de nimene. Ii răspunsei să vie a doua zi dimineață, după răsăritul soarelui, că vom putea sta de vorbă după dorința sa. Dar înainte de miezul nopții suindu-ne în căruțele noastre plecarăm spre *Galați*, așa că ne găsirăm la revărsatul zorilor la aproape douăsprezece mile depărtare de Iași. Imi păru că m'am ușurat de o mare greutate punând capăt curselor, pe care acesta mi le întindea și de care, cu toate că îmi venea să râd, îmi dădea fiori de neliniște, căci într'un caz de ultragiu, adică calomnie, sau minciună ar fi trebuit să-mi incomodez prietenii și poate în mod sensibil deasemenea și punga.

In timp de trei zile ajunserăm la *Galați* străbătând câmpuri netede și plăcute, dar

e amene, ma incolte, per il camino ci occorse passare varii casali tutti distrutti e inabitati, e quando volevamo mangiare, ci convenive procacciarlo co'bastoni amazzando galline, anatre, ô altro, che ci veniva alle mano, mentre coe osebire l'ordine, e offerire danari era impossibile, che ci venisse accordato cosa veruna da que gli abitanti, che quando vedevano poi li polli morti, si contentavano del pagamento, tanto è vero che dal *Greco* non è possibile tirare cosa veruna con le buone, sia sotto speranza di premio, è di pagamento, mentre esso non vuole per sua direzione altro che il bastone, il quale per divina Providenzia trovasi ben collocato nelle mani del *Turco*, che non si rende avaro a questo perfida nazione, e pure non è mai a bastanza.

Per il camino non ci è occorso toccar luogo considerabile, fuorche *Vaslui*, e *Brlad* casali mal acconci, in uno però di essi hì osservato una *chieso*, antica di pietre quadre assai | pg. 448 maestosa, mà corre tutta in precipizio.

Finalmente ci rendemmo a *Galaz*, uno di principali porti del *Danubio*, appartenente pure al *Principe* di *Moldavii;* la Saiche, che negoziano per queste parti montano dal *mar nero* sopra il *Danubio* fini a questo porto, più oltre non avvanzano, non trovandosi fond o sufficiente a quelo, che elle pescano.

Ci fermammo colà due giorni, né quali mi portera a vedere le *chiese* più principali, e ne trovai trè, ô quatro molta insigni, una ne vidi *Latina* servita de un Padre *conventuele Pesarese* di casa *Ressi*, se non sbaglio, il povero *religioso*, spaventato, da gli abstanti, erasi ritirato nel passaggio dell'armata, nu assienraroni molti, che vivesse questo molto esemplarmente, e che la *chiesina* forse assai bene in ordine, mà a causa dela di lui assenza non potei entrarvi dentro.

Ricominciammo colà a rissoffrire il martirio delle zanzole e quegli abstanti tutto che matici si provedono | pag. 449 di certi trabacchette, portatili par liberarsi

necultivate. In drum ni se întâmplă să trecem prin diferite sate toate distruse şi nelocuite, iar când voiam să mâncăm eram nevoiţi să căutăm a omorî cu bastoanele găinile, răţele sau altele, care ne veniau la îndemână. Iar dacă voiam să procedăm cu ordine şi să oferim bani, era imposibil să ni se dea vreun lucru de acei locuitori; dar dacă vedeau pe urmă găinile moarte, se mulţumiau cu plata. E perfect adevărat că dela ortodox nu este posibil să ai vreun lucru cu binele, fie sub speranţa recompensei fie sub a cea a plăţii, căci el nu vrea să facă nimic fără bătae cu băţul, care din fericire se găseşte bine pus în mânule *turcului*, care la rândul său nu se arată de loc sgârcit cu această perfidă naţiune şi nici odată totuşi nu este îndeajunsă.

Pe drum nu ni s'a întâmplat să ajungem în vreun loc mai de seamă afară de *Vaslui* şi *Bârlad*, orăşele cu urâtă înfăţişare; într'unul din aceste am observat o *biserică* veche de pietre pătrate destul de impozantă, dar căzută toată în ruină.

In sfârşit ajunserăm la *Galaţi* unul dintre principalele porturi ale *Dunărei*, aparţinând şi acesta *Domnului Moldovei*. Luntrele care umblă în aceste locuri, se urcă din *Marea Neagră* pe *Dunăre* până la acest port şi mai departe nu înaintează, negăsindu-se bani în deajuns la acei ce ar pescui.

Ne oprirăm acolo două zile, în cari mă dusei să văd *bisericile* mai principale şi găsii trei sau patru mai importante. Vizitai una *latină*, în care slujia un *preot conventual* din *Pesaro*, din familia *Ressi*, dacă nu mă 'nşel. Bietul cleric înspăimîntat de locuitori, se ascunsese la trecerea armatei. Mulţi mă încredinţară că acesta ar duce o viaţă foarte exemplară şi că *bisericuţa* s'ar găsi intr'o stare destul de bună, dar din cauza lipsei lui nu putui să intru într'însa.

Reincepurăm acolo să suferim martirul ţînţarilor, iar locuitorii aceia, fiind ţărani, se apără cu nişte corturi portative pentru a scăpa de acel mare necaz. Noi ne adă-

da quel gran tormento, noi ci riducemmo in casa d'un donna vedova, che ci concesse corte semente alloggio, ma trabacche non se aveva, si che più ci conveniva veglias di notte, che di giorno.

Trovammo un abbondenza di gambari indicibile, e di una straordinario grossezza; in fatti con due terzi d'un giulio ne facemmo tanta provisione, che averebbero bastati a caricarne due asinae, con quelli ci regolavamo è n'eramo tanto stomacati, che non ci cibavanno, che del latte, che avevano attaccato al guscio nel dorso, e per curiosita amarinamno un barilletto di zampe, e code con aglio, oglio, e aceto, che il solo odore si svegliano l'appetito.

Fù il signor *Gobbat* riassalito dallo sua emigrania tanto intensa, che vaneggiava; fattosi alli fine coraggio risolse cacciar si sangue da se medesimo dal bracio destro, dal che parve restasse alquanto alleviato i riavvtosa un poco entranimo in certe barche tratte d'un pezzo escavate, in un albero | pg. 450, aguisa di gran conche, come quelle, che sogliono in *Christianità* abbeverare gli animali, e ni ispazio di circa quatt'ore giugnenimo per la seconda del fimre à *Tamarua* ultimo confine della *Moldavia;* volle il signor *Gobbato* mettere il piede à terra aggravati dalla doglio di capo; cosi mi condussi anch'io alla città, e fui a visitare qualche *chieso* che trovai povere e ruinate.

postirăm în casa unei femei văduve, care ne oferi cu gentileță găzduire, dar corturi nu avea, aşa că mai curând eram dispuşi să stăm treji noaptea, decît ziua.

Găsirăm într'o cantitate de necrezut raci de o mărime extraordinară. De fapt cu două treimi de *«giulio»* ne făcurăm atîta provizie, că ar fi ajuns să încărcăm doi măgari; cu aceşti raci ne hrănirăm regeşte şi ne desgustarăm aşa de mult, că nu mai mîncarăm decît lapte, încît ne țintuiseră pe saltele, pe spate şi luarăm ca titlu de curiozitate un butoiaş de picioare şi cozi, preparate cu untdelemn şi oțet, a căror simplu miros îți deschidea pofta de mâncare.

Domnul *Gobbato* însănătoşat din a sa lăngoare, răse aşa de mult, încît leşină; dar luîndu-şi îndemn în cele din urmă se hotărî să-şi scoată sînge din brațul său drept, de care se pare că a rămas mult uşurat. Odihnindu-se puțin ne aşezarăm în nişte corăbii făcute dintr'o singură bucată de arbore scobit în felul unei scoici, întocmai cum sunt în *Apus* acelea în cari se adapă animalele şi în timp de aproape patru ore ajunserăm la *Tamarova* la hotarul *Moldovei.* Domnul *Gobbato* voi să pule puțin piciorul pe pămînt, bolnav de o durere de cap, aşa că mă dusei şi eu puțin în oraş pentru a vizita vre-o *biserică;* dar le găsii sărace şi ruinate.."

Note. Cele publicate mai sus sunt cuprinse în scrisoarea a 5-a cu următorul cuprins:

La quintà include il viaggio coll' esercito ottomano nessi la Polognia, il gran festo con cui marchia il grand Signore, la pompa di suoi padiglioni, l'ingresso in Moldavia, il ritorno per il Danubio sopra una Saica carica di grano, i piena di schiavi con molte particolarità del campo ottomano

do Isacce citta della Bulgaria situata sul Danubio 26 agosto 1672.

Corneliu Magnus Parmensis aetati ann. XXXX.

A cincea cuprinde expediția armatei turceşti spre Polonia, marele lux de care se înconjoară Sultanul, pompa corturilor sale, intrarea în Moldova, întoarcerea pe la Dunăre pe o luntre încărcată de grâu și plină de sclavi, cu multe amănunte despre tabăra turcească.

Din Isaccea, oraș din Bulgaria, așezat pe Dunăre. 26 August 1672.

Cornelius Magnus din Parma în vrîstă de 40 ani.

Plecînd de la *Ismail* autorul scrie:

Tutta la notte, poi alzatosi il sole strimammo meglio paseguire il viaggio, come facemmo arrivando in brieve spazio ad un altro luogo *detto Vaslui*, one resiu in un altra vastissima appertura, che fà il fiume, . . . pg. 331.

«...Toată noaptea, apoi soarele răsărind, ne hotărîrăm mai bine să continuăm călătoria, cum şi făcurăm, sosind în scurtă vreme la o altă localitate numită *Vaslui* (*sic*) unde am intrat într'o altă câmpie foarte întinsă, pe care o face fluviul.»

Iar în alt loc scrie:

Marchiammo sempre in vicinanzai del fiume *Pruth* per il gran bisogno dell'aqua, della quale tutto che torbido, e fangosa era necessario che si abbeverasse, l'esercito tutiero, tanto gli uomini, come le bestie", pg. 335.

«...Mergeam mereu în apropierea rîului Prut, din cauza marei lipse de apă, care, cu toate că era turbure şi mâloasă, era trebuincioasă pentru adăpatul armatei întregi, atît oameni cît şi animale...»

Iar după ce descrie luxul cortului Sultanului, văzând pe kir Panaioti scrie de el acestea:

«Partato il mezzo giorno summo tutti tre d'accordo dal signor *Panaioto*, io li resi la lettera del signor *C. Fieschi*, i quale esso storno el maggior senzo, e in riguardo diessa miesibi ogni possibile servizio, lo trovai, che stava desteso sopra un tapeto sotto un bel padiglione, leggendo un bel libro di *Filosofià morale di Aristotele* in *Greco*, mi fece immediatamente coricare vicino ad esso, ed avemmo un discorso circa due ore misto di varie cose.» pg. 346.

«Plecat în după amează cu toţii suntem după cuvînt la domnul *Panaioti*, îi dădui scrisoarea domnului *C. Fieschi*, pe care îl preţuia în cel mai mare grad şi în privinţa lui îmi oferi orice serviciu posibil. Il găsii stând pe un covor sub un cort frumos şi cetind o frumoasă carte de *Filosofie morală a lui Aristotel în greceşte*. Imi recomandă imediat să mă aşez alături de el şi începurăm o discuţie de aproape două ore asupra unor subiecte variate.»

Iar mai jos vorbind de armatele moldoveneşti şi Munteneşti scrie acestea:

Le collinette circonvicine erano sporse delle tende, e barache dell'armi ausiliarie *Moldave* e *Valacchie*, che survivano in quel luogo col resto dell' *esercito* e aspettarono e cavalli l'ingresso del gran signore per servire.

Erano queste due nazione divise in due gran corpi di cavalleria superbamente montata, ciaschedune aveva la sua divisa differente, portando li *Moldavi* una sopraveste di *zendalo cremesino*, e i Valacchi una di *giallo*, potevano questi ascendere circa a quindeci mile cavalli, che di piè fermo spartiti ne due corni dell'ingresso del campo stavano schonrati cie qualche ordine facendo vista pomposa.» pg. 393.

«Colinele învecinate erau acoperite cu corturi şi barace ale armatelor auxiliare moldoveneşti şi munteneşti, cari se uniau în locul acela cu restul armatei şi aşteptau călare intrarea Sultanului pentru a-l ajuta.

Aceste două naţiuni erau împărţite în două mari corpuri de cavalerie foarte bine echipate; fiecare avea cîte un simbol diferit, moldovenii purtînd o tunică de taftă roşie şi Muntenii una galbenă. Aceştia puteau să se urce cam până la 15,000 cai, care erau împărţiţi în cele două laturi ale intrării taberii, fiind înşiruiţi într'o oarecare ordine, prezentînd un aspect pompos.»

Iar mai jos vorbeşte de Iaşi şi de marele visternic.

...dopo di che vistomi risoluto di partire, mi consiglio portarmi *à Iazi*, città *christiana*, e *Metropoli* della *Moldavia* in cue risede il Principe d'esso; anzi m'accompagnio con un suo biglietto, diretto ad uno de' principali di quella *corte* che sosteneva la carica di *vestiario* (impiego onorevolissimo presso le *greci*, e che soleva al tempo degl' *imperatori Constantinopolitani*, assere sempe conferito a qualche principal *signore*, e molte volte a *principi* del *sangue)* pag. 406

...după aceasta văzîndu-mă hotărît de a pleca, mă sfătui să mă duc la Iaşi, oraş creştin şi capitală a Moldovei, în care locueşte Domnitorul lor; chiar mă întovărăşi cu o scrisoare a sa îndreptată către unul din boerii acelei curţi, care îndeplinia slujba de *visternic* (slujbă foarte în cinste la *Greci* şi care *se obişnuia* în timpul împăraţilor bizantini, fiind încredinţată vreunui boier de frunte şi de multe ori fiilor domneşti), pag. 406.

Apoi:

Per incaminarci alla citta di *Iazi* ci conveniva passare il fiume Pruth, che tefosi più angusto, era più profondo; aveva il Principe di questa *Provincia* addimandeto *Duca bei* (della cui sussistenza nel governo, temesi assai, e forsi anche della testa) ordonato un ponte sopra certe banche connesse insieme, e coperti di tavole; il concorso ad esso era numerosissimo, mentre tutte le provisioni, che questi *Provincia* serviva al *campo ottomana* passavano per quello; cosi ci convenne à gran stento in ispazio di piu d'un ora portasi da una riva all' altra, pg. 407.

Pentru a ajunge la oraşul Iaşi, trebuia să trecem rîul Prut, care este când mai îngust, când mai lat. De către domnul acestei ţări care-l chema *Duca bei* (de a căruia prezenţă în guvern se teme destul de mult şi poate chiar şi de capul său), s'a comandat să se facă un pod peste câteva bărci puse una lîngă alta şi acoperite de scânduri; numărul celor ce l-au făcut era foarte mare. Astfel că toate proviziile pe care această provincie le distribuia taberii turceşti treceau pe acele poduri şi în chipul acesta puturăm cu mare greutate în timp de mai multe ore să trecem de pe un mal pe celălalt.

Apoi:

Continuammo il nostro camino verso di *Iazi* e passato tutto il boschetti ci convenne fare una salate di circa due miglia; li quale per essere alguanto laboriosa c'obligò mettere il piede à terre, il discorso del successo ci servi di trattenimento, con che se non ci aleggeri, ci raddolci almeno la fatica, pg. 416.

Ne urmarăm drumul nostru spre Iaşi şi dupăce trecurăm întreaga pădurice a trebuit să facem un drum anevoios de aproape două mile, care pentru a fi tot atît de fructuos, furăm nevoiţi să punem piciorul pe pămînt, iar nădejdea că vom scăpa ne ajută la îmbărbătare, care dacă nu ne uşura, cel puţin ne îndulcia oboseala.

Obs. Traducerea textului o datoresc d-lui Mesrobeanu profesor, căruia îi mulţumesc. Vezi *N. Iorga* „Un călător italian în Turcia şi Moldova" (Anal. Acad. Seria II, Tom. XXXIII; 35 seqq.

Gh. Ghibănescu

VII. PARTEA ADMINISTRATIVA

Desbateri şi comunicări

(seria VIII-a)

---

91). *Proces Verbal No. 91.* Şedinţa de la 31 Dec. 1929. Preşedintele arată colegilor fascicula 7-a din buletinul *Ioan Neculce;* e un vol. de 344 pagini. Şi acest volum are o tablă de materie, iar indicele alfabetic se va face pentru toate 10 fasciculele.

Dl. casier prezintă bilanţul de venituri şi cheltueli pe exerciţiul anului 1929, din care reiese că s'au încasat numai 118429 lei 80 bani, din prevederile de 120000 lei, deci un minus la încasări de *1,570.20* lei; în schimb la cheltueli s'au făcut economii de peste 6000 lei, căci s'au cheltuit numai 113741.10 lei din 120000 lei la prevederi. Cele mai mari cheltueli le prezintă tipărirea buletinului cu suma de 93250 lei, faţă cu 66000 lei la prevederi.

Din raportul dintre încasări şi cheltueli reiesă un excedent de *4688 lei 70 bani,* care s'a dispus a fi trecut în registre ca sold al anului încheiat 1928.

— Plata colaboratorilor se rădică la 3096 lei, din care se varsă pe sama exerciţiului 1929 suma de 1331 lei ca subvenţii şi donaţiuni din partea d-lor Gh. Ghibănescu (1000 lei), 214 lei (M. Costăchescu) şi 117 (Sever Zotta).

Tot în această şedinţă se întocmeşte următorul buget pe exerciţiul anului 1929:

A. *Venituri*

I. Sold	4688.70
II. Subvenţia Primăriei de Iaşi	20000.00
III. Vînzarea buletinului . . .	30000.00
IV. Subvenţii şi donaţii . .	53000.00
V. Extraordinare şi dobînzile capitalului	2311.30
Total	110,000.00

B. *Cheltueli*

I.	Intreţinerea localului . .	1000.00
II.	Cumpărări de cărţi şi obiecte de artă . . .	6000.00
III.	Mobilier	2000.00
IV.	Cancelaria	2000.00
V.	Şcoala de Epigrafie . .	1000.00
VI.	Buletinul «Ioan Neculce»	70000.00
VII.	Colaboratori	3000.00
VIII.	Jetoanele membrilor comitetului	3000.00
IX.	Transporturi, taxe şi remize	15000.00
X.	Extraordinare	8000.00
	Total	110000.00

Deci bugetul pe exerciţiul anului 1929 s'a întocmit cu *una sută zece mii lei* la venituri şi cheltueli.

In această şedinţă dl. Sever Zotta face următoarea comunicare cu privire la filiaţiunea lui Vodă C. Cantemir.

Despre neamul Cantemireştilor [1])

Introducere

Studiile genealogice au fost la noi totdeauna neglijate, sau, cu puţine excepţii, în mod neştiinţific cultivate, în dauna exactităţii cunoştinţelor istorice. Astfel sunt puţine famili domnitoare, sau boiereşti cu rosturi istorice, cari au, sau au avut genealogiile lor complete şi tocmai înrudirile şi încruscririle lor erau mai ales hotărâtoare în compunerea Divanurilor, precum şi în tot complexul de frământări politice-sociale în legătură cu diferitele Domnii.

Un eveniment tragic din secolul al XVII-lea şi totdeodată o mare pierdere culturală, decapitarea cronicarului Miron Costin, de exemplu, se explică în parte de către regretatul *I. Tanoviceanu* prin cearta pentru moşia *Ceucani* (jud. Tutova) dintre *Ilie Enache Ţifescu* şi *Lupul Bogdan Hatman*, ginerele lui *Constantin Vodă Cantemir*, care acesta fusese prin *soţie* rudă mai apropiată cu *Irimia*, fiul lui *Anton Pitarul*, care lăsase moşia vărului său *Enache*, tatăl lui Ţifescu. Bogdan îl ameninţă pe Ţifescu că i se «*va pustii casa*» dacă nu-i va vinde moşia, iar acesta cedă, de frică, fără să primească bani. Mai târziu Ţifescu denunţă socrului asupritorului său conspiraţia dela nunta din *Băcani*, la care el însuşi a luat parte [2]). Motivul denunţului ar fi fost, după Tanoviceanu, câştigarea încrederei Domnitorului, care în primul rând trebui să-l bănuiască pe Ţifescu din cauza resentimentelor sale şi a încuscrirei sale cu Velişco Costin, pretinsul pretendent [3]).

Iată cum un mic detaliu genealogic, înrudirea mai apropiată a Doamnei lui Cantemir cu Irimia, ne lămureşte asupra faptei, în aparenţă inexplicabilă, menită să zădărnicească o întreagă conspiraţie de răsturnare de Domnie.

Astfel de exemple pentru priceperea mai adâncă a istoriei noastre, care, dată fiind importanţa deosebită a boerimei latifundiare, era mai puţin supusă curentelor vremii, decât capriciilor soartei şi ambiţiunilor individuale, sunt numeroase, şi deaceia se impune, cu toată enorma pierdere de timp, care adesea ori este aproape de sacrificiu, o cât mai mare clarificare a raporturilor genealogice privitoare la casele domnitoare şi boiereşti mai însemnate.

Din acest punct de vedere ni-am dat osteneala, cu prilejul bicentenarului morţii lui D. Cantemir, pe de o parte să controlăm afirmaţiunile lui genealogice, cuprinse în *Vita Costantini Cantemyri* [4]), pe de altă parte să aducem puţină lumină în întunericul, care înconjură încă originea acestei familii domnitoare. La sfârşit vom publica câteva documente inedite şi spiţe de neam.

I

Consideraţiuni genealogice privitoare la „Vita Constantini Cantemyri"

Chiar prima pagină a broşurei ni dă importante date genealogice şi cum mai toate vor face obiectul criticei noastre, o reproducem aproape în întregime.

«*Constantinus Cantemyr natus est, anno 1612 a mundi salute, mense Novembri 8-va, Theodoro Cantemyr et Maria parentibus, in paterno pago Silistenii dicto,*

---

1). Studiul acesta a apărut întâi, incomplect, în *Revista Arhivelor*, Bucureşti, 1924, I şi II.
2). Let II, 240.
3). *Anal. Acad. Rom.* S. II. T. XXXII, 808—44.
4). Bucureşti, Tip. Acad. Rom. 1883, după o copie aflătoare în Muzeul Asiatic din Petrograd.

in districtu Falcziensi, super fluvium Ilan sito. Fuit autem parens ejus Theodorus ex veteri Cantemyriorum prosapia oriundus, filius Nestoris, nepos Basilii, pronepos Ibanis[1]) *ex praedecessoribus Gregorio et Theodoro Cantemyr novo cognomine Silistanul, qui primus ex Cantemyriorum Crimensium, ad Christi vexillum sub Principe Stephano cognomento Magno, anno mundi 6951, se convertit. Parens Constantini principis Theodorus Cantemyr duos habuit filios, Constantinum et Nestorium ex altera uxore (mater enim Constantini post sex menses partus Constantini est mortua) et filiam unam Constantini natu majorem; quae virginitatem Christo vovens schema monachicum accepit et Macrina fuit appellata. Mortua est haec senectute confecta anno Domini 1677 et in monasterio paterno Urlaczii dicto, a Constantino et Nestorio fratre honorifice est sepulta in majorum suorum coemeterio. Nestorius, ex altera matre frater, quinque annis natu minor, a Demetrio Cantacuzeno Moldaviae Principe ob fratris Constantini in Valachiam fugam, integrum annum in carceribus vinctus, ex diutina incarceratione tabem contrahens aetatis anno 48, est mortuus, et in Ecclesia Czacariorum est sepultus anno Domini 1627. Ingruentibus Crimensibus et Budzikiensibus Tartaris commissum sibi Codri gubernium strenue defendens, a Scythis graviter fuit vulneratus, ex quo vulnere paucis post diebus est mortuus. Constantinus Princeps cum esset annorum quindecim, post patris obitum, possessionumque suarum extremam depopulationem, relicta patria, in Poloniam ad Regem Cazimirum*[2]) *se contulit*».

Din genealogia aceasta, criticată de altfel şi de alţii[3]), reiese că *Teodor* era fiul lui Nestor, nepotul lui Vasile, strănepotul lui Ioan (Ivan), care acesta era fiul lui Grigorie şi nepotul primului Teodor, a lăsat *următoarea descendenţă:*

TEODOR CANTEMIR
† 1627 în lupta cu Tătarii

căs. I-a cu Maria, † Mai 1613		căs. II-a cu X
Macrina călugăriţa[4]) (prob. Maria din mirenie) † 1677 înmormântată în Urlaţi (Fălciu)	Constantin Cantemir n. 8 Nov. 1612 Siliştenl (Fălciu)	Nestor n. 1617 † 1665 înmormântat în bis. satului Ceacâr[5])

Genealogia aceasta, pe cât de scurtă, pe atât este plină de greşeli şi contraziceri. Să le luăm pe rând.

Cel dintâi Siliştenul nu se chema Teodor, ci *Petru* precum reiese din documen-

1). Evident rău transcris în loc de Ioannis sau Ivanis.

2) = Ioan Casimir.

3) Iorga, *Ist. Lit. Rom. în sec. XVIII-lea* I, 298; Ghibănescu *Surete şi Izvoade* VII, Pref. XIX—XX.

4) Vezi şi *pomelnicul Bisericanilor* din 1661. „Io Constantin Voevod şi fiii săi Antioh Voevod, Io Dimitrie Voevod şi *părinţii* lui Tudor *Macrina Monahia*, Doamna Anniţa, Maria, Alixandra (= Ruxanda), Doamna Ecaterina şi copiii lor". (Ghibănescu în «*Uricarul*» 1895, XXIII, 310).

In acelaş pomelnic, publicat de acelaş în 1890, cetim însă Io Constantin V. şi fiii lui Io Antioh Voev., Io Dimitrie Voev. şi *părintele* lui (evident Const.) Tudor, Măcrina monahia, etc. (Rev. *Arhiva*, Iaşi, 1890—91, II, 118) cetire mai în conrordanţă cu textul din „Vita".

5) După părerea d-lui Prof. Bedreag în Basarabia la hotarul jud. Fălciu. Dicţionarul geografic al Basarabiei nu-l menţionează.

tul din 6999 (1491) Oct. 15, prin care Ştefan cel Mare îi întăreşte cumpărarea satului Măneşti cu «mănăstire pentru 95 zloţi tătăreşti [1]).

Acest sat erà situat la o depărtare de 5-6 km. de locul, unde *a fost* satul *Silişteni* [2]), care nu mai există şi nu este a se confunda cu alţi Silişteni, din acelaş judeţ, cari au fost la gura Muşatei [3]). Este deci de presupus că tot un Siliştеanul este identic cu strămoşul lui Cantemir, mai ales întrucât controlarea filiaţiunei prin calculul generaţiilor [4]) dă un rezultat normal. Teodor I (Petru) s'ar fi născut c. 1432. Un alt element de încredere ar fi numele Nestor al bunicului lui C. Cantemir, de oarece îl vedem revenind la nepotul lui şi se ştie că la noi este foarte uzitat a se da numele bunicului.

Pretinsa *revenire* a numelui *Cantemir* la urmaşi, nu e de loc probabilă după atîta timp, mai ales întrucât numele nici nu este cunoscut documentelor secolelor XIV—XVII, iar convertirea lui Teodor I făcând abstracţie de anul greşit 6951 (1443), pare un mit. *Nestor*, n. 1617, e dat ca mort în vârstă de 48 de ani din cauza suferinţelor din închisoare în care-l aruncase *D. Cantacuzino*. Deci a murit în 1665. Insă Cantacuzino nu domneşte decât abia în 1673 şi atunci este în foarte bune relaţiuni cu C. Cantemir, căruia îi botează un fiu, chiar pe *Dimitrie* [5]).

Regele *Cazimir* al Poloniei, la care ar fi plecat Cantemir în 1627, nu poate să fie de cât Ioan II. Cazimir, însă acesta *n'a domnit* decât abia în 1648. In 1627 a domnit încă *Sigismund III*, † 1642. Totuşi nu ne îndoim că tânărul Cantemir a părăsit ţara, din cauză că nu dăm de loc de urma lui în documentele interne până în 7175 (1667) Mart 12 [6]).

Pe lângă greşelile lui D. Cantemir a mai adăugat şi copistul una, întrucât «*Anno Domini 1627*» nu se referă la moartea lui Nestor, ci la cea a lui *Teodor*. După «*sepultus*» trebuia să înceapă un alt pasaj cu cuvintele „*Theodorus Cantemyr anno Domini 1627 ingruentibus*" *etc.* De anul morţii lui Teodor s'a ocupat şi d l Iorga [7]), exprimându-şi părerea că ea a avut loc în 1624, „anul marii năvăliri a Hanului". Un document pare a confirma părerea d-lui Iorga. In 7149 (1641) Apr. 21. Vasile V. V. întăreşte lui *Racoviţă Cehan*, al 2-lea Logofăt, î. a. „satul *Siliştеanii* din acelaş ţinut (Fălciu) ce este dreaptă *cumpărătură* tatălui său Petre Cehan *de la fiii Siliştеanului din Bărlad*" [8]). Petre Cehan se pare că nu mai trăia în 1625 (7133) Mart 24, căci în acea zi fiul său, Constantin, cumpără o parte din Dumbrăveni (Vaslui) [9]), iar Petre nu se mai află menţionat prin documente.

Documentul din 1641 este important pentru că ni arată pe fiil Siliştеanului ca trăitori în *Bârlad*.

Astfel se explică de ce C. Cantemir după întoarcerea lui din Ţara Românească

---

1) Ghibănescu, *Uricar* XVIII, 53 şi I. Bogdan, *Documentele lui Ştefan cel Mare* I, 466.

2) Ghibănescu, *Surete şi Izvoade* VII, p. XIII.

3) *Op cit.* VIII, 296.

4) Sunt 6 generaţii genealogice, adecă dela naştere la naştere. Durata unei generaţii bărbăteşti este la noi prob de 30 de ani în medie. In Germania, după Ottokar Lorenz, c. 33,3 ani. (*Lehrbruch der ges. wiss. Genealogie*, 107).

5) „*Vita*", 13.

6) „*Cantimir* şi Canolachi şi Bejan diregătorii de Bărlad" isc. Кантмир. (Iorga, *Stud. şi doc.* VI, 25).

7) *Op. cit.*, 288.

8) Ghibănescu, *Surete.* VIII, 288.

9) *Ibid* 268.

(Dec. 1664 [1]) a fost numit Vornic de *Bârlad* împreună cu alţi doi [2]). El ne mai explică şi cauza emigrării lui Catemir în Polonia: *sărăcia.*

Se poate că extrema depopulare a Siliştenilor a fost cauza vânzării moşiei strămoşeşti, dar retragerea fiilor la Bârlad şi emigrarea indică ruina economică a familiei. Lipsa de cultură a lui C. Cantemir este deci a se pune în legătură cu lipsa de mijloace de educaţie.

Şi alţi urmaşi ai *Siliştеanului* (Toader II), par să fi sărăcit. Astfel în 7154 (1646) Apr. 12, Anesia, cu fata ei Varvara, *«nepoata Siliştеanului»* vând $^1/_6$ din Părteşti (Fălciu) lui Racoviţă Cehan al 2-lea Logofăt, cu 16 lei [3]). Această a *două* cumpărătură din partea unui membru al familiei *Cehan* (Racoviţă) în moşii ale Siliştеanului, ne face să presupunem o *înrudire* între ambele familii, cunoscut fiind dreptul de preempţiune al rudelor.

De altfel poate nu e o întâmplare că C. Cantemir a *botezat,* încă din *boerie* pe Dumitraşcu, fratele lui *Mihai Vodă Racoviţă* [4]).

Alte anomalii genealogice din *„Vita Constantini Cantemyrii"* privesc *soţiile* lui In biografia lui *Tindal* [5]) se zice *„Constandin Cantemir* a fost de *patru* ori însurat, soţia sa de-a treia a fost mama lui Demetriu".

D. Catemir însă nu ni dă decât trei soţii ale tatălui său.

1) *Anastasia,* nepoată de frate (*«nepotem ex patruele»* a Domnitorului Ţării Româneşti Gr. Ghica, cu care s'ar fi căsătorit *silit* de el *(a Principe coactus)* în 1646 în vârstă de 34 de ani. Insă căsătoria aceasta este pe de o parte necunoscută genealogiei familiei Ghica, pe de altă parte precum a relevat şi d-l Iorga, Gr. Ghica n'a domnit decât abia în 1660 [6]). Deci n'avem încredere în afirmaţiunea aceasta. Poate că a fost Anastasia înrudită cu *soţia* lui Ghica, moldoveanca Maria Sturdza [7]).

2) *Ruxanda Gane «quae unica totius familiae remanserat»,* având cu ea o fiică *Ruxanda* [8]). Curios că nici un alt izvor nu mai confirmă căsătoria aceasta, deşi s'au făcut cercetări speciale de către d-nii Ghibănescu şi C. Gane. Luându-ne după D. Cantemir ar urma că Găneştii de azi sunt o altă familie decât cei din 1540. Cu Ruxanda cu care s'a căsătorit, se pare supt Dabija, deci ante Sept. 1665, a trăit numai 3 ani.

3) *Ana Bantăş, «nepotem ex matre»* a Doamnei Anastasia Duca.

Din ordinea cronologică a expunerii lui D. Cantemir înţelegem că căsătoria a avut loc în 1668 şi că în anul următor Dec. 4 s'a născut Antioh Cantemir [9]), deşi Neculce pretinde că în 1695, când a început să domnească Antioh, el *„era om tânăr ca de două-zeci ani"* [10]), deci născut c. 1675. D. Cantemir, fiul mai mic, fiind născut în 26 Oct. 1673 [11]), se vede cât de sceptici trebue să fim faţă de unele afirmaţii ale cronicarilor.

---

1) Sfârşitul Domniei lui Gr. Ghica.

2) Iorga I, c. şi Ghibănescu, *Isp.* şi *Zap.* III 2, 87, (1699) şi a. I. *«Vita»* 9.

3) Ghibănescu, *Op. cit.* VIII 296.

4) «Un copil mai mic de cât ginerele său Mihalaki» (Neculce în *Let* II, 243). Nu poate să fie decât Dumitraşcu. Acesta a fost Postelnic în 1701. (Ghibănescu, *Surete* VIII 327) deci s'a născut înainte de 1685, când C. Cantemir devine Domn.

5) *Ist. Imp. Otoman,* II 795, n. 2.

6) *Ist. Lit. Rom.* în sec. XVIII-lea 299.

7) V. despre ea Engel gesch. der Moldau und Walachey, 313, şi a. I.

8) Let I 200.

9) *„Vita"* 6—10.

10) *Let.* II. 256.

11) *„Vita",* 13. Intrebare, întrucât în ziua aceasta cade *Sf. Dimitrie,* dacă povestea cu naşul D. Cantacuzino este *adevărată.*

Nici aici documentele nu ne ajută. Unul singur, din 7184 (1676) Mai 29, ni confirmă că soţia lui Cantemir serdariul, viitorul Domn, se chiemà *Aniţa* [1]), dar atâta tot. Singura ediţia rusească a vieţii lui C. Cantemir, apărută în 1783 la Moscova, ni dă detalii despre familia Anei. [2]). Ea să fi fost fiica unui *T. Bantăş* († Iaşi 1675) şi să fi avut 2 fraţi, Vasile şi Mihail, şi o soră Anisia, căsătorită cu un alt Bantăş, Artenie, care continuă familia după stângerea liniei Anei prin moartea nepoţilor ei de frate [3]).

Despre predecesorii lui T. Bantăş, pretinsul socru al lui C. Cantemir, nu ştim nimic. D-l Ghibănescu crede că el era originar din satul Murgeşti (azi Bereasa) jud. Vaslui [4]); de fapt *cel mai vechiu Bantăş, cunoscut nouă,* a fost din jud. *Vaslui: Nicoară Bantăş, Vornic,* căruia în 7094 (1586) Aug. 15, mătuşa sa Todora, fiica lui Gaşpar, îi vinde partea sa din Drăguşeni [5]), sat în care Bantăş îşi avea şi aşezarea lui [6]) probabil după mama lui, care va fi fost o descendentă din străvechiul stăpân al satului, *„Dragoş de la Stavnic"* de supt Alexandru cel Bun [7]). Cum dela Bereasa (Murgeşti) la Drăguşeni nu sunt decât circa 15 km., e probabil ca Bantăş acesta să fie strămoşul celor din Bereasa şi astfel D. Cantemir ar fi şi el un descendent din Dragoş dela Stavnic, descălecătorul satului Drăguşeni. D. Cantemir mai afirmă că Ana a fost *nepoată „ex matre Anastasiae uxoris Principis Ducae* [8]) *„Nepotis ex matre"* înseamnă nepoată de fiică. Nicăeri însă nu se poate constata că Doamna Anastasia n. Buhuş, a avut o fiică căsătorită cu un Bantăş, sau o altfel de înrudire cu familia aceasta.

De altfel, Doamna Anastasia, după moartea soţului ei la Lemberg (31 Martie 1685 [9]) s'a recăsătorit cu un grec [10]) şi nu putea să aibă în 1668, când s'a căsătorit Cantemir cu Ana, o nepoată de fiică. Inrudirea sau încuscrirea cu Anastasia, dacă a existat, a avut loc deci mai curând prin mama Anastasiei, Doamna Dafina (Ecaterina), născută Jora, care a avut câţiva bărbaţi [11]). Ana să fi murit *„post quintum conubii annum"*, deci în 1673, la naşterea fiicei sale Safta (Elisabeta) [12]). Cum în 1673 s'a născut D. Cantemir, data trebuie să fie posterioară. De altfel *„nec multo post"* a murit Macrina [13]) monahia, care ştim că a murit în 1677 [14]).

Iar cât priveşte cuvintele de extremă laudă, aduse de D. Cantemir culturei mamei sale: *„mulier inter mulieres illius seculi in primis recensenda, literis optimis instruata" etc.,* ele îl onorează ca *fiu,* dar nu le credem, întâi pentrucă ar fi o excepţie prea mare în acel secol, al doilea pentrucă a fost nevasta analfabetului C. Cantemir, şi al treilea pentrucă la moartea ei Dim. Cantemir era prea mic ca să aprecieze cultura mamei sale, moartă numai după 5 ani de căsătorie, mai ales întrucât el a fost al doilea născut.

4). Care a fost a 4-a soţie a lui C. Cantemir? *„Vita"* tace. Dar din menţionatul studiu al lui Tanoviceanu aflăm că el a mai avut una, cu numele curios de *„Cubăe"*

1). Ghibănescu în *Arhiva* din Iaşi I, 390. (Vânzare către Cantimir Serdarul şi jupâneasa dumisale Aniţa).
2). Idem în rev. *Viitorul,* Iaşi, 1903, No. 19.
3). Kneaz Lobanow-Rostovskii, *Ruskaia Rodoslownaia Kniga* I, 31.
4). I. c.
5). Idem *Surete* X, 10.
6). Zap. din 15 Mart, 7095 (1587). «пис ѿ села Драгѹшѣни ѹ дом бантѫш» (Ibid p. 11).
7). Ibid 8.
8). „Vita" 10.
9) Let II, 32.
10) *Ibid,* 223.
11) Pârvan în *Conv. Lit.* 1904, 982.
12) „Vita", 14.
13) *Ibid.*
14) V. m. s.— Ştim de altfel că Ana trăia în 1676 Mai 29. (V. m. s.)

vară primară cu Ieremia, fiul lui Anton Pitarul, care lăsase moşia sa *Ceucani* tatălui lui Ilie Ţifescu [1]). Dacă numele „*Cubăe*" n'ar fi de *două* ori menţionat în studiul citat, am crede că e o eroare de tipar, atât de straniu ni pare el şi atât de puţin distins.

Moştenirea cu pricina are loc în 1673, deci pe când C. Cantemir erà căsătorit cu *Ana*, dar menţionarea *Cubăiei* este cu mult posterioară.

O concluzie este greu de tras. Poate că *Cubăe* a fost o *poreclă* (căci nici ca nume de botez nu ne este cunoscută) a *Anei*.

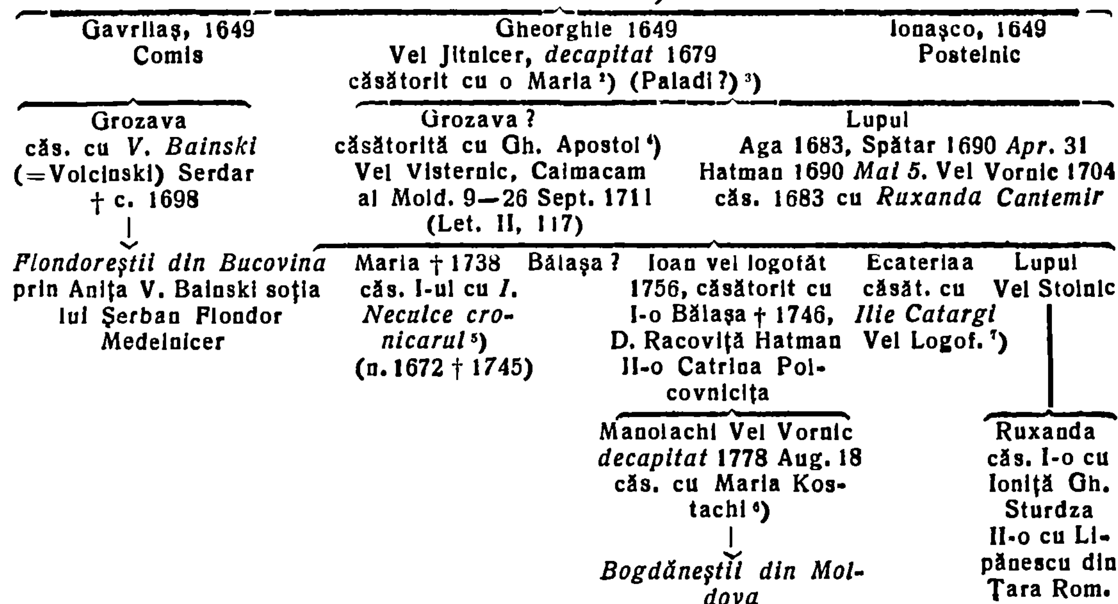
Oricum, însuşi D. Cantemir menţionează moşia Ceucani (*„Czeucanii"*), unde tată-său a adunat *«totum suum famulitium»* spre a sărbători *«filiae suae nuptias cum filio defuncti Bogdani (Gheorghie) per septem dies»* [2]). Relaţia lui Tanoviceanu corespunde deci, în ce priveşte cel puţin numele satului, cu cea a lui D. Cantemir; în *Ceucani*, probabil, unde Cubăea aveà o parte de moşie [3]), a fost Cantemir vecin cu Gh. Bogdan jitnicerul, cuscrul lui, ceiace a contribuit la suspicionarea lui pe lângă Duca Vodă [4]). Curios ni pare că Lupul Bogdan a fost de 4 ani logodit cu Ruxanda, dacă ar fi să ne încredem în naraţiunea lui D. Cantemir, care pretinde că în momentul decapitării lui Gh. Bogdan (2 Oct. [5]) sau 2 Nov. [6]) c. v. 1679) *„Lupul desponsatus erat filiae Cantemyri"* însă că n'a avut loc căsătoria decât cu prilejul expediţiei lui Duca la Viena, deci în 1683 [7]) când Cantemir cu alţi boieri s'a răsvrătit, şi retrăgându-se cu *„totum suum famulitium"* la Ceucani a sărbătorit timp de 7 zile *„filiae suae nuptias"*. Nunta aveà, ca şi cea din Băcani, caracter politic, explicabil întrucât alte întrnniri ar fi fost suspecte pe timpurile acelea.

E aici prilejul să rectificăm o eroare genealogică comisă de noi în „Arhiva genealogică" II, 92—93, privitoare la familia Bogdan. Luându-ne atât după izvodul de moşii al *Serdarului Vasile Bainski*, cât şi după „Vita", 20 şi 80, am emis acolo părerea că Bainski, a fost ginerele lui *„Bogdan Ionaşco"* [8]) ţinând pe fiica lui Grozava în căsătorie. Recente cercetări [9]) ni arată însă că Bainski a fost ginerele lui *Gavril* Bogdan comis, fratele lui Gheorghie şi al lui Ionaşco. Grozava erà deci vară primară cu Lupul Bogdan, iar Bainski *văr* prin alianţă, iar *nu unchiu* cum pretinde Cantemir: *„Lupuli Bogdani patruelem* [10]) şi *„avunculus erat generi mei Bogdani"* [11]).

Următoarea spiţă va lămuri mai bine raporturile genealogice aici menţionate.

---

1) V. m. s.
2) „Vita", 18.
3) Tanoviceanu, *op. cit.* 813.
4) *„Vita"* 14. In 7265 (1757) Febr. 20, moşia a fost a lui I. Bogdan vel Logofăt şi în hotarnica din acest an se menţionează „Pietrele lui Cantemir" (Antonovici, *Doc. Bârlădene*, II, 28).
5) Iorga, *Stud. şi Doc.* VI, 540.
6) Ms. inedit aflător în prop. d-lui N. Docan.
7) V. şi Iorga *Ist. Lit. Rom. în sec. XVIII-lea*, 306.
8) „Izvod de moşii de pe *socru Bogdan Ionaşco* şi de pe Gavrilaş Bogdan".
9) Arh. Stat. Iaşi. Tr. Lit. B. D. 436, f. 145 urm. şi doc. din 1800 Aug. 5 în proprietatea noastră.
10) P. 20.
11) P. 80.

Cu acest prilej merită să notăm că Hatmanul C. Bogdan, adoptat Paladi, n'a fost precum arată arborele genealogic din „Lecca, 100 case" fiul lui Manolache Bogdan, ci *fiul lui Gh. Bogdan Căminar* [8]) și *nepotul de fiu* al lui Manolachi. Constantin a murit în 30 Mai 1831 [9]), iar tată-său a murit după 10 Iunie 1827 la *Roma*, unde ședea în *strada Fratina No. 12.* Din Roma dă o vechilime (procură) lui Ludovic Cocapani pentru administrarea moșiilor din Moldova [10]). Intre ele se află și *Ciocani* [11]) *(= Ceucani).* Actul din Roma este foarte solemn și are iscălitura cardinalului Mauri, a Cancelarului ambasadei austriace pe lângă Vatican, etc. Căminarul e numit mereu *„Escelenție-sa"*. O altă procură dă lui Iosif Maria Adami în 10 Iunie 1827 și acesta arendează moșiile unui I. Criste Ballasan, obligându-l între altele să grijească de biserici, preuți și dascăli. Actul e întărit de Mitropolitul Veniamin Kostachi [12]).

Inainte de a încheia spicuirea noastră genealogică prin *„Vita"* trebuie să facem o constatare, care de altfel se impune. Suntem convinși că tatăl lui D. Cantemir *nu* se chema *Costantin* cu numele lui de *botez*, ci abia cu prilejul urcării sale în scaun, în 1685, și-a luat numele acesta mai ortodox, urmând obiceiul monahal de a păstra inițiala numelui. In *nici* un document, anterior Domniei lui, nu e numit, sau iscălit cu numele

---

1) Originea familiei nu este până acum lămurită. D-l R. Rosetti (*Pământul* etc. p. 238) crede că se trage din Gheorghe Pârcălab de Hotin (socrul lui Ieremia Movilă V. V.).
2) Antonovici *op. cit.* III, 292.
3) *„Vita"* 58.
4) *Ibid.* 62.
5) Tanoviceanu în *Anal. Acad.*, XXVII, Spița.
6) Com. de d-nul N. Docan.
7) Arh. geneal., I, 182.— Celelalte date sunt în cea mai mare parte din Arh. Stat. Iași.
8) Arh. Stat. Iași, Dos. cit.
9) *Ibid.* Tr. 83, op. III-o 92, Dos. 2, f. 71.
10) Doc. în proprietatea noastră, tradusă din italiană, copie.
11) Arh. Stat, b. c. f. 63.
12) *Ibid.*

Constantin, ci *numai* Cantemir şi cu boeria respectivă, deşi, din contra, boerii omiteau mai curând numele patronimic, decât cel de botez. Și cronicarii noştri par a confirma constatarea aceasta.

Astfel *N. Costin* scrie: „Cantemir Clucerul, *ce-i zic Constantin Vodă*" [1]) şi dă capitolului care se ocupă de Domnia lui titlul: „De Domnia lui Cantemir Bey, *ce-i zic* Constantin Vodă bătrânul" [2]). *Neculce* constată că „la tituluşul lui nu scriia Cantemir Voevoda, ce numai Constantin Voevoda [3])." Ce rost ar avea relevările acestea, dacă nu s'ar fi petrecut ceva *anormal*, ce priveşte titlul, cu prilejul înscăunării. E firesc că cu un astfel de nume de botez tătăresc nu putea să se prezinte maselor, fără a risca o scindare a autorităţii sale suverane.

Ce va fi făcut însă pe Teodor Silişteanul să dea fiului său un astfel de nume de botez? Credem *faima mârzacului Cantemir*, care-şi avea atunci reşedinţa în Bugeac (actuala Basarabie de sud) şi avu un mare amestec în afacerile politice ale Moldovei. El fu însărcinat în Noembrie 1611 „să ducă pre Ștefan Vodă (Tomşa) la scaun" şi tot el «la care pre acea vreme erau mulţime de Nohai» apără în 1612 pe (Tomşa), în bătălia dela Cornul lui Sas, în contra lui C Movilă şi rudele sale polone [4]). In *acelaş an* însă, se născu fiul lui T. Silişteanu, căruia, sau din admiraţie pentru Cantemir, sau din interes, îi dădu acest nume, caz care nu este izolat în rândul boierimei moldoveneşti. Astfel Gavril Hatman, fratele lui V. Lupu V. V. a dat unui fiu pe lângă numele Neculai şi cel de *Abaza*, în onoarea lui *Abaza Paşa* «care era pârâş lui Moisei Vodă şi mai mult cu nevoinţa aceluia i-au dat Sultan Murat Domnia lui Vasile Lupu [5])». Insuşi V. Lupu este un premergător al lui Cantemir în ce priveşte schimbarea numelui din motive de autoritate şi prestigiu, neputându-se prezenta mamelor inculte cu un nume de speriat copiii. Documentele nu'l cunosc cu numele *Vasile* [6]), luat abia ca *Domn* şi în care se reflectă grandomania sa de «*Basileus*» sau rege şi patriarh al Grecilor, ca şi în acvila bicefală, stema imperială bizantină şi a Patriarhiei, care se poate vedea la intrarea de la biserica Golia şi pe policandrul ei din pronaos.

După Domnia lui Cantemir, căruia ar trebui să i se zică „bătrânul", adică primul, după vechiul obiceiu moldovenesc, numele a început să se încetăţenească şi azi există mai multe familii Cantemir, cari n'au nici o legătură cu cea domnească, a cărei descendenţă este prea cunoscută.

In urma acestei constatări revenim asupra comunicării făcute colegului nostru de Academie, Părintelui D. Dan, privitoare la posibilitatea înrudirei cunoscutului cancelar al agenţiei austriace din Iaşi, *V. Cantemir*, (1809—c. 1823) cu familia domnitoare

---

1) Let. II 34.
2) P. 35.
3) P. 230.
4) *Let.* I 261—2.

5) *Ibid* 301.—Exact acelaş caz în fam. *Coroi.* Uu fiu al Comisului Ionaşco Coroi († c. 1640) se chiema Istrati *Abaza*, probabil supt aceiaşi influenţă a împrejurărilor, (com. de d-l Docan). Cum acesta a lăsat urmaşi cu numele *Abaza*, se impune atenţiune în cercetări genealogice privitoare la fam *Abaza* spre a nu confundà.

6) Pentru adevăratul nume al lui Vasile Lupu, v. urm două inscripţii (trad. din slav.) „Acest potir l-a făcut *Lupul Coci* Mare Vornic cu doamna lui Tudosia" (7139 (1630—31) — Iorga, *stud. şi doc.* XVI, 420). «Această nebedernită a făcut-o Dumnealui Lupul Hatman şi Părcălab Sucevii, *fiul lui Coci* cu soţia lui Tudosia» 7138 (1629 1630). (Rev. Bis. ortodoxă Rom. 1928, 32). Părinţii lui se chiemau *Aga Neculai* şi *Irina* (Iorga, Inscr. din bis. României, I, 113 şi a. l.)

bazată pe *o* mărturie, evident de complezenţă, a Divanului din 1823 [1]). De altfel toate sforţările lui (1831–6) de a fi recunoscut ca nobil, fiind trecut şi în metricele parohiale ca *mazil*, au fost infructuoase, cu toată intervenţia cancelariei imperiale, din cauza lipsei de încredere a colegiului nobililor Galiţiei şi Lodomeriei, de care atunci depindeau de drept afacerile nobilimei bucovinene, faţă de certificatul Divanului, legalizat de *însuşi* Cantemir. In certificat pe lângă înrudirea cu familia domnitoare se certifică şi *blazonul* «dessen Geschichte jedoch sich im grauen Alterthum verliert»! [2]).

De originea Cantemireştilor ştim că s'a ocupat şi *Voltaire* [3]) crezînd-o grecească (*„qui réunissoit* (D. Cantemir) *les talents des anciens Grecs, la science des lettres et celle des armes“*) şi bătându-şi joc de pretinsa origine tătărească.

Intr'o *scrisoare* însă către *Antioh D. Cantemir*, atunci ambasador al Rusiei la Paris, din 13 Martie 1739, Voltaire revine, de formă cel puţin, scriindu-i: *«Vous me pardonnerez, s'il vous plait, d'avoir été trompé sur vôtre origine. La multiplicité des talents de M. le prince, votre père et des vôtres m'avait fait penser que vous deviez descendre des anciens grecs, et de vous aurois soupçonné de la race des Périclés plus tôt que de celle de Tamerlan»*. Tot acolo revine şi asupra aprecierilor defavorabile privitoare la politica lui D. Cantemir, în urma cetirei *Istoriei Imperiului Otoman* a lui D. Cantemir [4]).

Credem însă că va fi contribuit la schimbarea acestei atitudini şi situaţia oficială a lui Antioh Cantemir, aflător în căutarea sprijinului Franţei pentru încheierea păcii cu Turcii, care a avut loc în 7 Septemvrie [5]). Rectificarea anunţată de Voltaire, care trebuia să aibă loc într'o nouă ediţie a istoriei lui Carol XII, n'a mai avut loc, însă în *Istoria lui Petru cel Mare* a renunţat să mai discute originea tătărească şi a atenuat aprecierile sale despre politica lui D. Cantemir [6]).

Evident că genealogia critică nu poate să ia în samă quasi-tradiţiuni de familie, aflătoare precum în cazul nostru, supt sugestia unui întâmplător nume exotic de botez, care, întrucât a fost şi al unor bei tătăreşti, era menit să mărească nimbul aristocratic al familiei în Rusia. In paginile, care vor urma, ne vom convinge şi mai mult despre vechile legături de înrudire ale neamului Cantemiresc cu boierimea istorică a Moldovei.

Dăm deocamdată următoarea spiţă privitoare la Cantemir şi copiii lui.

---

1) D. Dan, *Un autor român bucovinean din anul* 1826—27.
2) Arh. delegaţiunei ţării, Cernăuţi.
3) *Histoire de Charles XII*, ed. Şaraga, 220.
4) I. Câmpineanu-Cantemir, foaie volantă din Aprilie 1909, reprodusă în *L'indépendance Roumaine* din 1 Iunie 1909, după L. N. Maïkov, *Materiale pentru biografia Principelui D. Cantemir*, cu întroducere şi note de Prof. V. N. Alexandrenco, Petersburg 1903.
5) *Revista Nouă*, 1889, II, No. 1.
6) Câmpineanu, *Ibid.*

„CONSTANTIN" *CANTEMIR* VOEVOD

n. 8 Nov. 1612 în Silișteni. Domn al Moldovei Iunie 10[1]), sau 25[2]) 1685, † 13 Martie 1693[3]) Inmormântat întâi la Sf. Neculai Domnesc, Iași, apoi la M-rea Mirea, jud. Putna[4]). Căs. I-o cu „nepoata?" lui Gr. Ghica Voevod al Țării Românești (1660—1664). Căs. II-o cu Ruxanda Gane, înainte de 1665. Căs. III-o cu Ana Bantăș, c. 1668, † c. 1677 *înmormântată probabil la bis. din Tomești, jud. Tutova*[5]).

Din căs. II-a	Din căsătoria I a III-a		
Ruxanda n. c. 1665 log. c. 1679? căsătorită 1683 cu Lupul Bogdan Hatman, † înainte de 1707 Mai 25[6])	Antioh Voevod n. *1669* Dec. 4, † 1762[7]) la *Cpol*, log. înainte de *1693* cu Maria Gh. Duca V. V. † c. *1695*[8]) căs. *1696* cu Ecaterina f. lui D. Ciaur, Logofăt. Inmormântată la *Ciorăști* (Tutova ?[9])	Dimitrie Voevod n. *1673* Dec. *26* c. v. † 21 Aug. 1723 în Dimitrovca. Căs. I-o *1699* cu Casandra f. lui Șerban Cantacuzino Voevod, n.c. *1681* † 11 Mai 1713[10]) Căs. II-o cu Anastasia Ivanovna P-să Trubețkoi n. c. 1705, † 1775[11])	Elisabeta (Safta) n. c. *1677* log. c. *1691* cu Pătrașcu Miron Costin[12]) Căsătorită cu M. Racoviță Voevod, înainte de 13 Mart *1693*[13])

Notă.—In *Let.* II, 317 este vorba și de *„o nepoată de vară"* a lui D. Cantemir, căs. cu Gh. Gh. Rosetti.

Sever Zotta

---

92. *Proces-verbal No. 92.* Ședința de la 30 Mai 1929.

D-l Președinte arată că potrivit hotărârii luate în ședința de la 31 Dec. 1928, de a se întârzia cu punerea sub tipar a fasc. VIII din buletinul Ioan Neculce, s'a dat la tipar în cursul lunei Mai și că s'a pus supt tipar coala a 3-a din No. 8, cu studiile «*Bașoteștii și Pomârla*» de Gh. Ghibănescu, și satul *Cristești* (Cârligătura) de M. Costăchescu.

Prețul tiparului a rămas același ca și în trecut, adică o coală de 8 pagini 2750 lei în 700 exemplare, în care intră fețuitul, broșatul și coperta.

— *Donațiunea Pavel Michiu.* Pe lângă condica de doc. dăruite din anul trecut de d. Pavel Michiu, și care s'au trecut la opis supt No. 22 (plicul), d. președinte prezintă colegilor din comitet 3 cărți vechi (Antologhion vol. II, Triod și Octoih (1700), din cele ce au aparținut schitului *Crăsnița*, de pe moșia d-sale de la Vaslui.

Comitetul exprimă mulțumiri pentru frumoasa donațiune.

— Se constitue comitetul pe anul 1929 în aceiași formațiune ca și pe 1928 și

---

1) Hurmuzaki, *Docum.* XIII, ed. rom. 16.
2) Iorga, *Ist. Rom.* Tabla.
3) *„Vita"* 76.
4) *Let.* II, 39.
5) Voevozii Cantemir (Antioh și Dimtrie) miluiesc din cauza aceasta biserica. (Com. de d-nul Docan). Miluirile au fost confirmate de Domnitorii cari au urmat, V. și Acad. Rom. Doc. din 1711, Ian. 30. (Id.)
6) Docan.
7) Gervescu, Dimitrie Cantemir, Buc. 1902, 24.
8) *Let.* II, 257.
9) Gervescu, 15, *„Vita"*, 49; *Ist. Imp. Otoman*, II, 801.
10) Gervescu, *ibid.* 20, recăsătorită 1738 cu Ludovic Pr. de Hessen-Homburg † 1745. (Ferd. Strobl von Ravelsberg, Metternich n. s. Zeit, II, 276—277.
11) *„Vita"* 58 și Let. II, 231.
12) *„Vita"* 77, Let. II, 243.
13) Sion, *Arhondologia Moldovei* 134.

anume: *Gh. Ghibănescu*, preşedinte şi director buletinului, *N. A. Bogdan* vicepreşedinte, *Sever Zotta* conservatorul Muzeului, *A. D. Atanasiu* secretar şi *M. Costăchescu* casier.

— Primăria dispusese prin adresa specială ca toată arhiva sa până la 1896 să fie depusă la Muzeul Municipal, alăturea cu acea veche de la 1832—1866; cum însă nu s'a pus la dispoziţie nici rafturile necesare, nici mijloacele de transport, s'a dispus a se interveni din nou şi a se activa transportarea acestei arhive, care acum zace în subsolul uzinei electrice de la Teatrul Naţional.

In această şedinţă se fac mai multe comunicări şi anume:

a) *Academia Română şi documentele ce vorbesc de Iaşi* (pliçurile 179—186) (seria VI).

7093 Febr. 13 (1585) Iaşi. Petru Vodă Şchiopul scuteşte pre preuţii şi diaconii *din tărgul Iaşilor* de toate angariile, de cai de olac şi de podvoade (CLXXXI, 49).

7130 Aug. 12 (1622) Iaşi. Moisi Moghilă Vodă scuteşte pe toţi iereii şi diaconii *din tărgul Iaşilor,* de toate angariile, de cai de olac şi alte podvoade (CLXXXI, 50).

7137 April 28 (1629) Iaşi. Miron Barnovschi Moghilă Vodă întăreşte stăpânire mănăstirei din *tărgul Iaşilor la Tătăraşi,* preste satul Vornicenii ot Hotin şi peste alte sate dăruite de Nicoară hatmanul şi părçălabul Sucevii (Pecete 285).

7140 April 25 (1632) Iaşi. Alex. Iliaş Vodă scuteşte pre toţi iereii şi diaconii *din tărgul Iaşilor* de toate angariile, de cai de olac şi de alte podvoade (CLXXXI, 51).

7141 Mai 21 (1633). Cristea fiul lui Drăguş vornicul vinde lui Pătraşco *diacul de Iaşi,* un loc de prisacă la Berendeeşti, ot Vaslui (CLXXXV, 201).

7142 Iulie 8 (1634) Iaşi. Vasile Vodă iartă de orice bir şi dări pre preuţii, diaconii şi ţărcovnicii de pe la toate bisericile din *târgul Iaşilor* (CLXXXI, 69).

7143 April 8 (1635) Iaşi. Vasile Vodă judecă pricina dintre măn. Agapia şi mănăstirea *Golia din Iaşi* pentru stăpânirea unui loc de moară din hotarul satului Pipereşti (CLXXXVI, 94).

7150 Aug. 6 (1642) Iaşi. Cartea marilor boeri cum Nastasia Solomoneasă a văndut lui Toderaşco marele vornic al ţării de jos nişte case gata, cu pivniţe de piatră şi cu locul lor *în târgul Iaşilor* (CLXXXVI, 54).

7165 April 12 (1657) Iaşi. Gh. Stefan Vodă scuteşte pre toţi iereii şi diaconii *din tărgul Iaşilor* de toate angariile şi de cai de olac (CLXXXI, 52).

7184 Iuli 23 (1676) Iaşi. Gaşpar Calè franţuz ceasornicar vinde pr. Ursului, popă domnesc o casă *în tărgul Iaşilor pe uliţa mare* (CLXXXVI, 55).

7185 Iuli 1 (1677) Iaşi. Ana logofeteasa lui Solomon Bărlădeannl vel log. vinde lui Ilie Sturza vel vornic nişte case în *tărgul Iaşilor* (CLXXXI, 67).

7191 Oct. 8 (1682). Crăstina lui State clucer, fata Gramei stolnicul, vinde doamnei Nastasia a lui Gh. Duca Vodă nişte *case în Iaşi* (CLXXXVI, 41).

7191 Oct. 12 (1682) Iaşi. Ana logofeteasa lui Sol. Bărlădeanul vel log. schimbă cu doamna Nastasia lui Gh. Duca Vodă nişte case *în tărgul Iaşilor, lângă biserica Albă* (CLXXXVI, 45).

7191 Oct. 29 (1682) Iaşi. Safta vorniceasa lui Ilie Sturza vornic cu neamurile ei vinde lui Gh. Duca Vodă un loc de casă în *Iaşi,* cu pivniţe de piatră (CLXXXVI, 72).

7192 Oct. 1 (1683) Iaşi. Ursache biv visternic dărueşte sf. Mitropolii a şasea parte din casele de piatră ale Iorgăi post. *din tărgul Iaşilor* (CLXXXVI, 56).

7192 Oct. 1 (1683 Iaşi. Alexandra spătăreasa a lui Iordachie vel spatar, vinde doamnei Nastasia a lui Gh. Duca Vodă un loc de casă *pe uliţa mare, în tărgul Iaşilor* (CLXXXVI, 57).

7198 Iunie 26 (1690). Ana logofeteasa lui Solomon Bărlădeanul log. vinde ginerelui său Ilie Abaza şi jupănesei sale Saftei nişte *case din Iaşi* (CLXXXVI, 59).

7203 Noembre 25 (1694). Timotei ieromonah, egumenul *sf. Vineri din Iaşi* şi Leontie ieromonah se îndatoresc a lua asupră-le îngrijirea schitului din *Codrii Gheanghei* (măn. Adam) închinată la muntele Sinaia, de către ctitorii ei Vasile Adam călugări şi fraţii săi Dabija, Mariţa şi Coste în aceiaşi zi (CLXXXVI, 10, 38).

7204 Sept. 9 (1695) Iaşi. C. Duca Vodă scuteşte pe toţi iereii, diaconii şi ţărcovnicii de la toate *bisericile din Iaşi* de orice dajdie şi angherii (CLXXXI, 55).

7205 Oct. 25 (1696) Iaşi. Sava Mitropolitul vinde lui Pascal şi fratelui său, *din Iaşi,* nişte case cu locul lor din tărgul Iaşilor (CLXXXVI, 87).

7206 Dec. 12 (1697) Iaşi. Antioh Vodă Cantemir scuteşte preuţii, diaconii şi ţărcovnicii de la toate bisericile din Iaşi de dajdie, de podvezi şi de toate angheriile (CLXXXI, 64).

7209 Aug. 27 (1701) Iaşi C. Duca Vodă carte de volnicie dată lui Ştefan, bacalul din *tărgul Iaşilor,* să ţină moşia, via şi pomeţii lui Lupaşcu Botezatul din Băleşti pentru o datorie de bani (CLXXXVI, 134).

7212 Dec. 2 (1703) Iaşi. Mihai Vodă Racoviţă scuteşte preuţii, diaconii de pe la toate bisericile din tărgul Iaşilor de orice dajdie, de podvezi şi de alte angherii (CLXXXI, 57).

7216 Dec. 1 (1707) Iaşi. Mihai Vodă Racoviţă scuteşte preuţii, diaconii şi ţircovnicii, cari sînt la toate bisericile din *tărgul Iaşilor* de dajdie, de podvezi şi de orice angherii (CLXXXI, 63).

7217 Febr. 20 (1709) Iaşi. Nicolae Vodă Alex. Mavrocordat scuteşte preuţii, diaconii şi ţărcovnicii de pe la toate bisericile *din Iaşi* de dajdie şi de toate dările şi angheriile (CLXXXV, 65).

7233 Mai 26 (1725) Iaşi. Mihai Vodă Racoviţă carte la Gr. Cucoranul vornicul de poartă şi de la V. Popa uricarul să aleagă seliştele Leţcanii şi Busurmenii ot Hărlău pe Jijia, dela *măn. Treisfetitele din Iaşi* de V. Hăbăşescul biv vel medelnicer (CLXXIX, 17).

7236 Aug. 20 (1728) Iaşi. Panaite neguţitorul *de Iaşi* dărueşte păr. Hrisantie patriarhul Ierusalimului trei dughene cu locul lor din Iaşi, înaintea porţilor măn. Sf. Sava, în schimbul a trei părţi din Medeleni (CLXXX, 211).

7241 Sept. 1 (1732) Iaşi. Gr. Ghica Vodă dărueşte o roată de moară sf. Mitropolii şi altă roată de moară beceriului domnesc din cele 2 roate de moară ce a făcut d-sa în Iaşi *lângă tărg, în apa Bahluiului* (CLXXXVI, 11).

7241 April 6 (1733) Iaşi. Nectarie arhimandrit, egumenul măn. Galata cum şi ceilalţi egumeni de la mănăstirile închinate sf. mormând, dau lui C. Nastasă trei dughene cu *locul lor de pe uliţa podului vechiu* dinaintea porţii măn. sf. Sava, cu tocmală ca acesta să facă alte 3 dughene *în chervăsărie* cu toată cheltuiala sa şi să le dea în schimb (CLXXX 212).

7241 Mai 20 (1737) Iaşi. Adam Costanda şi Maria neguţitori *din Iaşi* vând lui Costantin Anastasă, feciorul vornicului Nastasă, un loc de dughene pe uliţa podului vechiu în Iaşi. (CLXXX, 213).

7243 Febr. 24 (1795) Iaşi. Cost. Nic. Mavrocordat Vodă face milă cu preuţii de la biserica domnească din Curte câte 10 lei de serbătoare mare la 15 zile mari de peste an (CLXXXI, 62).

7250 Iuli 12 (1742) Iaşi. Sandul lui Toma Alevra cupeţ dă mitropoliei *din Iaşi* o casă din *tărgul Iaşilor* şi trei pogoane vie la Grozeşti, Putna, pe lângă o pivniţă de piatră *în Iaşi* dată mai denainte schimb pentru Ceucani pe Milcov la Putna (CLXXXVI, 89).

7258 Februar 1 (1750). Cost. Mih. Cehan Racoviţă Vvd scuteşte de dajdie şi de ori ce dare pe preuţii *din Iaşi.* (CLXXXI, 56).

7263 Iunie 22 (1755) Iaşi. Mărturie hotarnică ce Stefan Popescul vornic de poartă o face pentru locurile de casă şi de dughene *din ulița podului vechiu* ale lui Vasile, Gheorghe şi Ştefan feciorii lui C. Nastasă biv vtori visternic (CLXXX, 214).

7264 April 30 (1756) Iaşi. C. Vodă Mihai Gehan Racoviţă Vodă volniceşte pe judele de ţiganii sfintei Mitropolii din Iaşi a se apăra despre oamenii grajdului domnesc. (CLXXXVI, 37).

1766 Mai 20, Iaşi. Mărturia hotarnică a vornicilor de poartă Sim. Arămăscul şi T. Lupul pentru nişte dughene şi locuri sterpe *din ulița podului vechiu lângă locul măn. Sf. Sava,* ale şătrarului C. Gândul şi cumnaţii săi Veniamin monahul şi Ştefan Nastasă postelnicul (CLXXX, 251).

1772 Sept. 15. Post. Stef. Năstasă dă cu bezmăn lui Gavril Măndăraglu, feciorul lui Gheorghe Munteann 3 st. 2 palme loc din locul *de pe podul vechiu* dinaintea porţii măn. *sf. Sava din Iaşi* (CLXXX 217).

1772 Sept. 25 Iaşi. Grigore Conduragiu, nepot lui Andrei Iancul, Gavril Minderegiu feciorul lui Gh. Munteanul şi Isac zidar sin Cerbului jidovul iau cu bezmăn de la post. Ştefan Nastasă 10 stânjeni din locul ce-l are pe podul vechiu, denaintea porţii sf. Sava ca să facă trei dughene. (CLXXX, 218).

1773 Mai 18 Iaşi. Nicola Lungu uşiiarul ia cu bezmăn de la med. Stef. Anastasă, opt stănjeni din locul ce-l are la faţa uliţei în podul vechiu, drept poarta măn. sf. Sava (CLXXX, 219).

1773 Mai 28 Iaşi. Ştefan Anastasie biv med. dă cu bezmăn lui N. Lungu uşiiarul 8 stănjeni din locul ce-l are la faţa *uliţii pe podul vechiu* drept poarta sf. Sava (CLXXX, 220).

1773 Iunie 18, Iaşi. Ilie Toma vameş şi Rali Carpu sulger dau mărturie hotarnică pentru nişte locuri de dughene ale med. Ştefan Anastasă, pe podul vechiu drept mănăstirea sf. Sava, fiind pricină pentru poarta ogrăzii dascalului Teodosie (CLXXX, 221).

1777 Sept. 17 Iaşi. Gr. A. Ghica Vodă carte către is. de Bacău să se cerceteze unde sânt viile lui Andrei Bosuioc din dealul nou, ca să le dea lui Andrei Caţichi *din Iaşi* pentru o datorie de bani (CLXXXVI, 39).

1784 Sept. 10 Iaşi. Gh. Moldovanu din Braşov vinde lui chir T. Cornea *din Iaşi* o dughiană de piatră de pe podul vechiu dinaintea porţii sf. Sava cu marfă cu tot, ce se află întrânsa. (CLXXX, 223).

1789 Oct. 28. Danul diacon vinde lui T. Gherman 3 pogoane *vie la Copou, pe moşia măn. Trei Sfetitele* (CLXXIX, 200).

1794 Dec. 18. Danul diacon vinde post. Nic. Scraf 3 pogoane vie pe moşia măn. Copoului (CLXXIX, 201)

1795 Ianuar 24 Iaşi. Cartea veliţilor boeri în judecata ce a avut T. Gherman başbulucbaş *din Iaşi* pentru răscumpărarea cu protimisis a unei vii de la Copou, cumpărată de Neculai croitorul (CLXXIX, 202).

1797 Decembre 17. Toader Cornea Braşovanul şi soţia sa Casandra vând lui Hagi Margos şi Hagi Manuc fraţi Buicli o dugheană de piatră, cumpărată de la Gh. Braşovanul (CLXXX, 224).

1801 Mai 22. Adam Grecul şi soţia sa Maria vând lui Simeon ferarul o casă la *podul de piatră* în *gura Căcainei* în mahalaua Biholăriei, pe locul măn. sf. Ion Zlataust (CLXXX, 227).

1804 Martie 25. Ion Neculce comis ia cu chirie de la Veniamin mitropolitul 60

fălci din locul sterp al Mitropoliei de pe moşia Cărligul, megieşită cu moşia Copoul, spre a-şi face vie pe acel loc (CLXXXVI, 135).

1804 Octombre 10. Evanghelie boengiu *din Iaşi* vinde 7 pogoane *vie la Copou, pe moşia măn. Treisfetitelor* sulgerului C. Vărgolici. (CLXXIX, 203).

1804 Noembre 30. C. Vărgolici biv vel sulger dă pitarului T. Găluşcă via sa *de la Copou* schimb pentru via acestuia *de la Socola.* (CLXXIX, 204).

1808 Iunie 6. Ion a lui T. Mătăsariu *din Munteni,* cu soţia lui Floarea vând lui C. Leodari biv sulger o curătură pe moşia *măn. Treisfetitelor.* (CLXXIX, 207).

1808 Noembre 22. Gh. Mălinescu *din Munteni* vinde lui C. Leondari biv vel sulger o curătură de pe moşia măn. *Trei sfetitelor.* (CLXXIX, 209).

1809 Febr. 28 Iaşi. Eustatie Altăn biv vel med. vinde sulgerului C. Leondari o bucată de loc sterp de pe *moşia Copou* cu embatic la *măn. Trei Sfetitele.* (CLXXIX. 210).

1809 Noembre 25. Serafim arhimandrit şi egumen Treisfetitelor face scrisoare de aşezare cu stolnicul T. Găluşcă pentru plata bezmănului viei sale de la Copou pe moşia măn. Treisfetitelor. (CLXXIX, 211).

1810 Decembre 19. Angheluşa mortului Agapie din satul Munteni, ţin. Iaşilor vinde sulgerului C. Leondari o curătură la *ocolul Copoului pe moşia Treisfetitelor.* (CLXXIX, 212).

1811 Iulie 6. Sandul Răgaci din Iaşi se învoeşte cu preţul ce a dat Iordachi Tomuleţ la mezat pentru 3 pogoane de *pe moşia măn. Socola* (CLXXXI, 10).

1812 Dec. 1. Hătmănia poruncă către Başbulucbaşă să deşerteze 2 case proaste la marginea Iaşilor despre Aroneanu, unde este drumul lazareturilor. (CLXXXV, 222).

1813 Mart 27. Hătmănia poruncă către başbulucbaşa să nu lese pe neguţitori să iasă cu galbeni din oraşul Iaşi (CLXXXV, 229)

1815 Sept. 6. Dumitru Arghirie vinde lui Atanasie Coste o dugheană cu case şi cu pivniţă de piatră, *în Iaşi în mahalaoa Frumoasei.* (CLXXIX, 164).

1816 Mart 27. David sin Leiba lipscan *din tărgul de jos, oraşul Iaşi* se obligă a plăti el restul banilor ce mai are să-i dea lui C. Balş biv vel log. (CLXXIX, 135).

1820 Iunie 15. Serafim arh. egumenul *Treisfetitelor* se învoeşte cu sulgerul C. Leondari asupra embaticului viei ce are la Copou pe *moşia măn. Treisfetitelor.*(CLXXIX, 213).

1823 April 29 Iaşi. Ioan Sandu Sturza Vodă întăreşte dania ce a făcut log. Măriuţa Ghica cu o bucată de loc *din Iaşi în mahalaoa Muntenimei de mijloc,* către oamenii lor de casă Anastasia şi barbatul ei Sotir Gheorghiu Rosăt. (CLXXXV, 141).

1823 Iunie 22 Iaşi. Sărdarul Ianachi Gherghel şi Smaranda se învoesc cu preţul ce a dat la mezat Hagi Agap Caracaş pentru casele lor *din Iaşi,* de piatră în dreptul *măn. Dancului.* (CLXXXI, 11).

1825 Aug. 28 Iaşi. Ioan Sandul Sturza porunceşte vornicului de aprozi N. Greceanu să vină să strige la mezat via lui C. Leondari ban din podgoria Copoului. (CLXXIX, 214).

1825 Noembre 5 Iaşi. Ioan Sandul Sturza Vodă întăreşte anaforaoa boerilor de divan prin care se arată că A. Aslan comis a cumpărat la mezat încă răposat ban C. Leondari, din podgoria Copoului. (CLXXIX, 215).

1827 Iunie 8 Iaşi. Hagi Mannuk Buicli şi Hagi Măgărdici, clironomul răposat. Hagi Margos Buicliu, se învoesc cu Hagi Cricor Buiucliu să stăpânească o dugheană de piatră la un loc cu altul (CLXXIX, 225).

1839 April 18 Iaşi. Zoiţa Găluşcă stolniceasa şi Gh. Găluşcă vînd fraţilor Maxim şi Lavrentie Cicor 7 pogoane vie din *podgoria Copoului pe moşia Muntenii a măn. Treisfetitelor din Iaşi.* (CLXXIX, 216).

(După Creşterea Colecţiunilor Buc. 1929, No. XXVIII—XXX pentru anii 1916—1919).

93. *Proces-verbal No. 93.* Şedinţa de la 31 Octombre 1929.

Tipărirea Buletinului preocupă pe membrii din comitet, şi cum se ajunsese abia la coala 11; până la încheierea anului bugetar abia se vor mai putea tipări până la 18 coale; aşa că va continua tipărirea No. 8 şi în anul 1930; din aceasta va rezulta o economie la art. 6 din bugetul cheltuelilor.

D-l Mihai Burghelea, cunoscutul istoriograf (autorul studiului despre Iacob Eraclide Despotul) dărueşte bibliotecei muzeului 2 cărţi, ce s'au înscris în opisul general al averei Muzeului.

— Subvenţia primăriei de 20000 lei s'a încasat integral; iar pentru subvenţia de 10000 lei din partea judeţului s'a căpatat ordonanţa de plată.

După propunerea d-lui N. A. Bogdan se numeşte o comisiune, care să ia contact cu Primarele Iaşilor ca să închirieze pentru muzeu, saloanele de jos ale Muzeului de Istorie Naturală din Iaşi ocupate de firma Bachtez. Când comisia s'a prezentat d-lui primar, a văzut că magazinele erau deja închiriate unei firme de mobile, dar că nici Primăria n'ar fi fost dispusă să închirieze acaretul, din lipsă de fonduri.

Şi în această şedinţă se fac mai multe comunicări:

CX. *1821 Sept. 15 (27) Braşov.* Pentru neamul Ghiculeştilor, din Valahia curgă tor din banul D. Ghica.

Noi iscăliţii boeri ai Valahiei, năzuiţi în Cronstatul Transilvaniei facem ştiut şi încredinţăm că familia Ghiculeştilor boeri ai ţării noastre coboară dă dreptu din Voevozi a acestui nume ce în multe rânduri cu răstimpuri au domnit în Valahia şi în Moldova păn la let 1774, după cum dovedeşte şi cu adevărat istoria acestor prinţipaturi.

Incredinţăm încă că răposatul întru fericire velicoi ban *Dumitrie Ghica* şiau dobândit obştescul respect şi cinstea prin cucernica vieţuire şi înţelepciune de care şau dat dovezile în cele mai mari dregătorii ale patriei sale şi care lau adusu la trapta de *baş boeriu*, între veliţii boeri de atunce, fiind şi cel vechiu în cinuri păn la leat 1808, când săvârşind un îndelungat şi cinstit cursu al vieţii sale au lăsat patrii sale durere multă, bună pildă.

Adeverim către aceasta că aducătoriul acestei a noastre carte de mărturie, dmlui biv vel caminar *Constantin Ghica* fiul mai tânăr al acelui întru fericire răposat, printra sa plăcută petrecire cu care au început a întra să cunoască ocărmuirea drepturilor obşteşti s'au aratat vrednic de lucrul tuturor celor de ispravă şi de neamul său precum şi de numele cel bun al slăvitului său părinte.

Nous soussignés Boyards de Valachie refugié à Cronstadt en Transylvanie, déclarons et certifions que la famille des Ghikas boyards Valaques descend en ligne droite de hospodars de ce nom, qui ont alternativement, et a différentes époques regné en Valachie et en Moldavie, jusqu'à l'an 1774; ainsi que cela est d'ailleurs atesté par l'histoire authentique de deux Provinces.

Nous certifions de plus que feu le Ban Démétrius Ghika s'est concilié l'estime et la Véneration publique par sa probité et sa sagesse dout il fit preuve dans les emplois les plus importans de son pays, et qui l'ont porté à la présidence de l'assemblée des Bȯyards, dont il était le Doyen jusqu'en 1808, en achevant une carrière longue et honorable il laissa à sa patrie des regrets et son bon exemple.

Nous attestons encore que monsieur le grand căminar Constantin Ghika fils cadet du défunt, porteur de notre présent temoignaje, a par la conduite irréprochable, avec laquelle il a debuté dans la carrière des affaires publiques merité l'approbation de tous le gens de biens et s'est montré digne de son origine et de la réputation de son illustre père.

Drept care socotim cuviincios şi cu dreptate a să da această a noastră mărturie, întărită cu iscălitura şi peceţile noastre.

Cronstat 15/27 Septembre 1821.

En foi de quoi nous avons cru juste et convenable de lui délivrer le présent revêtu de nos signatures et de nos scéaux respectifs.

à Cronstadt le 15/27 Septembre 1821.

Signatures du clergé et du corps des Boyards apposées au document lit. A.

Dionisios, Metropolitain de la Valachie, Gerassimos, Evêque de Bouséo, Hillarion, Evêque d'Argish, Grégoire Brancovan, Grand Bano, Dêmetre Rakovitza, grand vornik, Estratios Kretzoulesko grand dvornik, Grégoire Balliano dvornik, Grégoire Philippesko, vestiar, Constantin Samourkach, dvornik, Georges Philippesko, dvornik, Alexandre Ghika dvornik, Georges Golesko dvornik, Emmanuel Argiropoulo Logothéte, Jean Vacaresko Logothête, Nicolas Vacaresco Dvornik, Constantin Golesco Logothête, Constantin Kampiniano Logothête, Constantin Rasti Logothête, Démètre Hrysoskoléo Logothête, Emanuel Balliano Logothête, Jean Falcoyano Logothête, Michel Korneko, Nicolas Philippesko, Nicolas Ghika Grand Dvornik.

No. 25. Supt N-r 27 cancelaria consulatului rosienesc de Iaşi întăreşte actul în 14 Mai 1822. A. Pini.

Obs. Actul ni-a fost comunicat de d-na Ghica din Bucureşti.

CXI. *1827 Septembre 2 Iaşi.* Divanul întăreşte lui Ştefan Costandin locul de supt vamă în Iaşi, (acta Radu Manoliu Iaşi).

D i v a n u l

Facem ştire cu acăstă carte a divanului, că neguţitoriul Ştefan Costantin, prin jaloba ce au dat Măriei sale lui Vodă au arătat, că în anul trecut 1820 Mart 8 prin zapis de la Epitropia bisericei sfântului Lazor, cumpărând o casă a aceiaş bisărici pe locul mănăstirei Bărnovschi cu bezmăn, şi *în vreme arderii oraşului topindusă de foc* şi binalele sale acele mai pre urmă vrând în locul acelora a face altile, prin ştire vorniciei de politie a vremii aciia, şi cu poroncă rănduindusă înadinsu vornici de poartă, au măsurat locul şi iau dat şi mărturie arătătoare pre largu, nu numai pentru acele, ce şi pentru o altă bucăţică de locu din medianul slobod alăture pe despre apus cu locul casălor sale, de mai înainte, ce iarăş după alcătuire şi pentru unul şi pentru altul ce au avut cu cumpărătorii de atunce a veniturilor a tot felul de acareturi monastireşti, închinate pe la alte locuri şi *a Grecilor* pentru plata cuviinciosului bezmăn, mai la urmă ar fi făcut şi binale de piatră şi de cărămidă spre odihna sa; şi făcând rugăminte că asupra arătatelor locuri în puterea mărturiilor hotarnice ce are încredinţate de vornicie politiei, şi în putere aşăzământului ce are înscris pentrn plata bezmănului să i să de şi carte divanului de întăritură; cu care jalobă rănduindusă spre punerea la cale la dmlor *boerii comitetului moşiilor greceşti,* numitul jăluitor spre dovadă au arătat scrisorile aceste: *întăi* zapis *din 1820 Maiu 8* de la Filaret Sinaitul egumenul bisericii sfântului Lazăr iscălit de dmlui spatar Petrachi Roset epitropul bisăricii şi de alţi patru neguţitori marturi încredinţat, cu cuprindere că acieş bisărică având o casă dată danie de la o Mălina vădană, pe locul monastirii Bărnova cu bezmăn câte doi poi lei pe tot anul, şi găsindusă cu cale a să vinde acea casă, o au şi vânduto neguţitorului jăluitor Stefan Costandin în preţu de patru mii lei. *Al doile* mărturie vornicului porţii Petrache Bene din *1823 Mart 10* că după pitacul vorniciei politiei din 8 a aciaş luni fiind rânduit a hotără locul casălor pomenite pe sămnile vechei stăpâniri, începând măsura cu stănjenul de opt palme, *despre drumul ce se pogoară pe lângă vamă la iazu,* dintro cruce ci era făcută tot de acel vornic de poartă de mai înainte vreme în zidul unui Hrisochefal *alăture cu drumul vămii* şi din dreptul crucii acie măsurând spre apus

printre locul mănăstirii Bărnovii şi printre locul acelui Hrisochefal păn la nişte *scări de piatră* au găsit şasă stănjeni; de acolo tot înainte patru stănjeni şi doă palme alăture cu locul ce lau avut părinţii unui gramaticu Alexandru de la Petrovici până în alt loc median slobod, cei tot a monastirii Bărnovii; de acolo sau întinsu măsura pe din sus, pe despre miază noapte şi drept la răsărit, alăture cu locul mănăstirii Bărnovii şi cu alt loc, unde au avut casă un *Niţă Şcop* (Шкwп) până iară în margine drumului despre vamă, care să pogoară pe iazu, şi au eşit cinsprezăci stănjeni cinci palme. Şi de acolo sau întorsu cu măsura la vale parte despre răsăritu alăture cu drumul până la semnul crucii din zidu şi au găsit unsprezeci stănjeni 5 palme, de unde întăiu au început măsura, în care hotarnică este mai gios adiverire vornicii politiei, că va ave voe numitul aş face binà pe locul arătat, plătind bezmănul după aşăzare ce va ave. *Àl treile* altă mărturie tot din anul acela *(1823) Mart 20* şi tot de la acel vornic de poartă Petrache Bene cu cuprindere că pe lângă locul mai sus pomenit, mai fiind şi altă bucăţică de loc *miedean slobod* de la dial lângă acesta, cam despre apus şi miază noapte, şi din dosul dughenilor ce stau *cu faţa la uliţa tărgului de gios*, alcătuindusă şi învoindusă cu *boeriul cumpărător veniturilor greceşti* iau dat şi ace părticică de loc de miedian ce au fost slobod, fiind tot a monastirii, adică doi stănjeni despre apus şi şapte stănjeni despre miazănoapte, pe lângă *drumul cei a dughenilor* pe din dos şi trei stănjăni despre răsărit alăture cu fundul locului lui Niţă Şchiopul bogasieriul, lipind şi bucăţica acasta de loc în măsurile ei, cum să arată tot lângă locul ce mai denainte îl ave la stăpânire numitul neguţitor. In dosul cării acestii mărturii la 25 tot acestii luni adresează vorniciei politiei că învoindu-să jăluitorul pentru plata bezmănuva ave voe a cuprinde întru a sa stăpânire şi locul acesta; — şi mai ĝos la 15 Apriil încredinţază dmlui *spat. Costache Pomer, ca un cumpărător acelor venituri dintru ace vreme* că alcătuindusă cu numitul Ştefan Costantin sau aşăzat să plătească bezmăn pe tot anul pentru tot locul ce să cuprinde în hotarnice şi în hartă *zece lei*, pe giumătate la sfăntul Gheorghie şi pe giumătate la sfăntul Dimitrie, volnicindul aşi face şi binaoa ce va avea trebuinţă cum mai pre largu arată amândoă mărturiile acele hotarnice. Din care încredinţându-ne noi că arătatul loc şi cu bucăţica ace de lângă dânsul sau dat jăluitorului prin ştire cuviincoasă, măsurate după rânduială de vornic de poartă şi pentru care sau aşăzat a plăti şi cuviincosul bezmăn cât sau socotit cu dreptul; iată dar şi prin acastă carti a divanului dăm şi întărim atât numitului neguţător Ştefan Costandin cât şi urmaşilor săi clironomi din niam în niam, ca urmând cu plata arătatului bezmăn în fieştecarele an, să aibă a stăpâni atât binalele făcute de dânsul cu a sa cheltuială cum şi lucrurile aceste în bună pace şi nesupărat de nimene, întărindu carte acasta cu ale noastre iscălituri. 1827 Sept. 12.

T. Balş vel logofăt, Ioan Paladi vel vornic, Ştefen Catargi vel vornic, Vasile Ruset vel vornic.

---

94. *Proces-Verbal No. 94.* Şedinţa de la 27 Decembrie 1929. Se face bilanţul cheltuelilor cu tipărirea buletinului, şi se vor pune în sama exerciţiului bugetar 1929 numai costul a 18 coale, ceia ce reprezintă 49500 lei, faţă cu prevederile de 70000 lei.

Bilanţul anului bugetar 1929

Dl. casier al muzeului, M. Costăchescu, prezintă în mod sumar incasările şi cheltuelile pe sama exerciţiului 1929.

Incasări		*Cheltueli*	
Prevederi	110000 lei	Prevederi	110000 lei
Incasări	112000 «	Cheltuiţi	67061 «
Excedent	2125 «		42939 «

Dar aceste cifre sunt provizorii, căci se vor mai acorda şi bonificaţii lucrătorilor tipografi cu prilejul anului nou. Unind plusul de încasări şi minimul de cheltueli rezultă că excedentul bugetar ar fi de circa *45064 lei*, cu mici variaţiuni până la încheerea anului budgetar.

† Traian Ichim

Iată ce s'a scris în procesul verbal despre moartea lui Traian Ichim:

«Comitetul a luat cu adâncă tristeţă cunoştinţă de moartea lui Traian Ichim prin strangulare, şi uneşte părerile sale de rău pentru pierderea ce sufere atât Arhiva Statului din Iaşi, cât şi Muzeul Municipal, întru cât dispărutul a pretat reale servicii şi Muzeului, peutru care a primit din vreme în vreme mici şi neînsemnate atenţiuni. Ca atenţiune şi ajutor pentru cei 4 orfani, rămaşi pe urma sa, comitetul în unanimitate a admis a se acorda suma de 2000 lei, rugând pe d-l casier să aducă la îndeplinire această hotărâre».

In timpul celor 25 de ani de funcţionar al Arhivelor, Tr. Ichim se identificase cu dosarele Arhivei şi ca un sirguitor succesor al lui Gh. Ionescu, şeful arhivelor după N. Roiu, el şi-a însuşit cele cuprinse în sutele de mii de dosare, că-ţi aducea cu ochii legaţi dosarul din raftul unde zăcea. Graţie acestor nesfârşite note arhiviste el a scris un frumos studiu despre A. Ruso, îngropat la Bărboi, apoi a contribuit în mod eficace la buletinul «Ioan Neculce», unde ne-a dat diferite acte, ce privesc Iaşii; iar la ziarele *Opinia* şi *Lumea* avea o bogată colaborare.

Dus de spiritul arhivist şi genealogist, şi-a întocmit şi pentru neamul său o spiţă, atâta cât a putut culege din gura bătrânului său tată, care încă trăeşte, având peste 80 de ani. Neamul Ichim e originar din satul Dumeşti, ţin. vechiu al Cărligăturii:

Ichim tulpina neamului a trăit pe la 1750 în Dumeşti. El a avut de fecior pe Gheorghe Ichim, mort bătrân pe la 1840.

Gh. Ichim a avut 3 băeţi şi o fată: Toader, Costantin, *Neculai* şi Ruxanda măritată cu Ilie Cucuveică, fecior lui Ioniţă Cucuveică, nepot lui Ştefan Cucuveică.

Neculai Ichim s'a însurat cu Ana Mihailescu şi a avut 4 copii: Natalia, Grigore, Tasia şi pe *Iancu Ichim*. însurat cu Maria Tacu.

Iancu Ichim a avut 10 copii, dintre care Traian Ichim vine al doilea: Gheorghe Traian, Costantin, Sofia, Ion, Mina, Mircea, Lucreţia, Vasile şi Mihai.

Din căsătoria lui Traian Ichim cu Gema Cirillo, au eşit 4 copii, toţi minori: Margareta, Traian, Eremia, Radu

— Comitetul opinează ca prin adresă specială să se ceară de la onor. Primărie să sporească subvenţia la 50000 lei.

Cadastrul Istoric al Iaşilor. Tot în această şedinţă comitetul admite ideia emisă de d. preşedinte de a se supune Consiliului comunal înfiinţarea unui serviciu special alipit pe lângă biuroul technic al Primăriei, care să întocmească *cadastrul istoric al Iaşilor.* Funcţionarea lui se va determina printr'un regulament special întocmit de comitetul muzeului şi aprobat de consiliul municipal.

In această şedinţă se fac mai multe comunicări:

A. *Acte ce privesc mutarea albiei Siretului în apa Bărladului în dreptul satului Şerbeşti şi altele la Covurlui.*

CXII. *1823 Iunie 26.* Prea Inălţate Doamne,

In ţinutul Covurluiului avem moşiile însemnate adică: *Barboşii, Tătărăii, Vlăşineştii, Şendrenii, Dăncenii* şi *Braniştea,* a căror capete trec peste apa Bărladului până 'n hotaru Chetrosu *ce desparte raiaua Ibrăilei de ţinutul Covurluiului.*

Şi după vreme de *năvălirea apei Siretului s'a mutat apa în matca Bărladului, care s'a şi statornicit Siretul prin matca Bărladului.* A cărora capite ce trec până la

anul 1819 a urmat stăpânire din partea noastră. Dela anul însemnat *Subaşa ce este la Vădeni,* au pus stăpânire şi nu ne lasă a stăpâni drepte părţile noastre. Alergăm la bogata stăpânire a înălţimei tale şi ne rugăm ca prin chipul ce se cuvine să ni se împuternicească stăpânirea ce din vechime am avut-o pe drepte părţile noastre.

Şi va răwâne pomenire Inălţimei Tale.

A Inălţimei Tale prea plecat rugător.

Macarie
Dichiul sf. Episcopii Romanului

Prea plecate slugi
Gheorghe Hermeziu Ban
Enache Cornea Ban
Costache Cardaş serdar

In dos:
Mergi la d-lui vel postelnic Sturza spatar

No. 8614 1823 Iuni 26.

CXIII. *1830 Mai 30.* No. 334 din 30 Mai 1830.

Командующему воисками. на лювои сторонѣ Дуназ и полномечнному предсюда́тели диванов҄ княжества молда́віи и валахі́и господину Генерал҄ адыютанту и кавалеру кисилеву.

In ţinutul Covurluiului cnejia Moldaviei avem noi clironomie de la părinţii noştri părţi de moşie baştină anumi: *Bărboşii, Tătărăii, Vlaşâneştii, Lohâneştii, Şândrenii, Branişte, Şărbeştil, Bălţiţa* şi *Vlădenii,* cari părţi precum părinţii noştri asămine şi noi li-am stăpânit până la o vremi, iar de la o vremi încoaci noi cu totul suntem isterisâţi de stăpânirea *capitelor ce trec piste apa Sâretiului următoriu şi merg până la malul Sâretiului cel vechiu* (fiindcă această apă urma din vechiu pi acolo şi din năvălirea apilor, *lăsându-şi matca sa, s'au mutat în matca Bârladului care urmează şi până astăzi) până în hotarul Chetroi* a raelii Ibrăilii ci disparti Moldavia fiindcă *Turcii* în puteri au şi luat supt a lor stăpânire acesti capite, ci păşăsc pisti apa pominită mai sus, fără de nice o dreptate, ci numai prin cruda lor sâlnicie ne uitânduse nici la vechea stăpânire nici la documenturile ci avem asupra căria pricină nu odată am rădicat jalobă la *paşa cetăţii* dar nici un răspuns întăritoriu nu ni s'au dat, rămânând pominitile capite de moşii tot supt a Turcilor stăpânire.

Drept aceia alergăm cătră ecselenţia voastră şi ne rugăm ca după dreptate să ni facă milostivă îndestulare, a ni să da iarăşi în stăpânire pământul răpit di dreptu părţile noastre.

Costache Cerchez hatman. Ruxanda Cornea Ban
Costache Caracaş Serdar

CXIV. *1830 Sept 8.* Viţpresident divanului
Knejiei Moldaviei
No. 6912
8 Sept. 1830 Eşi

Divanului giudecătoresc a Knejiei Moldaviei

După raportul divanului cătră mine supt No. 1054, eu pui înainte a face cunoscut episcopiei de Roman, vornicului Conachi, hat(manului) Cercez, bănesei Cornea şi sardar Caracaş ca ei să înfăţoşeze dovezile sale asupra moşiilor ce li se cuvin din ţinutul

Covurluiuiui care mai înainte s'au fost luat de către ibrăilenii turci la comisie alcătuită întru aceasta la Bucureşti.

Iscălit general Maior Kavaler Mircovici

CXV. *1830 Sept. 9.*

Să alăturează Dumneavoastră copie depe predlojenie Dumisale de viţ-prezident din 8 ale acestei luni Septembrie supt No. 6912 din care veţi lua pliroforii, pentru partea de pământ care mai nainte s'au luat de către ibrăilenii turci. Divanul după poruncă face cunoscut Dumvoastră spre a vă trimite vechil cu scrisorile la comisie rânduită întru aceasta la Bucureşti şi de primirea acestei să aibă divanul răspunsul Dumnevoastră.

(ss) T. Ghika spatar

(ss) Paladi vornic (ss) Hermeziu agă

No. 2196 1830 Sept. 9.

(adresă):

Divanul cnejiei Moldavei partea giudecătorească cătră cinstită Dumneaei Băneasa Roxanda Corne şi Dumnealui Sărdar Costache Caracaş.

CXVI. *1835 Febr. 18.*

Copie dipi otnoşenia logofeţiei din Valahia din anul 1835 Februarie 18 sub No. 2716, cătră logofeţia principatului Moldovei.

In urmare *otnoşeniei* di subt No. 1056 pe lângă care s'au fost alăturat în copie jaloba D-lui *Sardar Costachi Caracaş* şi *Dimitrie Corne*, tot de acolo dată cătră Măria sa prinţul local, acestu departament n'au lipsit a grăbi a lui poruncă cătră judecătoria Brăilei cu cuprinderi cătră temeiul documenturilor ce vor avea reclamanţii să cercetaţi şi de adevărul ce va descoperi să raportaţi fără zăbavă, spre a se putea face cuviincioasa punire la cale spre despăgubire jăluitorilor di dreptu ci vor fi având, pentru care cu cinste se dă această încunoştiinţare acei cinstiti logofeţii şi cu poftire să binevoiască ca să porunciască numiţilor boeri a se arăta la pomenita judecătorie Brăila cu vrednicile documenturi ce vor fi având, spre a se putea aduce şi din parte-i în urmare celor poruncite.

In lipsă iscălit pentru dumnealui logofăt

(ss) Alexandru Ghica

CXVII. *1835 Mart 14.*

Logofeţia mare a dreptăţii

cătră dumnialor Sardar Const. Caracaş şi ban Dimitrie Cornea

Să însoţeşti pe lângă această copie depe adresa logofeţiei dreptăţii Valahiei sub No. 2716 ci s'au primit în urmarea adresei ce s'au primit de aici cu No. 1056 prin care i sau alăturat şi copie dipe jaloba cu cari a intrat cătră prea înaltul domn din care pe larg vă veţi pliroforisi de cele poruncite judecătorilor de Brăila, in urmarea cărei şi logofeţia face cunoscut şi Domniilor voastre, ca să urmaţi a vă înfăţoşa la judecătoria Brăilei cu documenturile ci veţi fi având în pricină.

Marili logofăt al dreptăţii şi cavaler.

L. Balş biv vel logofăt

director Pogor comis

secretar divanului secţiei Beldiman

Săcţia al 2-lea

No. 1695

1835 Mart 14 zile

CXVIII. *1836 Ghenar 8.*

Mărturie

Prin aceasta facem cunoscut că la anul 1813 am avut luată în posăsăe moşia *Şândreni* de la răposatul banul *Enache Corne cumnatul lui sărdar Costache Caracaş*, în curgere de trei ani de zile, în care vreme am stăpânit tot trupul acestei moşii împreună *cu capătul ce trece peste Săret şi merge până în Săretul vechiu* unde să zice *la Chetroi*, care este şi până astăzi, luând dijmă din toate producturile câte au fost pe acest capăt fără să fiu supărat întru cât de puţin de cătră cineva, şi pentrucă am urmat stăpânire cu necurmare în curgerea arătaţilor ani, dau această mărturie lui *sărdar Costache Caracaş* prin care mărturisescu în cugetul curat fără cea mai mică părtinire, sub adevărata iscălitura me, rugând şi pe judecător de au încredinţat după formă spre a ave tăria ei.

Κωσταvδηvος Δρακακη μαρτηρω

Judecătoria ţân. Covurluiului

Mărturia aceasta făcută sub adevărata iscălitura dătătorului d-lui negustorul *Costantin Dracachis*, apoi după cererea ce prin jalbă cu iscălitura lui au făcut s'au încredinţat cu iscăliturile cuviincioase şi punerea peceţii judecătoriei ţân. Covurluiului.

1836 Ghenar 8

Scarlat stolnic — Buznea stolnic

l. p. giudecăt. 1834 — D. Ivaşco sulger

CXIX. *1836 Ianuar 5.*

Mărturie

Eu cel mai gios iscălit, încredinţez prin această mărturie după adevărată ştiinţă ce am că Epitropia casei trecutului din viaţă banul Ianachi Cornea, precum să se ştie că mă găsesc trăitoriu aici în Galaţi pişte şăptizeci de ani, şi voiu lăsa ştiinţele din auzire bătrânilor ce au fost mai vechi lăcuitori în partea aceasta, că *toate moşiile ce vin de la răsărit şi merg la apus, dela troian în gios, şi pără la vallea cătuşii, trec piste Siretul curgătoriu, şi mărg până în chetroiu la Siretul vechiu*, dar apoi pe lângă aceasta, înainte Zaverii Grecilor cu vro câţiva ani am avut şi eu luată în posăsăe moşia Bărboşii, a monastirei Râşcăi, ci este alăturea cu moşia Şândrenii a răposatului Banul Ianachi Cornea pe care am stăpânit-o vr'o câţiva ani de rând, şi *împreună cu parte de dincoace am stăpânit şi capătul de dincolo până în Chetroiu la Siretul vechiu*, luând şi dejmuind pe toţi din toate producturile, fără nici o oprire despre nimenea, şi aseminea urmare să păză şi din parte posăsorilor cei ave casa pe aratata moşie, pentru care în temeiul ştiinţei ce am, dau această mărturie sub adevărată iscălitura me, ca să slujească la cerere ce mi-a făcut Epitropia!

Constantin Vasiliu sărdar — 1836 Ianuar 5

Judecătoria ţinutului Covurluiului

Mărturia aceasta fiind sub adevărată iscălitura dătătorului ei Dumnealui sărdari Constantin Vasiliu, apoi după cererea ce prin jalbă a făcut, s'au încredinţat cu iscăliturile cuviincioase şi punerea peceţii judecătoriei ţinutului Covurluiului.

836 Ianuar 8.

Κωνσταντηνος. — Buznea stolnic

l. p. judecătoriei 1834 — dir. D. Lupaşcu sulger

protocalist Gănscă

CXX. *1836 April 17.*

Judecătoria Jud. Brăila
anul 836 luna Avril 17
No. 1271 D-lui Sărdarului Costache Caracaşu

In urma reclamaţiei ce-ai dat către acest trebunal la 17 ale trecutului Dechembrie, împotriva cantorului domeniului Brăilei pentru trei trupuri moşie. Judicătoria sau înţeles atât cu contraccii domeniului i cu cinstita mare vornicie a trebilor din lăuntru cât şi cu cinstita mare logofeţie a dreptăţii prin raport supt No. 666 de unde sau primit răspuns supt numărul 7293 însoţit şi cu copie după otnoşănia acelei visterii supt numărul 1181 cuprinzătoare că domeniul Brăilei fiind ocolit cu semne şi împetrit de către obşteasca comisie din anul 831 şi întărit cu lucrarea acelei comisii nu poate să între în cercetare drept aceaia spre ştiinţa dumitale cu cinste să face cunoscut.

Prezident . . . paharnic; Matei comis Gh. Papadopol

Adresa: Prezidentul judecătoriei
Judeţului Brăila No. 1271 D-lui sărdarului
Costache Caracaşu

CXXI. *1836 Maiu 12.*

Mărturie

Noi toţi lăcuitorii din sat Şendrenii ţânut Galaţii ocol Siretiului tineri şi bătrâni, prin aciastă mărturie ci dăm dumisale sărdar Costachi Cărăcaş proprietarul acestii moşii, facem cunoscut pentru capătul ce treci piste Siretiu şi merge păn în Siretiul vechi (care capăt iaste tot din trupul acestii moşii) că de când niam trezit o sam din lăcuitorii cari sântem mai bătrâni, am apucat stăpânire tot de către părinţii d-sale sardariului, hrănindu-ne în toată vreme şi cosând fân pe acest capăt, păn la anul 1819; iar din anul acesta răpindusă de către Turcii Ibrăileni, nu niam mai putut hrăni, nici dmlui au mai putut stăpâni, de cât atâta ştim că Turcii acei cari ave căşli pe acest capăt, plătè dmsale aceia ce voia a le da; aciasta ştim şi mărturisim în curati cugeti, pentru cari de ştiinţa ci avem dăm aciastă mărturie în care scriindunisă numele, am pus degetele sămnul crucii încredinţândusă şi cu pecete satului, rugând şi pe cinstita giudecătorie ţinutală de au încredinţat după forme. 1836 Maiu 12

Ieu Pascul Panhili, Ieu Isac Sandu, Ieu polcovnic Radu Vălsan, Ieu Bogdan Diciian, Ieu Gligori Oroşan, Ieu Dumitru Vasilachi, Ieu Prohir Moldovanul, Ieu Ioniţ Pârlog, Ieu Toader Rusul, Ieu Neculai Niagu, Ieu Ivan Bărboşan, Ieu Ioniţă a Vădanii, Ieu Radu Panhili, Ieu Iordachi Deciian, Ieu Costandin Croitoriul, Ieu Sămion Vălsan, Ieu Stan Negru, Ieu Sandu Negru, Ieu Radu Piciorgros, Ieu Costandin Piciorgros, Ieu Toader Moldovanul, Ieu Petre Moldovanul, Ieu Mihai Moldovanul, Ieu Gligori Isac, Ieu Niţă Mocanul, Ieu Apostu Niagu, Ieu Tofan Moldovan, Ieu Stoian Panhili, Ieu Radu Bogdan, Ieu Niagu Mihăilă, Ieu Gheorghi Vâlsan, împreună cu tot satul adiverim.

Giudecătoria ţinutului Covurluiului

No. 259; pentru că mărturiia acasta esti supt adivarată iscălitura dătătorilor ei către dmlui sărdar Costachi Caracaş, după cerirea ce prin jalobă au făcut să încredinţază di către giudecătoria cuviincioasă şi punere peceţii.

1836 Noembre 29 zile

Cernat căminar Buznea sărdar director Botezatu
l. p. protocalist Costachi Focşa

Prinţipatul Moldovii 1834
Giudecătoriia ţinutului Covurluiul

CXXII. *1836 Iulie 15.*

Mărturie

Noi toţi lăcuitorii din satul Bărboşi, ţinutul Galaţi ocolul Siretului megiaş cu moşia Şăndrenei dăm această mărturie la mâna Dumnealui sărdarul Costachi Caracaş *propitariul* acestei moşii precum să fie ştiut că pintru *capătul di moşie ce trece piste Siret şi merge până în Şiretul vechiu* undi se zice la Chietroiu care capăt este tot din trupul acestei moşii *mai înainte de zaveră,* am apucat şi noi stăpânirea tot de către neamul dumisale mai vârtos şi noi ne-am hrănit pe acest capăt în vremea aceea şi am dat dijmuirile din partea aceasta a satului iarăşi la D-lui fiindcă moşia noastră ne este strâmtă pentru care de ştiinţă ce avem dăm această mărturie în cugetu curat fără nici un feliu de părtinire şi spre mai adevărată credinţă neştiind carte scriindu-ni-se numile am pus degitili puind şi piciate sătească rugând şi pi cinstita judecătorie a ţinutului de s'au încredinţat după formă. 1836 Iulie 15.

Eu Mihul Neculai, Eu Şerban Petrachi, Eu Neculai Mocanu, Eu Petre Zugravul, Eu Dumitru Ivan, Eu Mitru sân Stan Marcu, Eu Uncică Sabe, Eu Tudor Săbe, Eu Marin Grecu, Eu Niţă Zugravul.

L. peceţii цꙟнꙋтꙋл ковꙋрлꙋю
1834
сатꙋл Бꙟрбоши

Judecătoria Ţinutului Covurlui

Pentrucă mărturia aceasta este sub adevăratele iscălituri dătătorilor ei către Dmlui *Sardarul Costachi Caracaş* după cererea ce prin jalubă au făcut trecându-se în condica întăriturilor la No. 258 să încredinţază de către judecătorie cu iscăliturile cuviincioase şi punerea peceţii.

836 Noembre 29.

Cernat căminar Buznea sărdar

Director Botezatu

L. p. 1834 Protocalist Costaki jicnicer

CXXIII. *1836 August 20.*

Către cinstit dumlui prezădentul de Ibrăila,
sărdarul Costachi Cărăcaş răport

Otnoşenia, cinstitului prezădinte, din 14, a trecutii luni, la zece a următoarii, cu No. 1271, cu toată cinste am primit, am înţăles cele cuprinsă, că pentru proţăsul, ce am, a trii trupuri pământ, a capitelor, ci trec, în hotarul Vălahiei, di acum, cu giudecătoria sau curispondarisăt, cu mari vornicie a trebilor, din lăuntru, şi cu mare logofeţiei, dreptăţii, prin răportul cu No. 666, di unde, au triimis, răspunsu, că domeniul Ibrăilii, fiind ocolit, cu sămne, şi înpetrit, di opştească, comisăi, nu poate a intra în cercetare, cu supunere, răspundu, că di şă ar fi întărit, şă înpetrit domeniul Ibrăilii, *poate fi domeniul, şă despărţirisi, hotarului, acestor doto prinţăpaturi, iar, nu şă dipărtare a dreptăţii proprietăţii,* pământului, că în, ochii opştii, sau văzut, cu puternica, împărăţie a Rosăi, cu armile, sali, au sfărmat puterile Cetăţilor, Hotinul, Ismailul, şi altili, şi di sau, şă mărginit ei şi hotară apa, Prutului, dar propriiataoa pameşnicilor, nici de cum nau, dipărtato, cari au fost di vacuri înstrăinată, şă a Ibrăilii, apoi şă însuş, pră înalţatul, domnu a ţării Romăneşti, ari moşiile înălţimii sale şi alţi boeri, acei ţări, în Moldaviia, şă li stăpânesc cu toată statorniciia; apoi pi noi cu ce cuvinte di dreptati ni dipărteză, Valahii di dreptă parte di pământu, cari o nerăgulată di mai înainte, stăpânire în puterea ei, ni au fost răpită dela vreme, şi înşuşeşti ei dreptăţi a o ave.

Pentru acasta aduc, cu supuniri, la ştiinţă cinstitului preşădinte că vom întinde

jaloba la locuri mai înalte, că de ar fi fostu hotărâre, acelor, ce au, sfărămat putere Ibrăilii a ni dipărta, nar fi rănduit comisăe, şi nici am fi fost porunciţi a merge la aceia comisie să înfăţoşăm documenturile şâ să cheltuim făr folos, şâ dacă mari logofeţii dreptăţii 'au ştiut că înpreună cu Ibrăila sau dat Valahiei şi proprietaoa, cum au priimit jalba noastră şi încă ni să porunceşti a mergi în cercetare giudecătoriei cu documenturile ci avem, cari la vreme ne vom slujâ. 1836 August 20

Adresa: Cătră cinstit dmlui preşădintele de Ibrâila
dmlui sardar Costachi Cărăcaş

---

95. *Proces-Verbal No. 95.* Şedinţa de la 31 Dec. 1929, făcută pentru încheierea bilanţului definitiv al gestiunei 1929, cum şi pentru rezolvirea mai multor chestiuni.

Buletinul «Ion Neculce» ajunsese la coala 18, cu studiul asupra Persoanelor: *Anastasie Başotă şi Iaşii.*

— *Donaţiunea Th. Giurcăneanu.* D-l Preşedinte comunică că vărul său primar T. Giurcăneanu a binevoit a dona muzeului Municipal depozitul său de acte, ce privesc familia sa şi starea comerţului din Huşi între 1830—1860. Comitetul ia act cu mulţumire şi d. Preşedinte se însărcinează cu facerea unui opis al acestor documente, după care le va preda muzeului. Se va face o adresă de mulţămire donatorului.

— *Colaborare.* Pentru cele 18 coale tipărite pe exerciţinl 1929 se dispune a se trece la subvenţii pe anul 1930 partea cuvenită colaboratorilor pe 1929.

— Se acordă lucrătorilor tipografi de la Viaţa Românească, unde se tipăreşte buletinul, suma de una mie lei ca gratificaţie de anul nou.

— Bilanţul Casei pe 1929.

A. *Venituri*	prevederi	încasări
1) Sold din 1928	4688.70	4688.70
2) Primăria	20000.—	20000.—
3) Vănzarea buletinului	30000.—	33566.—
4) Dobănzi	2311.30	991.20
	110.000.—	113446.90

Escedent la încasări 3446.90

B. *Cheltueli*	prevederi	cheltueli
1) Localul	1000.—	200.—
2) Cumpărări	6000.—	1000.—
3) Mobilier	1000.—	—
4) Cancelarie	2000.—	500.—
5) Epigrafie	1000.—	—
6) Buletinul	· 70000.—	49500.—
7) Colaboratori	3000.—	500.—
8) Jetoane	3000.—	2000.—
9) Transp. remize	15000.—	10466.—
10) Extraordinare	8000.—	8500.—
	110000.—	72500.—
Economii la cheltueli		37500.—

Excedent la finele anului budgetar 1929 s'a constatat 40800.90; care se va trece ca sold pe noul an bugetar 1930.

— Comitetul roagă pe d. preşedinte a interveni la autorităţile centrale spre a putea căpăta şi pe anul 1930 subvenţiile acordate până acum, cu rugămintea de a se spori aceste subvenţii, şi anume la Primăria Iaşi pentru 50000 lei, la ministerul de Instrucţie 20000 lei, la culte 30000 lei. Cu părere de rău constatăm că până astăzi 1 Sept. 1930 nu s'a putut încasa nici un ban din vechile subvenţii, dovadă de situaţia precară a banului public.

Şi în această şedinţă se fac mai multe comunicări:

CXXIV. *1839 Iulie 12 Alexandria. Act ce priveşte întemeerea oraşului Alexandria* (acta d-rele Vlădescu).

In puterea opştescului înscris ce sau dat la măinile noastre, prin care niam însărcinat cu îngrijirea adunării banilor i plăţi datoriilor ce sau făcut pentru cumpăratul moşiei Brezoaia *sud* Dămboviţa de la mezat, care sau dat schimb sfintei mitropolii pentru moşiile Băcăianca *sud* Teliorman şi *după slobozenia ce avem a da fieşcăruia cumpărător de pământ, carele va voi se vie a să aşaza cu lăcuinţa înpreunăne în noă adunari de oraş Alexandriia, ce s'au alcătuit prin plan inginerese a să face pe ačastă moşie Băcăianca,* vindem dumisale chir Marincea Matei consfătuitoriul pentru cumpărătoarea moşii loc pentru casă din uliţa Ceacâr mahalaoa galbănă dispărţirea a cincia N... faţa stănjăni optsprezece iar lungu treizeci şi cinci, carii fac pătraţi şase sute treizeci; însă nu va fi slobod săl vănză altuia nici moştenitorii dumnealui fără ştire epitropii, care epitropie după întocmirea instrucţiilor opşteşti, ce i au făcut cunoscut şi au dat înscris chiar în condică că le va păzi va adeveri vânzarea, căci întralt chip nu va ave nici un temeiu şi nici nu va putea face vreo pretenţie asupra epitropii, vănzătoriul sau cumpărătoriul la o aşa împotrivitoare întâmplare şi are să plătească de un stănjăn patrat parale 20 şi pentru toţi stănjănii au plătit înainte de inginereasca măsurătoare lei trei sute cincisprezece No. 315, iar pentru dobânzi luate şi date să arată în *beleanţul* ce i sau dat pe lângă bileturi supt No. 45, drept aceia că am văndut şi am priimit toţi banii de mai sus pentru suma stănjenilor ce sau zis după cum şi la condică sau trecut au dat *beleanţ* şi acest al nostru înscris adeverit cu ale noastre iscăliturí şi întărit cu opşteasca pecete acestui oraş, prin care se va cunoaşte dumnealui şi neamul dumisale veşnic moşnean cu dreptu şi privilegiu cel are la mână şi fără abatere din aratatele *enstrucţii.*

Anul 1839, luna Iulii 12, Alexandriia No. 117.

Pecete: noqia opaшЅлЅн Ѧлеѯандріи 1834
(cal, cornul şi stindard)

Despu Paşaleu — M. Matei
Петирк· Ѧгелк — στοίανου

CXXV. *1856 Iulie 9 Iaşi. Manolachi Drăghici post. vinde cu 15 galbeni un loc viran de la Copou de lângă via sa lui P. Istrati şi Gh. Handră.*

Hărtie timbru de la 1 la 1000 lei — 5 lei.

Zapisu de vănzari

Anul 1856 luna Iuli în 9 zăli ǧos iscălitul faci ştiut că *locul | din şanţul viei sali di la Copou din sus de şanţul dispre făntănă pănă cătu ţă | ne întinderea lui spre asfinţitul soarelui unde să mărgineşti cu şanţul vechiu | între amăndoă drumurile, unul pe vali, altul ci să scoboară la bisărica de la | Copou* pe dial că pănă astăză lam avutu *čairiu slobod* fără nici o bina sau aca | retu pe dănsul, de căndu am luatu viia de la mănăstiri sfinţălor trei Ierarhi | din Eş cu bezmăn, acum am trecut dreptăţile meli de asupra acelui loc | lăcuitorilor din Copou şi anume Petrachi Istrati şi Gheorghi Handră însă lui Pe | trachi partia din ǧosu şi lui Gheorghi parte din sus precum să vor înpărţă ei prin mijloc fără să am eu vreo supărari întru cătu de puţăn pentru nimică asupra că | rora dreptăţă am priimit eu 15 galbeni adică cinsprezăci galbeni şi maintăi săntu dato | ri a plăti bezmănul mănăstirii... licu precum să vor pune la cale, pentru a | časta liam făcutu doă hărtii totu întro cuprindere la măna fiiştičăruia, ci de a | stăzi înnainte rămân ei stăpânitori pe locul acel de la şanţul vii mele în sus

însă fără | să aibă nič dreptati la apă nici întru nimică pe locul viei meli şi spre credinţă | am iscălitu puindumi şi peeetea spre întocmai urmari.

M. Drăghici postelnic (pecete).

CXXVI. *Din biserica sf. Neculai, Hulboca Iaşi.*

1802 Iulie Inscripţia bisericii în pridvor.

Iubindu podoaba casii tale din inimă cu umilinţă | din răvnă fiind aprinsŭ cu osărdie şi driaptă credinţa | din temelie cu osteneli am rădicat acastă sfântă zidire | ca să fie în veci pentru a prea sfăntului tău nume slavă şi mărire | precum dar ai primit cei doi bani ai săracii | priimeşte, împărate, dătătoriule de pace | avândŭ mijlocitoriu prea sfăntul ierarh marele Nicolae | pentru făcătoriul ro*bb*ul tău vornicul Balş smeritul Nicolae | 1802 Iulie.

Obs. Deasupra stema Balşască, soare, lună, coronă, 2 lei cu coada bărligată; în lăuntrul scutului steaoa cu 8 colţuri principale şi 8 secundare. In stânga sus deasupra uşei de la pridvor icoana sf Nicolae.

— *1778 Oct. 3.* Pe un Antologhion, Bucureşti 1777, 1 volum Sept.—August.

«Neculai Balş pah. (m. p.) şi acestu mineiu de noi sau dat la sfănta biserica noastră | de la Hulboca, cumpărat cu 18 lei, iar cela ce va înstrăina | cu furtuşag să fie blăstămat, 1778 Oct. 7 | Neculai Balş pah (m. p).

— *1778 Oct. 3.* Pe un *Penticostarion.*

Neculai Balş pah. (m. p.) «Acestu Penticostarion de noi sau dat la sfănta bisărica | noastră de la Hulboca, cumparat cu 10 lei iar cela cel va înstrăina | cu furtuşag să fie blastamat 1778 Oct. 3. Neculai Balş paharnic (m. p.)

— *1808 Ghenar 1.* Pe *Mineiul* Buda, pe luna Ianuarie pănă la Decembre (12 mari volume legate).

«Aceste 12 minee împreună şi altele sau afie | rosit de noi la sfănta bisărica noastră | de la satul nostru Hulboca şi ori care | le sar ispiti a înstrăina să fie supt | blăstămul sfinţilor, ce prin mineele (acestea să prăznuesc) | 1808 Ghenar 1. | Nicolae Balş vel logofăt. Balş vel logofăt.

— *1811 Noemb. 24.* Pe un Chiriacodromion-Neamţ 1811.

«Acastă sfăntă carte sau afierosit de mine | smeritul la biserica sfăntului Ierarh Nicolai | din satul Hulboca a dmsale | logofătul Nicolae Balş | 1811 Noembre 24.

Veniamin pr. M. (*proin* Moldaviei).

— *7282 (1774).* Pe un Octoih. Bucureşti 1774.

«Neculai Balş paharnic.

— *1815 Iunie 10.* Pe o cazanie Neamţ, tălmăcită de Gherontie şi Grigorie. |

«Acastă carte sau afierosit la bisărica de | la Hulboca 1815 Iunie 10 | D. Balş.

Alte cărţi: *Psaltire,* Buzeu 1767; — *Evanghelie,* Buda 1812 (cumpărată de Ion Lupan în 1860 August 24); — *Psaltire,* Iaşi 1835 (cu prefaţa lui Gh. Săulescu) — *Tipicon,* Iaşi 1816; — Leturghie Iaşi 1794 (a Mitropolitului Iacov Stamati); *Cazanie* veche (ruptă), *Apostol* vechiu (rupt = *poslanie) Molitfelnic* vechiu (rupt), *Psaltire,* Neamţ 1843; *Triod,* Bucureşti 1897 (cumpărat de clironomii lui V. Mititelu în 1898 Mart 30; scrie preutul I. Mănjescu.

— *1844 Septembre 19.* Pe o piatră mormăntală.

«сѹнт ачастъ | пiатрѫ сѫ одихи | еще ровѹл лѹi дѹ | мнезеѹ Грiгорi Мардарi сѫвѫршiт | дiн вiецѫ ла анѹл | 1844 септемврï | .ън 19 зiле шi чiне | а четi сѫ зiкѫ дѹн | сѫл ерте.

Obs. Cripta Bălşască e în biserică, dar nu stă nici o piatră cu înscripţii. Osemintele sunt aduse de la Cilibiu.

CXXVII. *(c. 1821): Ştiri despre mişcarea Turcilor în Oltenia la 1821. (Acta Natalia Vlădoianu).*

Eri au venit veste că 2000 Turci cu 6 tunuri au pornit din Calafat pe marginea Dunării în sus spre Cerneţ, unii zicu că sau tras la dealu ca să închidă drumul Sărbilor ce să aude că sar fi ridicat pentru bănuiala ce au să să uniască cu Muscalii. Alţii zicu că ar fi mers ca să facă ordine la Cerneţ.

Asară au venit altă veste că Turcii din Moţăţeni au călcat eri noapte despre zioă streaja de Cazaci din Ciorăni, din cari ar fi omorât vreo 17, ceilalţi au scăpat cu fuga şi sau tras la Redovan, şi rămâind Turcii au dat focu la magaziile de făn şi de zaherele. Dar aceasta pănă acum ori că este taină, sau că nu este de tot adevărată, că nu se prea vorbeşte de faţă.

Astăzi veni ştirea că au eşit iarăşi la Zătroveni şi la Vişan în dreptul Reahovei, şi iarăşi au început a să întinde prin sate câte 15 şi 20.

Astăzi plecă Solomon cu câţiva panduri în Jiiul de sus, unde sau ivit eri câţiva Turci căutând vitele lui Solomon să le iei.

Astă seară mutară o parte din Calaraşi mai sus cam în dreptul Coţofenilor. Multe vorbesc mulţi; Dumnezeu ştie de nu vor veni curând, nu sântem bine, nu au cuvânt îndestul că aice nu au zaherele, căci şi la Bucureşti fiind oştile nu stau nemăncate ceia ce măncau acolo pot să găsască aice.

CXXVIII. *1792 Septembre 1 Iaşi. Cartea lui A. C. Muruz Vodă prin care se trece în rânduiala neamurilor pe Vasile sin Lupul Tăutul, strănepot log. Ion Tăutul.*

Iw Alexandru Costandin Muruz Vvoda, boj mlst. gspdar zămli Moldavscoi. Facem ştire cu ačastă carte a domnii meli tuturor cui să cadi a şti, pentru *Vasilie Tăutul fečorul lui Lupul Tăutul*, carele după jaloba čau dat cătră domnie mea cercetândusă şi cereria lui şi adeverindune *că spiţa neamului său trage din Ion Tăutul čau fost logofăt mare, şi rudenie cu boeri mari*, nu iam trecut cu videre rugăminte, ce socotindusă că ca un neam de boeri ce să află i se cade a fi împărtăşit cu milă, sau aşezat în *rănduiala niamurilor*. Pentru aceia dar spre încredinţare, iată domnia mea iam dat ačastă a noastră domniască carte ca să s ştiia că iaste scos la rănduiala niamurilor, şi hotărâm ca după cum alţii ce sântu scrişi la niamuri, asemine şi acesta să aibă pace şi nici de cătră diregătorii ţinutului sau de cătră alţii să nu fie supărat a se rândui la vreo slujbă, căci când a fi trebuinţa, de a să orăndui la vreo slujbă i se va da poruncă prin carti gospod. Aşijdere şi la slujbele *rusumaturi, desetină, vădrăritul şi gorştină*, pentru drepte bucatile lui ce va avea, să nu fie supărat cu nici o cerire de plată de cătră nimene din slujbaşi; cum şi pentru *doi liudi* oameni streini ceş va găsi şiş va aduce dintraltă ţară de peste hotar, cari să nu aibă nici un amestec de dare, că sânt streini, şi nau fost nici odată birnici, întracest pământ, să fie ertaţi şi scutiţi de tot birul visteriei, cum şi de alte dări şi angherie ce vor fi la alţi lăcuitori întru nemică să nu fie supăraţi, rămâind ca să fie numai pentru slujba casei sale. Deci dar poruncim atât Dv. boeri dregători ai ţinutului cât şi altor slujbaşi şi zapcii, ca de cătră toţi asămine şi întocma să să urmeze, precum mai sus prin care ačasta să hotărăşti.

Iw Alexandru Costandin Muruz Vodă 1792 Sept. 1

I. p. gospod procit vel visteruic

ал. кст. мз. вв. 1792. Cap de bou

Obs. Această carte domnească de ieşit la neamuri o întăreşte M. C. Suţu Voevod în 1794 Iunie 25 tot lui *Vas. Tăutul* feciorul *Lupului Tăutul;* iar în 1818 Ghenar 16, o întăreşte Sc. Alex. Calimah Vodă lui *Ion Tăutul* fiul lui *Vasile Tăutul;* iar în 1846 Ghenar 15, o samă de oameni dau *o mărturie* la mâna lui *Gr. Tăutul;* în vrăstă de

12 ani numai, că e feciorul lui *Ion Tăutul,* eşit la niamuri, şi înşiră ca dovadă toate cărţile domneşti de ieşit la niamuri ale tatălui său *Ion,* ale bunicului său *Vasile,* şi ale răzbunului său *Lupul.*

CXXIX. *1802 August 24. Măsorişfea locului lui Cole Brănză din tărgul Bărladului.*

Tărgul Bărladului

Din poronca cinstitii isprăvnicii Tutov. prin ţădulă fiind rănduiţi ca să hotărăm un rând de dugheni a lui Cole Brănze ce le are pe *uliţa în ğos* începândusă de la coşu din uliţa ce merge spre Ioniţ Robul despre mează noapte şi merge spre ameazăzi pără în locul lui Toader şlicariul, în rândul despre apus şi deci după poruncă mergând la faţa locului unde fiind faţă şi alti megiiaşi ce să răzăşăscu, cu acestu locu, anume Toader brat Şlicariul ce să răzăşăşti pe din ğosu şi pe din sus cu uliţa ce mergi spre apus iar la fundu să hotărăşti cu locul preutului Mihai ot čocani, a căruia locu cetinduisă întăi zapisăle sau găsit al Bărlădenilor tărgoveţi ce dau patru stănjăni de loc danie lui Cole Brănză.... ca săş facă casă sau ce are vre... birnic... fiind d-mlui birnic şi trăgând la toate havalelile cu dânşii, care zapis este din velet 1775 April 23 şi tot pe acestu locu mai are şi o danie din an 1784 Noemb. 13, dată de Anuţa femeia lui Cole Brănze, cerând că după moarte bărbatului ei Colii, viind şi ea la slăbăciune de boli, îşi dă locul său danie doi stânjăni locu dintracei patru stănjăni lui Gheorghie Slivne, fiindui nepot de sor ca să o grijască după moartea sa şi acel Gheorghe Slivne lau văndut tot lui Mih. Brănză fiindui văru primare şi mai ales că acel locu au fostu frăţăscu, adică doi stănjăni a lui Cole Brănză şi 2 stănjăni a lui Manolachi Brănză, fiind fraţi, după cum pre largu să vede şi o carte de giudecată de la d-lui spatar Costandin Costachi şi dmlui Ioniţă Negre fiind ispisoc în vreme aceaia din let 1795 Ghenar 13, ce sau giudecat feciorui numitului de sus să le împartă acel loc dreptu în doă, adică doi stânjăni săi stăpânească Manole Brăndză cu fraţii săi şi doi stănjăni Gheorghi Slivne cu fraţii săi şi după acea împarţală cu sultan mezat au cumpărat Mile şi partea vărului său Gheorghe, iar fraţii săi Constandin şi Velişcu sau învoit cu Miie şi au rămas acel loc tot a lor, adică deplin 4 stănjăni. Deosebit au mai cumpărat acum un pol stănjăn din trei stănjăni ce au avut popa Mihai cumpărătură de la o mătuşă *a lui Bădărăoaea,* bez unul pol stănjen ce sau cumpărat de Toader brat Şlicariu fiind răzăş pe din gios; şi acel locu adică trei stănjăni cumpărătura lui pop Mihai iau împărţit în doă fiind răzăş care să vin în parte lui Mih. Brănză baştină de la părinţi, şi cu aceste 2 cumpărături . . . . şi *făcând stănjăn di opt palme om de mijloc* am măsurat întăi . . . . cinci stănjăni mai păgubire de pol stănjăn ca să rămăe locu mai largu pentru uliţă şi înapoi spre apus câte şapte stănjăni pe de amăndoao marginile, şi la fundu iar cinci stănjăni. pără în locul preutului Mihaiu şi după măsorişte şi hotărâre ce am făcut acestui locu şi pentru ca să să ştie în ce chipu ari săş stăpăniască locul de astăzi înainte dăm şi de la noi ačastă mărturie hotarnică.

μαρτηρος Δημιτρηυ 1802 Avgust 24

Sandu Bou Vasile Armaşu postelnic

---

96) *Proces-Verbal No. 96.* Şedinţa de la 7 August 1930.

D-l Preşedinte comunică că s'a ajuns la coala 27 din buletin; aşa că de la 1 Ianuarie până astăzi în 7 luni de zile s'au tipărit abia 9 coale tipar; aceasta din cauza lipsei de numerar şi a tipografiei Viaţa Românească, care e în descompunere. S'a dispus că No. acesta să cuprindă cel mult 35 coli tipar, faţă de greutăţile financiare ale anului în curs.

— Asupra *cadastrului istoric al Iaşilor*, s'a discutat «întocmirea şi organizarea acestui biurou al cadastrului în cuprinsul serviciului tehnic al Primăriei Iaşi, şi pus supt conducerea directă a comitetului muzeului Municipal. Organizarea biuroului, numărul de funcţionari, adunarea materialului istoric, cum şi plata se vor expune în mod amănunţit într'un proect de regulament, ce-l va întocmi d. preşedinte Gh. Ghibănescu, va fi discutat în cea mai apropiată şedinţă, după care se va înainta d-lui primar al Municipiului spre a-l supune consiliului comunal spre aprobare.»

— *Bugetul muzeului pe 1930.*

A. *Venituri*

1) Sold la 1 Ianuarie . . .	40.800.90
2) Subvenţia Primăriei Iaşi .	20.000.—
3) Din vânzarea Buletinului .	15.000.—
4) Subvenţii	22.000.—
5) Procentele capitalului . .	2.199.10
Lei	100.000.—

B. *Cheltueli*

1) Intreţinerea localului . .	2.000.—
2) Cumpărări de cărţi, documente şi obiecte de artă	10.000.—
3) Mobilier	1.000.—
4) Şcoala de Epigrafie . .	1.000.—
5) Tipărirea buletinului «Ioan Neculce»	50.000.—
6) Plata colaboratorilor . .	4 000.—
7) Jetoane de prezenţă . .	3.000.—
8) Cancelarie, transport, remize	14.000.—
9) Extraordinare şi impozite	15.000.—
Total lei	100 000.—

Bugetul muzeului Municipal pe exerciţiul anului bugetar 1930 cuprinde la venituri şi cheltueli suma de lei *una sută mii.*

Şi în această şedinţă se fac mai multe comunicări:

CXXX. *7125 Mai 21 (1617). Iaşi. Vecini fugiţi.*

Tălmăcire de pe uricul vechiu de la domnul Radul Vvoda din let 7125 Maiu în 21, scris în Eş de Tăbuč.

Noi Radul Voevod cu mila lui Dumnezeu Domn ţării Moldaviei, am dat acastă carte a domniei meli slugii noastre lui *Ionaşco Bilăi biv pârcălab,* spre acasta ca să fie el tare şi puternic ori pe unde va găsi în ţara domniei meli din vecinii săi cenei va fi apucat din numărul satului Roznov, ori în târg ori în satele domneşti, ori întralte sate călugăreşti, ori în slobozie, ori unde să vor afla, dar el să aibă a lua pe acei vecini cu toate vitele lor, ce vor avea, şi săi ducă înapoi la sat Roznov şi săi tocmească pe dânşii să de cu toţii pe toate vitele lor, fieşte cine pe cât va avea, fiind că iaste aşezare de la domnie mea şi nimene scutelnic să nu fie şi când nu vor voi să de atunce să aibă a lua care ce iaste cu dreptul, şi săi de la dabilă, unde iaste dajdie împărătească, şi nimene să nu cuteze a ţine şi a să împotrivi înainte acestei cărţi a domnii meli, acasta să ştiţi şi întralt chip să nu faceţi.

Domnul au zis. I. p. gospod

Ghenghe vel logofăt au învăţat şi au iscălit

„Sau tălmăcit di pi limba sărbească de... în Iaş la 1806 Iuli 26.

CXXXI. *7125 Mai 30 (1616) Iaşi. Calul 33 galbeni; urşenić, adamască şi postav turcescu de 1200 galbeni.*

Noi Radul Voevoda Mihne din mila lui Dumnezeu domn ţării Moldavii; iată au venit înainti noastră şi înainti a noştrilor boeri a nostru credincios boerin, dumnealui *Bernat vel postelnic* şi au arătat înainte noastră un zapis de la Stroici log. făcut cu

adevărată însuşi a sa mână, precum au fost dator dmisale lui Bernat post. cu una mie şi doao sute galbeni ungureşti, pentru *urşănic* şi *adamască* şi *postav turcescu*, ce au luat de la dânsul încă *în zilele lui Iancul Vodă, când şau înzestrat surorile de leau îmbrăcat.* Deci domniia mea cetind acel zapis de la Stroici logofăt şi lau fost cunoscut toţi boerii noştri pământeni, că era scris cu a sa mână, domnia me am dat pentru acei bani dumisale lui Bernat post. satul *Drujeştii*, cu hăleştee şi cu locuri de moară în Sitna, şi satul *Tăistrenii* pe Miletin ce sânt în ţinutul Hărlăului, şi alte sate a logofătului Stroici, ce au fost a lui drepte ocini şi moşii. Cătră aceast veniră înaintea noastră şi înainte a tot sfatul nostru, părintili şi rugătorul nostru chir Anastasie Crimcovici arhiepiscop şi Mitropolit Sučavschii şi au arătat înaintea noastră privileghii de danie şi miluire de la fericiţii întru răposare de mai înainte vremea domnii, precum au dat şi au miluit Stroici logofăt cu acele mai sus scrise sati Drujeştii şi Tăistrenii pe sfânta mănăstire *Dragomirna*, unde este hramul Coborârii Duhului sfânt, numai acele privileghii au fost şi stricat, căci au fostu ascunsă întro taină şi iau agiuns... Drept aceia văzând domniia mea şi acele privileghii de danie şi miluire sfintei mănăstiri nam voit a lăsa pe al nostru boer Bernat post. ca să fie păgubaş de atîţa bani, nici a clinti dania şi miluirea sfintei mănăstiri, fără am poruncit părintelui Anastasie Mitropolit ca să s tocmască cu dmlui Bernat post. cu acasta sau şi tocmit şi au dat postelnicului Bernat şasă sute de galbeni ungureşti, *şi şasă cai preţăluiţi ca la două sute galbeni;* şi au lasat el ca să fie acele sate al sfintei mănăstiri; şi acel ispisoc ce au fost la post. Bernat de acea datorie de la Stroici logofăt încă lau rumpt denainte noastră, şi înainte sfatului; şi iarăşi au fost luat una sută de galbeni ungureşti Păscălina giupăniasa lui Stroici logofăt, cu feciorul ei Ionaşco Stroici de la mănăstirea Putna şi au fost pus amanet pentru acei bani satul Drujăştii şi au fost făcut zapis de la sine, numai şi acea sută de galbeni iau plătit părintele Anastasie mitropolit călugărilor putneni.

Deci noi când am văzut că sau tocmit de bună voie cu Bernat post. şi iau dat lui sfinţie sa Anastasie Mitropolit 600 galbeni ungureşti şi 6 cai drept 200 galbeni, după aceia iarăşi am dat şi 100 galbeni călugărilor Putneni, iar acum să asamănă ca cum ar fi cumpărătură aceli sate de sfinţie sa că era prăpădite de la sfânta mănăstire, pentru acele datorii, iar noi aşijdere şi de la noi am dat şi am întărit părintelui şi rugătorului nostru mai sus numitul Anastasie mitropolitul Sučavschii, şi mănăstirii sale, ce să chiamă Dragomirna, acele mai sus scrise doaî sate Drujeştii şi cu heleştee, şi cu locuri de moară în Sitna; şi satul Tăistrenii pe Miletin, ca să fie sfintei mănăstiri şi de la noi drepte ocini cu tot venitul neclătit nici odinioară în veci de veci; iar după a noastră viaţă cine să va ispiti a răzvrăti a noastră danie şi întăritură, acela ca s nu fie ertat de la domnul Dumnezeu şi prea curata lui maică şi de toţi sfinţii amin şi ca să fie blăstămat şi de trei ori blăstămat şi anaftima şi ca să aibă aşi da sama şi răspuns înainte straşnicului giudeţ a lui Hristos şi altul să nu să amestece.

Insuşi Domnul au poruncit. 7125 Mai 30

pecete domnească

Ghenghe logofăt a învăţat — Nebojatc

„Sau tălmăcit de Andrei Daşcovici în Ştiubeeni let 1787 Iulie 9.

CXXXII. *7128 Decembre 4 (1619) Iaşi. Ocolul şi ţinutul.*

Tălmăcire de pe uric vechiu sărbesc de la domnul Gaşpar Vvda din let 7128 Dekemvre 4 scris în Eş de Stratulat.

Noi Gaşpar Vvda, cu mila lui Dumnezeu domnul ţării Moldaviei, scriem slugii noastre dregătoriului din târgu Pietrii şoltuzilor şi părgarilor şi tuturor slugilor noastre,

care veţi umbla cu slujbile noastre, dintracelaş tărg, dămuvă ştire că ni sau jăluit giupâneasa Bilăiasa şi au zis înainte noastră că are un sat anume *Roznovul*, şi *iaste eşit de la ocolul tărgului Pietrii, încă din zilele lui Petru Vodă, şi umblă cu ţinutu;* iar voi îl învăluiţi cu ocolul tărgului la mori, şi la făinuri, şi la alte lucruri, la toate şi la podvoade; pentru aceia dacă veţi vide carte domniei meli iar voi ca să aveţi al lăsa foarte în pace, întru nemică să nul învăluiţi cu ocolul tărgului, la podvoade sau la mori sau la şindile sau la fănuri, sau fie la ce lucru să nul învăluiţi, acel sat, ce să fie cu ţinutu, cum şau fost de la Petru Vodă, până acum; întralt chip să nu fie, nici să vie mai multă jalobă, întralt chip să nu faceţi.

Insuşi Domnul au poruncit. I. p. gospod

Sau iscălit domnul: Gaşpar Voevoda.

«De pe limba sărbască sau tălmăcit de... pitar în Iaşi la 1806 Iulie 26.

CXXXIII. *7128 Iulie 25 (1620) Iaşi. Scutiri de dări.*

Iω Gaşpar Vvda. bojiia milostiiu gspodaru zemli Moldavscoi. scriem domniia mea slugii noastre vornicului de Peatră şi comişilor şi tuturor slugilor domnii meli care vor îmbla cu slujba de ocol la Piatra, dămuvă ştire dacă veţi vedea cartea domniei meli cu aprod ca să aveţi a lăsa foarte în pace, satul Neguteştii, *căci că acela sat au eşit de demult la ocol*, şi este cumpărătură boiarului nostru lui Voruntar comis. Deci ca să aveţi al lăsa acest sat în pace, la nemică să nul trageţi cu *satele cele de ocol.*

u Iaşi lt 7128 Iulie 25.

Insuşi domnul au poruncit (I. p. gospod).

Iω Gaşpar Voevoda.

CXXXIV. *7132 Decembre 16 (1623) Iaşi. Ferăia.*

Iω Radul Voevoda, cu mila lui Dumnezeu domn ţării Moldaviii, iată sau giudecat de faţă înainte noastră şi înainte boerilor noştri *Duca biv uşer* cu Solomia giupăneasa lui Vorontar Comis, şi cu fii ei, pentru satul *Neguteştii*, ce iaste în ţinutul Neamţului, zicând Duca cum că iar fi fost lui danie de la Ştefan Tomşa Voevod din domnia dintăiu, şi de la însuşi domniia mea şi de întăritură iarăşi de la *Gaşpar Vvod din domnia cea dintăi* pentru că boeriul *ei Voruntar comis întraceiaşi vreme au fost în ţara Leşască*, iar mai sus numita jupăneasa lui Voruntar comis, Solomia cu fii sei, au arătat înainte noastră şi privileghie de danie şi de cumpărătură de la Ieremia Vvoda şi iarăşi ispisoc de giudecată şi de *feriia* de la Gaşpar Vvoda şi de la Stefan Tomşa Vvoda, din domnie ce de pe urmă, iarăşi pentru giudecată şi *ferie.* Drept aceia domniia me, şi cu sfatul nostru văzind a lor drepte dresuri de cumpărătură şi de giudecată şi de ferie, de la domnii cei de mai înainte, iam ğudecat pe dânşii după legea pământului şi sau îndreptat înainte noastră şi şau pus ei lor *fierie* 24 zloţi în visterie domniei mele, iar mai sus numitul Duca uşer sau dat rămas din toată lege noastră şi mai mult de acum înainte să nu aibă a să mai pără sau a să mai acolisă Duca uşeriu, nici o dată în veci înainte acestei cărţi a noastre.

Sau scris în Eşi de Toma la let 7132 Dechembre 16.

Insuşi Domnul au poruncit.

Iω Radul Voevod.

I. p. gospod.

„Din limba sărbască sau tălmăcit de... pitar, în Eşi la 1806 Iulie 26.

CXXXV. *7133 Februarie 23 (1625) Suceava. Neamul lui Gh. Stefan Vodă.*

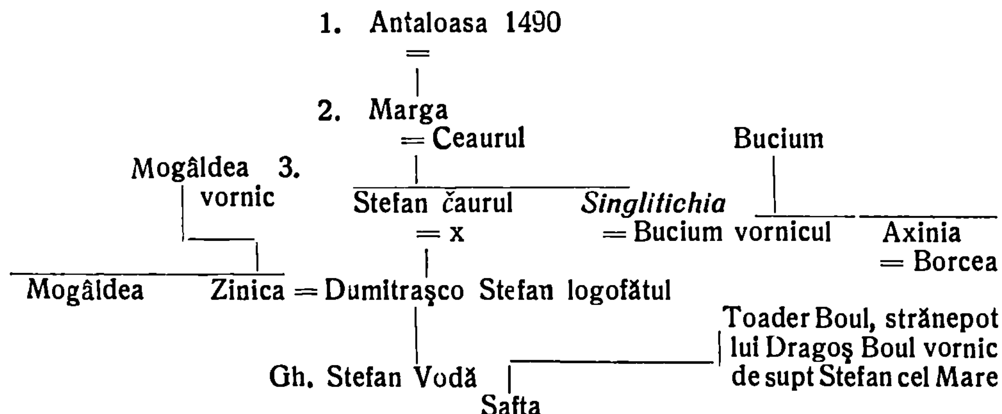
Adică eu Singlilichia giupăneasa răposatului Bilăe vornic, fata lui Gavril logofăt, însumi pre mine mărturisescu cu această scrisoare a mea cum de bună voia mea de nime nevoită nici asuprită, socotindumă şi luînd aminte viiaţa şi petrecere, ce am vieţuit şi am petrecut în ĕastă lumea împreună cu giupănul mieu şi am avut şi fečori, ce după cum au fost voe lui Dumnezeu rămasem singură la bătrâneţele mele, nime din ruda me sau a ğiupănului mieu uu sau găsit să mă socotiască şi să mă grijască, ce socotind şi luândumă aminte în ce chip mă voi ţâne şi cine va socoti la bătrâneţele mele, aflatu-sau *un nepot al mieu, din singele nostru, anume Dumitraşco logofătul cel mare, fečorul lui Stefan logofăt* de niau socotit până am fostu vie pe lume în sănătati şi în boale, şi încă după ce voi eşi din lume iar sau prins să mă grijască şi să mă comânde cum trebuesc unui om mort, cum îi lege în lume, iar eu cu tot ce am avut mult puţin, mam lasat dumisali şi *giupănesei dmsale Zinicăi* şi fiilor dmlor sale şi cu un sat anume *Roznovul,* cei în ţinutul Niamţului, ca să le fie de la mine ocină şi dar şi cu tot venitul, care sat în multe chipuri sau ispitit şi călugării de la Bistriţa ca săl poată lua de la mâna noastră, şi încă şi *diresi ce am avut făcute pre acel sat ni liau ars călugării,* iar sfinţia sa Dumnezeu tot au ivit giudeţul sfinţiei sale cel drept şi tot lam dobândit şi din mâna noastră nau eşit (lipsă) am avut direse făcute pre acel sat de la măria sa Radul Vvod şi (lipsă) toate liam dat în mâna dmilorsali şi încă şi alt sat leam dat, care sat niau fost... în ţinutul Tecuciului care... de galbeni... acesti sati de mai sus... să le fie dumilorsale şi cuconilor dumilorsale driapte ocini şi moşie cu tot venitul neclintită nici odinioară în veci. Iar cine... nici din ruda mea sau a giupănului mieu a face vreun val dumilorsale, sau cuconilor şi va vrea a să amesteca acela om să aibă singur pe Hristos părăş la giudeţu când va giudeca sfiinţia sa toată lumea, şi de cătră mine de cătră o păcătoasă să fie neertat nici în ĕastă viiaţă nici în ceialaltă ce iaste să hii de la giudeţu înainte... Atâta scriu şi mărturisescu cu cest adevărat zapis al mieu.

X Eu Singlitichiia am scris cu mâna mea.

u Sučavva lt 7133 Febr. 23

Eu Arsenie logft pisal

Asupra înrudirii neamului Bilai, cu neamul Stefan şi cu Gavrilaş logofătul din secl. XVI, diata noastră ne face să rectificăm spiţa Gh. Stefan din T. Codrescu I, 45, astfel:

Spusele Singlitichiei din dietă sunt adiverite de nepotul său de frate Dumitraşco Stefan logofătul în Catastivul său (T. Codrescu I, 39).

CXXXVI. *7133 Mart 15 (1625) Hodoreni. Zapis plastograf.*

Adică eu Miron de Grăcina, scriu şi mărturisăscu acest zapis al mieu cum de bună voia mea, de nimene nevoit nici asuprit, văndutam a mea driaptă ocină şi moşie, de la sat de la Armăşiani, şi *am văndut pănă la Rădiul lui Ţigan şi Răngoae vale în sus*, văndutuleam aceste moşii dumisale *Lungului* de *Olăşeni* drept 180 lei, bătuţi, locul tot ales şi stălpit, şi la acăstă tocmală vănzarea de bună voia, tămplatusau mulţi oameni buni megieşi anume *Ţigan de Ţibăneşti* şi diaconul de Crăeşti, şi *Iuraşco de Hodorăni*, şi Rango de Marcoceni, şi Neniul de Soholeţu, şi Done de Mărmoreni, şi pentru mai bună credinţa, eu Miron pusam pecete mea, degetul, şi noi căţi sintem scrişi în zapis acesta, care niam tămplat la acăstă tocmală şi vănzare de bună voia, pusam peceţile noastre, degetele, şi eu *popa Misailă de Soholeţu* scrisam zapis acesta *în casa lui Iuraşco* de Hodorăni ca să să ştie.

Eu Miron X Eu Ţigan ot Ţibăneşti X 7123 Mart 15
Diacon ot Crăeşti X Rangă ot Mărmoreni X
Iuraşco ot Hodorăni X Done de Mărmoreni X Neniul ot Soholeţu X

Asupra acestui zapis, neobişnuit în formă, boerii hotarnici din 7254 Aug. (Scrie Keşcu uricar, Ion Cucoranul şi Nec. Banul vornic de poartă) aruncă îndoiala că ar fi o plastografie curată.

Obs. Documentele de la CXXX—CXXXVI inclusiv sunt copiate din condica de documente de la Stânca Roznovanului, Iaşi. Condica azi e nelegată şi cuprinde 70 caete cu peste 700 documente, ce privesc toate moşiile Roseteşti, cu începere de la Iordachi Ruset visternic de prin 1690, când a intrat stăpân în *Posadnici* (azi Sculenii şi Stânca Roznovanului) prin cumpărătură de la vechii stăpâni ai locului. *Gh.*

VIII. RECENSIUNI

N. Iorga. *Scrisori domneşti din arhivele de la Stocholm.* Buc. 1929.

Urmând indicaţiile date de d-l C. Karadja, consulul ţării la Stockholm, d. Iorga ne dă în acest memoriu către Academie o serie de scrisori particulare, ce privesc: a) pe *Ion Bogdan* pretendent domnesc în 1598 Oct.; b) pe Iancu Vodă cu chitanţa sa din 1610 Mai 10; c) pe Gheorghe Stefan Vodă cu scrisoarea din 1656 April 7 către procancelarul Suediei; d) pe Ludovic de Biala Biellski din 1660 Febr. e) Scrisoarea din 1666 Iuni 5 Regelui Carol al III al Angliei; f) Scrisoarea Stefanei Mihailova dată în ruseşte către 1668 Febr. 8; g) 2 scrisori scrise din Iaşi de Nec. Vodă Mavrocordat către Carol XII la Tighina în 1710 Sept. 8, şi 1711 9 Dec.

In Anexe ni se dau alte 4 scrisori ale lui Gh. Stefan Vodă din 1662 April 16, 1662 Iulie 21 şi 1664 April 9.

***

N. Iorga. *Informaţii spaniole despre războiul pentru independenţă.* Buc. 1929.

In ziarul spaniol *Imparcial* marchizul *del Valle de Toje* publică ştiri de pe câmpul de luptă şi din România.

Vorbind de Iaşi scrie următoarele: «Casele şi edificiile publice sunt în general de un frumos aspect şi stradele lui spaţioase bine petruite cu trotuare de asfalt, făcute acuma în urmă de o companie industrială engleză, are felurite biserici şi e foarte remarcabilă vechea piaţă a Arsenalului.»

Alt corespondent este Enrique Dupuy de Lôme, care spune o sumă de relaţii despre tactica războiului.

16 vederi întovărăşăsc memoriul d-lui Iorga.

***

N. Iorga. *O acţiune de opoziţie pe vremea Fanarioţilor.* Buc 1928.

Se leagă faptele politice şi luptele boerilor contra lui Ion Vodă (Teodor) Calimah din 1758. Lupta d-rlui Stavarachi contra boerilor închişi de hanul tătărăsc la Bender, Balş, Sturza, Costachi, Răşcan, Buhăescu şi Ioniţă Cuza. Intrigile Boereşti se învârtiau în jurul împrăştierii de ştiri falşe: o nouă navală Tătărască, şi *punerea la cale a arderei Iaşilor.* Alt teren unde a prins intriga boerilor a fost cu decapitarea lui Gr. Ghica Vodă.

După ms. Acad. 829 — se dă textul grecesc al acestor pagini din cronică.

***

N. Iorga. *Francmasoni şi compilatori în secl. XVIII, Moldova.* Buc. 1928.

Se ilustrează rolul lui *Iordachie Darie Dărmănescul paharnic*, autorul a 24 iaftale (jalobe) trimese la Bender contra domnului Gr. Ghica Vodă. Pentru el se scrie pe lângă traducerea lui Telemah în 1772 şi *Taina Francmasonilor* tălmăcită în 1787 de arhidiaconul Mitropoliei Gherasim Clipa, frate cu Sofronie Clipa, arhimandrit Cetăţuei, care învăţase carte grecească în orient şi ştia şi Italiana şi Franceza.

***

N. Iorga. *Ioan Bogdan, pretendent domnesc în secl. XVI.* Buc. 1928.

Ni se dă în text latin şi în facsimile o scrisoare a acestui domn pribeag, datată din Paris în 1587 Aug. 14, în care îşi povesteşte peripeţiile vieţii sale în Franţa, apoi la Constantinopol. A doua scrisoare este în englizeşte, şi vorbeşte de stăruinţa lui Saint-Bonnet la regina Angliei pentru prinţul Valahiei, aceasta din 1579 după 11 Oct. când a fost tăiat marele vizir Mohamed Socoli, deci de la începutul anului 1580.

***

N. Iorga. *Intre domnii Moldovei şi ai ţării romăneşti.* Buc. 1929.

In acest memoriu cătră Academie ni se aduc următoarele: 1) Scrisoarea lui Ioan Sandu Sturza Vodă din 1827 Sept. 20 cătră Gr. Ghica al Munteniei pentru un tamazlâc de vite (160 capete) a lui V. Andrieş din Focşani; 2) Aşezarea ponturilor de megieşlic între Moldova şi Muntenia pe apa Siretului din 7214 Mai 29 (1706); 3) Hrisovul lui Gr. Ghica Vodă din 7244 Ghenar 20 (1736) pentru alegerea hotarălor Vrancei despre ţara Ungurească. Două din aceste acte (1 şi 3) le dă şi în facsimile.

In adaus aduce un izvod de reparaţiunile picturale la biserica sf. Mihail din Brăila, după datele cuprinse în arhiva Primăriei de Brăila.

***

N. Iorga. *Note asupra editării operei poetice a lui M. Eminescu.* 1929.

Vorbind de diferitele ediţii ale operei literare a lui Eminescu, se opreşte asupra lucrării lui Gh. Teodorescu Chirileanu, care a scos în evidenţă pe Eminescu şi ca revizor şcolar. Ediţie integrală a operei literare a lui Eminescu e de aşteptat şi d. Iorga îndeamnă pe Academie să se ocupe de aceasta şi să ni-o dea.

***

N. Iorga. *Oeuvres inédites de N. Milescu.* Buc. 1929.

După lucrarea d-lui P. P. Panaitescu despre N. Milescu spatar, d. N. Iorga ni dă textul unei noui lucrări în greceşte a spatariului εργα ανεκδοτα (pg. 19—126) precedând cu o mică întroducere publicarea textului. Un rezumat în franţuzeşte redă cuprinsul celor 105 paragrafe din lucrarea citată, despre Mahomet.

Curioasă e interpretarea ce face versetului ultim din cap. 13 din apocalipsul sf. Ioan care zice că „semnul înţelepciunei este 666," şi găseşte că această cifră iese din citirea numerică a literilor din numele *Moametis*, *Latinos*, (Frances) *Ntalailamos* (o goe de *Magoi.*

Moametis = 200 (s), 300 (t), 10 (i), 5 (e), 40 (m), 1 (a), 70 (o), 40 (m) = 666.

Latinos = 200 (s), 300 (t), 70 (o), 50 (n), 10 (i), 5 (e) 1 (a), 30 (l) = 666

Ntalailamos = 200 (s), 300 (t), 1 (a), 40 (m), 1 (a), 1 (a), 30 (l), 10 (i), 1 (a), 1 (a), 50 (n) = 666.

Cărţile poporane scrise cuprind şi alte nume, ce caută să explice înţelesul lui 666, cu nume de împăraţi romani, iar ediţiile critice ale Evangheliilor cuprind în note istoricul acestor interpretări, toate greşite, căci ele se referă la vechile cunoştinţî babiloniene, cari aveau în mare cinste numerele compuse cu 6 (în împărţirea timpului).

In apendice ne dă 2 lucrări: *una* adresată şi dedicată lui C. Vodă Basarab Brancovanu despre China supusă; *alta* cuprinde descrierea Moldovei (Bogdania).

Manuscriptul e o copie din 1788 la Veneţia de cătră Nicolae.

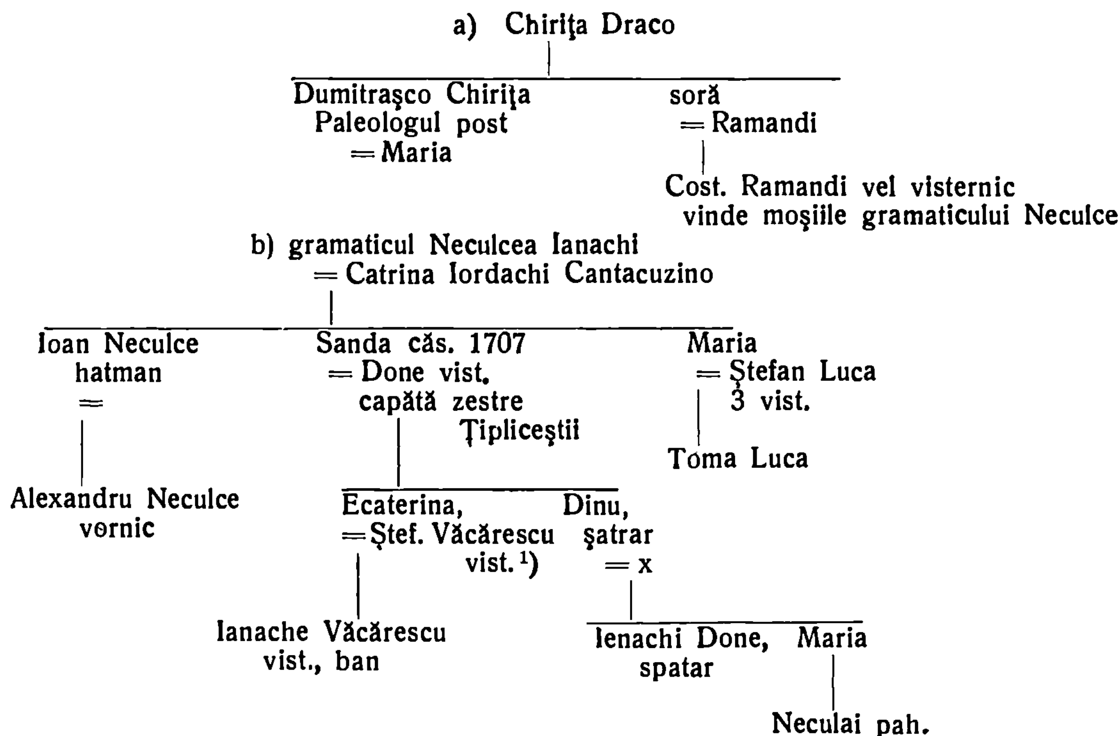
***

N. Iorga. *Origina Moldovenească a lui Ienăchiţă Văcărescu.* Bucureşti 1929.

Din faptul că în 1777 Ianuar 18 Gr. Ghica Vodă, decapitatul, întăreşte fostului

mare visternic Ianachi Văcărescu moşia *Ţipliceştii* de pe Nistru, scoate că această moşie şi Nistoreştii le trage Ianachi Văcărescu de pe moaşa dmsale Sanda visteriasa, sora răposatului Ion Neculce biv vel agă.

Din cuprinderea ştirilor iese că vist. Neculce, tatăl vornicului Ioan Neculce cronicarul, avea Ţipliceştii pe Răut şi Nistoreştii de pe stol. Iordachi Cantacuzino (Păşcanul) ce le cumpărase de la C. Ramandi visternic.

Deci Ianachi Văcărescu vine strănepot de soră marelui cronicar Ioan Neculce.

*
* *

N. Iorga. *Există o scrisoare de tradare a lui Mihai Viteazul?* Buc. 1929.

Ca complectare traducerii greşite a scrisorii adusă în Hurmuzachi IV, 178, autorul dă în facsimile textul original în slavonă a acestei scrisori, după comunicarea d-lui Alekso Ivič, profesor din Serbia. Originalul are toate aparenţele caligrafice ale vechimei; textul însă e făurit pentru a pune în evidenţă grija, ce avea Voevodul Valah de a-şi asigura soţia şi copiii. Cel ce a scris în grabă a strecurat românisme neertate în textul slavon: *dar, Ardeleni, căpitani* şi *răspunsu;* uită să pună data, iar iscălitura e plăzmuită şi pentru a dovedi, d-l Iorga aduce vre-o 22 autografe de ale lui Mihaiu Vodă în faximile, din care 6 numai iscălituri.

*
* *

Diaconul Coressi. *Lucrul Apostolesc.* Ediţia facsimilată a Academiei Române, îngrijită de d. I. Bianu.

Un volum mare de 632 pagini, toate în clişee. Pentru a se evita discuţiile filologilor şi a se da cetitorului copie fidelă a textelor de limba românească din secl. XVI, Academia Română a luat lăudabila iniţiativă de a tipări în clişee, lucru care s'a făcut

1) Frati cu *Cost. Văcărescu* şi *Barbu Văcărescu.*

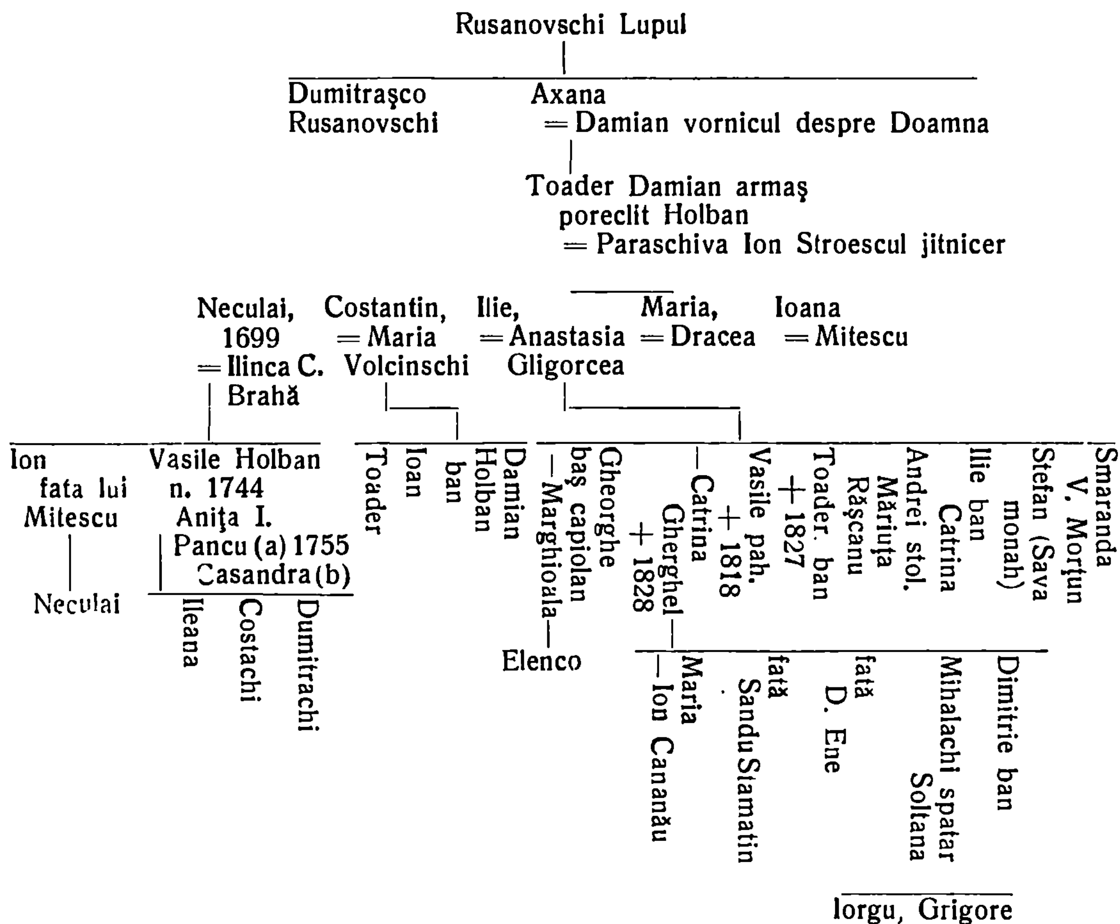
de mult cu *psaltirea zisă Scheiană*. In această nouă serie ni s'a dat în facsimile: Intrebarea creştinească din 1560, (fragment de 22 pagini), Pravila sf. Apostoli 1570 (fragment 24 pagini), manuscriptul de la Ieud din Maramureş (fragment 48 pagini).

Originalul a fost dăruit Academiei în 1924 de către d-l C. Caradja, cunoscutul nostru bibliofil şi colaborator al revistei noastre.

***

Pr. C. Bobulescu. *Neamul Holbăneştilor*. Buc. 1929.

In noua sa lucrare genealogică asupra neamului Holbăneştilor ni se aduce toate datele asupra începutului acestei familii şi membrilor mai însemnaţi ai acestei familii, despre care ne-am ocupat şi noi în vol. X din *„Surele şi Izvoade"*. Holbăneştii sânt urmaşii lui *Damian* vornicul din Rusanovschi.

Am dat această spiţă după studiul celor 49 documente, date în anexă, cum şi după spiţa membrilor familiei Holban-Damian.

Monografia se mai ocupă de 2 chipuri bisericeşti: neamul lui Clipa Barbovschi şi Gherasim Episcopul de Huşi (1803—1826), frate cu Sofronie Barbovschi, marele predicator al Mitropoliei Iaşilor.

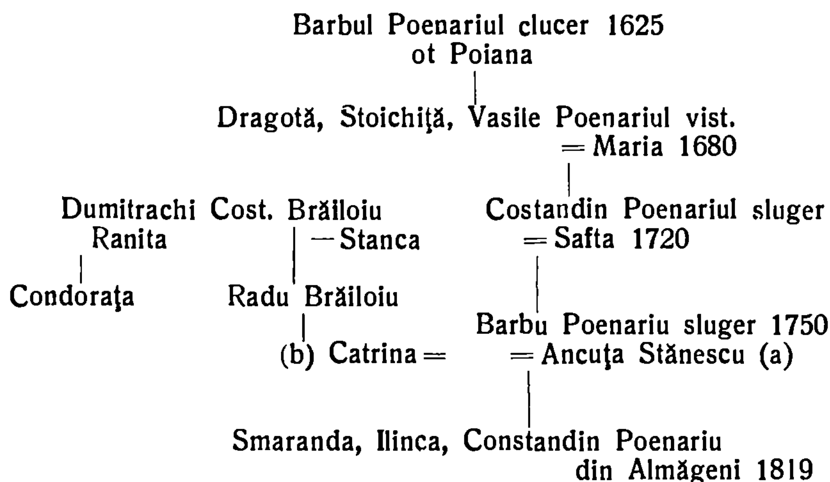
***

I. C. Filitti. *Condica Poenarilor Almăjeni* (extras din arhivele Olteniei 43—44) Craiova 1929.

In 142 de regeste se cuprinde toată condica Poenarilor Almăjeni, strămoşi ai de-

cedatului de curând Mişu Săulescu, şi scrisă în 1819 de Dionisie eclesiarhul, cunoscutul dascal slovenesc.

Legând spusele documentelor aduse de la începutul secl. XVII-a, reiesă această încrăngătură de Poenari:

Condica Poenarilor Almăjeni samănă cu atâtea alte izvoade sau catastihuri de moşii ale boerilor din Moldova: Catastihul de moşii ale lui Dumitraşco Ştefan vel log. (v. T. Codrescu I), a lui Gh. Ursachi vist., a lui Iordachi Ruset vornicul etc.

***

I. C. Filiti. *Un proect de constituţie inedit a lui Cuza Vodă. de la 1863* Buc. 1929, 8°/₀ 48 pg.

Mişcarea ideilor oficiale întru alcătuirea şi organizarea statului modern român sânt încă de cunoscut. Arhivele contemporane sînt de cercetat şi cum arhiva actelor domniei lui Cuza Vodă a fost sechestrată până eri din raţiuni escepţionale de stat şi oamenii politici, nici mişcarea oficială a ideilor, puse în luptă în scurta şi plină de frământări politice a lui Cuza Vodă n'a fost cunoscută de cât prin prizma politică şi pătimaşă a partidelor politice. D. I. C. Filitti e un adânc cunoscător al istoriei contemporane; după ce a studiat domniile reglementare, ne dă în acest studiu o pagină din istoria politică a lui Cuza Vodă, după actele depuse la Academie.

Năzuinţele singuratice a grupe de boeri de a studia şi înjgheba planuri de constituţie se începe cu 1822, în proectul studiat de A. D. Xenopol. Regulamentul organic a avut aprobarea Curţii protectoare ruseşti şi a fiinţat până la 1849, când s'a modificat prin convenţia de la Balta Liman, şi apoi prin convenţia din 1859 Aug. 8.

Inainte de a se aplica statutul din 2 Mai 1864, Vodă Cuza supunea discuţiei curţii suzerane un proect de Constituţie cu Cameră şi Senat, care însă n'a avut vreme de aprobat, căci frământările politice interne restrînse la un număr mic de alegători făcea imposibilă orice reformă internă, ca împroprietărirea.

Proectul de constituţie cuprinde 67 articole, din care art. 1—7 privesc *ocărmuirea* domnului; art. 8—24 Senatul; art. 25—53 Camera; art. 54—65 consiliul de stat şi Curtea de coturi; art. 66 priveşte prelungirea convenţiei de Paris până la promulgarea nouei Constituţiuni; în art. 67 dispoziţiuni transitorii.

In anexă se dă un proect de înfiinţarea unui comitet provizor de legislaţie (10 articule).

***

I. C. Filitti. *Catagrafia oficială de toți boerii țării Românești la 1829.* București 1929.

In fiecare an d. I. C. Filitti îmbogățește literatura istorică cu monografii care complectează mult cunoștințele de structură veche a statului român. In această monografie publică textul *dosarului* aflător în arhivele statului din București. No. 34/220 ce cuprinde 212 foi *„Dilă pentru catagrafia boerilor caftanlăi let 1829 Sept. 11."*

Lucrarea cerută de cancelaria românească, autorul o întregește cu *adăugirile de la 1830/31* și la urmă o pune în paralele cu catagrafia boerilor din 1858, anul când s'au desființat titlurile de boerie.

Iată sumarul ce-l face. Erau la 1829—32 în Muntenia 766 familii de boeri, din care 566 *boeri* și 200 *boerenași;* iar ca număr erau un total de 1311, din care 70 boeri mari, 576 boeri, 380 boerinași și 283 feciori de boeri.

Pe ranguri de boerii reiese acest calcul: *70 boeri mari* de clasa I (ban—cămăraș) și anume 6 bani, 22 vornici, 15 logofeți, 1 vistiar, 1 spatar, 3 postelnici, 11 hatmani 9 agi, 2 camarași; 576 boeri de clasa II (clucer-comis) și clasa III (sardar-clucer za arie) și anume: 19 cluceri, 39 căminari, 39 paharnici, 50 stolnici, 15 comiși, 108 sărdari, 96 medelniceri, 88 sulgeri, 56 pitari, 26 șetrari, 42 cluceri za arie.

In 1858 boerimea valahă era de 3167, față cu 1311 din 1829, și anume bani 5, vornici 10, logofeți 41; agi 62, cluceri 40, paharnici 302, serdari 573, pitari și conțipiști 2134.

Ca întregire la cele ce spune d-l I. C. Filitti, dăm lista sumară pe județe, spre a se vedea unde era mai multă boerime:

	boeri	*adauși*	*total*	
1. București și Ilfov	233	38	279	sau 21.5%
2. Vâlcea	21	32	54	
3. Romanați	13	19	32	
4. Mehedinți	24	20	44	sau 26.5% (2–6)
5. Gorj	26	55	81	
6. Craiova, Dolj	54	68	122	
7. Argeș	26	13	39	
8. Brăila	6	—	6	
9. Buzeu	24	36	60	
10. Dâmbovița	24	48	72	
11. Ialomița	23	—	23	
12. Muscel	23	21	44	
13. Olt	7	29	36	53% (7–18)
14. Prahova	18	28	46	
15. Saac	26	22	48	
16. Slam-Râmnic	45	28	73	
17. Teleorman	14	15	29	
18. Vlașca	9	—	9	100%

***

I. Nistor. *Cehoslovacii și Românii.* Cernăuți 1930. (Extr. din *Codrii Cozminului* VI).

In acest studiu avem desvoltat materialul istoric, expus ca conferință publică la 10 Martie 1929, în Cernăuți, cu prilejul a 10 ani de întemeerea republicei Cehoslovace.

Expunerea are aceste părți: vecinătatea teritorială și înrîuririle religioase (creștinarea, I Hus); expansiunea elementului românesc asupra teritoriului Cehoslovac (Moravia Valahă); Regatul Premyslizilor și mișcarea husită (influența Husită asupra începutului

cărţii româneşti); Războiul de 30 ani (I. A. Comenius); cultura intelectuală şi morală etimologia cuv. *taler* = lei; valea sf. Ioachim bogată în mine de argint, începute a fi exploatate încă din secl. XVI-a; şi cum *tal* = vale, denumia valea sf. Ioachim cea cu mine de argint, s'a zis Ioachimstaler = vulgo leones, sive taleri leones = lei, supt Despot Vodă); aice se mai aduc ştiri despre Jirecek, Urban Iarnik, abatele Zavoral, T. Mazaryk (la Iaşi).

In anexe ni se dau 8 acte: 1) actul de danie prin care împăratul Rudolf dă lui Mihai Viteazul moşia Königsberg din Silesia în 1599 Aug. 31 (latinesc); 2) scrisoarea lui Mihai Vodă cu autograf, prin care rândueşte pe Carolus Magnus administrator general al moşiei sale dăruită. 3) Cinci scrisori domneşti, din care una a lui Gr. Ghica Vodă şi *patru* ale lui Gh. Stefan Vodă din 1662 (latineşti): şi amintiri *de pe drum* ale lui Urban Iarnik, când a fost să fie numit profesor de l. neolatine la Cernăuţi în 1875

***

P. P. Panaitescu. *Miron Costin, Istorie în versuri polone despre Moldova şi ţara românească.* Buc. 1929. (Acad. Rom.).

D-l Panaitescu ne dă regulat studii despre vechea literatură istorică în legătură cu izvoarele Polone. In acest memoriu către Academie, ni dă în introducere un studiu despre vechea literatură istorică, în legătură cu izvoarele Polone. In acest memoriu către Academie, ne dă în introducere un studiu despre ediţiile *Poemei Polone* a lui Miron Costin scrisă în *1684, Iulie la Daşov, în casa de vânătoare.* Manuscriptele a căror texte le publică d. Panaitescu sânt aflătoare: unul la Universitatea de Varşovia IV, 26: «Historya polskimi rytmami o Woloskiey ziemi i Moltanskiej» şi altul la biblioteca Czartoysk din Cracovia No. 1348 = C„ opisanie ziemi Moldawskiey i Multanskiey przez Mirona Kostyna 1684.

In primele 60 pagini (25—84) se publică textul polon a celor 2 manuscripte, iar în pag. de la 85—125 se dă traducerea în româneşte, corectând şi întregind traducerea lui B. P. Hajdeu, dată la fel de M. Kogălniceanu şi V. A. Ureche.

Un indice alfabetic de nume proprii şi comune închee memoriul.

***

I. Lupaş. *Chronicon Dubnicense* despre Ştefan cel Mare. Buc. 1929. (Acad. Rom.).

Muzeul Naţional din Buda păstrează încă din 1838 un ms. al cronicei Dubniene. (com. Dubnic, comitat Frencsan, în Ceho-Slovacia), fostă proprietatea familiei *Dragfyeştilor* scoborîtori din Drag din Maramureş, celebri în secl. XIV-a în Ungaria.

Cronica Budensis scrie în 1473 în Sâmbăta Rozaliilor (5 Iunie) că Matei Vodă a bătut pe Stefan Vodă la Baia; cronica de la Dubnic, după ce copie textul cronicii din Buda, schimbă caracterul povestirii şi scrie despre năvala Turcilor la Oradia Mare în 7 Febr. 1474; apoi vorbeşte de planul lui Matei de căsătorie cu fiica lui Beatrix de Aragonia la 1478, iar de lupta lui Stefan Vodă cu Turcii zice: „iar Stefan Voevodul Moldovenesc cu Secuii noştri, şi cu Valahii şi Rutenii, s'au împotrivit Turcilor în mijlocul ţării sale *ca un bun* protector patriei şi naţiunii sale, fiind gata să moară pentru ai săi, şi după o ciocnire de trei zile şi trei nopţi, a dat pe Turci peirii.

Cronica din Dubnic este scrisă de un logofăt de la curtea lui Bartolomei Dragfy voevod ardelean, urmaş meşterului Draghy, voevod maramureşan, care în 1391 s'a dus la Ţarigrad să închine mănăstirea strămoşască din Peri, ca stavropighie patriarhului de Constantinopol Antonie.

***

Dr. I. Lupaş. *Profesorul C. Romanul Vivu, un precursor al Unităţii naţionale.* Buc. 1929. Discurs de recepţie la Academie în 29 Mai 1929.

C. Romanul a condus în 1848/49 prefectura XII. Născut în Pintic (Cojocna) era rudă cu bunica Patriarhului fost regent Miron Cristea. Urmă seminarul la Blaj până în 1843, când fu eliminat pentru un act de revoltă contra episcopului Lemenyi. A trăit în Bucureşti la pensionul Şeviţ şi apoi a luat parte activă la luptele din Ardeal; şi fu împuşcat de Săcui.

***

Gh. I. Brătianu. *Contributions à l'histoire de Cetatea Albă aux XIII-XIV-e siècles.* Buc. 1927.

Pe lângă materialul publicat mai înainte asupra vieţii comerciale la gurile Dunării, şi la Cetatea Albă, d. G. I. Brătianu ne dă un nou doc. inedit din 1290 Mai 8 în latineşte, prin care Giacomo di Frisole recunoaşte că a primit 800 aspri «asperos octongentos barichatos bonos» de Caffa ca să-i aducă la Malvo Castro (Akkerman) şi apoi la Constantinopol (ad partes Malvocastri et deinde in Constantinopolim), reţinându-şi pentru sine o treime (ad terciam partem lucri michi inde habendam).

***

G. Cantacuzino. *Colonizarea orientală în Illyricum.* Buc. 1928.

Tânărul autor, ce poartă un nume istoric, este o chizăşie de seriozitatea cercetărilor cu caracter de erudiţie istorică, având el prin moştenire intuiţia istorică. Colonizarea militară a vechiului Illyricum, este o pagină din viaţa romană însădită pe tot întinsul Imperului Roman în Balcani şi Carpaţi, prin veteranii împroprietăriţi în *vicus* şi *cannabae*, în apropierea castrelor militare.

Toţi aceşti colonişti — foşti militari — şi-au păstrat sufletul lor religios, şi toate epigramele scrise pe morminte arată păstrarea până târziu a diferitelor credinţe religioase, cultul diferiţilor zei, originari ţărilor de unde aparţineau veteranii, căci Romanii erau toleranţi în ceia ce priveşte practicile de cult. Din acest amestec de credinţe în Dacia şi Illyricum a eşit acel spirit popular plin de secte şi eresuri, peste care s'a suprapus forma cultului creştin.

De la acei vechi *veterani* legaţi de pământ ca urmare a serviciului lor militar ni s'a păstrat la noi numele generic de *bătrân* cu aşa bogată întrebuinţare *juridică*, iar la pământ primele trupuri de moşii venite din prima împărţală a feciorilor primului stăpânitor, au devenit *bătrânii* de pământ.

In acest caz *bătrân* este sinonim cu *moş*, şi erau *moşi mari* şi *moşi mici*, cum erau *bătrâni* din generaţiunea a 2-a de stăpâni şi *bătrâni* din alte generaţiuni ulterioare.

***

Alex. Vitenco. *Documente Moldoveneşti din Bucovina.* Cernăuţi 1929, 8°/o pg. 129.

In prefaţă autorul arată provenienţa documentelor, în număr de 105, ca aparţinând d-lui Ioan Baloşescul din *Comăreşti;* documentele privesc epoca de la 7175—1849; de fapt însă doc. 2 dat de supt 7267 anul traducerii, lui Evloghii dascalul slovenesc, este din 7024 (1516), de la Bogdan Vodă, după boerul Gavril Totruşanul *visternicul,* ajuns mai apoi vel logofăt.

Volumul nu e urmat de un indice alfabetic, ci numai de o tabelă cronologică a documentelor. Lectura prezintă ici pe colea *nesiguranţă* şi chiar unele *greşeli.* Din uricul din 7024 scoatem această încrăngătură a celor ce vând moşia strămoşască *Berindeeştii* visternicului Gavril Totraşan, întru cât aparţin familiei *Albului* spatarului, lui *Onişor* vist. şi lui *Buzdăg,* trăitori supt Iliaş şi Stefan Vodă în 1443.

```
                 1.  Albul
                      | (1390)
        ___________________________________
2     Albul             fată            fată
        spatar            Onişor          Băzdăg
        | (1443)          vist.|         _______
3.    Mărica  Săcina, Iurie  Pr. Ivancea, Filimon    Anuşca, Oancea, Mărina
      (1716)                |
4       Ioan, Nastea     Anuşca  Dragna      Magda, Andreica, Vărva, Marta, Vlaşin
              |
5.          Dolca
```

In al doile loc zapisul de mărturie al răzeşilor din Ivăncăuţi, dat în 1798 Iune 27 vorbeşte de suitorii lui Stef. Eraniuc, care sunt aceştia:

```
                         1.  Dragşan
                                |
                         2.   Gafia preuteasa (Grecica)

                         3.    Dochiţa

                         4.    Nastasia
                                  — Pârvan
                                  |
5.  Ion,      Maria,       Aniţa,      Gheorghe,       Sandul
    Vlad    — Cotoman                   sterp            sterp

6. Sandul,   Dochiţa,  4 fete
  (Evdoxina) —Procopie
              | dascal
7.          Alexandra
          — Enachi Tăutul,
             (Istrătucă), fiul lui Zaharia, nepot lui Ionaşco, strănepot lui Darie Tăutul

8.  Axinia,  Elena,  Gheorghe,  Paraschiva
     Maria  = M.     = Maria
    Costrăş Cocea    | V. Grecul (b)
                     |         — (a) Vasile
9. Dumitru, Maria               Bălosescul
          — Hahol
           |        Alexandra
10.       Safta.
```

***

M. Costăchescu. *Satul şi târgul Telineşti.* Iaşi 1930.

Bine a venit alegerea celor însărcinaţi de a conduce fundaţia *Regele Ferdinand I*, că a însărcinat pe colegul nostru M. Costăchescu să scrie o monografie istorică asupra unui sat din Basarabia, *din vechiul ţinut al Codrului*, el povestitorul aşa de complect asupra satelor din *Cârligătura*.

Povestea satului Telineşti este instructivă prin începuturile sale — mai vechi ca 1598, de când avem primul document, ce vorbeşte de preutul Măciucă din Telineşti şi Verişciac tot de acolo. Ca să fie preut într'un sat prin 1598 trebuia să fie poporăni,

un sat întemeiat, căci nu biserica de mir a motivat urzirea satului, ca în atâtea locuri în Ardeal ci odată satul întemeiat şi legat a necesitat biserica de mir.

Numele *Telea* se găseşte pomenit încă din secl. XV-a, *Telea* fiul Muşei, nepot lui Tofan; aceasta în 1497 Mart 5. Dar acest Telea apare în valea Racovei, la Vaslui. Sigur că şi pe apa Ciulucului mijlociu a trecut un *Telea*, cu mult înainte de 1598, ca fii şi nepoţii săi să dea naştere satului *Telineşti*, care avea şi popă în 1598.

Telea nu ne poate duce la latinul *tela* pânză; *tela* ca şi *texo* care a dat *ţes*, ar fi dat *ţeală*. *Telea* e poreclă slavonă, căci în slavă găsim toată familia lui *tel: tel-et* (vacă), *tel*-niia (vacă), *tel*-eagă (car), *tel*-eajca (cărucioară), *tel*-eatina (viţel). Sinonimul *crav, corov*, de unde *Corovană* (vacă) a intrat posterior lui *Telea*. Sufixul *in* e tot slav şi arată nu atât diminutivul, cât singularul: *boiarin-boiarinaş*, plural *boiare*, de unde al nostru *boer*. Aşa şi *Telea-Telin-Telineşti*. Urzirea dar a satului Telineşti pe Ciuluc s'a făcut în plin secl. XV şi s'a desăvârşit satul în secl. XVI-a către sfârşit çu biserică şi popă de mir.

Mersul populaţiei a curs liniştit, aşa că în gura urmaşilor de la finele secl. XVII-a, se ştia că satul îmbla pe 2 giumătăţi; şi că fie care jumătate umbla pe *trei bătrâni, moşi;* dar nu toţi cei 6 bătrâni ai satului erau contemporani unul cu altul, şi că dar făceau parte din aceiaşi generaţie: *veri primari* de pildă. Urmaşii din 1680, nu ştiu bine de înaintaşii lor din a 2-a şi a 3-a generaţiune de Teleşti. De pildă unul din bătrâni e *Jurie*, care e dat ca tatăl Nastasiei Irimioaea, care vinde în 1667 jumătate din bătrân lui Pohrib. Ar urma dar că bătrânul *Jurie* a trăit cel mult pe la 1600.

Tot aşa *Vlasie*, feciorul *Ţircului*, nepot lui *Grozav*, acesta fecior *Diniţei*, unul din bătrâni vinde în 1680 partea sa; ceia ce arată că *Diniţa* a trăit ceva mai sus cu o generaţie, două, de cât Jurie.

Cel ce uneşte aproape trei pătrimi din tot satul e Toderaşco Iordachi Cantacuzino visternicul, care cumpără nu mai puţin de 27 hlize din toţi cei 6 bătrâni. In socotelile făcute nu reiese cum intră cumpărător T. Iordachi vist.; căci aici M. Costăchescu luându-se după metoda lui I. Bogdan de a socoti anii vechi — toţi de la 1 Ianuarie — deci scăzând 5508 chiar pentru lunile Sept —Dec., greşeşte ordinea cumpărăturilor. Boerul Toderaşco Iordachi Cantacuzino vist. nu era nici rudă, nici răzeş cu răzeşii din Telineşti. Cum a intrat dar el cumpărător? Prin danie; deci zapisul de danie trebue să fie anterior tuturor zapiselor de cumpărături. In adevăr în 15 Oct. 7189 — Costăchescu transpune anii 1681 — T. Iordachi capătă danie *a şasa parte* din tot satul, de la Maria şi Aftinie, feciorii Savii, nepoţi lui Calistrat. Pentru ce motive nu ne spune zapisul, dar el capătă *un bătrân întreg* — a şasa parte din tot satul.

Odată stăpân pe un bătrân el cumpără în cursul anului 7189 cele mai multe şurine de la răzeşi: şi sunt foarte interesante pentru cursul proprietăţii, cum se arată porţiunea de răzeşie, după spiţe.

Iată câteva specimene: «din jumătate de sat, ce îmblă în trei moşi, din a treia moş ce îmbla în zece fraţi, din jumătate de moş a cincia parte».

«Din giumătate de giumătate de sat a patra parte.»

«Din giumătate de sat din moşul Pinagăi, din a treia parte de moş a patra parte».

«Din giumătate de moş a cincia parte.»

«Care moşie este din giumătate de giumătate de sat den a şesa parte a opta parte» etc.

In socoteala ce am făcut tuturor acestor şurine am luat ca bază suma de 200 stânjeni pe un bătrân, ceia ce ar face 1200 stânjeni curmezişul moşiei. Ori aceasta este foarte aproape de hotarele moşiei măsurate în stânjăni din 1783. Hotarnica din 1783 a lui I. Rale vornic de poartă ne dă aceste dimensiuni: lungul moşiei latura de vest

4703 stânjeni = 10487 m.; lungul moşiei latura de răsărit 4241 stânjâni = 9457 m.; iar curmeşizul de nord 1380 st. = 3078 m ; iar latura de sud 1400 st. = 3122 m.; sau ca suprafaţă 3091 Ha.

Socotind toate cele 27 de cumpărături şi danii, partea lui Toderaşco Iordachi vist. ar atinge 1000 stânjeni, rămânând răzeşilor restul de 200 st. cari îi vând mai pe urmă; deci numai aceştia îşi au viaţă răzăşască. Ceia ce s'a petrecut la Telineşti cu înturlucarea într'un oare care trup de moşii cu Cantacuzineştii, s'a petrecut pretutindeni aiurea cu moşiile răzeşeşti, ca Roşieştii cu Costăcheştii.

Telineştii au stat în familia Cantacuzineştilor 2 generaţiuni: Toderaşco Iordachi Cantacuzino visternicul între 1680—1686; rămân apoi moştenire în partea lui Ilie Cantacuzino comisul până în 1698, când o vinde eftin de tot rudei sale, visternicului Iordachi Ruset, cu 300 lei. Numai cumpărăturile lui T. Iordachi în 1680 întreceau suma de 300 lei, afară de daniile căpătate.

De la Iordachi Ruset, moşia trece prin zestrea fetei sale Ecaterina, la Cost. Nec. Vodă Mavrocordat, soţul Ecaterinei. De la Ecaterina moşia trece la fiul său Alex. C. Mavrocordat Vodă în 1785; Acesta o lasă fiului său Costantin A. Mavrocordat beizade, care şi moare în 1784; iar apoi trece la domniţa Raliţa Mavrocordat. In 1796 Dec. 20 Raliţa capătă hrisov pentru înfiinţarea târgului Telineşti. Toate documentele de la 1530—80 vorbesc de târgul Telineşti. In 1803 târgul Telineşti are 58 liuzi şi 78 târgoveţi. In 1813 Dec. pitariul Teodosiu, feciorul lui Gh. Chisăţischi cumpără târgul cu moşia lui, cu 90000 lei. Pitarul Teodosie avu 4 fete (Mărioara, Nastasica, Smărăndiţa şi Ilenuţa) şi un băiat Iordachi Teodosie. Apoi trece la fiul său M. Teodosiu, şi prin zestre îl ia Paul Gore, acum decedat. Dacă lucrarea ar fi fost urmată de un indice de nume şi de tabla documentelor, ar fi fost mai uşor de consultat.

***

Econ. V. Ursicescu. *Sărbătorirea P. S. Iacov Antonovici. Episcop al Huşilor.* Huşi 1929.

La împlinirea a 70 ani de vrăstă cercul de admiratori ai P. S. S Episcopului Iacov cum şi toţi clericii din cele 3 judeţe ale Eparhiei Huşilor, au sărbătorit pe harnicul arhipăstor, un neobosit cercetător al trecutului nostru istoric în părţile Tutovene.

Păr. Ursăcescu, proprietarul muzeului de antichităţi din Curteni, şi actualmente referent al secţiei administrative a strâns în volum articolele de ziare şi reviste, serviciul liturghic, banchetul, toastele ridicate la masă. La cele ce păr. Episcop a scris despre alţii, suntem mulţămiţi că astăzi au scris şi alţii despre P. S. S.

Ca fost coleg de şcoală cu P. S. S. Episcopul am dat şi eu contribuţia mea la această serbătorire. Ni se dă aici şi o spiţă genealogică a înaintaşilor P. S. S.

Pavăl Darie (Ioana) — *Stefan Darie* (Ilinca) — *Caranfil Antonovici* (Maria) — *Ioan (Iacov) Antonovici* (Ana) cu copii.

***

V. Ursăcescu. *Istoria fostului schit Vovidenia.* Huşi 1929.

Ştirile adunate de harnicul arheolog al Fălciului, despre dispărutul schit de supt dealul Coţoi, m'au luminat mult pe mine, care am apucat acest schit, am petrecut ani de-arîndul de hramul lui, *Sfânta Treime,* cu apă rece şi zahar, cu plimbările zgomotoase ale tineretului printre drumurile între lilieci şi porumbişti, cu acele încântări sufleteşti ale băetanului, în care mijeşte viaţa. Trei cucernici şi evlavioşi călugări: Epifanie arhimandrit, Isihie ierodiacon şi Vasile fratele său, apoi cizmarul Vălcu şi soţia lui Maria au zidit din pajişte schitul între 1835—1839. Datele aduse sunt destul de bogate şi interesante pentru schitul care a dispărut ca şi schitul de la Zgura, întemeiat în 1837 de alţi călugări evlavioşi şi cu stare, din neamul Ghibanilor, păr. Sava Ghiban şi vărul său Hagi Arhip, bunul mieu de pe tată.

***

Aurel V. Sava. *Documente Putnene.* Vol. I. Focşani 1929, 8°/₀ pg. 223.

Iată un nou istoriograf pe arena cercetărilor istorice. Tînărul magistrat din Focşani, dus de dorul de a pătrunde juridiceşte particularitatea obştiei Vrăncenilor, a văzut că în lipsa codului, trebue să recurgă la istorie, căci şi *Dreptul* ca şi *Istoria* se leagă reciproc şi se tălmăcesc. Fără a şti evoluţia proprietăţii în Vrancea, care a fost o unitate întru începutul ei, şi şi-a păstrat *Unitatea* sa de stăpânire şi după ce s'au înmulţit satele: două, apoi trei, patru, şase, zece, patrusprezece, etc. Căci pământul şi-a luat denumirea aicea nu după *un om*, ci după alte motive. Regiuni singuratice şi înfundături de ape şi opcine de munţi, hotar de ţări politice încă de supt Cumani şi Unguri, s'a zis regiunei acestei *Vrancea*, după specia corbilor, vulturilor şi a şoimilor, ce erau pe aici, avându-şi siguranţa cuiburilor şi a vieţii lor departe de ochii vănătorilor. Şi s'a denumit regiunea aceasta, nu de slavii nordici, ce-şi aveau polnoglasia în vorbire: воронъ, corb, şoim, ci de cei de sud, ce n'au polnoglasie. In vorba вран = negru, ater. врана = cornix, вранич = mons Hercegovinae, вранче = equulus ater, căci de la *vran* = negru, avem *Vranoca* = nomen ovi indi soliticus, *vranota* bos ater.

Ca prefaţă ne dă un istoric asupra mersului proprietăţii în Vrancea, căci înainte de a fi locuită, Vrancea a avut înţeles de regiune: „în Vrancea" era denumirea generală a satelor din Vrancea. Odată proprietatea însădită — şi s'a însădit odată cu alte aşăzări româneşti — dar de peste munte cu influenţă vădită Săcuiască — ea a mers împărţindu-se pe bătrâni, cari au cuprins în sinul lor două sau mai multe sate, cari nu şi-au divizat proprietatea pe sate, căci aice fiind munţi şi păstoritul ca ocupaţiune, n'a putut osebi proprietatea după ţarină şi ape, ci după cum a curs din vechi. De aici a urmat conştiinţa omogenităţii lor ca stăpânire, o devălmăşie, ce trece pragul satului, şi cuprinde în ea pe cea a regiunii.

Autorul ne dă 226 documente, din care foarte multe regeste; din primele 100 doc. avem 23 text deplin, 79 regeste; din a doua sută avem 62 regeste şi 38 documente întregite. Cetirea documentelor e corectă şi prezintă toată siguranţa şi în date şi în denumiri proprii. Note bogate întovărăşesc unele documente; discuţii asupra neautenticităţii vestitului uric slavon de la Stefan Vodă din 1445 Ag. 8 cu pan *Uană Ureacle.*

Nu fără interes este spiţa înaintaşilor decedatului regent Gh. Buzdugan, ai cărui suitori ar fi aceştia: Andrieş Lepădatul (1507), Ursache Lepădatul, Maria Ioniţă Lipan, Neculai Lipan, Iordachi Lipan, Catinca C. Buzdugan, Vasile Buzdugan, Gh. Buzdugan. Cum posed multe alte doc. Vrâncene, din arhivele Sturza şi Roznovanu, sunt mai multe de spus asupra proprietăţii din Vrancea; posesiunea munţilor, daniile domneşti făcute vist. Iordachi Roset Roznovanul; cât despre anaforaoa marilor boeri din 1814 şi apoi hrisovul lui Calimah Vodă din 1817 asupra Vrancei am discutat pe larg de mult în o serie de articule în coloanele *Opiniei.*

Un indice de nume proprii, de lucruri şi cuvinte complectează publicaţia. Aşteptăm cu nerăbdare şi celelalte volume făgăduite, căci Vrancea şi Putna prezintă tot interesul istoric.

***

Dr. Andrei Veress. *Pictorul Barabas şi Românii.* Buc. 1930. (Acad. Rom.).

Pictorul Barabaş a fost un săcui, născut la 22 Febr. 1810 în ţinutul «Trei scaune» în Marcoş. El veni în Bucureşti la 1831, pornind din Sibiu la 8 Noembre 1831 cu căruţa librarului Thierres, la spiţerul Raimondi din Bucureşti. El stătu în Bucureşti un an şi jumătate şi aici pictă o sumă de lume din protipendada Bucureşteană.

De la el a rămas un memorial cu impresii asupra lumei Bucureştene. Retras în Buda a trăit până la 1898, când moare în vrâstă de 88 ani. Ni se dă în anexe câteva clişee reprezentând: Bucureştii în 1831, generalul P. Kisseleff, aga Nicu Filipescu, Ni-

colae Rosetti, Oltul la Căineni, Floare (o tînără ţărancă cu un coş de flori pe cap), un paznic de vie, o Ardeleancă, Român vânător de urşi, Selişteni mergând la bâlciu.

***

Ioachim Crăciun. *Inscripţii de la măn. Neamţului.* Buc. 1928.

In micul extras din Anuarul institutului naţional de Istorie Naţională Cluj fasc. IV, d. Crăciun ne aduce 13 inscripţii pe clopotele de la Neamţ, de la trapeză, de la bolniţa veche şi nouă. Clopotul bănuit de la Stefan cel Mare s'a fost topit în focul mare din 1863.

***

Ioachim Crăciun. *Istoriografia română în 1925 şi 1926.* Buc. 1928.

Pentru cercetătorii noştri în ogorul istoriografiei ţării lucrarea de sinteză bibliografică a d-lui Crăciun e foarte interesantă. Şi noi cei de la buletinul „Ioan Neculce" avem locul nostru în acest repertor.

***

Arhivele Basarabiei. (an. I, No. 3). Chişinău 1929.

Harnicii directori ai revistei d-nii Bulat şi Tomescu, profesori universitari, ne dau în acest n-r (Iulie-Sept.) un prea bogat material documentar istoric. De şi numărul 3 n'are sumar, arătăm că păr. Episcop Visarion Puiu ne dă *Tocmealile* vieţii monachiceşti rânduite de Miron Vodă Barnovschie în 7135 Sept. 20 (1626), aflat la Suceviţa de răp. V. A. Ureche şi publicat şi în facsimile într'un memoriu la Academie în 1886.

Pagini trăite din istoria Olteniei de T. G. Bulat între 1806 – 1812, când era ocupaţia rusească, în care ni se aduc 15 documente din acea vreme, dintre care multe în limba franceză, limba cancelariei rosieneşti. *Actele înfiinţărei eparhiei Chişinăului şi Hotinului* în 1813 în număr de 5 ni le aduce d. C Tomescu. *Hotarele Basarabiei* de I. C. Băcilă, arată variaţiunile acestor hotare din vechi de la 1484 până în 1812 şi 1856. *Hotarul raelei Brăilei* din 1808 de Bulat. Tot d-sa aduce 5 acte ce vorbesc de cneazul D. Cantemir şi legăturile sale cu ţara Românească. *Documente slavone din secl. XVII* publică d. Boga, profesor şi şeful arhivelor Statului din Chişinău, un mănunchiu de 16 acte slavone, aflătoare în Arhivă şi din care unele am publicat şi eu în ultimele volume din «Surete şi Izvoade».

***

C. N. Tomescu. Catagrafia Basarabiei de la 1820. Chişinău 1929.

Cercetătorii trecutului Basarabiei îşi înmulţesc lucrările, şi d C. Tomescu ne dă de astă dată catagrafia Orheiului, p. I, după ce ne-a dat anul trecut *Catagrafia Hotinului* şi *Sorocăi.* Statistica cuprinde ştirile geografice şi politice pe anul 1820; originalul e o condică în follio cu 445 file. Pe când Hotinul şi Soroca cuprindeau 361 sate cu târguri, singur Orheiul cuprindea în 1820, 356 sate, sălişte, adică, târguşoare şi târguri în ale sale 14 ocoale. Partea II vezi mai jos.

Catagrafia veche publicată în ruseşte de Halipa în *Trudi*, e complectată prin aceste noi date.

***

Del Chiaro. *Revoluţiile Valahiei*, traducere de S. Cristian. Buc. 1929, cu o prefaţă de N. Iorga.

Dl. N. Iorga a editat în 1914 interesanta lucrare a lui Anton Maria del Chiaro Fiorentino (Venezia 1718), în text italian. Traducerea în româneşte — chiar aşa în fugă şi cu multe neologisme neiertate, serveşte publicului mare de a cunoaşte lucrarea lui Del Chiaro, un emul a lui D. Cantemir, cu *Descriptio Moldaviae.*

Dacă Academia Română sau Ministerul de Instrucţie ar fi publicat în serie toate lucrările apărute în latineşte, nemţeşte, Ungureşte, ale marilor istorici, cari au scris despre Români ar fi făcut o operă mare, înlesnind cercetările istorice în ediţii româneşti, căci aceste vechi scrieri: Sommer, Topeltin, Bonfinius, Dlugosz, Sulzer, Engel, Rösler, etc. sînt epuizate şi nici marile biblioteci nu le au în corp, necum să le capete particularii.

*
* *

Dinou C. Arion. Le νόμος γεωργικὸς (leges rusticae). Paris 1929. 8°/₀ pg. 210.

In această lucrare în l. franceză autorul precede publicarea celor 2 texte ale Legilor agrare, unul a lui *Harmenopul* şi altul a lui *Spanos* (în neo-greacă) cu un studiu introductiv asupra *reacţiunei elenice* în dreptul bizantin, operă specială a lui *Leon Isaurul* (717—741), şi înfiinţarea *colonatului* (cap. I), legislaţia lui *Leon Isaurul* şi a lui *Costantin Copronimul* (cap. II) şi anume *eclògele* sale juridice, ce privesc *codul agrar* (νόμος γεωργικὸς) şi *codul naval* (νόμος ναυτικὸς); face analiza codicelui lui *nomos georgicos* (cap. III), că nu e o parafrasare a codicelui Iustinian, ci o redactare proprie, cum afirmă şi marele editor Zahariae von Lingenthal; arată multele ediţii ale lui νόμος γεωργικὸς în numeroasele ms. ce se află în marele biblioteci apusene (cap. IV), studiază clasele rurale de la noi după vechiul obiceiu al pământului până la Pravilele lui V. Lupu şi Matei Basarab (cap. V); de altfel acest capitol cuprinde un expozeu complect asupra satului valah, boer, vecini, răzeşi, cneji etc., de şi nu utilizează toate izvoarele. N'a utilizat nici de cum ale mele *Surete şi Izvoade* (XXIII vol.) cum şi *Ispisoace şi Zapise* (X vol), unde este un foarte bogat material istoric, cum a făcut d. Stef. Longinescu. Expune situaţia juridică a ţărilor româneşti în secl. XVII şi scurtă privire asupra legilor lui Matei Vodă şi Vasile Vodă. (cap. VI); In cap. VII se ocupă de dispoziţiunile din νόμος γεωργικὸς: civile, penale şi economice (pg. 58—108); în cap. VIII dă textul grecesc a lui νόμος după Harmenopol şi Spanos (pg. 108—160); în cap. IX face o comparaţie între legiuirile româneşti şi νόμως, care a fost cunoscut, utilizat, de şi traducerea s'a făcut după Farinacius. In secl. XVIII domnii greci au cunoscut νόμος şi l'au utilizat în marile chestiuni puse înainte-le; în cap. X studiază sfârşitul colonatului; emanciparea vecinilor, introducerea clăcii şi a boerescului cu *soroc;* iar în cap. XI dă textul grecesc al *manualului nomiconului* νομικόν πρόχειρον a lui S. M. Racoviţă Voevod din 1765.

Ca încheiere, studiul lui Dinu Arion deschide un câmp larg cercetătorilor în materie de dreptul vechiu românesc în legătură cu dreptul bizantin, mama tuturor codicelor de legi din Europa.

*
* *

D. Caracostea. *Izvoarele lui Gh Asachi.* Bucureşti 1928.

La cele multe scrise despre Asachi, de contemporani şi de urmaşi, studiul d-lui D Caracoste aduce ştiri nouă despre izvoarele literare ale poeziilor lui Gh. Asache şi-l găseşte că e un clasic, ce se inspiră de la Ovidiu, Horaţiu, cum şi din poeţii lirici italiani. Criticii scotocesc bibliotecile, ce au slujit poeţilor în motivele literare ale multor compuneri poetice. Şi poetul, ca şi prozatorul se inspiră din cetite, căci literatura e în foarte mare parte operă de imitaţie.

*
* *

Clipe de amintire, închinate lui Samson Bodnărescu la 25 ani de la moartea lui, de către asociaţia foştilor elevi ai Liceului Anastasie Başotă din Pomârla. Iaşi 1927.

Bodnărescu a ocupat un loc destul de însemnat în cercul Junimei, şi activitatea sa literară nu s'a publicat toată, ci mai sînt lucrări rămase în manuscript. Samson Bodnărescu a fost însă un mare profesor. Doi ani profesor şi director al şcoalei normale

„Vasile Lupul" (1874—1876), el a condus ca director institutul Başotă de la înfiinţare (1879) până la 1902, data morţii sale (Febr. 18).

Cum anul acesta se va serba jubileul de 50 ani al fiinţării Institutului Başotă, fapt căruia am consacrat studiul mieu «Başoteştii şi Pomârla» ne-am oprit asupra acestor clipe de amintire, întru cât avem şi o poezie inedită a lui M. Eminescu, dedicată lui Samson Bodnărescu, cu prilejul onomasticei sale (27 Iunie).

N'am ştiut cum că în ziua
Douăzeci şi şapte Iunie
Işi serbeaz' aniversarea
Toţi voinicii şi Samsonii;

Şi aflând de-aşa minune
Eu scriseiu aceste şire
Dorind multă sănătate
Viaţă lungă şi sporire.

***

Păr. C. Mătasă. *Călăuza jud. Neamţ.* Bucureşti 1929.

Judeţul Neamţ atrage vara foarte mulţi călători, ce ţin să viziteze mănăstirile, băile şi să facă escursiuni la muntele Ceahlău. Era şi timpul să se publice un conducător geografic şi istoric al acestui judeţ; iată ce face pr. Matasă. Fiecare localitate — şi sânt sistematic orânduite — are un mic istoric; legende, inscripţii, cronicari, totul e citat; de şi se găsesc încă greşeli de date, ca la Hangul şi aiurea. De altfel Neamţul a avut parte şi de alţi povestitori ai săi, printre care Calistrat Hogaş ocupă locul de frunte. Apoi ziarele cuprind multe ştiri despre Neamţ cu prilejul cronicilor de vară.

O samă de clişee ilustrează lucrarea.

***

Gh. N. Munteanu-Bărlad. *Galaţii.* Galaţi 1927.

După monografia bogată a lui Moise Pacu în 2 volume; după materialul istoric strâns de d. Velichi, lucrarea d-lui Munteanu complectează lista. Cetitorul găseşte o expunere istorică ale aşezărilor în acest colţ al Dunării din vechi. Arată ce cuprinde Galaţii ca mişcare comercială, industrială, culturală, etc, aşa că isprăvind de cetit cartea îţi rămâne impresia de bogata mişcare economică a Galaţilor. 44 vederi şi un plan al Galaţilor ilustrează lucrarea. La comunicări am dat un mănunchiu de documente, ce privesc mutarea albiei Siretului în apele Bărladului; aceasta după 1810.

***

Generalul Radu R. Rosetti. «Când s'a adoptat steagul tricolor la noi». Buc. 1930.

Are o mică întroducere asupra armamentului la Români. a) Vorbeşte de *tunul serpentinal (Falkon)* 1544 turnat din ordinul lui Nicolae Vlahul *„Rnuss* Nic-Vlai, dei | gra. arhiepus | Stri. prim. Ung. | leg. natus 7c | Fieri. me fecit. anno I. I. 1554. b) Sabia dăruită de oraşul Bucureşti lui Mihaloradovici.

Trece apoi la câteva terminologii militare, ca: arc de rând (arbaleta), incujbat, arc cu vârtej, balimez, (t bal yemez top) = tun mare, fărcuş (teaca sabiei), pistreală (bataia armei), pistrelnic (tunuri pistrealnice).

Data tricolorului la drapel o fixează în 1834 Oct. 14, potrivit poruncii împărăteşti trimeasă lui Alex. Ghica, domnul Munteniei, şi publicată în Buletinul oficial No. 34 din 14 Oct. (egira 1250 începutul lui Rebinval).

«Iar la cele ostăşeşti alt steag cu faţa roşie, albastră şi galben, precum de către noi s'a găsit cu cale».

***

D-r Andrei Verress. *Nunții apostolici în Ardeal (1592—1600).* Buc. 1928.

Supt papalitatea lui Clemente al VIII-a scaunul papal s'a interesat în special de tulburările din Ardeal, întru cât politica curiei papale supt Clement VIII a fost foarte rodnică în legate. Trei nunți apostolici trec prin Ardeal și dau știri la vatican; e *Antonio Possevino,* duhovnicul *Carriello* și Episcopul Alfonz Visconti; 12 acte diplomatice întovărășăsc memoriul prezentat Academiei.

***

Gh. Bals. *Biserica din Lujeni.* Buc. 1930.

După planul în secțiune, autorul zice că biserica din Lujeni samănă cu bisericile din Volovăț (a lui Stefan Vodă) din Bălinești (a Tăutului log.) și din Dolheștii mari (a lui Șendrea hatmanul); toate derivă din planul bisericii din Rădăuți. Ea pare a fi zidită către 1452 de pan Vitolt, boer cunoscut în diplomatica secl. XV-a „азь пан Ѳеѡдорѫ зовоми витолта. рабь хѹ. бѹ и прчстѣи его матере и хтиторь стмѹ храмѹ семѹ".

Movileștii cumpără moșia Lujeni în 1582.

Vorbind de pridvorul alăturat la bisericile vechi este curenta părere că el s'ar fi întrodus din vremea lui Petre Rareș (Probota și Homor). La biserica din Neamț (1497) și sf. Gheorghe din Suceava (1514) s'ar părea că pridvoarele sînt adaose, mai ales că la sf. Gheorghe din Suceava este și inscripția Mitropolitului Teofan din 7087 „acest pridvor l'a făcut Teofan Mitropolitul din măn. Rășca în cinstea sfântului marelui mucenic Ion cel Nou în zilele blagocestivului nostru domn Iv Petru Voevod în anul 7087 (1579)." Autorul crede că această piatră zidită în păretele despre miazăzi, a fost mutată dela alt pridvor, căci zidirea și pictura pridvorului arată aceiași vechime, dar un adaos.

Lucrarea întovărășită de 8 schițe de planuri și 6 clișee.

***

Inginer Gh. T. Marinescu. *Documente privitoare la Brăila.* Brăila 1929.

Ca omagiu adus celor 100 ani împliniți de la eliberarea Brăilei de supt Turci, autorul consacră această lucrare orașului Brăilei și primarului din loc, care a înțeles să adune cu acest prilej acte vechi, ce vorbesc despre Brăila. După o prefață a d-lui N. Iorga, care a scris și el despre Brăila, urmează o mică prefață explicativă a autorului; că multe doc. au mai fost publicate în Hurmuzachi, Bogdan și Iorga. In cuprins ni se aduce lista celor 48 acte publicate, cu începere de la 1358 (privilegiul lui Ludovic rege pentru Brașoveni să meargă la Dunăre spre Brăila) — 1857; aici ni se aduc 8 scrisori ale lui Eliade Rădulescu, în exilul său prin care laudă râvna prietinilor săi din Brăila (Nenovici, Minovici, Cozma Mișescu preut), cari cu riscuri mari îi înlesneau desfacerea publicațiilor sale.

Rând pe rând orașele noastre se îmbogățesc cu publicațiuni istorice, ce desgroapă trecutul lor istoric; e singura latură positivă a muncii noastre de după războiu!

***

Marin Popescu-Spineni. *Contribuțiuni la istoria învățământului superior.* (Facultatea de litere și filosofie din București). Buc. 1928.

După ce face istoricul organizării învățământului superior din Valahia, începând cu Trebonius Laurian, primul decan al facultății de litere, și încheind cu Ion Bianu, dă în anexe literatura și bibliografia fiecărui profesor, așa că această parte e o bogată contribuție la istoria literară a Universității.

Interesante sunt pentru mișcarea populațiunei Universitare diagramele ce arată comparativ mișcarea celor 2 facultăți de litere. La 1864 se încep cursurile cu 22 studenți ca să scadă la 7 în 1867, la 3 în 1877, și să se sue la 81 în 1889.

In perioada de la 1903—1928 avem oscilaţii de la 270 (1901), la 127 (1916) spre a se sui la 6224 (în 1928) cu 416 licenţiaţi.

Ultimele tabele sânt edificătoare pentru anul 1927—28:

Teologie	1206
Drept	9309
Filosofia	6422
Ştiinţi	1754
Medicină	1619
Farmacie	797
Medicină veterinară .	300
	21409

Douăzeci şi unul mii patru sute nouă studenţi numai în Bucureşti!!!

***

Trei Anuare de şcoli Normale. In gândul cel bun s'au unit 3 şcoli normale: una de la *Năsăud*, supt conducerea d-lui *Sandu Manoliu;* alta de la *Botoşani* supt conducerea d-lui *Tiberiu Crudu* şi a treia de la Iaşi, bătrâna noastră şcoală normală «Vasile Lupu».

Sandu Manoliu publică anuarul şcoalei Normale din loc supt poeticul titlu: «*Icoana unei şcoli dintr'un colţ de ţară românesc* (Năsăud 1930), un vol. frumos tipărit cu f. multe vederi, având 616 pagini. Anuarul Năsăudean are 2 părţi: *istorică* şi *culturală* In partea istorică avem studii iscălite de Sandu Manoliu: Năsăudul, Vasile Petre, Sol. Haliţa; Ceilalţi colaboratori: V. Bichigean-Scridon, V. Şotropa complectează cadrul studiilor. Cetirea lor prezintă interes capital, că ne face cunoscută mişcarea culturală a colţului fericit de ţară, care ne-a dat pe Coşbuc.

In partea a 2-a culturală avem 15 studii didactice, literare şi o biografie complectată a lui Gh. Coşbuc cu spiţele sale de neam din satul *Hordou*. Inaintaşii săi au fost preoţi, singura energie culturală şi naţională a neamului nostru de pretutindeni, şi mai ales în Ardeal: Nelivaico preut (1725), Casian preut (1740) Larion preut (1770), Anton preut (1790), Sebastian preut (1900). *Gheorghe Coşbuc* poetul † 1918 Mai 9.

— *Tiberiu Crudu* ne dă un Anuar model supt numele: Şepte ani din viaţa unei şcoale normale (1919—1926). Botoşani 1929 (1 vol. 626 pg.). Eleganţa tiparului, clişeele multe, arată că directorul şc. Normale din Botoşani, un talentat şi apreciat scriitor, s'a identificat cu şcoala sa. Evoluţia învăţământului pedagogic de la război încoace găseşte in studiile d-lui Crudu o bogată şi quasi oficială poveste. Cetire f. instructivă. Apoi an de an îl vezi pe director în funcţiune de şcoală: la masă, la fine de an, la deschidere de cursuri, într'o incontinuă activitate, el şi numai el, căci el a îndurat peregrinaţiunile şcoalei sale. Dintre studiile publicate şi semnate de colaboratori semnalăm: Influenţa franceză asupra spiritului german (T. Crudu); Imperialism român în trecutul nostru şi Istoria în şcolile normale de învăţători (T. Crudu), Gh. Lazăr (N. N. Răutu). *Eminescu pedagog* (pr. Toma Chiricuţă). Cetirea acestor 2 anuare mi-a fost o plăcută şi instructivă zăbavă.

— *Anuarul şcoalei Normale* «V. Lupu» pe 1928/29, vol. 4. Ian. 1 vol. 8°/₀ pg. 138.

Mi-e greu de a vorbi de munca noastră şi alor noştri; dar ceia ce facem noi cu Anuarul şc. Normale este o operă culturală, care va sluji urmaşilor de pilduire. In istoricul şc. Normale Vasiliene, cetim sforţările noastre româneşti pentru întregirea, organizarea şi perfecţionarea învăţământului pedagogic din România. Colegul V. Petrovanu continuă cu istoricul şcoalei până la 1874, directoratul lui M. Ianculescu. Remarcăm însă «*Un episod directorial*» iscălit de C. Meissner, care arată pagini reale din viaţa şcoalei

Normale, şi aruncă o lumină plăcută asupra celor 2 miniştri ai Instrucţiunii: D. A. Sturza şi Spiru Haretu. Nu uităm a pomeni că toată lauda se cuvine d-lui Radu Manoliu, care s'a identificat cu Anuarul pentru aranjarea materialului şi ilustrarea publicaţiei cu vederi, portrete şi tablouri.

***

Emil Diaconescu. *Imperialism şi state Balcano-Dunărene.* Iaşi 1930. 1 vol. 8°/₀, p. 123.

Autorul atinge în acest studiu pagini de istorie diplomatică a Austriei, Rusiei şi Turciei, mai ales după despresurarea Vienei (1683), pacea de Carlovitz (1699), Cuciuk-Cainardgi (1774) şi variaţiunile de hotare cu reducerea Imperiului Otoman pe tot întinsul ţărilor Române.

Ţările Române au fost pururi în funcţiune de marii vecini, cari au dispus de noi după vroinţă. Cetirea e interesantă, plăcută şi neobositoare, căci deşteaptă un viu interes la cetitorul român prin importanţa chestiunilor atinse. Lucrarea se termină cu Congresul de Berlin, pe care nu-l analizează.

***

Arh. Gr. Leu Botoşăneanu. *Confesiuni şi secte.* Buc. 1 vol. 8°/₀ pg. 238.

In acest studiu istorico-misionar, autorul P. S. S. Arhiereul Grigorie Leu, face un excurs istoric asupra frământărilor religioase din trecut, cari au atins şi neamul românesc. Catolicismul (secl. XIII), Bogomilii (secl. IX), Husiţii (secl XV-a), Luteranii (secl. XVI-a), Calvinii (secl. XVII), Unirea cu biserica Papală (secl. XVIII la început). Apoi un excurs istoric asupra bisericei noastre în secl. XVIII—XIX. După război apar sectele: *Teodoriştii* (T. Popescu preut la Cuibul cu barză 1929), *Inochentiştii* (Inochenţie din Cosăuţi, Soroca, 1913), *Baptismul* (Anglia 1606, Transilvania 1890 prin Kornyai Mihaly) *Adventismul* (America 1812, Wil. Miller), *Evangheliştii*, etc.

La urmă dă un proect de reformă al învăţământului teologic în seminarii; după ce arătase mijloacele de combatere ale sectelor şi sectanţilor.

Pentru nevoile actuale ale luptelor pe terenul bisericesc, cartea P. S. S. Gr. Leu e un vade-meceum şi pentru informaţiuni istorice şi ca mijloace de combatere.

***

Conte de S-t Aulaire. *Cuvinte Franco-Române.* Buc. 1930 1 vol. 8°/₀ pg. 124.

Cu prilejul vizitei acestui mare român şi a serbătorirei a 10 ani de la Unirea cea mare admiratorii lui St. Aulaire au strâns în volum mai multe articule semnate de Reprezentantul Franţii în vremea războiului, dintre care articolul elogios asupra Reginei Maria şi Regelui Ferdinand al României. Pentru istoria diplomatică a marelui răsboiu pentru întregirea neamului lectura celor scrise şi gândite de St. Aulaire constitue o plăcută şi instructivă zăbavă.

***

Jaques Maritain. *Reflexiuni asupra inteligenţii.* Traducere de pr. Val. Iordăchescu. Chişinău 1929. 1 vol. 8°/₀ pg. 380.

Teologul francez, d. J. Maritain este un reînviitor al doctrinei medievale a lui *Tome de Aquino* (1224—1274), cunoscută în lumea teologilor filosofi de *Tomism.*

Supt iluzia că filosofia ştiinţifică, bazată pe observaţiuni şi pe experienţă de laboratorii ar fi in plin faliment, teologia a reluat firul de a filosofa asupra doctrinelor în abstract teologice şi graţie acestor frumoase încercări de reîntinerire a cugetării teologice, avem dată şi in româneşte lucrarea eruditului teolog francez d. Maritain, de păr. Valeriu Iordăchescu, un iscusit şi abil apologist al teologiei creştine. Lectura e greoae,

nu atât prin greutatea traducerii cât prin abstracţiunea stilului, care stoarce ca dintr'o alămâe sacă gândirea rece şi abstractă. In dragul traducătorului am mistuit lectura, cu foarte mari sforţări. Nu toţi cetitorii au şi cap teologic şi metafizician în stare de a prinde esenţa cugetării abstracte teologice.

***

Ilie Bărbulescu. *Istoria literaturii şi gramatica l. bulgare vechi.* Iaşi 1930, 1 vol. 8°/₀ pg. 187.

Publicaţia d-lui Bărbulescu umple un gol în lit. didactică universitară. De 30 ani şi mai bine avem catedre universitare de l. paleoslovenice şi până acum gramatică şi slovar slavo român n'avem publicate; căci lucrarea lui Gr. Creţu (Lexiconul lui Macarie 1648) şi a mea (Gramatica l. paleoslovenice după Colosof 1900) sânt lucrări în afară de cadrul Universitar.

Gramatica l. bulgăreşti veche e precedată de un excurs asupra vechii literaturi slavone începând din secl. IX. Trebuiau să fie 2 lucrări: a) Literatura cu pagini alese din textile vechi, planşe de vechi manuscripte şi cu un escurs rezumativ de toate popoarele slave, bulgari, serbi, Cehi, Poloni şi Ruşi; b) o gramatică cu texte, din cari să reiasă regulele, şi mai ales cu un apendice de texte străvechi pentru aplicări gramaticale.

***

Jean Boutière. *„La vie et l'oeuvre de Ion Creangă.* Paris 1930, 1 vol. 8°/₀, pg. 254. Preţ 220 lei.

Un studiu despre Ion Creangă în franţuzeşte... iată o încercare care face cinste d-lui Boutière, dar şi consacră definitiv valoarea literară a marelui nostru prozator. In prefaţă arată geneza lucrării şi ne facem o plăcere a aminti că şi Tr. Ichim a contribuit la procurarea materialului informativ: «et T. Ichim, secrétaire paléographe des Archives de l'Etat à Jassy, auquel je dois la comunication de plusieurs documents inédits».

In partea I studiază viaţa autorului (1837—1890); în partea II lucrările sale didactice cu mai multe subdiviziuni: vederi generale, poveştile, anecdotele şi amintirile, limba şi stilul. Regretăm că nu putem reproduce *Conclusion*, unde face un rezumat asupra valorii de literat a lui Ion Creangă. Lucrarea se încheie cu un *glosar*, foarte instructiv prin chipul cum traduce în franţuzeşte pe intraductibilul Creangă.

***

Gh. Sofronie. *Principiul naţionalităţilor în dreptul internaţional privat.* Buc. 1929, 1 vol. 8 /₀. Acad. Rom.

Lucrarea are 8 capitole: principiul naţionalităţilor şi pacea; pr. Naţionalităţilor şi naţiunea, elementele naţiunii, teoria naţionalităţii erudite şi a naţionalităţii elective; evoluţia pr. naţionalităţilor; pr. naţionălităţilor şi tratatele de pace 1918; pr. nat. şi protecţiunea internaţională a minorităţilor; schimbările de naţionalitate după tratatele de pace din 1919/20. Memoriul d-lui Gh. Sofronie este o f. instructivă lectură cu atât mai atrăgătoare cu cât elucidează o sumă de principii, urmare fatală a tratatelor de pace din 1918/20.

***

Cl. Isopescul. *Notizie intorno ai Romani nella letteratura geografica italiana del cinquecento.* Buc. 1929. Acad. Buc. (Bul. de la section historique XVI-a).

Din literatura geografică a secl. XVI-a autorul ne dă rezumate din următorii scriitori: *Enea* Silvio Piccolomini (Cosmographia 1501); *Matteo de Murano,* medicul lui Stefan cel Mare; *Raffaello Volteranno* (Commentaria Urbani 1506); *Stagio Dati e*

Tolosani (poema *Sfera*, vorbeşte de Dacia 1514). *Francesco della Valle e Tranquillo Andronico* (Moldavia, Valachia e Transilvania 1531). *Antonio Bonfinio* (Rerum Ungaricarum Decades 1484); este prea cunoscut. *Domenico Mario Negri* (Geografia 1557) cu multe citate şi precizări topografice; *G. Battista Ramusio* (Navigationi et Viaggi 1559).

Ne oprim la aceştia din cei 23 de scriitori italieni şi istorici geografi, cari au scris de ţările Româneşti. In conclusie arată că în acest secol s'a dat etimologia cuv. *Valah* (Flacus) primită şi de cronicarii români; apoi se apasă asupra latinităţii l. româneşti.

***

D-r Eufr. Simionescu. *Un molitfelnic româno-slav* din secl. XVII. Iaşi («Rev. Critică») 1929. Autoarea face o destul de minuţioasă analiză a manuscriptului şi potrivit locului relativ redus nu face analiza limbii trecutului ca să iasă o comparaţie cu alte texte cum şi cu traducerea lui Antim Ivireanul. Din acest ms. variat am reprodus în „I. Neculce" o samă de opt Evanghelii la rubrica „Manuscripte".

***

Sextil Puşcariu. Studii Istro-Române vol. III. Buc. 1929 (Acad. Română). Cu acest volum se încheie studiile lui Puşcariu asupra dialectului Istrian. Se aduce o bogată literatură a tot ce s'a scris despre românii din Istria, cu texte de limbă şi cu glosare bogate: *Irenco* 1698, *Feretici* 1819, Algarotti 1825; Löwenthal 1840, Corap 1846, Asachi 1847, L'Istria 1851, Sajorek 1856, Biondello 1856, Paropat 1861, *Ascoli* 1861, Miklosich 1862, Rakovec 1862, *I. Maiorescu* 1874, Ureche V. A. 1878, Miletici, *Hajdeu* 1880, *Gartner*, Marotti 1887, *Burada* 1896, Byhan 1899, *Bartolli* 1900, *Gh. Popovici*, 1903, *Glavina* 1904, *I. Gramadă* 1909 etc,

***

C. Săndulescu-Verna. *Biserica Radu Vodă din Bucureşti.* Buc. 1930, 8°/₀ pg. 32. Despre biserica Radu Vodă a scris mult Ionescu Gion în Istoria Bucureştilor, unde după bogata arhivă de documente a mănăstirii ne-a scris despre *Dâmboviţa Bucureşteană.* Intemeiată de Alexandru Vodă către 1568. Se aduce aici literatura în chestie şi un bogat material de notiţe de pe cărţi şi dif. inscripţii pe obiectele bisericeşti. Lucrarea e întovărăşită de o serie de vederi vechi ale bisericei şi diferite odoare vechi şi modele de arhitectură,

***

A. Boldur. *Autonomia Basarabiei supt stăpânirea rusască* (1812—1828). Chişinău 1929 1 vol. 8°/₀ pg. 108.

In cap I se vorbeşte de administraţia Basarabiei între 1806—1812, când cu războaiele cu Turcii şi era o singură administraţie rusască peste Valahia şi Moldova întreagă, a generalului Cuşnicov. Din acel timp avem bogata arhivă zisă *a Senatorilor* de la Chişinău cu peste 5000 dosare. In cap. II se ocupă cu legiuirea rusască din 1812, întocmită de contele Capodistria din ordinul admiralului Ciciagov. (Obrazovanie vremennago pravlenica vă Bessarabscoi oblasti). Basarabia avea atunci 9 judeţe: Orhei, Hotin, Soroca, *Iaşi*, Bender, *Hotărniceni*, Codru, Greceni şi Tomarova. In cap. III se descrie lupta dintre generalul Harting şi boerimea moldovenească. Harting cerea introducerea integrală a legilor ruseşti, boerimea prin mitr. Gavril Bănulescu Bodoni — un ardelean — cerea respectarea pronomiilor.

***

V. Meruţiu. *Judeţele din Ardeal.* Cluj 1829. 1 vol. 8°/₀ pg. 240 cu 17 planşe vechi.
După un escurs istoric asupra vechei organizaţii administrative a Transilvaniei

supt regatul Ungariei cu o bogată literatură bibliografică, autorul face istoricul fiecărui judeţ în parte, începând cu Maramureşul şi sfârşind cu Timiş-Torontal. La fie care judeţ aduce întâi contribuţii istorice şi geografice, apoi aduce lucrările comisiei din 1925, propuneri, realizări, îmbunătăţiri de adus. Nomenclatura geografică are nevoe de rectificări. Un rezumat în franţuzeşte face lucrarea accesibilă străinilor.

***

N. Bolocan. *Istoria Banatului Timişan* (după Fr. Griselini din 1780). Abatele italian Francisc Griselini (1717—1783), trăind în Banat între 1770—1777 s'a interesat de această provincie şi supt formă de scrisori, scrise către contele Ion de Soro, comandantul Timişoarei o serie de 9 scrisori (partea I) şi 12 scrisori (partea II) adresate egumenului Lazor Spalanzini, membru academiei din Berlin şi Londra ştiri despre trecutul politic al Banatului şi despre Istoria naturală a Banatului.

In Partea I vorbeşte în primele 5 scrisori de istoria Banatului de la Romani până la 1456—1513—1691—1716—1766; In celelalte scrisori vorbeşte de populaţia Banatului: 319739 locuitori, din cari Valachi 183,450, iar Sârbi 78780 locuitori (scrisoarea 6). Despre Valahi şi limba lor vorbeşte în scrisoarea VII şi VIII-a. Ne dă un vocabular de peste 600 cuvinte valahe, puse în faţă cu corespondentul lor italian. In scrisoarea IX vorbeşte de antichităţile Romane din Banat şi ne aduce 27 inscripţii aflate mai ales la Mehadia.

In Partea II este o expunere complectă asupra Banatului economic: constituţia fizică, natura solului, izvoarele şi ape, bălţi, munţi, păduri, peşteri, mineralele, plantele, apele minerale; geologia Banatului, fosile animale şi vegetale; regiunea Oreaviţii, etc.

8 planşe complectează lucrarea se dau în planşe statui vechi, tabula Augusta şi Traiană, monete vechi, harta Banatului din 1776.

***

N. Bănescu. *Acte venețiene privitoare la urmaşii lui P. Şchiopul.* Buc. 1929, 1 vol. 8°/₀ pg. 68 cu planşe (Acad. Română).

Din 117 acte noui şi notiţe scoase din arhivele vechi (latineşte şi italiene) se vorbeşte de urmaşii lui Petru Schiopul şi procesele iscate între urmaşii săi şi diferite legate lăsate bisericilor greceşti din Atos şi din Veneţia.

Persoana lui Petre Schiopul a dat de lucru şi cronicarilor vechi şi istoricilor mai noui. Abia acum în urmă s'a aflat ascendenţa sa (Stoica Nicolaescu). P. Schiopul în exil l'a scris aproape complect d. N. Iorga. Lucrarea d-lui Bănescu ne dă date nouă despre urmaşii săi, prin Zotu Ţigara, căsătorit cu domniţa Maria, care în a doua a sa căsătorie ia pe Polo Minio (1600 Noemb. 28). Maria avu 4 fete cu Zotu şi un băiat cu *Minio.*

Petre Schiopul mai are urmaşi prin sora sa Alexandra, măritată cu Ghenghea cămăraşul; ei au un copil pe *Aslan* camaraş.

***

C. Rădulescu-Codin. *Literatură, tradiții şi obiceiuri din Corbii-Muscelului.* Buc. 1929. 1 vol. 8°/₀ pg. 128 cu 10 clişee. (Acad. Română).

Face un istoric al *Corbilor*, pomenit în diploma lui Vladislav Vodă din 6963 April 15 (1455) când aparţine lui *Mogoş.* In s. XV şi XVI, Corbii aparţineau ţinutului *Pădureților,* azi dispărut. Aici a stăpânit Voicu tatăl lui Ioan Corvin de Huniade.

Ni dă 79 cântece, 82 chiuituri, 6 legende, obiceiuri de anul nou; 170 de ouă încondeiate (clişee). Un mic indice de cuvinte regionale; 17 melodii scrise pe note.

***

D-r Andrei Veress. *Vechi istorici Unguri despre Istoria Românilor* (1760—1787). Buc. 1929. 1 vol. 8°/$_0$ pg. 72 (Acad Română).

Harnicul istoriograf pragmatic ne dă în acest memoriu către Academia Română notiţe din diferite scrisori literare (66 la număr) despre evenimentele şi oameni între 1760—1787; cum şi 5 docum. latineşti dintre 1447—1476, între care şi scrisorile papei Sixt IV către Stefan Vodă al Moldovei.

Aceste notiţe se referă la contemporanii istorici ai lui Gh. Şincai (Engel, Sulzer Cornides) etc.

***

Revista Aromânească. No. 1 anul I de Tache Papahagi şi Victor Papacostea Bucureşti 1929.

In cuvântul introductiv, redactorii arată scopul revistei «dorinţa de a servi tot ce priveşte fiinţa etnică aromânească».

Scrie în acest prim număr articule d-nii Gh. Murnu (Români medievali în Epir după D. Chometianos arhiepiscop Ohridei secl. XIII); P. P. Panaitescu (Les relations Bulgaro-Roumains au moyen-âge, ca răspuns cărţii d-lui P. Moutaftchier: Bălgari i Rumăni v istorijata na Dnnavskitê zemî Sofia 1927); un defaimator a d-lui N. Iorga; Take Papahagi (balada *„Mihu şi furlu"*, (de Gh. Murnu); despre *arhimandritul Averchie* scrie Victor Papacostea,. după memoriile lui I. Şomu Tomescu. Valeriu Papahagi scrie despre origina geografică a Aromânilor, note bibliografice.

***

N. Iorga. *Originea lui Stefan Răzvan şi Petrecerea lui V. Lupu în exil la Constantinopol.* Buc. 1930. (Acad. Română).

Stefan Răzvan log. pe care M. Costin îl pune că domneşte în Moldova e Stefan Răzvan hatmanul, omul uneltă a lui Sigismud Batori; acesta ca domn şi-a dat descendenţa domnească, ca fiu al unui Voevod muntean Radu; era însă fiu de ţigancă din Ţara Românească; boer la Curtea lui Mihai Vodă, fu trimes de acesta la Constantinopol.

Cât pentru petrecerea lui V. Lupu la Constantinopol, se dau 4 scrisori: a) 1654 Iun. 20, b) publicată de Boga, *undeva(!)* c) publicată de Sava în doc. Putnene; d) Gh. T. Kirileanu în Rev. istorică. II, 29).

***

P. P. Panaitescu. *Călători Poloni în ţările române.* Buc. 1930, 1 vol. 8°/$_0$ 279 pg.

In această nouă lucrare, autorul aduce relaţiile de călătorie netraduse în româneşte şi necunoscute până acum istoricilor noştri. Incepem cu călătoria lui *Otwinowski* (1557). La 19 Iulie solul e în Iaşi, noaptea. Alexandru Vodă primeşte solul, după ce a aşteptat multă vreme în faţa Curţii; domnul nu l'a poftit să şază; Vodă le trimete un bou, dar le-a cerut pielea înapoi. La 23 Iulie pleacă din Iaşi. La întors iau calea Prutului şi la Lăpuşna a fost năcăjit de fratele domnului, care era vameş la Lăpuşna.

In 1601—1603 călătoreşte *Piaseczynski* de trei ori. La 27 Iunie e în Iaşi şi stă până la 8 Iulie; la întoarcere trece prin Iaşi la 12 Oct.

In 1622 avem pe Sam. *Twardowski,* poet polon care întovărăşeşte pe ducele de Zboraz; domn era St. Tomşa; banchet la Curte. In 1636 este solia lui *Krasinski* care în zi de Paşti e în Iaşi (găzduit rău). Face o descriere a Iaşilor, pe care o vom reda în vol. IX. In 1639 este raportul lui *Rameszkiewicz,* arman din Lemberg (16 Oct. pleacă din Iaşi). In 1640 este solia lui *Miaştkowski,* din partea regelui Vladislav IV. Descrie Iaşii (sărăcie, primire rea; descrie Trei Ierarhii). In 1643 avem călătoria lui

Oswiecin (recepţie la Curte). In 1654 solia lui N. Bieganowski (22 Febr. este în Iaşi, domn era Gh. Stefan Vodă). In 1667 solia lui Radziejowski (găzduit la Iaşi la 8 Mai). In 1677 solia lui I. Gninski palatin de Kulm (26 Iunie e în Iaşi, recepţie şi paradă); descrie Iaşii, domn era Antonie Vodă Ruset. In 1700 soţia lui Leszczynski, descrie Iaşii şi alaiul 25 Februarie. Ultima călătorie e a lui Kraszewski în 1843.

La urmă ni se dă un indice de nume de persoane şi lucruri f. instructiv.

***

D-r Carlo Tagliavini. *Lexicon Marsilianum.* Buc. 1930 1 vol 8°/₀ pg. 282.

In şedinţa de la 10 Mai 1929, d. C. Tagliavini semnalează Academiei că în biblioteca Universităţii din Bologna se păstrează încă din 1712 un ms. No. 116 de 85 foi fost în stăpânirea generalului Luigi Ferninando Marsigli. Ca început dă un mic studiu asupra valorii ştiinţifice a ms. şi prepară textul. (Acad. Rom. III, IV, 7). In volumul apărut în 1930 d-l C. Tagliavini ne dă textul cu un bogat studiu introductiv (în italiană) asupra vechilor dicţionnare începând cu Pamvo Berănda, Mardarie de la Cozia. Apoi ne dă o prea bogată bibliografie; raporturile lui Marsigli cu Ardealul; biblioteca sa. Dicţionarul cuprinde 2396 cuvinte; date *latineşte, româneşte* şi *Ungureşte.* Observările fonetice, morfologice şi lexicale complectează studiul. Textul ni-l dă la pg. 187—255. Un indice al cuvintelor studiate după origina (albaneză, greceşte, italiană, latină, slavă, nemţeşte, turceşte şi ungureşte).

In clişee ne dă o pagină din ms. şi filigramele hărtiei. O hartă geografică a cuvintelor şi fonetica lor închee lucrarea; aşa distinge regiunile: *griu* (nu *grâu*), *kuń* (nu *cuiu*) skaun (nu *skamn*), *piatră* (nu kiatră), *tseïu* (nu teiu).

***

I. Minea. *Cercetări istorice.* Anul IV 2, Iaşi 1928. Ne-am deprins a avea în fiecare an câte un volum din revista istorică condusă de I. Minea, şi care apare sub titlul *Cercetări istorice*, atât a d-sale cât şi a elevilor săi studioşi, unii din ei astăzi profesori. E destul a înşira câteva nume de colaboratori ca să ne facem ideia de sporul cercetărilor istorice în jurul persoanei d-lui I. Minea: G. Zane (visteria Moldovei supt I. Sturza Vodă), N. Şendrea (Aron Vodă), F. Horovitz (Părăsirea Daciei) Corneliu Lavronski (ideiile politice în cronica lui M. Costin), Anton Mesrobeanu (Catolicismul în Moldova şi Mihai Viteazul şi Venezia), V. Lungu (Ţinuturile Moldovei înainte de 1711), T. Holban (Doc. din 1610). Intre studiile d-lui I. Minea (Uciderea lui Stefăniţă Vodă, lupta de la Teleajen, Uric de la Aron Vodă, regeste de doc. moldoveneşti aflătoare la Chişinău) ne oprim asupra «despre răzeşii» cu prilejul unui document de la Petru Vodă Şchiopul din 7096 Febr. 21, în care crede că se găseşte pentru întâia oară pomenit cuvântul *răzeş* în textul slavon: „гаврилаш логофет и рѫзашом его“. Dl. I. Minea crede că în expresia „şi răzeşilor săi“ se poate înţelege *rudele;* şi afirmă: „rudele lui Andreica vatah cu care acesta stăpânia moşia *erau răşezii lui*“; iar „răzeşii mai erau stăpânitorii în comun ai satelor“.

De fapt lucrul stă altfel: unde încetau rudele, începeau *răzeşii*, care aveau comun între ei dreptul la pământ după bătrâni şi spiţă, dar nu mai erau neamuri. Neamurile mergeau până la *spiţa VII-a:* Tata şi copilul (spiţa I); fraţii între ei (spiţa II); nepoţii de frate şi soră (spiţa III), verii primari (spiţa IV), nepoţii de veri primari (spiţa V), veri al doilea (spiţa VI), nepoţi de veri al doilea (spiţa VII). De la veri al treilea (spiţa VIII) începeau răzeşii: Ori textele slavone ziceau lămurit în formula: ємѹ, и дѣтем єго, (II) и ѹнѹчатом єго (III), и праѹнѹчатом єго (V), и прашѹрѣтом єго (VII) и вѫсемѹ родѹ (i. e. *răzeşii* lui).

***

Victor Motogna. *Relaţiunile dintre Moldova şi Ardeal în sec. XVI-a.* Dej 1928, 1 vol. $8^0{}_0$ pg. 216.

Nici odată n'a fost împletitura mai strânsă între Moldova şi Ardeal ca în secl. XVI-a, când evenimentele se leagă aşa de strâns, că mai ales astăzi, când suntem România mare, cunoaşterea lor e foarte necesară. Lucrarea d-lui Motogna complectează ştirile, căci pe lângă expozeul istoric al raporturilor politice şi de arme, de supt Voevozii Moldovei: Petre Rareş şi fii săi, Lăpuşneanu şi Despot Vodă, ca şi urmaşii, ne dă un lanţ de 66 documente, ce privesc faptele politice. Foarte interesante sunt ştirile despre uciderea lui Despot Vodă, mărturiile oamenilor săi de serviciu. Un indice alfabetic înlesneşte cetirea.

***

Analele Academiei Române (tom. XLIX), pe anul 1928/29. Buc. 1 vol. $8^0{}_0$ pg. 304.

Partea administrativă a Academiei pe anul 1928/29, o cetim în desbaterile celor 35 şedinţe ordinare (8 Iunie 928—11 Mai 1929), în care cetim mişcarea produsă în sînul Academiei, diferitele cuvântări ocazionale; noi achiziţiuni de bunuri, memoriile prezentate şi cetite în sinul Academiei, vizitele diferitelor notabilităţi Europene la Academie. In şedinţa solemnă de la 11 Mai, Academia a fost onorată cu vizita A. S. R. Principele Nicolae, regentul. Cu acest prilej a fost salutat de d. *Al. Brătescu-Voineşti* în numele vechiului Regat, *St. Ciobanu* în numele Basarabiei, *I. Nistor* în numele Bucovinei, *Sextil Puşcariu* în numele Ardealului.

In şedinţele generale s'au pus în discuţie un nou proect de reorganizare a Academiei (proectul Emil Racoviţă); cum şi un nou proect de ortografie (Sextil Puşcariu) Acordarea premiilor şi rapoartele formează obiectul multor şedinţe.

***

General Radu Rosetti. *Evoluţia mijloacelor de războiu de la 1504—1611.* Buc. 1930 1 vol. $8^0/_0$ pg. 35 (Acad. Română).

Istoricul armamentului armatelor române formează fondul acestui nou memoriu, ca complectare altuia anterior, cu privire la armatele pe vremea lui Stefan cel Mare. Incheerea studiului arată că armata română a rămas în urmă faţă cu armamentul oştirilor apusene în tot intervalul de la 1504—1633, adecă de 129 ani; iar dacă unii Voevozi au avut arme multe şi nouă, armata nu le-a putut utiliza. Observăm că la chestia *arcului* cu săgeţi pe lângă întrebuinţarea arierată în luptele vechi, era întrebuinţat ca mijloc practic de făcut vatra satelor, vatra iazurilor, zidirea mănăstirilor, deci întinderea moşiilor.

***

André Oţetea. *Contribution à la question d'Orient.* Buc. 1930, 1 vol. $8^0/_0$ pg. 366.

Autorul ne spune în *avant-propos* că fiindu-i înlesnită şederea în Neapole mai multă vreme a putut transcrie din arhiva oraşului 344 documente, foaste ale familiei *Ludolf* şi date la «*Società napolitana di storia piatra*». Actele privesc anii 1780—1825 şi anume 5 doc. privesc depeşile lui *Giuseppe Finichiette* (1740—1741), 5 doc. privesc depeşile lui *Nicolai de Maio* (1743—1749) 185 doc. privesc depeşile lui *Guillaume Ludolf* între (1747—1789); 94 doc. privesc depeşile lui *C. Ludolf* între 1780—1817 27 doc. privesc depeşile lui *Ioseph C. Ludolf* între 1817—1820; 26 doc. privesc depeşile lui *Jean-Baptiste Novoni* între 1820—1825. De şi legaţiunea Napolitană la Constantinopol nu era de prima mână, reprezentanţii săi diplomatici n'au scăpat din videre nici un eveniment, aşa că perîndarea acestor depeşe diplomatice lămuresc multe din faptele secl. XVIII.

Pe baza lor d. Oţetea face un escurs al chestiunii Orientului, definindu-i obiectul, arătându-i complexitatea evenimentelor, puterile ce au luat parte, rolul covârşitor al Rusiei după distrugerea Poloniei; colisiunile de interese Europene, şi urmările acestor fapte diplomatice şi militare asupra ţărilor române, teatrul luptelor dintre Ruşi şi Turci. Alte aprecieri asupra acestor evenimente nu le face autorul, de cât pe acele politice şi acele f. interesante. Lectura e susţinută prin legătura faptelor.

Dacă în aprecierea acestor fapte militare şi diplomatice este o deosebire fundamentală din punctul de vedere în care te pui, un istoric român cată să aibă criteriul românesc în aprecierea lor şi la aceasta d. Oţeta este cam sgârcit şi nu le dă amploarea cuvenită.

***

Iules Michelet. *Doamna Rosetti.* Traducere de D. Munteanu-Râmnic. Ploeşti 1930. 1 vol. 8°/₀ pg. 43.

La Ploeşti apare o bibliotecă a şcoalei secundare, din care au apărut până acum 10 volume, supt direcţiunea d-lui D. Munteanu-Râmnic. Iată primele 10 volume: 1 (Spre centrul pământului); 2 (Trei convorbiri cu Napoleon III); 3 (Ovdiu Şicană); 4 (Doamna Rosetti); 5 (Drapelul); 6 (Inventatorii şi întemeietorii de industrii); 7 (Pentru Basarabia); 8 (Fiul pierdut piesă de N. Iorga); 9 (Cetirea elevilor în afară de şcoală); 10 (Snoave culese de D. M. Ramura). Nu se găsesc pagini mai înălţătoare ca acele pe care marele literat francez Jules Michelet le consacră soţiei marelui român, C. A. Rosetti. Alegerea cărţilor ce vor intra în această bibliotecă scolară va atârna de simţul iterar şi pedagogic al autorului bibliotecei.

***

Ateneul Cultural. Bacău 1929. An. IV n. 1 şi 2.

Semnalăm din acest număr studiul d-lui Gr. Tăbăcariu pedagog, despre oraşul Bacău în secl. XV-a. Nu mă împac cu teoria emisă de autor că oraşele şi-au luat numele de la ţinut, şi că deci întâi a fost ţinutul Bacăului şi apoi târgul Bacău! Intâiia denumire a ţinuturilor din Moldova şi Muntenia stau dovadă întru aceasta. Nici pomenire că Bacăul a fost o sută de ani capitala Moldovei. Fiind oraş de vamă nu se încadra cu o reşedinţă; şi apoi documente date din Bacău sânt relativ rare. De ce? Paginatorul putea pune clişeul inscripţiei slavone de la 6999 (nu 7099) Ghenar 1, drept nu răsturnat. O neglijenţă!

Părerea că Stefan cel Mare s'ar fi născut în Borzeşti, luându-se unii critici şi literaţi (N. Gane „Stejarul din Borzeşti"), după textul inscripţiei bisericei din 7001 Iuliu, că se închină „spre pomenire sfânt răposaţilor strămoşilor şi părinţilor săi", e de pus în legătură cu insripţia bis. sf. Neculai domnesc din Iaşi, care o închinase cu 2 ani mai înainte aceloraşi strămoşi, părinţi şi fratelui său răposat".

Lista de vechi nume de localităţi, cu notiţe istorice asupra lor fac lectura şi mai interesantă, de şi ar fi foarte mult de adaus. In orice caz arăt mulţămirea mea pentru această muncă culturală, ce se face la Bacău şi nu mă tem că „mi-aş găsi Bacăul".

***

Pr. Atanasie Vasilescu. *Monografia mănăstirei şi comunei Doljeşti.* Roman 1930, 1 vol. 8°/₀ pg. 216.

Mănăstirea Doljeşti, Roman, în forma sa actuală e zidită de hatm. V. Roset şi Dionisie Hudici în 1764. Pare însă că aşezarea de schit să fi fost mai veche, încă din secl. XVII, dar că biserică ar fi zidită de Stefan cel Mare, nici d. Iorga, care întâi a apărat, nu mai susţine părerea.

Autorul nu cunoaşte *pomelnicul cel mare* al schitului Doljeşti aflător la biblioteca

Universităţii din Iaşi. Expunerea istorică nu e temeinică; şi numai în parte mulţumitoare. Mult mai interesantă este expunerea *comunei* Doljeşti. Iată ce chestiuni atinge: istoricul, naţionalităţi, religiunea, starea economică, locuinţele, agricultura, zarzavat, tutun, pomi, vii, cânepă, in, stupi, gândaci de matasă, animali, industrii, negoţ, crâşme, instrucţii publice, cultul (ortodox, catolic), obiceiuri, credinţe, naşteri, botez, nuntă, etc., etc.

Comuna Doljeşti trăeşte în monografia păr. Vasilescu. Epilogul arată modestia scriitorului şi ţinem sama de dânsa.

***

D-r Sim. Reli. *Ceremonii şi obiceiuri religioase în trecut.* Cernăuţi 1930 (extras din *Candela* XLI). Din punct de vedere bisericesc trecutul se prezintă superior prezentului, căci toată societatea veche românească era îmbibată de acel adânc sentiment religios, care circuia în toate straturile societăţii. Lectura acestui studiu ne aduce aminte de Gheorgachi logofătul, care a scris obiceiurile curţii domneşti.

***

T. Răcoce. *Crestomaticul românesc din 1820.* Cernăuţi 1930. 1 vol. 8⁰/₀.

Dl. T. Balan a retipărit crestomaticul lui T. Răcoce din 1820, un început de bibliotecă populară cu articule traduse din limbi străine. Iată câteva articule: Zuma sau descoperirea Chinei; Sofronim, Socrates Mainomenos, Elian, Leotius, Plutarh, Aftencu, Stoben, etc. etc. Cunoaşterea activităţii lui T. Răcocea a format subiectul unui alt studiu a d-lui T. Balan (Codrii Cozminului II, 349).

E o pildă frumoasă literară, ce ne oferă Bucovina la pragul secl. XIX-a.

***

Th. Chindea. *Istoria Românilor* din Giurgeul-Ciucului. Gheorgheni, 1930. 1 vol. 8⁰/₀ mic pg. 146 cu o hartă şi 16 ilustraţii.

Interesantă e lectura acestei mici monografii, căci ni se întregesc cunoştinţele noastre şi asupra regiunilor înstrăinate ale neamului nostru. Intăi se face o descriere geografică a locurilor, de un pitoresc demn de a fi văzute; apoi ne dă populaţia regiunii şi pentru a dovedi romanitatea satelor maghiarizate astăzi ne dă un pomelnic de nume de familii, în care se găsesc multe nume româneşti.

Bariţ, Ciobotar, Coste, Huniadi, Hosu, Câmpean, Olah; 32 de nume în Suseni: 28 nume în Ciumani; 81 nume în Joseni, centrul vechiu al vieţii româneşti din Ciuc; 46 nume în Gheorgheni, 41 nume în Valea Strâmbă, 27 nume în Chileni; 36 nume în Lazarea; 47 nume în Ditrău; 31 nume în Remetea; în total 370 de nume româneşti; aşa că autorul scoate afirmarea că această regiune curat săcuiască a fost din vechime curat românească.

In al 3-a capitol ne arată vechile legături ale Giurgeului cu Moldova, şi deci cu elementul românesc. Se ocupă de elementul armenesc din Gheorgheni, veniţi din Moldova, şi au întreţinut relaţiuni comerciale cu Moldova.

In capitolul final, autorul se ocupă de tendinţele de maghiarizare ale românilor din Giurgeni, azi romano-catolici, ascultători de Alba-Iulia, afară de cei din *Voşloveni.* Arată cu durere că şi azi românii sânt târâţi spre Catolicism; şi autorităţile noastre n'au un plan de lucrat în privinţa romanizării regiunii: şcoli, biserici, bănci; funcţionari destoinici, burse tineretului spre a urma la şcolile din regatul vechiu.

***

Album, cu note despre arta armană. Buc. 1930 şi *Catalogul* expoziţiunei de artă armană. Bucureşti 1930.

Am vizitat şi eu expoziţia armenească de la Şosea, colonade, şi am rămas mai

mult decât plăcut impresionat asupra importanţei acestei expoziţiuni. Sala de covoare, draperii, broderii şi costume. Sala de vederi de vechi morminte, arhitectură, faianţe, monede, săli de manuscripte, presa, biblioteci, muzică, pictură modernă; toate te atrăgeau prin noutatea pentru publicul român. Cele 2 broşuri dau cetitorului lămuriri despre vechimea poporului şi artei armeneşti. Când vezi ruinele bisericei din Ecimiadzin (483 d. Hr.) din Tecar (500), Ani (622); apoi tipăriturile armeneşti din Veneţia (1512); toate îţi dau acea impresie cât de nouă apare mişcarea literară şi artistică în ţările române!

***

† Iacov al Huşilor. *Documentele schiturilor Orgoeşti, Bogdaniţa, Pârveşti, Cărţibaş* şi *Mănzaţi.* Huşi 1929. 1 vol. 8°/₀ pg. 137.

Activitatea istorică a P. S. S. Episcop al Huşilor e prea cunoscută. Sunt peste 45 ani de când a adunat şi publicat în serie de volume ştiri despre Bărlad şi Tutova, cum şi fruntaşii vieţei culturale a Bărladului (Ion Popescu). In această broşură ne dă ştiri documentare de cele 5 schtturi, din cari unele dispărute.

1) *Orgoeştii* înfiinţat 1797 de spătăreasa Safta Bogdan pe moşia sa Negomireşti, pe Horăiata.

2) *Bogdăniţa,* pe apa Bogdanii, înfiinţat 1748 de fraţii Teodor Ioniţă Bolea, răzeş.

3) *Pârveştii,* pe valea Albia, înfiinţat secl. XVII de Apostol Talpeş vornic de poartă.

4) *Cărţibaşi* înfiinţat de pr. St. Bostan şi preuteasa Anastasia. A fost rezidită în 1833 de Gh. Oprişan biv vel paharnic şi cu soţia sa Ruxanda, fiica lui Mih. Cerchez vel spatar.

5) *Mănzaţii* zidit de Ion Paladi în 7269 Mai 20 (1761).

Mai mult de 27 doc. complectează arătările din text.

***

N. Iorga. *Ohtoihul diacului Lorinţ.* Buc. 1930 (Acad. Rom.).

In ţara Oltului s'a găsit un exemplar dintr'un Osmoglasnic slavon tipărit la Braşov de un anonim; pe care d. Iorga îl bănueşte a fi cunoscutul Lorinţ — ieromonahul Lavrentii, care a tipărit în 7075 (Ianuarie 20—Iunie 20) la Braşov un Evangheliar. Lorinţ era un tipograf în vădită concurenţă cu diaconul Coressi. Din tiparniţa lui Lorinţ, d. Iorga crede că a eşit *Psaltirea* studiiată de pr. V. Ursăcescu, cum şi *Slujebnicul,* care nu e a lui Coresi. Ni se dau în anexe 3 clişee.

***

Andrei Rădulescu. *Juristul Andronachi Donici.* Buc. 1935 (Acad. Rom.).

Intru pomenirea celor o sută de ani de la moartea lui Andronachi Donici († 1829 Noemb. 4). Academia a proslăvit amintirea lui Andr. Donici prin studiul cetit asupra vechiului pravilist. Naşterea i-o pune pe la 1760/65 Tata i-a fost C. Donici; iar bun Apostol Donici. Ni se dau multe date din viaţa privată a lui A. Donici; cum şi o analiză a pravilei sale din 1814.

***

Buletinul comisiei istorice a Romăniei, vol. IX. Buc. 1930, 1 vol. 8°/₀ pg. 198. Din cei 5 membri ai comisiei istorice nu se vede figurând numele nici unuia, afară de al d-lui N. Iorga. De ce nu mai scriu studii d-nii D. Ruso, I. Nistor, Sextil Puşcariu şi A. Lepădatu? In acest al 9-a volum avem un minuţios studiu asupra *boerilor din Mărgineni* (Gh. D. Florescu). Mici corectări aduse studiului, un arbure genealogic rectificat şi o bibliografie bogată închee lucrarea; documente *muscelene* şi de pe *Valea Teleajenului* publică N. Iorga şi I. Răuţescu; tot d. Iorga publică inscripţii de la bis. sf. Arhangheli din Brăila. Marin E. Holban publică *raportul consulului Lagen* despre

Moldova din 1828. Iată câteva date: birnici (54393), scutelnici (29207), breslaşi (13003), crăşmari jidovi (1142). Total 98280. Venitul birului 1047988 lei. *Privelegiaţi* erau: mazili (2059), Ruptaşi (4039), rupte (1294), negustori hrisovoliţi (646), jidovi negustori (3729), bejenari (3001); total 14768, cari plătesc 152012 lei. *Scutiţi de dări*: boeri (888), postelnici (1905), slujbaşi (5474), sudeţi (2017), slujitori (21607); total 31891, suflete (579956); cei necuprinşi în liste: ţigani (42000), jidovi (3000), călugări (3500), maice (1500), jupânese văduve (300), slugi boereşti (1500); total 78800. *Feţe bisericeşti:* popi (3664), diaconi (2170), cântăreţi (2824), clisierşi (399), totat 8657.

Iaşii ocupă un loc special în raportul lui Lagen. Aminteşte de pădurile din Iaşi, de Bahlui, de glodul uliţelor. El zice că Yassy n'est pas ni ville, ni bourg, ni village. Câteva case mari boereşti; 8000 de case (?!?), 40 biserici, 3 pieţe, locuitori 35000 suflete.

Partea interesantă e notiţa rezumativă, ce d. N. Iorga o face asupra unei cronici germane scrisă în 1502 şi vorbeşte de Stefan cel Mare. Cronica a fost scrisă pentru Hartman Schedel, şi a fost găsită de d. Olgierd Górka, profesor polon, care aminteşte de ea în revista *Kwartalnik historyczny*, şi prepară un studiu întreg.

Originalul pare a fi fost scris în româneşte şi apoi s'a tradus în nemţeşte, după expresiile: zygan (ţigan), Fladygken (vlădici) etc.

***

T. Balan. *Cetatea Hmielov.* Cernăuţ 1927, 1 broş. pg. 24.

Cu o bibliografie bogată, autorul atinge chestia *ţării Sepenicului*, ale căruia hotare erau spre apus apa Colacinului şi Serafineţul spre Nistru (1400). Sepenicul a fost — zice-se — un voevodat, supt familia Muşat. Stefan Muşat a murit către 1319; fii săi Petre şi Stefan; după lupte Petru rămâne singur stăpân, şi a fost bărbatul Muşatei. In 1436 Ilie Vodă cedează Poloniei Hotinul (хотьнк), Ţeţine (цецюнк) şi Hmielov (хмеловь) cu toate ţinuturile, oraşele şi satele (волостами, мѣсты и селы). Sepenicul nu mai era o unitate politică aparte în 1436. Aici autorul arată că Hmilov şi Sepenic au fost acelaş lucru. Stefan cel Mare reia toate aceste locuri. Era însă un drum al Hmielovului în 6985, ce mergea între Oşehlib şi Coţmani şi tăiă satul Ivăncăuţilor. In anexă ne dă 4 doc.: 7029 Iunie 5 (slavon), 7099 Mart 16 (suret), 7173 Ianuar 28 (suret), 7175 Iunie 10 (suret).

***

Taki Papahagi. *Originea Molovişteniior şi Gopeşenilor.* Buc. 1930, 1 vol. 8°/₀ pg. 64.

După o schiţă de hartă a drumului străvechiu *via Egnatia*, cele 2 sate vin în vecinătatea Ohridei şi a lacului cu acelaşi nume (pg. 5). Apoi ne dă 47 texte de poezii populare din locurile acestea, cărora le face o analiză fonetică, gramaticală şi lexicală. Scoate încheerea că în secl. XVII a fost aici o emigrare de megleno-români; apoi după 1760 un strat venit din Moscopole, apoi un strat de populaţie bulgărească.

***

Vicenţiu Bugarin. *Călătoria lui Anatole Demidoff prin Banat.* Timişoara 1930 (extras din analele Banatului III, 4). Lucrarea d-lui Bugarin complectează pe V. Ghibaldan, care ne-a tradus călătoria lui Demidoff în 1837 prin ţările române. După o notiţă asupra autorului (n. 1812, căsătorit cu Matilda fiica lui Ieremia Bonaparte). Dă în traducere partea referitoare la călătoria prin Banat, Semendria, Palanca Nouă, Bobakari, Golumbaţ, Drencova, Orsova. Raffet a luat schiţe, din care ne dă 4, în clişee. (Posturi militare în Banat, un păstor, copii eşind de la şcoală).

***

Silviu Dragomir. *Vechile biserici din Zarand* şi ctitorii din secl. XIV şi XV-a. Cluj 1930, pg. 40.

Stărue asupra picturilor străvechi de la bisericile din *Crişcior* şi *Ribiţa* şi ne dă 3 clişee, vederi din biserici, cu inscripţia slavă: рава бж и хтит | орь жѹпаноѹ балѣ.., alta: рава бож нѣ | жоѹ панница | кнше | alta: рава божи Щефа | ноѹ балѣ ювоѹ сыноѹ | . Apoi ne dă un excurs asupra familieĭ Voevodului Bela, magherizat din *Bălea*. Urmaşii săi au fost *Stefan, Ladislau* şi *Ciucă* (Iova); iar fete a avut pė *Sora* şi *Filca*. Balea a fost ficior lui Boariu în 1415 Bălea de Krestior; a fost executat şi averea confiscată.

Pentru biserica din *Ribiţa* ne dă 7 clişee cu vederi osebite. Spălândusă pictura nouă s'a dat de portretele vechilor ctitori: *Vladislav* şi *Miclăuş*: хтиторь жоупаноу владисла | воѵ | alta: рак бжї жоупаноу Мікльоѵшоѵ. Inscripţia ne spune aceasta: Cu vrearea tatălui şi cu ajutorul Fiiului şi cu săvârşirea (sfântului Duh). Jupânul *Vladislav* şi cu jupaniţa lui *Stana* şi cu fiul lor şi cu fratili său jupânul *Miclăuş* şi cu jupăniţa lui *Sora*... s'a zidit şi s'a zugrăvit biserica sf. Neculai... în zilele lui Jicmond.. popa Dragosin în anul 6925 Iulie 15...»

***

Leca Morariu. *Dė ale Cirebirilor,* texte din Susneviţa. Cernăuţi 1930, (extras din Codrii Cozminului VI).

In anii 1927—928, d-l Leca Morariu a petrecut mai multe luni în localităţile *Ucicarii* supt Monte Magiore, în *Cicii* din Jeiău; şi în alte 7 sate de supt Monte Magiore, şi a adunat texte istriene, publicate în revistele: *Junimea literară* (XVI, XVII, XVIII), *Făt Frumos*, *Graiul Românesc*, şi *Floarea Soarelui*. Textelor aduse le face şi traducerea: *Trientinu* (al treisprezecelea), *ştela de oro* (steaua daruită); *Bucvichiu* (Făgeţelul), *Ferenţ*, *Gumnaciu*, *fratele cela şegav* (isteţ). Ca studiu lexical şi de limbă ne dă 523 de note variate asupra textelor aduse.

***

Dr. Simeon Reli. *Bucovineni celebri în ierarhia Moldovei (1777—1850).* Cernăuţi 1930, extras din *Candela* XL). E conferinţa inaugurală a cursului de istorie bisericei române (28 Noembre 1929) la Cernăuţi. Vorbeşte de arhimandritul Meletie Ghica cu testamentul lui din 1 Dec. 1787, fugar din Bucovina; apoi de *Meletie* Episcop Romanului (1787—1796) de loc din Rădăuţi, zis Episcopul *Antonie;* apoi *Gherasim Clipa Barbovschie*, episcop Huşilor (1796—1803), de loc din Beceşti (Cernăuţi) şi fratele său Archim. *Sofronie*, predicatorul Mitropoliei. I se dă şi portretul după Cr. Romanului, unde a păstorit de la 1808—1816; apoi *Meletie Lefter* (Brandaburul), hirotonisit Episcop de Huşi (1806—1826), apoi Episcop de Roman (1826—1844); şi Mitropolit al Moldovei (1844—1849); el e mitropolitul cu cei 3 de m la cupeana Mitropolitană: M(eletie) M(itropolit) M(oldaviei), care contemporanii îl tălmăciau: 40000+40000+40000 galbeni.

***

Sim. Reli. *Crucea Moldovenilor din Viena.* Cernăuţi 1930 (extras din *Codrul Cozminului* VI). E vorba de Crucea Moldovenilor lasată Vienezilor de Şerban Vodă al Munteniei în 27 Oct. 1683, cu text latin, care o dă în schiţă. Crucea a fost luată ca trofeu de la Turci şi spre lămurire dă textul raportului din 1683. «Curiöse Denkwürdigkeiten» = memorii curioase. Crucea e de lemn şi s'a rădicat în lagărul creştin de Şerban Vodă.

***

Al. Iordan. C. Berariu-Cernăuţi 1930 (extras din Junimea literară XIX).

Profesorul de drept constituţional la facultatea juridică din Cernăuţi, stâns în ziua

de 29 Noemb. 1929 în vrâstă de 59 ani a fost o figură prea cunoscută pe arena literelor române din Bucovina Austriacă.

Neamul Berariu e Bănăţan, mutat în Bucovina supt general Enzenberg.

Ieremia Berariu avu 2 fii: Nicolae şi Alexandru zis *Ieremievici*. In 1868 Artemie Ieremievici ceru să-şi zică iarăşi Berariu. Căsătorit în 1861 cu Iuliana fiica pr. Sam. Murariu, el fu paroh în Ceahov.

C. Berariu a fost poet, şi în şiraoa poeţilor Bucovineni va ocupa un loc de cinste. El începe a scrie cu poezia *„In pustiu“* şi încheie cu *Bacanal tracic*. La urmă ni se dă bibliografia tuturor publicaţiilor sale; poezii, articole, traduceri, lucrări şi critică literară despre C. Berariu.

***

Octav Botez, *A. D. Xenopol ca filosof al Istoriei*. Buc. 1928. 1 vol. 8°/₀ pg. 222.

De şi am cartea pe birou mai mult de un an, n'am apucat a ceti din ea de cât primul capitol şi am lăsat'o, nu pentru lipsa de interes la cetire, dar preocupat de altele, căci m'am deprins a nu lăsa — *nulla dies sine linea*, — din mână de cetit o carte până n'o isprăvesc. Dar cum coloanele buletinului *Ioan Neculce* erau departe de *recensiuni*, m'am lăsat mai la urmă. Şi eu am fost unul din primii elevi ai lui A. D. Xenopol, la Universitatea din Iaşi între 1882—85; cu noi a făurit el *Teoria lui Roesler;* cu noi a pus bazele Cursului său de Istoria Românilor. L'am văzut dar ca bucătarul, croind şi împletind faptele şi epocele Istoriei Naţionale. Apoi la revista *Arhiva* am stat pururea alături de maestru şi de dragostea lui de lucru — casa lui deschisă şi biblioteca lui era la dispoziţia studenţilor sirguincioşi. Poate din tot ceia ce am lucrat eu are şi Xenopol o mare parte de vină, căci m'a îndrumat ca adevărat dascal; şi prima conferinţă ţinută la şcoala Normală *„despre retorul Priscus“* secl. V-a a pus temeiurile dragostei mele de istorie.

Xenopol prin firea lui era *gânditor*. Ori teoria lui Rösler nu este oare mai mult o *pledoarie* istorică, faţă cu migăloasa lucrare a d-lui Filipide *«Originile Românilor»?* Abstractul, generalul filosofic se văd la fiecare pas în felul cum a împărţit în capitole din *Istoria Românilor*, după înrîuririle culturale ale epocelor, de şi multe fapte politice n'au nexul lor cultural, ca obârşie!

A. D. Xenopol a evoluat spre filosofia istoriei pe o cale paşnică şi înceată, şi dacă la 50 de ani scrie *Principiile Fundamentale ale istoriei*, — după exact 30 de ani de cercetări istorice — nu e o mirare; filosoful era în germene din primele lui lucrări (1869). Dar Xenopol era şi artist, poet, muzicant; disciplinile lui artistice, fiind înclinări fireşti, idealismul şi abstractul l'au mânat şi la cercetările istorice.

Lucrarea d-lui Botez este o amplă expunere a teoriilor filosofice, prilejite din cercetările lui Xenopol. Numai la urmă (cap. VIII) vezi ceva rezumativ de *A. D. Xenopol gânditor*. In celelalte 7 capitole sînt excursii generale asupra problemelor în sine de filosofia istoriei, în care apare şi Xenopol cu vederile lui în noianul sintetizanţilor în Istorie (în bibliografie ne dă nu mai puţin de 77 de scriitori; între care notăm dintre români: Rădulescu-Motru, I. Petrescu, Gh. Panu, D. Gustl, D. I. Floru, Tiberiu Constantinescu, Dan Bădărău). Aice se discută: *faptele de repetiţie* şi de *succesiune; teoria cunoaşterii; cauzalitatea, Factorii istorici, legile istorice, seriile istorice, tăria valorilor în istorie, metoda în istorie*, etc.

Dacă autorul ar fi fost un istoric — nu critic şi filosof — ar fi întregit lucrarea cu faptul că A. D. Xenopol în ultimele sale lucrări: *Istoria partidelor politice* şi mai ales în *Domnia lui Cuza Vodă* a aplicat singur principiile sale filosofice: cauzalitatea, seriile istorice, faptele de succesiune, etc.

Stilul filosofic cere şi o sforţare de gândire şi o disciplină a minţii în abstract, dar şi o cultură generală absolut temeinică. De aceia Xenopol ca filosof n'a prea fost cetit şi utilizat în ţară de publicul nostru, şi d-l O. Botez face o plăcută escepţie, ceia ce-i măreşte şi sporeşte valoarea lucrării.

***

C. Tomescu. *Catagrafia Basarabiei* din 1820 (132 sate din Orheiu) Chişinău 1930, 141 8°/₀ pg. 60.

E un studiu în continuare la cel început în 1929, când s'au dat 99 sate cuprinse în 4 ocoale; aici dă lista satelor (132) pe alte 5 ocoale. Va mai da încă 127 sate. Deci Orheiul număra în 1820 un total de 358 sate; un centru de viaţă românească străveche Sinteza etnografică va fi dată la urmă.

***

General Radu Rosetti. *Câteva săbii de ale lui C. Brancovanu Vodă.* Buc. 1929. (Acad. Rom.).

Dl. C. Marinescu a fost descris una din aceste săbii, păstrate la *Torino* „Armeria reale“: «βοήθει τῷ ἡγεμόνε καί πιστῷ αὐθέντῃ κωνσταντίνῳ».

A doua sabie e în posesia d-lui Manukian, cumpărată la Paris în 1924 de la un anticar: «νικῆς βραβεῖα δορήσει κατα τῶν πολεμίων τῷ ἡγεμόνι και προτῷ αὐθεντῃ κωνσταντίνῳ, ὥσπερ πότε τῷ βασίλει μεγάλῳ κωνσταντίνῳ.»

A treia sabie e la Luvru, cu aceiaşi inscripţie ca a doua.

«Σὺ βασιλεῦ ἀήττητελόγε θεοῦ παντάταξ».

Două clişee ne dă icoana săbiilor.

***

Ilie Popescu-Spineni. *Metoda Studiului dr. român* (lecţie inaugurală). Piteşti 1927, 1 vol. 8°/₀ pg. 26.

Profesorul de dr. Roman la facultatea de drept din Iaşi a publicat lecţia sa inaugurală de la fac. de drept din Cernăuţi. După ce aduce un omagiu general Bucovinei, prin tezaurele, ce le păstrează în sinul său, întră în tratarea subiectului. Arată *utilitatea* studiului dr. Roman emiţând teoria că *Justinian* a fost un vlah de pe Vardar, el care a întocmit *corpus juris civilis.* Arată mersul evolutiv al dr. roman în evul mediu; atinge întreaga literatură juridică românească (Zasius, Cujas, Favre, Savigny.

Dr. Roman a creiat limbajul juridic, este şi azi o gimnastică a inteligenţii; el e temelia dreptului istoric; el a desvoltat acea critică juridică, baza oricărui studiu istoric, La urmă încheie cu o interpretare nouă, ce a dat pasajului cu referinţă la *Nexum.* constând din interpretările tuturor Romaniştilor, chestie care formează subiectul unui studiu aparte asupra dr. Roman.

***

M. Costăchescu. *Neamul lui Oană vornic de Suceava.* Iaşi 1929 (extras din Cercetări istorice).

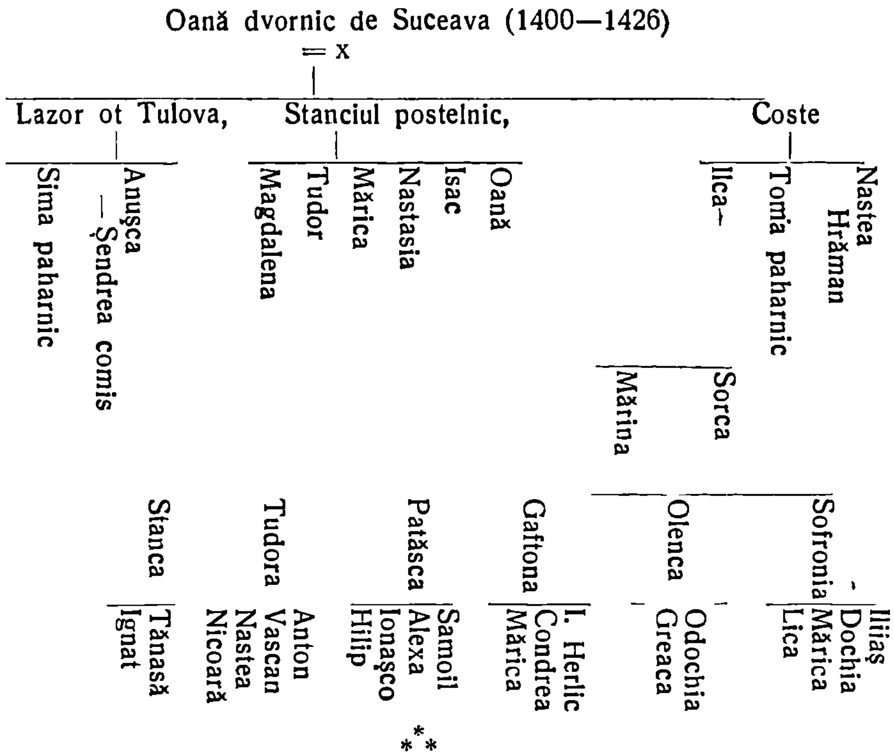
Din monografiile publicate până acum de colegul nostru d. M. Costăchescu se desprinde o sistemă în felul său de a lucra, izvorîtă din acea metodă critică, documentându-se la cel mai minuţios discernământ.

Scotoceşte toate documentele, ce vorbesc de persoana supusă studiului; dă prea bogate note bibliografice. Texte slavone-româneşti pe cari se bazează studiul şi o lămurire în nota pentru identificarea satelor, ce au aparţinut cândva boerului Oană.

Aceasta l'a impus cercurilor chemate a i se încredinţa marea publicaţie de doc. slavo-

române de la 1372—1457, ca întregire marei opere de diplomatică internă şi externă a lui I. Bogdan, care a publicat *Documentele lui Stefan cel Mare*.

Iată o încrăngătură a neamului lui Oană dvornicul, aşa cum reiesă din documentele publicate.

***

Aurelian Sacerdoţanu. *„Tot satul cu tot hotarul"* (o chestie în diplomatică românească), Craiova 1930 (extras din Arhivele Olteniei a IX, 47—48).

Autorul scrie studiul fiind la Paris în Mai 1929, de aceia se scuză că n'are toate publicaţiunile istorice din ţară, şi în special de la Iaşi (I. Neculce, Ispisoace şi Zapise, etc):

Expresii вьс село и със вьсом хотаром = tot satul şi cu tot hotarul, nu reproduce totdeauna adevărul. In acest scop face un escurs asupra diplomaticei interne cu referinţe la satele Costeşti, Crasna, Resipeni, Vlădeşti, Tismana; iar din Moldova satul Bogdăneştii (după *Suretele* mele).

In general autorul n'a adâncit chestia, mai este mult încă până la definitiva rezolvire. Nu cunoaşte toată literatura istorică în referinţă; apoi traduce greşit din slavonă, căci швкаць nu e *însă*, ci *usebi*, sau *afară de*... (196). Funiile de moşii mergeau pe lungimea satului nu pe largul lor, adică pe coama dealului înspre fundul văii, şi o funie cuprindea tot felul de teren din lungul moşiei: deal cu păduri, coaste cu livezi şi vii, fâneţe, imaşuri, loc de arătură, priseci, iaz cu mori, vatră de sat sau selişti; acestea toate erau pe lungul moşiei, şi aşa se împărţia moşia pe *moşi*, pe *bătrâni*, care la măsurătoare se socoteau în *funii*, în *odgoane*, în stânjini, sau prin Basarabia în *ceasuri* (Hotărnicenii), modă orientală turanică.

Falsurile în documente apar lesne de tălmăcit când legi documentele; am dat de multe falşuri la *Strahotin*, la *Cobâlea*, la *Băceşti*, etc. Când mânăstirile sau particularii aveau interese de acaparare. Divanul le tăia în 2—3 părţi uricul falş (Bereasa din Vaslui).

Boerii se introduceau în moşiile răzeseşti prin *danie* (o vânzare deghizată) şi nu mai aşa avea dreptul la protimisis.

Studiul d-lui Sacerdoţanu e întovărăşit de 117 notiţi bibliografice, necomplecte. A

spune că chestia vecinătăţii studiată de Radu Roseti şi Gh. Panu (în contradictor) e perimată; că *boerii* lui C. Giurescu, cari *trebuesc complectaţi*, nu vor putea fi modificaţi de cât dacă documente nouă vor fi găsite; e lesne de înţeles!

Studiul d-lui Sacerdoţanu are meritul că va provoca discuţii de complectare. De pildă cum se va tălmăci expresia străveche din secol. XV-a: am dat loc din pustiu cât să poate trăi în destul *un sat... două sate... trei sate!* Care era mijlocul pe teren de a alege întinderea unei moşii ca să poată trăi 1—2 sau 3 sate?—Era arcul cu pistreala săgeţii, nu alte norme de directivă!

***

P. Constantinescu-Iaşi. *Arheologiea preistorică.* Iaşi 1930 (extras din Revista Critică Iaşi).

In acest articol — studiu Dr. P. Constantinescu-Iaşi, un harnic cercetător al trecutului artistic, ne dă starea de azi a ştiinţei arheologiei în Europa. Incepută în secol al XVI-lea cu M. Mercotin, se opreşte asupra ultimelor lucrări ale lui I. Déchelette, mort în război ca un erou, şi G. Goury şi Grenier. Aminteşte de cercetătorii noştri arheologi începând cu Cezar Boliac, A. Odobescu, N. Beldiceanu, Gr. Buţureanu, Gr. Tocilescu, Sabba Stefănescu, Teohari Antonescu, V. Parvan, I. Andrieşescu, Marcu Roşca. De ce uită pe Gh. Săulescu?

In studierea epocelor preistorice la fiecare epocă aduce şi incadrează în cercetări staţiunile preistorice din România, cu tot materialul arheologic, ce s'a găsit acolo.

***

D. Costescu. *Fazele ministeriale în România* de la 1862—1930. Buc. 1930 1 vol. 8°/₀ pg. 188.

In lista divanurilor domneşti—vechile ministere ale ţărei,—epoca de la 1862—1930 găseşte in lucrarea d-lui Costescu o întregire. Autorul nu face nici o sinteză.

S'o facem noi.

A. I. Cuza Vodă a avut în intervalul de la 23 Ianuarie 1862—11 Febr. 1866 34 de miniştri, în cele 25 de remaniari ministeriale; deci o foarte agitată domnie în ceia ce priveşte stabilitatea guvernelor.

Carol I a avut în cei 48 de ani de domnie 158 de miniştri şi 37 de remanieri ministeriale.

***

Gh. Cardaş. *Călători apuseni la Românii din peninsula Balcanică.* Buc. 1930 (extras din Rev. Macedoniei II).

Aduce pasagii interesante din E. M. Cousinery, consul francez; scrie în 1831 o descriere arheologică a Macedoniei, între călătorii cari vizitează pe Aromâni de la William de Rubruquis (Rary Storck) din 1254 până la Thompson din 1913, reproduce din călătorul Thomas Swart Hyghes 1820, in care vorbeşte pe larg despre politica plină de cruzimi a lui Ali Paşa şi distrugerea Moscopolei.

***

C. A. Spulber. *Cea mai veche pravilă românească.* Cernăuţi 1930, 1 vol. 8°/₀ pg. 88.

In 1921 răposatul Andrei Bărsan descoperi la Sighetul Marmaţiei sbornicul oferit de pr. Artemie Ardenco din *Ieud*, în care a găsit 12 foi tipărite din o veche pravilă românească. Textul se găseşte scris de mână în *Codex Negoianus.* (Col. Tr. 1883, p. 32.

Autorul retipăreşte textul celor 12 file din Pravila de la Jeud, cu o transcricre „in-

terpretare" schimbând ordinea şi lexicul. In al doilea loc (pag. 34—69) publică în facsimile textul Pravilei din *codex Negoianus*, cu transcrierea în litere latine.

Facsimilele sînt şterse, şi cetirea prezintă greutăţi la cetire. Ca an de tipărire pune 1563 şi face un mic escurs asupra asemănărilor tipografice Coresiane şi al Pravilei. Repune chestiunea din Coresi „drept aceia am scris de am tipărit Tetravanghelul şi Pra...) că e vorba de *Pravilă* nu de *Praxiu* (Lucrul apostoleşc).

Ca izvoare scoate că s'a avut în vedere textul Pravilei, întocmită de fostul Patriarh al Constantinopolului de la 580—619, *Ioan Neştiutul* (Pustnicul), utilizat şi de Varlaam în „Cele 7 taine" Iaşi 1645, εκ τοῦ κανονικοῦ τοῦ ἁγίου Ιωαννυ Νεστευτοῦ.

***

Dan M. Iliescu. *Cetatea de Floci.* Buc. 1930, 1 vol. 8°/₀ pg. 44 (extras din Buletinul asociaţiei licenţiaţilor).

In partea I pomeneşte numele, ce a purtat această cetate la gura Ialomiţei: *Flossis* (Vaillant), *Olaci* (pe la 1084), *Floci* (1431), *oraşul Floci* sau de *Floci* (secl. XVII), *Cetatea de flotă* (să fie de vină d-l Filipide, în acel sentiment de jenă în rostirea cuv. *floci?); apoi face etimologia cuv. Floci; Ifloci = romani, Vlahi, civitas *Velanorum;* deci acest lanţ de etimologii: Alani—Valani—Vlahi—Ifloci—Floci = *Români.*

Aşezarea oraşului şi a schimbat vatra, din cauza cursului Ialomiţei. Vechimea e *pre Romană;* e pomenit ca oraş Dunărean, după alte oraşe ca Câmpulung, Rucăr, Tărgovişte, Argeş, Floci (1431). In § 4 se ocupă de istoricul oraşului, cu care ocazie face un escurs asupra comerţului Munteniei spre Dunăre şi linia Braşovului. In dovedire reproduce mai multe documente: 6975 Iunie 15 (Radu Vodă), 7013 Ghen. 11 (Radu Vodă) 7095 Mai 5 (Şoltuzul de Floci), 7155 April 10 (Matei Vodă), 1779, când e dăruit Mărcuţei de A. I. Ipsilant Vodă. In 1780 oraşul Floci nu mai există şi se ridică în locu-i *Piua Petrei*, unde se mutase tot comerţul din vechime al oraşului Floci, care rămăsese departe de apa Ialomiţei. Piua Petrei există ca început de târg din 1595, „în una villa detta Piatra".

***

Petre Suciu. *Clasele noastre sociale* (Probleme ardelene). Turda 1930 (extras din Monografia jubilară asupra Ardealului).

Nu e lipsit de interes pentru cetitorul din Regat să afle *stările sociale* din Ardeal înainte de unire. Cifra vorbeşte prin sine. In vechime Ardealul a trecut supt un regim de privilegii favorabile celor 3 naţiuni: *Hungari, Saxoni et Siculi.* Românii lipsiţi de boerime au ajuns a fi numai *sate şi preoţi.* Cu 1848 se schimbă raportul prin desfiinţarea privilegiilor.

Clasa ţărănimei de atunci începe rostul său: proprietate pulverizată, cultura extensivă, lipsă de capital şi credit; camătă mare.

Proprietatea mare era 84°/₀ în mâna Ungurilor (un milion Unguri aveau 2803 moşii cu 1,891,936 jugăre. Din 3 milioane români erau zileri 720216 locuitori, şi 674566 aveau moşii. Băncile (Albina 1872) au înlesnit cumpărare de moşii. In 10 ani s'au cumpărat 166394 jugăre de la Unguri cu 60 mil. coroane.

Clasa de mijloc stă şi mai prost. Oraşele fiind acaparate de Unguri, şi Saşi, numai după desfiinţarea legei vechi a breslelor (1872) Românii au început a mişca spre meserii. De unde în 1910 Românii aveau 6.89°/₀ meseriaşi (26376), în 1928 aveau 40°/₀ români (40000 maeştri). In industrii abia avem mâna de lucru; totul e străin.

Clasa intelectuală a creiat-o Blajul cu şcolile sale şi e cea mai nouă creaţiune în Ardeal. In 1910 studenţii Români la Universităţile maghiare erau numai 415 (3°/₀); iar Ungurii aveau 55000 elevi secundari şi studenţi.

Funcţionari români supt Unguri erau numai 10000 (6.9%), din totalul de 144249. Intelectuali români erau în 1910 numai 11538; azi avem 280711 elevi secundari români; iar funcţionarii administrativi erau 913 români în 1910 şi 1388 în 1928; pe când ne-români au scăzut de la 2000 (1910) la 992 (1928).

Concluziile ce le trage autorul reiese din cifre. O critică amară a nouei îndrumări şcolare. Strigătul unui ardelean pentru Ardeal, strigătul oricărui român de pretutindeni: îndrumăm rău tineretul; statul dă dovadă de lipsă de *previziune*.

***

Revista societăţii istorico-arheologice bisericeşti din Chişinău vol XX, Chişinău 1930, 1 vol. 8°/₀ pg. 276.

Aşteptat de mult acest volum, îl vedem că cuprinde următoarele studii: pr. *C. Bobulescu* (Feţe bisericeşti în războae etc.), studiu ce ocupă 115 pagini. Cetire interesantă, pune în evidenţă pe f. mulţi reprezentanţi ai bisericei în capul mişcărilor militare şi politice din ţară şi din lumea întreagă. Mai multă ordine în materii ar fi dat o mai mare claritate subiectului. D-l *C. Georgescu-Vrancea* publică un rezumativ studiu asupra pravilistului Andronachi Donici, cu prilejul a 100 ani de la moartea lui († Noembre 1829). Acesta e o complectare a studiului d-lui Andrei Rădulescu de la Academie, asupra aceluiaşi subiect. *Documente basarabene* publică d-l *L. T. Boga*, în număr de 39 între 7162—7185 cu un slavon; *Th. Inculeţ* — unul din 1838; *T. Bulat* publică: biserica din Brăila trece supt jurisdicţia Ep. de Buzeu din 1809. *Banul Toma Cozma* de mine. De studiul d-lui C. Tomescu am amintit în altă parte (132 sate din Orhei).

***

Codrul Cozminului. (I. Nistor şi V. Grecu) vol. VI, Cernăuţi 1930.

Dintre studiile şi articulele cuprinse în vol. VI am stăruit asupra unora după extrasele făcute (Cehoslovacia şi România; de ale Ciribirilor, Crucea Moldovenilor de la Viena). Pe lângă acestea mai publică d. *T. Balan* (Bucovina în timpul războiului). Ca toate studiile ce privesc politica războiului, cei ce scriu au avut interesul să prezinte prin o anumită prizmă. D-l I. Nistor spune pieziş lucrurile; dr. Cazacu şi Inculeţ ca şi I. Nistor despre Basarabia cam tot aşa. Istoricul imparţial al politicei provinciilor alipite va veni; nu cei de astăzi cari au avut pasiunea evenimentelor, resentimentul persoanelor; ei nu pot să spună tot adevărul şi întreg adevărul.

Dl. *A. Bocăneţ* face istoricul oraşului Cernăuţi, lucrare metodică, cu bibliografie şi indice şi f. bogate note. Lucrarea o împarte în 4 părţi; cap. I tratează faptele istorice în legătură cu Cernăuţii. Aici expune începuturile Moldaviei şi fricţiunile politice cu Polonia pentru Pocuţia şi Şipeniţ. In cap. II, face istoricul organizării Cernăuţilor, cu lista staroştilor de Cernăuţi şi a vameşilor de margine.

Namesnicii ocoalelor nu sânt bine şi complect trataţi. In cap. III avem vederi asupra oraşului Cernăuţi; întinderea, dările şi populaţia. Interesantă e lista Pitzeli pentru proprietarii din Cernăuţi anul 1787; ei erau în număr de 414 case, din care 232 erau ale românilor, 34 edificii de stat; evreii cu cahalul lor numărau 76 de case; iar 74 erau ale altor neamuri. In alăturare dă şi planul Pitzeli al oraşului Cernăuţi.

Dl. *N. Gramadă* studiază din drumul **scriiturii** (!), făcând istoricul originii alfabetului.

***

Aşezământul cultural I. C. Brătianu. In timpul din urmă literatura istorică s'a îmbogăţit cu strângerea materialului istoric informativ, datorit la trei aşezăminte culturale: M. S. Regele Ferdinand I; I. C. Brătianu (tatăl), şi I. I. C. Brătianu (fiul).

Mai veche în dată e fondaţia culturală Ion C. Brătianu, care numără până acum 12 vol. de material istoric, cuprins în suta de ani de la epoca renaşterii (1821—1919). Scopul e îndoit: o adunare de material istoric (documente şi studii) cu referinţă la Istoria contemporană, care e mai complexă prin mulţimea factorilor contribuitori la desfăşurarea evenimentelor politice; în al doilea loc prilejul fericit de a se arăta partea familiei Brătianu, tatăl, fiul, şi următorii în desfăşurarea evenimentelor de la 1821 în coace. Şi de şi Moldova n'a intrat în orbita Brătienistă decît abia după 1881 şi Moldova îşi va avea partea ei în această frumoasă şi mare colecţie.

In vol. I (52 pg.) d. *I. C. Băcilă* ne aduce o bibliografie (cam necomplectă a războiului de neatârnare (1877—78). Ne aduce un total de 242 de publicaţii, cea din urmă este marşul: arme, arme, arme, armonizat de Gavril Muzicescu.

In vol. II (62 pg.) d. *P. P. Panaitescu* publică 4 studii istorice ale lui Nec. Bălcescu, inedite până acum: 1) Mersul revoluţiei în Istoria Românilor, 2) Miron Costin istoricul, 3) Bătălia de la Cosova, 4) Starea socială a plugarului român. O mică notiţă biografică, prea cunoscută, şi un indice bibliografic complect, a scrierilor tipărite, lucrări în ms. şi scrieri despre N. Bălcescu.

In vol. III (pg. 30) d. *Liviu Marian* ne dă o schiţă biografică şi bibliografică despre B. P. Hajdeu. Cât despre bibliografie e departe de a fi complectă, cum singur autorul spune, căci ar trebui răsfoită toată publicistica română de la 1856 încoace pentru a şti complect opera istorică, filologică, poetică şi politică a lui B. P. Hajdeu.

In vol. IV (pg. 68), d. *M. Popescu* publică doc. inedite din preajma Unirii principatelor, după raportul lui Alfons von Wimpffan, Stokera, şi Simon. In Muntenia candidaţi erau: Al. Ghica Vodă, Gh. Bibescu Vodă, Barbu Ştirbei Bibescu Vodă; apoi boerii mari: C. Cantacuzino fost caimacam, beizedea C. Gr. Ghica, beizadea C. Suţu şi Ion Ghica. Nu uită a pomeni că dintre capacităţile ţării ar fi fost candidat emerit şi I. Eliade Rădulescu.

Stokera vorbind de Moldova arată între candidaţi: M. Sturza Vodă; beizade D. Sturza, beizade Gr. Sturza, Gr. Ghica Vodă, Lascar Cantacuzino Paşcanu, T. Balş, vist. N. Roset Roznovanu, log. Stef. Catargi, vornic C. Negri, etc.

In vol. V (pg. 104), d. *Emil Vârtosu* ne dă ştiri despre Ion Eliade Rădulescu; şi anume: 17 doc. ce vorbesc de tipografia lui Eliade între 1820—1863. In al doile loc ne dă despre *Enhirid* (mânelnic) al pravoslavnicului hristian, tradus de Eufr. Poteea după Alex. D. Sturza Foarte instructive sînt cele 34 scrisori, corespondenţă şi cu Gh. Bariţ între 1838—1869. Cu ştiri despre *Biblicele* din 1858 se închee lucrarea.

Pentru înţelesul textelor autorul le dă în transcriere cu ortografia nouă şi în pg. 2 dă modelul de transcriere.

In vol. VI (pg. 130) ni se dau 4 conferinţe ţinute la *Universitatea liberă* din Bucureşti de d-nii I. Andrieşescu (arheologia Dobrogei), C. C. Giurescu (Istoria nouă a Dobrogei); I. Simionescu (Pământul Dobrogei), şi A. Popovici Băznoşanu (Fauna şi Flora Dobrogei), Centrul cercetărilor arheologice stă în jurul lui Gr. Tocilescu şi mai ales a lui V. Pârvan. De la Iaşi au făcut cercetări d-nii O. Tafrali şi Nicorescu.

In vol. VII (pg. (XXIV+348), d. *Mihai Popescu* ne dă doc. inedite din arhiva de stat a ministerului de interne şi de justiţie din Viena, între 1848—1859; cu durere însă aflăm că cea mai mare parte din arhiva min. de justiţie a fost arsă de comunişti în 1927, când era procesul comunist din *Burghenland.*

Se publică numai în text german 85 acte şi scrisori chiar împărăteşti, din care ultimele 2 sânt ale lui Andrei baron de Şaguna. In 2 facsimile ni se dau iscăliturile a 7 fruntaşi deputaţi români, merşi la Viena; cum şi stema Ardealului cu cele 7 turnuri

de cetăţi, o listă de nume pe Ungureşte şi Nemţeşte date cu echivalentul lor românesc, o bibliografie a publicaţiunilor, ce privesc această epocă, etc.

In vol. VIII (pg. 148) dl. *T. Balan* publică refugiaţii Moldoveni în Bucovina din 1821 şi 1848. Face o interesantă şi succintă povestire a rostului Bucovinei; fuga din 1821 din cauza frământărilor *Eteriei;* apoi la 48 o sumă de fruntaşi moldoveni găsesc adăpost la fraţii lor Bucovineni. Dintre cei mai de vază ne dă pe T. Musteaţă şi fraţii Hristodulo şi Apostol Petrino, îmbii Macedoneni. Pagini speciale consacră lui C. Hurmuzachi, fiul cel mai mare a lui Eudoxiu Hurmuzachi. 73 documente ilustrează lucrarea.

In vol. IX (pg. XX+368) d. general *Radu R. Rosetti* publică jurnalul de operaţiuni al diviziei de infanterie de rezervă între 23 Iulie 1877—29 Iulie 1878. Jurnalul se păstrează la dl. inginer N. Cerchez, fiul generalului M. Cerchez, scris de căpitan Balan, un excelent militar, elev al şcolilor franceze şi belgiene. Pentru cetitorul specialist desvoltarea tehnică a războiului de neatîrnare din 1877 este un frumos prilej de perfecţionare militară.

In vol. X (pg. 136) dl. *P. P. Panaitescu* publică ştiri nouă despre Emigraţii poloni şi revoluţia română de la 1848. Pe baza a 34 documente, rapoarte, scrisori, autorul face un exposeu al principalilor agenţi poloni, cari lucrau în ţările româneşti şi la Constantinopol în chestia provocării revoluţiei: Butkievicz, Zabliki, Czajkowski, contele Ilinski (Skender Paşa), şi pe deasupra tuturor principele Czartoryski, şeful misiunei Polone. Ei cautau reînvierea Poloniei, cari nu s'a isbutit nici după Crimeia (1853); voiau o împăcare între Unguri şi Români (N. Bălcescu). In încheiere arată că Ţările Româneşti şi-au cules roadele din aceste frământări ale anului 1848, nu însă şi Polonia, care a continuat a suferi jugul moscovit.

In vol. XI (pg. XII+402) d. *C. C. Giurescu* publică o nouă lucrare: Acte şi cuvântări ale lui I. C. Brătianu. Este al 3-a volum de discursuri parlamentare ale lui I. C. Brătianu, dar celelalte 2 apărute mai înainte şi în altă editură. In *Introducere* d. C. C. Giurescu face un expozeu asupra intenţiunilor fondaţiunilor culturale Brătianu în scopul de a strânge materialul necesar cunoaşterei Ist contemporane. Acest plan trebuia pus la vol. I, nu la al X-a; dar fiind că vorbeşte de activitatea parlamentară a lui I. C. Brătianu în întroducere face apologia lui I. C. Brătianu fără a crede însă că prin această scurtă apologie s'a spus ultimul cuvânt în chestia Basarabiei la 1876/78. Ca anexe aduce 166 acte: scrisori, discursuri, legi, adrese, circulări, în care se vede activitatea ca parlamentar şi ministru a lui I. C. Brătianu.

Literatura politică şi activitatea parlamentară a fruntaşilor vieţei noastre politice se îmbogăţeşte cu acest al 3-a volum al discursurilor lui I. C. Brătianu, pe lîngă cele ale lui N. Blaramberg, C. Boerescu, General Gh. Manu, Nicu Filipescu, P. Carp, Take Ionescu, Barbu Catargiu, care trebue să figureze în orice bibliotecă politică. Dar catalogul trebue complectat.

In vol. XII (pg 212) dl. general *Radu Rosetti* publică al 2-a studiu despre corespondenţa generalului Iancu Ghica asupra evenimentelor de la 2 April 1877—8 April 1878. Ion Ghica beizadea a fost fiul lui Gr. Ghica Vodă şi al Elenei, fiica lui Iancu Sturza Vodă. A ţinut în căsătorie pe Alexandrina Blaramberg, nepoata ultimilor 2 Ghiculeşti. Era frate cu Costache şi Alexandru Ghica. Studiile şi le-a făcut în Elveţia la Fribourg, şi fu elevul lui père Girard. A fost şi ministru supt Cuza Vodă şi Carol I şi avu însărcinări militare-politice pe lângă Curtea rusască, mai ales când Ţarul Alexandru II era la Kişinău, în preajma răsboiului (2 April). In *Introducere*, autorul schiţază atitudinea hotărîtă a lui I. C. Brătianu pentru războiu, pe când Kogălniceanu *şovăia*, cum se vede din telegramele sale (?).

Corespondenţa generalului Iancu Ghica e datată din Kişinău între 2 April—17 Mai; apoi de la Plevna între 17 Iulie—25 Noembre; când din cauza mersului războiu-

lui de împresurare a Plevnei spre a capitula prin foame, el a scris către soția sa, d-na Alexandrina Ghica (i se dă portretul); iar de la 13 Ianuar—8 April 1878 e datată din Petersburg. Totalul corespondenței cuprinde 138 acte.

Toate volumele au în complectare un *indice* alfabetic pentru consultare și o tablă de materii pe capitole sau pe documente.

Tot în colecția fondației I. C. Brătianu, se dă broșura în franțuzește (pg. 52) a d-lui Gh. I. I. C. Brătianu «Le problème des frontières Russo-Roumaines pendant la guerre de 1877—1878 au congrés de Berlin. Tonul este apologetic.

***

Așezământul Ion I. C. Brătianu ne dă până acum 2 volume și anume:

1) *Unirea Bucovinei* (28 Noembre 1918), de I. Nistor, 1 vol. 8°/₀ pg. 214.

In legătură cu cele 33 acte aduse în anexă, dl. I. Nistor tratează în Introducere un studiu asupra următoarelor puncte: 1) Bucovina supt jug străin. 2) Bucovina în timpul războiului mondial. 3) acțiunea refugiaților Bucovinei în timpul războiului. 4) Constituanta Bucovinei, 5) Intrarea armatei române în Bucovina, 6) Activitatea consiliului Național, 7) actul Unirei.

Asupra fondului celor afirmate este să se facă multe rezerve și critică de acte oficiale ignorate cu tendințe; Se știe că tratatul României cu aliații abia au cuprins Cernăuții cu multă trudă; iar nordul Bucovinei din Prut la Nistru era lăsat Rusiei. Și cu toate acestea l'am căpătat la Versailles. De ce? Mi-aduc aminte că la banchetul dat de partidul democrat a lui Take Ionescu, în București în salonul Hotelului Bulevard, am fost întrebat — aceasta în Mai — de șeful meu: Ce zici, tu Ghibane, istoricule, merită să ne sfădim cu Rușii pentru *Cernăuți?* — Nu numai sfadă, șefule, să facem și războiu. Un colț din Bucovina nu trebue pierdut; e locul unde doarme somnul de veci Stefan cel Mare, care a stăpânit Pocuția, și țara Șepenițului. — Ei, voi istoricii, sînteți totdeauna pretențioși.— Era tocmai în toiul discuției diplomatice asupra hotarului de nord al Bucovinei, *cu* sau *fără* Cernăuți. Și l'am căpătat cu tot teritoriul Nordic. Și Doamne, ce regiune frumoasă și de vechi amintiri!

2) *Unirea Basarabiei* de Stefan Ciobanu (pg. LXXXVII + 314). După explicarea ce o dă d. C. C. Giurescu în prefață s'a căutat a se aduna materialul istoric informativ din ziare, reviste, foi volante și corespondențe și ni se dau nu mai puțin de 197 de asemenea acte. Pe baza lor d. Ciobanu face un studiu obiectiv, polemizând și cu *Nistor*, și cu *Ghibu*, și cu *Cazacu* și cu toți cei cari au scris tendențios și cu idei preconcepute. Deci vol. II contrazice vol. I în spunerea adevărului. E interesantă și instructivă lectura studiului introductiv al d-lui St. Ciobanu asupra fenomenului Unirei Basarabiei, pe cari Românii nu l'a putut impune Rusiei la 4 Aug. 1916, fiind tovarăși în luptă; dar ea a izvorît din plămada sufletească a moldovanului Basarabean, care simția că face parte din cele 80 milioane de *neruși* din Rusia Țaristă, în număr de 103 națiuni și că focul revoluției a aprins scânteia, ce a iscat focul frământărilor de Unire.

***

N. Iorga. *Aportul Bucovinei în cultura românească.* Cernăuți 1925. O conferință ținută la Liga culturală în Cernăuți. la 9 Noembre 1929. O lectură după 6 ani o face mai interesantă de cât în momentul ținerii sale, căci vremea colorează altfel izbucnirile pasionale ale marelui nostru istoric și autor. Ori această conferință e un lanț din șirul atâtor conferințe despre *aportul Ardealului, aportul Banatului, aportul Basarabiei, aportul Moldovei* la cultura neamului. Și eu am fost un vinovat întru acestea.

***

D-r C. Pavel. *Miron Pompiliu*, Beiuş, 1930, 1 vol. 8°/₀ pg. 176.

Iată o contribuţie fericită a profesorului din Beiuş, care la îndemnul răposatului I. Paul „coleg, prieten şi colaborator cu Miron Pompiliu la *Cartea de Cetire*, Iaşi 1898 3 volume, s'a pus, a adunat note biografice, despre cel ce s'ą născut în Şteiu, lângă Beiuş, profesorul emerit, care a fost Miron Pompiliu.

Un profesor e ca şi un actor. Cât e pe scenă e cunoscut de lumea şcoalei, dispare de pe catedră, se uită. Pompiliu a fost un suflet ales, un profesor emerit şi un literat din cereul Junimei. Dl. Pavel strînge în volum câteva din lucrările literare ale lui Pompiliu: *Ileana Cosinzeana* şi *Codreana Sinziana.* Prietem cu M. Eminescu, autorul stărue asupra acestui raport de prietenie (cap. II, Eminescu şi M. Pompiliu).

Pompiliu a slujit ca prof. la Şc. Normală de fete şi apoi la Liceul Internat în 1894. Se ştie anecdota cu trecerea lui M. Pompiliu la Liceul Internat. Cercurile profesorale din Iaşi semnalase lui Take Ionescu, ministrul de atunci, că de Română nu poate fi profesor mai bun ca Pompiliu. Fu chemat la Bucureşti şi în cabinetul tânărului ministru fu întrebat ce titluri academice are. Miron Pompiliu se scărpină în ceafă şi răspunse ministrului că nu *prea* are titluri academice;... pardon D-le ministru, am unul; e un avertisment primit de la ministrul Chiţu. Ministrul rîse şi Pompiliu... fu o glorie a Liceului Internat.

Pompiliu suferia de nervi; era un client al dr. Kneipp. Intre timp se căsători, cu d-na M. Gheorghiu, cu care n'avu parte să trăiască mult, căci insomnia îl hotărî să se împuşte. Regretăm şi protestăm energic — cunoaştem exact faptul — că autorul şi-a permis să insinueze răutăţi, auzite din depărtare: „iar la 1895 se căsătoreşte cu d-na Ghiorghiu, proprietara unui pension de fete din Ploeşti. In această căsătorie — pe semne — nu găsi ceia ce căutase: pacea şi liniştea zilelor. Din cauza aceasta nemai putând suporta atacurile boalei de nervi, pricinuite de o absolută insomnie, ce-l mai chinuise o dată prin 1881: pe la sfârşitul lui Noembre 1897 se *stinge în chip subit*", adică s'a împuşcat.

***

V. I. Istrati inginer, *Valea Mureşului.*— 1 vol. 8°/₀ pg. 260, cu o hartă a văii Mureşului şi afluenţilor săi.

In partea finală *„o lămurire"*, autorul vorbeşte de sine. E Romaşcan, a făcut 4 clase secundare la Braşov, apoi la Liceul Naţional Iaşi. De aici prilejul de a fi cunoscut Ardealul, Valea Oltului şi apoi Valea Mureşului; şi iată literatul. Autorul e inginer, şi în stilul ingineresc se zice de toţi: *vălei* Mureşului, *călei* ferate, un genetiv exotic! Dl. V. I. Istrati face o descriere geografică a cursului Mureşului şi începând de la izvor — muntele *Sipor* — ia pe sectoare, ca la fie care confluenţă de noi ape, ce se varsă în Mureş, ia valea secundară iarăşi de la obârşie şi aşa merge până la gura Mureşului, arătând hidrografia, apoi aşezările de sate, notiţe istorice şi arheologice, apoi desvoltarea economică, fabrici, etc.

Iată secţiunile: a) de le izvoare la Topliţa (aici e regiunea săcuiască în care s'au înglobat peste 20000 de români — Ghergheni, Gurghiul, Voşlobeni, etc.). 2) De la Topliţa la Bistra. 3) De la Bistra le Reghin; aici e măn. *Dedo* cu clopot din 1151. 4). De la Reghin la Tărgul Mureşului (centru de băi şi de mişcare economică). 5) De la T. Mureş la Ludoş şi Aiud (aici e Mirislău, Cetatea de baltă) cu staţiuni preistorice; Belgradul (Alba Iulia); face un bogat excurs istoric, bisericesc şi cultural. 6) De la Aiud la Alba Iulia; 7) De la Alba la Orăştie. 8) De la Orăştie la Deva; aici e ţara Haţegului cu cele mai bogate resturi de viaţă Romană. 9) De la Deva la Zam. 10) De la Zam la Arad. 11) De la Arad la frontieră. Inchee cu *munţii apuseni* şi ne face istoricul faptelor petrecute aice cu moţii lui Avram Iancul.

Inchee aprecierile sale cu un frumos apolog a lui Robert de Flers: „să se pue un mare imposit pe cei ce pleacă în străinătate, când ei nu-şi cunosc ţara, care e un cap de operă de graţie pitorească şi de varietăţi".

E cea mai frumoasă contribuţie ce a putut da vechiul elev al Liceului Şaguna din Braşov, ţării sale mărite, schiţând Oltul şi Mureşul cu toate frumuseţile şi bogăţiile, ce cuprind.

***

Mélanges de l'école roumaine en France. Paris, Gamber, 1929. Ne oprim asupra a trei studii: *P. P. Panaitescu* „Nicolas Spathar Milescu (1633—1708), *N. Corivan* „Le journal de Alex. Ghica, le fils de Gr. Ghica Voevod, şi *C. I. Andriescu*" La France et la politique orientale de Cathérine II.

Dl. Panaitescu nu ne spune multe de începuturile familiei Milescu:

Gavril Milescu.

Neculai — Apostol 1672

Irina, Stefan, Milescu post.

Viaţa spatarului este aşa de variată şi interesantă, că formează o raritate biografică în secl. XVII-a. Autorul il urmăreşte pas cu pas în rolurile sale şi lămureşte bine rostul voiajului în China. La urmă ni dă bibliografia a tot ce s'a scris de spatarul Milescu şi a ceia ce s'a scris despre spatar. In o notiţă de la No. 52 se ocupă de *Psaltirea şi Evanghelia* copiată de *Apostol Tecuci* diac de divan şi uricar, în care d. Pascu vede pe Apostol, *fratele spatarului*, şi zice că latinismele din text şi o confruntare cu textul traducerii Bibliei de spatar ar rezolvi chestia, dacă e Varlam sau spatarul Milescu. O vom face noi.

Dl. *N. Corivan*, scrie despre *corespondenţa urmată* în 1784 Mart 14—29 Iulie, acelaş an între Chaloussière şi Andronic Ghica, ataşaţi pe lângă ducele de Luxenbourg. Zi cu zi urmează corespondenţa, care se închee cu eşecul misiunei sale pe lângă Inalta poartă şi se retrage la Marsilia, bolnav. Comentarul e urmat de tot dosarul scrisorilor (un dosar de 30 foi volante înserate în vol. XXX. Mem. et doc. Turquie, pg. 10—40. Scrisoarea e urâtă, greoae şi cu multe greşeli de limbă.

Dl. *C. I. Andriescu* în La France et la politique orientale de Catherine II d'après les raports des ambassadeurs français à St. Pétersbourg (1775—1792). Acest studiu are multe laturi, ce privesc Ţările române, căci între 1775—1792 ţările române au început a simţi urmările amestecului Rusiei în hospodariatul român, şi domnii români trebuiau să joace acum pe 2 cărţi, dacă nu pe 3 cărţi, ţinând samă şi de Austria, care ne răpise Bucovina, iar armatele Austriace ocupase după 1788 jumătate din Moldova. Franţa pe atunci n'avea nici o politică fixată pentru ţările române; asta o va aduce secl. XIX, după 1853 (Sevastopole).

Informaţiunile ce ni le aduce *d-ra Virginia Vasiliu* «sur la seigneurie de Tedoro en Crimée», ne arată ştiri nouă despre părinţii aceleia ce a fost *Maria* de Mangup soţia lui Ştefan cel Mare, din neamul Alexis. Stefan Vodă ajută în războiu pe cumnatul său Alexandru de Mangup în 1475.

***

Analele Dobrogei, anul X Cernăuţi 1929, 1 vol. $8^0/_0$ pg. 324.

Dl. C. Brătescu continuă a îmbogăţi literatura geografică şi estetică cu *Analele* sale Dobrogene. Ca poezii nu intră în cadrul buletinului nostru a ne ocupa. Ca

parte geografică şi istorică găsim studii iscălite de dl. *A. P. Arbure* (Coloniile bulgăreşti din Basarabia sudică şi Dobrogia pg. 1—105, în secl. XVIII şi XIX), *N. Bonjug* şi C. Brătescu. (Grecii din satul Regele Ferdinand I). *T. Carpăn* (legende asupra insulei lui Ovidiu), *I. Georgescu* (Ardelenii în Dobrogea), *Iulian Sassu* (istoricul com. Inancisur).

***

† **Aldo Albertoni.** Per una esposizione del diritto Bizantino con rigardo all' Italia. Imola, 1927, 1 vol. 8°/₀ pg. 224.

Autorul avu buna voinţă a-mi trimete un exemplar din lucrarea d-sale cu această dedicaţie: Illustrissimo et reverendissimo domino Gh. Ghibănescu gratias plurimas agit et observantiae pignus offert Aldo Albertini.

Primisem cu o lună înainte o scrisoare elogioasă din partea d-lui Albertoni, prin care îmi cerea *o coală* ce-i lipsia din vol. IX al Suretelor mele, scrisoare scrisă într'o românească corectă, cu învitarea de a colabora la revista italiană, care se ocupă cu studiile româneşti.

Dacă Italia a stat supt puterea dreptului bizantin, cu atât mai mult ţările din Balcani şi Dacia, cari au avut administraţie direct bizantină, în l. latină până la 602 supt *Focas*, şi apoi în l. greacă până la căderea Imperiului bizantin.

Popoarele slave creştinizate au primit şi ele înriurirea dreptului bizantin, mai ales că în primele sale aplicări s'a cufundat cu canoanele bisericeşti. De la slavi am avut şi noi pravile slavone, cari tradau un fond bizantin.

Erudiţia lucrării, bibliografia universală întrebuinţată trece puterea noastră de aprehensiune. Juristul român şi mai ales pravilıştii istoriografi vor găsi în lucrarea d-lui Albertoni noi orizonturi în iscodirea multelor şi variatelor izvoare şi de istorie şi de drept.

In *introduzione* atinge 4 chestiuni: 1) premesse et avvertenze; 2) Oggetto, limiti, partizione della storia giuridica bizantina; 3) Il diritto bizantino nei suoi rapporti con altro diritto; 4) Intorno all' ordine del presenti lavoro. Ne dă apoi şi bibliografia generală (20 pagini).

In *libro I* studiază *le fonti* (6 capitole: il diritto imperiale; il diritto della chiessa e i suoi raporti col diritto imperiale, le consuetudini, le scuole di diritto e la giurisprudenza, gli atti e i docmenti; le fonti non giuridiche); fiecare capitol are o bogată bibliografie mondială.

Libro II il diritto pubblico (7 capitole: L'imperatore e la corte imperiale; il patriarca e la corte patriarcale; il governo e l'amministrazione centrale, L'amministratione provinciale e locale, l'ordinamento giudiziario; la disciplina finanziarie, le religioni internazionali ed altri rapporti analoghi), iarăşi cu o bibliografie bogată.

Libro III, il diritto penale (cu 2 capitole: i reati; le pene).

Libro IV, il diritto processuali (cu 2 capitole: il processo penale; il processo civile) cu bibliografie specială.

Libro V «il diritto privato (cu 5 capitole: le persone giuridiche; le persone e la famiglia, i diritti reali, le obbligazioni, le successioni), iarăşi cu bibliografie bogată.

Libro VI, diritto bizantino in occidenti, diritto latino-germanico nell' Oriente greco) iarăşi cu bibliografie bogată.

***

Gh. Băileanu. 1) *Fondarea Epitropiei sf. Spiridon şi crearea persoanelor juridice în vechiul drept privat;* 2) *Evoluţia juridică a epitropiei sf. Spiridon dela 1757—1800.* Iaşi, 1929.

Am cetit cu toată atenţia cuvenită de mult lucrările d-lui Băileanu şi sânt foarte mul-

ţemit că tînărul fost director al Epitropiei, jurist şi bun administrator, a adus orănduială, modernizând arhiva Ospitalului, scoţind-o din mucegaiul băştii, unde zăcea clae gramadă. In al 2-a loc dus de gândul de a limpezi *caracterul juridic al Epitropiei* — că e sau nu e de domeniul public sau privat, ne-a dat în cele 2 broşuri şi o expunere istorică pe lângă cea juridică, publicând o sumă de zapise şi hrisoave pentru bunul mers al Epitropiei.

Şi eu am contribuit la publicarea fondului istoric al proprietăţilor casei, în cele 10 volume de *Ispisoace şi zapise*, graţie atenţiei binevoitoare a foştilor Epitropi, de toate nuanţele politice. Am publicat peste 1200 documente, cu începere de la 1399 (Iuga Vodă). Pachetele însă cu hrisoavele donative nu le-am atins. Au încercat alţii să facă istoricul casei; asta e treaba viitorului. Ceia ce face d. Băileanu, este o încercare numai, şi dorinţa sa e şi a noastră a tuturora. Casa ospitalelor sf. Spiridon nu-şi are încă făcut istoricul ei. Lista donatorilor, dată de C. B. Penescu, e un crâmpeiu.

Pe d. Băileanu îl preocupă *natura juridică* şi tot escursul său istoric stă în a arăta că statul a falşificat caracterul privat al Epitropiei, curat vorba ariciului, care a dat afară pe cârtiţă, când a fost primit în gazdă.

In vechiul drept al obiceiului pământului, boerul — stăpânul satului — avea *îndatorirea*, nu plăcerea, de a zidi biserică, de a îngriji de ea, a tocmi preut şi personalul bisericei, pentru educarea religioasă a maselor. Intocmai ca boerii, şi domnii, stăpâni ai târgurilor — locuri gospode — erau obligaţi după vechiul obiceiu, de a zidi biserici prin târguri, pentru creşterea religioasă a târgoveţilor. Exponentul acestor vechi îndatoriri a fost Stefan cel Mare, care a zidit biserici în Dorohoi, Botoşani (Popăuţi), Hârlău, Iaşi, Vaslui, Huşi, (Bârlad), Bacău, Scânteia, pe lângă celelalte de devoţiune religioasă familiare sau altele.

Aşa a început şi bis. sf. Spiridon. Stefan Bosie şi Anastasie Lipceanul, un boerinaş şi un breslaş, se asociază, cumpără locuri libere, fac schimburi, plătesc plusul de preţ, zidesc biserica de zid, pe locul unei vechi bisericuţi de lemn, şi deschid bolniţe lângă făcătorul de minuni sf. Spiridon. La fapta lor izvorîtă din adânc sentiment religios, dar şi din o veche şi îndatinată îndatorire de stăpâni, se asociază şi Vodă C. M. Racoviţă Vodă, tot fire blagocină, bun creştin, lovit în sufletul său prin dureri familiare şi sporeşte bunul celor 2 ctitori, dând alte ajutoare personale *ca stăpân* şi publice ca Vodă, şi organizează funcţionarea legală a Epitropiei, fără să surpe primele ctitorii, ci le sporeşte. Deci Vodă, adică *statul*, se asociază la opera particulară, îmbogăţindu-i şi lărgindu-i domeniul veniturilor cu din ale sale proprii — moşiile moştenite tomai de la Toma Cantacuzino vornicul lui Vasile Vodă Lupul — cum şi din ale statului, cesionând anumite venituri ale ţării în folosul Epitropiei; dar aceste răşluiri din veniturile ţării erau temporare, şi supuse bunei voinţi ale urmaşilor Voevozi. Legământul cu blăstămul cel mare era o formă juridică, care nu lega în definitiv pe urmaşul la cârma ţării, decât tot benevol.

Pe deasupra tuturor fluctuaţiunilor politice şi sociale, un adevăr reiese din chipul întemeerei sf. Spiridon ca spital: Boerimea veche ca şi domnii au înţeles să pună în slujba ţării şi a norodului o parte din bunurile lor pentru a face operă de civilizaţie în societatea, în care trăiau dânşii.

Boerimea ţărilor române a îndeplinit mai multe funcţiuni: *etnică* — a românizat masele de străini hrisovoliţi aduşi pe moşii şi slobozii; deci a sporit românitate în masele adânci ţărăneşti de nouă provenienţă; — *religios*, a întemeiat biserici, a sporit clerul, cu a sa brumă de cultură în ţările româneşti; *economic*, toată averea ţării din pământ, bălţi, păduri, boerimea a exploatat-o şi fructificat-o; *politic*, ea a dus carul statului cu tot riscul averilor lor, capetelor lor, suferind surgun, decapitări şi sără-

cia; *artistic şi cultural*, căci ea a dat în trecut puţinele personalităţi literare; *caritatea* publică în ea a găsit exponentul vremei.

In acest cadru trebuesc socotiţi şi primii ctitori: Stefan Bosie jicnicerul, Anastasie Lipcanul şi toţi Voevozii, ce au binevoit a spori bunurile morale şi materiale ale Epitropiei Casei Ospitalelor sf. Spiridon.

***

M. Costăchescu. *Documente moldoveneşti* (1374—1457). Iaşi 1931.

Nu fac o indiscreţie, ci din contra am o plăcere de a face cunoscut marelui public monumentala lucrare, care va apărea în cursul anului 1931 — acum am pe birou primele 26 coale tipărite şi în care colegul şi prietenul M. Costăchescu va aduce an cu an tot ce se ştie — publicat sau nu — din toată diplomatica internă şi externă slavo-română de la întemeiarea Moldovei până la Stefan cel Mare. Va fi *Cartea de aur* a izvoarelor istorice ale Moldovei.

Planul lucrării e acel al răposatului Ion Bogdan, în Documentele lui Stefan cel Mare, două volume; dar nu şi greşelile. Costăchescu ne dă traducerile — corecte, precise, ca slavist eminent ce este — iar sumarele, vechi regeste la Ion Bogdan, spun exact ce cuprinde actul, nu cum adecă se întâmplă în Bogdan, textul slavon spune una şi regestul-sumar spune alta! Ion Bogdan polemizează şi cu morţii şi cu vii! Ce deosebire de fond moral la Costăchescu! Convins adânc de trudnica muncă culturală, chiar acolo unde vede deosebiri, le semnalează fără însă porniri personale. Din ticnita şi rodnica sa activitate culturală, dus de o escesivă modestie, M. Costăchescu va înzestra literatura noastră istorică cu o lucrare, ce va fi trebuitoare oricărui istoric şi om dornic de a cunoaşte ştirile adevărate din trecutul Moldovei.

De o cam dată publică numai doc. interne; apoi vor urma cele externe: misive, tratate comerciale, ambasade, scrisori de acreditare etc. Un indice bogat de nume de persoane şi lucruri, sate, ape şi localităţi, va isprăvi lucrarea. Nimic din ceia ce s'a publicat nu-i scapă. Putem întitula lucrarea sa *Monumenta*. Din această lucrare cetitorul va vedea şi partea mea de contribuţie la diplomatica slavonă a secl. XV-a până la Stefan cel Mare, cu ale mele *Surete* (XXIV volume) şi *Ispisoace* (X volume), cu cele publicate în *Uricar* (vol. XVIII, XXIII), *Arhiva* din Iaşi, *T. Codrescu* (anul I) şi altele.

***

Documente din Basarabia. Chişinău 1928, 1 vol. 8°/₀ pg. 272.

Patru harnici scotocitori ai trecutului Basarabean: P. S. S. Visarion Puiu, St. Ciobanu, Stefan Berechet şi C. Tomescu, ne dau în acest prim volum o sumă de 114 doc. din diferite izvoare.

P. *S. S. Visarion Puiu* ne publică din condica de documente a măn. Dobruşa, ctitoria banului Toma Cozma, un mănunchiu de 35 doc. între 1786—1846. In aceste acte găsim multe ştiri de neamul lui Toma Cozma, utilizate de noi în studiul consacrat *Banului Toma Cozma* din Revista istorică bisericească din Chişinău pe 1930.

Dl. *St. Berechet* un adânc cunoscător al limbilor slave moderne şi al paleoslovenicei, ca elev al Academiei din Kiev, şi un bun cunoscător al izvoarelor dreptului vechiu Românesc, ne publică din colecţia sa 17 doc. slavo-române cu începere de la 6999—1783 cu regeste, traduceri şi note, toate cu subiect variat.

Dl. *C. Tomescu* publică din colecţia sa 26 documente între anii 7241—1911 privind în mare parte pe Doniceşti şi pe Andronachi Donici în special.

Dl. *Stef. Ciobanu* publică un mănunchiu de 37 doc. între 7131—1820 cu subiect variat.

Cetirea documentelor, sigură; traducerile din slavonă, corecte. Pe lângă tabla cronologică pe colecţiuni şi în ordine anuală ni se dă şi un indice alfabetic de nume şi lucruri. Nu mă împac cu sistemul. Imitând pe I. Bogdan care în mare parte a pus în primul loc numele de botez, cu trimitire alfabetică, dar dă şi numele de familie în ordine cu trimitere la numele de botez — aceasta din cauză că în foarte multe documente se dă numai numele de botez, de pildă *Dragoş vornicul*, şi în rari cazuri i se dă şi numele de familie *Dragoş Boul;* aici însă autorii au preferat să pue în ordine alfabetică *numai* după numele de botez. Pe *Donici* îl cauţi şi-l găseşti la atâtea nume de botez; de aceia căutarea e nepractică şi anevoioasă.

***

Dr. Andrei Veress. *Documente privitoare la istoria Ardealului, Moldovei şi ţării Româneşti.* Vol. I (acte şi scrisori între 1527—1572) pg. XXXI+370; Vol. II (acte şi scrisori între 1573—1584) pg. XVI+354 Bucureşti 1929/30, 8°/₀.

Această mare publicaţiune istorică apare supt auspiciile Fundaţiei Universitare «Regele Ferdinand», ca şi Documentele Moldoveneşti dintre 1372—1457 ale d-lui Mih. Costăchescu.

Un nou Hurmuzachi mai drăguţ, mai ordonat şi mai erudit publicat. Şi toată marea colecţie de peste 20 volume e munca unui om *fenomenal*, care Ungur fiind, e şi român; şi materialul adunat pentru a îmbogăţi publicistica maghiară istorică, serveşte de minune şi publicisticei istorice româneşti; materialul adunat privind numai pe Români, indiferent de starea actuală politică a Românismului.

Istoria pragmatică a secl. XVI găseşte în aceste prime 2 volume un material informativ fără păreche. Autorul din modestie apasă pe câteva documete importantisime; de fapt tot materialul publicat priveşte mişcarea diplomatică în raporturile voevozilor titulari, pretendenţilor de domnie, Voevozii mazilіţi, în perigrinaţiunile lor prin toată Europa. Istoria oficială acea dată de cronicari va suferi multe schimbări în date, fapte şi oameni, lărgind cadrul istoriografiei vremei într'o măsură, care va spori sinteza politică a secl. XVI-a. Imixtiunea faptelor, oamenilor vremei, evenimentelor se pun într'o nouă lumină.

De la domnia lui Petru Rareş, după îngenunchiarea Ungariei (1526), până la 1584, a treia domnie a lui Petru Schiopul — în Moldova; şi de la domnia lui Radu Vodă de la Afumaţi — la Mihai Turcitul; autorul ne aduce o sumă de fapte nouă, ce luminează cadrul vieţii politice a secl. XVI-a.

Iar autorul spune despre sine în *Introducere*, că a învăţat liceul la Bucureşti (1891) a făcut Universitatea la Cluj şi că acolo a văzut întâiu şi întâiu documente vechi, şi deci a muncit şi a adunat de la 1891 acte vechi în limba latină, italiană, germană, franceză şi ungureşte (care le şi traduce).

In vol. I ni se dă 395 documente, iar în vol. II, 285 documente; *total 680 documente*. In fiecare volum ne dă: a) seria cronologică a documentelor cu un mic regest; b) lista scriitorilor şi destinatarilor, c) lista localităţilor, d) lista izvoarelor (Alba Iulia, Braşov, Bistriţa, Budapesta, Cluj, Corice, Firenze, Gdausek, Gyór, Liov, Mantova, Milano, Modena, Moscova, Roma, Sebeşul Săsesc, Sibiu, Simancaş, Ungaria (colecţiuni particulare), Veneţia, Viena = 21 localităţi şi arhive, e) Indice general (oameni şi lucruri) f) nota abreviaţiunilor (p. vol. I), g) opere istorice citite (p. vol. II).

Noi urăm eminentului publicist să ducă la bun capăt opera începută, de la care istoriografia română va culege toate roadele.

Supt raportul tehnicei tipografice, publicaţiunea se prezintă ireproşabil, mai ales acum când cerinţele tiparului au cam diminuat.

***

Gh. Zane. *Economia de schimb în Principatele Române.* Buc. 1930, 1 vol. 8°/₀, pg. 460.

Dl. Zane a publicat până acum unele fragmente din lucrarea sa, în «Viaţa Românească» şi în «Ion Neculce». In acest volum ne dă cursul său complect de la Universitate, cu toată erudiţia necesară. Când citeşti o carte, care te instrueşte, la fie care pagină eşti atras de noutatea şi interesul fondului, mai ales că cunoscând fragmentar chestiunile ai prilejul a le vedea sinteza lor şi încadrarea în mersul evolutiv al monetei de schimb.

Lucrarea e impărţită în 9 capitole: 1) originea şi desvoltarea economiei monetare. b). Sisteme monetare şi monete principale (perpera, zlotul, asprul, ughiul, galbenul, talerul, leul). c) Două sisteme monetare ale leului (metalic şi de socoteală). 9) Doctrina juridică-economică a circulaţiei (bunurile, valoarea şi preţul), e). Criza economică în secl. XIX-a (variaţiile de curs şi urmările lor periculoase). f) reglementarea comerţului de bani (zarafi şi cumpăna), g) asignatele ruseşti în Principate (1828—1834). h) Originea economică de credit. i) Cea dintâi Bancă Naţională (Moldova 1854).

Ni se dă un indice bibliografic, de nume proprii şi de lucruri.

In multe din chestiile atinse, autorul utilizează publicaţiunile mele de documente, mai mult la valori şi preţuri şi la monetele vechi, la schimburi în natură (trocul). Autorul pe cât e economist jurist, pe atât e şi istoric; dovada ne-o dă citatele şi bibliografia lucrării.

Lucrarea a apărut în editura Casei Şcoalelor, nu din fondurile de publicaţiuni Universitare. Cred că n'ar fi încăput acolo.

***

N. Iorga. *Anciens documents de droit Roumain.* Vol. I. Buc., Paris 1930, 8°/₀ mare, pg. 280.

Autorul îşi începe lucrarea cu un „brève histoire du droit coutumier roumain" care ocupă 54 pagini; aici se ocupă de începuturile dreptului — obiceiuri, oameni buni şi bătrâni; — curături, stabilirea proprietăţii, moştenirile; moşiile donative; domeniul gospod; — situaţia juridică a femeii; stările sociale, inegalităţile civile; robii, vecinii, cnejii, juzii; — dreptul penal: omorul, ferăe, gloaba; — testamentele; — judecăţile, regimul militar, armata în dobândă; organele administrative; statul şi biserica.

După şirul chestiunilor tratate orândueşte lista documentelor, un total de 505 documente, din care în vol. I a dat 225. Documentele le dă în traducere franceză pe coloana din stânga şi în româneşte pe coloana din dreapta. In vol. II vor apărea doc. de la n. 225—505.

Nu vorbim de detalii; fiecare chestiune atinsă de autor în studiul prefaţă, comportă o desvoltare proprie; iar documentele aduse ca dovadă, se pot înmulţi şi în timp şi în cantitate. Lucrarea d-lui N. Iorga arată că se simte necesitatea imperioasă a unui mare *Corpus juris Romaniae*, unde istoricii să se întâlnească în colaborare fericită cu juriştii, pentru a înzestra literatura veche juridică cu ceia ce nu numai doctrina în jure a putut aduce în ţările române, ci ceia ce mai ales *de facto*, vechile divanuri, boerii şi pricinile aduse la divan, au hotărât după practicile seculare ale lui *jus valachicum*, atât de cunoscut şi pomenit şi în vechile diplome ale regilor Ungariei şi în vechile diplome ale regilor Poloniei.

Aceasta cade în sarcina ministrului de Justiţie că luând colaborarea Universitarilor noştri profesori de vechiul drept românesc, cum şi a istoricilor noştri să întocmească cât mai curând acest *corpus juris*.

Gh. Ghibănescu

TABLA DE MATERII

Din publicațiile D-lui Gh. Ghibănescu

-⊙-⊙-⊙-⊙-⊙-

a) ISTORICE

1). *Originile Hușilor, (extras din „Bârladul") Bârlad 1888.*
2). *Epilogul izvodului lui Clanău, (extras din Uricar XVII) Iași 1893.*
3). *Uricar vol. XVIII, XXIII, XXIV (colecția T. Codrescu) doc. slavo-române, Iași 1892—1894.*
4). *Documentul studiu istoric și arheologic, (prefață la vol. XXIII din Uricar) Iași 1894.*
5). *Originile Iașilor, studiu istoric (extras din „Arhiva") Iași 1904.*
6). *Stefan cel Mare, studiu și doc. slavo-române (extras din „Arhiva") Iași 1904.*
7). *Personalitatea religioasă a lui Stefan cel Mare (extras din „Viitorul") Iași 1904.*
8). *Centenarul Socolei (extras din „Evenimentul") Iași, 1904.*
9). *Schiță despre țigani, după M. Cogălniceanu (extras din „Viitorul"), Iași 1900.*
10). *Opt urice slavone de la Stefan cel Mare, Iași 1904.*
11). *Din trecutul bisericii române (Bisericile din Iași) Iași 1904.*
12). *Istoria unei moșii (Plotunești) în „Arhiva" I, 385.*
13). *Vlad Țepeș, studiu de critică istorică, în „Arhiva" VIII, 373.*
14). *O sută palme domnești, în „Arhiva" XIII, 134.*
15). *Târgu Ocna, studiu istoric, în „Arhiva" II, 593.*
16). *Vlad Vodă Călugărul în „Arhiva" VII 121.*
17). *Surete și Izvoade, vol. I (1440—1572) Iași 1906 — Vol. II (1433—1634) Iași 1907.—Vol. III (1634—1653) Iași 1907.—Vol. IV (1488—1672) Iași 1907.—vol. V (1423-1691) Iași 1908,—vol. VI 1472—1715 (docum. Muntenești) Iași 1909, vol. VII (Cuzeștii) Iași 1912.—Vol. VIII (Racovițeștii) Iași 1914—Vol. IX (Doc. Basarabene — Catargieștii) Iași 1914.—Vol. X (doc. Râșcănești) Iași 1915; Vol. XI (doc. basarabene) — Iași 1922; Vol. XII Dorohoiul) Iași 1923; Vol. XIII (doc. Româneștilor, Iași) Huși 1923.—Vol. XIV (documentele Șendricenilor, Dorohoi). Huși 1925. Vol. V. Documentele Vasluiului, Iași 1926. Vol. XVI (Documetnele Fereștilor, Vaslui) Iași 1926. Vol. XVII (Documentele Drăcenilor, Fălciu) Huși 1927. Vol. XVIII (1400—1546) doc. slavo-române Iași 1927. Vol. XIX (1546—1600) doc. slavo-române Iași 1927, vol. XX (idem) 1587—1618), Iași 1928, Vol. XXI (doc. slavo-române (6937—7120) Iași 1928; Vol. XXII, (idem) Iași 1929; vol. XXIII (Bașoteștii și Pomârla), Iași 1929; vol. XXIV (doc. 6934—7153) Iași 1930; vol. XXV (supt presă).*
18). *Arhiva Muzeului Municip. Iași, doc. slavo-române (1400—1653) fasc. I, Iași 1928. fasc. II Doc. românești (1653—1722) Iași 1929, fasc. III (1722—1753). Iași 1930; fasc IV (supt presă).*
19). *Ispisoace și Zapise vol. I p. I 1400—1600) Iași 1906.— vol. I p. II (1600—1631). Iași 1907; vol. II p. I (1631—1641) Iași 1908. Vol. II p. II (1641—1651) Iași, 1909,—vol. III p. I (1651—1663) Iași 1910; vol. III p. II (1663—1675) Iași 1914; vol. IV p. I (1675—1692) Iași 1914; vol. IV p. II (1692—1694) Iași 1694 — seq), Iași 1915.—vol V p. I 1921. vol. V p. II (1696—seq) Iași 1922 Huși 1924. — vol. VI p. I, (1695—seq) (documente Basarabene) supt presă.*
20). *Ponturile vămilor Munteniei 1827, (extras din Surete VI) Iași 1909.*
21). *Ideia Unirei conferință (extras din „Opinia" Iași 1909.*
22). *Breasla Armenilor din Roman (extras din „Arhiva") Iași 1910.*
23). *Istoria unui sat din Basarabia — Cobâlele pe Nistru (Prefață la vol. IX din Surete ș Izvoade) Iași 1914.*
24) *Istoria Docolinei, (extras din vol. V, p. I al Ispisoacelor și zapiselor).*
25). *Catastihul vămilor Moldovei din 1765 (extras din „Ion Neculce") Iași 1922.*
26). *Catastihul Iașilor din 1755 extras din „Ioan Neculce" Iași 1922.*
27). *Th. Codrescu, revistă istorică anul I, Octomb. 1915—1916 No. 1 și 2 an. II.*
28). *Roșieștii și apa Idriciului, studiu istoric (prefață în vol. V p. II Ispisoace și zapise) Huși 1924.*
29). *Breasla mișeilor și mahalaua calicilor din Iași (extras din Ioan Neculce) Iași 1924.*
30). *Uricile satelor Bereasa, Grumezoaia, Grajduri, Drânceni, Fălciu și Huși și pomelnicul Cantemireștilor (în foi volante).*
31) *Sămile visteriei Moldovei din 1763 (extras din Ion Neculce) VI Iași 1926.*
32). *Spița neamului Bădărău (extras din Ion Neculce). VI Iași 1926.*
33). *Doc. caselor Bașotă Iași (extras din I. Neculce) VI. Iași 1927*
34). *Arburele genealogic al înaintașilor familiei doamnei Castano Iași 1926.*
35). *Surete și Izvoade, colecție manuscriptă de documente slavo-române în 64 volume mari, cuprinde peste 100,000 documente. (întregi și regeste = perilipsis).*

b) LITERARE, DIDACTICE, PEDAGOGICE

1). *Şcoala privită prin prisma socială (extras din Gh. Lazăr), Bârlad 1887.*
2). *Invăţământul primar în Bulgaria (extras din „Evenimentul") Iaşi 1904.*
3). *Tradiţia literară la Români, conferinţă Buc. 1890.*
4). *Gheorghe Lazăr, revistă de pedagogie şi literatură în colaborare) Bârlad 1887, 1888, 1889.*
5). *Gramatica l. române p. cursul primar urban şi rural, 3 ediţii. Iaşi Tip. Dacia 1894—1904.*
6). *Gramatica l. române pentru clasa III şi IV urbană pentru divizia III rurală, Bucureşti, Editura Steinberg, 1914.*
7). *Gramatica l. române p. cursul secundar, 2 vol. Morfologia şi Sintaxa, Iaşi 1894.*
8) *Studiu critic anteproectului legei instrucţiunei, prezentat d. Spiru Haret Iaşi, 1898.*
9). *Ţinerea clasului, după A. Vessiot, Piatra-Neamţ, 1899.*
10), *Baba Vodoaia şi Dascălul Dumitrachi nuvele, Iaşi 1892.*
11). *Şcoli normale din iniţiativă particulară Iaşi 1906.*
12). *Bârladul, ziar politic literar, Bârlad 1888.*
13). *Gramatica limbei slavone, traducere din ruseşte după Colosoff Iaşi, Tipografia Dacia, 1900.*
14). *Glosarul psaltirei Scheiane, (extras din „Viitorul") Iaşi 1901.*
15). *Glosar Slavo Roman, (extras din Ispisoace şi Zapise) (III—2) Iaşi, 1914.*
16). *Din traista cu vorbe. 1904. Ediţia II în 2 volume Iaşi 1925.*
17). *Grafica Chirilică la Români, Bârlad, 1888.*
18). *Leastviţa de Varlam Mitropolitul (extras din Arhiva). Iaşi. 1914.*
19). *Articole politice şi studii literare-istorice în următoarele ziare: „Vocea Tutovei," Bârlad, „Bârladul", Bârlad, „Românul" Buc., „Lupta" Iaşi-Buc., Evenimentul" Iaşi, „Sara" Iaşi, „Opinia" Iaşi, „Patria" Buc., „Ordinea" Buc, „Presa" Iaşi, „Gloria" Iaşi, „Ziua de mâine" Iaşi, „Jurnalul" Iaşi, „Poporul" Huşi, „Epoca" Buc.*
Reviste: „Gheorghe Lazăr" Bârlad, „Arhiva" Iaşi, „Arhiva Genealogică" Iaşi, „Indrumarea" Iaşi, „Analele Literare" Buc., „Viitorul" Iaşi, „Ţara Nouă" Buc, „Scoala Nouă" Bucureşti, „Şcoala Normală" Iaşi, „Ioan Neculce" Iaşi, „Viaţa Creştină" Iaşi, „Revista Arhivelor" Bucureşti, „Conştiinţa Naţională" Bucureşti „Convorbiri literare" Bucureşti. „Buletinul Eparhiei Huşilor", Huşi, Solia Moldovei (Iaşi), Zorile (Iaşi). Anuarul şcoalei normale „V. Lupu" (Iaşi) „Vremea Şcoalei" Iaşi. Revista „istorico-arheologică" Chişinău.

EXTRASELE DIN BULETIN

No. 1) Gh. Ghibănescu, Catastihul Iaşilor din 1755.
No. 2) „ „ Catastihul Vămilor Moldovei din 1763.
No. 3) „ „ Breasla mişeilor şi locul calicilor din Iaşi.
No. 4) „ „ Sămile visteriei Moldovei din 1763.
No. 5) „ „ Hrisoavele târgului Fălciu.
No. 6) „ „ Hrisoavele târgului Huşi.
No. 7) „ „ Spiţa Neamului Bădărău.
No. 8) „ „ Documentele caselor An. Başotă Iaşi.
No. 9) „ „ şi Tr. Ichim, O pagină din ist. învăţ. particular (1839).
No. 10) „ „ Familia Râşcanu cu arborele genealogic.
No. 11) „ „ Divanurile Domneşti din Moldova şi Muntenia în secl. XVI.
No. 12) „ „ Bugetul Moldovei pe 1853—1855 în paralelă cu sama visteriei Moldovei din 1821.
No. 13) „ „ Permanenţa limbei slavone în ţările române ca raţiune juridică de stat.
No. 14) „ „ Familia Pavel Michiu (cu suitorii şi colateralii săi).
No. 15) „ „ Actele Caselor C. Dumtirescu-Iaşi.
No 16) „ „ Le commerce exterieur de la Moldavie en 1826.
No. 17) „ „ Stânca Roznovanului (jud. Iaşi).
No. 18) „ „ Pomârla (Dorohoi).
No. 19) „ „ Centenarul Presei române.
No. 20) „ „ Başoteştii şi Iaşii.
No 21) „ „ Banul Toma Cozma.

